

SIR JAMSETJEE JEJEEBHOY, (First Baronet).

In whose honour The Sir Jamsetjee Jejeebhoy Translation Fund was established.

THE DÎNKARD

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE FIRST PART OF BOOK VIII, WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA, BOMBAY.

VOLUME XV.

BOOK VIII.,

CONTENTS OF THE AVESTA NASKS, PART I.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES OF THE SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

London:

KEGAN PAUL, TRENCH, TRÜBNER & CO.

IN THE YEAR 1285 OF YAZDAZARD, AND 1916 OF CHRIST.

BOMBAY

PRINTED AT

THE BRITISH INDIA PRESS, BY B. MILLER;

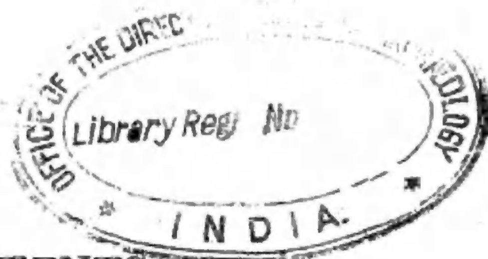
AND

THE SANJ VARTMAN PRESS, BY P. C. PATHAN;

PUBLISHED IN INDIA BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

85, CUMBALLA HILL, BOMBAY.

CONTENTS.

ENGLISH TRANSLATION OF THE DÎNKARD, BOOK VIII, (CHAP. I-XXI.)

A SOUVENIR PREFACE TO VOLUME XV OF THE DINKARD

BY

PROFESSOR JAMES HOPE MOULTON,

Manchester University.

To

SHAMS-UL-ULAMA DASTUR DARAB PESHOTAN SANJANA.

DEAR DASTUR DARAB,

I greatly value the privilege of expressing the hearty congratulations which are so richly merited on the appearance of yet another volume of your monumental work. I am writing in great haste in the last day or two of my all too brief stay in the beautiful city of Bombay, which I am afraid I shall only see again for a short time before I go back to my own country. But these few words are an opportunity of putting in permanent form —for a place in such a work as this ensures permanence—the satisfaction with which a student from the West sees the industry and scholarship that is productive here. It is good that a hereditary leader of religion should be a hereditary leader of scholarship ; and not the least of many points of interest in this massive undertaking is the exhibition of long and often dreary toil so faithfully expended on a work that comes to you from your revered father and predecessor. Of the multifarious and perplexing problems you have had to wrestle with, I cannot speak with knowledge. Avestan and Old Persian are my "second language," as you say in your academic phrase out here; and when so exacting a subject as Greek stands first, there is no time left in a busy teacher's life for the addition of anything so serious as Pahlavi. But I know enough of its terrors to appreciate the scholarship demanded in one who would produce an adequate edition of the Dinkard. Your work has been before the select jury of competent critics for many years now, and if I want to discover what the Dinkard contains I come to

your English without misgivings, though I have no knowledge of the original by which to check its renderings.

In this part of your work you are enjoying relative ease, as you are not a pioneer as in the earlier part. It is with hearty satisfaction that I read your judgment upon your great predecessor, Dr. E. W. West, as translator of Books VII to IX. The attack made upon that prince of scholars seems to have been dictated by great fullness of ignorance, and not a small spice of Teutonic jealousy. With your ample endorsement of the accuracy of Dr. West's work, no one is likely to endanger his own reputation by criticising the master again.

On the subject-matter of this volume I must not express myself. A Table of Contents is not an exciting form of literature; but when it is the only part of a valuable book which has escaped the ravages of time, we are obliged to be content. How many of these short sentences suggest lost pages which would be of profound interest! Even law has sometimes flashes of human life in it which laymen might be glad to study. And where the text runs into matters affecting History and Religion, we can all join in renewed lamentation that so much has been lost from our inheritance.

I must not fail to congratulate with you the Trustees of the Parsi Panchayat, whose enlightened policy has enriched scholarship with books that could never have seen the light had they depended on the profits of a large circulation. I hope that long after my association with the Parsi community has passed into the store of happy memories, you will be in the continued enjoyment of health for the prosecution of these researches by which you have added so much to the materials for the history of your ancient religion. Believe me, my dear Dastur,

Faithfully yours,

JAMES HOPE MOULTON.

Y. M. C. A., Byculla,
March 1916.

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dînkard to the end of Book VII. The present volume places before the public the Pahlavi text and translations of the first twenty-one chapters of Book VIII. The only old MS. available for the editing of Book VIII. is DM. which I have followed while preparing this edition. Eight folios containing the text of Book VIII., chapters VI., § 5—XVIII., § 36, which are missing in DM., the manuscript existing in the Mullā Ferôze Library in Bombay, are found in DP., and are availed of by the editor. The collations contained in the footnotes to pages 13 to 50 of the Pahlavi text are from these missing folios; for the rest I am indebted to the original manuscript DM.

The edition of the Pahlavi text of Book VIII. has now been put before the public for the first time, accompanied by a translation in English as well as in Gujerati. An attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translation as readable as possible for the layman without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for the student of the language. No pains have been spared to enhance the utility of the work by the addition of copious notes illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Book VIII. is a very interesting and important part of the voluminous Pahlavi work, the Dînkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Nasks or Avesta books relating to the Zarathushtrian Religion. It appears that at the time when this book of the contents was written the whole of the sacred Avesta literature, or its

Pahlavi Version, with the only exception of the Vashtag Nask, must have been extant. The writer seems to have relied more on the Pahlavi Version, for where he could not obtain the Pahlavi Version, as in the case of the Nâdar Nask, he has abstained from giving the contents of that particular Nask. As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having studied them personally, for when we compare his analysis of the *Vendîdâd* with the contents of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original.

Ancient Zarathushtrian Avesta scriptures have suffered much through the ravages of time; but it is our good fortune that through the Dînkard, Books VIII. and IX., we can get some idea of their scope and contents.

Surveying Book VIII., as a whole, the reader cannot but be impressed by the high social, moral, religious and legal institutions in vogue among the ancient Irânians of the times when these Nasks were written. These people were completely free from the idolatrous and superstitious customs of their neighbours who surrounded them on all sides, and gloried in their pure Mazdayasnian Revelation consciously and earnestly shunning evil in all its forms. The high-priest appears to have been vested with great powers in matters social, religious, and legal; and great respect must have been paid to his decisions in all disputes referred to him. The Dâtic Nasks on Law classify various crimes with great exactitude, and attempt at enunciating a law of Evidence and of Procedure, which at once testifies the high stage of civilization attained by the then Irânians (*Vide* chaps. XV-XX).

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the author discreetly formulates a definite plan for himself in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First, he

purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks; and then a detailed description "of what is accessible in its different *hâs* and *fragards*" (§ 22). This plan, somehow, the author does not observe throughout the treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters, and tolerably well till we reach the end of chap. XIV. From chap. XV. he appears to have abandoned his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plan and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Nasks are primarily classified into the Gâthic, the Dâtic, and the Hadha-mãthric; the first division representing spiritual knowledge, the second earthly, and the third that "lying between these two." However, the writer himself acknowledges (see his Introduction), that this distinction cannot be strictly enforced, as "in all the three (divisions) all the three are (included)". Here the Ahunavairya is taken to be the quintessence of all knowledge, and accordingly this threefold division is made to correspond to the three metrical lines contained in it; and the twenty-one Nasks, arranged in an order regardless of the division to which they belong, are made to correspond to the twenty-one words contained in the same strophe. (*Vide* English Trans., p. 4, foot-note 5).

Chapters I. to III. give a bare outline of three Gâthic Nasks—Sudgar, Varshtmânsra, and Baga—respectively. These deal with extolling the meritoriousness of the first utterance of Ahuramazda and of the good Religion; the birth and the teaching of Zarathushtra; the Revelation of Ahunavairya; and similar other subjects. An exhaustive account of these three Nasks is given in Book IX., chaps. II. to LXVIII., and the reader is referred to these for further interesting details.

The Hadha-māthric Nasks begin from chap. IV., and continue on till chap. X. The Dâma-dâta (chap. IV.) deals with creation, and thus furnishes a basis for later Pahlavi works like the *Bûndahishna* and the *Selections of Zâdsparam*. It is significant to note that we know nothing more about the Dâma-dâta Nask beyond what is given in this Book VIII. The Nask, however, is directly quoted in the first half of the *Selections of Zâdsparam*, and *Shâyast-lâ-Shâyast* chaps. X. and XII. Looking to the contents we observe that the word 'creation' connoted creation in the spiritual as well as in the material world. In the material world the creatures descend to fight against the 'life-destroyer,' *i. e.*, Aharman. The Nask further tells us about the cause and the purpose of creation.

The contents of the Nâdar Nask (chap. V.) are not given, as its Pahlavi version was not accessible to the author.

The Pâjag Nask (chapter VI.) is exclusively devoted to an account of various religious ceremonials prevailing among the people. It contained explanations about the sacrifice of quadrupeds and sheep; which quadrupeds it is lawful to eat; the performance of Gâhanbârs or season-festivals, and the spiritual merit accruing therefrom; the obligation of giving in charity during the *Fravardigân* days; and the duty of the priests to help forward the religious object of the people therein. The Nask, incidentally, also discussed the divisions of time, and the regular approach of various seasons. It thus leads a further argument for the reform of the existing Pârsi calendar, for it says that the Fravardîgân days come at the end of the past and the beginning of the new year, and during these days "occur the passing away of winter, and the coming of summer" (§ 11).

Chaptar VII. gives us the contents of the fourth Hadah-māthric Nask, Ratû-dâta-haîtag. It specially dealt with the

office of the high-priests; and customs and laws which were religious and obligatory (§§ 1-2), such as the invocation of the worshipful spirits including the Ameshaspentas (§ 3). According to the *Ravâyats*, a part of this Nask corresponded to the *Zamyâd Yasht,* and gave a geographical description of all seas, mountains, and lands.

The next Nask, Barish (chap. VIII.) is a book describing the functions of the exalted humanity. It explained how kings should rule, and what should be the decree of the judges of the good Religion. Good as well as bad habits of a man are enumerated, and so also various ways of preserving health and beauty.

The Kashkîsrûb Nask (chap. IX.) contains statements regarding the performance of purification, the symptoms of and precautions against the periodical sickness of women; truthfulness, and winning over people from wickedness to righteousness, from demon-worship to Ahuramazda-worship.

The Vishtâspa-sâsta Nask (chap. X.) is chiefly historical, and as its name signifies records the conversion of Kaê-Vishtâspa by Zarathushtra and the various proofs adduced by the latter to convince his royal patron about the lofty character of his divine message (§§ 1-3). The rest of the Nask is devoted to the great war waged for the cause of the good Religion between Vishtâspa and Arjâspa the Khyaŏnian who is said to be instigated by Aeshma the demon of wrath. This calls to our mind the almost identical phraseology used by Darius in his famous Behistun Inscriptions about his enemies, who are said to be instigated by *draŏgha,* the demon of falsehood. It was perhaps this Nask, the last in the Hadhamãthric series, which furnished a basis for books like the *Yâdgâr î Zarîrân,* and for other popular statements about the leading to Ahuramazda worship by the great Prophet Zarathushtra.

The Vashtag Nask has almost completely perished, as the Avestâ text as well as its Pahlavi version did not survive even in the time of the author of the Dînkard, Book VIII. The *Ravâyats* are the only sources from which we can get some information regarding this Nask (*vide* my English translation, p. 23, note 4). We can say in general that it was concerned with an account of various religious and social customs. It stands fifth among the Gâthic Nasks (*vide* the Pahlavi Introduction §§ 7-8).

The author next takes up (in accordance with the order formulated in his Introduction § 11.) the Chitra-dâta Nask (chap. XII.) which is sixth in the Dâtic series. This, like the latter portion of the *Zamyâd Yasht*, may well be called an abridged *Shâhnâmah*. It begins to trace the descent of the various races of mankind from the first man Gayômard, who, we are told, was produced by Ahuramazda for the manifestation of his embodied condition (§ 1). The different races which subsequently come into being migrate and disperse themselves in different parts of the world. The author then fixes his attention to the royal families of Irân, and enumerates the names of the great kings beginning with Haŏshyangha and ending with Kaê-Vishtâspa (§§ 5-19). It is remarkable that the historical references in the Avesta cited in this chapter, relate only to the Pêshdâdian and the Kayânian kings, and end with Avarethrabah, the pious high-priest of the Zarathushtrian epoch. It proves beyond all doubt that the existing Avesta was composed long before the Achæmenian period (see my English Translation, p. 30, footnote 1).

The Spend Nask (chapter XIII.) is the last of the Gâthic Nasks, and contained an account of the history of the birth and life of Zarathushtra. The last three sections (12-15) are devoted to the three future benefactors of the world, namely, Aûshîdar, Aûshîdarmâh, and Saŏkshãs, and their millenniums,

ending with the Renovation of the world. Thus we see that The *Dînkard*, Book VII., which contains the Pahlavi *Zarathushtra-Nâmag* and the future events till the final Resurrection has been based on the Spend Nask. This Nask is again referred to in Book IX.

The Bagân-Yasht (chapter XIV.), as its name indicates, is a book about the "adoration of the good spirits," and contains a description of the good spirits including Ahuramazda, who stands first and foremost among them. Evidently, our extant literature of the Yashts formed a part of this Nask. Dr. West adopts the same view (S. B. E. Vol. XXXVII, p. 35, n.; p. 470, n.) and is corroborated by Prof. Darmesteter who works out the theory in greater detail (Darmesteter, II., XXVII.). The *Ravâyats* also help us to come to the same conclusion.

From chapter XV., as observed above, the author begins to give a separate account of each section contained in the Nask under consideration. This chapter introduces us to the *Patkâr-radistâna* section of the Nîkâdûm or more properly Vidâtûm Nask. It gives us a code of laws for guiding a magistrate in punishing assaulters. Criminal procedure and the admissibility of evidence in different cases are the two points first raised for consideration. Cases are broadly divided into two clases: (1) wherein unity subsists, and (2) wherein it does not subsist; or to speak in modern phraseology (1) contested, and (2) non-contested cases. Evidence is similarly classified into verbal, and demonstrable; and the different ways of leading each class thereof in different cases is next described in detail (§§ 5-8). Magistrates again are of twelve kinds (§ 9). These are divided into sections, and each section has its limitations to admitting evidence and inflicting punishments on offenders (§§ 10-18).

The description and definition of various offences chiefly those of different kinds of assaults are discussed in the next

section, *Zadamistâna* (chap. XVI.) Looking at this chapter we learn that the term assault includes other serious offences which result therefrom, *e. g.*, simple and grievous hurt, riot, intimidation, and even murder, (*vide* §§ 1-2, 4-7, 9-10). Section 3 appears to have little connection with the subject in hand, as it deals with charity, parsimony, and dignity. So also § 8, which speaks about liberating a slave. Section 3, furthermore, illustrates one of the characteristics of the literary style of the Dînkard and a few other Pahlavi works composed about the same period. Here the author tries to classify methods of begging and giving. In doing so he indulges in a mere verbal classification, which it must be acknowledged is almost logically exhaustive, but which at the same time has very little significance beyond showing the author's lucidity of thought.

The third section *Raêshistâna* (chap. XVII.) is devoted to a description and classification of various kinds of wounds, caused in different ways, by different weapons. It shows clearly that in those times before meeting out punishment, all the circumstances which tend to enhance or reduce the hienousness of the crime were taken into consideration.

The fourth section of the Nîkâdûm Nask is called *Hamêmâristana*, which means a code relating to accusations (chapter XVIII.) While the previous sections are devoted almost exclusively to assaults and wounds, this one discusses various other offences against the person and property of a man, *e. g.*, wrongful detention, starvation, extortion, plunder, theft, magical incantations, and such others (§ 1). A man commits sin if he falsely charges another of having committed any of the above offences (§ 2). Violations of certain social customs, which are regarded necessary for the preservation of public health, are next referred to (§§ 3-6). We notice the existence of some law regarding the admissibility of confessions

as evidence in a trial (§ 19). So also we find that the institution of releasing an accused person on bail, and those of arbitration and of being represented by a pleader, must have been in vogue among the ancient Irânians (§§ 23-25, and *seq.*) A discussion about various kinds of assaults and hurts again intervenes (§§ 26-37). The ancient Irâman lawgiver employed one more method of discovering the guilt of an accused, when the evidence before him did not enable him to come to a definite conclusion—that of trial by ordeal. This was not similar to that employed by Europeans in feudal times, wherein two champions fought a combat to maintain their own cause, and wherein the result depended often on stratagem and skill in using arms. The Irânians whenever they wanted to prove the guilt or innocence of a man, subjected him to undergo an ordeal, in which natural elements like heat and cold, and not human skill, performed the chief part (§ 38, see also chap. XIX § 12, and *seq.*) Then the section discusses in detail the use of weapons while assaulting (§§ 41-46); the injury to a man's person and property, and his right to claim compensation for it (§§ 47-49); our duty to relieve a holy man from distress (§§ 52-54); arresting non-Irânians for the prevention of crimes (§§ 55-56); advantages of penitence (§ 59); arresting a *margarjân* sinner, *i. e.*, one worthy of death, and the execution of punishment upon him (§§ 62-65).

Chapter XIX. contains the last section of the Nikâdûm Nask. This section also dealt with various rules of procedure and of punishing offenders. The different kinds of ordeals and their performance are here discussed in details. This discussion is scattered over different parts of the chapter. The greater part of this section, it appears, had very little to do with assaults and offences, as it tried to enunciate not the law of crimes but the law of property. An exhaustive and minute account is given regarding the disposal of various kinds of property in dispute between the litigants before a judge. The latter must

base his judgment upon the rules laid down in the Avesta and Zand (§ 69), and he should be conversant with the law (§ 74). This section occasionally describes the position of woman in the ancient Irânian family, and the rules in connection with the institution of marriage (§ 87-95). In the old Irânian court of law a non-Irânian or a foreigner was not allowed to enjoy all the rights and privileges of an Irânian, but had to submit to special provisions regarding himself. The concluding portion of the Nask described various moral sins and the intercession of the angel, Rashnu the Just, on behalf of the weak and the oppressed.

The contents of the Dûbâsrujid Nask begin from chapter XX. This Nask according to its title was devoted chiefly to the crime of theft and the offenders thereof. In connection with the subject abovenamed the section contained in chap. XX. described the arrest, fettering, imprisonment, and branding of a thief. It also distinguished between theft and plunder, as well as between different kinds of theft.

The second section of this Nask (chap. XXI.) consists of a collection of miscellaneous subjects.

I again express my indebtedness to the indefatigable labours of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. E. W. West, for his translation of the Dînkard, Book VIII., in the Sacred Books of the East. His attempt, however helpful, has still all the drawbacks of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dinkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. I have at places deferred considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Avesta Nasks were intended to give expression. At the same time, there are other places where I have

thought it appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration.

In connection with my remarks* referring to Dr. Jüncker in my Introduction to Vol. XIV., pp. XI.-XII., I beg to give below what is said about them in a letter (of August 16th, 1915) addressed to me by my esteemed friend, Prof. A. V. Williams Jackson of the Columbia University of New York.

"I was away during vacation time, and I hasten to-day to thank you for your very kind gift of your newest volume, the Dînkard, vol. 14, and to felicitate you on your ever continued work in your honoured father's memory.

"The tribute, too, which you pay to Dr. West in the 'Introduction, would have been appreciated alike by your father and the European Pahlavi scholar, who was his friend, but will be valued as well by all who labor as fellow-workers in the cause of making the texts relating to Zoroastrianism better known in the world. You as a High Priest of the Parsis and I as a Layman of the Christian Faith have talked together and have interchanged views so frankly on great religious beliefs, that you will understand my full sympathy with your sentence in the Introduction (p. vii) as to the miraculous powers of the Divine, that they 'are nothing less than the special efforts of God to adjust the clockwork of the universe whenever it gets out of order.' And our own small world is but a cog in the eternal Divine Wheel of the Universe.

* In conclusion I would here warn the student against the unfair and ignorant criticisms of Dr. Jüncker on the method of collating the Pahlavi text adopted by Dr. West. The hasty and misdirected remarks of this raw German orientalist, whose pretensions to Pahlavi scholarship are of a doubtful value, against the mature judgment and keen discrimination of the late Englishman have been treated by me with the contempt they deserve, as but the result of a superficial study and lack of proper discernment. The German critic not only fails miserably to understand and appreciate the value of Dr. West's intelligent collations of the two original manuscripts containing Book VI. of the *Dinkard*, which is the least troublesome and the easiest portion of the work to decipher, but he betrays also his inability even to rate the value of the codices according to their proper relative merits. It is not at all surprising, therefore, why Dr. Jüncker, envious of the fame of the great English savant, did not publish his criticism during the lifetime of the latter while he had a chance of being replied to, although Dr. West lived for years after the publication of his collations in my vol X. of the *Dinkard*.

"As to scholarship, you will recall all that I owed to Dr. West's translation of the Dînkard and the *Selections of Zâdsparam* in S. B. E. 47, and to his correspondence, when I was preparing my book on *Zoroaster the Prophet of Ancient Iran* in 1898. And you will appreciate how now I welcome this newest contribution to our knowledge from your pen [redacted] translator and editor in making the texts readily available, in their original form, transliteration, and translation."

85, Cumbala Hill,
Bombay, 4th April 1916.

THE DÎNKARD.

BOOK VIII,

Contents of the 21 Avesta Nasks.

INTRODUCTION.

[illegible]

(1) [illegible] (2) [illegible]

Spâs Aûharmazda, va nîyâyishna Daêna Mazdayasna, î jvid-shaêdâ Aûharmazda dâdistân.

(1). Hashtûm madam hangerdîgîh î zak î baên naskîhâ î Daêna Mazdayasna jvîd-jvîd litamâ aîyyâd. (2). Zak î baên shâd-aûrvân î dená nâmag madam aûshmûrishna î shapîr Daêna, ôl âkâsîh î kabadân, nipishtan va navîdînidan min Zand, zak î

1. The oldest manuscript which contains the text of Book VIII, of the *Dînkard*, is DM. Some of the folios of this book, which are missing in DM., [illegible] found in the library of the late Shams-ul-Ulema Dr. Dasturji Peshotanji B. Sanjana. They are here called DP. by me. In these folios, just as in DM., the text is divided into different sentences by ∵ mark of punctuation. The translator has taken care to follow it [illegible] far [illegible] possible and to point out, where necessary, in the footnotes to the Pahlavi text, the places in which the pauses in the MS. are not followed by him. For all other divisions into sentences of the Pahlavi text the editor and translator is responsible. This † note-mark is used in the Pahlavi text to show that the word or punctuation is an insertion by the editor.—2-2. DM. [illegible]

Daêna pavan âkâs-dahishnîh, î *ôl* hanâ pâ*d*ram dastôbar, pavan benaf*sh**â* aêvâ*j*î Daêna nipishtan.

(3). Bar*â*, pish min *zak*, nipishtan âînîn madam aûshmûrishna î Daêna î Mazdayasna ban*j*ishna, a*f*ash ban*j*ishna bâhar, va bâhar burîna*g*; nimâ*d*an î aûshmûrishna mûn, amat hanger*d*-îgtar pavan-ash ban*j*ishna, hangor*d*îg pavan bâhar zyash ban*j*ishna, va vistarishnîgtar pavan burîna*g* î bâhar.

(4). Manîtunishna î Daêna Mazdayasna ban*j*ishna 3:—Gâsân, î haît *av*artar maînûg-dânishnîh, maînûg-kârîh; va Dâta, î haît a*v*îrtar stih-dânishnîh stih-kârîh; va Hâ*d*a*g*-mânsra, î haît a*v*îrtar âkâsih kâr î madam, za*k* î mîyân hanâ 2.

(5). Va chim î 3 ban*j*ishnîh î Daêna manîtunishna nikîza haît î vispa-dânishna, kâr va âînîna*g* î ham Daêna dânishna va

1. DM. —2. DM. —3. DM. always —4. DM. ∴—5. DM. —6. DM. adds

kûnishna; hanâ î 3 î nipisht. (6). Gha*l*-ich Ahûnavar, î Daêna manîtunishna bûn, 3 gâs; za*k* î *fr*atûm gâsânîgih, va za*k* î da*d*igar hâ*dag*-mânsrîgih, va za*k* î sa*d*igar dâti*g* avartar nimâyê*d*.

(7-8). A*f*ash hav*â*-t hav*â*-and banjishna bâhar 21, î ka*r*ituniĥênd naska:—7 gâsânî*g*, m*â* ô*l* gâsân va*b*îdûnt yegavîmûnê*d*; a*f*ashân shem, za*k* î gâsânîg yasht nîrang, î hait Staŏta-yast, va Sû*d*gar, va Varsht-mânsra, va Ba*g*a, va Vashtag, va Hâ*d*aŏkhta, va za*k*, î za*k* gâsânîg va*b*idûnt yegavîmûnê*d*, Spenda. (9). Va 7 hâ*dag*-mânsrîg, shem Dâma-dâta, va Nâ*d*ar, va Pâ*j*ag, va Ratûdâta-haîtag, va Barish, va Kashkîsrûb, va Vishtâspa-sâsta. (10). 7 dâtîg, m*â* ô*l* dâtîg va*b*idûnt yegavîmûnê*d*; a*f*ashân shem, za*k* î dâtîg naska: Ni*k*â*d*ûm, va Dûbâsrû*jid*, va Hûspâram, va Sakâ*d*ûm, va Vîd-shaêdâ-dâta, va za*k* î ô*l* dâta pavan jvid-

1. DM. ∵—2. DM. [Pahlavi]—3. So DM.; better [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]—6-6. DM. [Pahlavi]—7. DM. [Pahlavi]—8-8. DM. [Pahlavi]—9-9. DM. [Pahlavi]—10. DM. adds [Pahlavi] by mistake.—11. DM. adds ∵

[Pahlavi text]

shnûmanîh vabîdûnt yegavîmûnêd, Chitra-dâta va Bagân-yast. (11). Va pati-sârag Sûdgar, va Varsht-mânsra, va Baga, va Dâma-dâta, va Nâdar, va Pâjag, va Ratû-dâta-haîtag, va Barish, va Kashkîsrûb, va Vishtâspa-sâsta, va Vashtag, va Chitra-dâta, va Spend, va Bagân-yast, va Nîkâdûm, va Dûbâsrûjid, va Hûspâram, va Sakâdûm, va Jvîd-shaêdâ-Dâta, va Hâdaŏkhta, va Staŏta-yast.

(12). Baên kolâ 3 kolâ 3 haît; baên gâsânîg, hâdag-mânsrîg va dâtîg; va baên hâdag-mânsrîg, gâsânîg va dâtîg; va baên dâtîg, gâsânîg va hâdag-mânsrîg. (13). Jvîd-jvîd zak î benafshâ mâdîgânîhâ va mâdag-varîhâ mâhmânîg; va zak î tanid bâharîg va baên yâîtyûnt mâhmânîg; afash chim baên mainûg va stih, va baên stih va mainûg, va baen zak î mîyânag î kolâ 2, kolâ 2.

1. DM. [Pahlavi]; better [Pahlavi]—2. DM. adds ∵—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi]—7. So DM.; better [Pahlavi]—8 DM. ∵—9. DM. adds [Pahlavi]—10. DM. adds [Pahlavi]—11. DM. [Pahlavi]

(14) [Pahlavi] (15) [Pahlavi] (16) [Pahlavi] (17) [Pahlavi]

(14). Va hastan patvastan î *frâj* ôl a*f*dûm î Hâ*dag*-mânsra Vashtag bâhar min Gâsân, chigûn nipisht î pavan patvand î *ôl* a*f*dûm Hâ*dag*-mânsra, Vishtâspa-sâsta. (15). Hâ*d*aôkhta-yasht pavan patvand î ôl a*f*dûm Dâta, Vîd-shaêdâ-Dâta, chim, va Dahishna-î-stih-Dâta mîyân*ag* Hâ*dag*-mânsra ôl maînûg Gâsân; mâ maînûg-ich mûn ahû bûn, va stih chimîg va vahânîg, va bâhar nôshîhê*d*, chimîg ôl chim, va vahânîg ôl vahân, bâhar ôl bûn. (16). Va *fra*jâm î Dâta î haît *hîm*[10] lakhvâr ôl Gâsân, î haît bûn patvastan, nimûna*g* haît î madam *f*ratûm maînûgîgîh gâsânîgîh *avîzag*-râyînishnîh yehvûntan, a*f*dûm-cha za*k* yehvûnê*d* stih; va chîgûn min maînûg nûshastan *frûd* yâtûntan, lakhvâr ôl maînûg patvasta*g*îh.

(17). Va chim î 21 bâharih î 3 ban*j*ishna î Daêna manitunishna

1. DM. [Pahlavi] —2. DM. [Pahlavi] —3. DM. [Pahlavi] —4-4. DM. [Pahlavi] —5-5. DM. [Pahlavi] —6. DM. [Pahlavi] —7-7. DM. [Pahlavi] —8-8. DM. [Pahlavi] —9. DM. [Pahlavi] —10. Written in Pazend.

*baê*n vi*ch*î*dag*—î *baê*n vi*ch*î*dag* î min ka*rd*an paêtâk—*gh*a*l*-i*ch* 3 gâs î Ahûnavar, î Daêna aû*sh*mûri*sh*na bûn, haît 21 mârig. (18). *Ch*îgûn Ahûnavar, î Daêna aû*sh*mûri*sh*na bûn, 3 gâsih î 3 ban*j*i*sh*nih î Daêna aûshmûri*sh*na nimûna*g*, ãngûn 21 mârîgîh î 3, 21 bâharîh î den*â* 3 ban*j*i*sh*nîh nimây*ê*d, *ch*îgûn paêtâk aêg*h* : "Brêhînî*d* ôl*â* î vispa-âkâs dâtâr min ko*l*â mârîg-î srûbag-î."

(19). Burîna*g* î bâhar, *ch*îgûn hâta va *f*raga*rd* î *baê*n naskîhâ, min Daêna gaôkâyîh âkâsîh, min ya*sh*ta-*f*ravâhar Zaratûh*sh*t*ra* *ch*â*sh*i*sh*na, *baê*n Aîrân *sh*at*ra*, 1000 yehvûnt, â*sh*nâ*g*. (20). Va â*kh*a*r* min vi*sh*ûpi*sh*na min mar î dû*sh*-gad*â*, ae*sh*ma-ka*rd* Aleksandar ma*d*, a*j*a*sh* yehvûnt î aê*d*ûn la*kh*vâr lâ vindâ*d*, î pavan dastôbar dâ*sh*tan *sh*âyaî*d* hav*â*-âe. (21). Va za*k* î hû-*f*ravart Âta*r*ô-pâta î Mahraspendân, pata*sh* pasâ*kh*t ka*rd*an va bû*kh*tan, â*sh*nâ*g* vad-i*ch* kanun *baê*n

CHAPTER I.

mâ*d*igân î Aîrân shat*r*a, pavan châshishna va pandân dâsht yegavîmûnê*d*.

(22). Âkha*r* min nipishtan î jvî*d*-jvî*d* naska, aîgh pavan m*â* a*v*irtar madam yema*l*o*l*ûnê*d*, madam naska naska aûshmûrîhê*d*, a*f*ash za*k* î *b*aên hâta hâta, *f*ragar*d*a *f*ragar*d*a, ô*l* â-yâ*v*ishna yehamtûnê*d*; mâ *b*aên den*â* mâ*d*îgân khûsh*g*ûnîn â*v*âyishnig ger*d* drûshta*g*-î vichârîhê*d*. (23). Ba*r*â *f*ratûm naska naska, aêgh madam m*â* yema*l*e*l*ûnê*d*, nipishtan âînîn litam*â* yektîbûnîhê*d*, sâmân î â-yâ*v*ishna lâ a*f*dîh khû*d*ash pasi*j*a*g*.

CHAPTER I.

Nemâ*j* gad*â* î shapîr Daêna Ma*z*dayasna.

(1). Sû*d*gar mâdîgân madam aô*j*a î a*v*î*j*a*g* stâyishna î *f*ratûm Aûha*r*mazda gûbishna, pavan minî*d*ârîh, gû*f*târîh, va ke*r*d*â*rîh, va

1-1. DM. ; perhaps *nipishna*, "writings."—2-2. DM. —3-3. DM. —4. DM.

(2) (3) (4)

CHAPTER II.

(1) (2)

pâhrîj î min dâta î sarîtar paîtiyâra*g*inî*d*ârtar mar*d*ûm. (2). Va stâyishna î hûnarân ke*rfag* î Daêna î shapîr, ham-gaŏhar, a*f*ash va*b*îdûnishnîgîh; va nikûheshishna î âhû*g*ân ba*j*a*g* î za*k* sarîtar daêna, hama-taŏkhmag; a*f*ash shedkûnishnîh min yazishna î maînûg, va pâhrî*j* î stih Ame*s*ûspend, kabad âkâsîh madam chabun î maînûg. (3). Va kahûban yehvûntan gaŏbâg yehvûnê*d*, mûn *b*aên *f*rashaka*rd*-ich srûb.

(4). Yasharâyîh â*vâd*ih pâhlûm haît.

CHAPTER II.

(1). Varsht-mânsra mâdîgân madam zerkhûnishna î Zaratûhshtra, va ma*dan* zyash *ôl* Daêna; *mâ b*aên ham babâ. (2). Va mâ*d* î aêrpatîh, va hâvishtîh, va ahûîh, va ra*d*îh, va astûbânîh î patash kâd*â* hanger*d*îgtar gûbishna î Gâsân.

1. DP. adds ∵—2. The word that follows [illegible] is scratched out in DM.

(3) [illegible] (4) [illegible] (5) [illegible]

CHAPTER III.

(1) [illegible] (2) [illegible]

---

(3). Madam ko*l*â mandavam vâchha*g* zand, va khush-rada*g*-ich; chîgûn za*k* î yema*lel*ûnê*d* aêgh:—"Varsht-mânsra mûn pavan harvispa *frâj* gûbishnîh *frâj* yehabûnt yegavîmûnê*d*." (4). Aêgh, ko*l*â m*â* pavan Gâsân gû*f*t yegavîmûnê*d*, ash pavan Varsht-mânsra mandavam madam yema*lel*ûnê*d*.

(5). "Yasharâyîh âv*â*d*î*h haît pâhlûm . . . . ."

CHAPTER III.

(1). Ba*g*a mâ*d*îgân madam *f*ratûm mi*l*ayâ, aûshmûrishna î Daêna ban*j*ishna; va *f*ratûm dâma î za*k* mi*l*ayâ; va *f*ratûm ma*d*an î za*k*, va dâma pasâ*j*ishna; va rabâîh za*k* mi*l*ayâ, a*f*ash mûn hama-tanû dâma; a*f*ash nâmchishta mê*d* ô*l* gûmî*j*ishnîh. (2). Hanger*d*îgtar dânishna î madam ko*l*â mandavam, *j*vî*d*-*j*vî*d* na*f*sh*â* zaha*g*; va chand patvand-i*h* aôbash ãngûn patvast, chîgûn za*k* î Ba*g*a râê

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]

CHAPTER IV.

gû*ft* yegavîmûnê*d* aêgh:—"Ba*g*a î dâhmân srû*d*;" aêgh, ô*l* dâhmân gû*ft* yegavîmûnê*d*; aêgh, mûn den*â* ke*r*fa*g* va*b*îdûn-ayên, ash den*â* ke*r*fa*g* ka*r*d yehvûnê*d*.

(3). "Yasharâyîh âvâ*d*îh pâhlûm haît...."

CHAPTER IV.

(1). Dâma-dâta mâ*d*îgân madam kûnishnîh dâtârîh va yehabûntan î dâma pâhlûm. (2). *F*ratûm, pavan mainûgîh; va chand va chîgûn dâshtan î pavan mainûg; vashtan î *a*fash stih, chîharînî*d*a*g* sâkhta*g* ô*l* *b*aên khaya-bî*d*îg kûshishna patû*d*an, va râyînî*d*an patvasta*g* shâyî*d*an î ô*l* *f*ra*j*âm va garang î khaya-bî*d*îgîh.

(3). Va rasta*g* âînîn i dâma-dahishnîh, a*f*ashân stî; va taŏkhma*g* va srâ*d*a*g* chîhar va kâr; va m*â* *b*aên ham babâ. (4). Va

1. DM. adds [illegible] by mistake.—2-2. DM. [illegible] *vad-kâmag*.

(5)

(6)

CHAPTER V.

(1)

(2)

CHAPTER VI.

(1)

chim *ôl* m*â* dahishnîh, va *afdûm* *ôl* m*â* rasishnîh. (5). Va madam za*k* dâma paîtîyâra va vizand va anâ*g*îh, *afash* nihûn châr va a*v*zâr î madam vânî*d*an va a*v*isâînî*d*an, bûkhtan va nâzag-chârînî*d*an î dâma a*j*ash.

(6). "Yasharâyîh â*v*â*d*îh pâhlûm haît, â*v*â*d*îh . . . ."

CHAPTER V.

(1). Nâ*d*ar Zand *ôl* len*â* râê lâ patvastan, Avistâ*g* chîgûn pavan dastôbarîh *b*aên yâtûnta*g*, pavan châshishna, aûshmûrishna, â-yazishna dâsht yegavîmûnê*d*.

(2). "Yasharâyîh â*v*â*d*îh pâhlûm haît; â*v*â*d*îh . . . ."

CHAPTER VI.

(1). Pâ*j*ag mâ*d*îgân madam gaôspend dâtîhâ, pavan â-yazishna

1. DM. *shem*.—2. DM.

[Pahlavi text]

î âtâs̱ẖânô âvân zaŏsra,[6] gâsânbâr Mazdayasnân aîyyârîh râê, kûs̱ẖtan; denâ-iç̱ẖ, aêg̱ẖ gabrâ ôl ham-kâr pavan madam hûnara va avzâr pavan ç̱ẖînis̱ẖna, va nîrang î â-yazis̱ẖna. (2). Va hanâ aêg̱ẖ, min gaŏspend srâdag bâhar î âtâs̱ẖânô âvân, min kadâm hanâm yensegûnis̱ẖna; ç̱ẖîgûn vaîrâyis̱ẖna; mûn, pavan mâ Avistâg, frâj debrûnis̱ẖna. (3) Va mâ madam gâsânbâr; aêg̱ẖ zak dâtîg gâs, aêmat vabîdûnêd, va aêmat barâ sajîhêd; hanjamana î gâsânbâr, va dahis̱ẖna î ôl myâzda; aêg̱ẖ aêmat kûnis̱ẖna tûbânô pasijag; pavan mâ patmânîg barâ dahis̱ẖna; aêmat sâjîs̱ẖna bakẖs̱ẖis̱ẖna; aêg̱ẖ-as̱ẖ sûda—nyôgîh î vêh-dahis̱ẖnân—va maînûgîhâ va stihihâ mâ ajas̱ẖ.

(4). Va hanâ aêg̱ẖ, ôl rad-pis̱ẖag sardârîh, avârîg radîh, jvîd-jvîd, mâ hûnara âvâyis̱ẖnîgtar. (5). Madam kẖvîs̱ẖkârîh

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi] *shatîg*—4. DM. [Pahlavi]; better [Pahlavi]—5. DM. adds ⁛—6. Generally read *zôhar*.

[illegible]

î ra*d*-pîs͟hag sa*r*dârîh, aêg͟h-as͟h Maz*da*yasnân min va*b*îdûntan î gâs, va *frâj* sa*j*îtûntan î ô*l* han*j*amana, aêmat âkâsînis͟hna aêg͟h za*k* han*j*amana a*v*îrtar, madam vairâstan î âhû*g*, patît va tû*j*is͟hna î vinâs, va nîyâza*g*ig bar*â* yehabûntan î mandavam; ô*l* myâzda vic͟hî*dan* î gabr*â* ô*l* zaŏtîh râspîgîh pês͟h min za*k* yôm zaŏtânô râspîgân, a*v*ârîg mûn pavan sâ*j*is͟hna va dahis͟hna î bâhar kâr varzânand, va tanû vistarg dakyâ ka*rdan*. (6-7). Pês͟h-gâs i myâzda vic͟hî*d*an hanâ aêgh, pavan za*k* pês͟h-gâsîh î m*â* hûnara â*v*âyis͟hnîg, va bâhar bâk͟htan, va ô*l* mûn pês͟h nîyâza*g* pês͟h yehabûntan. (8). Ra*d*ân i mas s͟hapîr pês͟h bar*â* a*f*sâr*dan*, amat bâhar î ra*d*ân lâ yehabûnd, gâsânbâr lâ pavan ka*rd* yak͟hsenunis͟hnîh. (9). Den*â*-ic͟h aêg͟h, zaŏtân râspîgân zaŏtîh râspîgîh, a*v*âr*î*g ra*d*ân pavan vinâs ra*d*îh, va bâhar â*v*âr, g͟ha*l* yehvûnê*d*; kabad *b*aên ham babâ.

1. DM. adds ∵—2-2. DM. [illegible]—3. At this point begins the text of the eight folios that are missing in DM., and are found in DP.

(10) Madam var*d*i<u>sh</u>na î gâs, yôm va bî*r*a<u>kh</u> va <u>sh</u>nat avigâma, î amat hamînô zimistâna; va sahî<u>sh</u>na î min rûbi<u>sh</u>na î a<u>kh</u>tarân pata<u>sh</u>. (11). Aê<u>gh</u> yehamtûni<u>sh</u>na î ya<u>sh</u>arûb *f*ravâhar *ôl* stih, *b*aên za*k* 10 yôm î zimistâna *f*ra*j*âm, <u>sh</u>nat sar, <u>ch</u>îgûna<u>sh</u> za*k* 5 yôm î gâsânîg *b*aên; pavan za*k* yehvûnê*d* zim-<u>ch</u>îg sa<u>ch</u>i<u>sh</u>na hamîn hasti<u>sh</u>na. (12). Mas â*v*âyi<u>sh</u>nîgîh ya<u>sh</u>arûb-ân *f*ravâhar *b*aên za*k* 10 yôm, ya*z*i<u>sh</u>na, nîyâyi<u>sh</u>na, vê<u>sh</u>-<u>sh</u>nâyi<u>sh</u>nîh zya<u>sh</u>ân a*j*a<u>sh</u>; va bê<u>sh</u>tîh zya<u>sh</u>ân min a-pa*d*îr-i<u>sh</u>nîh va a-nîyâyi<u>sh</u>nîh, va â<u>kh</u>êzi<u>sh</u>nîh min stihân. (13). Va vê<u>sh</u> *f*arîzvânîgih râ*d*îh va ba*r*â dahi<u>sh</u>nîh *b*aên za*k* avigâma; va <u>kh</u>ᵛî<u>sh</u>kârîh ratû î <u>sh</u>at*r*a pavan aîy*y*ârîh î[3] va dâta*g*-gûbîh î drêgû<u>sh</u>ân, âmû<u>kh</u>tan î mûn *f*ravar*d*îgân râê *b*aên *f*ravar*d*îgân kûni<u>sh</u>na.

(14). Va madam avigâma î yensegûnâ î baê<u>sh</u>âzînî*d*âr aûrvara; va m*â* *b*aên ham babâ.

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. That is, *aîyyârîh î drêgûshân.*

(15)

(16)

(17)

(18)

(19)

(20)

---

(15). Va madam aêgh mânîg va vîsîg va zandîg va dêhîg khᵛahîshnîh shâyagân tû*j*ishna rûbânîg vinâs jvî*d*-jvî*d* *ôl* mûn vichârishna. (16). Madam sûta î min vairâstan î vinâs, va va*b*îdûntan î tû*j*ishna; va zîyân î min vinâs a-vairâstan, tû*j*ishna î va*b*îdûnt *frâj* shedkûnâ.

(17). Madam 33 ra*d*îh î nazdista pairâmûn Hâvana; aêgh mûn, chand mainûg, chand stih; va ka*d*âr da*d*îgar, va ka*d*âr sa*d*îgar, min mainûgânô stihân. (18). Va madam a*f*dîh va rabâ ker*f*a*g*îh âshkâra*g* varzî*d*ârîh; va shka*f*tîh va garân vinâsîh yashar-mô*g*îh. (19). Va den*â*-ich aêgh, amat pavan yashar-mô*g*îh aîsh gûmânîg haît pavan raôshna-*g*arîh min Yazadân ka*d*âm dâta, *b*aên ka*d*âr Yazadân *ôl* aîy*y*ârîh khᵛahîshna.

(20). Madam den*â* aêgh, ka*d*âr min nârîgân min khᵛâsta*g* î

s͟hôê dastôbar s͟hôê mandavam ba*r*â yehabûntan, pavan m*â* patmânag, va c͟hîgûn, ô*l* mûn pâtak͟hs͟hâê; va ô*l* mûn î amat ba*r*â yehabûnê*d*, s͟hôê pâtak͟hs͟hâê lak͟hvâr yehtyûntan.[5]

(21). Madam hanâ, aêg͟h, amat hamîn ba*r*â yehamtûnê*d*, zimistâna ô*l* aêg͟h dûbârê*d*; va amat zimistâna ba*r*â yehamtûnê*d*, hamîn ba*r*â ô*l* aêg͟h vazlûnê*d*. (22). Va madam c͟handîh î *vôighn baên* aêva*g* satô*g*-zima barâ sac͟hîhê*d*, va darengih î sac͟his͟hna, vispa î ô*l vôighn* patvast yegavîmûnê*d*, va m*â baên* ham babâ. (23). Aêg͟h, c͟hand bî*r*ak͟h hamîn, c͟hand zim-*j*îg; daênîg s͟hem î 12 bîrak͟h, va c͟him î s͟hem î aêva*g* aêva*g* î den*â*; aêg͟h, den*â* 12 bîrak͟h aêva*g* aêva*g* pavan â-yazis͟hna vâspûhra*g*ânîhâ ka*d*âm yaza*d*ân na*f*s͟h*â*; va aê*d*ûn-ic͟h 30 yôm î *baên* kol*â* bîrak͟h; va aê*d*ûn-ic͟h 5 gâs *baên* kolâ s͟hnat aêg͟h, zak 5 yôm î gâsânîg

1. DP. adds ∵—2. DP. adds —3. DP. (see § 11). Here *zim-jiq* is used for "fierce winter."—4. DP. —5. Generally read: *yâtyûntan*.

[illegible]

(24) [illegible]

CHAPTER VII.

(1) [illegible] (2) [illegible]

(3) [illegible]

pavan s͟hnat rôês͟hâ, hamâg yazadân nafs͟hâ; va amat ardâê-fravard yas͟ht yehvûnd.

(24). "Yas͟harâyih haît pâhlûm âvâdih . . . . ."

CHAPTER VII.

(1). Ratû-dâta-haîtag mâdîgân madam daênîg va farîzvânîg, vabîdûnis͟hnîg âînînô dâta. (2). C͟him î sajâgih va sajâgtarih pavan rad-pis͟hag sardâr, avârîg patîh k͟hûdâê-ic͟h bâhar kh͞ıs͟hîh; aêg͟h, c͟hîgûn barâ vic͟hâris͟hna sajâgih min a-sajâgih, va sajâgtarih min a-sajâgih patas͟h; aêg͟h, pavan radih î Hvanîrasa avârîg kaês͟hvar jvîd-jvîd, fratûm mûn barâ yegavîmûnâd min Mazdayasnân.

(3). Va madam nimâyis͟hnô âkâsînis͟hna î yetîbûnast va barhâmag î Amesûspendân; nîrang va avzâr î baên â-yazis͟hna î

1. DP. adds [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. adds ∵—5. DP. [illegible] patash—6. DP. [illegible]

CHAPTER VIII.

yazadân; gâs va kh^v^ishkârîh î zaŏtânô râspîgân *b*aên â-yazishna-aê; va hamâ*g*-ich kh^v^ishkârîh sa*r*dârân pavan kâr zyashân jvî*d*-jvî*d* ŏ*l* bûn. (4). Va masîh î vichî*d*âr-dahishnîh *b*aên ke*r*fa*g*ân, va âînînâ*g* î vichî*d*âr-dahishnîh, va nazdîgîh î Aûha*r*ma*zd*a ŏ*l* mînishna, gûbishna, kûnishna ahû î ast-âŏmand.

(5). Â*v*â*d*îh yasharâyîh pâhlûm hait.

CHAPTER VIII.

(1). Barish mâ*d*igân madam zôr-râyînishnih, râstîh, râ*d*îh î âsnô-srûtô-khratû kabad hûnarân. (2). Va za*k*-ich î drû*j*îh, va pûsh, va a-dânîh, dûsh-âkâsîh va kabad âhû*g*ân î hûnarân ham-aêstâra brâtrût. (3). Va za*k* î Vohûmana, va Spenda*r*mat, va Sraŏsha, va Yasharîshvang, kabad yazadân; va za*k* î Akômana,

1-1. Better … —2. DP. … —3. DP. adds ⁚

Varûna, Aeshma, Anddâr, va kabad shaêdân zak î âfrînô nifrîn, hû-yâvagîh va dûsh-yâvagîh, va hû-nîrûgîh va dûsh-nîrûgîh, va hûmilayâîh va dûsh-sakhûnîh; mâ baên ham babâ.

(4). Va zak î zimân bûkht, va gaŏhar, va kâmag va daêna va khûg, va frahâng, va khᵛishkârîh, va tûkhshâgîh; mâ baên ham babâ. (5). Va baên zak î khûdâcîh, va râyînîdârîh, va dastôbarîh, va dâtôbarîh, va mîyânjîgîh; va zak î hamîh, va âshtîh, va mitrô-dârîh; mâ baên ham babâ. (6). Va zak î dâta, âînîn, kerfag, vinâs, va hûsrûbîh va dûsrûbîh, yasharûbîh va dravandîh; mâ baên ham babâ. (7). Va zak î sharm, va shukûî, va gadâ, va sraŏshîgîh; mâ baên ham babâ. (8). Zak î patvand î pavan khᵛishîh, aîr-mînishnîh, va ârûnîh, va daêna; va mâ baên ham babâ. (9). Va zak î sâjishnîgîh va a-sâjishnîgîh, va dôstîh va dûshmînîh; va mâ

1. DP. —2. DP. adds —3. DP. adds ∵—4. DP. a-sâjishnîh,—5. DP.

(10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19)

*b*aên ham babâ. (10). Va za*k* î hû-c̱hiharîh va dûs̱h-c̱hîharîh, va yavyânîh va zarmânîh, va tûbânîgîh va s̱haknâîh, va farukẖûîh va dûs̱h-paragîh; m*â* *b*aên ham babâ. (11). Va za*k* î aŏ*j*a î *b*aên taôkẖma*g*ân, srâ*d*a*g*ân î mandavamân; m*â* *b*aên ham babâ. (12). Va za*k* î *f*razâna*g*îh, va *f*ras̱hna-vi*j*ârîh, va pûr-nêva*g*îh; va m*â* *b*aên ham babâ. (13). Va za*k* î sûda va tis̱hna, a*f*as̱h darmânîh; m*â* *b*aên ham babâ. (14). Va za*k* î *f*rasâvandîh va margîh, va sâ*j*is̱hnîgîh; va m*â* *b*aên ham babâ. (15). Va za*k* kâd*â*-îh mandavam, rûnîh î pês̱hîh va âkẖa*r*îh; va m*â* *b*aên ham babâ. (16). Va za*k* î pa*d*îris̱hnîgîh a-pa*d*îris̱hnîgîh, va râmînî*d*ârîh va baês̱hinî*d*ârîh; va m*â* *b*aên ham babâ. (17). Va za*k* î ta*g*îgîh hûzvânîgîh, va han*j*amanîgîh; va m*â* *b*aên ham babâ. (18). Va za*k* î hûs̱h mînis̱hna, za*k* î tanû rûbân, za*k* î vahis̱hta, dûs̱h-ahû, va tanû-î-pasîn; m*â* *b*aên ham babâ. (19). Va za*k* î harvispa

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]

CHAPTER IX.

âkâsîh î dâ*d*âr Aûha*r*ma*zda*, hamâ*g* vêhîh î Ame*s*ûspendân, gad*â* î gab*r*â yasharûb; m*â* *b*aên ham babâ. (20). Va hân kabad dâ*d*âr ârâstârîh sakhûn-râyînî*d*ârîhâ, va khû*d*âyîh-nîvârtârîhâ, va tanû-dâshtârîhâ, va rûbân-bûkhtârîhâ; mi*l*ayâ pasi*j*a*g* ô*l* za*k* î yema*lel*ûnê*d* aêgh:—"Arêshûkh*d*a gûbishnîh Barish, Kashkîsrûbô Vishtâspa-sâsta."

(21). "Â*v*â*d*îh yasharâyîh haît pâhlum."

CHAPTER IX.

(1). Kashkîsrûb mâ*d*îgân madam nikîz î yazadân yazishna nîrang; pavan m*â* vashtan î shaêdâ-yaza*g*îh; pâ*d*yâ*v*îh va a-pâ*d*yâ*v*îh âkâsîh. (2). Vaîrâyîh va pâhrî*j* î dashtân dakhsha*g*, va nîshân î madam-rî*j*ishnîh; va anâ*g*îh î min shaêdân ô*l* zimâna*g* zimâna*g*, va vahân zyashân han-châpishna, va *f*ra*j*âm pirû*j*îh î

1-1. DP. —2-2. DP.

CHAPTER X.

yazadân. (3). Adîn *av*zâyînâ*g* srû*d*an âmû*g* î Aûha*r*mazda *ôl* Zaratûhs͟ht*r*a, ka*r*îtunîhê*d* maînûgân-sâsta.

(4). Avâ*d*ih pâhlûm yas͟harâyîh haît.

CHAPTER X.

(1). Vis͟htâspa-sâsta mâ*d*îgân madam âmû*g*î *ôl* Kaê-Vis͟htâspa, za*k* î *ôl* k͟hû*d*âyîh haêm, va c͟hihar, va baris͟hna, va dânis͟hna, va *f*rahâng, va dâta; râyînî*d*ârîh î dâmân kâma*g* rûbâ*g*ih î yazadân patas͟h âvâyis͟hnîg.

(2). Va madam s͟hed*r*ûnî*d*an dâ*d*âr Aûha*r*mazda Ames*û*-spendân *ôl* Kaê-Vis͟htâspa, pavan gaŏkâyîh î madam Aûha*r*mazda âs͟hta*g*îh Spîtâmân Zaratûhs͟ht*r*a; a*v*îza*g* vêhîh î Daêna Mazdayasna; *f*ramân î dahyûpat Vis͟htâspa pavan pîrû*j*îh, pavan padîrû*f*tan î Daêna min Zaratûhs͟ht*r*a. (3). Vînâ*v*-daha*g*

1. DP. , probably for *âmûj* (inf. *âmûkhtan*)—2-2. DP. —3. DP.

[illegible]

(4) [illegible]

(5) [illegible]

CHAPTER XI.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

---

ma*d*an î Ame*s*ûspendân *ôl* babâ; va tanid, *ôl* mân han-dêmânih Vishtâspa, a*f*ash ham-nishastân; *f*irista*g*ân vi*j*âr*d*anî *ôl* Vishtâspa Aûha*r*ma*z*da paêtâm, meka*bl*ûnâ î râm-shah Vishtâspa Daêna Ma*zd*ayasna.

(4). Sârînî*d*an î Aeshma shaêdâ Ar*j*âspa î Khyaŏna *ôl* kûshishna î Vishtâspa, paîtîyâr*d*ârîh î Zaratûhsht*r*a; ârâyishna rûbishna î Vishtâspa malkâ *ôl* za*k* kûshishna; m*â b*aên ham babâ.

(5). Â*v*â*d*îh pâhlûm haît yasharâyîh.

CHAPTER XI.

(1). Vashtag A*v*istâ*g* va Zand pavan dastôbar *ôl* len*â* lâ patvast.

(2). Â*v*â*d*îh haît pâhlûm yasharâyîh.

---

1. DP. [illegible] by mistake—2. DP. [illegible]

CHAPTER XII.

[illegible] (1)
[illegible]
[illegible] (2) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (3) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (4) [illegible]
[illegible]

CHAPTER XII.

(1). Chitra-dâta mâ*d*igân madam taŏkhmag î anshûtâân; chîgûn brêhînîdan î Aûharmazda Gâyôgmard, fratûm gabrâ, ôl paêdâgîhastan î kerpîh; va ma*d* âînînag yehvûntan î fratûm dûgîdag Masyê va Masyânî. (2). Va madam zahag va patvand î ôlâ-shân, vad pûr-rûbishnîh i anshûtâ *b*aên mîyânag î Hvanîras î kaêshvar, va bakhshishna î afashân pavan 6 kaêshvar î pairîmûn Hvanîras. (3). Taŏkhmag taŏkhmag î nâmchishtîg aûshmûrî*d*, pavan âshtag shed*r*ûnishnîg framân î dâ*d*âr ôl jvî*d*-jvî*d* taŏkhmag, zyash ôl jîvâg aêgh vazlûnt framû*d* andâkhtan; zîvishna va ga*d*â min tamâ bâkht yegavîmûnê*d*. (4). Afashân nishîvî ôl kaêshvar kaêshvar, va zak-ich î ôl kûstagîhâ i Hvanîras, va zak zyashân pavan mîyânag jîvâg mânishna

---

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible] *dûgîdag*, perhaps for [illegible] *dûsîtag* (Pers. دوشیده "twins")—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible] by mistake; since according to Zoroastrian scriptures there [illegible] only seven *kaêshwars* whereof *Hvanîras* is one—6. DP. [illegible] (*vîkhîz*, "ascension," "departure to the next world.")

(5) (6) (7) (8)

va*b*îdûnt-ic̱ẖ, bûn vi*j*âr*d*a*g*îh âînîna*g* aêva*g* aêva*g* srâ*d*a*g* î mar*d*ûmân î *b*aên bûn taôk̲ẖma*g* yehabûnt yegavîmûnâ*d*.

(5). Bûn hank̲ẖetûnis̲ẖna î dâta âînîna*g*, za*k* î dah*g*ânîh pavan varzî*d*ârîh va parvartârîh i gêhân, madam Vâêgêrê*d*a Pês̲ẖdâta; za*k* î dahyûpatîh pavan pâna*g*îh va râyînî*d*ârîh i dâm, madam Haôshîyanga î Pês̲ẖdâta. (6). Taôk̲ẖma*g* srûb î Haôs̲ẖîyanga î *f*ratûm, va Tâkhma-ûrîpa î da*d*îgar a*j*as̲ẖ, ha*f*t kaês̲ẖvar k̲ẖû*d*âê; va taôk̲ẖma*g* srûb aûs̲ẖmûris̲ẖnîh min bûn-dahis̲ẖna vad-ic̱ẖ Yima. (7). Va za*k* î Yima, sa*d*îgar ha*f*t kaês̲ẖvar k̲ẖû*d*âê, taôk̲ẖma*g* srûb, âkâsîh î zyas̲ẖ zimâna*g*, sac̱ẖis̲ẖna zimâna*g* î min bûn-dahis̲ẖna vad k̲ẖû*d*âêîh i Yima *f*ra*j*âm.

(8). Va za*k* î ha*f*t kaês̲ẖvar dûs̲ẖ-âkâs dûs̲ẖ-k̲ẖû*d*âê Dahâka srûb, patvand zyas̲ẖ lak̲ẖvâr *ôl* Tâ*j*, î Haôshîyanga ak̲ẖ, va

1-1. DP. —2. DP. —3-3. DP. —4. DP. —5. DM. —6. DP.

[Pahlavi text]

Tâjîgân abû; va âkâsîh i ôlâ afash zimânag, sachishna î zimânag î min hû-khûdâêîh i Yima frajâm vad dûsh-khûdâêîh i frajâm î Dahâka, va patvand î min Yima vad Fraêdûn.

(9). Zak î Hvanîras khûdâê Fraêdûn srûb, pavan vânîdan î Dahâka, zadan î Mâzendarân matâ, va khelkûntan î Hvanîras pavan Selam va Tûj va Airîch, zyash 3 bard; patvastan i zyashân pavan bartâ î Pâtsrûb î Tâjîgân malak, va Tâj patvand, va patvand va srûb î ôlâ-shân jvid-jvid. (10). Zak î Mânûsh-chîhar Aîrân khûdâêîh, va Airîch nâf. (11). Zak î Tûjâômand Frâsîyâv î Tûrân dahyûpat, va Tûmâspân Aûzûba î Aîrân dahyûpat, Mânûsh-chîhar nâf.

(12). Kavî-Kavâta î Kayân nîyâg, Aîrân khûdâê, va Tûjâvand khûdâê Keresâspa. (13). Va Kâê-Ûsa î Kavâta, pavan

---

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. adds ∵—3. DP. adds [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi] by mistake. Better [Pahlavi]

[Pahlavi text] (14) [Pahlavi text] (15-16) [Pahlavi text] (17) [Pahlavi text] (18) [Pahlavi text] (19) [Pahlavi text]

haft kaêshvar khûdâê Kayân. (14). Va Kaê-Haŏsravî î Sîyâvakhsh bard, Hvanîras khûdâê. (15-16). Va kabad mâdigân taŏkhmag nâmchishtig srûb î Aîrân, Tûrân, Selmân, vad-ich khûdâê Kaê-Lôharâspa va dahyûpat Kaê-Vishtâspa, Daêna Mazdayasna vakhshvar Spîtâmân Zaratûhshtra; va sachishna î zimânag î min fratûm khûdâêih i Fraêdûn vad yehtûntan î Zaratûhshtra ôl ham-pûrsagîh.

(17). Va kabad taŏkhmag va srûb, î min zak frâj, baên ham naska pavan yehvûnt, manîtunt yegavîmûnêd, afash ôl yehvûnt gaŏharîhast, chigûn Sâsânyân, zyashân pavan hû-âfritân manîtunêd, afashân khûdâêih. (18). Va baên Mânush-chîhar, Naŏdar, Yôshta-Fryâna, Vôhûmana î Spend-dâtân taŏkhmag, Avarethrabâo, abû i Âtarô-pâta î Mahraspendân[5]; va aêdunîh i âsna-ich pavan yehvûnêdîh yegavîmûnêd. (19). Madam-ich hûnara va gadâ

1. DP. [Pahlavi text]—2. DP. adds ∵—3-3. DP. [Pahlavi text]—4. DP [Pahlavi text]—5. Better *Masraspendân*.

[illegible]

(20) [illegible]

(21) [illegible]

CHAPTER XIII.

(1) [illegible]

kabad chîgûnih khûdâêih-ich î *frashakard* rûbishnîg ôl taŏkhmagân bâkht, va vakhta varecha î ôlâ ôl taŏkhmag rêjîhêd, ajash vad *frashakard* aburîd.

(20). Madam bûn-dânishna î pêshag, va kîrûgîh va khᵛîsh-kârîh î avibâma; kabad âkâsîh i mardûm pavan spûkhtan î vizand î min paîtîyârag, dârishna î tanû, bûjishna î rûbân; râyînîdârîh gêhân âvâyishnîg pêsh-ich min madan î Zaratûhshtra, pavan dâtâr framân, min Yazadân vakhsh-bûrdârîh, va vispa ôl pêshô-pâyân î zimânag zimânag madan; mâ baên ham babâîhâ.

(21). Pâhlûm yasharâyîh âvâdîh hait.

CHAPTER XIII.

(1). Spend mâdîgân madam yehvûnishna va ham-yehvûnishnîh î Zaratûhshtra stî, fravâhar, va nisâ; chîgûn âfrîdagîh î

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible] for [illegible]

aêvag aêvag pavan maînûg, va *má* âinînag yehabûntanî *ôl* stih; chîgûn patvastanî *ôl* zerkhûnîtârân, madan î zerkhûnîtârân agavîn, ham-yehvûnîhastanî *b*aên amîtar, va zerkhûnîshnî min am; *má b*aên ham babâ.

(2). Va madam-ich yehamtûnishna î kolâ 2 mâînûg, *zak* î shapîr pavan vakhshînîdan, va *zak* î sarîtar pavan marenchînîdan; pîrûjgarîh *zak* î shapîr maînûg, va parvarishna î Zaratûhshtra. (3). Yehamtûnishni *ôl* purnâyih, pavan 30 sâlag *ôl* ham-pûrsagîh i Aûharmazda, va yehvûntan î 7 ham-pûrsagîh *b*aên 10 shnat. (4). Kabad afdîh î ajash patash paêdâgîhastan, chîgûn haît î ham-patvast, vichîdag min Daêna-kard[8] nipîg nîshânînîd.

(5). 7 burîn, chîgûn Spend karîtunîhêd, 7 frashna, kolâ dânar-î frashna-î, bakhshishnî—avârîg naskîhâ pavan hanâ 7

1. DP. omits.—2. DP. adds ∵—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5-5. DP. [illegible]—6. DP. [illegible]—7. DP. [illegible]—8. Generally called *Dinkard*.

*f*rashna—pavan *frâj*-gûbishnîh î *b*aên aêva*g* aêva*g* jîvâ*g* î ham-pû*r*sagîh. (6). Madam *f*rashna *f*rashna, avigâma î nishastan, (va) khâstan î ko*l*â dânar; va âînîna*g* î yetîbûnast î Amesûspendân, *frâj* ma*d*an î Zaratûhsht*ra* *ol* za*k* hû-dêmânîh; va gâs zyash za*k* jîvâ*g*; va *m*â za*k* î aôbash gû*f*tan, *m*â za*k* î aôbash nimû*d*an.

(7). Va *frâj* bû*rd*anî madam Zaratûsht*ra* khratû î harvispa-âkâsîh; va khadituntan î Zaratûsht*ra*, pavan za*k* khratû, yehvûnt va yehvûnê*d*, va hamâê chandîh î darenga î patash. (8). Yehvûntan î za*k* khratû, *m*â za*k* zyash âkha*r* *b*aên ba*r*â katrûnt lakhvâr aûzun-khratû, chîgûn a*j*ash a*v*artûm pâhlûm î jîvâ*g*ân, vahishta va gâs mizda i yasharûbân pâdag pâdag, chîgûn-shân a*rj*ânîgîh î pavan ke*r*f*ag* varzî*d*ârîh; va ni*g*ûntûm va va*d*tûm î jîvâ*g*ân, dûsh-khan, jîvâ*g* i pât*f*râs

1 DP. adds one more —2. DP. adds ∴

i dravandân, chîgûn-shân vinâs; va mîyânag î 2 Hama-hastagân jîvâg î hâvandân î kerfag vinâs; va Chînvad-pûhal mûn patash âmâr î pavan kerfag vinâs; va Tanû-î-pasîn mûn patash pasâjishna î kolâ yasharûb va dravand; va bûkhtishna î vispa vêh-dahishnân min hamâg anâgîh yehvûnêd.

(9). Hân-cha kabad mandavam î afd, va milayâ î hanâ 7 frashna hangerdîg-î, î min kolâ âînînag dânishna âkâsîh. (10). Madam-ich patvastan î Zaratûhshtra âkâsîh î Daêna i Mazdayasna ôl gehân; hâkhtan zyash î mardûm ôl Daêna; avibâmân î âkhar min Zaratûhshtra vad Frashakard. (11). Madam chîgûnih î râyînishna î zimânag mardûm; burîn î satô-zima va hazangrôg-zima; nîshân, afdîh, va shkaftîh î madam frajâm î kolâ hazangrôg-zima baên gêhân paêdâgîhêd.

(12). Pavan-ich zerkhûnishna yehamtûnishna î Aûshîdar, î

1. DP. adds ∵—2-2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible]—4-4. DP. repeats [illegible]

Zaratûhshtra *bard*, pavan *frajâm* î *fratûm* hazangrô*g*-zima, va srûb î ôl*á* a*f*ash zimâna*g*, kabad vishû*f*târân î ârâstârân î zimâna*g* î mîyâna*g* hazangrô*g*-zima î Zaratûhshtân va ma*d*an î Aûshî*d*ar. (13). Va rasishna î Aûshî*d*ar-mâh, Zaratûshtra *bard*, pavan *frajâm* î da*d*îgar hazangrô*g*-zima, va âkâsîh î ôl*á* a*f*ash zimâna*g*, vishû*f*târân î ârâstârân î andarg hazangrô*g*-zima i Aûshî*d*arân. (14). Va ma*d*an î va yehamtûnishna î Saôkshâns, î Zaratûhshtra *bard*, pavan *frajâm* î sa*d*îgar hazangrô*g*-zima; vishû*f*târân î ârâstârân î andarg hazangrô*g*-zima î Aûshî*d*ar-mâhân; yehamtûnishna î Saôkshâns, âkâsîh î Saôkshâns, a*f*ash zimâna*g*. (15). Pavan-ich *Frashakard* va Tanû-i-pasîn *baên* za*k* î ôl*á* zimâna*g* yehvûnê*d* paê*d*â*g*.

(16). Pâhlûm âvâ*d*îh yasharâyîh . . . . .

1. DP. adds ∵—2. DP.

CHAPTER XIV.

(1-2) [illegible]

(3) [illegible]

(4) [illegible]

(5) [illegible]

CHAPTER XIV.

(1-2). Ba*g*ân-yast mâ*d*îgân *f*ratûm madam Aûha*r*mazda yastan, ba*g*ân i a*v*artûm; va tanid a*v*â*r*îg a-paêtâ*g* va paêtâ*g*, stihân-ich, yaza*d*ân yastan, mûn-shân yômân *f*râ*j* nâma; a*û*ja, gad*â*, amâvandîh, va pîrû*j*garîh a*f*dîh i ôl*â*-shân; hân-cha kabad yazadân î *b*aên za*k* î ôl*â*-shân yast shem gû*f*t hav*â*-and, a*f*ashân pâhri*j* nîyâyishna.

(3). Va ar*j*ânîgîh â-yâ*f*t dâtârîh î ô*l* yashtârân; khᵛishkârîh zyashân jvî*d* jvî*d* kabad aûshmûrishna î *b*aên yazadân. (4). Khᵛishkârîh î dânishna âkâsîh î a-vimônd î madam chabunân râyînishnân î avibâma, mûn dâtâr Aûha*r*mazda ôl*â*-shân madam gûmâr*d*, va khᵛishkârînî*d*an yegavîmûnd.

(5). Pâhlûm â*v*â*d*îh yasharâyîh haît.

1. DP. [illegible] *shân*.—2-2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible]

CHAPTER XV.

CHAPTER XV.

(1). Dâta bûn Nî*kâd*ûm 30 *fragard*. (2). Burîna*g* Patkâr-ra*d*istân, madam den*â* aêg͟h, jvî*d*-ic͟h min maînûg rasis͟hnîg si*j* va ak͟hdagîh, î min k͟haya-bî*d* *ôl* mar*d*ûm va gaŏspend, ans͟hûtâ-ic͟h pavan vinâskârîh jasta*g* yehvûnd; rûbâ*g*îh î si*j* va ak͟hdagîh *b*aên gêhân min a-dâ*d*istânîhâ zanis͟hna î aêva*g* madam tanid. (3). Va andar*j* î *ôl* mar*d*ûm madam pâhrî*j*î a*j*as͟h; va dâ*d*istânîg zanis͟hna andâzis͟hna, lak͟hvâr *ôl* kam-zanis͟hnîh va a-zanis͟hnîh. (4). Va pa*d*îra*g*-ic͟h a-patkâr-ra*d*ân patkâr-ra*d*îhâ yegavîmûnâtan pavan a-rês͟h*g*îh va a-zîyânîh î na*f*s͟h*â*; min-ic͟h hû-k͟hrû-gaŏnatûm zanis͟hna î madam-ic͟h a-patkâr-ra*d* ba*r*â pâhrîk͟htan.

(5). Hamâ*g* patkâr-ra*d*îh, mûn amat aêva*gî* haît, dâ*d*istân-

1. DP. adds ∵—2 2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible]

âômandîhâ yegavîmûnâ*d*; *a*fa*sh* stî sa*kh*un î 2, î hav*â*-and gûbi*sh*nîg va nimâyi*sh*nîg, î pavan jvî*d* bar-ham han*kh*etûni*sh*nîh—yehvûnd—4 âînîna*g*, gûbi*sh*nîg i nimâyi*sh*nîg, gûbi*sh*nîg î lâ nimâyi*sh*nîg, nimâyi*sh*nîg i lâ gûbi*sh*nî*g*, lâ gûbi*sh*nîg lâ-*ch*a nimâyi*sh*nîg. (6). *B*aên sâmân î gûbi*sh*nîg va*kh*t 4 âînîna*g*, patkâri*sh*na î jvî*d* sâmân va jvî*d* aêvâ*j* î haît ô*l* a-patkâr-ra*d*îh, ô*l* ratû î na*f*s*h**â*, ô*l* hân *sh*apîr gab*r*â; *ch*îgûn *a*fa*sh* 3 â*v*âyi*sh*nîg hav*â*-and ô*l*-i*ch* ana-gaŏkâyîh. (7). Va *b*aên za*k* î nimâyi*sh*nîg va*kh*t 6 âînîna*g*; va ô*l* a-patkâr-ra*d* aêvâ*j* *ch*îgûn kâd*â* âînîna*g*ân, î *b*aên ham babâ yehvûnd, 12. (8). Va hamâ*g* a-patkâr-ra*d*îh mûn, amat aêva*g*î haît, a-dâ*d*istânîhâ madam ra*f*tan, a*f*a*sh* âînîna*g*ân 5, î hav*â*-and *b*aên nam*l*untan, *kh*a*f*rûni*sh*na, za*d*am, va raê*sh*a kar*d*an, va yekatlûntan.

(9). Va patkâr-ra*d* hav*â*-and 12 âînîna*g* î *kh*elkûnt

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4-4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6. DP. adds ∵—7. DP. [illegible]—8-8. DP. [illegible]—9. DP. [illegible]

yegavîmûnd pavan 4 burînag î 3 aêvag. (10). Burînag-î havâ-and vashammûnâg î vînâg, hanâ î patkârishna î aôbash gûbishnîg nimâyishnîg; va vashammûnâg î lâ vînâg, hanâ î patkârishna î aôbash gûbishnîg lâ nimâyishnîg; va vînâg î lâ vashammûnâg, hanâ î patkârishna î aôbash-ich nimâyishnîg lâ gûbishnîg. (11). Va denâ 3, î baên aêvag burînag, patkâr-radîh levatâ-shân haît; va patkâr-rad, barâ hat bîm î pavan tanû aêvar, adinash avîgpatkârishna, î chîgûn gûft yegavîmûnêd pavan raêsha lakhvâr dâshtan lâ pâtakhshâê; va vichîra î patash denâ aêgh amat pavan dâtîg patkârishna lâ vardênd, va avîg-raêshîhâ lakhvâr dâshtan lâ shâyênd, pavan-ich raêsha lakhvâr pâtakhshâê dâshtan. (12). Burînag-î ana-vashammûnâg î a-vînâg-ich, va nîshâ va apurnâyîg; denâ 3 î baên aêvag burînag, patkâr-radîh levatâ-shân levît; va vichîra î tanû patash

1. DP. [illegible]—2. DP. adds ⁘—3-3. These words are omitted in DP.; but they are here supplemented by me in order to complete the context. See West, p. 37.—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6-6. Better [illegible]

denâ aêgh barâ hat-ash min barâ vashtan bîm î pavan tanû âêvar, adinash barâ vardishna. (13). Burînag-î ana-aîr va marg-arjân, aêvar min dâtôbarân pavan zekatlûntan vichîra patash kardan; râsdâr amat baên râs yegavîmûnêd afash zanishna paêtâgînîd yegavîmûnêd, vabîdûntan lâ shâyad. (14). Va denâ-ich 3, î baên aêvag burînag; patkâr-radîh levatâ levît; barâ vichîra î patash denâ-ich, aêgh amat-ash ash barâ yekatlûnishna havâ-and, patash kerfag havâ-and. (15). Burînag-î hanâ î avîg-gâs raftan va madam madan, pavan shkastag jîvâg bardînîdan barish; amat-shân pavan gûbishnîh pûrsênd, pasakhûn lâ kard, va lâ pavan ana-aîrîh var-âômand havâ-and. (16). Denâ-ich 3, î baên aêvag burînag, patkâr-radîh levatâ levît, va vichîra patash denâ, aêgh amat-shân barâ yekatlûnêd, patash vinâskâr lâ yehvûnêd. (17). Mâ baên ham babâ baên yehîtyûnêd kabad dâdistân. (18). Va denâ-ich aêgh âvâz-zadam zak î zadam va raêsha

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]

CHAPTER XVI.

(1)

(2)

(3)

yehvûnêd, ãngûn kûnis͟hna, amat pavan kolâ mandavam-î râst lak͟hvâr kardan s͟hâyad.

CHAPTER XVI.

(1). Dadîgar burînag, Zadamîstâna, mâdîgân madam zadam va nîs͟hyis͟hna min zadam, c͟higûn dard va k͟hûn; va a-baŏdîh vinâs î gabrâ baên a-baŏdîh aê vabîdûnayên. (2). Va madam 7 âînînag î dak͟hs͟hag î a-baŏdîh; va jvîd vic͟hîrîh î madam zadam î purnâyagân baên zak î apurnâyîgân vabîdûnând; va baên-ic͟h zadam mûn dard-k͟hûn g͟hal sajîtûnêd; va baên zak mûn aes͟hma k͟hûg darengih dard-k͟hûn yetîbûnêd.

(3). Va madam k͟hᵛahis͟hna hû-dahîs͟hna, c͟higûn zak î pavan

1-1. DP. —2-2. DP. —3-3. DP.

(4)

(5)

mâ*dag*varih yema*lel*ûnê*d*, 4 âînîna*g*: amat pû*sh*îh pîg hû-dahê*d*, va amat pîg pu*sh*îh hû-dahê*d*, va amat pû*sh*îh pû*sh*îh hû-dahê*d*, va amat pîg pîg hû-dahê*d*; va hân 3 âînîna*g* î min den*â* 2 pavan *ag*avîn ham-pu*r*sagîh zâyê*d*: amat pû*sh*îh va pîg pû*sh*îh va pîg hû-dahênd, va amat pû*sh*îh va pîg pû*sh*îh hû-dahênd, va amat pû*sh*îh va pîg pîg hû-dahênd, î yehvûnd kâd*â* 7 âînîna*g*, hân-*ch*a *ch*and la*kh*vâr ôl den*â* handâzîhê*d*.

(4). Va madam-i*ch* kastâr *z*â*kh*am, va *z*â*kh*am kastâr *kh*ûs*îd*an; m*â* *b*aên ham babâ. (5). Madam snê*sh* i va*kh*dûni*sh*nîg, va snê*s* i âzârê*d*; hanâ aêgh, m*â* za*k* mandavam î pavan snê*s* ana-spûrîg, va m*â* za*k* î lâ; va m*â* za*k* î pavan snê*s* mâhmân; va m*â* za*k* î amat aî*sh* pavan snê*s* la*kh*vâr ô*l*

1-1. DP. —2-2. DP. —3-3. DP. —4-4. DP. —5-5. DP. —6. DP. adds ∵—7-7. DP.

[Pahlavi text]

aîsh vabîdûnêd, ash benafshâ mandavam âzârag; va mâ zak zyash gaôharîg âzâr, va mâ zyash dâtag; zak khvâstag tûjishna va jvidîh î vichîrî madam gabrâ-ae snês debrûnã, min snês-ae barâ bûrdan.

(6). Va madam 6 âînînag î ârdîg-tajishnîh: pavan zadam, khvashishna, mîtôg-sâstan, a-tapdâta, gûbishna î yâtûg-gûbishnîhâ, va gûbishna î sahm-nimâyishnîhâ; va aêgh ârdîg-tajishnîh, adîn yehvûnêd amat pavan baên yegavîmûnâtan barâ yegavîmûnâd, va zadam kardan aêvag min ôlâ î tanid lâ pêsh. (7). Va denâ-ich aêgh purnâya levatâ purnâya, va nîshâ î satarvan levatâ nîshâ î satarvan, va nîshâ î âpustan levatâ nîshâ î âpustan, va apurnâyîg î 7 sâlag levatâ apurnâyîg î 7 sâlag, ârdîg-tajishnîh yehvûnêd; apurnâyîg î 7 sâlag râê pavan vînishna

1. DP. [Pahlavi text]—2. DP. adds. ∵—3. DP. [Pahlavi text] *hû-dahishna.*—4. DP. [Pahlavi text]—5. DP. [Pahlavi text]

î abîtarân abîtarân ârdîg-tajishnîh yehvûnêd, afash dînâ hanâ aêgh, kolâ vinâs î ârdîg-tajishnîhâ vabidûnîh-yên tûjishna ôl radân vazlûnêd.

(8). Madam âchârîh i khûdâê pâk î aîsh baên bandag a-bûn yehvûnt yegavîmûnêd khadîtunêd, amat bandag hamâê bavîhûnêd, ôl kh'îshîh lâ patkârêd. (9). Madam vinâs î hamîmârân, barâ baên benafshâ-ich hamîmâr, pavan hân hîch kerfag lâ tûjîhastanî; madam kûshtan î bandag levatâ khûdâê-ich; mâ baên ham babâ.

(10). Madam kûshtan î 7 sâlag a-purnâyîg î a-âmûkht, 8 sâlag-ich, pavan vînishna î abîtarân, vinâs-kârîh î abîtarân patash, amatshân lakhvâr dâshtan tûbân, lakhvâr lâ yakhsenund; va zak î amatshân lakhvâr dâshtan lâ tûbân.

1. DP. [illegible] —2. DP. adds ∵

CHAPTER XVII.

NÎKÂDÛM NASK.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(3) [illegible]

CHAPTER XVII.

(1). Sa*d*îgar burîna*g*, Raêshistâna, mâ*d*igân madam burîn va sekûnishna, aûshkâpishna, *frâj* rû*d*a*g*, va sûmbishna, va kh'a*s*îshna, shekûnishna va khûr*d* ka*r*dan, va tâshî*d*an, va khûshînî*d*an, chîgûn hamâ*g* raêsha ka*r*ītunîhê*d*. (2). Va hâm khûn-mârîn dar*d* rûbishnîh I madam ramî*d*, kerpa ramîtunishnîh, va khûn-tachishnîh min anshûtâân tanû.

(3). Chîgûn hanâma hanâma khelkûnt yegavîmûnê*d* ôl 76, î mâ*d*a*g*var, î parvasta*g* *b*aên 2 âînîna*g* mâ*d*îgântar, ka*r*ītunîhê*d*; aê dô î vistarg havâ-and, î aêva*g* min tanid jvî*d* mâ*d*ag; va min darûnishnîh î min 8 î mâ*d*a*g*var, î parvasta*g* *b*aên 2 âînîna*g*; hanâma î *b*aên za*k* 76, î ham-gaŏna*g* aêva*g* min tanid jvî*d* mâ*d*ag, va aêva*g* min tanid jvî*d* chim, va jvî*d* vichîra havâ-and.

1-1. DP. [illegible]

(4). Denâ-ich aêgh amat aîsh ôl aîsh pavan zadam stardîh, ayûf stavrîh, ayûf nizârîh, ayûf siâîh, ayûf spaêtîh, ayûf gashûgîh, ayûf bûrangîh, ayûf ana-shnâsîh, ayûf frêh-khûrishnîh, ayûf kam-khûrishnîh, ayûf apatmân-khûrishnîh, ayûf ashgêhânîh, ayûf a-tûkhshâgîh, ayûf a-gaŏsha tîzîh yehabûnêd; ayûf milayâ kâmêd gûftan afash lakhvâr makhîtund; ayûf-ash gûbishna va vînishna, va vashammûnishna, ayûf khratû, va aŏja, va shûsra, va shîr, va â-pûsîh barâ kûhînêd; amat spur ayûf shîr î nekadgân avîsâînêd, ayûf baên gîfar barâ barâ yekatlûnêd; amat madam raêsha raêsha vabîdûnayên, ajash hû-tâg khûn sâtûnêd.

(5). Va madam-ich zadam î pavan aêvag, ayûf 2, ayûf 3 snês, ayûf frêh, pavan aêva-kardagîh, ayûf ôl ithrih, ayûf hidhih, ayûf apavarâvarshtih vabîdûnayên. (6). Va madam padmishna

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. adds [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]—7. DP. [Pahlavi] for [Pahlavi]

CHAPTER XVIII.

î raêsha amat dôbarag *frûd* ramîtunê*d*, sarâê, va dîvâr, va pairâmûn kerpa I ramitunt, za*k* i khûr*d* ka*rd*, ayû*f* aûshkâ*f*t, ayû*f* tâshî*d*, ayû*f* rû*d* i khûn hû-tâ*g*; aêshmagîn mârvan va mang; va darengih va zakhsh-î va sang î snês.

(7). Nîrang î raêsha rûbishnîh, va dar*d* rûbishnîh, va 3 shapag-yehvunt darengih madam netrûnishnîh, va khᵛârtarîh va a-khᵛârtarîh, va spûrîgîh va ana-spûrîgîh; va *mâ baên* ham babâ. (8). Khûr*d*îg hamârînî*d*ârîhâ va vichîra î madam jvî*d*-jvî*d*.

CHAPTER XVIII.

(1). Chahârûm burîna*g* î Hamîmâristâna dâta-ich ka*r*ît-unîhê*d*, mâ*d*îgân madam hamîmârîh, î madam zûr hamîmârîh î

1. DP. —2. DP. —3. DP. —4. DP. —5. DP. —6-6. Better

[Pahlavi]

aish madam aish pavan yâtû*g*îh, va yasharûb-*g*anîh, va dû*j*ô hazal, bâô*dy*ô*g*za*d*, va kâî*dy*ô*g*za*d*, î madam chand nâmchisht mandavam, va âgêrepta, va avôîrishta, va zadam, va khvashishna, va handerêta, va mîtô*g*-sâsta, va bastan, nigûn va*b*î-dûntan, a-tapdâta, kadbâ-gûbishnî, va yâtû*g*-gubishnîh, za*k* i sahm-nimâyishnîhâ, va mizda î mizd-ich-barân vakhsh tû*j*ishna; mandavam kâmî*d*an, vurî*d*an, va pashkhâ*d*an î aêva*g*; va mastanî ô*l* âtâsh mayâ; mâ *b*aên ham babâ. (2). Madam-ich sâmânînî*d*an î hamîmârîh î patash vinâs, va tû*j*ishna î madam; va khâk, ayû*f* âtarô-vistar, ayû*f* kâmâg ô*l* chashm, a*v*ârîg tanû î anshûtâân; *kanûn* min den*â* *f*râ*j* vad 30 rôêsh*â* pa*d*isârîg yema*l*e*l*ûnê*d*.

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi] [Pahlavi]. In the *Frahâng î Oîm Aêvag* it is written [Pahlavi]=Av. [Avestan]. Generally [Pahlavi] [Pahlavi]—3-3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5-5. DP. [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]—7. DP. [Pahlavi]—8. DP. [Pahlavi]—9-9. DP. [Pahlavi] [Pahlavi]—10-10. DP. [Pahlavi] [Pahlavi]—11-11. DP. [Pahlavi] [Pahlavi]

(3). Madam vinâs î ôl mardûmân hîkhra khûrînîdan, ôl tanû vistarg a-dâtîhâ debrûntan; va ôl nîshâ î dashtân ayûf yâtûg vazlûntan. (4). Madam nîshâ a-purnâyîg va a-vashtîg, î min khânag î vêh-Daênân barâ yehtûnêd, pavan khûp âmûkht dâsht. (5). Madam mîtaôkht dûshnâm î kas mas; mâ baên ham babâ. (6). Madam pâhrîj î nîshâ î â-pustan baên dâtîg khapâg, chashan, va kâr.

(7). Madam mânpat mûnash zak î nafshâ mânag a-âmûjêd, ôl zak î zakâê mânag âmûjîdan; mâ baên ham babâ. (8). Madam khasâîg aûzdîsi-îg pavan hâvand dâdistânîgîh; va dâdistânîh mûn pêsh bûn kardan. (9). Madam sachishna a-sachishna î dâdistân î nivêgînîdag, va chim î kolâ 2. (10). Va madam gabrâ mûn min bîm î âvâj-zadam râê varîkûnêd.

1. DP. —2. Generally khûrânîdan.—3. DP. —4. DP. —5. DP. —6. DP. aîshig.

(11). Va madam-ich a-patîtigîh, va parizân-spûjîh; *mâ baên* ham babâ. (12). Va jvîtarîh vinâs *baên* aêrpatân min za*k* î *baên* hân aîsh, pavan patîtigîh. (13). Madam sachishna î tûjishna, va patmâna*g* î sachishna. (14). Madam pavan *mâ* patmâna*g* sharîtâîh î ratû î na*f*s*hâ*, vinâs î hân aîsh *baên* hâvishta î *ôlâ*-ich, za*k*-ich î hâvishta î *ôlâ* rûbânîg, va*b*idûnayên shedkûnã.

15. Va madam dâtôbar tûjishna î vinâskârân shedkûnã; va *mâ baên* ham babâ. (16). Madam pâtakhshâêîh pêshîmâr pavan âshtîh ka*rd*an. (17). Va madam pâkîh *ôl* an-Aîrân yehabûntan yansegûnã; va *mâ baên* ham babâ. (18). Madam margarjân lâva*g* ka*rd*an, va ham-aîyyârîh pavan marg-arjân; va *mâ baên* ham babâ. (19). Madam khûstû*g*îh pavan mandavam, va sâmân î khûstû*g*îh; va *mâ baên* ham babâ. (20). Madam kâma*g* nimâyishnîh pavan margarjân vinâs.

(21)

(22)

(23)

(24)

(25)

(27) (26)

(21). Va madam zani<u>sh</u>na î pavan snês, î ana-spûrîg va ana-ana-spûrîg, amat purnâygân a-purnâyîgân, apurnâyîgân amat ham-aîy*y*ârîhâ va*b*îdûnayên. (22). Madam raê<u>sh</u>îda*g* î ni<u>sh</u>ast dar*d* min dârû*g*, dar*d* min dar*d* la<u>kh</u>vâr <u>kh</u>âstan yemîtuntan; m*á* *b*aên ham babâ.

(23). Va madam â<u>kh</u>a*r* min vi<u>ch</u>îra î dâtôbarân, garûb min pasîmâr va<u>kh</u>dûntan. (24). Madam dâ*d*istânî pavan vinâs, amat a-tûbânîgîh i pê<u>sh</u>îmâr râê sa<u>ch</u>i<u>sh</u>na hamâê yehvûnt, gab*r*â dâtô-vâ<u>ch</u>a dastôbarîh î pê<u>sh</u>îmâr râyîni<u>sh</u>na va<u>kh</u>dûnayên. (25). Madam dâta*g*-gûb gûmâr*d*an, sâmân î dâta*g*-gûbîh.

(26). Madam za*d*am î pavan ham-bûnî pûr-tâg. (27). Va madam âzâ*d* za*d*am; va snês aûzmû*d*an râst la<u>kh</u>vâr za*d*an, amat râst la shâya*d*, *ôl* kâr-varzi<u>sh</u>nîh, ayû*f* pi<u>sh</u>an*j*-das, ayû*f*

1. DP. ; better —2-2. DP. —3. DP.

pât*f*râs, var*dîn*i*dan*; nas'honî var*dîn*i*dan*; va *mâ* *b*aên ham babâ. (28). Madam sâmân î pât*f*râs î a-purnâyig pavan vinâs i va*b*îdûna*y*ên. (29). Madam pât-k͟hân bavîhûnastan, sâmân î pât-k͟hânîh; va *mâ* *b*aên ham babâ. (30). Va madam nîhânî gûbis͟hna pa*dî*ris͟hnîh i aîs͟h *b*aên ba*r*â vi*dî*ris͟hnîh; aê, madam mandavam ba*r*â yehabûntan, andarz patas͟h ka*rd*an patîtîgîh min vinâs.

(31). Va madam ana-s͟hnâk͟ht aîs͟h pavan ana-s͟hnâsa*g* avigâma zanis͟hna ka*rd*an; va *mâ* *b*aên ham babâ. (32). Va madam snê*s* yehabûntan, ana-Aîr î *ôl* dâ*d*istân-âômandîh vak͟hdûnt yegavîmûnê*d* yekatlûntan gûftan; *mâ* *b*aên ham babâ. (33). Va madam frâsâyagân î pavan gab*r*â î yas͟harûb yekatlûnt; frâsâyagân mûn, madam mûn yehvûnê*d*; va amat *ôl* aêva*g* ayû*f* frê*h* *f*ramâyî*d*an pavan aîyyâr, ayû*f* pavan pês͟hîh va âk͟ha*r*îh zanis͟hna va*b*îdûnând; va *mâ* *b*aên

1. DP. — 2. DP. — 3. DP.

ham babâ. (34). Va madam snês yansegûnã î gû*f*t aêg͟h: "Gab*r*â va pâh k͟hadîtunam, patas͟h patas͟h mak͟hitunam, va sêjîtûnt;" m*â* *b*aên ham babâ.

(35). Va madam bavîhûnastan sejîtûntan î âîn gû*f*tan marzapân î pavan pâe î sâstârân; m*â* *b*aên ham babâ. (36). Madam aêg͟h, amat zîndag mak͟hîtunê*d*, bîs͟hê*d*; va zîndag mak͟hîtunê*d*, yemîtunta*g* bishê*d*; za*k* î yemîtunta*g* mak͟hîtunê*d*, zîndag bîs͟hê*d*; va yemîtunta*g* mak͟hîtunê*d*, yemîtunta*g* bîs͟hê*d*; va m*â* *b*aên ham babâ.

(37). Madam dâr va dêl î akâr, za*k* î g͟ha*l* dâris͟hna vad patmâna*g* î gû*f*t yegavîmûnê*d*; patas͟h ba*r*â vi*d*îrê*d* lâ sûk͟htan; za*k*-ic͟h dâr î ba*r*â pavan *k*ûrîh zîgâ î pavan aesma[8] râê sû*j*is͟hna, patmâna*g* î *k*ûr i zîgâ; m*â* *b*aên ham babâ.

1. DP. —2-2. DP. —3. DP. adds ∵—4-4. DP. —5-5. DP. —6. Here ends the text found in DP. The text that follows it, is found again in DM.—7. DM. —8. It is read often *hizam*, as in Persian.

(38). Madam vinâs î gabrâ, patash min vijôrdîh ôl baresmanag-varîh min baresmanag-varîh ôl garemûg-varîh i zanishna arjânîgîh dâshtan î pavan nîrmad a-chârîh-ich yehamtûnêd; mâ baên ham babâ.

(39). Va madam frârûnîh î bazeshgân, va kerfag î min khûp kardan, va vinâs min lâ khûp kardan; chîgûnîh î haît min dârûgân; va gaôspendân-ich râê bazeshga bavîhûnastan; mâ baên ham babâ. (40). Madam aspa î navag ôl kôfag kafch vabîdûnân vakhdûnt; chîgûn vakhdûnt vinâs î min a-dâtîhâ va a-pâhrîjîhâ vakhdûntan, raêsha zîyâna ajash, yehvûnêd; mâ baên ham babâ.

(41). Va madam tanû aêchand, amat mandavam î pavan snês, ana-spûrîg va ana-ana-spûrîg-ich, ôl khûn âsân i shashtanî, va raêsha yehvûnêd; va snesh kadâr mûn shaditunt lâ paêtâg, ana-spûrîgîh va ana-ana-spûrîgîh khavîtunastan lâ

1-1. DM. —2. DM. —3. DM. adds ∵

shâyad; mâ baên ham babâ. (42). Va madam gaîbun âyîn ôl snês spûkhtan; hanâ aègh-ash chand amat-ash pavan zimîg î sakht, ayûf narm, ayûf a-chârîgânag spûjêd; amat-ash baên bâlâê lâlâ debrûnayên; va chandîh bâlâê amat-ash pavan gîrd-î lakhvâr patkâpêd, ayûf-ash mîyân pavan bâr î gîrd lâlâ kashêd; va mâ baên ham babâ. (43). Madam zadam, va raêshigtûm bâr amat ham-chîgûn vabîdûnayên, pavan jîvâg tûjîdan, vichîra î madam bâr î tasûm.

(44). Va madam handerîdanî pavan jîvâg î bîm-âômand va a-vidarg, va mîyân khrafstrân, va chandîh î khrafstra; mâ baên ham babâ. (45). Madam tôrâ ayûf aspa zyash madam yetîbûnêd dûmb vakhdûntan, lakhvâr dâshtan; mâ baên ham babâ. (46). Va madam sam-nimâyishnîh va yâtûg-gûbishnîh; mâ baên ham babâ.

1-1 DM. ■ [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. Better [illegible] sahm.

(47) [illegible] (48) [illegible] (49) [illegible]

(47). Va madam pêshîmârîh pavan asperena, ayûf anûmâe, ayûf staŏra, ayûf nîrang mizda; ayûf pêshîmâr aêvag, ayûf 2, ayûf 3, ayûf 4, ayûf frêh havâ-end; pasîmâr chigûn bavîhûnastan, va zimân chand yehvûnêd. (48). Madam amat ana-basânîh pavan dûj, va khûstûgîh pavan hazal; ayûf ana-basânîh pavan hazal, khûstûgîh pavan dûj; va amat ana-basânîh pavan bâyôdôgzêd, va khûstûgîh pavan kâîtyôgzêd; ayûf ana-basânîh pavan kâîdyôgzed, va khûstûgîh pavan bâyôdôgzêd; amat ana-basânîh pavan dûj va hazal, khûstûgîh pavan bâyôdôgzêd kâîdyôgzed; ayûf ana-basânîh pavan bâyôdôgzêd kâîdyôgzed, khûstûgîh pavan dûj va hazal. (49). Va amat ana-basânîh madam zak hand, khûstûgîh madam zak hand jvîd srâdag; va amat ana-basânîh madam zak hand, va khûstûgîh madam frêh î jvîd srâdag; va amat ana-basânîh madam zak hand, khûstûgîh

1. DM. adds ∵—2. DM. adds [illegible] by mistake.—
3-3. DM. [illegible]

madam kam i jvîd srâdag; va amat ana-basânîh madam zak hand, khûstûgîh pavan freh î ham srâdag yehvûnêd; mâ baên ham babâ.

(50). Va madam vinâs î ana-aîyyârîh i ratû ôl hâvishta; mâ baên ham babâ. (51). Va madam dûj î aîshîgân vakhdûntan, ôl dâtôbarân yezarûnã; mâ baên ham babâ. (52). Denâ-ich aêgh, amat shapîr-î bêsh madam mat yegavîmûnêd, pavan zak bêsh barâ debrûnân kolâ aish aêdûn tûkhshishna, chîgûn amatash ôl benafshâ mat yegavîmûn-âe. (53). Va amat shapîr-î pavan kaêna makhîtunid yegavîmûnêd kolâ aish, pavan tûjishna ôlâ râê min zadâr barâ havîhûnastan; aêdûn tûkhshishna chîgûn amat-ash ôl benafshâ mat yegavîmûn-âe. (54). Va denâ-ich aêgh, amatash bîm levît tûbânî pavan aîyyârîh kardan aêdûn aîyyârîh i a-vinâsân; pavan khvâstag î ajash bûrd yegavîmûn-âe, lakhvâr

1. DP. adds ∵—2. DM. adds

yehîtyûnt lâ vabîdûnayên, âkhar min hâsra hâvand ôlâ î bûrdâr vinâskâr tûjishna-âômand yehvûnêd.

(55). Va madam vichîna î dûj î Aîr va ana-Aîr pavan dêram va vistarg yehabûntan, pavan vîmârîh darmân bûrdan. (56). Va madam ana-Aîr dasta â-garûb, lâ hân chim barâ pâhrîj î mayâ va âtâsh râê, min khûn khâz, va âsip barâ pâhrijîdan. (57) Madam vinâs î ana-âvâj dârishnîh î min 2 kûshîdârân ôlâ î pêsh-zadâr, ham-chîgûn ajash zadârîh khaditunîhêd. (58). Madam âmûkhtan î patît âshtîh, va band arjânîgîh î ôlâ [illegible] aôja, amat-ich pavan patîtîgîh ôlâ î kas aôja patvastan debrûnân; mâ baên ham babâ.

(59). Madam chîgûn pasakhun gûbishnîh madam dâshtan î haît min margarjân pavan mas-dâdistânîh; va chim î dâshtan, va

1. DM. adds ∵—2. DM.

chîgûn dâshtan; mâ baên ham babâ. (60). Va madam chîgûn pasakhun gûbishnîh amat madam gabrâ î yasharûb pavan kaêna pûrsênd, amat khavîtunêd aêgh, aêgh amat-ich lâ khavîtunêd. (61). Va madam chîgûn yehabûntan î snês, ôl haênîn-patân, marzpân i hû-gadâ.

(62). Va madam dastôbarîhâ shedîtuntan î tîr ôl marg-arjan, î pavan yekatlûntan lakhvâr ôl aîsh mûn marg-arjân baên kard, yehabûnt yegavîmûnêd; lânag yehvûnêd, ôl mîyân î gurûh-î vazlûnêd, afash ôlâ-shân aîyyârîh vabidûnând; ghal pâdîrânînênd, amat pavan 3 gûbishnîh î yemalelûnêd lakhvâr lâ avispârênd. (63). Va madam margarjân î pavan mas-dâdistânîh dâshtag, amat-ash pavan hân margarjan pêsh min zak gaŏkâêîh î madam yehabûnd; mâ baên ham babâ. (64). Madam gaŏkâêîh î pavan yâtûgîh, va yasharûb-ganîh; aêgh, pavan mâ patmânag aêvar

1-1. Better ... —2. DM. ... —3. DM. adds ∵—
4. DM. adds ...—5. DM. ...

ayûf var-âômand yehvûnêd. (65). Madam zûs̱ẖârm î ôl yâtûgîh bûrdan, va k̲h̲ûstan; pavan yâtûgîh marg-arjân marenc̱ẖînis̱ẖna kardan; mâ baên ham babâ.

CHAPTER XIX.

NÎKÂDÛM NASK.

(1). Panjûm burînag 24 mâdîgân; madam lâlâ aûstâdan va barâ raftan î gabrâ pavan snês va kaêna-mînis̱ẖnîh ôl gabrâ; va amat-ic̱ẖ staōra vak̲h̲dûnêd, va zayanînêd, va madam yetîbûnêd, sênjêm ôl yadâ vak̲h̲dûnêd, va sejîtûnêd; denâ-ic̱ẖ aêg̱ẖ amat barâ tamâ yehamtûnêd, ôlâ ayûf hân aîs̱ẖ mak̲h̲îtunêd; va mâ baên ham babâ.

(2). Va madam mâ kardanî amat 2 gabrâ ham-pûrsagîh

1. DM. —2. DM. —3. DM. adds ∵

ya<u>sh</u>arûb-*g*anîh, va râs-dârîh va la<u>kh</u>vâr-stâyi<u>sh</u>nîh î a*j*a<u>sh</u>; m*â* *b*aên ham babâ. (3). Madam m*â* ka*rd*anî amat 2 gab*r*â î ham-râs hav*â*-and, aêva*g* gab*râ*-î î ya<u>sh</u>arûb ba*r*â yekatlûnê*d*; za*k* î tanid amat a*v*îg-bîm, amat bîm-âômand. (4). Madam dâ<u>sh</u>tan î margarjân amat pavan beza<u>sh</u>*g*îh *b*aên â*v*âya*d*, amat pê<u>sh</u>îmâr jvî*d* dâ*d*istân yehvûnê*d*; m*â* *b*aên ham babâ.

(5). Va madam a*v*îg-nîyâzih î pê<u>sh</u>îmârân pasîmârân min tanû î dâ*d*istân gû*f*tan, amat gaŏkâê va dâtôbar magûpatân magûpat; va vâ*v*arîh î vi<u>ch</u>îra î magûpatân magûpat i min na*f*<u>sh</u>*â* dâni<u>sh</u>na gaŏkâêîh va*b*îdûnayên, amat-i<u>ch</u> pavan tanû lâ vi*j*ôr*d*an; a-vâ*v*arîh î a*v*ârîg dâtôbar, amat-i<u>ch</u> pavan tanû vi*j*ôr*d*an; nîyâz-âômandîh î pê<u>sh</u>îmârân pasîmârân ôl tanû î dâ*d*istân gû*f*tân, amat-i<u>ch</u> dâtôbar min dâ*d*istân

1-1. DM.

âkâs. (6). Va madam hamô-vinâs yehvûntan î a-dâ*d*istân kûshî*d*arân, amat aêva*g* raêsh-î sashtan, aêva*g* marg-ar*j*ân va*b*îdûnayên. (7). Va madam pishû î pavan ham-râsîh, a*f*ash ba*r*â vashtan; *m*â *b*aên ham babâ.

(8). Va madam tû*j*ânishna-âômandîh î patkâr-ra*d*ân; aîy*y*âr i a-patkâr-ra*d*ân *ô*l patkâr-ra*d*ân, aîy*y*âr î patkâr-ra*d*ân a-tû*j*ishnîh i la-den*â*-shân *ô*l *ô*l*â*-shân; ham madamham-pû*r*sagîh î pavan za*d*am; *m*â *b*aên ham babâ. (9). Madam a-tû*j*ishnîh î gab*r*â-ân, za*k* î amat va*b*îdûnîhyên vinâs, va giri*f*târîh î nabânazdishtân, pavan *m*â patmân patash yehvûnt, a-vinâsîh dâshtan lâ shâya*d*, *f*rî*j*vânîg; va chîgûn bastan va sakhtînî*d*an-ich, va darmân bavîhûnastan ka*r*dan; *m*â *b*aên ham babâ. (10). Madam tûbânîgîh î pavan vinâs khᵛârînê*d* aêgh mâ*d*a*g*var ar*j*ânîgîh î, va chim î ar*j*ânîgîh î; va a-tûbânîgîh aêgh mâ*d*a*g*var

1. DM. —2. DM. adds ∵—3. DM.

ana-arjânîgîh î, va chim i ana-arjânîgîh î; va *kerfag* min aê-î *ôl* aê-î tûbânîgân, vinâs î min aê-î ôl aê-î a-tûbânîgân, yehabûntan; *mâ baên* ham babâ.

(11). Va madam pêshîmârîh î sâmânînî*dan*, va *ôl* pasîmâr patkâr*dan*; va zimân *ôl* gûb va*b*îdûntan, amat pasîmâr lâ yehtûnê*d*, ayûf yehtûnê*d* lâ kâr râyînî*dan*; chand handeshîh î pêshîmâr va pasîmâr; zimân î râyînishna *b*aên parîr; nipâta, va *avî*-amâvand, va aîrikhta*g*îh patash; va mâtî *b*aên dârishna î pêshîmâr pâ*dî*rânînî*dan*, va pishû î *b*aên dâdistân râyînishnîh. (11a). Nîsh*d* î pâtakhshâê-îhâ dâta*g* shôê pêshîmârîh ka*rdan*; va shôê min pêshîmârîh âkâsînî*dan*; amat-ash khvîshîh mandavam-ich mandavam *b*aên za*k* chabun lâ paêtâ*g*, pavan gaŏkâêîh shâyî*dan*; *mâ b*aên ham babâ.

1-1. So DM. for —2-2. DM. omits.—3 DM.

(12) [illegible] (13) [illegible] (14) [illegible] (15) [illegible]

(12). Madam var î vijôrdân, barsûmag-varân, garemûg-varân; pâk zyashân jvîd jvîd, a-drûjîh zyashân aêvag aêvag; amat var lâ zak î baên nafshâ pâdag, barâ zak î baên pâdag î avârîg, bavîhûnd; va mâ baên ham babâ. (13). Madam sâmân î gaŏkâêîh î, va chim î shâyîdan râê; lâ shâyîdan î aîsh a-pavan gaŏkâêîh; mâ baên ham babâ. (14). Madam aêdûnî i sakhun î min vara; va ôl vara sis vazlûntan; chand netrûntan; î pêsh-madâr âkhar-madâr râê zimân vabîdûntanî; va gûbishna, nipishna, va aîrâkhtagîh î patash; va âînînagân aîrikhtagîh î; va chîgûn pâhrîkhtan î hanâmân î vara patash varzîd yegavîmûnêd; aêvag aêvag nîrang î pâhrîj; madam netrûnishnîh î ôl nigîrîdan î yazishna, vichîra madam bûkht aîrikht. (15). Denâ-ich aêgh, ôl vara-kêsh fratûm, dadîgar, va sadîgar, va chahârûm, va panjûm, va shashûm, va haftûm, va

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible].

hashtûm, va nuhûm, va dâhûm mûn vazlûnishna; framân mûn yehabûnishna. (16). Va madam khᵛîshkârîh î vara-aûstîgân. (17). Madam aîrikhtagîh pavan khûstûgîh, ayûf hân chim; lakhvâr astûbânîh ajash; mâ baên ham babâ. (18). Madam zîndân shkastan varîkûntan î dûj, gûmân-î madam aîsh pavan dûj aîyyâragîh ajash; mâ baên ham babâ. (19). Madam khûstûgân vara lâ yehvûntan, aêdûn-ich madam hû-srûbagân; hamîmârîh î pavan aêdunî sâmân hû-srûbîh, zak-ich î haît madam patmânag î yûjyâst, va dashmast, va agoyôst, va tachar, va hâsra kasist.

(20). Madam patkârishna î pavan khᵛâstagig mandavam, amat aêvag dârishna gaŏkâê-î levatâ aêvag lâ dârishna levatâ lâ gaŏkâê; ayûf aêvag dârishna levatâ aêvag gaŏkâê-î; ayûf aêvag gaŏkâê levatâ yazadân, aêvag-ich dârishna

1. DM. adds ∵—2. DM. ashâragîh.—3-3. DM. —4-4. DM. —5-5. DM. levatâ-shân.

lâ paêtâ*g*; va amat ko*l*â 2 khᵛîshîg, ayû*f* ko*l*â 2 a-nazdîh-îg havâ-and; va *mâ* âînîna*g* khᵛîshîh haîtûm yema*l*e*l*ûnd. (21). Va madam pâ*d*îrânînî*d*an î dâtôbar vichîra, va zimân va*b*îd ûntan î *ôl* dâtôbar î mas, va min-ich vara *ôl* aêvarîh; va *mâ* *b*aên ham babâ. (22). Va madam patkârishna î 3 aîsh pavan khᵛâsta*g*, aêva*g* Aûha*r*mazda yôm, *ôl* Vohûmana yôm *ôl* aêva*g*, A*rd*avahishta yôm *ôl* aêva*g*, yehabûntan paêtâ*g*; dârishna aêva*g*-ich lâ ka*rd* yegavîmûnê*d*.

(23). Va madam khᵛâsta*g* î lâ khᵛîsh mezabanûnân; *mâ* *b*aên ham babâ. (24). Madam ana-basânîh pavan mandavam î lâ shâya*d* yehvûntan. (25). Va madam patkârishna î mâ*d*ag-î aîsh yakhsenunê*d*, ham-dâ*d*istân aêgh-"Ash lâ na*f*shâ, ba*r*â min hân aîsh yakhsenunam;" va *mâ* *b*aên ham babâ. (26). Madam patkârishna î Aîr levat*â* ana-Aîr, levat*â* ana-Aîrân;

1. DM.—2. DM.—3. DM.

ana-Aîr levat*â* Aîr bûnîg, levat*â* gabr*â* î shatra, pavan kh'âsta*g*îg mandavam; *mâ baên* ham babâ. (27). Va madam chand aêvâ*j* pêshîmârîg pasîmârân *ôl* dâtôbarân madam vichîra bavîhûnast; va madam vashta*g* *mil*ayâîh gûmîza*g* gûbishnîh î *baên* dâ*d*istân; *mâ baên* ham babâ.

(28). Madam zimân î ô*l* dastôbar î kh'îshîh va dârishna, va *mâ* âînîna*g* âvâyishnîh î dastôbar; va *mâ baên* ham babâ. (29). Madam shâyî*d*an î nîsh*â* pavan gaôkâêîh va dâtôbarîh, amat madam tanû î na*f*sh*â* sa*r*dâr, pâtakhshâê pavan-ich dastôbarîh shôê; lâ shâyî*d*an î ana-Aîr va marg-ar*j*ân pavan aêva*g*-ich; *mâ baên* ham babâ. (30). Madam garûb-dâr garûb a-pêsh bar*â* hankhetûntan; *mâ baên* ham babâ. (31). Madam kh'ästa*g* î ham-bâ*j*ân bar*â* yehabûntan; *mâ baên* ham babâ. (32). Va madam kh'âsta*g* î aîsh yakhsenunê*d*, a*f*ash pavan

1. DM. adds ∵

kh^v^îs̲h̲îh va dâris̲h̲na hîc̲h̲ gaŏkâê levatâ levît. (33). va madam vara î pâûrû-k̲h̲ûrân; madam mûst-*g*urazîh î pêshîmârân pasîmârân pês̲h̲ *b*aên dâ*d*istân-râyînis̲h̲nîh aêva*g* ô*l* tanid; *mâ* *b*aên ham babâ.

(34). Madam dâ*d*istânî pavan mâ*dag-î* min aîs̲h̲ dû*j*ênd, va min dû*j* râna*g* yehvûnê*d*; aîs̲h̲ pavan hac̲h̲î*dag*îh vak̲h̲dûnê*d*, min-ic̲h̲ ôl*â* dû*j*ênd; bûn k̲h̲^v^îs̲h̲ k̲h̲aditunê*d*, lâ s̲h̲nâsî*d*an lak̲h̲vâr za*b*anûnîg, amat-as̲h̲ madam hamêmâr yehvûnd; *mâ* *b*aên ham babâ. (35). Madam k̲h̲^v^âsta*g* î *b*aên dâris̲h̲na î aîs̲h̲, amat aîs̲h̲ pavan vînis̲h̲na î ôl*â* ba*r*â ô*l* hân aîs̲h̲ yehabûnê*d*, lâ patkârê*d*. (36). Va madam lak̲h̲vâr ô*l* dâ*d*istân lâ vazlûntan âmûk̲h̲tan î ratû ô*l* hâvis̲h̲ta; *mâ* *b*aên ham babâ. (37). Madam ana-basânîh î madam aîs̲h̲ pavan nâmc̲h̲is̲h̲tîg k̲h̲^v^âsta*g* î pavan yas̲h̲arûb-dâta; *mâ* *b*aên ham babâ.

(38). Madam dâ*d*istân mûn 3 bâr vara patas̲h̲ varzê*d*, va

1-1. DM. [illegible] or—2. DM. adds ∴

ayînîhâ yehtûnê*d*; *mâ baên* ham babâ. (39). Va madam chand âînînag yehvûntan î gûbishna î yâtû*g*-gûbishnîhâ, za*k* î sam-nimâyishnîhâ; va madam âyîn î pavan yâtû*g*îh, pavan patmâna*g* pâtakhshâê, ka*rd*an î ana-basânîh î patash. (40). Va madam vara î pavan marg-ar*j*ân ka*d*âm yehvûnê*d*; va masîh va kasîh î vara; va den*â*-ich aêgh, min varîgân pavan vara ka*d*âm vâ*v*arîgan. (41). Madam patmâna*g* î aesma, va min katâra aûrvara shapîr shâyî*d*an vahân-ich; va chand a*v*zâr va nîrang î *b*aên vara sâkhtan â*v*âyishnîg. (42). Va denâ-ich aêgh, amat gab*r*â râstîh î na*fshâ* âkâs amat-ich âkâs, âtâsh pavan za*k* î vîrân gûbishna yema*lel*ûnê*d* aêgh: "*Ôl* li madam a*l* se*j*îtûn, *mâ* tûjam khayâ *b*aên vazlûnishna. (43). Va madam mîyân*j*îg î madam da*d*istân î pavan dû*j* va hazal vakhdûntan, madam band va drûsh shed*k*ûnân, pashna ka*rd*an; *mâ baên* ham babâ.

1. DM. —2. DM. — *sam* for — *sahm.*—3-3. DM. —4-4. DM. —5. DM. —6. DM. — *mîyânig-ich-îg.*

(44). Va madam kh̲ᵛâstag î âsrûg, mûnash̲ kh̲ᵛâstag-dâr levît, pavan aûzdêhîgîh ayûf matâ pavan kh̲ᵛîsh̲kârîh barâ vazlûnêd; amat barâ vidèrêd, ôl mûn ç̲hîgûn madan. (45). Madam patkârish̲na pavan kh̲ᵛâstag min avar-mânand î abîtarân, madam vâham-dâr; va mâ baên ham babâ.

(46). Va madam ç̲handîh tûjish̲na î band va drûsh̲ va pâtfrâs î asperûna, va anumâe, va staŏra, î dûjîdag; mâ baên ham babâ. (47). Va madam pasîmâr mûn 3 pêsh̲îmâr, kolâ 3 pavan aîyyâr, aêvag pavan asperena, aêvag pavan anûmâe, va aêvag pavan staŏra, madam patkârênd, pasakh̲un î mûn pêsh̲ yehabûntan. (48). Va madam patkârish̲na î 3 aîsh̲ pavan kh̲ᵛâstagîg mandavam î pavan a-ham yegavîmûnêd, va ôlâ mûnash̲ hankh̲etûnt zôr-tanû, kh̲ᵛîsh̲îh î ôlâ-sh̲ân aêvag-ich̲ lâ aêvar. (49). Va madam madan î tûjish̲na

1-1. DM. [illegible]—2. DM. omits.

ôl 3 aîsh, mûn min aêvag asperûna, va min aêvag anûmâe-âê, va min aêvag staŏra-âê, kolâ 3 pavan aîyyâr, dûjîd yegavîmûnêd.

(50). Va madam chim î pâtakhshâê-îh, zak-ich lâ-pâtakhshâê-îh gabrâ î shatra pavan dûj î nafshâ asrûntan; mâ baên ham babâ. (51). Madam patmânag î pavan vashammûnishna dârishnîh î pasîmâr, hanâ î pêshîmâr; madam zimânag vabîdûnt î ôl gûb va patmânag î ân. (52). Va madam denâ aêgh, amat aîsh madam aîsh hamêmârîh-î kard yegavîmûnêd, pavan zimân vabîdûnt lakhvâr vazlûnêd; pêsh min pasakhûn yehabûnt, hamêmârîh-î î tanid madam ham gabrâ barâ vabîdûnayên, pasakhun î kadâm pêsh yehabûnishna. (53). Madam chim î apârîh î dâdistân; madam mâ gabrâ baên dâdistân-râyînishnîh î dadîgar, sadîgar, va tasûm afdûm gûbishna; va madam 22 â-darengîh î baên dâdistân-râyînishnîh.

1-1. DM. -r—2. DM. adds ∵

(54). Va madam pâ*d*yârânîh î vara, za*k*-ic͟h î var*zîd* pavan 3 gaŏkâê î vi*jôrd*. (55). Va madam avigâma î vara i garm, va za*k*-ic͟h î sar*d*; *mâ b*aên ham babâ. (56). Madam *b*aên râyînis͟hn-î aêva*g* vara bavîhûnastan, aêva*g zi*mân *ôl* magûpatân magûpat va*b*îdûntan; *mâ b*aên ham babâ. (57). Madam â*f*rîgânîh î magûpatân magûpat pavan vic͟hîra ka*rd* var*dînîd*an; den*â*-ic͟h aêg͟h, pavan-ic͟h dâra katâra vic͟hîra î ka*r*d var*dînîdan* â*f*rîgân.

(58). Va madam gaŏkâêîh î madam k͟hî*g*-ra*f*tan, andargas͟htan; zadam va raês͟ha, va k͟hᵛâsta*g* î nikizend; va yas͟harûbdâta; va zîyâna*g*, va k͟ha*zîdag*, va pât-mâlis͟hna, va *aŏganghen*[5], va vahâ*g* za*b*anûnân. (59). Madam patkâris͟hna î madam nîs͟h*â*, va gaŏspend, va aûrvar, zimî*g* k͟hᵛîs͟hîh; va *mâ b*aên ham babâ. (60). Madam aêvarîh i gûbis͟hna î c͟hand min k͟hᵛîs͟hkârîh sa*r*dârân pavan za*k* zyas͟hân k͟hᵛîs͟hkârîh patas͟h, magôpatân magôpat,

1. DM. …—2. DM. adds ∵—3-3. DM. …—4-4. DM. …—5. Written in Pazend.

ayûf 3 gaŏkâê pavan kolâ dâdistân. (61). Va madam chand âînînag aîrikhtagîh î baên dâdistân pavan milayâ; mâ baên ham babâ. (62). Madam âînînag î yashar-môgân ôl fradipân fitâr vabîdûntan; mâ baên ham babâ.

(63). Madam aêgh frârûnîh î mînishna, gûbishna, kûnîshna î anshûtâ hamâg min frârûnîh î Spenâg-maînûg, va mardûm benafshâ ôl nafshâ vabîdûnând, afashân pavan zak râs mizda yehamtûnêd; va avârûnîh hamâg min avârûnîh i Ganâg-maînûg, anshûtâ benafshâ ôl nafshâ vabîdûnând, afashân pavan zak râs pûhal yehamtûnêd.

(64). Va madam âzârîgih î min a-patîtîg vinâsîh; aêgh, pavan fratum, va dadîgar, va sadîgar, va chahârûm, va panjûm aregdûsh î a-patît mâ âzârîhêd. (65). Va madam aêgh, katâra gûbishna î sam-nimâyishnîhâ,

1. DM. —2. DM.

va katâra âgêrepta î â-*frûd* var*d*ishnî tanâpûhar yehvûnê*d*; vinâs î min ham vinâs.

(66). Va madam aêgh, mûn vi*j*ôr*d*an; mûn baresmana*g*-vara vi*j*ôr*d*an, î pâhlûm; va garemû*g*-vara î nîtûm katâra. (67). Va madam vakhdûntan î 2 gab*r*â pavan a*g*avîn khᵛâsta*g*, va *b*aên zimân a*g*avîn dâtôbar va vara patash bavîhûnastan; va amat aêva*g* 3 zamûn khᵛâsta*g* pêsh vakhdûnê*d*, va aêva*g* dâtôbar va vara pêsh bavîhûnê*d*; va *m*â *b*aên ham babâ. (68). Va madam aîsh min dârishna î aîsh, pavan vînishna î ham, khᵛâsta*g* i aîsh bûr*d*an; va ô*l*â mûn-ash pêsh dâsht *b*aên hâsra, gaŏkâê î pavan dârishna ayû*f* khᵛîshîh pêsh dâtôbar; va amat çhesh *b*aên hâsra gaŏkâê lâ mat yegavîmûnê*d*; va *m*â *b*aên ham babâ.

(69). Va madam aêgh dâtôbar viçhîra min A*v*istâ*g*-ô-Zand kûnishna, ayû*f* min ham-dâ*d*istânîh î shapîrân, *m*â *b*aên ham

1. DM. —2. DM.

babâ. (70). Va madam pâtak͟hs͟hâê meza*b*anûnân î gab*r*â pâh va staŏra, amatas͟h âhû*g* lâ paêtâ*g*, pavan ana-âhû*g*îh; va madam-ic͟h dak͟hs͟ha*g* zyas͟hân âhû*g*ân. (71). Madam aêg͟h, c͟hand dâ*d*istan zyas͟h pavan madam patkâr*d*an aêva*g* gûbis͟hnîh kabad.

(72). Madam sâmân î dâtôbar va*b*îdûntan, va a*v*arîh î va*b*îdûnta*g* dâtôbar; va *mâ baên* ham babâ. (73). Madam sâmânîh i tang-garîh va a-tang-garîh î dâtôbarân. (74). Va den*â*-ic͟h aêg͟h, dâtôbarîh *ôl ôlâ* i âkâs-dâta yehabûnis͟hna, va sâmân î dâta âkâsîh. (75). Madam aêg͟h, dâta dâtôbar i dâtôbarân pês͟hîmârîh, pasîmârîh, va dâdistân tâs͟his͟hnîh, vi*j*ô*r*d*î*h pavan *mâ* vinâs a-c͟hâr yehvûnê*d*. (76). Va den*â*-ic͟h aêg͟h-as͟h dâtôbarîh î madam za*k* hand mâ*d*îg[3] vic͟hîra patas͟h kadbâ va*b*îdûnayên âzâr.

1. DM. adds ∵—2. DM. —3. Or *mâdag?* for *mâdagîg*.

(77). Madam hazalîh î mûn k͟hᵛâstag min dâris͟hna î aîs͟h pavan i benafs͟hâ yadâ yansegunayên, amat-as͟h madam patkârênd, k͟hᵛîs͟hîh yemalelûnêd, patas͟h aîrik͟htîd. (78). Va madam 5 âînînag i aîrik͟htagîh î pavan k͟hᵛâstag mâ pavan jîvâg va pavan hâsra yehvûnêd; mâ baên ham babâ. (79). Madam a-hâma hank͟hetûntan hâma-dâr, va hâma 2 pês͟h barâ hank͟hetûnt; madam patkârdan î pavan hâma-dâr; mâ baên ham babâ. (80). Va amat aîs͟h k͟hᵛâstag i aîs͟h nafs͟hâ ôl hân aîs͟h pavan vînis͟hna î ôlâ mûn nafs͟hâ avispârîdan, va ôlâ mûn barâ yansegûnân pavan k͟hᵛîs͟hîh madam patkârîdan; mâ baên ham babâ.

(81). Madam patkâris͟hna î avâm î abîtrân, amat aêvag min ham-bâjân k͟hûstûg, va avârîg mat yegavîmûnd; afas͟hân tûbân patkârdan lâ patkârênd. (82). Madam rûbâgîh î patkâr-

1. DM. [illegible]—2-2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

ishna î aêva*g* min ham-bâjân madam hamâ*g* a*v*âm î abîtarân. (83). Madam shâyî*d*an î marg-ar*j*ân a-purnâyîg pavan yâtû*g*-gûbîh amatshân sa*r*dâr levat*â*; va nîsh*â* amat tanû î na*f*sh*â* sa*r*dâr. (84). Va madam aêgh mâdag i asperena nîtûm, va vîrû*g* mizda a*v*artûm. (85). Va madam dû*j*îh va hazalîh î madam na*f*sh*â* khᵛâsta*g*, amat a*v*îg-patkâr-ishna min dârishna î aîsh ba*r*â yehîtyûnê*d*. (86). Madam pîrû*j*garîh i ôl*â* î kadbâ nigîrâê, min a-dâta-âômandîhâ *frâj* sejîtûnt, râyînishna dâ*d*istân-âômandîhâ va*b*îdûnayên, madam ôl*â* î râst-khᵛâh va râst-ni*g*îrâê, amat dâ*d*istân khâkûnîhâ râyînê*d*.

(87). Madam sakhun î patkârishna î gab*r*â i nîsh*â* î pâtakhshâê-gâs âzûr*d* yegavîmûnê*d*. (88). Va den*â*-ich aêgh, amat zîyâna*g* khadîtunê*d*, ayû*f* gar-pûshtîh[6] min za*k* î pavan 2

1. DM. adds ∵—2. DM. *âsht*—3. DM. —4-4. DM. —5. DM. —6. Or. *drupûshtîh*.

angûst barâ ramîtunt shâyad, pâtakhshâê amat patkârishna lâ vabîdûnayên, barâ yansegûnân. (89). Va madam bartâ pavan shôê barâ yehabûntan, vidard abû, mûn pâtakhshâê yehvûnt. (90). Madam vinâs i kanîk min shôê pâdyârânînîdan. (91). Madam vinâs î min khᵛâstag pavan hanâ kâr aêvâch yehabûntan, aêgh kâr jvîd min châshishnîh pavan hanâ chim aêvâch kardan aêgh:—"Vad-am nîshâ yehabûnând, amat chesh zak râê lâ yehabûnd." (92). Madam vinâs i kanîk pavan kanîk, ayûf hân mandavam i zîvandag, ayûf gûftan aêgh: "Lak ôl zak î li akhtâ bartâ madam sejîtunî, li-îch ôl zak î lak madam sejîtûnam." (93). Va madam nîshâ i li-îch tanû vinâs, î min zak vinâs. (94). Madam lakhvâr yehamtûntan î khᵛâstag î kanîk râê barâ yehabûnêd, amat kanîk, pavan nîshâ-îh, ôlâ khᵛâstag lâ yehabûnêd. (95). Madam kanîk mûn âkhar min 15 shnat pavan shôê

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM.

lâ yehabûnt yegavîmûnê*d*; a*f*as͟h abû das͟htân-mêyah vi*j*âr*d*an, ân madam dâs͟htan, vinâskâr vazlûnê*d*, sarîtuntâr-î *frâj* va*b*îdûnê*d*; m*â* *b*aên ham babâ.

(96). Madam yehabûntan i k͟hûris͟hna, mandavam î jvî*d* min nîs͟h*d*, ô*l* aîs͟h mûn aîs͟h Daêna î Mazdayasnân stâyê*d*, amat-ic͟h pavan bîm; den*d*-ic͟h aêg͟h, mûn a*f*as͟h ba*r*â amat levat*â* Daêna î Mazdayasnân ham-vâc͟ha ba*r*â yehvûnt, as͟h âk͟ha*r* dâsra yehabûnis͟hna î vîra masâê nîs͟h*d*. (97). Madam vinâs î atap-dâta ka*rd*an î haît min marg-ar*j*ânân. (98). Va madam kâr *f*ramû*d* î yâtû*g* tû*j*is͟hna î pavan tanâpûhar î dîn *jîv*[1] aêg͟h-as͟h kâr c͟hand, va *b*aên c͟hand s͟hnat ba*r*â kûnis͟hna.

(99). Va madam yôm va lêlyâ, î a*g*rî, va mîyâna*g*, va nîtûm; aêg͟h, jvî*d* jvî*d* c͟hand hâsra; a*f*as͟hân yehamtûnis͟hna *b*aên ka*d*âm ra*d*îh; burîna*g* zyas͟hân

1. *Dîv* written *jîv* in Pâzend.

aêva*g*-ich aêva*g* pavan zamûn. (100). Madam *f*rasang, î a*g*rî, va mîyâna*g*, va nîtûm; va m*â* min bakhshishna.

(101). Va madam kâr i vâsân î staŏra î zîyâna*g*, *b*aên rô*j*ô shapân. (102). Madam gaŏspend mûn anshûtâ yekatlûnê*d*; a*f*ash khûdâê pavan band madam lâ ka*r*dan a-vinâs ayû*f* vinâskâr; va chim î vinâskârîh va a-vinâsîh î patash. (103). Madam zimân î min aêvarîh *ô*l var-âômandîh, amat-ich *ô*l magûpatân magûpat, ayû*f* 3 gaŏkâê va*b*îdûnê*d*, va chand yehvûnê*d*. (104). Madam hâvandîh î gaŏkâê mûn gaŏkâêîh lâ yehabûnê*d*, levat*â* dâtôbar i kadbâ vichîra.

(105). Va madam âzâr i khay*â* i mandavam *ô*l ana-ar*j*ânîgân yehabûnîhê*d* ôl ra*d*ân. (106). Madam m*â* âînîna*g* pa*d*îra*f*t yehvûnt î dâsra î yehabûnîhê*d*; aêgh, chîgûnî amat-ash yehabunt

1-1. DM. —2. DM. adds ∵

amat bavîhûnêd, ash lakhvâr yehamtûnêd; chîgûn, pavan *mâ* patmânag; amat lâ bavîhûnêd, ash sachishna lâ yehvûnêd; *mâ* *baên* ham babâ. (107). Madam aêgh chand âînînag khᵛâstag haît, î gabrâ pavan yasharûb-dâta barâ yehabûntan sharîtâ. (108). Va madam aêgh kolâ *mâ* yehabûnt, ghal yehvûnêd amat-ash yehabûnêd; va chîgûn yehabûnt lâ yemalelûnêd, yasharûb-dâta yehvûnêd. (109). Va madam lâ yehvûntan î yehabûnt pavan bîm, min kolâ *mâ*-ash bîm.

(110). Madam dûjîh va hazalîh i ôlâ mûn nîshâ va a-purnâyîg î aîshân, min bîm bûkhtan va parvardan, lâ pavan khᵛîshîh yakhsenunêd. (111). Madam bâkhtan î pâtfrâs pavan hanâm î vinâs-kârân; madam katâra hanâm bâkhtan. (112). Va madam vijârdan î vinâs, aêgh têztûm. (113). Madam chandîh î tûjishna î zadamî madam marg-arjân î pavan masdâdistânîh dâsht yegavîmûnêd vabîdûnîhyên.

(114). Va madam yehabûntan î Aûharmazda hamâg âvâdîh ôl Zaratûhshtra va hâvishtân î Zaratûhshtra; dûjô hazal yehvûntan î gabrâ; haît amat âvâdîh zyash mad yegavîmûnêd ôl arjânîg lâ yehabûnt; va mâ baên ham babâ. (115). Madam chîgûn hankhetûntan î aûshtân-âûmand pavan zêkham, va amat pavan a-vinâsîh va zêkham-kâr barâ yemîtunêd, afash raêsha pavan kâr; va mâ baên ham babâ. (116). Va madam sûtô râmishna î mitra-dârîh, va garânîh va zîyâna bêsh î min mitrôg-drûjîh pâdag pâdag, chîgûn mitrô dâsht yegavîmûnêd. (117). Va madam garân vinâsîh î ana-âshtîh, avâkhîh, va spazgîh; va zîyâna î ajash sejitûnêd; pasijag pazd, va pâtfrâs, va patîh; mâ baên ham babâ.

(118). Madam garûb yehabûntan î marzânân ôl ana-Airân i navishna bavihûnast. (119). Va madam mandavam-ich lâlâ gêreftan

1. DM. repeats [Pahlavi]; perhaps [Pahlavi]—2. Here [Pahlavi] is used as a substitute for [Pahlavi]—3-3. DM. [Pahlavi]—4-4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi] [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi]

î ana-Aîr arj-âômand, va avzûnig arj yehvûntanî amat pavan navâg barâ Aîrân yehabûnd; va *frêh* arjîh î tagil-î amat pavan jîvâg î navâg pavan garûb min ana-Aîrân barâ yanseg-ûnând; chigûn dâshtan î kolâ 2. (120). Va madam garân vinâsîh î gabrâ navâg min ana-Aîrân lakhvâr dûjîdan, amat-ash nafshâ barâ. (121). Madam vinâs-kârîh î matâ sardâr pavan zîyâna î baên matâ min avrâsîh va dûsh-framânîh î ôlâ yehvûnêd.

(122). Madam dûj ashârag pavan mâdag navâg hâvand i dûjân yehvûntan, mâ âînînag navishna levatâ dûjân kardan, pavan mas-dâdistânîh drûkhtan. (123). Madam dûj î nafshâ dakhshag-âômandîh râê zak zyash dûjîd ôl gardan kardan, ôl dâtôbarân yezrûnân. (124). Madam a-vijôrdîh î dûjân pavan mandavam-ich mandavam, barâ pavan khûstûgîh madam nafshâ vinâs.

1, DM. [illegible] for [illegible]—2. DM. [illegible]

(125)

(126)

(127)

(128)

(129)

(130)

(125). Madam aîyyârîh î khᵛîshîh î bavîhûnast î aîsh min padân, amat-ash khᵛâstag dûjîd, ayûf hazûlt yegavîmûnêd.

(126). Madam garân vinâsîh i chand âînînag drûkhtârîh î amat nîshâ-î pavan ham-dâdistânîh barâ yehabûnt, padîrishna paêtâgînîd, ôl hân gabrâ yehabûnihêd; mâ baên ham babâ. (127). Madam lâ-pâtakhshâê-îh î gabrâ dânâgîh î baên patkâr râê, pêsh min aêvarîh, min ôlâ î a-dânâg khᵛâstag barâ vakhdûnt. (128). Madam dâtag-gûbîh kardan dâtôbar, avârîg patân, sardârân, vad-ich ôl malkâân malkâ, i ôlâ î a-dânâg baên patkâr, amat-ash dâtag-gûb levît. (129). Va madam chim î sajâgîh i gabrâ pavan khûdâêîh; va mâhmânîh i Aûharmazda madam tanû î ôlâ î hû-khûdâê.

(130). Madam nâmchishtîg 5 dâdistân î aêvar, hanâ mâ

1-1. DM. —2-2. DM. —3. DM. —4. DM. adds

(131) (132) (133) (134) (135) (136) (137)

---

pavan aêvar yakhsenunishna; avîg-vara tûjishna ajash barâ vabîdûnishna. (131). Madam nigîrâê-îh âkhar min khûstûgîh. (132). Madam nakazunî khvâstag mûnash dastôbar î dârishna ghal khvahîshna. (133). Va madam sachishna lâ yehvûntan î dâdistân haît a-tûbânîgîh râê lâ bavîhûnîhêd; chandîh î âînînag i zak a-tûbânîgîh. (134). Madam nishâ î a-sardâr, amat sarîtuntâr-î vakhdûnêd; mâ baên ham babâ.

(135). Madam sakhûn nâmag baên dînâ-râyînishnîh âvôrdan; mâ baên ham babâ. (136). Madam vinâs î samînîdan î aîsh min nafshâ gâs, va amat zak sam râê barâ sejîtûnêd, va chandîh î raftan va vizand zyash min zak barâ madam yehamtûnêd. (137). Lakhvâr avispârdan î zak î min yadâ ayûf dârishna hazalîhêd; aêgh, chîgûn pavan avispârd yakhsenunishna.

---

1. DM. —2. For

(138). Va madam paêtâ*g*îh i dâ*d*istân i kas min za*k* î mas. (139). Va madam *frêh* shapirîh âshtîh stihîhâ-ich pavan nîsh*â* va *fr*azand, va â*v*ân, va patishn-ich, madam vara va khᵛâsta*g*-ich patash, patkârishna î haît ba*r*â yansegûnân, (140). Va madam garân vinâsîh î khᵛâsta*g* î pavan nâm-kûnîh maînû-gân a*v*îsâînî*d*an. (141). Va madam dâ*d*istân-î mûn-ash 3 âînîna*g* dînâ madam 3 aîsh *b*aên. (142). Va madam dâr-î î amat ba*r*â dû*j*ît mât î 100 vâê pâk, 1000 vâê ba*r*â yehvûnê*d*.

(143). Va madam vinâs î min pêsh *fr*îp î darengih *frâj* mastan, va dahra*g* î chand angûst î kasist *frâj*tûm ba*j*a*g* ba*r*â khᵛâr*d*an. (144). Va madam vinâs î shûsra ô*l* nekadân î 4 pêtîshtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan î aêva*g* min kûshî*d*ârân

1. DM. —2-2. DM. —3-3. DM.

min zani<u>sh</u>na; *mâ baên* ham babâ. (146). Va madam *â*v*â*z-za*d*am î 8 âînînag; za*d*am amat *aga*-daêna madam hû-daêna va*b*îdûnayên; va *mâ baên* ham babâ. (147). Madam la<u>kh</u>vâr-za*d*am î dû<u>sh</u>-daêna, amat sarîtar-daêna ye*k*atlûnt.

(148). Madam lâ <u>sh</u>edkûnân î mandavam i <u>kh</u>vâsta*g baên* dâri<u>sh</u>na î marg-ar*j*ân. (149). Madam hâvandîh î vinâs aîy*y*âr levat*â* vinâs-kâr; va *mâ baên* ham babâ. (150). Va madam pê<u>sh</u>îmârîh va pasîmârîh vahâna*g* <u>kh</u>vâsta*g* i myâzda i <u>sh</u>apîrân apârîh, ôl*â* aî<u>sh</u> mûn sa*r*dârîh î ôl*â* i dât stâyî*d*, mûn pavan sa*r*dârîh lâ <u>sh</u>âya*d*. (151). Madam vinâs-kârîh î dâtôbar, amat dâ*d*istân î aî<u>sh</u>î <u>ch</u>îgûn za*k* bûn va*b*îdûnayên. (152). Madam garân vinâsîh î tanû i Aîr avô ana-Aîr a*v*ispâr*d*an; *mâ baên* ham babâ.

1-1. DM. [illegible] ; [illegible]—2. DM. adds ∵—3. DM. [illegible]

(153) [illegible] (154) [illegible] (155) [illegible]

(156) [illegible]

(157) [illegible]

(153). Madam masîh î dahishna î gabrâ i yasharûb min zak î zakâê dahishna, Rashnû i rajîstag baên dâmân frâj gûftan padîraftan râê. (154). Denâ-ich aêgh, amat yasharmaôga yehamtûnd patkâr kardan âvâyad, amat pavan yadâ ayûf rigelâ, amat-ich pavan rôêshâ bîm, min zak i râst gûftan lakhvâr lâ yegavîmûnishna. (155). Denâ-ich aêgh, zûshâram î khvâstag ayûf a-vaîrâyishna ôl khvîshân râê, zak î lâ yemalelûnêd, bîshêd mayâ, va âtâsh, va gabrâ î yasharûb, va a-sij-aôja Amesûspendân min gâs a-ârâmêd.

(156). Va madam garân vinâsih î yasharûbân aûshkâftag kardan. (157). Va madam yehabûntan î Ganâg-mainûg vad-khvâhih va zûr gaôkâêih, nugîrâê va kadbâ dâtôbarih, pavan paîtîyâragîh i Rashnû i rajîstag, pavan akhûrsandîh i sûta î min Rashnû, min ôlâ-shân zîyâna yehvûntan vakhdûntan

1. DM. [illegible]

lâ s̱hâyîdanî, Ras̱hnû gâsî tamâ aêg̱h dâdistân î mûst-âômandân âzâd âhangîh râê lâ yehabûnd. (158). Va madam âzâd âhangîh î Ras̱hnû min pârag yansegûnân yehamtûnêd, va vazlûntan î pavan garzis̱hna ôl Aûharmazda; va mâ baên ham babâ. (159). Va madam dâtôbar î râst î hanjamanîg, pavan hamaêstârîh î dûjân, stahmagân, yas̱harûb-ganân, yehabûntan.

(160). Va madam madan s̱hâyîdan î kolâ aîs̱h, pavan kh̲ᵛîs̱hkârîh, ôl zak î pâhlûm ahvân. (161). Madam masîh î râst dâtôbarîh min avârîg kerfag; garân vinâsîh î min kadbâ dâtôbarîh, va amat râst min kadbâ barâ s̱hnâkh̲tan vich̲îra barâ lâ vabîdûnayên.

(162). Madam Gâsân va Hâdaŏkh̲ta va Dâta gaprahûnastan va narm kardan, baên kh̲avîtunastan î patas̱h pâdagân; vinâs min lâ kh̲avîtunastan; mâ ajas̱h

1. DM.

(163)

(164)

(165)

(166)

(167)

---

sejîtûnê*d*. (163). Madam masîh î dâta pavan vic̱hîrîh va dâtôbarîh, min a*v*â*r*ig srûbân.

(164). Madam 7 âînînag k̲h̲ᵛâsta*g* î yema*le*lûnê*d* aêg̱h, hân k̲h̲ᵛâsta*g* râê pavan garûb vak̲h̲dûntan lâ pâtak̲h̲s̲h̲âê. (165). Madam 10 î jvî*d* sak̲h̲un aîy*y*âr î madam ham babâ.

(166). Va madam den*â* srûb vak̲h̲tan, vahân-c̱ha c̱hand âînînag dâ*d*istân î bûndag, va *b*aên za*k*-ic̱h madam yehtûnê*d* patas̲h̲ *b*aên yehîtyûnè*d*; kabad dâ*d*istân î *b*aên aêva*g*-ic̱h; c̱hand âînînag gûbis̲h̲na va kûnis̲h̲na pâhr*ij*î*d*, nimâyis̲h̲nîg âkâsînis̲h̲nî*g*-c̱ha vak̲h̲t.

(167). Pâhlûm â*v*â*d*îh haît yas̲h̲arâyîh . . . . .

---

1. DM.

CHAPTER XX.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1) [Pahlavi text]

(2) [Pahlavi text] (3) [Pahlavi text]

CHAPTER XX.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1). Dûbâsrûji*d* 18, fratûm burînag mâ*d*îgân madam dûj, levat*â* gere*f*târîh zyas͟h pavan mâ*d*ag gûbâg za*k* zyas͟h tere*f*t; pasi*j*ag vinâs, va band, va drûs͟h, va vi*j*âris͟hna î vinâs râê bâk͟htîg pât*f*râs, va kâr-varzis͟hnîh; na*v*is͟hna c͟handîh, va c͟handîh î jvî*d*-jvî*d* ba*ê*n aêva*g* aêva*g* na*v*â*g* ka*d*âmîh, va kâr jîvâ*g* î pât*f*râs; m*â* tanû va âînîna*g* î k͟hapâ*g*; c͟hîgûn za*k* î patas͟h k͟hapâ*g* nazîhê*d* patisârîg; ka*d*âm pês͟h ka*r*da*n* vak͟hdûnt.

(2). Va madam tanû î band hanâm î bîs͟hna;[4] va patmân î tangîh î band va drûs͟h; va darenga î basta*g* î vinâs î dû*j*. (3). Madam band va bandîs͟htan î hamêmârân na*f*s͟h*â*, ar*j*a î

1-1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. Or, *bîshin.*

zak î gaŏharîg havâ-and; va mâ baên ham babâ. (4). Va chandîh î jivâg î drûsh, va jvîd-jvîd zak î kadâm dûj yakhsenunêd. (5). Va chand, chîgûn, pavan mâ, drûshishnîh dûj i drûj dâdan; zak hamêmârân nafshâ arja î zak î gaŏharîg havâ-and; va jîvâg î âvâyêd drûshîh va gaŏharîg; vinâs î min vêsh jvîd âînînag drûshishnîh, va zak î min shedkûnân drûshîh î dâdan; sâmân î min vêsh drûsh arjânîgîh; va chandîh pâdag î dûjîh min sâmân î drûsh arjânîgîh frâj; zak-ich î frûd min sâmân î drûsh arjânîgîh.

(6). Madam âînînagân î dûjîh; va afzûnîg vinâsîh î dûj pavan tanû gandan va raêshîdan; va a-paêtâgînîdan î mâdag pavan dûj î pavan hâsra, va zak î pavan zak jîvâg, zak î pavan aêvag gâm yehvûnêd; va dûj levatâ hazal, va bâdôgzêd, va kâîdyôgzêd; hân-cha vinâs pavan pêshîh va âkharîh

1-1. DM. ... —2. DM. ... shatan.—3. DM. adds ∵—4. DM.

[Pahlavi text] (7) [Pahlavi text]

(8) [Pahlavi text]

(9) [Pahlavi text] (10) [Pahlavi text]

hidhih. (7). Madam d*ûj*-minishnîh î d*ûj*ih, î lâ ham; va ham-bâhar d*ûj*îh, va jvî*d*-bâhar d*ûj*îh.

(8). Madam vinâs î dû*j* ashâra*g*, va ni*g*irîg-*g*ar, va shedkûnân, va bûkht vichîra, va âsrûntâr î dû*j*; za*k* î aîy*y*ârîh dâtâr î d*ûj* pavan d*ûj*îh vûrdag; va vichîra î madam d*ûj*îh î apurnâyî*g*, va nîsh*d* î satarvan, za*k* î âpustan; a*f*ashân dârishna navîshna î *b*aên t*ûj*ishnîg kâr, va kâr î âpustan dû*j*.

(9). Va Madam kh'âsta*g* î hama-dâta*g* amar*g*ân, î min d*ûj*ân lakhvâr yakhsenunând; va dû*j* pavan yad*â*, va za*k* î d*ûj* lâ pavan yad*â*. (10). Madam gaŏkâêîh i d*ûj*, aêgh, pavan m*â* pa*d*irishnîg mun pavan d*ûj* *frâj* yehamtûnê*d*; chîgûn za*k* î amat vakhdûntan bastan; va chîgûn za*k* î amat nivâkhtan va *f*radîptan âvâya*d*, vad ô*l* kâm-*g*ârîh patash yehamtûnê*d*.

1. DM. adds ∵—2. DM. [Pahlavi text]—3. DM. adds [Pahlavi text]—4-4. DM, [Pahlavi text]

[Pahlavi text: (11), (12), (13), (14)]

CHAPTER XXI.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

[Pahlavi text: (1)]

(11). Va madam navishna î levatâ dûjân. (12). Madam jvîtarîh î dûj min hazal.

(13). Va madam khvâstâg î debrûnân, lakhvâr ôl khvîshân yehamtûnînîdan, chigûn zak î min ana-Aîrân marzânân, va zak î min dûjân dâtôbar, va bahar î min *asterethwān*[5] min dûjân barâ vakhdûnayên. (14). Va madam pânagân pûspânân î dûj, va hân-ich kabad dâdistânîh baên dûjih.

CHAPTER XXI.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1). Dadîgar burînag hama-dâtag, madam ana-âstardagîh î abû pavan vinâs î purnây bard, amat-ash bard pavan avigama min vinâs ana-âkâs kard yegavîmûnêd; zak i bard pavan zak î

1. Better [Pahlavi] *dûjih*.—2. DM. adds ∵—3. Written in Pâzend.

abû, *avàrîg* purnây, aêva*g* pavan tanid, amat lâ vinâs aîy*y*âr yehvûnd; va za*k* î s̱hôê pavan vinâs î nîs̱h*â* amat lâ, amat ham-aîy*y*âr va ana-â*vâz*-dâr. (2). Va madam gâs yehamtûnis̱hna ô*l* apurnâygân âmû*j*is̱hna min sa*r*dâr abû, va âînîna*g* zyas̱h âmû*j*is̱hna; va gâs î ô*l* bûn yehvûntan î a-purnâyîg vinâs, va patmâna*g* î vinâs î a-purnây-gâs, va tû*j*is̱hna *b*aên a-purnâyîh, va za*k*-ic̱h î *b*aên purnâyîh; vinâs min a-âmû*j*is̱hnîh î a-purnâyîg î âmû*j*is̱hna; m*â* *b*aên ham babâ.

(3). Madam lâ-yekatlûnis̱hnîh, î merenc̱hînis̱hna i gêhân laḵhvâr dâs̱htan; va m*â* âînîna*g* î baḵhs̱his̱hnîh ḵhᵛâsta*g* î mar*d*-gu*r*dân gab*r*â âḵha*r* min yekatlûnis̱hna. (4). Madam vinâs î yehabûntan î a*f*zâr î kûs̱his̱hna ô*l* nîs̱h*â*, a-purnâyîg, ana-Aîr. (5). Madam nîs̱h*â* mûn *b*aên 2 gab*r*â marg-ar*j*ân, aêva*g* rôês̱h*â* bavîhûnê*d*, aêva*g* bar*â* ḵhᵛahîs̱hnîh î *b*aên.

1. DM. ı—2. DM. adds ∵—3-3. DM. —4. DM.

(6) ... (7) ...

(8) ... (9) ... (10) ...

(11) ...

(12) ...

(6). Madam arataêsḫtâra î a-tûsḫag, mûn pavan rûbisḫna madam vâstra, va jûrdâg, va gaŏspend *frâj* yehamtûnd, mûn pasîg *a*ja*s*ḫ bîgânag; *mâ* baên ham babâ. (7). Va madam kḫᵛâstag a-sajâg dâsḫtan, va vicḫîra î patasḫ.

(8). Madam cḫandîh î darenga î dâtôbar pavan âkâs aêgḫ pêsḫîmâr zûr-kḫᵛâh, pasîmâr kadbâ kḫûstûg. (9). Madam cḫandîh darenga î dâtôbar, va pavan dâta-gâs; va *mâ* baên ham babâ. (10). Madam vicḫîra î madam dâtôbar, mûn dâ*d*-istân î vara-âômand pavan aêvarîh, za*k* i aêvar pavan vara-âômand, vicḫîra vijôrd a-vijôrd, a-vijôrd vijôrd vabîdûnayên. (11). Va madam dâdistân pavan aêvarîh za*k* î pavan vara-âômandîh, va vicḫîra kûnisḫna; *mâ* baên ham babâ.

(12). Va madam kḫᵛîsḫkârîh gûmârdag dâtôbarân, min za*k*

1. DM. adds ∵—2. DM. omits.—3. DM. ...

î nîtûm za*k* î a*v*artûm, aêva*g* a*j*para aêva*g*. (13). Vic̱hîra î madam dâ*d*istân, za*k* î dâtîg 2 a*g*avîn; za*k* î dâtîg levat*â* dâtôbar 2 dâtôbar a*g*avîn; m*â b*aên ham babâ. (14). Madam gûbis̱hna î vic̱hîra î madam pât-k̲hânân; m*â b*aên ham babâ. (15). Va madam patmâna*g* î *z*imân î dâtôbarân pavan vic̱hîra, va za*k* î ô*l* dâtôbarân gaôkâyân k̲h'ahîs̱hna, za*k* î sac̱his̱hna. (16). Va madam dâtôbar î *vayô-zusht*,[4] za*k* î lâ *vayô-zusht*; *z*imân î min dâtôbar lâ *vayô-zusht* ô*l* za*k* î *vayô-zusht*. (17). Va madam 4 âînîna*g* dâtôbar va vic̱hîra î patas̱h; aêva*g* mûn vic̱hîra k̲havîtunê*d* ka*r*dan vak̲hdûnayên[5]; va aêva*g* mûn k̲havîtunê*d* lâ vak̲hdûnayên. (18). Va madam ha*z*alih î dâtôbar pavan za*k* hand dâ*d*istân î patas̱h kadbâ vic̱hîra; va c̱hîgûn za*k* î amat pavan hâsra, va c̱hîgûn za*k* î amat pavan jîvâ*g* yehvûnê*d*; za*k* î pavan hâsra patas̱h ha*z*ala*g* yehvûnê*d*; amat pês̱h

1. DM. —2. DM. adds —3. DM. —4. Written in Pâzend.—5. It may be read *vabîdûnayên*, "would put (his decision) into practice"

(19) ... (20) ... (21) ... (22)

min hâsra rôêshâ lakhvâr ôl râstîh yehtûnêd. (19). Va madam avârîg î ajash paêtâg kadbâ châshishnîh î dâtôbar, tûjishna î kadbâ châshishnîh va zûr-khvahîshnîh va zûr-nigîrâyî va zûr-gaôkâêîh, mûst-âômand nafshâ yehvûntag; va pavan mandavam vijârishna î jvîd baên mûst-âômand; vijârdan pavan hîch kerfag ana-âft lâ yehvûnt. (20). Va madam âzârîh î dâdistân ôl radân. (21). Madam shnâgîh î nârîg va a-purnâyîg î âkâs-dâta, pavan dâtôbarîh, madam min purnây gabrâ i ana-âkâs-dâta.

(22). Va madam aîyyârîh î nîyâzagîh î ôl ratû ôl drenj înîdag dâdistân nafshâ hâvishta, vinâs min ana-aîyyârîh, chigûn zak î amat aîyyâr nîyâz mûst-âômand; aîyyâr-âômand min ana-Airân pâtakhshâê bavihûnastan; afash chigûn khvahîshna hetyûnishna ana-Aîr ôl

1. DM. [illegible]

aîyyâr-âômandîh; *mâ baên* ham babâ. (23). Madam barîn-âômandîh i Rashnû yasharûb.

(24). Madam chand aîsh î *baên* dâ*d*istân madam dârishna lâ-ban*j*ishnih î a-kh^{v}îsh kh^{v}âsta*g*; vichîra madam *ôl* mûn za*k* î a-kh^{v}îsh kh^{v}âsta*g* pavan dârishna yakhsenunê*d*. (25). Madam kûnishna î ana-ana-basân[3] va za*k* î ana-basân-âômand. (26). Madam vichîra i hanjamanîg kûnishnîh dâtôbar.

(27). Madam vinâs î hamêmârân madam dâ*d*istân dâ*d*istân râê va*b*îdûnând; pavan bena*f*sh*â* yad*â* vakhdûntan lâ pâtakhshâê aîsh-ich kh^{v}âsta*g*, va mûn patash patkâr, amat-ich-ash aêvarîh pavan kh^{v}îshîh levat*â*.

---

1. DM. —2. DM. —3. It may be read *ana-han-bêshin*.

THE DÎNKARD.

BOOK VIII.

Contents of the Twenty-one Avesta Nasks.

INTRODUCTION.[1]

Thanks-giving unto Ahuramazda, and praise unto the Religion of Ahuramazda-worship, which is the established Law of Ahuramazda opposed to the demons.

(1). The Eighth (Book) is here a compilation (*aiyyâd*)[2] regarding the summary[3] of the contents[4] of the Nasks[4] of the Religion of Ahuramazda-worship, each separately.[5] (2). The writing and publication (*navîdînîdan*)[6] of what is within the area[7] of this book,[8] regarding the enumerations[9] of the good Religion, (are derived) from the Zand[10], for the information of the many; what (is meant) for giving information[11] about the Reli-

---

1. What follows is the Pahlavi writer's Introduction to Book VIII. of the *Dînkard*, which is called chap. I by Dr. West in S. B. E., vol. XXXVII.

2. *Hashtûm madam hangerdîgîh î......... lîtamâ aiyyâd.* Comp. *aiyyadgâr*, "a book," "a compilation," "a memorandum," "a reminiscence."

3. *Hangerdîgîh*, Av. *hama* and *gere*, "to hold."

4-4. *Î baên naskîhâ*, lit., "of what is in the Nasks," or "of what is contained in the Nasks." 5. *Jvîd jvîd.* 6. Comp. Av. *nava* and *vid*, "to know;" Pers. *navîd*, "good news," *navidan*, "to announce good news;" hence, an announcement or publication of what is new and marvellous.

7. Reading: *shâd-aûrvân*; comp. Mod. Pers. *shâdurbân*, or *shâdurwân*, which means "a large tapestry suspended before the gate of a royal palace," "a halo round the moon," "an area," or "compass." 8. *Nâmag.*

9. *Aûshmûrishna*, lit., "enumerations." Comp. Av. *mere*, "to count;" Pers. *shamurdan*, "to mention", "to commemorate." 10. The Pahlavi Version of the Avesta with Commentary. 11. *Âkâs-dahishnih.*

gion; what (is) for this reason[1] the authority[2] of the high-priest, (what is) in itself the Scripture (*nipishlan*)[3] of the well-known Religion.[3]

(3). But, before that, (it is) the usage to write regarding the enumerations of the divisions[4] of the Mazdayasnian Religion, their sub-divisions,[5] and the sections[6] of (such) sub-divisions; (and) to show that the enumerations, which though (*amat*) more summarized in their divisions, are summarized in the sub-divisions of their divisions, and (are) more diffused[7] in the sections of the sub-divisions.

(4). The (principal) divisions of the precepts[8] of the Mazdayasnian Religion (are) three[9]:—The *Gâthâ*, which are the higher spiritual knowledge of spiritual activity; and the *Dâta*

---

1. *Ôl hanâ*. 2. *Pâdram i dastôbar*; comp. Av. *pâtar* and *rama*, lit., "a protector of ease and comfort," "what facilitates" (the high-priest's function of interpreting the sacred texts); hence "a helping instrument," "[redacted] authority." *Ôl hanâ pâdram dastôbar*, according to West, "for this simple high-priest." *Pâdram* elsewhere means "a reward;" comp. Pers. *bâdram* (see the use of it in Book VI., chap. CCCIII., § 1).

3. *Aêvâji* (for *aêvâjig*) *Daêna nipishlan*, lit., "the writing of the well-known Religion." In the period in which this Book VIII. was written the Pahlavi Version of the Avesta Nasks seems to have been regarded as of equal authority with the Avesta text.

4. Reading: *banjishna*, "a classification;" comp. Skr. *bhanj*, Av. *baj*, "to break," "to divide." 5. *Bâhar*, lit. "parts," or "portions." *Banjishna bâhar*, lit., means "parts of divisions." 6. *Burinag*, "cuttings." Pers. *bûridan*, "to cut." Comp. Skr. *bhrînati*, and Av. *pairibrinenti*.

7. *Vôstarishnîg*, "spread out;" Av. *stere*, "to spread," Pers. *gustardan*.

8. Huzvâresh *manîtunishna*, "thinking," "opinions," "precepts."

9. These three classifications of the Avesta scriptures into the *Gâthâ*, *Dâta* and *Mâthra*, are alluded to at the beginning of the third book of the *Dînkard* (see Dastur Saheb Peshotanji, B. Sanjana's Edition and Translation of the *Dînkard*, vol. I, p. 1), in which it is stated that the Gâthâs were all told to Zarathushtra by Ahuramazda; that the Mâthras were founded upon the *Yathâ-ahu-vairyô* hymn, and in them mention is made of the omniscience of God himself and of the power of the creation; so no portion of them could have been composed by the wisdom of men, nor from a number of current traditions.

As to Hadha-mâthras, West's remarks are as follows:—"The exact meaning of *hâdak-mânsarik* is less clear, it is derived from Av. *Hadha-mâthra*, "provided with spells, or inspired words," a term applied to Zaratûsht in the Visp. XIII., 1, and also to the Mâthra-spenta, or liturgy, in [redacted] phrase (see Westerg., Z.A., p. 485) which is appointed to be used in certain parts of the liturgy whenever the Vishtâsp Yasht (a remnant of the last Hadha-mâthric Nask) is recited; just [redacted] another phrase, referring to the Law, is appointed to be used in the [redacted] places whenever the Vendîdâd is recited. In what sense the Hadha-mâthric Nasks can be said to be 'provided with spells' is not clear from the details given in chapters V-XI, but, practically, the meaning of the

(laws), which are the higher earthly knowledge of earthly activity; and the *Hadha-mãthra*, which are the higher knowledge of high deeds, those which (lie) between these two.

---

term must be something like 'semi-religious' being applied to philosophy and science which are neither directly religious nor strictly secular" (see S. B. E., Vol. XXXVII, p. 4, n. 2). I may give another explanation of Hadha-māthric. The expression suggests to us from our acquaintance with the Avesta books now extant, that like the Gâthic and the Dâtic Nasks, which extend over *hâs* and *fragards*, it is not possible to name an Avesta chapter which is entirely māthric; just as it is possible to mention chapters which are wholly Gâthic or Dâtic. There are Avesta chapters which contain Māthrîc passages along with Gâthic or Dâtic, which it is fit to call Hadha-māthric, "with or including Māthras," and not Māthric.

The *Dînkard*, Book VI, which is edited and translated by me in vols. X-XIII, speaks at length with reference to these three classifications of the Avesta. Near the middle of the book (see my vol. XI, § CCVI, p. 69, l. 3) the following passage occurs:—

Afashân denâ-ich ãngûn dâsht, aêgh:—anshûtâ denâ 3 âînînag: aêvag gâsânîg, va aêvag hâda-mãnsrîg, va aêvag dâtîg. Ôlâ î gâsânig hamîh levatâ yazadân, va vîchag-haîtagîh min shaêdân va drûjân, va khvâstag-patmân min dâhm va gîvar, va pavan vinâs î vabîdûnayên sharm va avînishna pâtfrâs. Va zak î hâdag-mãnsrîg hamîh levatâ yasharûbân, afash vîchag-haîtagîh min dravandân, afash khvâstag-patmân zak î frârûn vabîdûnîhyên, va pavan vinâs î vabîdûnâ ashtra î sraôshôcharanãm khrafstra avajadan, vad-khânân tûkhtan pâtfrâs. Va zak î dâtîg hamîh levatâ aîrân, afash vîchag-haîtagîh min an-aîrân, afash khvâstag-patmân min babâ, aêgh dâtîhâ shâyad kardan; va pavan vinâs î vabîdûnâ gang zanishna Daêna yôm pâtfrâs. "They (that is, the ancient sages, the *Paôiryô-tkaêshas*) considered this, too, thus: namely, men are of these three kinds:— one (is) the *gâsânîg*; one, the *hâta-mãnsrîg*; and one, the *dâtîg*. He who is *gâsânîg* has a union (*hamîh*) with the good spirits, and an aversion from the demons and fiends; his wealth-measure is due to his piety (*dahm*) and commonsense (*gîvar*); and, for the sin which he commits, he has a sense of shame, and (is in) latent (*avînishna*) anxiety of the (future) punishment. And he who is *hâta-mãnsrig* (has) an association with the righteous, his aversion is from the wicked, his wealth-standard (is) what is performed with honesty; and for the sin which he might commit, is (obligatory) the destruction (*avaja-dan*) of pernicious creatures with the weapon of *sraôshô-charana*, the atonement (*tûkhtan*) to save himself from the punishment of hell (*vad-ahvân*). And he who (is) *dâtîg*, has an association with the humble (*aîrân*), his aversion is from the arrogant (*an-aîrân*), the standard of his wealth (is) by the court of law (*babâ*), that is, it is necessary (for him) to act according to law; and for the sin which he might commit, the smashing of an idol-temple (*kang*) on the Daêna day (*i.e.*, the day of Dîn) is (obligatory) as a punishment."

In Book VI, § LXX, vol. X, p. 24, l. 11, it is stated thus: *Afashân denâ-ich ãngûn dâsht aêgh, handîshishna î maînûgîg min dravandîh î gâsânîgân. Va zak gaêtâîg min dûsharûbîh î hâdag-mãnsrîgân. Va tars min pûhal va pazd î pâtakhshâê î dâtigân (va) min vinâs barâ natrûnd.* "They considered even this thus: namely, spiritual anxiety is owing to the transgression of those who are versed in the Gâthîc lore (*gâsânîgân*). And the earthly anxiety is owing to the ill-repute of those who are versed in the Hadha-mãthric lore (*hâdag-mãsrîgân*). And the fear of punishment at the (Chînvat) Bridge and much affliction are owing to the sins of those who are versed in the Dâtic lore (*dâtîgân*), and who do not protect themselves from such sins."

(5). And the reason of the three divisions of the exposition[1] of the doctrine of the Religion[1], is[2] the entire knowledge, the practice and the principles (*âînîng*) of the wisdom and duties (*kûnishna*) of the same Religion; these which (are) three, have been (here) written. (6). Likewise, in the Ahunavar[3], which is the source of the doctrine of the Religion, (there are) three metrical lines[3]; that which is the first (line) principally[4] represents[4] the Gâthic learning; and that which is the second (line) the Hadha-mãthrîc learning; and that which is the third the Dâtic learning.

(7-8). (There) have been 21 parts[5] of its (three) principal divisions, which are called Nasks :—Seven (are) Gâthic, because they are composed in metres (*gâsân*); the names of those of the ritual of the Gâthic (*yashts,*) are the Staŏta-yasht, and the Sûdgar, and the Varsht-mânsra, and the Baga, and the Vashtag, and the Hâdaŏkhta, and that which is composed in the Gâthîc dialect, (namely) the Spenda. (9). And seven (are) Hadha-mãthric, (whereof) the names (are) the Dâma-dâta, and the Nâdar, and the Pâjag, and the Ratû-dâta-haitag, and the

---

1-1. *Daêna manitunishna nikîza*; West: "the reckoning of the revelation is the exposition. . . . ." 2 Lies in,

3. According to the Dînkard, Book VIII, the entire Zarathushtrian Avesta scripture consisted, originally, of twenty-one Nasks (or Books). The number twenty-one corresponds to the twenty-one words of the Ahunavar, and each of the Nasks is indexed particularly under one of its words. The three main divisions of the original Avesta literature into the *Gâthig*, the *Dâtig* and the *Hadha-mãthrîg*, correspond to the division of the Ahunavar prayer into three metrical lines, as follows :—

Yathâ ahu vairyô, athâ ratush, ashât chît hachâ

Vanghêush dazdâ mananghô, shkyaŏthnanãm anghêush mazdâi

Khshathremchâ ahurâi â, yim dregubyô dadat vâstârem.

4-4. *Avartar nimyêd*—[5] The twenty-one words of the Ahunavar prayer quoted above, are regularly applied as names to the 21 Nasks, in the order in which these Nasks are mentioned above. The names of the twenty-one Nasks, from the twenty-one words of this most sacred *Yathâ-ahû-vairyô* prayer, are :—*Yathâ*, the Sûdgar; *ahû*, the Varsht-mânsra; *vairyô*, the Baga; *athâ*, the Dâma-dâta; *ratush*, the Nâdar; *ashât;* the Pâjag; *chît*, the Ratû-dâta-haitag; *hachâ*, the Barîsh; *vanghêush*, the Kashkîsrûb; *dazdâ*, the Vishtâspa-sâsta; *mananghô*, the Vashtag; *shkyaŏthnanãm*, the Chitra-dâta; *anghêush*, the Spenda; *mazdâi*, the Bagân-yasht; *khshathremchâ*, the Nîkâdûm; *ahurâi*, the Dûbâsrûjid; *â*, the Hûspâram; *yim*, the Sakâdûm; *drigûbyô*, the Jvîd-shaêdâ-Dâta; *dadat*, the Hâdaŏkhta; *vâstârem*, the Staŏta-yasht.

Barîsh, and the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta. (10) Seven (are) Dâtic, because they are composed in the legal language; the names of the Dâtîc Nasks, (are) the Nîkâdûm, and the Dûbâsrûjîd, and the Hûspâram, and the Sakâdûm, and the Vîd-shaêdâ-Dâta; and of those which are composed [illegible] legal codes with different *khshnûmans*[1], (are) the Chitra-dâta, and the Bagân-yasht.[2] (11). And, in a complete order,[3] the Sûdgar, and the Varsht-mânsra, and the Baga, and the Dâma-dâta, and the Nâdar, and the Pâjag, and the Ratû-dâta-haîtag, and the Barîsh, and the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta, and the Vashtag, and the Chitra-dâta, and the Spenda, and the Bagân-yasht, and the Nîkâdûm, and the Dûbâsrûjîd,[4] and the Hûspâram, and the Sakâdûm, and the Jvîd-shaêdâ-Dâta, and the Hâdaŏkhta, and the Staŏta-yasht.

(12). In all the three (divisions) all the three[5] are (included); in the Gâthic (are included) the Hadha-mãthric and the Dâtic; in the Hadha-mãthric, the Gâthic and the Dâtic; and in the Dâtic, the Gâthic and the Hadha-mãthric. (13). In each separately is entertained[6] that[7] which is essentially and chiefly pertaining to itself[7], and that which is pertaining to another division and introduced[8], is also entertained (in it); the reason[9] of it (being) the two (lives) for all[9] in the spiritual and material worlds, and in the material and spiritual worlds, and in that between (these) two.

(14). And the place[10] of the Vashtag[11] part of the Gâthâs[11] being[12] very next to[12] the last of the Hadha-mãthric (Nasks), (is) because (*chîgûn*) it is written in connection with the Vishtâspa-

---

1. That is, with different formulæ of propitiation. 2. Properly, Bagân-yasht.

3. *Patisârag*, Av. *paiti* and *sara;* lit., "something upto the end," or "successively," or "something first". West's rendering: "the sequence."

4. West's reading: *Ganabâsar-nigad*

5. Namely, the *Gâthic*, the *Dâtic* and the *Hadha-mãthric* Nasks.

6. *Mâhmânîg*; comp. Pers. *mahmân*, "a guest"; *mahmânî*, "hospitality."

7-7 *Zak î benafshâ mâdîgânîhâ va mâdugvarîhâ.* Comp. Semitic *mâddî*, "substantial," "constitutional"; or *mâddiyat*, "materiality," "substantiality."

8. *Bacn yâtûnt.* 9-9. *Afash chim..............kola* 2.

10. *Hastan*, "existence," "position," or "being." 11-11. *Vashtag bâhar min Gâsân.*

12-12. *Patvastan î frâj ôl . . . ,* "having prominent connection with," or "being (named) quite next to."

sâsta, the last of the Hadha-māthric (Nasks). (15). The reason of the Hâdaŏkhta-yasht being[1] (mentioned) next to[1] the last of the Datic (Nask), the Jvîd-shaêdâ-Dâta[2], and the Dahishna-î-stîh-Dâta[3] being between the Hadha-māthric (and) the spiritual Gâthâs, (is) because (it is) the spiritual world, too, which (is) the source of life (*ahû*), and (it is) important[4] for, and the purpose of the material world[4]; and the immortal[5] part which is causing[6] the cause and purposing the purpose,[6] (is) the (immortal) part in its origin.[7] (16). And the place of the final Dâtic (Nask),[8] which is after the Gâthîc (Nasks) which are the sources of (its) connection, is a symbol of the pure influence[9] of the Gâthîc (Nasks) being upon the first spiritual condition, which[10] will be the final condition, too, of the material world;[10] and just [redacted] from the spiritual abode[11] (there was) the coming down[11] (to the material), so (there will be) the reunion[12] (of the material) to the spiritual.[12]

(17). And the reason of the twenty-one parts of the three divisions of the enumerations[13] of the Religion (is) in the distinctions[14]—which intrinsic distinctions are manifest from (their) composition—also in the three metrical lines of the Ahunavar (there) are twenty-one words, which are the sources of the enumerations of the Religion. (18). Just as the three metrical lines of the Ahunavar which (is) the basis of the enumerations of the Religion, (are) a symbol of the three divisions of the enumerations of the Religion, so the twenty-one words of (the)

1-1. *Pavan patvand î ol* . . . 2. Commonly called *Vendîdâd.*

3. The Pahlavi rendering of the Avesta name, Dâma-dâta. 4. *Stîh chimîg va vahânîg.* 5. *Noshîhêd,* lit., "what is immortalized."

6-6. *Chimîg ôl chim, va vahânîg ôl vahân.* 7. *Bâhar ôl* bûn.

8. Here an Avesta word *him* is written by mistake. It has no meaning in the context. West's meaning: "which is about the Hôm," is inadmissible, considering the whole context of the Bagân-yasht.

9. *Râyînishnîh.* 10-10. *Afdûm-ich zak yehvûnêd stîh.*

11-11. *Min mainûg nûshastan frûd yâtûntan,* lit., "the coming down from the spiritual seat." 12-12. *Lakhvâr ôl mainûg patvastagîh.*

13. *Manîtunishna.*

14. *Vichîdag* for *vichîdagîh*; generally "selected ones," or "selections."

three (lines) indicate[1] the twenty-one parts of (all) these three divisions; just as it is manifest:—"He who is the all-knowing Creator produced a sacred text from every single word."

(19). It is known (*âshnâg*) from the testimony (and) information of the Religion, due to the teaching of Zarathushtra of the revered-*fravâhar*, in the district of Irân, (that) the sections of the parts, such as the *has* and the *fragards* which (are) in the Nasks, were one thousand. (20). And after the destruction had come from the ill-reputed, wicked, (and) wrathful[2] Alexander, (even) so much[3] was not recovered from (the ruins of) what had existed,[4] as it would be possible[5] for a high-priest to preserve in (his) memory.[5] (21). That for which[6] the pious[7] Âtarô-pâta,[8] son of Mahraspend, is known so far as (even) now through[9] his achievement and his preservation[9] (in an ordeal), in the books (*mâdîgân*) of the country of Irân, in (his) teachings and monitions [10] which have been preserved.

(22). After writing each Nask separately, namely (*aîgh*), as[11] to what it speaks about more at length[11], a detailed[12] description is given of the different Nasks,[12] and it is accessible[13] in its different *hâs* and *fragards*; because in these details any difficulty[14]

---

1. *Nimâyêd.*

2. *Aêshma-kard*, "highly-angry"; comp. Pers. *khashm kardan*, "to tickle." 3. That is, so much of the sacred literature. 4. *Ajash yehvûnt*. 5-5. *I pavan dastôbar dâshtan shâyaîd havâ-âs*. 6. For the restoration of the Avesta, 7. *Hû-fravart*, lit., "of good *fravâhar*,"

8. Âtarô-pâta, the renowned head-priest under the Sâsânian king, Shahpûhr II., son of king Ahuramazda. He is well-known as the author of several didactic and ethical Pahlavi treatises, and also of some of the existing Pazend Zoroastrian prayers. He is frequently mentioned in the *Dînkard*, Books III. and VI. (see especially vol. V., p. 241 *seq.*) He is mentioned in the *Bûndahishna*, chap, XXXIII; *Shikand-gûmânîg Vijâr*, chap, X., § 70; and *Artâ-virâf*, chap. I., § 16. His ten mentions, given in Book III., § 199, are interesting.

9-9. *Patash pasâkht kardan va bûkhtan.*

10. Reading: *va pandân*, "and the admonitions." Perhaps *nipishna*, "writings."

11. *Pavan mâ avîrtar madam yemalelûnêd.*

12-12. *Madam naska naska aûshmûrîhêd.*

13. *Afash ôl â-yâvishna yehamtûnêd*, lit., "what reaches for acquirement."

14. Comp. Pers. *durusht*, "difficult," "hard."

of the excellent[1] and qualified compilation[2] is explained.[3] (23). But, first of all, as to the different[4] nasks[4], namely, as to what each says it is here written, as is the practice to write; the extent[5] of (our) attainment being unadapted to the marvellousness itself (of these books.)[5]

CHAPTER I.

Homage to the glory of the good Religion of Ahuramazda-worship.

(1). The Sudgar[1] (is) a book (*mâdigân*) about the strength of the pure (*avîjag*) extolling of the first utterance[2] of Ahuramazda, through thinking, speaking, and acting; and the abstinence from the laws of the most evil and most[3] opposing people.[3] (2). And the extolling of the meritoriousness of the excellences[4] of the good Religion, of a similar nature[5], and the practice[6] thereof; and the denouncement of[7] the blemishes and sinfulness[8] of the most evil religion (and) people[9] of the same (evil) essence[9], and of their abandonment of the adoration of the good spirits; and of the awful regard[10] to the archangels of the physical world, (and) of the ample (*kabad*) information about the wealth

---

1. Comp. Pers. *khûshgûn*.

2. Comp. Pers. *gerd* "a collection," and *gerd kardan*, "to make public."

3. Comp. Pahl. *vichârishna*. 4-4. *Naska naska*.

5-5. *Sâmân i â-yâvishna lâ afdîh khûdash pasijag* (adapted).

1. *Sûdgar* is a more correct name of the Nask than *Stûdgar*. It is derived from Av. *sûta* and *kara*, meaning a book in which the deeds that are profitable here and in the next world are mentioned. According to the *Ravâyats*, it contained twenty two chapters, whereof the contents are given in the *Dînkard*, Book IX., chaps. II-XXIII, (see S. B. E., Dr. West's vol. XXXVII, pp. 172-226).

2. The Ahunavar prayer (see Book IX., chap. II).

3-3. *Paîtiyâragînîdârtar*, lit., "more producing disturbance." Av. *paityâra*, "a counter-worker."

4. Comp. Av. *hunara*, which means "excellences."

5. *Hama-gaôhar*. 6. *Vabidûnishnigth*. 7. *Nikûhishna*.

8. *Bajag*. 9-9. *Hama-taôkhmag*.

10. *Pâhrij*. Meaning thereby the extolling of the awful regard......

of the spiritual world. (3). And the evidence of its being an old (Nask) is (that) in it there are sacred texts (*srûb*) about the Renovation (of the world).[1]

(4). "Righteousness is the best prosperity......"[2]

CHAPTER II.

(1). The Varsht-mânsra[3] (is) a book about the birth of Zarathushtra, and his coming (*madan*) to the Religion; (and) whatever (is) on the same subject. (2). And the essentials[4] of the priesthood, and the discipleship, and the *ahu*-ship, and the *ratu*-ship, and (their) staunch fidelity (*astûbânîh*), which are (mentioned) in it in the original (*kâdâ*) most comprehensive[5] words of the Gâthâs. (3). About the explanation (*zand*)[6] of the statements (*vâchag*) about everything, and (their) excellent series[7]; just as that (passage) which speaks thus :—"It is the Varsht-mânsra which has produced ample statements [illegible] to everything." (4). That is, in the Varsht-mânsra there[8] is some reference about[8] everything[9] whatever is mentioned in the Gâthâs.[9]

(5). "Righteousness is the best prosperity......"

1. For an explanation in detail refer to Book IX., chaps. V., IX., X., and XXIII.

2. A Pahlavi rendering of the beginning of the Avesta formula *Ashem vohu*.... (see Dr. West's footnote 5, vol. XXXVII, p. 11.)

3. The *Varsht-mânsra*, (Av. *varshta-mâthra*, "the work or efficacy of the *mâthras*") stands second in the list of the Nasks, and contained originally twenty-three Fragards. It is named the *Vahishta-mânsra* in the *Ravâyats*. The substance of its twenty-three Fragards are given in Book IX., chaps. XXIV—XLVI, in S. B. E., vol. XXXVII, pp. 226-303. Darmesteter has discovered that, Fragment IV, in Westergaard's Zend Avesta, p. 332, is the Avesta text of the twenty-third Fragard of this Nask.

4. Reading *va mâd*, comp. Pers. *mâd, mâddah*. West reads *numâd*, "notice."

5. *Hangerdîgtar*. The comparative degree is used off and on in Pahlavi to express the superlative.

6. See Book IX., chap. XXV.

7. Comp. Pers. *radah*, "a line," "a series" (of thoughts). 8-8. *Ash mandavam madam yemalelûnêd*, lit., "it says something about it." Or, "there is some mention about it."

9-9. *Kolâ mâ pavan Gâsân gûft yegavîmûnêd*. See Book IX., chap. XXV., and *seq*.

CHAPTER III.

(1). The Baga [1] is a book about the divisions of the first word[2], the enumerations of the Religion; and the first creature (the *Ahû*[3] mentioned) in that word; and the first coming of that (word) [4], and the suitableness[5] of the creatures (thereto); and the greatness of that word, and its similarly-embodied [6] creatures;[6] and the intermingling of special[7] thoughts[7] with it. (2). The most summarized knowledge about every thing [8], each[9] separately its own offspring;[9] and several links[10] are so connected with it, as it is said regarding the Baga, thus:—"(It is) the Baga which the *dâhmas*[11] chanted;" that is, it is announced to the *dâhmas*; that is, whoso shall perform this act of merit, for him such an act of merit will be performed.[12]

(3). "Righteousness is the best prosperity......"

---

1. The Baga Nask (relating to the Deity and the good spirits), stands third in the order given by the *Dînkard*, in Book VIII. It originally consisted of twenty-one Fragards according to the *Ravâyats*, and twenty-two according to the *Dinkard*, Book IX., chaps. XLVII-LXVIII, (pp. 303-384). The first three chapters of the latter book contain a free translation of the *Ahunavairya*, the *Ashem-vôhu*, and the *yênghê-hâtâm* with a commentary (see the Avesta *Yasna*, chaps. XIX-XXI). The next eighteen Fragards contain an analytical commentary upon each of the *hâs* of the five Gâthâs, respectively, the last Fragard being devoted to a very brief statement about the *Airyaman-mâthra* prayer (*Yasna*, chap. LIV).

2. The first utterance of Ahuramazda, namely the *Ahunavairya* prayer.

3. See Book IX, chap. XLVII.

4. It may mean either the coming of the first creature *Ahû* on earth, or the first coming of the Revelation. West: "the first occurrence of it."

5. *Pasâjishna*, comp. Pers. *pasij*, "worthy," "prepared." West: "adaptation."

6-6. *Huma-tanû dâma*. West: "and the greatness of that saying which is incorporating the creatures, owing thereto."

7-7. Reading: *nâmchisht mêd*, comp. Av. *maiti*, Skr. *manas*, Pâz. *mit*, "a thought;" Av. rt. *man*, "to think." See Book IX, chap. XLVII, § 5, West's Pahlavi Texts, Part IV.

8. *Mandavam*. 9-9. *Jvid-jvid nafshâ zahak*.

10. West's reading *patvand-âe*, "an appendage."

11. Comp. Av. *dahma*, "the pious people." West: "(the Baga of) the community."

12. Here two different meanings are admissible as to to the word *baga*. The idea here is that whoso of the pious people chanted the Baga Nask, a reward (*baga*) is declared for him in the next world. For the latter meaning compare Av. *baj*, "to divide," "to distribute"; hence a distribution or reward by Ahuramazda.

CHAPTER IV.

(1). The Dâma-dâta[1] is a book about the work of maintaining and producing the best creatures. (2). First, in the spiritual world, and how much and how to maintain them in the spiritual (existence); their transformation[2] into the material (existence), being framed[3] strong[3] for descending[4] (from the spiritual world) to fight against the life-destroyer[5] (Aharman), and conjointly[6] progressing,[7] as they ought to, to bring to an end or break down[8] his life-destroying power.[9]

(3). And the way and method (*âînîn*) of producing creatures, and their material existence (*stî*); and the strength[10] and work of the races and species; and whatever (is) on the same subject. (4). And the reason[11] as to wherefore they are produced[11], and as[12] to what they are to approach at the end.[12]

---

1. The fourth Nask according to the *Dinkard,* and the fifth according to the *Ravayats* which state that this Nask contained thirty-two Fragards, and it is called *Dvâzdah-hômâst.* We know nothing more about the Dâma-dâta and the subsequent Nasks, beyond what is given in this Book VIII. From this chap. IV. which describes its contents above, we are able to ascertain that this Nask was the main authority upon which was based the compilation of the Pahlavi *Bûndahishna* and of the first half of the *Selections of Zâdsparam.* In the ninth chapter of the latter book the Dâma-dâta is directly quoted. It is further quoted in the *Shâyast-lâ-Shâyast,* chaps. X and XII. The name literally means, according to the Pahlavi rendering *dâma-dahishnîh,* "the creation or production of the creatures;" according to the Avesta "the creator of the creatures," or "dedicated to the creatures." West: "the creatures produced."

2. *Vashtan.* 3-3. *Chîharinîdag sâkhtag.* Meaning, the creatures.

4. *Ôl patûdan*; Av. *pat,* "to descend."

5. *Khaya-bid,* Pahl, *khayâ* "life," or "soul," and *bidan,* "to sting," "to poison." Literally, "the destroyer of life." Semitic *baid,* "being cut off." *Baid* is also a name of the evil spirit in Arabic. It is also an epithet of Aharman.

6. Comp. Pers. *pacvastah,* "jointly," "continually." 7. *Râyînîdan.*

8. *Garang,* comp. Pers. *giring,* "broken to pieces;" *garang* means "the rendezvous of an army," "a field of battle."

9. Another reading: î *ôl frajâm nirûg* î *khaya-bidîgîh,* "for bringing to an end the strength of his destructive power." 10. *Chihar.*

11-11. *Chim ôl mâ dahishnîh.* 12-12. *Afdûm ôl mâ rasishnîh.* West alters the Ms, reading *mâ* to *madam* in both the places and renders § 4 thus:—"The reason for (their) creation, and for (their) perfection at last........"

(5). And about the opposition, and injury, and calamity of the creatures, and the superior[1] secret means and instruments for overpowering[2] and annihilating them, delivering the creatures from them, and causing[3] the resources of comfort[3] (for the creatures).

(6). "The prosperity of righteousness is the best, prosperity...... ..."

CHAPTER V.

(1). The Pahlavi version (*Zand*) of the Nâdar[4] (Nask) being not accessible[5] to us, the Avestâ (of it), just as it has come with the authority[6] (of the high-priests), is preserved[7] for teaching, recitation,[8] (and) worship.

(2). "The prosperity of righteousness is the best, prosperity...... ..."

CHAPTER VI.

(1). The Pâjag[9] is a book about the slaughtering of a sheep according to the (religious) law[10], for helping[11] the Ahuramazda-worshippers[12] in the ceremonials of fires,

---

1. *Madam* 2. *Vânîdan*; that is, conquering opposition, injury and calamity.

3-3. Reading: *nâzag-chârînîdan*, comp. Pers. *nâz* and *chârah*. West reads: *afîchârînîdan*, "disablement" (of the creatures thereby).

4. West suggests the readings: *vakhtar*, "more destined," and *vakhtvar*, "fate bringing." 5. *Patvastan*. 6. *Dastôbarîh*.

7. *Dâsht yegavimûnêd*. 8. *Aûshmûrishna*.

9. It is the sixth Nask according to the *Dînkard*, and the seventh according to the *Ravâyats*, which call it *Pâjam*, *Pâcham*, or *Pâzûn*, and state that it consisted of twenty-sections. *Pâjag* (Av. *puch*, "to cook") lit., means "cooking or preparing (lawful) meals (for sacred purposes)." The interesting contents of this Nask are summarized by M. Haug, thus: "It contained explanations of the slaughter of quadrupeds and sheep, and how they are to be slaughtered; which quadrupeds it is lawful to eat and which kinds are not lawful. The more that is spent upon a Gahanbâr so much the more is the reward; how much it is needful to bestow upon Dasturs, Mobads, and Herbads, and upon the unwavering doers of good works in the good religion; to every one who celebrates a Gahanbâr and consecrates a dress for a departed soul, what happens in the last times and in heaven and what merit accrues to him; the giving of a dress in charity for righteous relatives, using meditation on the part of the righteous, the five greater and lesser Fravardîgân days; and the performance of good works on these ten days is enjoined in this Nask; all men should read this book with good and wise understanding, who would become fully aware of its explanation." (Essays, third edition, pp, 128-129). 10. *Dâtîha*, "lawfully," "rightly."

11. West: "for the ceremonial of fires, waters, (and) holy-water in aid of a season-festival of the Mazda-worshippers". 12. With its meat.

waters, sacred offerings (*zaôthra*), (and) season-festivals (*Gâhanbârs*);[1] (about) this, too, that those men shall be selected for co-operation,[2] who possess (*pavan*)[3] superior skill and talents; and (about) the religious formulæ of (the) ceremonials. (2). And this that from what limb (*hanâm*) of the sheep species a portion shall be taken for the (sacred) fires and waters; how it shall be prepared; to whom, (and) with what Avestâ formulæ, it shall be offered. (3). And whatever (is) about a *Gâhanbâr*; where[4] (its) right place[4] (is) when[5] one celebrates it[5], and when it is prepared (*sajîhêd*); (about) the concourse (*hanjamana*) of the *Gâhanbâr*, and the offerings (*dahishna*) made in the *myazda*; where (and) when the celebration[6] is possible and proper; in what proportion the offerings shall be made; when it shall be prepared (and) distributed[7]; where its benefit—the happiness of the good creations—(is to be obtained), and what spiritually, and what materially, therefrom.

(4). And this, namely, what efficiency[8] is most required for the leadership[9] of the presiding high-priest,[9] and other highpriestly authorities (*radîh*), each separately. (5). About the functions of the leadership of the presiding high-priest, where the Mazdayasnians by creating[10] that position,[10] and raising[11] him (to it) in the community, shall at the time (*aîmat*) announce that that one (is) the supreme (*avîrtar*) of the community, for improving[12] bad habits,[12] and arranging for[13] the penitence[14] and atonement[14] for sins, and[15] for supplying the needy with (necessary) objects;[15]

---

1. The *Gâhanbârs* are six season-festivals which occur on the five days ending, respectively, with the 45th, 105th, 180th, 210th, 290th, and 365th days of the Parsi-Zoroastrian year.

2. *Ham-kâr* technically signifies those priests who co-operate in a ritual.

3. Literally, "who are with (or possessing)".

4-4. *Aêgh zak dâtig gâs*, that is, according to the law of the Religion.

5-5. *Aêmat vabidûnêd.*

6. Lit., "performance."

7. *Bakhshishna*; Av. *bakhsh*, "to divide," "to allot."

8. *Mâ hûnaru*, Av. *hunara*. 9-9. *Ratu-pishay sardârih.* 10-10. *Vabidûntan i gâs*, lit., "making the place." 11. *Frâj sajitûntan.* 12-12. *Madam vaîrâstan î âhûg*, lit., "about putting right the defects (of any one)."

13. Here *madam vaîrâstan* is understood. 14-14. *Patit va tûjishna.*

15-15. *Va niyâzagig barâ yehabûntan i mandavam.* West: "the needful supply of things for the feast."

the selection before the day[1] (of celebration) of men for (performing) the functions of the *zaŏtî* and the *râspî* at the feast, (those) *zaŏtîs* and *râspîs* (and) others who put[2] in action the work[2] for the preparation[3] and the giving of shares,[3] and who shall wash clean a suit of body-clothings[4] (for the purpose of consecration). (6-7). The selection of (the head-priest) who[5] shall preside at the feast[5] (is) this, namely, what[6] efficiency is required[6] of him for that presidentship, and for the distribution[7] of the shares, and which[8] shall be given first to those who require them beforehand[9]. (8). The high-priests who are dignified (*mas*), good, and forward (*pêsh*), shall be compelled[10] (to do so) in case[11] they do not allot shares to (other) high priests, (and in that case) it shall be considered that the *Gâhanbârs*[12] are not celebrated (by them)[12]. (9). This, too, that the *zaŏtîs* and the *râspîs* are[13] certainly (*ghal*) for performing the functions of the *zaŏtî* and the *râspî*[13], (and) other high-priests are for the control[14] of sins, and the reckoning[15] of shares; (and) many other (statements which are) on the same subject.

(10). About the rotation (*vardishna*) of the *gâhs*, days, and months, and seasons (*avigâma*) of the year, which (happen) when (it is) summer or (*va*) winter; and the phenomena (*sahîshna*) which (occur) therein owing to the motion of the constellations (*akhtarân*). (11). (Know) that[16] the coming of the pious *fravâhars* into this world (*stih*) (is) in those ten days which (occur) at the end of winter, at the end of the year, as[17] in them[17] (are) those five Gâthic days; in[18] those (*fravardîgân* days) occur[18] the passing away of

[1]. That is, before the day of the celebration of the festival. [2-2]. *Kâr varzûnand.*

[3-3]. *Pavan sachishna* (preparation for the festival) *va duhishna î bâhar* (unto the priests).

[4]. *Va tanû vistarg* (a suit of white linen clothes) *dakya kardan.* West: "and the cleansing of the body-clothing." [5-5] *Pêsh-gâs î myâzda.* [6]. *Mâ hûnaru âvâyishnîg.*

[7]. *Bâkhtan*; comp. Av. *baj*, "to divide", Pers. *bâkhtan*, "to give," "to bestow." [8]. Meaning, the shares. [9]. *Pêsh nîyâzag.* [10]. Comp. Pers. *afsârdan*, "to press," "to squeeze." [11]. *Amat*, "when."

[12-12]. *Gâsânbâr lâ pavan kard yakhsenunishnîg.* [13-13]. *Zaŏtih râspîgîh ghal* (certainly) *yehvûnêd.* Better *ghal yehvûnd.* Meaning that they are certainly appointed for.....

[14]. Reading *radîh*, according to DP. It might be read *vardîh*, meaning "for averting (sins)." [15]. Reading *âvâr*, "a reckoning," comp. Pers. *âvâr*.

[16]. Here *aêgh* is used for *havât aêgh.* [17-17]. *Chîgûn-ash..baên.* [18-18]. *Pavan zak yehvûnêd.*

winter and the coming of summer.[1] (12). The great requirements[2] of the *fravâhars* of the pious in those ten days (are) (their) worship, (and) prayer, (and) their abundant gratification[3] therefrom; and their distress[4] (is) from non-reception[5] and non-reverence,[5] and their (consequent) ascent[6] from this world. (13). And much obligation[7] of charity and free-giving[8] during that time[9]; and the function of the high-priest of the district (is) to help[10] and intercede on behalf of the poor; (and) to teach as to what[11] shall be performed for the *fravâhars* in the *fravardîgân* days.[11]

(14). And about the period of the importing[12] of medicinal plants; and whatever (is) on the same subject.

(15). And about the places where (*aêgh*) the desire[13] of the worthies[13] (is) to punish[14] sins affecting the souls[14] of the people of the household, and village, and country, and province, each separately, in[15] the case of those for whom (it is) the atonement.[15]

---

1. This clearly indicates that the five days of the beginning of summer, that is, of the new year (that is, the first 5 days of the month of *Fravardin*), formed part of the ten *fravardigân* days. These with the five intercalary Gâthic days formed, consequently, three weeks of five days each, which were devoted to the invocations and ceremonies of the pious *fravâhars*. Here *zim-jîk* is used for the first five *fravardigân* holidays, properly the last five days of winter, that is, the last five days of the past year of 360 days; and the second five days (excluding the intercalary days) mean the first five days of summer, that is, the first five days of the new year that followed. In the first week of five days, is placed the "dire winter"; comp. Pers. *jîq-jîq*, "clamour". "thunder" (see my edition of the Pahlavi Version of the Avesta (*Vendidâd*), Frag. I., §. 3).

2. *Mas-âvâyishnigîh*. 3. *Vesh shnâyishnîh*, Av. *khshnu*, "to be pleased."

4. Comp. Av. *tbaêshangh*. 5-5. *A-padîrishnîh va a-nîyâyishnîh* 6. Comp. Pers. *khiz*, "rising," "a riser;" and *â-khêzishnîh*, "departure".

7. *Vêsh-farîzvânîgîh*, comp. Pers. *farz*, "duty".

8. *Barâ-dahishnîh*, "thorough-giving". 9. During the *fravardigân* days. 10. Literally, "for helping".

11-11. *Mûn* (used for *mâ*) *fravardigân râê baên fravardigân kûnishna*.

12. *Yansegûnâ*. 13-13. *Khvahishnîh î shâyagân*, "the desire of the nobles, or worthy people;" another reading: *khvahishnîh î ôl* (to) *shahîgân*, "desiring to the kings". West: "petitioning for royal chastisement."

14-14 *Tûjishna rûbânîg vinâs*. 15-15. *Ôl mûn vijârishna*; comp. Av. *vichira*; Pers. *guzârishna gûnâh*, Pahl. *vijârishna vinâs*, "atonement for sins."

(16). About the benefit which[1] (results) from[1] the correction[2] of sins, and the infliction of punishment; and the injury which (is) from the non-correction of sins, (and) from abandoning [3] the infliction of punishment. [3]

(17). About the thirty-three chieftains (*radîh*) that (are) nearest[4] round[4] the *Hâvana*; (as to) where, which, (and) how many (are) spiritual, (and) how many earthly; and which the second, and which the third, (and so on), of the spiritual (and) of the earthly ones. (18). And about the marvellousness (*afdîh*) and sublime[5] merit[5] of public[6] (religious) service[6]; and the confusion[7] and heavy sins of apostasy. (19). And this, too, namely, when owing to apostasy any one is doubtful as to which law of God (is) for (his) enlightenment[8], (and) in which (law) of God (there is) a soliciting [9] for assistance.

(20). About this, namely, which of the wives are authorised[10] to make a gift[11] of an object of (her) husband from the property of (her) husband; (and) in what proportion, and how, (and) to whom (she is) authorised[12] (to do so); and as to him to whom when she makes the gift, the husband is authorised to bring it back (from him).

(21). About this, namely, when summer sets in whereto does the winter rush; and when winter sets in whereto does the summer go. (22). And about the extent[13] of the calamities[13] that have passed over[14] during one century, and the long period of (their) passing, (and) all that is associated (*patvast*) with (those) calamities; and whatever (is) on the same subject. (23). Where, (and) how many months (are there) of summer; how many also

---

1-1. Lit., "which (is) from".

2. *Vairâstan*, "improvement", "adornment;" Av. rt. *râd*, "to make straight". 3-3. *Tûjishna î vabîdûnt frâj shedkûnâ.* 4-4. *Nazdista pairâmûn*

5-5. *Rabâ kerfagîh.* 6-6. *Âshkârag varzîdârih.* 7 *Shkaftîh.*

8. *Raôshna-garîh*, lit., "the causing of light", "elucidation".

9. *Khvahîshna*, "earnest desire"; comp. Pers. *khvâstan.*

10. *Dastôbar*; Pahl, *dastôbarîh*, "authority" 11 *Mandavam yehabûntan.*

12 *Pâtakhshâê*, comp. *pâdshâh zan*, "a privilêged wife," of the *Ravâyats*,

13-13 *Chandîh î vôighn.* 14. *Sachîhêd*,

of dire winter; the religious names of the twelve months, and the reason of the name of each one of these, that is, to which of the angels in a ritual each one of these twelve months is chiefly[1] relating[2]; and so, too, of the thirty days which (are) in every month; and so, too, of the five Gâthâs in every year—that is, the five Gâthîc days at the end (*rôêshâ*) of the year, which are connected[2] with all the angels—and when the pious *fravâhars* are invoked.

(24). "Righteousness is the best of prosperity... ... ..."[3]

CHAPTER VII.

(1). The Ratû-dâta-haîtag[4] (is) a book about[5] the customs and laws, which are religious and obligatory, (and) ought to be practised.[5] (2). The reasons of the propriety and superaptitude[6] of[7] the leader[7] of pre-eminent high-priests, (and his) share in other possessions[8] of the chieftainship[9] even of rulers[9]; that is, how worthiness in him (*patash*) is to be distinguished[10] from unworthiness, and superaptitude from unworthiness; that is, in the head-priest of Hvaniratha and other regions, each separately, (namely) in him who stood first from (amongst) the Mazdayasnians.

---

1. *Vâspûhragânîha*; comp, Av. *vîsô-puthra*.

2. *Nafshâ*, "one's own"; that is, a particular angel's own month.

3. The five Pahlavi, words in this section are a rendering of the first four words, *Ashem vôhu vahishtem asti*, of the *Ashem-vôhu* prayer which seems to have been recited at the end of some of these Nasks.

4. *Ratû-dâta-haîtag*, means "the existing laws relating to high-priests." It is mentioned in the *Ravâyats* that this Nask contained originally fifty chapters of which only thirteen were recovered after the devastation of Irân by Alexander. It is incorrectly named *Ratûshtâê* or *Ratûshtâid* in Persian. The contents of this Nask are given in the *Ravâyats*, as follows:—"It contained explanations of performing service, giving orders, and remaining at the command of kings, high-priests, and judges; the means of preserving cities is declared; the commands of Religion, and means of taking reptiles, birds, cattle, and fish; every thing which is a creation of Ahuramazda and Aharman; accounts of all seas, mountains, and lands; and matters similar to those mentioned," (Haug's Essays, p. 129).

5-5. It may be rendered literally, thus:—"about the religious, and obligatory, (and) imperative (*vabidûnishnig*) customs and laws". 6. *Sajâgtarih*, comp. Pers. *sazâtar*, or *sazâvârtar*.

7-7. *Pavan sardâr*, lit., "as to the leader." 8. *Khvishih*, lit., "ownership," "being one's own".

9-9. *Patih* (Av. *paiti*) *î khûdâê-ich.* 10. *Bard vichârishna.*

(3). And about the illustration (*nimayishna*) and knowledge of the seat (and) garment[1] of the *ameshaspentas* (archangels); the rituals and appliances (*avzâr*) which (are used) in the invocation of the *yazatas* (angels); the place and function of the *zaôti*[2] and the *râspî*[2] in an *yazishna* ritual; and also (about) all the functions of the leading priests in their performances, each separately, in the fundamental parts (*ôl bûn*). (4). And the greatness of giving[3] gifts[3] in (*baên*) deeds of merit, and the manner of giving gifts; and the nearness to Ahuramazda in the thoughts, words, and deeds of physical[4] life.[4]

(5). "The prosperity of piety is the best. ..."

CHAPTER VIII.

(1). The Barish[5] (is) a book about the progress[6] of strength,[6] truth, (and) liberality of the many[7] faculties[7] of intuitive and acquired wisdom. (2). And also the fraud, and niggardliness,[8] and ignorance, (and) evil-knowledge, and[9] several other defects which (are) the murderous enemies of good faculties.[9] (3). And the

---

[1]. *Bar-hâmag*, that is, their spiritual garment. [2-2]. *Zaŏtânô râspîgân* are used here in the genitive case, since one *zaŏtî* and one *râspî* only are required in an *yazishna* ritual. The *zaŏtî* means the officiating priest; and the *râspî*, the priest who assists him in an *yazishna* ceremonial. [3-3]. *Vichîdâr-dahishnîh*, comp. Pers. *gazîd*, "a gift," "a present." West: "helpfulness." Otherwise, it may be rendered, "the greatness of the selector or judge for making gifts as to deeds of merit." [4-4]. *Ahû i ast-âômand.*

[5]. The *Barish* originally contained sixty Avesta chapters, whereof only twelve have survived since the time of Alexander. *Barish* means "exalted," or "shining" (Av. rt. *barez*, "to exalt"), since it described the functions of exalted humanity. "It contained information as to how kings should rule, and what should be the orders and decrees of the judges of the Religion; the preservation and protection of the world, making every new city flourish; accounts of false-speaking men, sinners, and such-like, are given in this Nask." (H. Essays, p. 129).

[6-6]. *Zôr-râyînishnîh*, "the helping forth of vigour".

[7-7]. *Kabad hûnarân*, lit., "many abilities or skills."

[8]. *Pûsh* is used for the demon of niggardliness or mean-spirit, in the *Bûnd.*, chap. XXVIII., 28. Comp. Persian *púsh*, "a trifle," or *pûs*, "mean-spirited," or "servile."

[9-9]. *Va kabad âhûgân i hûnarân hamaêstâra brâtrût.* To *hamaêstâra*, comp. the Av. word; and to *brâtrût* the proper name *Brâtrûg-raêsha* of the murderer of Zarathushtra. In Pahlavi *brâtrût* has come to be used, off and on, as a common noun, also as an adjective. Here it is used in the sense of the English adjective "murderous." By *âhûgân* are meant the bad habits which are hostile to, and murder as it were, the good virtuous habits and faculties (*hûnarân*) of a man.

benedictions and execrations, the good gain or (*va*) evil gain, and the good strength or evil strength, and the good words or evil words, of Vôhumana, and Spentâ-ârmaiti, and Sraŏsha, and Ashish-vanguhi,[1] (and) many (other) angels, and of Akômana, Varena, Aêshma, Andar,[2] and many (other) demons; (and) whatever[3] (is) on the same subject.[3]

(4). And (about) the destiny (*bûkht*),[4] and nature, and tendency,[5] and religion, and habit, and learning, and appropriate work [6], and industry of the period; (and) whatever (is) on the same subject. (5). And in it[7] the[7] rulership, and administration, and high-priestship, and judgeship, and mediatorship[8], and unity (*hamîh*), and harmony, and promise-keeping[9]; (and) whatever (is) on the same subject. (6). And the law, custom, meritorious work, sin, good fame and evil fame, holiness and wickedness; (and) whatever (is) on the same subject. (7). And the modesty, and pomp,[10] and glory, and obedience[11]; (and) whatever (is) on the same subject. (8). The union which (is) through relationship, humility, amiability (*ârûnîh*),[12] and religion; and whatever (is) on the same subject.

---

1. Pahl. *Yasharishvang* for the Av. *Ashish-vanguhi.*

2. These four demonical existences are here alluded to as opponents of the four good spirits mentioned above. *Varena* is referred to in the *Dinkard*, Book VI., as the recognised opponent of *Ashish-vanguhi*; but here he is made the opponent of *Spentâ-ârmaiti*, tho' the Avestic opponent ofthe latter is *Naônghaithya* (Skr. *Nâsatya*). Av. *Indar* or *Andar* is made here the opponent of *Ashi*, tho' this demon is the recognised opponent of *Asha-vahishta*. According to the *Bûnd.*, chap. XXX., 29, *Akômana* and *Ashma* are the recognised opponents of *Vôhumana* and *Sraŏsha.*

3. *Mâ baên ham babâ.* In Pahl. *babâ* is used to mean a "subject," "chapter," "court," "door," *etc.*

4. Lit., "And (about) those (*zak*) (details) of destiny..." Comp. Pers. *bakht*, "luck." 5. *Kâmag*, "wish." 6. *Khvîsh-kârîh.* 7-7. Meaning, lit., "and in it (are contained) the (details about)...."

8. *Mîyânjîgîh*, comp. Pers. *miyânjî*, "a mediator;" *miyânjî kardan*, "to arbitrate." 9. Pers. *mehr-dârî.* 10. Comp. Pers. *shukûh.*

11. Comp. Av. *sraŏsha*, "obedience" (*sru*, "to hear").

12. Comp. Pers. *ârûn* or *arûn*, "amiable," "attractive." It may mean "duty", "glory;" comp. Av. *arena.*

(9). And the propriety[1] and impropriety, and friendship and enmity; and whatever (is) on the same subject. (10). And the beauty of complexion and ugliness,[2] and youth and old age, and opulence and poverty, and good-luck and ill-luck[3]; (and) whatever (is) on the same subject. (11). And the strength which (exists) in kindred[4] relations,[4] (and) the species of (different) objects; (and) whatever (is) on the same subject. (12). And the learning[5], and solutions[6] of questions,[6] and complete[7] inventions;[7] and whatever (is) on the same subject. (13). And the hunger[8] and thirst (or starvation), and their (*afash*) remedies; (and) whatever (is) on the same subject. (14). And the worn-out[9] condition[9] and death, and the preparation[10] (therefor); and whatever (is) on the same subject. (15). And the original[11] conditions[11] of things, (and) the causes[12] of precedence and sequence; and whatever (is) on the same subject. (16). And the approbation (and) disapprobation, and joyfulness and distressfulness[13]; and whatever (is) on the same subject. (17). And the powerfulness[14] of speech[14], and amiability;[15] and whatever (is) on the same subject. (18). And the intellect (and) thought, the body

---

1. *Sâjîshnîgîh.* West, "suitability"

2. *Dûsh-chîharîh,* Pers. *bad-chehrah.* 3. *Dûsh-pargîh,* comp, Pers. *bad-palak,* "evil clouds;" or *bad-bârj,* "an evil shadow."

4-4. *Taŏkhmagân,* Av. *taŏkhman,* "lineage," "parentage."

5. Comp. Av. *fra,* "forth," and [illegible], "to know;" Pers. *farzânah,* "wise," "learned," "a sage."

6-6. *Frashna-vijârîh,* comp. Av. *frashna, peresva;* "[illegible] question," and Pahl. *vijârdan,* "to explain."

7-7. *Pûr nêvagîh,* comp. Av. *nava,* "new." West: "complete virtue" (reading: *pûr-nyôgîh*).

8. Reading *sûda* equal to Av. *shudha,* Skr. *khshudhâ,* "hunger." In DP. *sûka,* which is a corruption of *sûda.*

9-9. Reading: *farsâvandih*; comp. Pers. *farsâ,* "old," "worn out;" or *jân-farsâ,* "fatal." West's reading: *parîshvandîh,* "delirium."

10. *Sâjishnîgih.* West: "expediency." 11-11. *Kâdâ-îh,* "primitiveness," "wholeness."

12. *Rûnîh,* comp. Pers. *rûn,* "cause," "reason." West's reading: *rûnîh,* "tendency."

13. Av. *tbaêshangh,* lit., "painfulness." DP. *baêshâzînîdârîh,* "curativeness," "healthiness."

14-14. *Tagîgîh* (î) *hûzvânîgîh,* "the vigour of eloquence". West: "the mightiness, loquacity."

15. *Hanjamanîgîh,* "fellow-feeling" "fraternity." West; "sociality"

(and) the soul, the heaven, hell and future existence; (and) whatever (is) on the same subject. (19). And the omniscience of the Creator Ahuramazda, all the excellences of the archangels, (and) the glory of the holy man; (and) whatever (is) on the same subject. (20). And many other dispositions[1] (*ârâstârîh*) of the Creator through the propagation of (his) words, and the constitutions (*nîvârtârîhâ*)[2] of monarchy, and the preservation of the embodied existence, and the salvation of the soul; the words adapted to it (*ôl zak*) one utters thus:—"Truly-spoken[3] words[3] (are those of) the Barish, the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta."

(21). "The prosperity of piety is the best..."

CHAPTER IX.

(1). The Kashkîsrûb[4] (is) a book about the exposition of the *yazishna*-ritual[5] of the angels; through[6] what (happens) the conversion from demon-worship;[6] (and) the knowledge of cleanliness and uncleanliness. (2). The curing[7] of and precautions (*pâhrîj*) against the symptoms[8] of menstruation,[8] and the symptoms[9] of (its) overflowing[9]; and the injuries which result from the demons at[10] various times,[10] and the causes of

---

1. "Dispensations," "arrangements."

2. Av. *ni* and *var*, "to adorn," "to embellish."

3-3. Av. *arshukhdha*, compounded of *arsh* and *ukhdha*, "truthfully spoken."

4. It is the name of the ninth Nask, which originally contained sixty chapters of which only fifteen were recovered after the time of Alexander. The name may mean "attractive sacred texts or words." "It contained accounts of wisdom and knowledge, the cause of child-birth, teaching guides to wisdom, performance of purification, speaking truth, bringing mankind from evil to good, bringing them from impurity and filth to purity; greatness and promotion are for men near kings; and in what manner [redacted] become tellers of falsehood to relatives and kings, and such-like." (H. E., p. 130.)

5. *Yazishna-nîrang.*

6-6. *Pavan mâ vashtan î shaêdâ-yazagîh.* Lit., "through what is the change of demon-worship." 7. *Vaêrâyîh*, "preparation", "healing."

8-8. Reading: *dashtân dakhshag*; comp. Av. *dakhshta.* West: "The preparations and precautions for the *Yashts* (reading *yashtân*); the tokens and signs of the overflowing and evil owing to the demons at various times . . . .". 9-9. *Nîshân î madam-rîjishnîh.* 10-10. *Ol zimânag zimânag.*

their collapse;[1] and the final victory of the angels. (3). Then the teaching (*âmûg*) of elevating intonation [2] (of the Gâthâs) by Ahuramazda unto Zarathushtra, (what) is called the teaching[3] of the good spirits.[3]

(4). "The best prosperity is righteousness...."

CHAPTER X.

(1). The Vishtâspa-sâsta[4] (is) a book about the instruction (*âmûg*) unto Kaê-Vishtâspa, as to the nature, and character (*chîhar*), and bearing (*barishna*), and learning, and efficiency (*frahâng*), and law of sovereignty; the government of the creatures (*dâmân*) among [5] whom (*patash*) it is necessary to render current the will of God. [5]

(2). And about the sending of the Ameshaspentas unto Kaê-Vishtâspa by the Creator Ahuramazda, as superior (*madam*) testimony of the friendly[6] relations[6] (*âshtagîh*) of Ahuramazda with Spîtâmân Zarathushtra; the pure goodness of the Ahuramazda-worshipping Religion; the order unto king Vishtâspa for the triumph (and) acceptance of the Religion from Zarathushtra. (3). The visible [7] coming of the archangels to the capital; and, secondly, (their) dwelling[8] together[8] in the residence of Vishtâspa and his companions[9]; the announcement[10] of Ahuramazda's message unto Vishtâspa by the messengers[11]; (and) the acceptance of the Ahuramazda-worshipping Religion by the obedient[12] king[12] Vishtâspa.

---

1. *Han-châpishna.* 2-2. *Avzâyinâg srûdan.* 3. *Maînûgân sâsta.*

4. *Vishtâspa-sâsta*, lit., means "the teaching of Kaê-Vishtâspa;" comp. Av. *sasti*, (rt. *sash*, "to teach," or *sangh*, "to say.") Originally, this Nask contained sixty chapters, of which ten were recovered after Alexander, and eight are now surviving.

5-5. *Kâmag rûbâgîh î Yazadân patash âvâyishnîg.* West: "and the advancement of the will of the sacred beings requisite for it."

6-6. West's reading: *ayâdagîh*, "a reminder" (of Zarathushtra).

7. *Vinâvdahag*, "visible."

8-8. *Han-demânîh* or *ham-demânîh*; lit., "the position of a co-tenant"; comp. Av. *demâna*, "a house."

9. *Ham-nishastân*, "those who sit or meet together."

10. Or, "explanation." 11. Namely, the archangels.

12-12. *Râm-shah*, Av. rt. *ram*, "to be obedient", "to be submissive."

(4). The instigation[1] of Arejâspa[2] the Khyaônian by the demon Aeshma for fighting with Vishtâspa, (and) his maintaining the opposition to Zarathushtra; the preparation[3] and progress[3] of king Vishtâspa for that battle; (and) whatever (is) on the same subject.

(5). "The best prosperity is righteousness..."

CHAPTER XI.

(1). The Avesta and the Pahlavi version (*Zand*) of the Vashtag[4] (Nask) have not survived[5] to us through (any) authority (*dastôbar*).

(2). "Prosperity is the best piety...."

---

1. See Bk.VII., vol. XIII., chap. I., § 9, p, 23, l. 4, and the Glossary, *s. v.*

2. See my footnote 7 to vol. XIV., Bk. VII., chap. III., p. 28.

3-3. *Ârâyishna va rûbishna.*

4. The reading of the name is uncertain, probably *Vashtag*, *Shatag*, or *Hashtag*. According to the *Ravâyats*, it contained twenty-two fragards, but after Alexander's time only six remained. Its contents are summarized in them, thus:—"The first is about knowing Ahuramazda, and faith on account of Zarathushtra. The second portion is about the obedience of kings, the truth of the Religion, complying with commands and resisting them, and restraining one's hand from bad actions. The third portion is about the promise to benefactors and their recompense, evil doers and punishment, and escaping hell. The fourth portion is about the mansions of the world, agriculture, trimming trees, such as the date tree, and whatever remains thereof; the trouble and power of mankind and quadrupeds therefrom, and the obedience they exercise; they are the people to whom heedfulness is attributed, and whatever remains thereof; and the high-priests perform their duty by the law of the Religion. The fifth portion is about the ranks of mankind, and those are four ranks; the first is to maintain the king grandly, and next, the judges and the learned in religion; the second rank is to keep watch over the cities, and to annihilate the enemy; of the third rank are writers and, secondarily, cultivators and the societies of cities; of the fourth rank are the people of trade, artizans, market-dealers and tax-gatherers, in war they appear excited, and it is requisite to give a tithe to the high-priests and kings; they keep on foot the obeisances and good works of which we have spoken, and, when they act thus, they obtain great rewards in the end." See S. B. E., vol. XXXVII., pp. 424-425.

5. *Paivastan*, "to join," "to connect;" Av. *paiti-band*.

CHAPTER XII.

(1). The Chitra-dâta[1] (is) a book about the races of men; how (*chîgûn*)[2] the first man, Gayômard[3], was produced by Ahuramazda[2] for[3] the manifestation of the embodied condition[3]; and how[4] the first twins,[5] Masyê[6] and Masyânê[6] came[7] into existence.[7] (2). And about their offspring and relations, till the complete progress of mankind in[8] Hvanîras, which is a region (*kaêshvar*); and the distribution[9] of them into the six regions which (are) around Hvanîras. (3). The different[10] races,[10] which are enumerated in detail[11] (below), were ordered to disperse[12] in the places whereto they went, by the command of the Creator to the races severally, for (their) peaceful[13] mission[13]; (whose) life and glory are allotted[14] from [15] the yonder world[15]. (4). And their descent[16] into the different[17] regions[17], and, likewise, of[18] those who (lived) on the frontiers of Hvanîras, and of those who had built even their dwellings in the central places (of it); and the inter-

---

1. Better reading: *Chitra-vasht*, (Pers. *chitra-gasht*), "the condition (or description) of races;" comp. Pers. *gasht*, "state," "condition," and Av. *chithra*. West: *Chitrô-dâd*, "the races produced." This Nask is called in the Ravâyats: *Chîdrasht* or *Chîrasht*, which state that it contained originally twenty-two chapters. 2-2. The first man produced by Ahuramazda (see *Bûndahishna*, chaps. III., 14-23; IV., 1; XV., 1.) Lit., "how Ahuramazda's creation of Gayômard, the first man, (happened.)"

3-3. *Ôl paêtagîhastan î kerpîh.*

4. *Mâ âînînag*, "in what way or manner."

5. *Dûgîdag*, comp. Av. *dugh*, "to milk", Pers. *dûshîdan*; and *dûshîdah*, "the twins."

6-6. Regarding their origin and production see *Bûndahishna*, chap. XV.

7-7. *Yehvûntan*. Lit., "how (was) the being of." 8. *Baên mîyânag* (*Hvanîras*), "within the boundaries of"; lit, "in the middle of." The writer does not mean the central part only of Hvanîras, but the whole of it.

9. *Bakhshishna*, Av. *baj*, "to divide;" Pers. *bakhshîdan*.

10-10. *Taŏkhmag taŏkhmag.*

11. *Nâmchishtîg*, lit., "teaching name by name, (the details of a subject)"; comp. Av. *nâman*, "a name," and *chash*, "to teach." 12. Pers. *andâkhtan*.

13. *Âshtag shedrûnishnîg* (for *shedrûnishnîh*), lit., "peaceful or friendly transmigration;" comp. Av. *âkhshta*.

14. Comp. Av. *baj*, Pers. *bâkhtan*, "to allot," "to bestow."

15-15. *Min tamâ*, lit., "from there" (meaning from the spiritual world).

16. Meaning "the descent of the races;" comp. Pers. *nishîb*, "descent;" Av. *ni* and *khshvaêpa*, or *khshvaêwa*, rt. *khshvip*, "to hasten downward." Here *nishîvî* stands for *nishîvîh*. 17-17. *Ôl kaêshvar kaêshvar*. 18. Meaning "the descent of those."

pretation[1] of the origin[1] of the customs of each one of the tribes (*srâdag*) of men who were produced among the original races.

(5). The original establishment[2] of laws (and) customs; those of agriculture[3] for the cultivation and maintenance[4] of the world, (dependent) upon[5] Vâêgerèda[6] the Pêshdâdian; those of kingship for the protection and guidance[7] of the creatures, upon Haŏshyangha[6] the Pêshdâdian.[8] (6). The account (*srûb*) of the lineal descendants[9] of Haŏshyangha who (was) the first, and of Takhma-urupa[10] who (was) the second to him (*ajash,*) ruler of the seven *kaêshwars*; and the enumeration of the accounts of the lineal descendants from the original creation till Yima.[11] (7). And the account of the lineal descendants of Yima, the third ruler of the seven *kaêshwars*, the knowledge as to his age, (and) the progresss of (his) generation from the original creation till the end of the sovereignty of Yima.

1-1. *Bûn vijârdagîh*, comp. Pers. *guzârdan*, "to draw the outline of a picture;" *guzârêsh*, "the interpretation of a dream," "explanation." West: "original description."

2. *Hankhetûnishna.*

3. Reading: *dahgânîh*, "agriculture," "husbandry;" comp. Pers. *dahkân*, "a farmer," "an historian." In Book VII. of the *Dînkard*, my vol. XIII., Pahl. Introduction, p. 7, § 16, l. 8, it is stated: *Va pavan hân avigâma mad ol Vâêgerêda va Haŏshyanga î Pêshdâta, madam nîvârdan î baên gehân dâta î dahgânîh, gêhân varzîdârîh, va dahyûpatîh, va gêhân pânagîh.*

4. *Parvartârîh*, Av. var "to protect." 5. *Madam.* West's reading, according to DP., *dihânkânîh*, "village superintendence." This reading, he thinks, is better than *gehânakânîh*, "colonization."

6. According to the *Bûndahishna* (chap. XIV.) and Sachau's *Albêrûnî*, (pp. 206, 211,) both Vâêgerêda and Haŏshyangha were grandsons of Sâma. According to DM. (Pahl. text of Book VII., Intro., § 16) Vâêgerêda, the first ruler of the world (see also *Bûnd.* XXXI, 1; XXXIV, 3, 4,) was son of Haŏshyanga. 7. *Râyinîdârîh.*

8. The title of the early kings of the Avesta *Paradhâta*, or the Pahl. *Pêshdâta* dynasty.

9. Av. *taŏkhman*, "descendant".

10. Pahl. *Tâkhma-ûrîpa*, Av. *Takhma-urupa*, Pers. *Tahmûras*, was the great-grandson of Haŏshyangha, and the second Pêshdâdian king of ancient Irân. He is called *azinavâo*, "armed," in the *Râm Yasht*, § 11; and in Pahl. *zayanâvand.*

11. Av. *Yima-khshaêta*, Pers. *Jamshid*, the third king of the Pêshdâdian dynasty, the brother and successor of Takhma-urupa. In the Vedas he appears under the name of *Yama*, son of *Vivasvat*, as the first man and first mortal, and as the first founder of the institution of worship, (see *Dinkard*, Book VII., Intro., §§ 19-24; *Bûnd.*, chaps. XXXI., 2-5; XXXIV., 4.)

(8). And the account of the ill-informed evil king Dahâka[1], his lineal descent (*patvand*) back to Tâj[2], the brother of Haôshyanga, and the father of the Arabs; and the knowledge of him and his age, the progress of the period extending from the end of the good sovereignty of Yima till the end of the evil reign of Dahâka, and the lineage from Yima till Fraêdûn[3].

(9). The account of Fraêdûn, the monarch of Hvanîras, as to (his) victory over Dahâka, the smiting of the country (people) of Mâzendarân[4], and the division of Hvanîras among Selam, Tûj and Aîrîch[5], his three sons; their (marriage) union with the

---

1. Av. *Azish-Dahâka*, lit, "the stinging serpent," the foreign ruler who defeated Yîma, and succeeded him (see *Bûndahishna*, chaps. XXXI. and XXXIV.; *Zamyâd Yasht*, § 46; and *Dînkard*, Book IX., chap. XXI. (Sûdgar Nask). His mother is generally named Vadak (Av. *Vadhaghana* of *Vend.*, chap. XIX., § 6). Dahâka is called *Baêvaraspa*, lit. meaning "having thousands of horses." Azi-Dahâka was defeated by Fraêdûn, and bound to Mt. Damâvand, where he is to remain till the Resurrection, when he will be killed by Keresâspa. In the *Yashts* he is called three-mouthed, three-headed, six-eyed, the strongest *drûj* that Angra-mainyu created against the material world, to destroy the good world.

2. Out of the fifteen races originally produced, "six races of men," says the *Bûndahishna*, "stayed in Hvanîras, of which six races the name of the man of one pair was Tâz and of the woman Tâzag, and they went to the plain of the Tâzîgs (Arabs); and of one pair the name of the man was Haôshyanga and of the woman Gûzag, and from them arose the Aîrânîans; and from one pair the Mazenderân people have arisen," (see S. B. E., vol. V., chap. XV., §§ 27-28, p. 58).

3. Fraêdûn, Av. *Thraêtaôna*, son of *Âthwya*, commonly called the Âthwyânian; in the *Shâh-nâmah* he is known as *Farîdûn*, son of *Âbtîn*. He is mentioned off and on in the Avesta: *Yashts* V., § 34; IX., § 14; XIII., § 131; XIV., § 40; XV., § 24; XVII., § 34; and *Yasna* IX. According to the *Bûndahishna*, chap. XXXI., 7, he was the ninth in descent from Yima: Fraêdûn the Âspîyân, son of Pûr-tôrâ, [redacted] of Sôk-tôrâ, son of Bôr-tôrâ, son of Sîyâk-tôrâ, son of Spêt-tôrâ, son of Gefar-tôrâ, son of Ramak-tôrâ, son of Vanfragheshna, son of Yima, son of Vîvanghâû.

4. The country of idol-worship situated on the southern coast of the Caspian Sea, whose inhabitants are called in the Avesta, *Mâzainya-daêva* (demons of Mazenderân).

5. Fraêdûn had three sons, Airyu from Arnavâj (Av. *Erenavâch*), and Tura and Sairima from Shahrnavâz (Av. *Savanghavâch*). These three sons, according to their fathers' will, became kings of Irân, Tûrân and Rûm, respectively. Airyu was killed by his brothers, and his murder was avenged by his great-grandson Manûsh-chîhar, who succeeded Fraêdûn.

daughters of Pâtsrûb[1], who (was) king of the Arabs and a relative of Tâj; and the lineage and account of each of them severally. (10). That of the sovereignty of Mânûsh-chîhar of Irân, and the descendant[2] of Aîrîch[2]. (11). That of Frâsîyâv, the king of Tûrân, who[3] possessed the kingdom of Tûj;[3] and of Aûzûba[12], son of Tûmâspa[4], king of Irân (and) descendant of Mânûsh-chîhar[4].

(12). Kavî-kavâta[5], the fore-father of the Kayânîans and

---

1. Pâtsrûb, better *Pâta-hasrava* (Av. *Pâta-haŏsrava*, lit., "a well-renowned protector") is mentioned in the *Bûndahishna*, chap. XXXI., 6, and Pahlavi *Vendîdâd*, chap. XX., § 1: *bâhar-âômandân tûbânigân chigûn Pâta-hasrava.* He was son of Aîryêfshvâ, son of Tâj, who was king of the Arabs (see *Dînkard*, Bk. VII., Pahl. Intro., § 34). Kaê-Vistâspa's brother is named Pâta-haŏsrava in the *Yâdgâr-î-Zarîrân*. According to the *Shâh-nâmah*, Fraêdûn's three sons were married to the three daughters of the king of Yaman.

2. Mânûsh-chîhar was descended from Gûzag, the only daughter of Aîrîch, and mother of Mânûsh-î-Khûrshêd-vînîg, the father of Mânûsh-khûrnâr, the father of Mânûsh-chîhar. This Gûzag is called Virag, too, in the Pâzend *Jâmâsp-nâmah*.

3-3. Pahl, *Tûj-âômand*, or *Tûj-âvand*, lit., "possessing the kingdom of Tûj." West; *tûj-hômônd*, "expiating", "plundering." It might mean "descended from Tûj." Tûj was one of the three sons of Fraêdûn.

4-4. In the *Dînkard*, Book III., § 176 (Dastur Sâheb Dr. Peshotanji B. Sanjânâ's edition, vol. V.) the marvellous exploits of Aûzûba are fully narrated. References to him are found in the *Bûndahishna*, chaps. XXXI. and XXXIV., where he is mentioned as one of the three sons of Agâîmashvâk. In the Avesta he is called *Uzava Tûmâspana* (*Yasht* XIII., § 131); in the *Shâh-nâmah, Zû-bin-Tahmâsp.* In the *Dînkard*, Book VII., Intro., § 31, he is alluded to [illegible] a descendant of Mânûsh-chîhar, the king of Irân, (see my vol. XIII).

5. *Kavi-Kavâta* of the Avesta *Fravardin Yasht*, § 132, *Zamyâd Yasht*, §§ 71-72, and *Kaê-Kabâd* of the *Shâh-nâmah*. According to the *Bûndahishna*, chap. XXXI., 24, he [illegible] the adopted son of Uzava, the son of Tûmâspa: *Kavât apurnâê baên vaspûtî yehvûnt, afashân pavan rûd barâ shedkûnt, pavan kavâtagân barâ afsard; Aûzuba barâ khadîtûnt, bara yenseegûnt, barâ frârûn frazand vinastag va vita shem hankhetûnt.* "They had abandoned the infant Kavât (wrapped) in a linen sheet on a river, and he was (lying) faint between the door-sills, where he was seen by Aûzuba, who took him up, and directly gave the name (Kavât) to the fainting and lost child." Comp. Mod. Pers. *kivâdah*, "threshold," "the wooden sill of a door." Kavi-Kavâta was the founder of the Kayânian dynasty of Irân, and was (according to the *Zamyâd Yasht*, § 72) a brave, strong, healthful, wise, happy and powerful king of Irân. Lake Kûsava, according to the *Bûndahishna* chap. XXI., § 7, was the home of the Kayânian kings. Kavi-Kavâta had one son by name *Kavi-Aipivanghu*. With reference to this founder of the Kayânian monarchy read the *Dînkard*, Book VII., Intro., § 33.

the lord of Irân, and Keresâspa[1] the lord, who possessed the kingdom of Tûj[1]. (13). And Kâê-Ûsa,[2] the (grand-) son of Kavâta, (and) the Kayânian ruler of the seven *kaêshwars* (regions). (14). And Kaê-Haŏsrava[3], who was son of Sîyâvakhsh[3], (and) lord of Hvanîras[3]. (15). And a detailed account of many particulars (*mâdîgân*) regarding the races of Irân, Tûrân (and) Selmân[4], even till the ruler Kaê-Lôharâspa[5] and the king Kaê-Vishtâspa[6],

---

[1, 1]. Av *Keresâpa*, the son of Thrita, the brother of Urvâkhshaya, and a descendant of Sâma. His Avesta title is *Nairemanâo*. He is called, in the *Shâh-nâmah*, king Garshâsp, son of Asrat, and the predecessor of Kaê-Kôbâd. He is mentioned in the *Dînkard*, Book VII., Intro., § 32; and Book IX., chap. XV. For elaborate references to him in the Avesta and Pahlavî writings, see West's Appendix I., "Legends relating to Keresâspa," in S.B.E., vol. XVIII., pp. 369-382; also Av. *Yasna* IX., 31, 36, 39; *Vendîdâd*, chap. I., 36; Yasht V., 37; XIII., 61,136; XV., 27; and XIX., 38-44. Keresâspa was famous for his great physical strength. He killed the monsters Sravara, Gandarewa, the progeny of Pathana, Nivika and Dâstayana, Hitâspa, Vareshava, Dâna, Pitaŏna, Arezô-shamana, Snâvidhaka, and others.

[2]. Av. *Kavi-Ûsa*, the son of Kavi-Aipivanghu, and Kavi-Usadhan of *Yasht* XIII., § 132. According to *Yasht* XIV., 39, the bird Vârenjana "bore the chariot of Kavi-Ûsa," when he attempted to ascend to heaven on a throne carried by eagles. He was the second king of the Kayânian dynasty, and the father of Syâvarshan. His brothers were Arshan, Pisanah and Byârshan.

[3]. Av. *Kavi-Haŏsrava*, who is generally called Kaê-Khûsrû. The perpetual struggle between Irân and Tûrân, from the Pêshdadian king Mînôchêhr down to Kaê-Khûsrû is well-known in the annals of ancient Irân, the chief cause of which in the reign of the latter, was the murder of Syâvakhsh, son of Kaê-Kâûs, by Afrâsyâb. Syâvakhsh having been exiled by his father, took refuge with Afrâsyâb, who gave him his daughter in marriage; but the honour with which he was received raised the jealousy of Karsivaz (Av. keresavazda), who by means of false accusations persuaded Afrâsyâb to put Syâvakhsh to death. The latter's murder was revenged by his son, Kaê-Khûsrû (see *Yasht* IX., 22; XIX., 77; *Dînkard*, Book VII., vol. XIII., Intro., §§ 38-39; *Bûndahishna*, chap. XXXI.)

[4]. Here meaning the peoples inhabiting the Airya, Tuirya and Sairima countries, referred to in the *Fravardîn Yasht*, § 143.

[5]. Av. *Aurvat-aspa*, mentioned as the father of Vishtâspa in *Yasht* V., 105. He was a distant relation of Kaê-Khûsrû whom he succeeded as king of Irân. He is mentioned in the *Dînkard*, Book V. (in the beginning), and in the *Dînâ î Maînûg-î-Khratû*, chap. XXVII., §§ 64-67. He had several sons, according to the Avesta *Yasht* XIII., 101, and *Bûndahishna*, chap. XXIX., of whom *Zairi-vairi* (Pahl. *Zarîr*) and Kaê-Vishtâspa are well-known in history.

[6]. Kaê-Vishtâspa, who accepted the Religion of Zarathushtra, and helped the latter in propagating the same throughout the world. His religious wars with Arejat-aspa and other enemies of Zarathushtra are described in the Pahlavi *Yâdgâr-î-Zarîrân*. Kaê-Vishtâspa is occasionally mentioned in the Avesta and Pahlavi writings.

(and) the Prophet of the Mazdayasnian Religion, Zarathushtra the Spîtâmân ; and the progress of the age from the first (period of the) sovereignty of Fraêdûn till the coming of Zarathushtra to the (divine) Conference.[1]

(17). And many a lineage and many an account from that (time) onwards are (here) narrated[2] as they have been in the same Nask, and they are characterised[3] as they have been (*yehvûnt*)[3] in it[4], such as the Sâsânians—whom it recounts[5] as the fully-blessed[6]—and their sovereignty. (18). And in the lineage of Mânûsh-chîhar (are placed) Naŏdar,[7] Yôshta-Fryâna,[8] Vôhûmana,[9] son of

---

1. That is, till the first Conference of Zarathushtra with Ahuramazda.

2. *Manîtunt yegavîmûnêd*, "are enumerated."

3-3. *Ôl yehvûnt gaŏharîhast.* 4. In the Nask. 5. *Manitunêd.*

6. *Hû-âfrîtân*; comp. Av. *hvâfrita*, "greatly-beloved," *hu* and *âfri*, "to love", "to admire."

7. Av. *Naŏtara*. According to the *Bûndahishna*, chap. XXXI., § 13: "By Mânûsh-chîhar were begotten Frish, Naŏdar, and Dûrâsrûb." Naŏtara's two sons are named Tusa and Vistauru, and they are mentioned in the *Âbân Yasht*, § 76. In the *Shâh-nâmah* Nôdar's sons are named Tûs and Gustahm. The Naŏtara family is frequently alluded to in the *Yashts*. Hutaŏsa, wife of Kaê-Vishtâspa, belonged to it.

8. *Yôshta-Fryâna* is very well-known to the Avesta, namely, in *Yashts* V., § 81; XIII., § 120 :—*Yôishtô yô Fryânanãm*. His pedigree may be traced from king Mânûsh-chîhar, whose son's name Frish, mentioned in the preceding note, seems to be the Pahlavi transliteration of the Avesta *Frya*, *Fryâna*. The Pahlavi tale of Yôsht-î-Fryâna (generally entiled "Mâdigân î Gôsht-î-Fryan") is translated into English by Haug and West, and contains solutions by the Mazdayasnian Gôsht-î-Fryân of the thirty-three riddles proposed by the sorceror and heretic, Akht Jâdû. It is also stated that in return Gôsht-i-Fryân proposed only three riddles to the sorceror, mentioned above, which the latter was unable to solve and, in consequence, Akht was destroyed by the Mazdayasnian by the effect of an Avesta *nirang*. This tale is compared to the myth of Oedipus, and the Germanic legend of the Wartburg battle.

9. Av. *Vôhu-manô*, son of *Spentô-dâta*, son of *Vishtâspa*. He is called Bahman, son of Isfendyâr, in the *Shâh-nâmah*; and Ardashîr-î-Kayân in the Pahl. *Bahman Yasht*, chap. II., § 17; also in the *Bûndahishna*, chap. XXXI., § 29; and XXXIV., § 8, which states that Vôhûman ruled in Irân for twelve years. His reign is celebrated as the silver age in the *Bahman Yasht*, chap. II., § 17. According to the *Dinkard*, Book VII., chap. V., § 4 (see my vol. XIV.), p. 48, king Vôhûmana is mentioned in the Avesta, thus :—"Vôhumana, the truthful and the best organizer of the community from amongst the Mazdayasnians." His father Spent-ô-dâta is famous for his successful warlike achievements in the religious war between his father and Arjâspa. According to the *Shâh-nâmah*, he was conquered and killed by Rustam, the famous Irânian hero.

Spentô-dâta, (and) Âtarôpâta son of Mahraspend, the father of Avarethrabah[1]; and[2] the nature[3] of (their) natural intelligence,[4] too, will remain for the future[2]. (19). Also about the nature of the manifold skill and glory even of a sovereignty which transmitted[4] to the descendant-rulers a progressive renovation,[4] and by which are shed (*rijihêd*) its good fortune[5] and glory[5]

---

[1]. Av. *Avarethrabangh in Fravardin Yasht*, § 106, "*Avarethrabanghô Râshtare-vaghentôish ashaŏnô fravashîm yazamaidê.*" It is remarkable that the historical references in the Avesta cited in this chapter, relate only to the Pêshdâdian and the Kayânian kings, and end with Avarethrabangh, the pious high-priest of the Zarathushtrian period. This proves beyond all doubt that the existing Avesta was composed long before the Achæmenian period. As to the Pahlavi writings which were composed far later on, we do find in them references to Hûmâê, the daughter of Vôhûman, to Darâê, Alexander, the Ashkânians, the Sâsânians, and even to the rule of the Arabs. The identification of Râshtare-vaghant of the Avesta with Âtarô-pâta, son of Mahraspend, by the compiler of Book VIII of the Dînkard, plainly seems to be an error, as this Âtarô-pâta flourished centuries after the Avesta period, namely in the reign of the Sâsânian king, Shahpûhr II, as his famous prime-minister and religious preceptor. No proof, however, is mentioned by the writer of the Dînkard for his identification aforesaid. It might be an interpolation by some later compiler or copyist. Râshtare-vaghant cannot be Âtarô-pâta, nor Avarethrabah his son Zarathushtra, for the following reasons :—The list of names given in the *Fravardin Yasht* is, as far as these names can be identified, arranged in the order of the times in which the persons flourished. If so, Avarethrabah, son of Râshtare-vaghant, would belong to the age of the Prophet Zarathushtra's immediate successors. It does not appear that any of the names in the *Fravardîn Yasht* belong to the Sâsânian period. Aretakhshathra and Tanûsara had greater claim for the inclusion of their names in the Avestic list than Zarathushtra, the son of Âtarô-pâta. Therefore, the Avarethrabah of the Kayânian period must be distinguished from the Avarethrabah of the Sâsânian period, who is identified with the son of Âtarô-pâta (see the *Dinkard*, my vol. XIV., chap. VI., § 20). With reference to the Avestic Avarethrabangh, read West's interesting footnotes in pp. 29-30, S. B. E. Vol. XXXVII.

[2-2]. *Va aêdûnih i âsnô-ich pavan yehvûnêdih yegavîmûnêd.* Comp. Av. *âsna*, "natural good sense." The text means that the nature of Âtarô-pâta's great intelligence will be long remembered and appreciated by the future generation. West's rendering is as follows : "and its existence," (reading *haitôih*, according to DP.), "even then, remains for the future."

[3]. Pahl. *aêdûnih.*

[4-4]. *Frashakard rûbishnig ôl taŏkhmagân bâkht*, "distributed among the successors....."

[5-5]. Reading : *vakhta* (Pers. *bakht*) *varecha* (Av. *varechangh*), "good fortune, (and) glory." The last word may be read *vakhtvar-ich*; comp. Pers. *bakhtâvar*, or Pahl. *bakhtyâvar*, "the lucky," "the fortunate."

upon the descendants, wherefrom they will not be severed[1] till the Renovation (is completed).[2]

(20). About the original knowledge of (different) professions,[3] and the intelligence[4] and industry of (different) ages; the abundant[5] information[5] of man about suppressing the injury which (comes) from the enemy, the preservation of the body, (and) the salvation of the soul; the necessary[6] guidance[6] of the world even before the advent of Zarathushtra by the command of the Creator (Ahuramazda), (his) bearing[7] of the halo[7] from God, and all that happened to the leaders of the Religion at different times; (and) whatever (is) on the same subjects.

(21). "The prosperity of righteousness is the best......"

CHAPTER XIII.

(1). The Spend (Nask) is a book about the existence[8] and combination[8] of the physicâl substance (*sti*), the *fravâhar*, and the soul (*nisâ*).[9] of Zarathushtra; how the creation[10] of each one in the spiritual world, and in what way (their) production in the material world (occurred); how their union[11] with the parents[11], the coming together of the parents,

---

1. *Aburid*, comp. Pers. burîdan, "to cut."

2. About §§ 17 to 20, I, too, agree with West, that: "§§ 17-19 refer to a text which must have been written either in the time of Shahpûhar II, or at some later period during the Sâsânian rule." Whereas §§ 1-16 are descriptive of an older record which, though consistent with the extent Avesta texts, could not have been compiled from them alone. And § 20 describes text that might have been written at any time" (S. B. E., vol. XXXVII., p. 30).

3. *Pishag*. 4 *Kirûkîh*, "memory," "understanding".

5-5. *Kabad âkâsih.*

6-6. *Râyinîdârih âvâyishnig.*

7-7. *Vakhsh-bûrdârîh*, comp. Av. *vakhsh*, "to shine." West: "the bringing of the word from the sacred beings." According to him, the word *vakhsh* means "gain, fortune, gifts." "A similarly written word," he says, "*vâyû*, 'air, breath' is used in the *Shikand-gûmânik Vijâr*, chap. XIII., § 7, to translate the 'Spirit' of God in *Gen.* I, 2."

8-8. *Yehvûnishnih va ham-yehvûnishnih* (the last word also means "co-existence").

9. *Nisâ* may be read *va gadâ*, "and glory," "and halo."

10. *Âfrîdagîh.* 11-11. *Patvastanî ôl zerkhûnîtârân.*

(their) combination[1] in the mother, and the birth from the mother (occurred); (and) whatever (is) on the same subject.

(2). And, besides, about the arrival of both the spirits, that which (is) good for increase, and that which (is) evil for destruction; the victory of the good spirits; and the rearing (*parvarishna*) of Zarathushtra. (3). At (his) mature age, at the age of thirty, (his) attainment (*yehamtûnishnî*) to a conference with Ahuramazda; and the occurrence of seven conferences within ten years. (4). Many miracles are manifested owing to him therein,[2] such [3] as are collected (*ham-patvast*), selected, and remarked[3] (*nishânînîd*) by the manuscript[4] of the *Dînkard*.

(5). (In) the seven sections, such as are called the Spend (Nask), are distributed[5] seven enquiries, at a single time[6] [redacted] single enquiry—other Nasks (or Books of the Avesta) (also refer) to these seven enquiries—through the words proclaimed [7] in each one of the places of conference (with Ahuramazda).[8] (6). About the various[9] enquiries,[9] (namely) the time of the sitting (and) dissolution[10] (of the conference) on each occasion (*dânar*), and the method of the sitting of the Ameshaspentas, the coming forward of Zarathushtra in that friendly conclave[11],

---

1. The combination of the material substance, the *fravâhar*, and life.
2. In the period of ten years.

3. *Chigûn hait ; ham-patvast, vichidag min Daêna-kard nipig nishânînîd.* West: "just [redacted] there are *some* which collected *and* selected, are noticed by the Dinkard manuscript."

4. The *Dinkard*, Book VII., which is based on the Spend Nask, contains a full account of the life of the Prophet Zarathushtra, and of the future events till the Resurrection and the Renovation of the world (see my vols. XIII and XIV). Certain references to this account are also found in the *Dinkard*, Book IX.

5. *Bakhshishnî*, lit., "division," "distribution."

6. Comp. Av. *danare*, "time."

7. *Frâj-gûbishnîh.*

8. According to West; "*In* the seven sections (*burînô*) such as are called Spend, are the seven enquiries, *in* each instance [redacted] single enquiry; *and* the bestowal of the other Nasks, in these seven enquiries, *was* through speaking out in each one *of* the places of conference". 9-9. *Frashna frashna.*

10. *Khâstan*; comp. Pers. *bar khâstan.* 11. *Hû-dêmânîh* or *han-dêmânîh*, "[redacted] religious conclave or conference." It indicates a meeting of the divinities in the *Garô-demâna*, the abode of Ahuramazda.

and his position[1] in that place; and what[2] (there was) to proclaim to him, what (there was) to exhibit to him.[2]

(7). And the conveying [3] of the wisdom of omniscience unto Zarathushtra[3]; and the vision [4] of the past and the future[4] by Zarathushtra through that wisdom, and[5] the entire extent of the lapse of time therein.[5] (8). The existence of that wisdom (in Zarathushtra); what[6] that (is) which after having stayed within,[6] (becomes) again more developed wisdom[7], as owing to it (*ajash*) (he sees) the highest (and) best of places, (namely) paradise and the different[8] grades[8] of places of reward for the pious ones, according as (*chîgûn*) they are worthy of them through the performance of deeds of merit (*kerfag*); (likewise) the most headlong and worst of places, (namely) hell (and) places of punishment for the *dravands* (wicked ones) according to their sins; and between the two the Hamaêstagân[9] region for those[10] whose acts of merit (and) sins (are) equal[10]; and the Chînvad Bridge[11] at which the reckoning[12]

---

1. Comp. Av. *gâtu*, "an appropriate seat," or "throne."

2-2. *Mâ zak î aôbash gûftan, mâ zak î aôbash nimûdan.*

3-3. *Va frâj-bûrdanî* (lit. "carrying forward") *madam Zarathushtra khratû î harvispa-âkâsîh.* This idea is repeated in the *Vohûman Yasht* (Pahlavi), chap. II, §§ 5-8.

4-4. *Khadîtuntan......î yehvûnt va yehvûnêd.*

5-5. *Va hamâê chandîh darenga î patash,*

6-6. *Mâ zak zyash âkhar baên barâ katrûnt.*

7. *Avzun-khratu* or *aûzun-khratu*; comp. Arabic *aûzûn*, "stronger," "more vigorous."

8-8. Generally read *pâîg pâîg.*

9. *Hamaêstagân* is the name of a region located between heaven and hell, and is meant for the dwelling of the departed souls of men whose acts of merit and sins, when weighed at the Chînvad Bridge are found equal.

10-10. *Hâvandân* ("equals," Av. *havant*) *î kerfag vindâ.*—11. Av. *Chinvad-peretu*, the Chînvad Bridge which extends from Mt. Albûrz to the Chakâd-î-Dâîtya, where the angels Rashnu, Arshtât, Râma, Sraôsha, Mithra, and others stand in judgment on the departed souls; the righteous by the divine decree go to heaven, the wicked go to hell, and those whose good acts and sins are even in weight go to the *Hamaêstagân.*

12. *Âmâr* or *hamâr*, same as Pers. *shumâr*, "a reckoning," Av. rt. *mar*, "to count."

as to acts of merit and sins takes place (*yehvûnêd*); and the future-bodily-existence at which the consummation[1] of all the righteous and the wicked will occur; and the salvation[2] of all good creatures from all evils will occur.[3]

(9). And information[4] from all sorts of learning[5] as to many marvellous things, and a[5] summary of the statements[5] of those seven enquiries. (10) Also about the connection[6] with the world of Zarathushtra's intelligence of the Ahuramazda-worshipping Religion, (and) his leading[7] of mankind to the Religion; (and about) the times after Zarathushtra till the Renovation. (11) About the character[8] of the progress[9] of men of (those) times; the divisions[10] of centuries and millenniums; the signs, miracles, and confusion[11] which will be manifested in the world[12] about the end of each millennium.

---

1. *Pasâjishna*, comp. Pahl-Pers. *pasâkhtan*, "to accomplish," "to adapt," "to adjust." Originally *pavan sâkhtan*, Av. rt. *sach*.

2. *Bûkhtishna*, "deliverance," Av. rt. *bûj*.

3. The idea contained in §§ 7-8, is repeated in the Pahlavi *Vohûman Yasht*, chap. II., §§ 5-8: *Afash Aûharmazda maînûg, avzûnig, dâtâr i gêhân î astâômandân, yasharûb, afash khrat î harvispa-âkâs pavan mayâ kerpa, madam yadâ i Zaratûshtra kard; afash gûft aêgh: "Frâj vashtamûn"; va Zaratûshtra minash frâj vashtamûnt; minash khrat î harvispa-âkâs pavan Zaratûshtra baên gûmîkht, va 7 yôm va shapûn Zaratûshtra baên Aûharmazda khrat-ash yehvûnt; minash barâ khadîtûnt Zaratûshtra pavan haft kaêshvar zimig anshûtâân va kîrâân, aêgh kolâ aêvag mûî chand tâk, va pavan parsht tâk tâk sar ôl aêgh yakhsenunêd; afash barâ did dâr va darakht, mûn mâ va chand rêshak i aûrvarân pavan Spendarmat zimig, aêgh chigûn rûst yegavîmûnâd, aêgh gûmîkht yegavîmûnâd.*

4-4. *Min kolâ âînînag dânishna âkâsîh.* 5-5. *Hangerdîg-î î milaya.*

6. *Patvastan*, *paiti*, and Av. rt. *band*. West: "communication."

7. *Hâkhtan*, Pahl-Pers. *hakhtan*, "to follow;" comp. Av. *hakhshaêsha*, rt. *hach*, "to lead," "to raise." 8. *Chîgûnîh*, "nature," "character."

9. *Rûyînishna*. 10. *Burîn*. 11. *Shkaftîh*, "a confused condition."

12. DP. repeats *baên gehân*, according to which the rendering would be: "the signs, miracles, and confusion, which will be manifested in the world about the end of each millennium in the world."

(12). Also, as to the birth (and) advent of Aûshîdar,[1] son of Zarathushtra, at the end of the first millennium, and the account of him and his age; (and) of the many destroyers[2] of those[3] who worked for the welfare[3] of the age between the millennium of Zarathushtra and the advent of Aûshîdar.[4] (13) And the arrival of Aûshîdar-mâh[5], son of Zarathushtra, at the end of the second millennium, and the information about him and his age; (and) the destroyers of those[3] who worked for the welfare[3] (of the age) during the millennium of Aûshîdar. (14) And the coming and advent of Saŏkshâns,[6] son of Zarathushtra, at the end of the third millennium; the destroyers of those[3] who adorned[3] (the age, and) who (flourished) in the millennium of Aûshîdar-mâh; the advent of Saŏkshâns, (and) the information about Saŏkshâns and his age. (15) Also, as to the Renovation and the Future-existence, which, it is manifest, will be in his age.

(16) "The prosperity of piety is the best . . . . . ."

---

[1]. In the *Fravardin Yasht*, § 129, he is called *Ukhshyat-ereta*, "The Raiser-up of the Bones (of the dead)," or "The Reviver." The name of the maiden who gives birth to him is *Srûtat-fedhri*. It is stated that, bathing in the Lake Kāsava, she will become pregnant from the seed of Zarathushtra which is preserved there, and will bring forth a son. See the *Dînkard*, Book VII., vol. XIV, chaps. VII—IX.

[2]. *Vishûftârân*, Av. rt. *khshup*. [3-3]. *Ârâstârân*, lit., "adorners."

[4]. *Vohûman Yasht*, chap. III., §§ 48-50. The millennium of Zarathushtra, according to the *Bûndahishna* and West, ended during the period A. D. 593-635, and hence he remarks that "the occurrence of such an interval between the first millennium and the coming of Aûshîdar seems inconsistent with the previous statement [redacted] to his arrival at the end of that millennium, but, from *Byt.* III., 44, it appears probable that he [redacted] expected to come in the 600th year of the next millennium (A. D. 1193-1235)."

[5]. Av. *Ukhshyat-nemangh*, the second of the three future prophets, who will be born to achieve the Renovation of the world. His mother's name is *Vanghu-fedhri*, Pahl. *Shapîr-abu*, "having a good father" (see *Fravardin Yasht*, § 142; *Dînkard*, Bk. VII., vol. XIV., chaps. VIII-IX).

[6]. Av. *Saŏshyant*, the last of the three future prophets, who will accomplish the Resurrection and the Renovation of the world (see *Fravardin Yasht*, § 129; *Dinkard*, Bk. VII., vol. XIV., chaps. IX-X).

CHAPTER XIV.

(1-2). The Bagân-yasht[1] is [redacted] book, firstly, about the adoration of Ahuramazda, the highest of the divinities[2]; and, secondly, about the adoration of other *yazatas* (angels)[3], invisible and visible, even (those) of the physical beings[3], from[4] whom proceed (*frâj*) the names of days[4]; the marvellousness[5] of their power, glory, courage, and victory[5]; and many other *yazatas*, too, who are mentioned by name in the *Yashts* (dedicated) to them; and the reverence due to their piety.

(3). And the worthiness of the liberality (*dâtârîh*) of gifts[6] for the adorers,[7] (and) their[8] duty to recite separately many [redacted] time (the *Yashts* dedicated) to each of the *yazatas*.[8] (4). The duty of unlimited (*a-vimônd*)[9] acquaintance with learning of the administrators[10] about the riches[11] of the time, whom the Creator Ahuramazda has appointed (to keep watch) over them,[12] and who stand to render (that) duty.[13]

(5). "The prosperity of righteousness is the best. . . . ."

CHAPTER XV.

(1). The beginning (Nask) of laws is the Nîkâdûm[14] of thirty[15] *fragards*. (2). A section (of it is) *Patkâr-radi*-

---

1. DP. *Bagân-yast* for *Bagân-yasht*, lit., "the adoration of the good spirits." It contained seventeen chapters according to the *Ravâyats*.

2. Comp. Av. *bagha*, Old Pers. *baga*, lit., "one who allots things in parts or portions," Av. rt. *baj*, "to distribute." 3-3. *Stihân-ich yazadân yastan* (properly *yashtan*.)

4-4. *Mûnshân* (better *min-shân*) *yômân frâj nâma, aöja* (power).... According to West: *mûnshân yômân frâj nâmân-ich.*

5-5. *Aôja, gadâ, amâvandîh, va pîrûjgarîh afdîh î ôlâshân.*

6. *Âyâft*, comp. Pers. *yâft*, "an award."

7. *Yashtârân*, Av. rt. *yaz*, "to adore," "to worship."

8-8. *Khvîshkârîh zyashân jvîd jvîd kabad aûshmûrishna î baên yazadân.*

9. Comp. Pahl. *vimônd*, "limit;" Av. *vîmaidhya*, "boundary," "limit." (*vî* and *maidya*). It is otherwise read *nimond* (Av. *naêma*,) "direction".

10. *Râyînishnân.* 11. Or "the valuable possessions or properties."

12. Meaning, over the riches. 13. *Khvîskârînîdan yegavîmûnd.*

14. Generally read Nîkâdûm. As the Nask treats generally of laws, it would be better to call it *Vîdâtûm*, which [redacted] lit., "mostly pertaining to laws all round." Comp. Av. *vîdâta*, "decrees" "laws."

15. The *Ravâyats* mention fifty-four chapters of this Nîkâdûm Nask.

stâna,[1] (which is) about this that, even[2] besides the destruction[3] and corruption[4] coming from invisible existences[2], from the destroyer[5] of life[5], unto mankind and animals, they[6] have occurred[7] unto mankind even owing to (their) sinfulness; the spread (*rûbâgîh*) of decay (*sij*) and corruption in the world (has been) owing to smiting one another unjustly.[8] (3). And the monition unto mankind regarding abstinence therefrom, and the legal[9] striking (to be) moderate[9]; (and) again regarding less striking and non-striking. (4). And to stand magisterially[10] opposed (*padîrag*) even to the non-magistrates, without jealousy and loss to oneself; (and) also to refrain from inflicting the hardest[11] punishment[11] even on a pseudo-magistrate.[12]

(5). The entire magisterial[13] procedure,[13] when unity[14] subsists therein, is legally[15] established;[15] in it (*afash*) the statements[16] of the litigants[16] (shall be) of two (kinds), verbal[17] and demonstrable,[18] that are mixed[19] up in different ways—in four ways, (namely) the verbal which

---

1. *Patkâr-radistâna*, "a code of laws for guiding a magistrate in punishing assaulters;" and hence a *patkâr-rud* means "a police magistrate."

2. *Jvîd-ich min maînûg* (invisible) *rasishnîg* (for *rasishnîh*).

3. *Sij*, comp. Av. *ithyejangh*, rt. *thyaj*, Skr. *tyaj*, "to abandon," "to decay."

4. Comp. Av. *akhti* (rt. *anj*) "sickness," "pollution." The Pahl. word *akhdagîh* occurs in the Pahlavi Version of the *Vendîdâd*, Fragard VI., as the rendering of the Av. word *akhti*.

5-5. *Khaya-bid*, lit., "what stings or destroys life;" comp. Pahl. *khayâ*, "life." It is an epithet of the Evil Spirit, and is generally read *Aîb-dad*, "the Blemish-giver." 6. Namely, destruction and corruption.

7. *Jastag yehvûnd*. 8. *A-dâdistânîhâ*.

9-9. *Dâdistânîg zanishna andâzishna*. 10 *Patkâr-radîhâ*.

11-11. *Hû-khrû-gaŏnatûm*, Av. *khru*, "to be hard;" another reading *avârun-gaŏnatûm*, "most immoral, or unfair," that is, "most brutal" (punishment).

12. *A-patkâr-rad*, that is, an unauthorised magistrate; lit. "a non-magistrate." 13-13. *Patkâr-radîh*.

14. *Aêvagî*, comp. Pers. *yakî*, "unanimity," "harmony."

15-15. *Dâdistânîhâ yegavîmûnâd*, lit., "stood legally."

16-16. *Stî sakhûnî*, comp. Pers. *sitîh*, "contention," "litigation." West, "the substance is two statements." 17. *Gûbishnîg*.

18. *Nimâyishnîg*, *i.e.*, by means of exhibits. West: "demonstrable." Here, I think, the idea is relating to verbal and written evidence.

19. *Bar-ham hankhetûnishnîh*, compare Pers. *bar-ham nihâdan*, "to confuse," "to mix," "to collect."

is demonstrable, the verbal that (has) no exhibits, the demonstrable which (is) not verbal, and (what is) neither verbal nor demonstrable. (6). In the matters[1] that are verbal what is appointed (*vakht*) is of four descriptions,[2] the plaints[3] for different matters and different verbal statements (*aêvâj*), which are towards an unmagisterial[4] authority,[4] to one's own high-priest (*dastûr*), to a gentleman[5] (*shapîr gabrâ*) who is a stranger;[5] thus[6] three of them[6] are required also for[7] want of evidence.[7] (7). In those that are demonstrable what is appointed is of six kinds;[8] and as for unmagisterial judges the verbal (matters,) such[9] as are previously described[9], (and) are on the same subject, are (of) twelve (kinds).[10] (8). And the entire unmagisterial procedure, wherein unity subsists, shall proceed[11] on[11] without giving final[12] legal decisions,[12] and its methods (are)

---

1. Comp. Pers. *ba sâmân pûrsidan*, "to inquire about one's matters." (Steingass). West: "In the arguments which are allotted as verbal are four species.".

2. 4 *âînînag*, meaning that there shall be four kinds of verbal witnesses.

3. *Patkârishna.* 4. *A-patkâr-radîh.*

5-5. *Ôl hân shapîr gabrâ*, lit., "to another good man" (like them).

6-6. *Chîgûn ajash* 3. Meaning that there shall be three such persons to act as judges.

7-7. It may be read: *khûn gaōkâêih*, "in the evidence on murder." West: *ôl-ich hân gaōkâêih* "for other evidence," or "for want of evidence;" the latter meaning he says is more suitable to the context.

8. That is, six kinds of exhibits are to be submitted to the judges. Or, that there are six methods of such procedure. 9-9. *Chîgûn kâdâ âînînagân*, lit., "according to the previous kinds."

10. That is, when the judges are not authorised magistrates, the parties litigant shall submit twelve verbal witnesses to prove the same issue. Or that there are twelve methods of procedure in cases of verbal evidence in a criminal suit. West's rendering of §§ 6-7 is as follows: "In the arguments which are allotted as verbal are four species, the dispute (having) different arguments (and) different assertions which are for unmagisterial investigation, for one's own priestly authority (*radô*), for another good man—three of such being requisite—and also for other evidence. And in those which are allotted as demonstrable are six species, and for an unmagisterial (person) the assertions, like the previous species which are on the same subject, [redacted] twelve."

11-11. *Madum raftan* used in its literal sense; idiomatically the expression signifies, as in Mod. Pers. *bar raftan*, "to precede."

12-12. *A-dâdistânîhâ.* As the decisions of unmagisterial judges, in order to be final, required the sanction of higher authorities.

five,[1] which include (the crimes of) burning[2] individuals, extirpating things, assaulting[3], and wounding, (and) murder.

(9). And those[4] subject to magistrates are of twelve kinds, (and) they are divided into four sections of three each.[4] (10). One[5] section refers to the hearing who are seeing,[5] (namely) those[6] to whom[6] the plaint[7] which (is) verbal (is) demonstrable;[8] and the hearing who are not seeing, those to whom the dispute which (is) verbal (is) not demonstrable; and the seeing who are not hearing, those to whom even the dispute which is demonstrable is not verbal. (11). And (as to) these three, who (are mentioned) in one section, the magisterial[9] authority is (exercised) on them;[9] and only if[10] danger as to the person (of a criminal) is imminent (*aêvar*) a magistrate may then avoid[11] (hearing) the suit[11]; as it is said of it (that when it is heard) he is not authorized[12] to hesitate[13] in wounding (him); and the legal decision therein (is) this that when they do not change by legal prosecution (*patkârishna*), and they are not fit to be restrained[13] without wounding, it is justifiable[12] to restrain[13] them even by wounding.[14] (12). One section

---

1. Relating to the following five criminal actions.

2. Reading: *namluntan*, comp. Chaldæ-Arabic *naml*, "blistering by burning."

3. *Zadam* or *zadôm* is generally used for an assault. Darmesteter traces the word to the Av. *zathma* or *zathema*.

4-4. West: "Of *those* subject to the magistrate (*patkâr radô-hômônd*), the twelve species are divided into four sections of three each."

5-5. Lit. "(As to) one section, (there) are (in it) the hearing who are seeing."

6-6. *Handâ î*, lit., "these to whom." 7. *Patkârishna*. 8. *Nimâyishnig.*

9-9. *Patkâr-radîh levatâ-shân hait*, lit., "the magisterial authority is with them (or, in connection with them)."

10. To *barâ hat* compare Mod. Pers. *magar*, which admits of several meanings: "only if," "but," "unless," "perhaps."

11-11. *Avîg-patkârishna*, lit., "to be without the suit." 12. *Pâtakhshâê*.

13. *Lakhvâr dâshtan*.

14. The author seems to mean that a magistrate, if he is not inclined to see a criminal hanged or killed by wounding, is at liberty to avoid hearing the suit; but in no case after he has partly heard the case can he avoid passing a sentence of death on a criminal by wounding him. About this ambiguous sentence West's remarks are as follows:—"The ambiguity, mentioned in the latter

(refers to) those who are not hearing, those who are also not seeing, and to women and children; as to these three which are (mentioned) in one section, there is no magisterial inquiry; and the legal decision therein in regard to the person (is) this that even if by[1] a thorough (*barâ*) change[1] (of condition) the danger as to the person is certain (*aêvar*), there shall[2] be a thorough change[2] (of condition). (13). One section (refers to) the disloyal ones (*an-aîr*) and those who are worthy of death, in whose case (*patash*) the legal decision from (*min*) the judges for (their) execution (*zekatlûntan*) is certain; (as to) the highwayman his execution[3] is proclaimed[3] (by the judges) while[4] he is on the highway,[4] (but) it is not possible to effect (*vabîdûntan*) it. (14). And, likewise, as to these three[5] who (are mentioned) in one section, (there) is no magisterial inquiry in connection with them (*levatâ*); but the opinion of the law (*vichîra*) in regard to them (is) also this, that those who (*amatash*) are (ordering) for their (*ash*) execution become[6] thereby full of merit.[6] (15). One section (refers to) those[7] whose roaming[8]

---

clause of this section, appears to lie in those words " (*barâ hat*) " which mean either 'but if' or 'only if.' Such ambiguity must have existed in the original Pahlavi text of the Nask, and probably indicated that the earlier part of this section is a summary of the Pahlavi version of the original Avesta text, while the latter part is a summary of the Pahlavi commentary upon that version. As the same ambiguity occurs, without comment in section twelve, where the meaning seems tolerably certain, it is doubtful if the commentator's opinion can be adopted." West's rendering runs thus :—"and the magistrate, unless (*barâ hat*) risk for the body *is* certain, is then irresistible; which is as though it be said *that* to restrain by wounding (*rêsh*) is not justifiable." (see Vol. XXXVII., pp. 37-38).

1-1. *Min barâ vashtan.* That is, by imprisonment or transportation, or other similar punishment. 2-2. *Barâ vardishna.*

3-3. *Zanishna paêtâginid yegavîmûnêd.*

4-4. Amat *baên râs yegavîmûnêd.*

5. Namely, the disloyal (*an-air*), the *margarjân*, and the *râsdâr*.

6-6. *Patash kerfag havâ-and*, that is, fully worthy of reward in heaven.

7. Dacoits or gang of robbers. 8. *Avîg-gâs raftan. Avig-gâs* might also mean "(going) into improper places."

about (and) attacking[1] (others) are untimely,[2] whose retreating[3] dispersion[3] (is) in rugged[4] ravines;[4] when (people) enquire of them by questions[5] they give no answer, and they are not believable[6] as foreigners. (16). (As to) these three, too, who (are) in one section, (there) is no magisterial inquiry in connection with them (*levatâ*), and the opinion of the law therein is this that if (*amat*) some one kills them, he does not become sinful thereby. (17). (As to) whatever is on the same subject it[7] contains[8] many a legal decision. (18). And this, too, (it states) that a counter-assault[9] is that blow and wound which shall be made so, that when (required) it is possible to rightly exculpate[10] (oneself) from[11] each and every issue.[11]

CHAPTER XVI.

NÎKÂDÛM NASK.

(1). The second section, the *Zadamistâna*,[12] (is) a book about assaults, and the acute[13] pain from assaults,[13] such as ailment[14] and bloodiness[14]; and (about) the unconsciousness[15] of the sin which a man may commit in an unconscious state.[15] (2). And about the seven kinds of symptoms of unconsciousness; and separate decisions about assaults which adults may commit among those who are minors[16]; and[17] also in it[17] (mention is

---

1. *Madam madan.* 2. That is, in the dark hours of the night.

3-3. *Bardinidan barish*; comp. Pers. *birish*, "dispersion," "confusion."

4-4. *Pavan shkastag jîvâg*, lit., "in broken places."

5. *Pavan gûbishnih.* West: "when people ask them to speak."

6. *Var-âômand*, Av. *var*, "to believe." 7. Namely, the Nask. 8. *Baên yehîtyûnêd*, lit., "brings in," or "contains."

9. That is, a counter-assault by a faithful Zoroastrian on dacoits, robbers, and murderers, who are mentioned above.

10. *Lakhvâr kardan*; comp. Pers. *bâz âvardah kardan*, "to exculpate."

11-11. *Pavan kolâ mandavam-î*; lit., "as to all things or particulars."

12. Lit., "a code of laws relating to assaults."

13-13. Reading: *nîshyishna min zadam*; comp. Pers. *nêsh*, "sting," "prick." West: *vêshîgân*, "annoyance." The word might be read *vêsyishna* for *bêshyishna*; comp. Av. *tbish*, *tbaêshangh*, "*pain*," "disease." 14-14. *Dard va khûn.*

15-15. Or, "the sin of unconsciousness which a man may commit in voluntarily, or in a state of unconsciousness (*baên abaŭdîh*)." 16. *Apurnâyîgân.*

17-17. *Va baên-ich*, meaning freely: "and the Nask also refers to."

made) about the blows[1] from which certainly (*ghal*) the disease-blood passes[1]; and in it[2] (about) those[3] (blows) of which the disease-blood diminishes[4] during wrathful temper.[3]

(3). And about begging[5] (and) well-giving,[6] such as those it[7] specially[8] mentions[8], (there are) four kinds: when parsimony[9] helps (*hû-dahêd*) dignity (*pîg*), and when dignity helps parsimony, and when parsimony helps parsimony, and when dignity helps dignity; and (there are) three other kinds which are produced (*zâyêd*) by[10] combining these two together,[10] (namely) when parsimony and dignity help parsimony and dignity, and when parsimony and dignity help parsimony, and when parsimony and dignity help dignity; these (î) are primary (*kâdâ*) seven kinds, and several others, too, are traced back[11] to these.[12]

(4). And also about a pounding[13] blow[13], and the shrivelling[14] from[15] a pounding blow; (and) whatever (is) on the same

---

1-1. *Zadam mûn dard-khûn ghal sâtûnêd.* Better *zadam min mûn.* . . . .

2. *Va baên.* 3-3. *Zak mûn aeshma khûg* (temper) *darengih dard-khûn yetibûnêd*; that is, the pain is not much felt in a state of anger and excitement.

4. *Yetibûnêd*, "sits down" "diminishes."

5. Reading: *khvahîshna*; comp. Pers. *khvâhesh* "privation", "want" (see the Old Pahlavi-Pâzend Glossary, *s. v.*, p. 189).

6. *Hû-dahishna.* West: "beneficence." 7. The Nask. 8-8. *Pavan mâdagvarîh yemalelûnêd.*

9. *Pûshîh*, which reading is given in the *Bûndahishna.* It is to be read *pinîh* or *pûjih.* Comp. Pers. *pûj* or *pûch*, "low", "base."

10-10. *Pavan agavin ham-pûrsagîh*, lit., "through mutual consultation.

11. *Handâzîhêd*, comp. Pers. *andâzah* "measure," and *andâzah kardan*, "to guess," "to emanate. West: "many others, too, are traced back to these."

12. The whole of this section 3 seems clearly to be an inadvertent insertion from a different book by a negligent copyist. It is not adapted to the context of the *Zadamistâna*, which, as the name indicates, should only refer to the subject of assaults and counter-assaults. Several words, which are contained in this section 3, are too ambiguous to enable us to put down a certain rendering. The two words which follow *madam* in section 3, may be read *khvasîshna*, or *khun-dahishna*, meaning "an offensive attack," or "murder", or "deadly vengeance," respectively; but these meanings are inadmissible to the context, so none of them is given in the above rendering.

13-13. *Kastâr zâkham*; comp. Pers. *kastan*, "to pound," "to seize"; or *kast*, "base," "shameful." West's reading is *kastâr dâhm*, and his rendering: "also about seeing the depravity (*khang-dîdan*) of a perverting member of the community (*kastâr dâhm*) and of the perverter of a member of the community, and whatever is on the same subject."

14. Comp. Pers. *khûsidan*, "to shrivel." 15. That is, caused by.

subject. (5). About a seizable[1] weapon and [redacted] torturing[2] weapon; (and) this, namely, what (is) that thing which (is) imperfect as a weapon, and what (is) that which (is) not (so); and what (is) that which is lodged[3] (in the armour) as a weapon[3]; and what (is) that which when some one opens[4] it [redacted] a weapon towards another, (is) itself something painful to him; and what[5] is that which is essentially painful to him, and what (is that which is) lawfully (so) to him.[5]

(6). (About) the penalty[6] in property and separation (or imprisonment) in a judgment[6] upon a man who is carrying a weapon, (and) on account of (his) stealing away[7] the weapon; and about the six kinds of leading[8] (one) to a conflict, (namely) through assault,[9]

---

1. *Vakhdûnishnig.*

2. *î âzârêd*, lit., "which tortures." West : *î âvârêd*, "which one brings."

3-3. *Pavan snês mâhmân.* To *snês* comp. Av. *snatha*, "a smiting weapon;" rt. *snath*, "to destroy." *Mâhmân*, generally, means "a guest" in Pahlavi and Persian.

4. Comp. the idiomatic use of the Pers. expression *bâz-kardan*, "to open," "to separate," "to unsheathe." Reading : *lakhvâr vakhdûnêd* (comp. Pers. *bâz-giraftan*, "to keep back," "to retain") the Pahl. expression would mean "withholds (the use of the weapon)." West : "when any one forces it back at any one as a weapon."

5-5. West : "what is his natural annoyance and what his imparted."

6-6. *Zak khvâstag tûjishna va jvidîh î vichîr-î. Va jvidîh* may mean "and otherwise."

7. *Barâ bûrdan*, lit., "carrying away."

8. Reading *tajishnîh*, "leading"; comp. the use of the word in the *Frahâng î Oîm Aêvag*, pp. 35-38 (Haug):—*amat râs î kadbâ ôl aîsh-î tajêd*, "when one leads another to a wrong path." It may be read *tachishnîh*, whereof West's rendering is "engaging in."

9. These assaults are clearly explained in the Pahlavi Vocabulary called *Frahâng î Oîm Aêvag*, p. 34, in the following order :—(Av.) "*Yâtukhta* : (*yâtûg-gûbishnîhâ*), *zak yehvûnêd amat yemalelûnêd ae aêgh-at pavan yâtûgîh barâ marenchînam; amat pavan afsûnîh î maînûg-yâv yemalelûnêd ham-gaônag.*—(Av.) *Dudhuwibuzda* : (*sahm nimâyishnîh*), *zak yehvûnêd amat yemalelûnêd aêgh pavan snêsh gaêtûiha makhitûnam.*—(Av.) *Vâiti* : (*khvasîshnîh*), *zak yehvûnêd amat vinâs-kârîh min âkhar î aîsh-î râtûnêd*..........(Av.) *Mithôsâsti* : (*afash vijârishni kadbâ âmûjishnîh*), *zak yehvûnêd amat râs î kadbâ ôl aîsh-î tachêd, amat-cha a-râstîhâ ôl aîsh ana-âininîhâ nimâêd, afash maîdyôsâst vakhdûnishna.*—(Av.) *Ataftdâta* : *zak yehvûnêd amat khûrishna va*

torture,[1] false insinuation[2], starvation,[3] uttering[4] magical incantations,[4] and uttering[5] terrible threats;[5] and where (there is) a leading to conflict, it then happens when one is engaged[6] (in it) by standing in the midst (*baên*)[6], and is not first (*pêsh*) in committing the assault on one (but) by him who (is) the other. (7). And this, too, that the leading or hastening[7] to a conflict occurs as to an adult with an adult, and a childless (*satarvan*) woman with a childless woman, and a pregnant woman with a pregnant woman, and children of seven years with children of seven years; as to children of seven years the parents' leading[7] (them) to a conflict occurs in the sight of the parents, (and) the decision about it (is) this that the penalty[8] for every sin, that may be committed by leading (them) to a conflict, goes to the high-priests (*radân*).

(8). About the piety[9] of a pious (*pâk*) lord, who seeing that someone has been a slave unto him for an

---

khvârishna mân sûd va tishna patash lakhvâr yakhsenunêd.—Yâtukhta, "magical incantations"; that is when one speaks thus; 'I shall kill thee through sorcery'; when one accordingly speaks through spells of invisible results"—*Dudhuwibuzda* (*sahm nimâyishnîh*, "exhibiting terrors"), that happens when one says thus: 'I shall physically destroy by means of weapons'."—*Vâiti*: (*khvasîshnîh*, "torture") that happens when one runs after another with [redacted] sinful motive.........."—*Mithôsâsti* (*kadbâ vijârishnîh, âmûjishnîh*, "false explanation or teaching"), that is when one leads some one to [redacted] wrong path, and when one shows (a path) unjustly and wrongly; he should be held (or considered) [redacted] *maîdyôsâst.—Ataftdâta*: that is when one keeps back food and drink for which (there is) hunger and thirst."

1. To *khvasîshna* or *khvashishna* comp. Av. *khâsh*, "to consume," "to destroy." 2. *Mitôg-sâstan*, "false-teaching."

3. In the *Frahâng î Oîm Aêvag*, p. 38, *ataftdâta* occurs.

4-4. *Gûbishna î yâtûg-gûbishnîh.*

5-5. *Gûbishna î sahm-nimâyishnîhâ.* The word *sam* in DP. is altered to *sahm* by me on the authority of the *Frahâng î Oîm Aêvag*, p. 34.

6-6. *Amat pavan baên yegavîmûnâtan barâ yegavimûnâd.* West reads *bunîk yegavîmûnâd* for *barâ yegavîmûnâd* in DP.

7. *Tachishnîh* may mean "hastening; comp. Av. *tach*, "to hasten," "to run." 8. *Tûjishna.*

9. Comp. Skr. *âchâra*, "fidelity towards religion." West: *âjârîh*, "affliction."

infinite time,[1] does[2] not persist in his ownership, when the slave is soliciting (to be free).[2] (9). About the sins of the accusers, for which there is no atonement by any act of merit whatsoever, except even in the person (*baên benafshâ-ich*) of the accuser; (and) about the murder (*kûshtan*) of the slave together with his lord, too; (and) whatever (is) on the same subject.

(10). About the murder by[3] uneducated[3] minors of seven years, (and) even of eight years, in the sight of (their) parents[4]; (and) the sinfulness of the parents thereby (*patash*), when they are able to keep[5] (them) away[5] from (murdering), (and) they do not keep (them) aside; and that[6] when they are unable to keep (them) back.

CHAPTER XVII.
NÎKÂDÛM NASK.

(1). The third section, the *Rêshistûna*,[7] (is) a book about cutting[8] and severing with a knife[9], splitting[10], disembowelling,[11] and piercing,[12] and offensive[13] attacking,[13] (and) throwing down,[14] and cutting[15] into pieces,[15] and bruising,[16] and withering,[17] as all

---

1. *A-bûn*, lit. "endless." West: *a-bûn*, "useless."

2-2. *Amat bandag humâê bavihûnêd, ôl khvîshih lâ patkârêd.* That is, he does not dispute or claim his ownership. The religious lord on the request of the slave, sets the latter at liberty, and no longer insists on keeping the slave in bondage.

3-3. *Î a-âmûkht.* 4. *Abîtarân.* 5-5. *Lakhvâr dâshtan.* 6. That is, their sinfulness.

7. It is the code of laws relating to criminals who wound other people with evil intent. 8 *Burîn.*

9. *Sekûnishna*, comp. Huzvâresh *sekînâ*, "a knife."

10. *Aûshkâpishna*, Av. rt. *skap*, or *schap*, "to split."

11. *Frâj rûdag*, comp. Pers. *rudah*, "bowels," Av. *uruthwan*.

12. *Sûmbishna*, comp. Pers. *sanb*, "perforation," "piercing."

13-13. *Khvasîshna.* *Vide* the note 9 on the word on p. 43.

14. *Shêkûnishna*, or *shedkûnishna*, "throwing or casting down."

15-15. *Khûrd kardan.*

16. *Tâshîdan*, comp. Av. *avi-tash*, "to scrape," "to bruise."

17. *Khûshînîdan*, comp. Av. *hushka*, rt. *hush*, "to dry;" Pers. *khushk*, "withered"; *khushkîdan*, "to dry up." It means withering by starvation and confinement.

(such things) are called woundings. (2). And, similarly,[1] the spread[2] of the disease, covered[3] with blood[3], on the afflicted[4] parts;[4] the throwing down of a (human) body (from a height,) and the flowing of blood from the body of the man.

(3). How the different[5] limbs[5] are[6] divided[6] into seventy-six, which are called essential[7] (and) which are comprised[8] in two most[9] essential[9] classes; both[10] of these[10] are dispersed[11] (and) essentially different, one from the other; and, internally,[12] they are apart from the eight which (are) essential (and) which are included in two classes; the limbs which are among those seventy-six are similarly different one from the other essentially, and different one from the other in purpose (*chim*), and different in design (*vichîra*).

(4). This, too, that when any one by an assault[13] produces unto someone fright[14], or swelling[15], or maceration,[16] or blackness,[17] or paleness,[18] or stretching,[19] or inroad,[20] or un-

---

1. Comp. Av. *hâma*. 2 *Rûbishnîh*.

3-3. *Khûn-mârîn*, "rubbed with blood," or "covered with blood"; comp. Pers. *khûn bar jabîn mâlîdan*, "to rub one's forehead with blood." West reads: *vâhmân mârganô gird rûbishnîh î madam ramîtun*, and renders it thus: "the upheaving circular movement of a certain (*vahmân*) serpent-scourge (*mârgano*, Av. *khrafstraghna*)."

4-4. Reading: *madam ramîd*; comp. Pers. *ramîdah*, "injured," "afflicted."

5-5. *Handâma handâma*, comp. Av. *handâma*, "limbs"; Pers. *andâm*.

6-6. *Khelkûnt yegavîmûnêd*.

7. *Mâdagvar*, comp. Pahl. *mâdag*, "an essential object"; Pers. *mâdah*.

8. Pahl. *parvastag*, "united," "connected"; Av. *pairi*, and *band*, "to fasten." 9-9. *Mâdîgântar*. 10-10. *Aê dô* for *handâ dô*, "these two."

11. *Vistarg*, Av. *vi* and *star*, "to spread," "to disperse;" comp. Pers. *gustardah*.

12. *Min darûnishnîh* for *min andarûnishnîh*, lit., "from (or of) the interior."

13. *Zadam*, Av. *jan*, "to strike."

14. Comp. Av. *stareta*, "bewildered," "freightened."

15. Comp. Av. *stavra*, Skr. *sthavira*, "largeness," "thickness."

16. Comp. Pers. *nizârîh*, "leanness."

17. *Siâih*, Pers. *syâî*, "blackness" (of the skin owing to excess of beating and blows).

18. Av. *spaêta*, "whiteness," Pers. *sufîd*. 19. Comp Pahl. *kashîdan*

20. Comp. Pers. *barang*, "assault," "inroad."

consciousness,[1] or surfeit,[2] or starvation,[3] or immoderate[4] eating,[4] or indolence, or indiligence, or sharp[5] deafness[5]; or (when) he (the assaulted) desires to utter (some) words he (the assaulter) beats him again; or he entirely[6] lessens[6] the speech, and the vision (and) hearing, or wisdom, and strength, and semen, and milk, and pregnancy;[7] (or) when he destroys the spleen[8] or milk of females, or in revenge (*gîfar*) murders (his) son; (or) when one would cause wounds upon wounds, (and) blood[9] flows in a large quantity therefrom[9].

(5). And, likewise, about the assault which one would make with one, or two, or three weapons (*snês*), or more, (handled) together[10]; or in the same place[11], or in another place,[12] or as unnecessary[13] smiting[13]. (6). And about the dimension[14] of the wound when one strikes[15] (another) with a sword[15]; that of the house,[16] and the wall, and the surroundings (from which)

1. *Ana-shnâsih*, comp. Av. *khshnu*, "to know; Pers. *shnâkhtan*."

2. *Freh-khûrishnîh*, "excess of eating."

3. *Kam-khûrishnih*, "insufficient eating," or "starvation."

4-4. The reading in DP. is *patmân-khûrishnîh*, "moderate eating", which meaning is inconsistent with the context.

5-5. *A-gaŏsha tîzîh*, lit. "sharpness of non-hearing." 6. *Barâ kâhînêd.*

7. *Âpûsih*, comp. Av. *âputhra*, or *aputhra*, "pregnancy."

8. *Spar*, comp. Av. *sperejan*, Pers. *sparz*, "spleen."

9-9. Or, "blood streams forth largely from it." *Ajash hû-tâg* (Av. *tach* "to flow forth") *khûn sejîtûnêd.*

10. *Pavan aêva-kardagih*, that is, using all weapons together; lit., "in union," "in connection."

11. Comp. Av. *ithra*, "in this place," "here," "there," Pazend form *ithrih.*

12. Pazend *hidhih* may be compared to Av. *idha*, "here." West gives Av. *hadha*, and renders the Pâzend word by "in confederacy."

13-13. Pâzend *apavarâvarshtîh*, comp. Av. *apa* "not," *vara* "desirable," and *varshta*, "assault," from Av. rt. *vrach*, Skr. *vrasch*, "to smite down," "to destroy." West's rendering: "or they may commit *it* on the spot, or in confederacy, or as a first offence."

14. Reading *padmishna*, better *padmâishna*, "measure," "dimension"; Av. *paiti* and *mâ*, "to measure;" comp. Pers. *paêmûdan.*

15-15. Reading: *dôbarag frûd ramîtûnêd*, "one strikes with a sword;" Pahl. *dôbarag*, from *dôbarâ*, "a sword"; comp. Pers. *shamshêr afgandan*, "to strike with a sword."

16. Comp. Pers. *sarây*, "a house," "a grand edifice." West: "area."

a body[1] has been thrown down[1], that (body) is cut[2] into pieces,[2] or torn,[3] or mutilated,[4] or (becomes) a river[5] of well-flowing blood;[5] (about) the furious[6] scourging[7] and narcotic;[8] and the duration, and breaking,[9] and weight[10] of a weapon.[10]

(7). The ritual[11] for the curing[12] of a wound, and the passing away of pain (therefrom), and the watch over (*madam*) it for the duration of three night-watches,[13] and (the) more distressed[14] or more uneasy[14] condition, and (the) perfection[15] or imperfection; and whatever (is) on the same subject. (8). Minute (*khûrd*) enumerations[16] and decisions upon each separately.

CHAPTER XVIII.

NÎKÂDÛM NASK.

(1). The fourth section which is also of laws, is called the *Hamêmâristâna*[17], a book about accusations, about false accusations which some one (lays) upon another as to sorcery, and murder[18] of a holy man,[18] and theft and pillage,[19] wilful

---

1-1. *Kerpa-î ramitûnt.* West's rendering: "and the shape which is plunged." 2-2. *Khûrd kard.*

3. *Aûshkâft,* Pers. *shkâftan,* "to tear," "to deface," "to split." Av. rt. *schap,* or *chap* "to collapse."

4. *Tâshîd,* Av. *tash,* "to scrape," "to chisel"; or *tasha,* "an axe."

5-5. *Rûd î khûn î hû-tâg*; comp. Av. *tach,* "to flow,"

6. Av. *aêshma,* "fury." According to DP., *asîmân,* "endless."

7. *Mârvan,* comp. Av. *mârjan* or *mârgan.* 8. *Mang,* Av. *banga,* Skr. *bhâng.*

9. *Zakhshî* for *zakhshih*; comp. Pers. *zakhsh,* "to extinguish."

10-10. *Sang î snês,* comp. Av. *asenga* and *snatha.* 11. *Nîrang;* another reading *nîrûg,* "strength." 12. *Rûbishnih,* "passing away," "removal."

13. Comp. Pers. *shab-bâsh,* "a night-watch." West: 3 *shab shnat,* "of three nights or a year." 14. Comp. Pers. *khvâr,* which means both "distressed," and "easy."

15. Comp. Pers. *spurî, spurîdan,* "to complete." 16. *Hamârînidârîhâ.*

17. The code of laws relating to accusations. Comp. Av. *hameretha,* "the accuser," "an enemy."

18-18. Comp. Av. *ashavaghnya* or *ashavajan,* "act of murdering righteous people." 19. Comp. Av. *hazangh,* "plunder;" rt. *haz,* "to seize," or "to snatch away."

smiting[1] (or destroying life), and destroying inferiors or cattle;[2] which (section) is about several particular things, namely, seizing[3] a weapon (and) inflicting[4] a wound,[4] and an assault and an offensive attack, and imprisoning,[5] and teaching falsehood, and fettering,[6] (and) hanging[7] headlong,[7] (and) starving, (and) speaking falsehood, and uttering incantations, and frightful[8] appearances[8], and extorting[9] the increase (*vakhsha*) of labourers' wages[10]; (and) desiring, plundering[11], and squeezing[12] things of some one; and uttering evil

---

1. According to the *Frahâng î Oim Aêvag, baôdyôzad* sin is "that when one knowingly smites another, or persuades others to kill other persons; also the wish to do others wrong, ill-using or plundering their property, and all sins of the like description." It literally means "wilful smiting," or "destroying life;" from Av. *baŏdhangh*, "consciousness," "life," and *jan*, "to strike."

2. According to the *Frahâng*, *kâdyôzad* means the same as the above, (namely) the ill-usage of cattle or man. It is included in the *hamêmâr* sins (see p. 72). According to Haug, "the explanation of these criminal terms is probably correct on the whole, but it appears to represent the views of a particular school of priestly lawyers."

3. Comp. Av. *âgerepta*, rt. *garew*, "to seize," that means "seizing a weapon (for the purpose of striking another)." *Âgerepta* is also the name of the crime so committed.

4-4. Comp. Av. *avaŏirishta*, rt. *rish*, "to wound." It means "inflicting a wound." It is, also, the name of the crime of rushing with a weapon against a person for the purpose of inflicting a wound. These two crimes are also defined in the *Frahâng*, p. 36.

5. According to the *Frahâng*, p. 34, Av. *handereta*, rt. *dere*, "to seize;" Pahl. *handard*. (The Pahl. word is changed by Haug: Pahl. *handarakht*, Av. *handerekhti*.) It is the name of the sin of maliciously and secretly injuring someone.

6. Av. *band*, "to fasten," "to fetter."

7-7. Or, "holding (one) headlong," or "holding down." Comp. Pers. *nigûn-kardan*, or *nigûnsâr-kardan*.

8-8. *Sahm nimâyishnihâ*.

9. Comp. Pers. *tûkhtan*, "to draw," "to abstract," "to collect."

10. Comp. Av. *mîzhda*; Pers. *muzd*, "wages"; and *muzdur*, "a hired labourer."

11. *Vuridan*, same as Pahl. *buridan*, "to cut off."

12. Comp. Pers. *pashkhûdan*, "to compress," "to squeeze."

words[1] for fire (and) water; (and) whatever (is) on the same subject. (2). Also about the proportion[2] of the sin of accusation thereby, and the atonement for[3] it; and about the dust, or ashes, or flour[4] (applied) to the eyes and other parts of the bodies of men; after this (*min denâ*) it mentions now (things) up to thirty successive[5] headings[5].

(3). About the sin of making people eat dry dead matter,[6] (and) of carrying it unlawfully to the clothings[7] on (their) bodies,[7] and of going to a menstruous woman or to a wizard. (4). About a woman, who is a minor and unmarried,[8] who comes from the house of those of the good Religion, (and) who is regarded[9] as well-educated[9]. (5). About the false[10] slandering[10] of inferiors[11] (and) superiors[11]; (and) whatever (is) on the same subject. (6). About the abstinence[12] of a pregnant woman in[13] (her) proper (lying-in) room,[13] (her) eating,[14] and labour[14].

---

[1]. Comp. Av. *masati*, "uttering malicious words" (Harlez); "a slanderer" (Spiegel). West: reads *mastan, majidan*, "seizing it (for fire and water.)"

[2]. Comp. Pers. *sâmân*, "preparation," "proportion." West, "limitation," as *sâmân*, or *simân*, also means "a boundary," "a limit."

[3]. *Madam*, lit., "about it." [4]. Huzvâresh, *kâmâ*, "flour."

[5-5]. *Patîsârîg roêshâ*, "categories." *Patîsârîg*, lit., "from one end to the other." West, "it now speaks hence forth for thirty successive heads."

[6]. Comp. Av. *hikhra*, dry dead physical matter, such [redacted] nails, hair, etc.

[7-7]. *Ol tanû vistarg.*

[8]. Reading, according to DP., *a-vashtîg*, lit., "unchanged"; comp. Pers. *gashtan*, "to look about," "to change." West's reading: *hûdâtig*, "well-behaved."

[9-9]. *Pavan khûp âmûkht dâsht*, taking *pavan dâsht* in the sense of Pers. *pandâshtan*, "to think." West's rendering: "is considered as well-taught."

[10-10]. So according to DP.; comp. Av. *mithaŏkhta* and *dush-sangha*, Pers. *dûsh-nâm*, "abuse." West: "about falsehood and slander."

[11-11]. *I kas (va) mas.* West: "small and great."

[12]. *Pâhrîj*, that is, abstinence from certain things. It may also mean "care."

[13-13]. *Baên dâtig khapâg*, lit., "in her lawful enclosure," that is, in a room prepared for her according to the Avestic law. As to *khapâg* comp. Pers. *khapâg*, "an enclosure." *Khapâk* may be read *a-pâk*, "impure."

[14-14]. Reading: *chashan va kâr*, comp. Av. *chash*, "to eat", and Av. Pers. *chashan*, "eating." *Kâr* here means travail at childbirth. It may mean the proper work for a pregnant woman.

(7). About the paterfamilias[1] who does[2] not educate[2] his own family for the purpose of educating the family of another; (and) whatever (is) on the same subject. (8). About a rustic[3] (and) an idol-worshipper[4] of[5] even (religious) opinions[5]; and from whom first (those) opinions originate. (9). About the propriety[6] (or) impropriety of a religious opinion that is declared,[6] and the reasons of both. (10). And about the man who runs away (*varîkûnêd*) from the fear of a counter-assault.

(11). And, also, about impenitence (*a-patitîgîh*), and suppressing[7] grievances[7] (of others); (and) whatever (is) on the same subject. (12). And the difference[8] of sins in priests from those in other persons, as to penitence. (13). About the propriety of an atonement, and the measure (of that) propriety. (14). About[9] as to what extent[9] the authority[10] of one's own high-priest is letting[11] off[11] the sin which any other person may commit who is, also, among[12] his disciples;[12] that one, too, who is his pupil regarding[13] (the knowledge of) the soul.[13]

(15). And about the judge (who is) letting off the punishment of sinners; and whatever (is) on the same subject. (16). About the authority of the plaintiff for[14] making an amicable settlement.[14] (17). And about preventing[15] the purity being given to the non-Irânians; and whatever (is) on the same subject.

---

1. Av. *nmânô-paiti*, "the lord of a family"; comp. Pers. *mân*, "a family," "a household." West, "a householder."

2-2. *A-âmûjêd.*

3. Reading *khasâig*, comp. Pers. *khas, khasâ*, "a rustic," "a mean person," "a mountaineer," or "a miser." West: *âsâyag*, "quiet."

4. Reading: *aûzdîsî-îg*, Av. *uzdishta*, Pahl. *aûzdîstan*, "to set up."

5-5. *Pavan hâvand dâdistânîgîh*, lit., "with even or equal decisions."

6. *Sachishna*, comp. Pers. *sazidan*, "to be worthy," "to suit;" lit., "worthiness". Av. rt. *sach*, "to be fit."

7-7. Reading *parîjân-spûjîh*, according to West; comp. Pers. *pariz*, "complaints," "lamentation."

8. *Jvitarih*, "otherness," "difference."

9-9. *Madam pavan mâ patmânug.* 10. *Sharîtâîh.* 11-11. *Shedkûnân.*

12-12. *Baên hâvisht î ôlâ.* 13-13. *Rûbânîg.*

14-14. *Pavan âshtîh* (peace) *kardan.* 15. *Yansegûnân*, "taking away."

(18). About the supplication[1] of a *margarjân*[2] sinner, and the mutual[3] helping[3] (of one) unto a *margarjân* sinner; and whatever (is) on the same subject. (19). About confession[4] as to a thing, and the extent of the confession; and whatever (is) on the same subject. (20). About showing a desire for (committing) a *margarjân* sin.

(21). And about a blow which is by a weapon, which is incomplete or (*va*) not incomplete, when adults or minors may cause it, minors though (*amat*) mutually[5] helping.[5] (22). About a wounded person whose disease is cured[6] by medicine, and (his) death[7] from a disease arising[9] from the (original) disease (of the wound); (and) whatever (is) on the same subject.

(23). And about taking[10] security from the accused[10] after the decision of the judges. (24). About the judicial proceedings (*dâdistân*) as to an offence, which when continued[11] on[11], owing to the poverty[12] of the complainant, the man who is a

---

1. Comp. Pers. *lâva kardan*, "to supplicate."

2. Av. *mahrka*, "death," and *arej*, "to be worthy"; Pers. *arzidan*. Hence *margarjân* means "one worthy of death or damnation." 3-3. *Ham-aiyyârih.*

4. Reading (according to West): *khûstûgih*; comp. Pers. *khustû*, "confessing;" and *khûstûwân*, "those who confess." Otherwise, comp. Pers. *khastagi*, "wounding"; hence the rendering: "about wounding through anything, and the extent of that wounding." Taking it from *khwâstan*, "to ask," it may mean "about asking for anything, and the extent of that asking." Reading: *hû-stûgih* "righteous fear" (Pers. *hû* and *stûh*, "fear," "dread"), the rendering would be "about the righteous fear for anything, and the extent of that righteous fear."

5-5. *Ham-aiyyârih.* Otherwise: "when adults or minors shall cause it unto minors, when (they do so) helping each other."

6. Lit., "which is suppressed", comp. Pers. *dar khûd nishastan*, "to recover oneself." West: "allayed." 7. Yemituntan.

9. Literal meaning of *lakhvâr khâstan*. It may mean a relapse of the original disease that was caused by the wound.

10-10. *Garûb min pasimâr vakhdûntan*? comp. Pers. *girû*, "a pledge," "a security;" *girû burdan*, or *giraftan*. *Pasîmâr*, "one who puts forth his defence after (*pas*) (the complainant has stated his plaint)." 11. *A-tûbânîgih*, lit., "inability," "weakness."

12. *Sachishna hamâê yehvûnt.* It may mean "have been prolonged."

pleader[1] shall undertake to conduct[2] the authority[3] of the complainant[3] (25). About the appointment of an intercessor (*dâtag-gûb*), (and) the extent of (his) intercession.

(26). About an assault which is furious[4] altogether (*ham*) in the beginning. (27). And about a free[5] assault; and the striking[6] of a weapon back straight[6] in order to test it; if[7] not possible (to go) straight,[7] one[8] shall make a change in (its) use,[8] either for giving[9] scars,[9] or for punishing (people); (and) one shall[10] get rid of[10] a curved[11] (weapon); and whatever (is) on the same subject. (28). About the extent of the punishment of minors for the crimes which they may commit. (29). About soliciting an explanation,[12] the extent of the explanation; and whatever (is) on the same subject. (30). And about the acceptance[13] of a private[14] statement of someone while[15] passing away[15]; that is, about bequeathing[16] (his) property,[16] (and) making[17] the last will[17] about (his) absolution[18] from sins[18].

(31). And about smiting an unknown[19] person at a time unknown[20] (to him); and whatever (is) on the same subject.

---

1. *Gabrâ dâta-vâcha*; comp. Av. *dâta*, and *vach*, "to speak;" lit., "a speaker of laws." 2. *Râyînishna*, "exercise."

3-3. *Dastôbarih i pêshîmâr râyînisha* (to act as his attorney).

4. *Pûr-tâg*, lit., "fully-running," (inflicted) "with full strength;" comp. Av. *tach*, "to run," or "to be strong."

5. Reading *âzâd*, comp. Pers. *âzâd*, "free," "independent."

6-6. *Râst lakhvâr zadan*. 7-7. *Amat râst lâ shâyad*.

8-8. *Ôl kâr varzishnîh vardînîdan*.

9-9. Comp. Pers. *pishanj* ("a freckle," "a scar") *dâdan*.

10-10. *Vardînîdan*, "to change." West: *va sukûn i vardînîdan*, "and a statement of the change." 11. *Nas'hônî* for *nas'hônîg*, "curved," "twisted."

12. Comp. Av. *paiti*, and Pers. *khwândan*, "to explain," "to decipher," "to study." West: *pâdô-khân*, "interpretation." 13. *Padîrishnîh*.

14. DP. *nîshân*, "a sign," "a token." West: "a signal." This reading of the Ms. is changed by me to *nîhânî* for *nihânîg*, "secret" (will and testament, or advice).

15-15. *Buên barâ vadîrishnîh*, that is, at the time of death.

16-16. *Manduvam barâ yehabûntan*, lit., "about giving away entirely (his) things." 17-17. Comp. Pers. *andarz kardan*.

18-18. *Patitigîh min vinâs*.

19. *Ana-shnâkht*, comp. Av. *khshnâ*; comp. Pers. *shnâkhtan*, "to know," "to recognise."

20. *Ana-shnâsag*, "not known." West: "at an indefinite time."

(32). And about giving a weapon, (and) telling to kill a non-Irânian who[1] has been seized for a judicial enquiry[1]; (and) whatever (is) on the same subject. (33). And about the tormentors[2] who are slain by a pious man; who[3] the tormentors (are)[3], (and) about[4] whom it is[4]; and when unto one, or more (*freh*) the command[5] is given [redacted] friends[5], they[6] shall either smite (the tormentors) in the front or behind the back[6]; and whatever (is) on the same subject. (34). And about him who holding a weapon spoke thus:—[7] "I see a man and a sheep, I[8] kill them with it,[8] and they pass away[9];" (and) whatever (is) on the same subject.

(35). And about the solicitation of a *marzapân*[10] to proceed forward in order to announce the law, owing[11] to the opposition of tyrants[11]; (and) whatever (is) on the same subject. (36). Where[12] (and) when one smites a living person, he torments[13] (him); and the living person (whom) he smites, torments him[14]

1-1. *Î ôl dâdistân-âòmandih vakhdûnt yegavimûnêd.*

2. Reading *frâsâyagân* for *frasâyagân*; comp. Av. *frasûna*, "destruction," rt. *fra-sâ* "to destroy;" hence "destroyers," "tormentors." These were the tormentors of the Mazdayasnians. West's reading: *freh-gasigân* or *freh-gashigân*, "hinderers."

3-3. *Frâsâyagân mûn.*

4-4. *Madam mûn yehvûnêd*; that is, about those unto whom they torment, the mention is here.

5-5. *Framâyîdan pavan aiyyâr.*

6-6. *Ayûf* (either) *pavan pîshîh* [redacted] (better *ayûf*) *âkharîh zanishna vabîdûnând.* West: "when one has to command (it) as assistance for one or many, or they shall commit the assault in advance or afterwards."

7-7. West: "about the weapon they shall seize it is stated thus:"

8-8. *Palash palash makhîtunam*, better *palash makhîtunam* only. West: "I strike upon this (and) upon that, and (it) is gone."

9. Better *sejîtûnd.*

10. Comp. Pers. *marzbân*, "a governor on the borders of [redacted] hostile country;" Av. *marez*, "to arrive at a certain limit," and *pâna*, "a guardian," "a protector."

11. That is, in the face of the opposition from tyrants; comp. Pers. *pâ*, "resistance," "power," "force." Otherwise, "who [redacted] subject to, or at the feet of tyrants;" comp, Av. *sâstar.*

12. Here *aêgh* may be for *havât aêgh*, meaning: "know that when one...."

13. Av. *tbish*, Skr. *dvish*, "to torment." 14. Meaning, the smiter.

(when) dead; that one who smites a dead person, torments[1] (himself) in life[1]; and he who torments a dead person, torments (his soul when) dead; and whatever (is) on the same subject.

(37). About the wood and the pith (*dêl*) which (are) useless,[2] that which shall be kept[3] certainly (*ghal*) till the extent[4] (of time) that is mentioned; in[5] the meanwhile[5] (if) it dies, it shall not be burnt[6]; also that wood shall be burnt as fuel only in a blast[7] furnace,[7] (and) according to the dimension[8] of the blast furnace; (and) whatever (is) on the same subject.

(38). About the sin of a man, as[9] to which (sin) he attains also in partial helplessness[9], the proof[10] of the aptness[11] of (his) assault by the atonement[12] in the *baresman*-ordeal[13], and by the *baresman*-ordeal in the fire-ordeal;[13] (and) whatever (is) on the same subject.

1-1. *Zîndag bishêd*. 2. Useless (*akâr*) for burning purposes.

3. That is, kept to be dry. 4. *Vad patmânag*, "till the measure (of time)."

5-5. That is, during the time required for the wood and the pith to be quite dry.

6. Meaning, that it shall not be used for the purpose of burning anything.

7-7. *Kûrih zigâ*, comp. Pers. *kûrah*, "a furnace;" *zigâ* is a Chaldæ word, meaning "wind." 8. *Patmânag*.

9-9. Reading: *pavan nîrmad* (partial) *a-chârih-ich yehamtûnêd*. *Nîrmad* generally means "the share of a priest in his *panthak* (diocese);" hence "a part," or "partial." To *a-chârih* comp. Pers. *lâ-chârî*, or *bi-chârah*. West's reading: *pavan virmal* (*vîra* "intellect," and *maiti* "thought") *âchârih-ich yehamtûnêd*, and his rendering: "an actual excusability (*âchârih*) to reasoning thought."

10. *Dâshtan*, "supporting" "maintaining;"

11. *Arjânîgih*, "worthiness," "value;" Av. *areja*, "worth."

12. *Vijôrdih*, or *vijûrdih*; Av. *vi* and *char*; comp. Pers. *guzârdan*, *gûnâh-guzârêsh*, "an atonement for a sin."

13-13. Reading: *baresmanag-varih*, Av. *baresmô-varangha*. In the Pahlavi Version of the Avesta, *baresmag* or *baresmanag* is the rendering of the Av. word *baresmanya*, "pertaining to *baresma*." Av. *varangha* means the *var-nirang* or ordeal, which is mentioned in the *Yasna*, chaps. XXXIII., 7; XLVII., 6; and LI., 9. According to the *Dinkard* (see my edition, vol. XIV., chap. IV., §§ 3-4), Book VII., there were thirty-three kinds of ordeals, two of which, namely, the *baresmô-varangha* (an ordeal by the use of the consecrated *baresma*) and the *garemô-varangha* (an ordeal by means of fire or heat), are alluded to here in § 38. The

(39.) And about the straightforwardness (*frârûnîh*) of physicians; and the meritoriousness which (results) from doing good,[1] and the sin from not doing good; the nature[2] of the effects[2] of medicines[3]; and the calling in (*bavîhûnastan*) of a physician also for a sheep[4]; (and) whatever (is) on the same subject. (40). About a new (*navag*) horse that is caught on a mountain[5] by entrappers[6], when (*chîgûn*) catching (him) the sin of catching unlawfully[7] and carelessly[7] occurs,[8] (if) wounding (and) injury (result) from it; (and) whatever (is) on the same subject.

(41). And about several persons, for whom[9] it[10] is unnecessary to know[10] as to the imperfection or non-imperfection of a

---

or deals that are commonly known in Pahlavi books, especially the *Dînkard*, [redacted] the *baresma* ordeal, the heat-ordeal, and the water-ordeal. Dastûran-Dastur Atarô-pâta Mahraspendân, who flourished in the reign of Shahpûhr II., is well-known for his great exploit in allowing molten brass to be poured on his chest, and his success in that heat-ordeal (*garemo-varangha*, for which [redacted] *Afrîngân î Gâhambâr*, § 9.). The Pahl. *baresmanag-vara* may also be read *barg-î-mang-vara*, "the ordeal by use of the leaves of *mang* (narcotic, Av. *bang* Skr. *bhâng*)." Something similar to this is mentioned by Dastur Mânûshchihar in his book, *Dâdistân-î-Dinîg* (see S. B. E. vol. XVIII., chap. XXXVII., 74,) namely, the ordeal by poison. West's rendering of the latter part of this section 74, runs thus :—"when one of two litigants prematurely revengeful, gives to (his) fellow-litigant an irritating poison, (and) himself eats wholesome flour before the later litigant gives a poison, [redacted] an antidote, to the earlier litigant, (and) himself eats the poison-subduing flour ; after which he is cured (by) the poison, and his enemy is dead through the poison of the flour." See also West's footnote 4, pp. 102-103; and my footnote, on p. 65.

1. It may mean, "from the physician's good conduct or character;" comp. Pers. *khûp-kirdâr*. 2-2. *Chîgûnîh î hait*. 3. *Dârûgân*, comp. Pers. *dârû va darmân*.

4. The word *gaôspendân* often includes all beasts of burden, namely, horses, camels, etc.

5. Av. *kaôfa*, "a mountain." West: "About a horse which is new to the saddle (*kôfak*), being made tailless (*kapch*), and not feeding (*a-khavânô*.)" Comp. Pers. *kûh*, for *kôha*, "prominent parts of a saddle in front and behind."

6. Reading: *kafch vahîdûnân*, lit., "makers of traps"; comp. Arabic *qafs* "tying by the feet," "confining in a cage"; *qafs*, also means "a network". Pers. *kafsh* means "a shoe."

7-7. *A-dâtihâ va apâhrijihâ*. 8. *Yehvûnêd*.

9. *Amat* for *mûn*. 10-10. *Lâ shâyad khavitunastan*.

thing when as a weapon, imperfect or even not imperfect, its casting[1] is easy for blood-shedding[1], and a wound occurs; and it is not obvious which weapon was thrown, and by whom; (and) it is not possible to understand (its) imperfectness or non-imperfectness; (and) whatever (is) on the same subject. (42). And about the mode of thrusting the spearhead[2] into a weapon; this (also) that how much of it one thrusts in the ground when (it is) hard, or soft, or impenetrable[3]; when he is to raise it up aloft[4], and how much upward when he strikes (*patkâpêd*) it again with a sweep[5], or draws upward the centre (of the spear) at the time of the sweep; and whatever (is) on the same subject. (43). About an assault, and an occasion (*bâr*) of worst[6] wounding[6] when one would make such[7] (an assault), he is to atone[8] (for it) on the spot[8]; (and) the sentence upon it (is to be declared) at the fourth time[9]. (44). And about imprisoning[10] (someone) in a place that is frightful and pathless,[11] and in the midst of pernicious creatures,[12] and numerous[13] pernicious creatures; (and) whatever (is)

1-1. *Ôl khûn* (blood) *âsân* (easy) *shashtûnî*. Here *shushtanî* is a noun form, of which the Huzvâresh infinitive is *shashtûntan* "to throw (a weapon)," just as *yehvûnî* is a noun form of which the infinitive is *yehvûntan*, "to be." It appears that in ancient Irân imperceptible instruments were used for wounding and killing enemies. West's reading : *ôl ân âsân hastanî*, "(as a weapon) it is convenient to them."

2. Reading : *daibun*, a corruption of the original *darbun* or *drûbun*, meaning, "the pointed end of a spear"; comp. Av. *dru* (in *khrvi-dru*), "a spear;" Pers. *daibur* means etymologically "the cutting part of a spear," or "the spear-head." West's reading : 3-*ô âyin*, "the 3 modes."

3. *A-chârgânag*, comp. Pers. *lâ-châr* "helpless," hence a place through which a person is helpless to pass a spear. 4. *Baên bâlâê*.

5. Comp. Pers. *gird*, or *gard*, "turning round," "revolving," or "sweeping;" Av. *varet*, "to turn round."

6-6. *Raêshigtûm*, comp. Av. *raêsha*, "a wound"; lit. "causing the worst sort of wounds."

7. Reading : *ham-chîgûn*; comp. Pers. *hamchû* or *hamchûn*, "such," "so," "thus." According to DP., *ham-chim daêna vahîdûnayên*; West's rendering : "(for) the same reason, they would celebrate a religious rite."

8-8. *Pavan jivâg tûjîdun*. 9. Meaning that the *margarjân* sinner is to be sentenced to death at the fourth time of such wounding.

10. Comp. Av. *dar*, "to hold fast," "to retain."

11. *A-vidarg*, "inaccessible;" Pahl. *vidarg*, "a path;" Av. *vi* and *tar*, "to cross." 12. *Khrafstrân*; Av. *khrafstra*.

13. Pers. *chandîh*, "an indefinite number." West : "the quantity (of noxious creatures.)"

(39.) And about the straightforwardness (*frârûnîh*) of physicians; and the meritoriousness which (results) from doing good,[1] and the sin from not doing good; the nature[2] of the effects[2] of medicines[3]; and the calling in (*bavihûnastan*) of a physician also for a sheep[4]; (and) whatever (is) on the same subject. (40). About a new (*navag*) horse that is caught on a mountain[5] by entrappers[6], when (*chîgûn*) catching (him) the sin of catching unlawfully[7] and carelessly[7] occurs,[8] (if) wounding (and) injury (result) from it; (and) whatever (is) on the same subject.

(41). And about several persons, for whom[9] it[10] is unnecessary to know[10] as to the imperfection or non-imperfection of a

---

or deals that are commonly known in Pahlavi books, especially the *Dînkard*, are the *baresma* ordeal, the heat-ordeal, and the water-ordeal. Dastûran-Dastur Atarô-pâta Mahraspendân, who flourished in the reign of Shahpûhr II., is well-known for his great exploit in allowing molten brass to be poured on his chest, and his success in that heat-ordeal (*garemo-varangha*, for which [redacted] *Afrîngân i Gâhambâr*, § 9.). The Pahl. *baresmanag-vara* may also be read *barg-î-mang-vara*, "the ordeal by use of the leaves of *mang* (narcotic, Av. *bang* Skr. *bhâng*)." Something similar to this is mentioned by Dastur Mânûshchihar in his book, *Dâdistân-î-Dinîg* (see S. B. E. vol. XVIII., chap. XXXVII., 74,) namely, the ordeal by poison. West's rendering of the latter part of this section 74, runs thus :—"when one of two litigants prematurely revengeful, gives to (his) fellow-litigant an irritating poison, (and) himself eats wholesome flour before the later litigant gives a poison. as an antidote, to the earlier litigant, (and) himself eats the poison-subduing flour ; after which he is cured (by) the poison, and his enemy is dead through the poison of the flour." See also West's footnote 4, pp. 102-103; and my footnote, on p. 65.

1. It may mean, "from the physician's good conduct or character ;" comp. Pers. *khûp-kirdâr*. 2-2. *Chîgûnîh î haît*. 3. *Dârûgân*, comp. Pers. *dârû va darmân*.

4. The word *gaŏspendân* often includes all beasts of burden, namely, horses, camels, etc.

5. Av. *kaôfa*, "a mountain." West : "About a horse which is [redacted] to the saddle (*kôfak*), being made tailless (*kapch*), and not feeding (*a-khavânô.*)" Comp. Pers. *kûh*, for *kôha*, "prominent parts of [redacted] saddle in front and behind."

6. Reading : *kafch vabîdûnân*, lit., "makers of traps"; comp. Arabic *qafs* "tying by the feet," "confining in a cage"; *qafs*, also means "a network". Pers. *kafsh* means "a shoe."

7-7. *A-dâtîhâ va apâhrîjîhâ*. 8. *Yehvûnêd*.

9. *Amat* for *mûn*. 10-10. *Lâ shâyad khavîtunastan*.

thing when as a weapon, imperfect or even not imperfect, its casting[1] is easy for blood-shedding[1], and a wound occurs; and it is not obvious which weapon was thrown, and by whom; (and) it is not possible to understand (its) imperfectness or non-imperfectness; (and) whatever (is) on the same subject. (42). And about the mode of thrusting the spearhead[2] into a weapon; this (also) that how much of it one thrusts in the ground when (it is) hard, or soft, or impenetrable[3]; when he is to raise it up aloft[4], and how much upward when he strikes (*patkâpêd*) it again with a sweep[5], or draws upward the centre (of the spear) at the time of the sweep; and whatever (is) on the same subject. (43). About an assault, and an occasion (*bâr*) of worst[6] wounding[6] when one would make such[7] (an assault), he is to atone[8] (for it) on the spot[8]; (and) the sentence upon it (is to be declared) at the fourth time[9]. (44). And about imprisoning[10] (someone) in a place that is frightful and pathless,[11] and in the midst of pernicious creatures,[12] and numerous[13] pernicious creatures; (and) whatever (is)

1-1. *Ôl khûn* (blood) *âsân* (easy) *shashtûnî*. Here *shashtanî* is a noun form, of which the Huzvaresh infinitive is *shashtûntan* "to throw (a weapon)," just as *yehvûnî* is a noun form of which the infinitive is *yehvûntan*, "to be." It appears that in ancient Irân imperceptible instruments were used for wounding and killing enemies. West's reading: *ôl ân âsân hastanî*, "(as a weapon) it is convenient to them."

2. Reading: *daibun*, a corruption of the original *darbun* or *drûbun*, meaning, "the pointed end of a spear"; comp. Av. *dru* (in *khrvi-dru*), "a spear;" Pers. *daîbur* means etymologically "the cutting part of a spear," or "the spear-head." West's reading: 3-*ô âyin*, "the 3 modes."

3. *A-chârgânag*, comp. Pers. *lâ-châr* "helpless," hence a place through which a person is helpless to pass a spear. 4. *Baên bâlâê*.

5. Comp. Pers. *gird*, or *gard*, "turning round," "revolving," or "sweeping;" Av. *varet*, "to turn round."

6-6. *Raêshîgtûm*, comp. Av. *raêsha*, "a wound"; lit. "causing the worst sort of wounds."

7. Reading: *ham-chîgûn*; comp. Pers. *hamchû* or *hamchûn*, "such," "so," "thus." According to DP., *ham-chim daêna vabîdûnayên*; West's rendering: "(for) the same reason, they would celebrate a religious rite."

8-8. *Pavan jivâg tûjîdan*. 9. Meaning that the *margarjân* sinner is to be sentenced to death at the fourth time of such wounding.

10. Comp. Av. *dar*, "to hold fast," "to retain."

11. *A-vidarg*, "inaccessible;" Pahl. *vidarg*, "a path;" Av. *vi* and *tar*, "to cross." 12. *Khrafstrân*; Av. *khrafstra*.

13. Pers. *chandîh*, "an indefinite number." West: "the quantity (of noxious creatures.)"

thing when as a weapon, imperfect or even not imperfect, its casting[1] is easy for blood-shedding[1], and a wound occurs; and it is not obvious which weapon was thrown, and by whom; (and) it is not possible to understand (its) imperfectness or non-imperfectness; (and) whatever (is) on the same subject. (42). And about the mode of thrusting the spearhead[2] into a weapon; this (also) that how much of it one thrusts in the ground when (it is) hard, or soft, or impenetrable[3]; when he is to raise it up aloft[4], and how much upward when he strikes (*patkâpêd*) it again with a sweep[5], or draws upward the centre (of the spear) at the time of the sweep; and whatever (is) on the same subject. (43). About an assault, and an occasion (*bâr*) of worst[6] wounding[6] when one would make such[7] (an assault), he is to atone[8] (for it) on the spot[8]; (and) the sentence upon it (is to be declared) at the fourth time[9]. (44). And about imprisoning[10] (someone) in a place that is frightful and pathless,[11] and in the midst of pernicious creatures,[12] and numerous[13] pernicious creatures; (and) whatever (is)

1-1. *Ôl khûn* (blood) *âsân* (easy) *shashtûni*. Here *shashtanî* is a noun form, of which the Huzvaresh infinitive is *shashtûntan* "to throw (a weapon)," just as *yehvûni* is [redacted] noun form of which the infinitive is *yehvûntan*, "to be." It appears that in ancient Iran imperceptible instruments were used for wounding and killing enemies. West's reading: *ôl ân âsân hastanî*, "(as [redacted] weapon) it is convenient to them."

2. Reading: *daibun*, [redacted] corruption of the original *darbun* or *drûbun*, meaning, "the pointed end of a spear"; comp. Av. *dru* (in *khrvi-dru*), "a spear;" Pers. *daibur* [redacted] etymologically "the cutting part of a spear," or "the spear-head." West's reading: 3-*ô âyin*, "the 3 modes."

3. *A-chârgânag*, comp. Pers. *lâ-châr* "helpless," hence [redacted] place through which a person is helpless to pass a spear. 4. *Baên bâlâê*.

5. Comp. Pers. *gird*, or *gard*, "turning round," "revolving," or "sweeping;" Av. *varet*, "to turn round."

6-6. *Raêshigtûm*, comp. Av. *raêsha*, "a wound"; lit. "causing the worst sort of wounds."

7. Reading: *ham-chîgûn*; comp. Pers. *hamchû* or *hamchûn*, "such," "so," "thus." According to DP., *ham-chim daêna vabidûnayên*; West's rendering: "(for) the same reason, they would celebrate a religious rite."

8-8. *Pavan jîvâg tûjidan*. 9. Meaning that the *margarjân* sinner is to be sentenced to death at the fourth time of such wounding.

10. Comp. Av. *dar*, "to hold fast," "to retain."

11. *A-vidarg*, "inaccessible;" Pahl. *vidarg*, "a path;" Av. *vi* and *tar*, "to cross." 12. *Khrafstrûn*; Av. *khrafstra*.

13. Pers. *chandih*, "an indefinite number." West: "the quantity (of noxious creatures.)"

on the same subject. (45). About holding the tail (*dûmb*) of a bull or a horse on which someone rides, (and) keeping[1] (the animal) back[1]; (and) whatever (is) on the same subject. (46). And about frightful appearances and sorcerers' incantations; (and) whatever (is) on the same subject.

(47). And about a complainant's[2] case[2] as to the compensation (*mizda*) for a kid[3], or a sheep[4], or a cattle, or a ritual[5]; either (when) the complainants are one, or two, or three, or four, or more (*frêh*); how one is to summon[6] the defendant[6], and[7] how much time is (allowed for it.)[7] (48). About when (there is) difference[8] (of opinion) as to theft, and confession[9] as to plunder; or difference as to plunder, (and) confession as to theft; and when (there is) difference as to injuring human life, and confession as to injuring cattle (life); or difference as to injuring cattle (life), and confession as to injuring human life; when (there is) difference as to theft and plunder, (and) confession as to injuring human life and injuring cattle (life); or difference as to injuring human life and injuring cattle life, (and) confession as to theft and plunder. (49). And when the difference is (*yehvûnêd*) about so much, (and) the confession is about so much of a different species (*srâdag*); and when the difference is about so much, and the confession is about more of a different species; and when the difference is about so much, the confession is about less of a different species; and when the difference is about so much, the confession is about more of the same species; and whatever (is) on the same subject.

1-1. *Lakhvâr dâshtan.*

2-2. *Pêshimârih*, "accusation," or "plaint."

3. Av. *asperena* is sometimes rendered by the Pahl. *ana-spûrig*, "not of mature age"; another meaning, "of the value of a *dêrham*". Av. *asperena* also means a coin.

4. Comp. Av. *anumaya*.

5. Reading: *nirang*. West's reading: *vîrôk*, "a human being."

6-6. *Pasîmâr bavîhûnastan.*

7-7. *Va zimân chand yehvûnêd.*

8. *Ana-basânih*; "dispute," "conflict"; comp. Pers. *basân*, "like," "resembling;" hence *ana-basân*, "differing."

9. Comp. Pers. *khustû*, "confessing" or "confession."

(50). And about the sin of the tutor[1] who (is) not helping the pupil[1]; (and) whatever (is) on the same subject. (51.) And about seizing[2] one who has stolen (*dûj*) things of others[2], (and) dragging (him) to the judges; (and) whatever (is) on the same subject. (52). This, too, that when distress (*bêsh*) has[3] come upon[3] a good man, in[4] order to remove (him) from[4] that distress entirely, everybody should so exert as though it would have come on himself. (53). And when a good man is smitten through[5] vengeance[5], everybody should so exert in demanding a compensation (*tûjishna*) for him from the smiter, as[6] though he had himself been smitten[6]. (54). And this, too, that when there is no fear unto him, a capability[7] for doing help (is[8]) thus a helping of the sinless[9]; as to the property which should have been carried away from him, if they[10] would not cause (the same) to be brought back[10] (from the thieves) after[11] one *hâsra*[11], they would become guilty and liable to atonement like[12] him who had carried (it) away.

(55). And about the selection[13] between the Irânian[14] and the non-Irânian thief[14] as to the money[15] and clothings given

1-1. *Ana-aîyyârîh î rad ól hâvisht*, lit., "the teacher's non-helping of the pupil."

2-2. Lit., "seizing the thief (*dûj*) of others' (*aîshîgân*) things. 3-3. *Madam mat yegavîmûnâd.*

4. *Barâ debrûnân*, lit., "for drawing (him) out of...."

5-5. *Pavan kaêna*; comp. Av. *kaêna*, "malice," "revenge."

6-6. Lit., "as though (the smiting) would have come on himself."

7. *Tûbânî* for *tûbânîh*. 8. Or, will prove to be.

9. Or, "of the innocents."

10-10. *Lakhvâr yehîtyûntan lâ vabîdûnayên.*

11-11. That is, within one *hâsra's* time; comp. Av. *hâthra*. According to the *Frahâng î Oîm Aêvag*, the longest day consists of twelve *hâthras* or twenty-four hours; so a *hâsra* means a lapse of two hours. According to West, an average *hâsra* of time is one hour and twenty minutes.

12. *Hâvand.* 13. *Vichîna*, Av. *vi* and *chi*, "to select."

14-14. *Dûj î Aîr va ana-Aîr.* West: "of indigenous and foreign thieves."

15. Reading: *dêram*, name of a Persian coin made of silver (equal to an Indian silver piece of coin which is worth about two annas). Here the word is used in the sense of some money. West's reading *sarm*, "cold."

(to them), (or) as to bringing[1] remedies in (their) sickness[1]. (56). And about a non-Irânian (whose) hands[2] are fettered[2] for no[3] other reason[3] except[4] for keeping (them) far[4] from water and fire, (and) for keeping[5] (them) far from[5] soiling[6] clothings[6] with blood, and molesting[7] (others). (57). About the sin of not[8] keeping back[8] him who is the foremost[9] smiter[9] of the two fighters, no sooner[10] is the smiting by him observed.[10] (58). About teaching the peace[11] of penitence,[11] and the worthiness[12] of connection[12] with him who is of great power; also when it is bringing[13] a union[13] through the penitence of him who is of little power; (and) whatever (is) on the same subject.

(59). About how to make a response about keeping (one's) life (*haît*) far from one worthy of death (a *margarjân*) through[14] great judiciousness[14]; and the reason of keeping (it so), and how to keep (it so); (and) whatever (is) on the same subject. (60). And about how to make a response when they enquire spitefully[15] about a holy man, (and) when[16] one knows who (*aîgh*) (he is), (and) when one knows not who (he is).[16] (61). And about how one is to offer a weapon to

---

1.1. West: "sickness and undergoing remedies."

2.2. *Dast â-garûb*; comp. Av. *â-garew*, "to catch," "to fetter;" Pers. *gareftan*.

3.3. *Lâ hân chim*. 4.4. *Barâ pâhrij*. 5.5. *Pâhrijidan*.

6.6. *Khûn khâz*; comp. Pers. *khâz*, "a clothing;" or "dirt;" hence, lit, "from bloody clothings," or "from becoming dirty with blood." West: "from blood," "filth." 7. Comp. Pers. *âsib*, "molestation." 8.8. *Ana-âvâj dârishnîh*.

9.9. *Pêsh-zadâr*.

10.10. *Ham-chigûn ajash zadârih khadîtunîhêd*.

11.11. *Patît âshtîh*, Av. *âkhshti*. Meaning, the peace of mind resulting from penitence.

12.12. *Band arjânigîh*.

13.13. *Patvastan debrûnân*.

14.14. *Pavan mas-dâdistânîh*. It may mean "through great religious sentiments." West: "through great judiciousness." 15. *Pavan kaêna*.

16.16. Or, "when one knows where (he is), and when one knows not where (he is)."

heads[1] of armies[1], to the frontier[2] governors,[2] who are rightly[3] glorious[3] (*hû-gadâ*).

(62). About casting an arrow imperatively[4] to a *margarjân* person, who has been delivered over again[5] to someone to whom *margarjân* people are surrendered[5] for slaying (them); the *margarjân* cries[6] aloud[6], (and) goes in the midst of a crowd[7] of people[7] (about him, so that) they may render help unto him; certainly they enervate[8] him, (but) when he utters three utterances (of repentance) they do not deliver him over again. (63). And about a *margarjân* who is[9] allowed to attend[9] at a great ritual, when they give superior evidence as to another *margarjân* (having been so) before[10]; (and) whatever (is) on the same subject. (64). About an evidence which is regarding sorcery, and killing[11] a holy man[11]; that is, to[12] what extent[12] it is certain[13] or believable[14]. (65). About[15] bearing love of sorcery,[15] and doing[16] harm[16] (to others); (and) causing the destruction of one who is a *margarjân* person through[17] sorcery[17]; (and) whatever (is) on the same subject.

1-1. *Haênîn-patân*, comp. Av. *haêna* "an army," and *paiti* "a lord."

2. *Marza-pâna;* Av. *mareza* "frontier," and *pâna*, "a guardian;" and Pers. *marzbân*. 3-3. West: "august."

4. *Dastôbarîhâ*, lit., "with authority."

5. *Lakhvâr ôl aîsh mûn margarjân baên kard.*

6-6. Comp. Pers. *lâmah*, "shouts," "cries;" also means "spiritless," hence "the (*margarjân*) becomes spiritless." West: "becomes supplicating."

7-7. Reading *gurûh;* comp. Pers. *gurûh*. West's reading: *darnâî*, "(goes to the middle of) the distance."

8. *Pâdîrânînênd*, "they make him nervous or weaken him."

9-9. *Dâshtag*, lit., "has been kept in."

10. That is, having attended at such a ritual before.

11-11. *Yasharub-ganîh;* comp. Av. *ashava*, and *jan*, "to smite."

12-12. Lit., "in what measure." Av. *paiti*, and *mâ* "to measure."

13. Pahl. *aêva-var* gives *aêvar*, lit., "of one belief or opinion."

14. *Vara-âômand*, Av. *var*, "to believe." Otherwise, "deserving to undergo an ordeal," comp. Av. *varangh*, "an ordeal;" hence it may mean "doubtful." West's meaning is, "doubtful."

15-15. *Madam zûshâram* (Av. *zush*, "to love") *î ôl yâtûgîh bûrdan*.

16-16. Reading: *khûstan*, "to wound." West's reading *khandîdan*, "to laugh at." 17-17. *Pavan yâtûgîh*.

CHAPTER XIX.

NÎKÂDÛM NASK.

(1). The fifth section (of the Nîkâdûm Nask) has twenty four headings[1]: about the standing up and walking forward of a man with a weapon, and with a revengeful[2] object[2], towards (another) man; and also when he seizes a cattle, and puts a saddle on it,[3] and sits on it, holds the rein[4] in hand, and rides[5] onward; this, too, that when he reaches there[6], he smites him, or another[7] person[7]; and whatever (is) on the same subject.

(2). And about what (one) has to do when two men are plotting[8] for the destruction of a pious person, and for highway[7] robbery;[7] and the execrations[8] therefrom; (and) whatever (is) on the same subject. (3). About what (one) shall do when out of two men, who are companions[9] on the road,[9] one slays a holy man; (and) as to the other when he is without fear, (or) when he is full of fear. (4). About preserving[10] the *margarjân* when (there) is necessity[11] for (his) medical treatment,[10] though the complainant[12] is opposed[13] to it[13]; (and) whatever (is) on the same subject.

(5). And about the needlessness of citations[14] from a body of laws (or judgments)[14] by[15] the plaintiffs and the defen-

---

[1]. *Mâdîgân.* [2-2]. *Kaêna mînishnîh.*

[3]. *Zayanînêd*, lit., "causes it to be saddled"; comp. Pers. *zîn nihâdan.*

[4]. Reading *sênjêm*, comp. Av. *thanj*, "rein." West's reading: *ayôkham.*

[5]. *Sejîtûnêd*, lit., "goes onward." [6]. That is, there where he finds the man. [7-7]. Or, a stranger.

[8]. *Ham-pûrsagîh*, lit., "holding mutual consultation"; *pûrsagîh* for *pûrsagîg.* [7-7]. Comp. Pers. *râh-dârîh.*

[8]. *Lakhvâr stâyishnîh*, "opposite of praising," "denouncement," "cursing."

[9-9]. *Ham-râs*, comp. Pers. *ham-râh*, "those who are on the same road," or "fellow-travellers."

[10-10]. That is, about not killing a *margarjân* person when his illness requires a medical cure. [11]. Comp. Pers. *dar bâyad.*

[12]. *Pêshîmâr*, that is, he who has complained against the *margarjân.*

[13-13]. *Jvîd dâdistân*, "(is) of a different view."

[14-14]. *Min tanû î dâdistân gûftan.* West: "as to the substance (*min tanû*) of the law." [15]. DM. *î*, "of".

dants, when the witness and judge (is) the *môbadân-môbad* (head-priest); and the belief[1] in the judgment of the *môbadân-môbad*, which they entertain[1] because of their own knowledge and testimony, also when[2] (there is) no physical punishment[2]; the want[3] of confidence[3] in other judges, also when (there is) physical punishment; the needfulness of quoting through (*ôl*) a body of laws on the part of the plaintiffs and the defendants, also when the judge is conversant with legal decisions. (6). And about (two) illegal[4] fighters becoming joint-sinners[5], when one inflicts[6] the wound[6], the other[7] (too) they call[7] a *margarjân*. (7). And about the food[8] for co-travellers[9] (to a country), and their[10] return[10]; (and) whatever (is) on the same subject.

(8). And about[11] causing the infliction of punishment[11] on magistrates; the help[12] of non-magistrates to magistrates; the help of magistrates to[13] those in exempting these from punishment[13]; likewise (*ham*), about a conference in the case of an assault; (and) whatever (is) on the same subject. (9). About the non-atonement[14] of men, of those (men) who[15] may have committed crimes, and the obligation to arrest (their) nearest relations[16], (and to see)

1-1. *Vâvarîh vabîdûnayên*, comp. Pers. *bâvar kardan*, "to believe in."

2-2. *Amat-ich pavan tanû lâ vijôrdan*, lit., "even when there is no atonement in the body;" comp. *vinâs vijârishna*, "atonement for sins."

3-3. *A-vâvarîh*, "disbelief." 4. *A-dâdistân*. 5. *Ham-vinâs*.

6-6. Reading: *sashtan*, as in DM.; comp. Sanskrit *shas*, "a wound." West reads it *sîkhtān*, "to dissipate."

7-7. *Aêvag margarjân vâbîdûnayen*, lit., "they make the other a *margarjân*." That is, when two people are striking an innocent person, and one of them gives him a fatal wound, then both the fighters together become *margarjân*.

8. *Pishû*, comp. Av. *pitu, pithwa*, "food," "nourishment." The word is often used in the *Dînkard*, Bk. VIII., in this sense.

9. *Ham-râsîh* is here used for *ham-râsîg*. 10-10. *Afash barâ vashtan*, comp. Pers. *gashtan*. West: "about supplies in travelling together, and their renewal." 11-11. *Madam tûjânishna-âômandîh*. 12. *Aîyyâr* used for *aîyyârîh*.

13-13. *A-tûjishna î ladenâ-shân ôl olâshân*. "Those" meaning non-magistrates; and "these", magistrates.

14. *A-tûjishnih*, the non-punishment of the proper culprits.

15. Here *amat* is used for *mûn*.

16. Comp. Av. *nabânazdishta*, "the next-of-kin relations."

in what proportion they are (implicated) therein; they[1] are not to be considered as innocent[1]; and how to fetter and even inflict[2] hardship upon[2] (them), and to cause[3] remedy to be demanded[3]; (and) whatever (is) on the same subject. (10). About the powerfulness (or opulence) which enjoys[4] in crimes where (there is) special[5] worthiness of it, and the reason of (that) worthiness[5]; and (about) the unpowerfulness where (there is) special unworthiness of it, and the reason of (that) unworthiness of it; and the transferring[6] of an act of merit from[7] one of the powerful men to another of them[7], (and) of a crime from one of the unpowerful men to another of them; (and) whatever (is) on the same subject.

(11). And about a plaint[8] which is[9] to be reasoned out[9] (by the plaintiff), and to be fought[10] against by the defendant; and the time for making[11] a (legal) speech[11] when the defendant does not appear (*yehtûnêd*), or appears (but) not to conduct[12] the case[12]; several reflections[13] of the plaintiff and the defendant; the time for preparing (the case) during[14] an interval[14]; the protected[15] and the discouraged,[16] and the ruin

---

1-1. *A-vinâs dâshtan lâ shâyad.*

2-2. *Sakhtinîdan.* 3-3. *Darmân bavîhûnast kardan.*

4. Comp. Av. *hvâthra*, "happiness," "comfort."

5-5. The text may be supplemented thus: *mâdagvar arjânîgîh î tûbânîgîh, va chim î arjânîgîh î tûbânîgîh.* 6. *Yehabûntan.*

7-7. If may be supplemented thus:—*min aê î tûbûnîgân ôl aê î tûbânîgân.*

8. *Péshîmârîh.* 9-9. Comp. Pers. *sâmân*, "reason," "understanding"; or "preparation"; hence, "(about the plaint) which is to be prepared."

10. *Paiti*, "against," and "*kâr.*" Pers. *paêkâr*, "conflict," "struggle."

11-11. *Ôl gûb vabîdûntan*; comp. Pers. *gû* or *gûî*.

12-12. *Kâr râyînîdan*, lit., "to conduct (his) work."

13. Reading: *handishîh* for *handishîhâ*; Av. *ham* and *dis*, "to see," meaning "to conceive;" Pers. *andîshidan*, "to think". It may mean "several considerations regarding the plaintiff and the defendant." West reads it: *khvêshîh*, "peculiarities."

14. *Baên parîr*; comp. Pers. *parîrah*, "an interval," "interruption" "of the day before yesterday" (Steingass).

15. Reading: *nipâta*, comp. Av. *nî-pâ*, "to protect." West: *va pâd*, "and the firm one"; comp. Pers. *pâd*, "firm", "durable."

16. *Avî-amâvand*, lit., "without courage or power"; or, "the despairing" (plaintiff or defendant).

therein[1]; and during[2] (the course of) judgment[2] the exhaustion[3] of the complainant's means[4], and the continuing on of (his) means of subsistence (*pishû*) during judicial proceedings. (11a). As to the woman who, as[5] a privileged wife[5], is to legally[6] conduct the plaint of (her) husband[6], and to inform the husband of the plaint when[7] it is manifest that nothing whatever (is) her property in that wealth[7] (of her husband), it is necessary[8] (to call) for evidence[8]; (and) whatever (is) on the same subject.

(12). About the ordeals for the atoners[9], those who (are) undergoing the *baresma*-ordeal[10], (and) those who (are) undergoing the heat-ordeal[10]; pure[11] they (are to be) each separately[11], free[12] from falsehood[12] they (are to be) each individually; (how)

---

1. *Airikhtagih patash*, comp. Av. *irikhta*, "ruin," "destruction", rt. *rich*; hence "the ruin therein of the despairing complainant or defendant."

2-2. Reading: *mât-i baên*; comp. Av. *maiti*, "thought," "judgment." West: *mat*, "a death-blow"; comp. Arabic *môt*, "death."

3. *Pâdirâninidân*, "to cause to be dried up or exhausted." Comp. Pahl. *pâdirân-shûsra*, the rendering of the Av. (*Vend.*, III., §§ 19-20) *pairishtâ-khshudrô*, "a man whose semen is dried up." Also Pahl. *pâdirâninêd* is the rendering of the Av. *pairishtayêiti* (*Vend.*, XVIII., § 63).

4. *Dârishna*, "what one has," "property," or "possession."

5-5. Reading: *pâtakhshâê-iha*; technically, "as a *pâtakhshâh-zan* or *shâh-zan*," who has married her husband with the consent of her parents, and who is not a *chakar-zan*, nor a *khûdash-râê zan*. A *pâtâkhshâh* wife had, in ancient Irân, the right of conducting her husband's suit in a Zoroastrian court of law.

6-6. Or, reading: *dâtug shôê pêshimârih kardan*, and taking *dâtug shôê* in the sense of a lawful husband, the rendering would be: "a woman, who is a privileged one, is to conduct the plaint of (her) lawful husband, and is to inform the husband of the plaint."

7. *Amatash khvîshih* (property) *mandavam-ich mandavam baên zak chabun lâ paêtâg*. *Khvîshih* means lit., "what is one's own."

8-8. *Pavan gaôkâêih shâyidan*, lit., "for evidence it is necessary", or, "the propriety for evidence".

9. *Vijôrdân*. 10-10. Compare Av. *Vendîdâd*, IV., § 46. See my footnote on chap. XVIII., § 38, p. 55. The *baresma*-ordeal is mentioned in the *Nirangistân*, p. 70 B:—*Dâta-i-Shapir gûft*:—"*Havât vara pavan barêsûm barâ khastôih lâ kard yegavîmûnêd; hait mûn bêsh-pânih yemalelûned.*" Data-i-*Vêh* (the commentator) said: 'Know that the ordeal with the *baresma* cannot be performed except in the case of an infirm or a wounded person; (and) there is one who says (that) 'it gives relief in a painful condition'." (See Mr. S. J. Bulsara's Translation, p. 157).

11-11. *Pâk zyashân jvîd*. 12-12. *A-drûjih* for *a-drûjig*.

when they solicit an ordeal which[1] is not (included) in their own status[1], but that which (is) in the status of others; and whatever (is) on the same subject. (13). About the extent of an evidence, and for[2] the reason of its being necessary[2]; the uselessness[3] of anyone who is without (*a-pavan*) evidence; (and) whatever (is) on the same subject. (14). About the nature[4] of a statement from an ordeal; and passing[5] over an ordeal by jumping[5]; how many to watch over it; the appointment[6] of time[6] for the previous-comer[7] and the after-comer[8] (to the ordeal); and the speaking, writing,[9] and the injury[10] therein[11]; and the different kinds[12] of hardship (*aîrikhtagîh*) of it; and how to take care of the limbs (*hanâmân*) on[13] which the ordeal is performed[13]; the formulæ,[14] one by one, which (are recited) for (their) preservation[14]; about the watching[15] which (is necessary) in the observation of the *yazishna* ceremony[16]; (and) the arbitration (*vichîra*) as to (the person)[16] being acquitted[17] (or) convicted[17]. (15). This, too, that who shall go[18] to the ordeal[19] of faith[19] first, second, third, fourth, fifth, sixth, seventh, eight, ninth and tenth; (and) who shall give

---

1-1. *Lâ zak î baên nafshâ pâdag* (status). 2-2. *Chim î shâyîdan rât.*

3. *Lâ-shâyîdan*, "unnecessariness."

4. Reading: *aêdûnî*. DM. *hait î*, "the existence of"; West, "the reality of." 5-5. *Ôl vara sis vazluntan;* comp. Pers. *sis*, "leaping," "jumping. West: *ôl var gâs vazlûnt*, "having gone to the ordeal place." *Sis* may also be equivalent to Pers. *sîz*, "strong," "vehement"; hence, "the vehement passing over the ordeal."

6-6. *Zimân vabîdûntanî.* 7. *Pêsh-madâr.* 8. *Âkhar-madâr.*

9. Reading: *nipishna* or *nivishna*. It can be read *va pandân*, "and admonitions," comp. Pers. *pand*, "advice"; or *va pishû*, comp. Av. *pitu*, "food." West's reading: *va yazishna*, "and the ceremonial."

10. *Aîrâkhtagîh*, Av. *irikhta*. West's reading *aîrîshtagîh*, "the invulnerableness." 11. That is, at the ordeal. 12. *Âînînagân.*

13-13. *Î vara palash varzîd yegavîmûnêd*, "on which the ordeal is exercised," or which are subjected to the hardship of the ordeal.

14-14. That is, the formulæ of prayers to God for the safety of the man while he is undergoing the ordeal. 15. *Netrûnishna*, "guarding," "superintendence."

16-16. The invocation of all good spirits for helping the arbitrators in giving the right decision as to the innocence or guilt of the person who has submitted himself to the ordeal. 17-17. *Bûkhta aîrikhta.* 18. *Mûn vazlûnishna.*

19-19. *Vara-kêsh;* comp. Av. *tkaêsha*, "faith"; Pers. *kêsh*, "religion." West: *var-gêsh*, (for *var-gâs*) "place of the ordeal."

the order (for it). (16). And about the functions of those[1] who[1] have strong faith in ordeals. (17). About the hardship through confession, or other reasons; (and) want[2] of confidence[2] thereby; (and) whatever (is) on the same subject. (18). About a thief breaking a prison[3] (and) absconding[4], (and) the suspicion[5] therefrom about anyone for helping[6] the thief; (and) whatever (is) on the same subject. (19). About (there) being no ordeal for venerable[7] men[7], so, too, about those of good repute[8]; the limit[9], accordingly[10], of the accusation[11] of (men of) good repute; that, too, which (is) about the measure of a *yûjyâst*[12], or a *dashmest*, or an *agoyôst*, or a *tachar*, or the least a *hâsra*[12].

(20). About the dispute (*patkârishna*) as to something[13] that is owned[13] by someone[14], which (*amat*) another[14] person[14] who has a witness to (its) possession[15], has with some[14] other person[14], whose possession[15] (there is) none, and who (is) without[16] a witness[16]; or someone who is in (its) possession, has with (*levatâ*)

1-1. *Vara-aûstîgân*, or "those who are trustworthy at the ordeal;" comp. Pahl. *aûstîgân*, *aûstîbân*, or *aûstabân*. Comp. Av. *staw*, "to strengthen."

2-2. Comp. Pahl. *lakhvâr-stâyishnîh*, "execration," or "absence of praise."

3. Reading, according to DM., *zîndân*; comp. Pers. *zindân* "[redacted] prison." West's reading: *zîvishna*, "life," and rendering: "about a thief destroying (*shkastan*) life. 4. *Varîkûntan*, "to escape." 5. Comp. Av. *vîmanangh*. 6. *Aîyyâragîh*.

7-7. Reading: *hû-stûgân*, comp. Av. *hu* and *stuta*, "respected," "praiseworthy;" Pers. *stû*, "veneration." It may be read *khûstûgân*, [redacted] West has done, and may mean "the confessors."

8. *Hû-srûbagân*, comp. Av. *haŏsrava*, rt. *sru*, "to hear," that is, "those who are well-heard of." 9. That is, the limit [redacted] to distance.

10. Reading: *pavan aîdûnî*. West: *pavan haît*, "as to the existence of." 11. *Hamêmârîh*.

12-12. According to the *Frahâng î Oîm Aêvag*, two *hâsras* (two Roman miles) make one *tachar*, two *tachars* make one *agoyôst*, two *agoyôsts* make one *dashmest*, and two *dashmests* make one *yûjyâst*. These are measures of distance. "This series of distances," says West, "is analogous to the Sanskrit series, but more elaborate; the *hâsar* is best compared with the *kôsha* [redacted] the commonest unit of moderate distance, though less than half its usual length; the Agoyôst is nearly the same [redacted] the Gavyûta; and the Yûjyâst is analogous to the Yôjana, though nearly double its length."

13-13. *Khvâstagîg*, lit., "belonging to one's property or wealth."

14-14. *Aêvag*. 15. *Dârishna*, Av. *dere*, "to hold in possession."

16-16. *Levatâ lâ gaŏkâê*.

one who has a witness; or someone (whose) evidence (is) with the angels, or[1] even someone whose possession is not clear[1]; and when both are related, or both are not[2] related[2]; and what kind of possession they call most[3] proper (*haîtûm*)[3]. (21). About the cancelling[4] of the judgment of a judge, and the appointment of time (for doing so) before the chief judge, and even an ordeal consequently (*minich*) for ascertaining[5] it; and whatever (is) on the same subject. (22). And about the dispute of three persons as to a property, (for which) it is manifest (that) it shall be given to one on the day of Ahuramazda[6], to another (*aêvag*) on the day of Vôhumana,[6] (and) to the third (*aêvag*) on the day of Ashavahishta[6]; the property is not to be delivered over to only one.

(23). And about selling[7] a property which is not one's own; (and) whatever (is) on the same subject. (24). About the difference[8] of opinion[8] as to a thing which is impossible to happen. (25). And about the litigation for an important[9] object[9] which a person possesses, (for which) he is consenting[10] thus:—"It is not mine, but I possess it from another person"; and whatever (is) on the same subject. (26). About the dispute of an Irânian with a non-Irânian, (or) with non-Irânians; (that) of a non-Irânian with a native[11] Irânian, (namely) with a man of the capital-city (of Irân), about a valuable[12] thing[12]; (and) whatever (is) on the same subject. (27). About the much[13] noisy tone[13] of the defendants before the judges in regard to the

1. The idea must be supplemented thus: "or someone in possession having one witness...........," has a dispute with another who is not owning it, and is without any evidence.

2-2. *A-nazdîhiq*, lit., "not near."

3-3. Lit., "most existing or real". West, "most real."

4. *Pâdirâninîdan*, "to cause to be made null and void".

5. *Aêvarîh*.

6. That is, on the first, second, and third day of the following Parsi-Zoroastrian month. 7. *Mezabanûnân*.

8-8. *Ana-basânîh*, "dissimilarity"; comp. Pers. *basân*, "like," "similar".

9-9. *Mâdag-î*, "a valuable object." 10. *Ham-dâdistân*, "of the same opinion," "agreeing". 11. *Bûnîg*, "original," or "by birth."

12-12. That is, about one's property.

13. *Chand aêvâj*; comp. Pers, *âvâz*, "noise," "clamour".

complainant having summoned (them) about a decree (*vichîra*); and about[1] statements mixed with abusive words[1] in legal proceedings; (and) whatever (is) on the same subject.

(28). About the period of the[2] high-priest who possesses property (*khvîshîh*) and wealth (*dârishna*)[3], and what the specific (*âînînag*) requirements are of the high-priest; and whatever (is) on the same subject. (29). About the propriety[4] of a woman for giving evidence and for judgeship, when (she is) master[5] of her own-self[5], (and) able[6] even to exercise the authority of (her) husband; the impropriety of a non-Irânian and a *marg-arjân* even[7] for either[7]; (and) whatever (is) on the same subject. (30). About a pledger[8] who[9] does not deposit securities beforehand[9]; (and) whatever (is) on the same subject. (31). About delivering the property of partners (*hama-bâjân*[10]); (and) whatever (is) on the same subject. (32). And about the property which a person possesses,[11] who has[12] nothing whatever to produce as testimony[12] for (his) proprietorship[13] and possession[14]. (33). And about the ordeal of gluttons[15]; (and) about the plaintiffs' helping[16] the defendants in distress[16] before[17] each other's taking legal proceedings[17]; (and) whatever (is) on the same subject.

1-1. *Madam vashtag* (perverse) *milayâîh gûmîjag gûbishnîh.* 2. Here *ôl* is used for *ôlâ.*

3. That is, how long the well-to-do high-priest is to hold his appointment as such in a *panthak* (diocese).

4. *Shâyîdan*, "rightness," "as it ought to be," "fitness".

5-5. *Madam tanû î nafshâ sardâr.* 6. *Pâtakhshâî.* 7-7. *Pavan aêvag-ich.*

8. Comp. Pers. *garû dâshtan*, or *garû nihâdan*, "to pledge".

9-9. *Garûb a-pêsh barâ hankhetûntan*, lit., "(whose) depositing of securities (is) not beforehand."

10. Comp. Pers. *anbâz*, "a partner."

11. *Yakhsenunêd.* 12-12. *Hîch gaôkâê levatâ levit*, lit., "has no evidential proof (*gaôkâê*) whatever with him". 13. *Khvîshîh.*

14. *Dârîshna*, comp. Av. *dere*, "to hold" (in possession).

15. Comp. Av. *paôuru*, or *pôuru* "full", and *khere*, "to eat"; hence *pâûrû-khûrân*, for *paôûrû-khûrân*, "immoderate eaters".

16-16. Reading: *mûst-gurazîh*; comp. Pers. *must*, "trouble," "distress," and *gurazîdan*, "to help", "to cure".

17-17. *Pêsh baên dâdistân râyînishnîh aêvag ôl tanid.*

(34). About the judgment as to a woman[1] (whom) they steal from a person, and she runs[2] away from (those) stealers; (and) someone seizes (her) by pursuing[3], (when other people) steal[4] her also from the latter[4]; (but her) original owner (*bûn-khvish*) does not recognize (her), he (is) buying[5] (her) again, when they (all) become accusers about her. (35). About a property which (is) in the possession of a person who, when someone gives it up to another person before[6] his eyes[6], does[7] not dispute[7] (it). (36). And about a high-priest teaching his pupil not[8] to appeal against a judgment[8]; (and) whatever (is) on the same subject. (37). About a conflict[9] regarding someone as to a particular property which is for[10] making gifts to the pious people;[10] (and) whatever (is) on the same subject.

(38). About the decision (as to) him who undergoes[11] an ordeal[11] for it (*patash*) thrice, and comes off according to rule[12]; (and) whatever (is) on the same subject. (39). And about (there) being several ways[12] of speaking[13] with a sorcerer's charms[13], (and) the ways of exhibiting terror; and about the ways of causing[14] conflict thereby[14] through sorcery, through[15] moderate (and) effective (sorcery)[15]. (40). And about what

---

1. *Mâdag*, comp. Pers. *mâdah*, "a female", and *mâd*, "a mother".

2. Lit., "she becomes a deserter (*rânag*)," comp. Pers. *rânah*, *rândan*. West, *lâvak*, "suppliant".)

3. *Hachîdagîh*, comp. Av. *hach*, "to follow," "to pursue;" Pers. *hachîdan*, "to seize", "to carry off." West: "sequestration".

4-4. *Min-ich ôlâ dûjênd*. That is, when people steal her from the last robber.

5. Reading: *zadûnîg*, comp. Huzvâresh *zadûntan*, "to purchase". Better reading *zebanuntan*. West: *zîvôndak*, "alive."

6-6. *Pavan vînishna î ôlâ*, "in the sight of him (the possessor).".

7-7. *Lâ patkârêd*.

8-8. *Lakhvâr ôl dâdistân lâ vazlûntan*, lit., "not to go back to justice."

9. *Ana-basânîh*, "difference", "dispute"; *ana* "not," and Pers. *basân*, "similar". Another reading: *han-bêshînîh*; comp. Av. *hama* and *tbish*.

10. *Pavan yasharûb-dâta*; comp. the expression *ashô-dâd* of the *Ravâyats*.

11-11. *Vara varzêd*, lit., "pratises an ordeal".

12. *Âyînîhâ*. West: *aêgûnîhâ*, "in one way."

13-13. *Yâtûg-gûbishnîh*. 14-14. *Kardan î ana-basânîh î patash*.

15-15. That is, *pavan patmânag va pâtakhshâê yâtûgîh*.

(*katâma*)[1] ordeal (there) shall be in the case of (*pavan*) one worthy of death[1]; and the greatness and the littleness of an ordeal; and this, too, that as to[2] ordeals, which of those who undergo ordeals (*varîgân*) are trustworthy[2]. (41). About the quantity (*patmânag*) of firewood[3]; and (that) of what tree (is) good (and) suitable, too, for the purpose[4] (*vahân-ich*); and how many instruments and religious formulæ (*nîrang*) (are) necessary for performing an ordeal. (42). And this, too, that when a man knows his own truth, even[5] though[5] he be knowing it, the fire speaks (to him) in the language[6] of heroes[6], thus: "Don't walk on to me, because I shall punish life[7] in (thy) walking." (43). And about a mediator[8] who in regard to the decree[9] for seizing a thief or (*va*) a plunderer (*hazal*), (is) about acquitting[10] (him) from fetters and punishment[10], (and) freeing him[11]; (and) whatever (is) on the same subject.

(44). And about the property of an *âthrava* (priest) who is not a property-holder[12], (and) who emigrates[13] to a foreign province or country for the sake of his own (priestly) vocation[13];

1-1. Otherwise:—"And about the ordeal that shall be for the certain kind of men who are worthy of death"; that is, for what kind of *marg-arjân* sinners an ordeal is to be allowed.

2-2. *Min varîgân pavan vara katâma vâvarîgân* (Av. *var*, "to believe;" a reduplicate form is: *vâvar*). West's reading: *vâfrîgân*, and his rendering: "which are the blessed among twenty of those undergoing ordeals."

3. The firewood to be used in an ordeal.

4-4. *Shapîr shâyîdan* (comp. Pers. *shâyastan*) *vahân-ich*. 5-5. *Amat-ich*.

6-6. Reading: *vîrân gûbishna*. It can be read: *pavan garân gûbishna*, "in an important (or valuable) speech."

7. Reading: *khayâ* or *adâ*, "life." Reading *ash*, as in DM., the whole sentence may mean: "I shall punish him (*ash*) in walking."

8. Comp. Pers. *myânjî*, "a mediator." 9. *Dâdistân*.

10-10. *Madam band va drûsh shedkûnâ*. To *drûsh* compare Av. *khravîdru*, "wounding," "a spear", meaning the spearing by the guards at the prison. West: "imprisonment and fetters".

11. *Pashna kardan*, lit., "to make a passage out", "to free;" comp. Pers. *pashân*, "passage"; or Pers. *pash*, "like," "resembling," hence *pashna kardan* may mean "doing the like (or similar crimes.)"

12. *Khvâstag-dâr*.

13-13. *Pavan aûz-dêhîgîh ayûf* (*aûz-*) *matâ pavan khvîshkârîh barâ vazlûnêd*. To *aûz-dêhîgîh* compare Av. *uz-dakhyu*, "beyond one's native country;" Pahl. *pavan aûz-dêhîg* means "as one belonging to a foreign country," and *pavan aûz-dêhîgîh*, "in the position of one belonging to a foreign land."

when he passes away, to[1] whom (and) how it is to reach.[1] (45). About a dispute as to the property from the residuary[2] of the parents, (and) about keeping[3] it in the same condition[3]; and whatever (is) on the same subject.

(46). And about the amount of penalty in imprisonment and hard labour (*drûsh*), and punishment for having stolen an *asperena*[4], and a small cattle[5], and a large cattle[6]; (and) whatever (is) on the same subject. (47). And about a defendant whose complainants are three, (and) all[7] three as co-helpers[7] complain, one for an *asperena*, one for a goat, and one for a large cattle; (and) to[8] whom the answer is to be given[8] first. (48). And about the dispute of three persons as to a valuable[9] object[9] which[10] does not remain with them[10]; and[11] he with whom it is deposited[11] is a strong-bodied[12] person[12]; and the ownership[13] of one of them, too, (is) uncertain.[14] (49). And about the infliction (*madan*) of penalty on three persons, who have all three as co-helpers stolen an *asperena* from one, and a goat from another[15], and a large cattle from a third[15].

1-1. *Ôl mûn chigûn madan*; that is, when he dies, to which heir of his, and in what manner, the property shall reach.

2. *Avar-mânand*; comp. Av. *apara* "back", and *man*, "to remain". It is here used in the sense of the Pers. *bâz-mândah*.

3-3. *Vâham-dâr* for *vâham-dârîh*; comp. Pers. *vâham*, "in the same manner"; that is, keeping it intact, or without making divisions of the property among the legal heirs. Pers. *vâham* means also "together"; hence West: "keeping it together".

4. Av. *asperena* means a coin equivalent in value to a *deram*, also a kind of weight; generally meaning, something of the value and weight of an *asperena*.

5. Av. *anumâya*, "a quadruped of a certain measure," hence meaning, "a sheep", or "a goat".

6. Av. *staŏra*, "a large cattle", as a bull, camel, *etc.*

7-7. *Kolâ* 3 *pavan aîyyâr*.

8-8. *Pasakhun î mûn pêsh yehabûntan*, lit., "the answer of whom is to be given before"; meaning, the decision or reply of the judge to the respective complainants. 9-9. *Khvâstagîg*, "having the worth of a property."

10-10. *A-ham*, lit. "not together," or "not with"; comp. Av. *hama*, Pers. *ham*. 11-11. *Va ôlâ mûnash hankhetûnt*.

12-12. *Zôr-tanû*. 13. *Khvîshîh*. 14. *Lâ-aêvar*.

15. *Min aêvay*, lit., "from one".

(50). And about the reason of the propriety, (and) that of the impropriety of binding a fellow countryman for[1] the theft of one's own[1] (property by him); (and) whatever (is) on the same subject. (51). About the extent of continuing[2] on hearing[2] [illegible] defendant, (and) so (too) a complainant; (and) about the time[3] appointed[3] for speaking, and the extent thereof. (52). And about this that, when anybody has accused[4] someone, (and) goes back at the time appointed[5], (but) before the answer (to it) is given he puts forth another accusation against (*madam*) the same man, the answer to which[6] is to be given first. (53). About the reason of the delay[7] of justice; about what man (it is) whose speaking (is) second, third, and fourth or last in legal proceedings; and about 22 postponements[8] in legal proceedings.

(54). And about the exhaustion[9] in an ordeal, that which is performed with[10] three qualified witnesses.[10] (55). And about the time of the hot-ordeal, and also that of the cold one; (and) whatever (is) on the same subject. (56). About one who is longing for an ordeal during [illegible] procedure[11], (and) another appointing time for the chief[12] of the *môbads*[12]; (and) whatever (is) on the same subject. (57). About the blessing

---

1-1. *Lâ-pâtakhshâêîh* (impropriety) *gabrâ î shatra pavan dûj î nafshâ asrûntan* (binding). West, "for his own theft."

2-2. *Pavan vashammûnishna dârishna.* West, "of continuance in hearing."

3-3. *Zimân vabîdûnt.*

4-4. *Hamêmârîh kard yegavîmûnêd*, lit., "has made an accusation."

5. Appointed for the hearing of the suit.

6. To which allegation.

7. Reading: *apârîh*; comp. Av.-Skr. *apara*, "later on." West: *âzârîh*, "hardship", "affliction".

8. Reading: *â-darengîh.* West: *aîrangîh*, "stratagems".

9. *Pâdyârânîh*, for which [illegible] my note 3, p. 65. *Pâdîrân* is occasionally used in the Pahlavi Version of the *Vendîdâd*. West: "cancelling."

10-10. *Levatâ* meaning in the presence of the witnesses or arbitrators appointed by the court. To *vijôrd*, comp. Av. *vîchira*, "a discerner;" Pers. *vajar*, "decree of the judge." West, "selected."

11. *Râyînishn-î.*

12-12. Lit., "the *môbad* of the *môbads*." That is, "the chief of the Mobads."

of the chief of the *môbads* on the (judge's) alteration of the decree or sentence that is passed; this, too, that, even[1] as to the gallows[1] (his) blessings (are) on the change of whatsoever decree that is passed.

(58). And about the evidence[2] of walking on a water-skin[2], or (*va*) entering[3] into it[3]; (about) assaulting and wounding, and the wealth they squander[4] (on it); and (about) gifts to the pious people; and the damage[5], and concealment[5], and bruising, and helping[6], and buying[7] (it) at a price[7]. (59). About the dispute as to the ownership of the wife, and cattle, and trees, (and) land; and whatever (is) on the same subject. (60). About confidence[8] in the statements of some of the chiefs of a vocation regarding that which (is) their special work in it, (or) of the chief of the *môbads*; or of three witnesses in every legal proceeding. (61). And about several kinds of evil through statements during legal proceedings; (and) whatever (is) on the same subject. (62). About the ways[9] of suppressing the apostates in (their) deceptions[9]; (and) whatever (is) on the same subject.

(63). About (this) that, the moral[10] rectitude[10] of the thoughts, words, (and) deeds of mankind (is) altogether due[11] to the rectitude of the Bountiful Spirit,[12] and mankind themselves make[13] it their own[13], and unto them recompense reaches

---

1-1. Reading: *pavan-ich dâr* for *pavan chîhar* in DM. Comp. Pers. *dâr*, "the gallows or gibbets." 2-2. Comp. Pers. *khîk*, "a water-skin." That is, testifying one's innocence by walking....

3-3. *Andar-gashtan*. That is, walking altogether hidden and unseeing in a water-skin. West, "putting (something) inside it."

4. *Nikizand*; Arabic *nakz* or *nakaz*, "to be empty or dry," "to drive away."

5-5. Reading: *zîyânag va khazîdag*; comp. Pers. *khazîdah*, "concealed," "lying hid." West: *zîyânak va hachîdak*, "of a damaged and sequestrated thing." 6. Av. *aŏgangh* "help," "*aid*" (rt. *vaj*, "to be strong".)

7-7. *Vahâg zabanûnân.*

8. *Aêvarîh*, "belief," "certainty," Av. rt. *var*. "to believe."

9-9. *Âinînag ...... ôl fradipân fitâr vabîdûntan.* To *fitâr*, comp. Pers. *fitârîdan*, "to tear," "to dig up."

10-10. *Frârûnîh*, "straightforwardness," "honesty."

11. *Min*, "(results) from," "(is derived) from."

12-12. Av. *Spenta-mainyu*, lit., "the spirit that develops prosperity and progress." Pahl. *Spenâg-maînûg.* 13-13. *Ôl nafshâ vabîdûnând.*

through that path[1]; and the viciousness[2] (of mankind) is altogether due to the viciousness of the Destructive[3] Spirit[3], (and) mankind[4] themselves make it their own[4], and unto them retribution (*pûhal*) reaches through that path[5].

(64). And about the affliction[6] which (comes) from the sinfulness that is unatoned for; that is, how one is distressed by the first, and second, and third, and fourth, and fifth *aredûsh* sins that are unatoned for. (65). And about (this) that, what statement (is) terror-striking, and which (is) the *âgerepta*[7] sin whereby one turning down (the weapon) becomes a *tanâpûhar*[8] sinner; (and) the sin which results from a like sin.

(66). And about (this) that, who is to atone for[9]; who is to atone for by the *baresma*-ordeal, which (is) best; and which (is) the heat-ordeal, that (is) least. (67). And about two men together[10] seizing a property, and together forthwith[11] asking for a judge and an ordeal about it; and when one seizes the property three[12] hours[12] beforehand, and another (*aêvag*) demands a judge and an ordeal early (*pêsh*); and whatever (is) on the same subject. (68). And about a person carrying off the property of someone from the possession of another, in[13] the sight of the latter[13]; and he who kept it before (is) within a *hâsra*[14], a witness before the judge for previous (*pêsh*) possession or ownership; and (the case) when nothing is available[15] as witness within a *hâsra*; and whatever (is) on the same subject.

---

1. The path of rectitude. 2. *Avârûnih.* 3-3. Av. *Angra-mainyu.*

4-4. *Anshûtâ benafshâ ôl nafshâ vabidûnând.* 5. The path of viciousness.

6. *Âzârigih.* 7. Av. *âgerepta*, when one with a sinful intent lays a weapon upon someone.

8. Av. *tanu-perethа*, "filling the body with sins" (see *Vendidâd*, Fragard IV., §§ 67-72, 75-78, and 81-84). 9. *Vijôrdan.* 10. *Pavan agavin.*

11. *Baên zimân*, lit., "in time", "immediately".

12-12. Reading: 3 *zamûn*, "3 hours" (for this use of the word see the chapter on the solar year at the end of Book III. of the *Dinkard.*)

13-13. *Pavan vinishna i ham*, lit., in the seeing of the same."

14. *Baên hâsra* means a distance of one thousand paces.

15. *Amat chesh baên hâsra gaôkâê lâ mat yegavimûnêd*, lit., "when nothing within a *hâsra* has come to be a witness".

(69). And about (this) that the judge shall form judgment from the Avesta and Zand, or from the unanimous[1] decision[1] of the good; (and) whatever (is) on the same subject. (70). And about the authorised[2] selling of a man, a sheep, or a cattle, as[3] free from defects[3], when (there is) no apparent defect on it; and also about the marks of their defects. (71). About (this) that, (as to) several judgments about which (there are) appeals[4], one statement (is) enough (*kabad*).

(72). About the power[5] of appointing a judge, and the supremacy (*avarîh*)[6] of the judge appointed; and whatever (is) on the same subject. (73). About the extent[7] of the severity and leniency[8] of the judges. (74). And this, too, that, the judgeship shall be given to him who is knowng the law[9]; and the extent of (his) knowledge of the law. (75). About (this) that, as to what sin the renunciation proves (*yehvûnêd*)

1,1. *Ham-dâdistânîh.* That is, from the unanimous verdict of the good people assembled [redacted] the jury.

2. *Pâtakhshâê.* West, "justifiable".

3,3. *Pavan ana-âhûgîh.* 4. *Patkârishna.*

5. *Sâmân* has several meanings. Here it may mean the power, or order of election, or restraints, in the appointment of [redacted] judge. West: "about the object (*sâmân*) of the appointment of a judge".

6. Comp. Av. *upara.* *Va avarîh* may be read *vâvarîh*, meaning "confidence," "trust."

7. It may mean "reason," "reasonableness," *etc.*

8. *A-tang-garîh,* "absence of severity".

9. In Book VIII. of the *Dînkard,* chapter XLIII. §§ 8-9; S. B. E., vol. XXXVII., p. 146, it is stated thus:—"About the sin of [redacted] judge who pronounces the sinner (to be) in innocence, and the innocent (to be) in some sinfulness. About a judge acquainted with the law for ten years, him who is for eleven, him who is for twelve, him who is for thirteen, him who is for fourteen, him who is for fifteen; that is their decisions, each separately, on several specially prominent objects of acquaintance with the law, as regards decision and judgment." In the *Frahâng î Oim Aêvag,* pp. 17 *seq.*, the expression *âkâs-dâta* is commented upon thus: "Avesta:—*kô asti tkaêshô vivishdâtô,* 'which is the judge who is acquainted with the law'? Av. *yô aêta pairi arethra frazânaiti,* 'he who thoroughly understands the adjudication from the statements' [even though he does not easily understand many of the statements, and though it be not easy [redacted] regards the statements which are not numerous, is an official who is acquainted with the law (*kerdâr î âkâs-dâta*); and he who

helpless (*achâr*) (in the case) of the supreme[1] judge of the law,[1] as to framing[2] the plaint, the defence, and the judgment. (76). And this, too, that, his judgeship (is) injurious (*âzâr*), who should commit falsehood about the several essentials of (his) judgment in it[3].

(77). About the plunder[4] of those who may snatch away property with[5] their own hands[5] from some one in whose possession (it is); when they litigate about it, (one) declares (his) ownership, whereby they are ruined (*aîrikhtêd*). (78). And about five kinds of offences[6] as to[7] whatever property is on the spot, or (*va*) at a *hâsra's* distance; (and) whatever (is) on the same subject. (79). About separately[8] depositing a joint-property[9], and two (properties are) together before they are deposited[10]; about a litigation as to the joint-property; (and) whatever (is) on the same subject. (80). And when someone has to deliver a property owned[11] by a person[11], to another person before the eyes of him who owned it, and he who is snatching it has to dispute it as his own property; (and) whatever (is) on the same subject.

(81). About the dispute as to the liabilities (*avâm*) of the parents,[12] when one of the co-legatees[13] is confessing (them), and others[14] stand consenting[14]; and they who can dispute do not dispute (them). (82). About the continuance[15] of the dispute of one of the co-legatees regarding all

---

does not thoroughly understand the adjudication from the statements, even though the statements are not numerous, and it be not easy for him as regards them, is to be still considered as unacquainted with the law (*ana-âkâs-dâta*)." See S. B. E., vol. XXXVII., p. 64, note 1. [1-1]. *Dâta dâtôbar î dâtôbarân*. [2]. *Tâshishnîh*. [3]. That is, during his judgeship.

[4]. Reading: *hazalîh*, comp. Av. *hazangh*, Skr. *sahas*, "plunder." It may be read: *khvarîh*, comp. Pers *khwur*, "mean," "vile"; or *âvarîh*, "certainty." West alters the word in DM., and reads it *frêh*, "many."

[5-5]. *Pavan benafshâ yadâ*. [6]. *Aîrikhtagîh*; Av. *irich*, "to offend."

[7]. That is, as to seizing a property, near or distant. [8]. *A-hâma*.

[9]. *Hâma-dâr*, lit., "keeping together." [10]. Or, mortgaged.

[11-11]. *Î aîsh nafshâ*, lit., "which (is) anyone's own." [12]. Of the dead parents. [13]. *Ham-bâjân*, "associates," or "companions in the legacy."

[14-14]. *Avârîg mat yegavîmûnd*; comp. Av. *maiti*, "thought," "consent;" rt. *man*, "to think. [15]. *Rûbâgîh*.

the debts of the parents. (83). About minors being[1] liable[1] to be *marg-arjân* for reciting sorcerous spells when they[2] are accompanying (their) chiefs[2]; and a woman (to be so) when she is master (*sardâr*) of herself. (84). And about (this) that the value[3] of an *asperena*[3] is the lowest, and the value[4] of a man[4] is the highest. (85). And about theft and plunder as to (*madam*) one's own property, when one brings it entirely from the possession of a person without dispute. (86). About the success of him who, falsely seeing[5] from unlawful[6] motives,[6] proceeded forward in order to carry on proceedings according[7] to the judicial practice[7] (of the court), over[8] him who is right-wishing and right-seeing[8] when he carries on legal proceedings with[9] humility[9].

(87). About the wording of the plaint of a man who is annoyed by (his) wife[10] holding the position of a privileged (wife).[10] (88). And this, too, that, when she anticipates (*khadîtunêd*) injury, or protection [11] from the possibility of being thrown off easily,[11] (it is) justifiable if she may not cause litigation, but the imprisonment[12] (of the husband). (89). And about giving away (in marriage) the daughter, whose father is dead, to (her) husband by him who has been privileged (*pâtakhshâê*) (to do so). (90). About the sin of causing a maiden (*kanîk*) to remain [13] without [13] a husband. (91). About

---

1-1. *Shâyîdan.* 2-2. *Afashân sardâr levatâ.*

3-3. West: *mîdat î asperenô*, "the amount of a lamb."

4-4. *Vîrûg mizda*; comp. Av. *vîra*, "a man," "a hero." West, *vîrôg mazag*, "the amount of a man."

5. Comp. Pahl. *nigîrîdan.*

6-6. *A-dâta-âômandîhâ.*

7-7. *Dâdistân-âômandîhâ.* 8-8. West reads *min ôlâ î râst-khvâh*, according to DM., and renders it: "(as distinguished) from him who is truly-seeking and truly-investigating." 9-9. *Khâkgûnîhâ*, "with humility."

10-10. *Nîshâ î pâtakhshâê-gâs.* The sentence may also mean: "about the wording of the dispute of a man by whom a woman in the position of a privileged wife has been injured."

11-11. *Pavan 2 angust*, lit., "with two fingers." Meaning, her protection from being thrown down easily from a height and killed.

12-12. *Yansegûnân*, "taking hold of," "seizing," "imprisonment."

13-13. *Pâdyârânîdan*, lit., "to cause to be exhausted," or "to be without."

the sin of publicly[1] giving from (one's) property for this act,[2] that is, of publicly doing (so) for this purpose (*chim*) against[3] the teaching[3] (of the Religion) thus:—"To me they may give a wife, tho' they do not give anything[4] for that.[4]" (92). About the sin of a maiden for a maiden, or another object that is animate, or of speaking thus:—"Do thou go in unto my sister (or) daughter, I, too, go in unto thine." (93). And about the sin[5] as to the person even of my wife, which (results) from that sin.[5] (94). About the returning of the wealth which one gives to the maiden, when the maiden does not give[6] wealth for marrying (*nishâih*) him. (95). About the maiden who, after fifteen years of age, is not married[7] to a husband; and her (?) father in order to satisfy[8] (her) sexual excitement,[8] (and) to sustain that, goes into a sinful act (and) appoints a paramour; (and) whatever (is) on the same subject.

(96). About giving food, any thing except a woman, to anybody who commends the Mazdayasnian Religion to someone (else), even[9] though[9] (it be) with fear; this, too, that, when he, moreover, has entirely become a co-devotee[10] with him to the Religion of Ahuramazda-worshippers, he shall be given the gift[11] of a wife of the size[12] of a hero[12]. (97). About the sin of not giving food (*atapdâta*) unto him who is (one) of[13] those worthy of death[13]. (98). And about the prescribed[14] act[14] of[15] a sorcerer's atonement[15] for the *tanâpûhar* sinning in (his) religion[16] of the demons[16], so that his[17] work is manifold, and is to be finished in several years.

---

1. *Aêvâch.* 2. The act that is mentioned in § 90.

3-3. Or. "apart from the teaching." *Châshishnîh*, Av. *chash*, "to teach."

4-4. *Chesh zak râê.*

5-5. That is, the sin that is caused against the wife, by his adultery with other women.

6. DM. *yehvûnêd* for *yehabûnêd.* Or. "the maiden has no wealth for marrying him." 7. Lit., "is not given." 8-8. *Dashtân-mêyah vijârdan.*

9-9. *Amat-ich.*

10. Reading: *ham-vâz* for *ham-bâz*; comp. Pers. *bâzîdan*, "to devote oneself to." West: *ham-vâch*, "of the same tenets."

11. Comp. Av. *dâthra*, "a gift." 12-12. *Vîra masâê.* West; "worthy of a man." 13-13. *Margarjânân.* 14-14. *Kâr framûd.* 15-15. *Yâtûg tûjishna.*

16-16. Reading: *dîn dîv.* The Pahlavi word [illegible] or [illegible] *dîv* seems to have been transliterated *jîv* in Pâzend by mistake.

17. That is, the work of the inflictor of punishment.

(99). And about the days and nights, which (are) the longest,[1] medium, and shortest[2]; that is, severally (they consist of) how many *hâsras*[3], in which *ratû* (or *gâh*) (is) their occurrence, their divisions also one by one in hours (*zamûn*). (100). About the *frasang*[4], which (is) the longest, medium, and shortest; and what[5] (are some) of (its) divisions[5].

(101). And about the duty[6] of giving fodder[6] (*vâsan*) to an injured cattle during day and night. (102). About a sheep which a man slaughters; and (whether) its master (is) innocent or sinful by[7] not causing a noose to be tied on it[7]; and the reason of the sinfulness or innocence therein. (103) About the time which (extends) from certainty to doubtfulness, even though one brings (*vabîdûnêd*) the chief priest, or three witnesses; and how much (time) it is. (104). About the similarity (*hâvandîh*) of evidence which presents (*yehabûnêd*) no evidence, with a judge who decides falsely.

(105). And about the distress of the soul in the high-priests as to an object that has been given to those who are undeserving it. (106). About the kind of gifts which being offered are accepted; that is, how (and) when it is given; (and) when he (the giver) asks for it, it goes back to him; how, (and) in what proportion; when he does not demand it, he[8] is not deserving it[8]; (and) whatever (is) on the same subject. (107). About (this) that (there) are (*hait*) properties of several kinds, which a man is permitted (*sharîtâ*) to give away (in charity) as a gift[9] to the pious people[9]. (108). And about (this) that whatever is given, certainly becomes his to whom[10]

---

1. Av. *ajhrya*, "first-sized," "of the first quality."

2. Av. *nitema* "lowest," "of the smallest size."

3. Because the days and nights varying in hours at different seasons.

4. A measure of distance equal to about four English miles.

5-5. *Va mâ min bakhshishna.* West, "and whatever is owing to (their) subdivision." 6. *Kâr I vâsân.*

7-7. *Pavan band madam lâ kardan.* That is, by allowing the sheep to move about freely, in which case some one catches and slaughters it; hence the sinfulness due to the negligence or indifference of the owner of the sheep.

8-8. *Ash sajishna lâ yehvûnêd.* 9-9. *Yasharûb-dâta.*

10. *Amat-ash* I take as a substitute for *mûn-ash*, "his to whom (one gives) it."

one gives it; and (in case) he does not declare how it is given, it becomes a gift to the pious people. (109). And[1] about what is given not becoming (a gift) through fear, from fear of any kind whatever[1].

(110). About the theft and plunder of him who does not keep in (his) ownership the wife and children of others from the fear of (their) deliverance and maintenance[2]. (111). About inflicting[3] punishment on the limbs of sinners; (and) on which limbs to inflict it. (112). And about the atonement of sins, where (it is) most cutting.[4] (113). About the extent (*chandîh*) of punishment (*tûjishna*) which is to be inflictd for an assault on a *marg-arjân* person who[5] is kept in custody through the judgment of a high authority[5].

(114). And about Ahuramazda's gift of all prosperity to Zarathushtra, and to the disciples of Zarathushtra; the occurrence[6] of theft and plunder of a man[6]; who[7] is he that[2] has not given to a worthy person (any fruit) of the prosperity that has come to him; (and) whatever (is) on the same subject. (115). About how to lay[8] him who is alive[8] (tho') having wounds[9], and when he dies in sinlessness and from the effects[10] of the wounds[10], his wounds having killed[11] (him); and whatever (is) on the

1-1. West: "and about (its) not (having) become a gift, through fear of whatever is its danger."

2. That is, he does not keep them with himself from the fear lest the proper guardian would come and deliver them from him, or he would be put to the cost of maintaining them. He, therefore, sells them off in slavery to others.

3. Reading; *bâkhtan*, Av. *baj*, "to distribute," Pers. *bâkhtan*, "to allot," "to inflict"; or *bêshtan*, "to injure by punishment" (the limbs), Av. *tbish*.

4. *Têztûm*, "sharpest," "hardest."

5-5. *Î pavan mas-dâdistânîh dâsht yegavîmûnêd*. That is, who has been imprisoned by the decree of the supreme judicial authority in the state.

6-6. *Dûjô hazal yehvuntan î gabrâ*; that is, the theft and plunder of that man's wealth. 7-7. *Haît amat* for *î haît mûn*.

8. *Hankhetûtan î aûshtân-âômand*, comp. Av. *ushtâna*, "life".

9. Reading: *pavan zêkham*, "with wounds". 10-10. *Zêkham-kâr*.

11. Comp. Pers. *ba-kâr chizî kardan*, "to consume or destroy a thing". West's rendering entirely differs from mine: "About how an animate (being) is situated who is in (a place) apart (*aham*), and when he dies in innocence and keeping apart, his wound (being) also through duty; and whatever (is) on the same subject."

same subject. (116). And about the advantage and pleasure of keeping[1] a promise[1], and the much (*bêsh*) gravity[2] and injury which (result) from the different[3] grades[3] of breach[4] of trust[4], (and) how a promise is kept. (117). And about the heavy sinfulness of discord[5], absence of rectitude[6], and slander; and the injury which results[7] from them[7]; (and) the sequence (*pasijag*) (is) blood-shedding[8], and punishing, and downfall[9]; (and) whatever (is) on the same subject.

(118). About giving the frontier-people as hostages[10] to the non-Irânians who demanded a ransom (*navishna*)[11]. (119). And about seizing[12] anything whatever belonging[13] to a distinguished non-Irânian[13], and (thereby) becoming of increasing[14] worth[14], when they give it as a ransom[15] to Irân; and of greater[16] worth[16] when they should seize from the non-Irânian a handsome[17] youth[17] as[18] a hostage in place of ransom[17]; (and) how they are to keep both[19]. (120). And about the heavy

---

1-1. Comp. Av. *mithrô-aŏjangh*.

2. *Garânih*, "heaviness"; "gravity". Av. *gar*, "to be heavy."

3-3. *Pâdag pâdag*; comp. Av. *pâdha*, "a step"; Pers. *pâe*.

4-4. *Mitrôg-drûjih*; comp. Av. *mithrô-drûj*, *mithrô-vaŏja*.

5-5. *Ana-âshtih*, "absence of peace and harmony."

6. Comp. Pers. *vâkh*, "rectitude," "verity," "truth." The Pahl. word may be read *khvîshih*; hence *ana-âshtih khvîshih* means "want of peace among relatives." 7-7. *Î ajash sejitûnêd*.

8. Comp. Pers. *pazd*, "blood"; also "frost", "hail" (see *Ardâ Vîrâf Nâmag*, chap. XL., § 5). Here *pazd pâtfras* may mean "bloody or cruel punishment."

9. Reading: *patih*, Av. *pat*, "to fall"; or Av. *paiti*, "against", hence "hostility". West: *patash*; and his rendering: "provided (*pasijag*) for them (*patash*) (in hell). 10. *Garûb*, "pledge," or "security".

11. Comp. Pers. *nôsh* or *nawash*, "a present," or "recompense." It may be read *nipishna*, "a writing," "a treaty"; or *va pishna*, "and supply of food." 12. Comp. Pers. *bar giraftan*, "to carry off."

13-13. *Î ana-Aîrân arj-âômand*; comp. Av. *areja*, "worth"; Pers. *arjmand*, "distinguished." 14-14. *Avzûnîg arj*.

15. Reading *navâg* for *pâk* in DM., comp. Pers. *navâ*, "a sum of money sent to an invader to save the country from plunder."

16-16. Pers. *frêh arjih*.

17-17. Reading: *tagîl-î*, comp. Pers. *takil*, "a handsome unbearded youth."

18-18. *Pavan jîvâg î navâg pavan garûb* (as a pledge or security).

19. Meaning both the property of the non-Irânian and the handsome youth.

crime of a man who feloniously[1] extorts ransom again[1] from a non-Irânian, though he (be) his own son[2]. (121). About the criminal action of the chief of a country (*matâ*) through the distress which prevails (*yehvûnêd*) in the country by his high-handedness[3] and evil commanding.

(122). About the insinuation[4] of a thief (to others) to be like[5] thieves[5] in regard to necessary (*mâdag*) compensation; what kind of compensation[6] he[7] is to make in company with thieves[7], in order to cheat[8] (them) with[9] great ingeniousness[9]. (123). About tying on the neck of a thief whatever was stolen by him for his[10] own identification,[10] (while) dragging him to the judges. (124). About the non-atonement (*a-vijôrdîh*) of thieves by anything whatever, but by confession (*khûstûgîh*) about their own crimes. (125). About helping forward the possession of what is demanded by anyone from the (judicial) heads,[11] when his property is stolen, or taken[12] by violence[12].

(126). About the heavy sins of several kinds of deceitfulness, which (occur) when a woman who is given (to a man) by mutual[13] concurrence[13] (and) declaration[14] of approval[14], is given to another man; (and) whatever (is) on the same subject. (127). About the unjustness[15] of a man of learning

---

1-1. *Navâg* (ranson) *min ana-Airân lakhvâr dûjîdan* (stealing again).

2. Meaning, his son who seems to be a native of a foreign land. He may be his daughter's son by her marriage with a non-Irânian Zoroastrian prince or nobleman.

3-3. Reading: *avrâsîh* for *avar-râsih*, lit., "arrogant ways." West *afrâsîh*, "elevation."

4. Arabic-Pers. *ashârah*, "insinuation." This is the reading of the manuscript. West's reading: *aîyyârak*, "assisting."

5. *Hâvand i dûjân*, comp. Av. *havant*, "similar," "like."

6. Reading: *navishna* "ransom," as West does.

7-7. *Levatâ dûjân kardan*. 8. *Drûkhtan*. 9-9. *Pavan mas-dâdistânîh*.

10-10. *Nafshâ dakhshag-âômandîh*. Comp. Av. *dakhshta*, "a mark."

11. *Patân*, comp. Av. *paitî*, "a lord," "a chief." 12-12. Reading: *hazûlt*, "plundered;" comp. Pahl. *hazal*, Av. *hazangh*, "plunder."

13-13. *Ham-dâdistânîh*. 14-14. *Padîrishna paêtâgînîd*, lit., "approval being declared." 15. *Lâ-pâtakhsâê-îh*, "illegality."

who has seized, during[1] a litigation for it,[1] a property from him who was unlearned, before a certainty (of his right). (128). About interceding in[2] a litigation[2] with the judge, other chiefs (and) leaders, even up to the king of kings, for him who is uneducated, when (there) is no intercessor for him. (129). And about the reason of the worthiness of a man for lordship; and the care (*mâhmânîh*) of Ahuramazda about the person[3] of him who (is) a good lord.[3]

(130). About five particular legal decisions which are certain (*aêvar*), for this reason (*hanâ mâ*) they are to be considered as certain, because (*ajash*), punishment is to be exercised without ordeals. (131). About the cross-examination (*nigîrâê-îh*) (of the accused) after a confession. (132). About the certain[4] wish[4] for the destruction[5] of the share of a property[5] (on the part) of him[6] who is authorized to preserve it.[6] (133). And about (there) being no progress (*sachishna*) of justice, (and there) is none[7] who demands it[7], owing to powerlessness (or poverty)[8]; (and) some of the kinds of such poverty. (134). About a woman who (has) no head (of her family),[9] when she takes a paramour[10]; (and) whatever (is) on the same subject.

(135). About producing[11] written authorities[11] while propagating[12] religious opinions (*dînâ*); (and) whatever (is) on the same subject. (136). About the sin of frightening away somebody from his place, and when on account of that fright

---

1-1. *Baên patkâr râê.* 2. *Baen patkâr.*

3-3. West reads *madam tang tanû î ôlâ*, "upon the limited person of him."

4-4. *Ghal khvahishna* may mean "a certain wish," "a determination."

5-5. Reading: *naka-zun î khvâstag*; comp. Av. *naka*, rt. *nak* or *nas*, "to destroy," and Pers. *zûn*, "a share," "a part." The author here refers to the desire of a trustee to misappropriate or misuse the property entrusted to him for a secure preservation. West: *nikizand*, "squandering.

6-6. *Mûnash dastôbar î dârishna.*

7-7. *Hast .... lâ bavîhûnêd.* 8. *A-lûbânîgîh.*

9. *A-sardâr*, lit., "without a head (or paterfamilias.)" That is, in the absence of a guardian. 10. *Sarîtuntâr-î.*

11-11. *Sakhun nâmag âvôrdan*, "producing a book of reference."

12. *Baên râyînishna*

when he walks away, and the extent of his walk-away and of the injury that comes on him from it. (137). (And about) delivering back that which was plundered[1] from (one's) hands or possession, that is, how it is to be considered ■ delivered.

(138). And about the manifestation of a legal decision which is lesser (*kas*) than that which is greater (*mas*). (139). And about the much (*freh*) goodness (and) harmony physically[2] (acquired) also[2] through the wife and children, and dignity (*âvân*)[3], and even authority[4]; the superior[5] fruits[5] and riches, too, thereby; (and) the ceasing[6] of an existing dispute.[6] (140). And about the heavy sinfulness of squandering away (*avîsâînîdan*) the property which (is left) for the commemoration[7] of the good spirits. (141). And about a legal decision wherein (there are) three modes of judgments about three persons. (142). And about a tree which when it has collapsed[8], is death (*mât*) to a hundred pure birds (*vâê*), (from which) a thousand birds will spring (*yêhvûnêd*).

(143). And about the growth[9] of the sin which (occurs) from previous deceitfulness of a long time, and the swallowing[10]

---

1. Reading: *hazalîhêd*, comp. Av. *hazangh*. West: *âvôrî-aîtô*, "is extorted." 2-2. *Stihîhâ-ich*.

3. Reading: *va-âvân*, according to DM; comp. Pers. *âb*, "prosperity," "dignity." It may be read *nâfân*, according to West, and rendered "grand-children," "descendants;" comp. Av. *nâfa*, "a next-of-kin relation."

4. Reading: *patishn*, comp. Av. *paiti* "a lord." It may be read *patîkhû*, according to DM., meaning "welfare."

5-5. *Madam vara*, comp. Av. *bara* "fruit."

6-6. *Patkârishna î hait barâ yansegûnân*, lit., "taking away the dispute which exists."

7. Reading: *pavan nâm-kûnih*, better *pavan nâm-ghranîh*. West's reading: *pavan vâmkûnîh* "through unnatural intercourse;" Pers. *bâmûn*. He says: "it cannot be making loans or money-lending, because that would be spelt *âvâm-kûnîh*," and his rendering is: "about the grievous sinfulness of wealth *acquired* through unnatural intercourse, the annihilation of the spiritual faculties."

8. *Barâ dûjîd*, comp. Pers. *dûsidan*, "to collapse", Av. rt. *dush* or *duz*, "to become spoiled," "to die." West: *dûjîd*, "stolen away."

9. *Frâj mastan*, "to be large" "to increase" (in quantity).

10. *Khvârdan*.

(for) the highest[1] sin[1] of a scythe[2] up to the length of the smallest fingure[3]. (144). About the sin of defiling four-footed females. (145). And about keeping back one of the fighters from striking (another); (and) whatever (is) on the same subject. (146). And about counter-assaults[4] of eight kinds; the assault which (*amat*) one[5] of the evil-religion[5] may make on one of the good religion; and whatever (is) on the same subject. (147). About the counter-assault of one of the evil-religion, when one of the worst religion is slain.

(148). About not leaving anything of a property in the possession of a *marg-arjân*. (149). About the similarity of the sin of the helper[6] with (*levatâ*) the sinner; (and) whatever (is) on the same subject. (150). And about the reason[7] of a plaint and defence as to the ruin[8] of the property for feasting[9] the pious people[9] by that person who praised the guardianship[10] of him who gave (it), (of him) who[11] was not fit for the guardianship. (151). About the sinfulness of the judge, who (*amat*) gives (his) decision for anyone according[12] to his birth.[12] (152). About the heavy sinfulness of delivering over the person of an Irânian to a non-Irânian; (and) whatever (is) on the same subject.

(153). About the greatness of the gift (made) by a holy man being[13] better than (*min*) the gift (made) by another,[13]

1-1. *Frâjtûm bazak*; Pers. *bazah*, "a crime", "an offence."

2. Comp. Pers. *darah* "a scythe," "a sickle."

2-3. Reading: *dahrakî-ich vad angust î kasist frâjtûm bazug barâ khvârdan*, West's rendering: "and to fully taste the extremest crime of a dagger or several of the smallest finger (breadth.)" His reading is: *dahrakô î chand angûst............*

4. *Âvâj-zadam*, or *lakhvâr-zadam*.

5-5. Av. *aka* or *agha-daêna*.

6. According to legal technicality, "an abettor."

7. *Vahânag*, Pers. *bahânah*. West *va khânak*, "and dwelling."

8. *Apârîh*, Av. *apara*. West: *âzârîh*, "injury."

9-9. *Myâzda î shapîrân*.

10. *Sardârîh*, meaning the guardianship of the property by the donor of the property.

11. Meaning the donor.

12-12. *Chîgûn zak bûn*. That is, considering only the high or low birth of the plaintiff or the defendant. 13-13. *Min zak î zakâê dahishna*.

on account of the acceptance of it[1] by Rashnu the Just[2] for announcing[3] (the same) among the creatures. (154). This, too, that, when heretics[4] meet, one ought to fight (with them), when there is fear about (the breaking of) the hands or feet, even if about the head, one should not stand[5] aloof from stating what is true[5]. (155). This, too, that, he who does not speak (what is true) on account of the love of property, or dislike[6] towards (his) relations, does injury to the water, and the fire, and the holy man, and causes unrest[7] to the archangels of healthy[8] vigour[8], too, from (their resting) place (*gâs*).

(156). And about the heavy sinfulness of making the holy people disunited[9]. (157). And about the origination[10] by Aharman of malevolence[11] and false evidence, embezzlement[11] and false judgment, in opposition to Rashnu the Just, through discontentment (in mankind) as to the benefit resulting from Rashnu, (as to) the impossibility[12] (for him)[13] to withold from them[13a] the occurrence[13b] of a calamity,[12] Rashnu's place (being) there where they do not bestow justice to the miserable[14] ones, (which is) due[15] to (their) inclination towards the independent ones[15]. (158). And about (that) the inclination towards the independent ones approaches unto Rashnu, due[16] (*min*) to (his) taking bribes[16], and proceeding towards Ahuramazda with (his)

---

1. That is, the gift made by a pious man.

2. The angel of justice, who at the time of judgment after death, holds a balance in hand and weighs the good and evil deeds of the departed souls. 3. *Frâj-gûftan.*

4. *Yasharmaōga*, Av. *ashemaōgha*; rt. *mugh*, "to violate."

5-5. *Min zak î râst gûftan lakhvâr lâ yegavîmûnishna.*

6. *A-vaîrâyishna*, lit., "non-improvement," "non-embellishment," "dislike." 7. *A-ârâmêd*, "makes restless"; Pers. *ârâm*.

8-8. Reading: *a-sij-aōja.* West: *khus-pân-ich*, "reposing."

9. *Aûshkâftag*, "divided into factions." 10. *Yehabûntan*, "creation."

10. Comp. Pers. *bad-khwâh*, "malevolent." 11. *Nugîrâê*, Av. *gar*, "to seize."

12-12. *Min ôlâ-shân zîyâna yehvûntan vakhdûntan a-shâyîdanî.*

13. For Rashnu. 13a. From mankind. 13b. Lit., "existence."

14. *Mûst-âômandân.* 15-15. *Âzâd âhangîh râê.*

16-16. *Min pârag yansegûnân*; comp. Pers. *pârah*, "a bribe."

grievance[1]; and whatever (is) on the same subject. (159). And about the appointment[2] of a truthful judge, who[3] is belonging to the community[3], as an opponent[4] of robbers, tyrants, (and) murderers[5] of holy men.[5]

(160). And about the possibility (*shyîdan*) of coming to the best[6] of lives[6] for any person through industry. (161). About the greatness of the truthful judgeship[7] compared[8] to[8] other acts of merit; the heavy sinfulness from false judgeship, and when by completely distinguishing truth from falsehood they do not frame the judgment.

(162). About reciting[9] and commiting[10] by heart[10] the Gâthâs, the Hâdaŏkhta[11], and the Dâta[12], through understanding the (different) bases[13] therein; and the sin from not understanding (them); (and) whatever proceeds from it. (163). About the greatness of the Dâta (Law) for judgment and judgeship, compared to other sacred texts (*srûbân*).

(164). About seven kinds of property of which (the Nask) says that for no other property one is authorized to take it as a security. (165). About ten friends of differents opinions (*sakhun*) on the same subject.

(166). And about the divisions[14] of this sacred text (of the Nîkâdûm Nask), and[15] the reasons[15] of the several kinds of

---

1. *Pavan garzîdan*, Av. *garez*, "to cry," "to wail." 2. *Yehabûntan.*

3. *Hanjamanîg*; comp. Av. *hanjamana*, "a community."

4. *Hamaêstâra*, comp. Av. *s.v.*

5-5. *Yasharûb-ganân*, or *yasharbûb-janân.*

6-6. *Pâhlûm ahvân*; Av. *ahu*, "life."

7. *Dâtôbarîh.* 8-8. Pahl. *min.*

9. *Gaprahûntan*, which also means "to wish" "to long for".

10-10. *Narm kardan*; comp. Pers. *s. v.*

11. Perhaps for *Hadha-mãthra.* 12. It may be read, according to DM., *va vasht*, perhaps for *va Vashtag.*

13. *Pâdagân*; comp. Av. *pâdha*; Pers, *pây*, "base," "basis," "power," "footings", etc.

14. *Vakhtan*, Pers. *bakhtan*, Av. *baj*, "to divide."

15-15. Reading: *vahân-cha.*

complete decisions, and[1] the introduction (into this[2]) of that which is also emphasized in it;[1] several decisions which (are) also included (*baên*) in one; several kinds of statements and acts which are defended, (and) are divided into demonstrative and informing (evidence).[3]

(167). "The best prosperity is piety................"

CHAPTER XX.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1) The Dûbâsrûjîd[4] (Nask contains) eighteen (sections of which) the first section (is) a book about the thief with his arrest[5] through the essential[6] evidence[6] of that which was seized[7] by him; the premeditated[8] crime, and bondage,[9] and

1-1. *Va baên zak-ich madam yehtûnêd patash baên yehîlyûnêd*, lit., "and that which clearly appears in it (i.e., in the Nask) is therefor brought into (this book of the *Dînkard*)". To *madam yehtûntan* compare Pers. *bar-âmadan*, "to come forth," "to appear."

2. The eighth Book of the *Dinkard*.

3. West's rendering of this section runs thus:—"And about the apportionment of this discourse (there are) complete decisions of several other kinds, and into those, too, it advances (and) thereby introduces much adjudication which takes heed, in every one, of words and deeds of many kinds (and) is specifically (and) also intelligibly apportioned." (p. 74).

4. Reading: *Dûbâsrûjid* according to the *Ravâyats*, which state that it originally contained sixty-five chapters, a statement that agrees with the total of the sections mentioned in chaps. XX, XXII, XXIV. The reading may mean "the life of a notorious robber." I compare *dûbâ* to the Av. *debu*, "to cheat"; the denominative base of the Av. rt. *dab* or *dib*, and *srû* to *srûb*, and *jid* to the Av. *jîti*, "life." As a hybrid word the name may be read *dûb-âsrun-jid*, "The fettered life of a robber"; comp. Pahl. *âsruntan*, "to fetter," "to bind." West reads the name:—*Ganbâ-sar-nijad* which, according to him, means "the thief's head downstricken."

5. *Levatâ gereftârîh*, comp. Pers. *giraftârî*, "bondage", "imprisonment."

6-6. *Mâdag gûbâg*; Pers. *gavâh*; Av. *gup*, "to speak," West: *mâdag gana bâ-î*, "a special thief."

7. Pahl. *tereft*, comp. Pahl. *tereftagîh*, "force," "violence"; hence the meaning "seized," "taken" (see the Pahlavi-Pazend Glossary, p. 218).

8. Pers.: *pasîj*, "prepared," "provision for a journey." 9. *Band*.

hard[1] labour,[1] and the punishment decreed (*bâkhtîg*) for the atonement of the sin, and the enforcement[2] (thereof); the extent[3] of recompense[3] (for it), and the amount[4] of special reward[4] to each one separately, and the exercise (and) place of punishment; what (is) the dimension[5] and plan of the prison[5]; how those who (are) in it are taken[6] out[6] of the prison successively (*patîsârîg*); who (is) to precede[7] to be imprisoned (*vakhdûnt*).

(2.) And about a fettered person (whose) limb (is) paining[8]; and the extent of the tightness of the fettering and hardship; and the duration of imprisonment for the crime of theft. (3.) About shackles and the fastening[9] (thereof) by the accusers themselves, (and) the cost of those (things) which are essential (*gaŏharîg*)[10]; and whatever (is) on the same subject. (4.) And (about) the dimension of the place for hard labour, and what sort of thieves it[11] keeps severally. (5.) And how many, when, (and) in what manner, one is to make brands[12] on

---

1-1. *Draŏsha*, or *drûsh*, Av. *dru*, "to be hard;" Av. *draŏsha* means "breach of trust." West: "fettering." 2. *Kâr-varzishnih.*

3-3. *Navishna chandîh.* 4-4. *Chandîh î navâg kadâmîh.*

5-5. *Tanû* [illegible] *âînînag î khapâg*; comp. Pers. *khapâk*, "a fold for cattle." West compares the word to the Pers. *khapak*, meaning "strangulation." His rendering: "what is the person who is strangling and the mode; how those who are therein strangling are drawn forth (*nazî-aûtô*) successively, (and) which is set to work first."

6-6. Comp. Pers. *nîzîdan*, "to extract," "to draw out."

7. *Pêsh kardan*, "to precede." 8. *Bîshna*; comp. Av. *tbish*.

9. Reading *bandishtan*, according to DM.; comp. *bandish*, "fastening," "fettering." West's reading *band î dâdan*, and his rendering "the imprisonment which (the accusers have) to provide." In Pahlavi the word *zîndân* is generally used for a prison. It may mean, "and the fetters which the accusers have to give or provide."

10. That is, what is essential for keeping the criminal in chains. It seems that all such costs are to be paid by the accusers, and the fetters and shackles are to be put on the criminals by them. 11. It means one of such places.

12. Reading: *drûshishnih*, inf. *drûshîdan*, "to brand;" comp. Pers. *darûsh*, a wound or impression made by burning or [illegible] instrument." West's reading: *garôv-dahishnih*, "putting on of fetters." The reading of DM. is changed by him.

a fraudulent[1] thief; those accusers are to pay the cost themselves of those (things) that (are) essential; and the proper (*dvâyîd*) place[2] for the branding and essentials;[2] the sin owing to much branding of different kinds, and that which is owing to abandoning the branding (*drûshîh*) which[3] is to be given [3]; the extent of the cost[4] owing to much branding; and the several grades of theft beyond the limit of the cost [5] of branding;[5] (and) also those (grades) below the limit of the cost of branding.

(6) About the different kinds of theft; and the aggravating[6] sinfulness of the thief for stripping[7] the skin[7] of a person and wounding (him); and the undiscoverableness [8] of the (stolen) objects (*mâdag*) owing [9] to the thief being at a *hâsra's* [9] (distance), and that one who is on the spot, (and) that one who is within a footstep[10]; and (about) the thief with (his) plunder, and injuring life, and injuring inferiors (men or cattle); and other sins (committed) in[11] the same place,[11] before [12] or after.[12] (7) About the thief's plot [13] for a theft, who [14] (is) without an accomplice[14]; and a theft of equal (*ham*) shares, and a theft of different [15] shares.[15]

---

1. Reading *drûj;* comp. Av. *draŏjishta*; ancient Pers. *draujana*, "a liar." West's reading; *garôv dâdan*, "to provide fetters."

2-2. That is, the place where the necessary things are to be provided for branding the thief. 3-3. *Î dâdan*. 4. *Arjânîgîh*.

5-5. *Drûsh arjânîgîh*. It seems that in ancient Irân, there were some grades of theft which deserved harder punishment than branding, and some grades of theft that deserved more lenient punishment than branding.

6. *Avzûnîg*, "increased," or "progressive."

7-7. Reading: *gandan*, same as Pahl. *kandan*, Pers. *kandan*, "to strip of the skin", "to tear up." West: *gûdanŏ* for *khûdanŏ* "to cut."

8. *A-paêtâgînîdan*, lit., "non-appearance," "concealment."

9-9. *Pavan dûj î pavan hâsra*. Since the stolen property is taken away by the thief at his quarters which are distant by a *hâsra* from the place where the man is wounded by the thief."

10. Meaning the special thief who was within a footstep's distance from the wounded person when the theft was committed.

11-11. Pâzend *hidhîh*.

12-12. That is, before or after the wounding of the man whose property is robbed. 13. *Minishnîh*, "thought" "design."

14-14. *Î lâ ham*, lit., "who (is) is not together or combined"; comp. Av. *hama*. 15-15. That is, shares with different proportions.

(8) About the sin of suggesting[1] a theft (to others), and of one who [2] attends to making it[2], and of letting[3] (him) off[3], and of giving a judgment for (his) acquittal, and of one[4] who listens[4] to the thief; of that one who is a giver of help unto the thief in a toilsome[5] thieving; and the judgment about the theft by a minor, and by a childless woman[6], (and) by that one who (is) pregnant; their custody[7] (and) security[7] during the work of atonement, and during the travail (*kâr*) of a pregnant woman who (is) a thief.

(9) About the property which is collective[8] (and) unlimited,[9] which[10] they cause to be kept back from thieves; [10] and (about) the thief by (his own) hands, and that one who (is) a thief not[11] by (his own) hands.[11] (10) About the evidence of a thief; that is, how (it is) acceptable in the case of him who proceeds further (*frâj*) in theft; how when he is to be seized (and) bound; and how when it is necessary to soothe[12] and deceive him, until one acquires absolute [13] power[13] (over him) thereby. (11) And about kinsmanship [14] with thieves. (12) About the difference of theft from plunder.

---

1. Reading *ashârag*. West, *aîyyârag*, "assisting."

2-2. *Nigîrig-gar*. West, "making investigation." 3-3. *Shedkûnân*.

4-4. *Âsrûntâr*, "listener;" Av. *sru*. West *asrûntâr*, "binder";

5. Comp. Pers. *vand* or *vond*, "toil," "labour." West, *vûrdag*, "is carried off."

6. Comp. Pers. *satarvan*, "a barren woman."

7-7. *Dârishna navishna*.

8. Reading: *hama-dâta*, comp. Av. *handâ*, Skr. *sam-dhâ*, "to put to, gether in order," "to collect." West, "accumulated."

9. *Amargân*, "incalculable," "numberless." Av. *mere* "to count," comp. Pahl. *amargân mardûm*.

10-10. *Î min dûjân lakhvâr yakhsenunând*; comp. Pers. *bâz-dâshtan* "to prevent," hence "which they prevent from going into the hands of thieves."

11-11. But stealing others' properties with the help of other thieves.

12. Pers. *nivâkhtan*, "to treat kindly," "to carress."

13-13. Pers. *kâm-gâr*, "absolute"; comp. Pahl. *kâm-gâr shah*, "an absolute king."

14. Reading *nafshâ-î* in the sense of *khvîshîh*, Pers. *khvîshî*, "relationship." West, *navishna*, "rewards" (with thieves).

(13) And about causing[1] the property, which one is taking away, to be conveyed back to its owners, such as that which the frontier-people may take away (*vakhdûnayên*) from the non-Irânians, and that which the judge may seize from the thieves, and the share which he may take from the thieves without disturbing[2] (them). (14) And about the protectors (and) guardians[3] of a thief; and also many other decisions in cases of (*baên*) theft.

CHAPTER XXI.
DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1) The second section (of the Dûbâsrûjîd Nask is) a collection[4] (of miscellaneous subjects,) namely, about the confusion[5] of the father for the sin of the son who (is) an adult (*purnâê*), who[6] (was) unaware of the sin at the time it was committed by his son; that[7] of the son for that[8] of the father, (and) other adults, one for the other, when[9] they are not (mutual) helpers in the sin[9]; and that[11] of the husband for the sin of the wife when not (co-helping), (and) when co-helping[10] and unpreventing[11]. (2). And about the approach of the time (*gâs*) for the instruction of the minors by (their) guardian

---

1. *Yehamtûnînîdan*, "to cause to reach," "to bring."

2. Comp. Av. *a-stareta*, "undistractedness," "composure of mind."

3. *Pâspânân*, comp. Pers. *pâsbânân*.

4. *Hama-dâtag*, from Av. *hama*, and *dhâ* or *dâ*, "to place"; lit. "put together."

5. Reading: *ana-astardagîh*, opposite of *a-stardagîh*; comp. Av. *a-stareta*, "quietness of mind." West: *khvâst-radagîh*, "authority for an enquiry"; comp. Pers. *khvâstan*, "to seek," and Av. *ratu*, "authority." It may be read: *madam hanâ stardagîh*, or *madam andag stardagîh*, or *madam hû-astardagîh*,

6. That is, the father who......Here *amat* is taken by me as a substitute for *mûn*. 7. Meaning, the confusion of the son.

8. That is, the sin of the father.

9-9. *Amat lâ vinâs aîyyâr yehvûnd*.

10. *Ham-aîyyâr*, "co-helping" the wife in the commission of her sin.

11. *Ana-âvâj-dâr*, lit., "not keeping (her) away (from the sin.)"

father, and the method of his teaching; and the age[1] at which the sin of a child begins[1], and the proportion of the sin in (its) minority[2], and (its) atonement during minority, and that too, during majority; the sin of not teaching a minor who shall[3] be taught[3]; (and) whatever (is) on the same subject.

(3). About non-slaughtering, which (is) keeping back the destruction of the world; and what (is) the mode of distributing the property of a hero[4] of manly character[4] after his slaughter (in battle.) (4) About the sin of giving instruments[5] of slaughter[5] to a woman, a child, (or) a non-Irânian. (5) About a woman who, in the case of (*baên*) two men who are *margarjân* (sinners), seeks[6] the head in the case of one[6], and desires for a son in[7] the case of another[7].

(6) About a warrior, who (is) without[8] food[8], who on[9] his march[9] arrives at pasture, corn, and sheep whose shepherd[10] (is) a stranger[11] to him[11]; (and) whatever (is) on the same subject. (7) And about keeping a property unworthily (*a-sajâg*), and the decision thereon.

(8) About the amount of the delay of a judge knowing (*pavan âkâs*) that the complainant is falsely asking, (and) the defendant falsely confessing. (9). About the amount of the delay of a judge[12], and (that) in a court of law[13]; and what-

---

1-1. *Va gâsi ôl bân yehvûntan u-purnâyig vinâs.* Here *gâs* means "time," "period." 2. *A-purnây-gâs*; that is, in the condition of a minor.

3. *Âmûzishna.*

4. Reading: *mard-gurdân gabrâ*; comp. Pers. *mardi mardân* (*mardânah*), or *mardâni mard*, "brave men of a manly character."

5-5. It may mean "fighting weapons."

6-6. *Aêvag roĉshâ bavihûnêd.* 7-7. *Aêvag........baên.*

8-8. *A-tûshag*, comp. Pers. *tushah*, "food."

9-9. *Pavan rubishna*, "in (his) movement."

10. Reading: *pasig*, *pas* "after," according to West. It may be read *pâs*, "a guardian," "a sentinel."

11-11. *Ajash bigânag*, lit., "is estranged from him." Pers. *bigânah*, "a stranger."

12. In giving decisions.

13. *Dâta-gâs*, lit., "place of justice."

ever (is) on the same subject. (10). About the decision which (is) regarding a judge who would interpret[1] a doubtful decision as a certainty, that which is certain as doubtful, a judgment that is clear as uninterpretable (*a-vijôrd*), (and) that which (is) uninterpretable as clear. (11). And about a decision as to certainty on that which is as to uncertainty, (and) putting[2] into action[2] the decision; (and) whatever (is) on the same subject.

(12). And about the functions of the appointed[3] judges, from the lowest to the highest, one above the other (*aêvag*). (13). The judgment[4] which (is) on a decision[4], that (is) legal (when) two (judges are) together; that (is) legal (when) including (*levatâ*)[5] the (deciding) judge two judges (are) together[5]; (and) whatever (is) on the same subject. (14). About the statement of a judgment regarding interpretation[6]; (and) whatever (is) on the same subject. (15). And about the extent of time for the judges for giving judgments, (and) that for the judges for summoning[7] witnesses[7], (and) that for the proceedings[8]. (16). And about the judge who (is) awe-inspiring[9] (*vayô-zushta*), (and) that one who (is) not awe-inspiring[9]; the

---

1-1. *Vijôrd vabîdûnayên*, comp. Pahl. *vijârishna*, "interpretation" "commentary." 2-2. *Kûnishna.*

3. *Gûmârdag*, comp. Av. *vi* and *mar*; Pers. *bar-gumâshtan*, "to appoint"; *gumâshtan*, "to commission," "to send upon any special business," or "to prosecute one by the power and authority of a judge." West: "commissioned judges."

4-4. That is, the judgment on an appeal made against the decison of a lower court.

5-5. *Letatâ dâtôbar va 2 dâtôbar agavin* in DM., lit., "with the judge and two judges together."

6. Comp. Pers. *pây-khwân*, "interpretation" (Steingass).

7-7. *Gaŏkâyân khvahîshna.* 8. *Sachishna.*

9-9. Comp. the *Frahâng î Oîm Aêvag*, p. 43, ll. 10-12: *Vayô-zushtô: dâtôbar denâ vijârêd, aêgh khvâstâr î vara-âômand va nyôshîdâr î aêvarîh hast, chîgûn yemalelûnêd darengîh sanjêd.* Here in the *Dînkard* the Pâzend *vayô-zusht* or *vayô-zush*, is equivalent to the Avesta *vayô-zushtô*, or *dvayô-zushtô*. The former *vayô-zushtô* may be compared to *vayô-tuta* in *Vend.* XIII., § 8, where *vayô* is derived from *vî*, "to fear", hence it means "an awe-inspiring friend," or "an awe-inspiring lover (of justice)," or "a dreadful friend." West reads: *dvayô-zushtô*, "one who is doubly satisfied."

Haug's important note on the meaning of *vayô-zusht* mentioned in a passage of the *Frahâng*, is as follows:—"I render it as, follows: 'the judge should decide this (case) of the plaintiff and the defendant; what each of

period of the judge who (is) not awe-inspiring as compared to that of the august (judge). (17). And about[1] the four kinds of judges[1], and of judgments through them; one (is) he who[2] understands how to decide, (and) would enforce (it)[2]; one is he who understands (it), but would not enforce[3] (it). (18). And about the swindling[4] of a judge through the several adjudgments which (are) due to his false decrees; and how that happens (*yehvûnêd*) when within a *hâsra*, and how that happens when on the spot; (when) that (happens) within a *hâsra* he becomes thereby a swindler; when that (happens) before a *hâsra* ends he comes back to truth.[5] (19). And about another by whom[6] the false teaching of the judge is declared[6]; the atonement for the false teaching, and false motive[7], and false inquiry, and false evidence, the complainant[8] becoming his own[8]; and in[9] the matter[9] (there is) a separate atonement [redacted] to the complainant; (but) the atonement (for the judge) was[10] not to be acquired[10] by any meritorious

---

them may say he ought to weigh rightly, (and decide) accordingly.' It is difficult to say how the Pahlavi translator understood the preceding Zand words *vayô zushtô*; they appear to be only the beginning of a quotation, which is not given in full. The meaning of *zushtô* is 'pleased, satisfied'; that of *vayo* cannot be so easily made out, as it is capable of conveying more than one sense. As the passage refers to judicial proceedings it means, very likely, quarrel, dispute, and may be derived from the preposition (and adverb) *vi* 'asunder, against, separately'; *vayô zushtô* would thus mean: 'a settled dispute.' To this the Pahlavi commentary evidently alludes." (*See page* 79).

West's rendering of the above passage of the *Frahâng* is:—"The Vayôzushto, who is [redacted] judge, explains this, so that the petitioner who is doubtful is [redacted] hearer of certainty; it is, as (one) says, deliberately weighed."

1-1. West: "about a judge of four customs."

2-2. *Mûn vichîra khavîunêd kardan vakhdûnayên.* Comp. Pers. *girif-tan*, "to adopt." There is a Pers. phrase *girift kardan*, "to turn away from"; but its meaning is not applicable to the context.

3. That is, who would not put into practice or enforce his decision.

4. Comp. Av. *hazangh*, "plunder." West reads *avarîh*, "superiority."

5. This whole section is ambiguous and obscure. West's rendering is as follows:—"About the supremacy of a judge as to adjudication so far as (there) is a false decision therein; how it is when (he is) at [redacted] distance (pavar hâsar), and how it is when he is on the spot; he who is at a distance becomes a superior therein when he comes back to the (place of) justice before the end of a Hâsar."

6-6. Or, "(it is) manifest from him. 7. *Khvahishnîh.*

8-8. *Mûst-âômand nafshâ yehvuntanî.* 9-9. *Pavan mandaram.*

10-10. *Ana-âft lâ yehvunt.* West reads *khvâft*, "mitigated."

act whatever. (20). And about the trouble of giving decisions to priests. (21). About the recognition[1] of a woman or a minor who is conversant[2] with the law[2], for a judgeship over and above an adult man (who is) unfamiliar with the law.

(22). About assisting the indebtedness (*nîyâzagîh*)[3] of ones own pupil towards a priest for having[4] trained (him) to recite[4] religious decisions; the sin of not assisting (him) just like that one who is a friend of the needy (and) the miserable; (when) it is proper to invite[5] a helper from the non-Irânians; he, the non-Irânian, is to be brought for help according to (his) wish; (and) whatever (is) on the same subject, (23) About the heavenliness[6] of Rashnu the Just.

(24) About several persons the decision[7] for whom is pending[7] about keeping and not[8] delivering over[8] a property which is not their own; (and) the judgment about: for whom one keeps[9] the property which is not his own. (25) About actions which are not[10] conflicting,[10] and those which are conflicting. (26) About the judgment of a judge (whose) activity[11] is full of fellow-feeling[11].

(27) About the sin which the accusers would commit as[12] to a decision upon a decision;[12] it is not justifiable to seize anybody's property with their own hands, and therefore (there is) a dispute if anything certain is associated also with the possession.

---

1. Reading *shnâgih* for *dânâgih* in D.M. Comp. av. *zhnâ* or *khshnâ* "to know." West reads *dânâkîh*, "proficiency."

2-2. *Âkâs-dâta*. 3. Or, liability.

4-4. *Drenjinîday*, comp. Av. *drenj*, "to commit by heart" "to recite."

5. *Bawihûnastan*. 6. *Barîn-âômandîh*, "divine excellence."

7-7. Lit., "who (are) awaiting (*baên*) the decision." West: "who (are engaged) in legal proceedings."

8-8. *Lâ bûjishnih*, Av. *buj*, "to deliver." West: *lâ vanjishnîh*, "non-division." 9. *Pavan dârishna yakhsenunêd*. lit. "one keeps in possession."

10-10. *Ana-una-basân*, "not dissimilar." West: *una-han-bêshin*, "not inconsistent."

11-11. *Hanjamanîg kûnishnih*. West, "of congregational actions." Comp. Av. *hanjamana*, "community."

12-12. *Madam dâdistân dâdistân râê*. West: "as regards the law, by means of the law."

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની
અસલ પહલવી એબારત, ઈંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વૉલ્યુમ પંદરમું,

દીનકર્દનાં આઠમાં પુસ્તકમાં આવેલું
અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,
ભાગ ૧ લો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રૅન્સ્લેશન ફંડના ટ્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લંડન:
કેગન પૉલ, ટ્રેન્ચ, ટ્રુબ્નર અને કંપની.

યઝદજરદી સને ૧૨૮૫, ઇસ્વી સને ૧૯૧૬.

મુંબઇ મધે, મી૦ બી. મીલરે, ધી બ્રીટીશ ઈન્ડિયા પ્રેસમાં ભાયખલા, લવલેનમાં તથા
મી૦ પી. કા. પઠાને "સાંજ વર્તમાન" પ્રેસમાં મીન્ટ રોડ, કોટ, મધે
દીનકર્દનું આ ૧૫ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે,
અને
દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., એ
નં. ૮૫, ખંબાલા હીલ, મુંબઇ, મધે પ્રગટ કીધું છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક આઠમું, (બાબ ૧—૨૧).

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

બાબ ૧૯ મો, **તેજ નસ્કનો પાંચમો** વિભાગ: એક માણુસનું હથિયાર સાથે સ્વાર થઈ બીજા માણુસને મારવા જવું; લૂંટ યા ખુનનો દગો જાણુતાં શું કરવું; એક **મર્ગજાંનનું** મોત મુલતવી રાખવું; **મોબદાન્-મોબદ્** આગળ કાયદાનો વાદવિવાદ નકામો છે; સાથે ગુનાહ કરે તે; મુસાફ્રેરોનો ખોરાક (ફ. ૧–૭); મેજીસ્ટ્રેટને સજા; એક માણુસના ગુનાહ સારૂં તેના સગાંઓને પરહેજ કરવાં; લાયકાતથી મળતું જોર; ફ્ર્યાદ અને મુકરદમાની તપાસ; એક પરણેલી સ્ત્રી ધણીને બદલે ફ્ર્યાદ કરી શકે (ફ. ૮–૧૧ ક); કસોટી કરવાની વિગતો (ફ. ૧૨–૧૯); કબજાનો વાંધો, જડજનો ચુકાદો ફેરવવો, મીલકત વિષે જાત જાતની તકરાર, સાક્ષી યા જડજ તરીકેની સ્ત્રીની લાયકાત, ગીરો મુકવું, ભાગીદારોની મીલકત, માલેકીનો પુરાવો, સ્ત્રીને ચોરવું, પોતાના ચેલાઓને અપીલ નહીં કરવાનું દસ્તુરનું શિક્ષણુ, અશો લોકોને ભેટ, કસોટીમાંથી ત્રણુ વાર પસાર થવું, જાદુગરોનાં મંત્રો, જાત જાતની કસોટીઓ અને તે કરવાની રીત (ફ. ૨૦–૪૩); બીજે દેશ જનાર દસ્તુરની મીલકત, બાકી વધેલી મીલકત, જુદી જુદી જાતના ઢોર ચોરવા માટે દંડ, ત્રણુ માણુસોની ફ્ર્યાદ અને દાવો, ત્રણુ ચોરો, એક ઇરાનીને ચોરી સારૂં પરહેજ કરવો; કાયદાનો મુકરદમો સાંભળવાની હદ, વખત, અને ક્રમ (ફ. ૪૪–૫૩); કસોટીઓ, પખાલપર ચાલવું, દોલત ગુમાવવી, માલેકી સંબંધી તકરાર, હુશયાર માણુસોની સાક્ષી, અધર્મીપણુંને દાબી દેવું, સદગુણુ અને દુર્ગુણુની ઉત્પતિ, તોજેશ નહીં કરેલા ગુનાહથી ઉપજતું દુઃખ, **તનાપુહ્ર** ગુનાહ, મીલકતની તકરારમાં કસોટીથી તપાસ (ફ. ૫૪–૬૮); ચુકાદો પવિત્ર કેતાબો મુજબનો હોવો જોઇએ, માણુસો અને જનાવરોને ખામી વગરનાં હોય તેમ વેચવાં, જડજોની નેમણુંક અને લાયકાત, ખોટા ચુકાદાઓથી થતું નુકસાન, ચોરો વચ્ચેનો કજીયો, મીલકતને અનામત મુકવી અને તે પાછી આપવી (ફ. ૬૯–૮૦); માબાપનાં કરજ વિષે તકરાર, સ્ત્રી તથા બાળકો કયારે **મર્ગજાંન** થઇ શકે, મીલકત પાછી મેળવવી, ખોટો આરોપ, ધણી અને સ્ત્રી વચ્ચે કજીયો; એક છોકરી જેનો બાપ મરણુ પામ્યો હોય તેને પરણુાવવી, એક કન્યાને કુંવારી રાખવી, કન્યાના ગુનાહ, મઝ્દયસ્નીને ખોરાક અને સ્ત્રી આપવાં, જાદુગરને સજા કરવી, દહાડા અને **ફ્રસંગો**ની લંબાઇ (ફ. ૮૧–૯૯); જખમી ઢોરને ખવડાવવું, મેંઢાંને હલાલ કરવું, ખાત્રી તથા શક, એકસરખી જુઆની, ખોટો ચુકાદો, નાલાયક લોકોને ભેટ, ભેટો અને વાજબી ભેટો (ફ. ૧૦૦–૧૦૯); ગુનેહગારો તથા હુમલો કરનારાઓની સજા તથા તોજેશ, ઝરથુશ્ત્ર અને તેના ચેલાઓને સંપૂર્ણુ આબાદી આપેલી હતી, જખમી લોકોની સારવાર, વચન પાળવું, તકરાર કરવાનો ગુનાહ, જામીન, ઇરાની નહીં હોય તેવા

દીનકર્દ,

પુસ્તક ૮ મું.

અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોમાં આવેલી બાબતોનું સાંકળ્યું.

પહલવી દીબાચો.[1]

અહુરમઝદનો આભાર, અને મજદયસની દીન જે દેવોની સામે થવાનો અહુરમજદનો મુકરર કીધેલો કાયદો (છે), તેની વખાણ.

(૧) દીનકર્દનું આએ આઠમું (પુસ્તક) છે જેમાં મજદયસ્ની દીનના નસ્કો યાને કેતાબોમાં[2] આવેલી બાબતોનો,[2] દરેક નસ્કના જુદા જુદા[3] સારનો, સંગ્રહ[4] કરેલો છે. (૨) આએ પુસ્તકના[5] વિસ્તારમાં[6] ભલી દીનની હકીકતો[7] વિષે જે કાંઇ લખવામાં અને પ્રગટ કરવામાં[8] આવ્યું છે તે, દીનની વિગતો વિષેની ખબર[9] જાહેર કરવા માટે, અને એ કારણને લીધે[10] એક સતા[10] સમાન

---

૧. હવે પછી જે આવે છે તે કર્ત્તાનો **દીનકર્દ**નાં આઠમાં પુસ્તકનો દીબાચો છે.

૨. **ઇ બઅેન્ નસ્કીહ**, અર્થ, "નસ્કમાં જે છે તેનું," અથવા "નસ્કમાં જે આવેલું છે તેનું." ૩. **જ્વીદ્ જ્વીદ્**.

૪. **હશ્તૂમ્ મદમ્ હંગર્દીગીહ્ ઈ..........લિતમા અઇયૂયાદ્.** સરખાવો. **અઇયુ-યાદ્ગાર્**, "એક ચોપડી," "ગ્રંથ," "યાદી," "સ્મૃતિ" ૫. **નામગ્.**

૬. વાંચો: **શાદ્-અઊર્વાન્**, સરખાવો ફ્રાસી, **શાદુર્બાન્** અથવા **શાદુર્વાન્**, "રાજ્ય મહેલના દરવાજા આગળ લટકાવેલો મોટો બીંતનો પડદો," "ચાંદની ફરતેનો પ્રકાશ," "કાંગરી," "છાંપરાંની આગળ નીકળતી પાંખ", અથવા "વિસ્તાર."

૭. **અઉશ્મૂરિશ્ન**, શબ્દાર્થ, "નોંધ", સરખાવો ફ્રાસી **શમુર્દન્** "જણાવવું", "યાદ રાખવી".

૮. સરખાવો અવસ્તા **નવ** અને **વિદ્**, "જાણવું," ફ્રાસી **નવીદ્**, "સારી ખબર," **નવિદન્**, "સારી ખબર જાહેર કરવી." એ ઉપરથી, જે કાંઇ નવું અને અજાએબી ભરેલું હોય તે જાહેર અથવા પ્રગટ કરવું. ૯. **આકાસ્-દહિશ્નીહ્.**

૧૦-૧૦. **પાદ્રમ્ ઇ દસ્તોબર્**, સરખાવો અવસ્તા **પાતર્** અને **રમ**, અર્થ "સગવડ અને સુખનું રક્ષણ કરનાર," "જે સહેલું કરી આપે છે" (દસ્તુરનું દીનને લગતાં લખાણો સમજાવવાનું કામ); તે ઉપરથી "એક મદદગાર હથ્યાર," "સત્તા." **ઓલ હના.** વેસ્ટ પ્રમાણે **ઓલ્ હના પાદ્રમ્ દસ્તોબર્** એટલે "આએ સાદા દસ્તુર માટે." **પાદ્રમ**નો અર્થ "બદલો" પણ થાય છે, સરખાવો ફ્રાસી **બાદ્રમ** (જુઓ પુસ્તક ૬ ઠું, પ્રકરણ ૩૦૩, ફ. ૧. એ શબ્દના ઉપયોગ માટે).

પુસ્તક એક દસ્તુરને માટે થાય તે માટે અને જાણીતી[1] દીનની કેતાબો[1] કઈ કઈ છે તે જણાવવા માટે, લોકોને વાકેફ કરવા સારૂં ઝન્દ[2] યાને અવસ્તાનાં પહલવી તરજુમામાંથી લેવામાં આવ્યું છે.

(૩) પણ, તે જણાવવા પહેલાં, મજદયસ્ની દીનની હકીકતોના ભાગો,[3] તેઓના વિભાગો[4], અને (એવા) વિભાગોના પેટા-ભાગો વિષે લખવાનો રેવાજ છે તેમ તે હકીકતો, જે જોકે તેઓના મોટા ભાગોમાં વધુ ટુંકમાં, અને તેઓના વિભાગોમાં ટુંકમાં, પણ તેઓના વિભાગોના પેટા-ભાગોમાં[5] જેમ વિસ્તારીને[6] લખવામાં આવી છે તેમ, અતરે આ કેતાબમાં લખી જણાવવામાં આવી છે.

(૪) મજદયસ્ની દીનનાં શિક્ષણના[7] (મુખ્ય) ભાગો ત્રણ (છે):— **ગાથા**, જે મીનોઇ કામો વિષેનું શ્રેષ્ટ મીનોઇ જ્ઞાન છે; અને **દાત** (કાયદો), જે દુન્યવી ફરજોનું શ્રેષ્ટ દુન્યવી જ્ઞાન છે, અને **હધ-માંથ**, જે ઉંચાં કામો વિષેનું ચઢીયાતું જ્ઞાન, જે **ગાથા** અને **દાત** એ બેની વચ્ચે છે, તે છે.[8]

૧-૧. **અએવાજી** (અએવાજીગને બદલે) **દએના નિપિશ્તન**, અર્થ, "જાણીતાં દીનનાં લખાણો." એવું જણાય છે કે જે જમાનામાં આએ દીનકર્દનું આંઠમું પુસ્તક લખાયું હતું તેમાં અવસ્તા નસ્કના પહલવી તરજુમાઓને અવસ્તાના જેટલીજ અગત્યતા આપવામાં આવી હોવી જોઇએ.—૨. અવસ્તાનો પહલવી તરજુમો અને તેની પરની સરેહ.

૩. વાંચો: **બન્જીશ્ન**, 'ભાગો પાડવા," સરખાવો સંસ્કૃત भंज्; અવસ્તા **બજ્**, "ભાંજવુ" "વહેંચવું." ૪. **બાહર્**, શબ્દાર્થ "ભાગ" અથવા "હિસ્સો."

૫. **બુરીનગ્**, સરખાવો ફાસી **બુરીદન**, "કાપવું," સંસ્કૃત ब्रीनाति; અવસ્તા **પઇરિ-બ્રીનન્તી.**

૬. **વેસ્તરિશ્નીગ્**, અવસ્તા **સ્તેરે**, "પાંથરવું;" ફાસી **ગુસ્તર્દન.**

૭. હુજ્વારેશ **મનીતુનિશ્ન**, "વિચારવું," "ભણવું," "મત બાંધવું."

૮. અવસ્તાનાં ધર્મ પુસ્તકોના આએ ત્રણ ભાગો—**ગાથા**, **દાત** અને **માંથ્રની** વહેંચણી વિષે દીનકર્દનાં ત્રીજા પુસ્તકની શરૂઆતમાં લખાણ મળે છે (જુઓ દસ્તુર સાહેબ પેશોતનજી બે. સંજાણાએ તરજુમો કરી પ્રગટ કીધેલી **દીન્કર્દ**, વોલ્યુમ, ૧ લું પાનું ૧.) ત્યાં એમ કહેવામાં આવે છે કે ગાથા સઘળા અહુરમજદે જરથુસ્ત્રને કહ્યા હતા, માંથ્રો **યથા-અહુ-વઇર્યો**નાં ભણતર પરથી ઉપજાવેલી છે, અને તેઓમાં ખોદાની પોતાની સર્વે જોવાની શક્તિ વિષે અને તેની પેદાયશ વિષે એશારો કરવામાં આવ્યો છે, જેથી એમ ઠરે છે કે તેઓમાંનો કોઈબી ભાગ માણસનાં ડહાપણથી અથવા તે વખતની કથાઓ ઉપરથી રચાયલો હોવો નહી જોઈએ.

(૫) અને દીનનાં[1] શિક્ષણનાં વર્ણનના[1] ત્રણ ભાગોનું કારણ તે જે દીનનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન, ફરમાનોને અમલમાં મુકવા, અને એ દીનની દાનાઇ

હધ–માંથ્ર વિષે ડા૦ વેસ્ટ નીચે મુજબ લખે છે:—"**હાદફ્–માંન્સરીક્** કોણને કહે છે તે બરાબર સમજ પડતું નથી, તે બોલ અવસ્તા **હધ–માંથ્ર** "માંથ્ર સાથના," ઉપરથી નીકળેલો છે. એ નામ **વિસ્પરદ** ૧૩.૧માં જરતુશ્તને, અને ચોકસ ભણતરમાં માંથ્ર-સ્પેન્તને લાગુ પાડવામાં આવે છે (જુઓ Westergaard Z. A. પાનું ૪૮૫). જ્યારેબી **વિશ્તાસ્પ યશ્ત** (જે **હધ–માંથ્ર** નસ્કનો એક બાકી રહેલો ભાગ છે તે) ભણવામાં આવે છે ત્યારે એ નામ સાથનું એક વાકય પણ તે ભણતર સાથ બોલવામાં આવે છે, તેવીજ રીતે એક બીજું વાકય, કાયદાને લગતું, તેજ જગોએ **વંદીદાદ**નાં ભણતરમાં વાપરવામાં આવે છે. **હધ–માંથ્ર**નાં નસ્કો કેવી રીતે "માથ્ર ધરાવતાં" કહેવાય તે પ્રકરણ ૫–૯માં આવેલી હકીકત પરથી ખુલ્લું જણાતું નથી, પણ એ શબ્દનો અર્થ કાંઇ "અર્ધુ ધર્મી" જેવો થતો હોવો જોઈએ, કારણ કે તે નામની શીલસુરી અને શાસ્ત્ર કાંઈ પુરેપુરાં ધર્મને લગતાં નથી, તેમજ વળી તદન દુન્યવી પણ નથી." (જુઓ S. B. E. Vol. XXXVII, પાનું ૪, નોટ ૨.)—ડા૦ વેસ્ટે આપેલા ખોલાસા ઉપરાંત એક બીજો ખુલાસો સુચવી શકાય એમ છે. આપણી પાસની હાલની હૈયાત અવસ્તા કેતાબોનાં આપણાં જ્ઞાન પરથી એટલું જણાય છે કે, જેમ ગાથાનાં અને દાતનાં નસ્કો, હાઓ અને ફ્રગર્દોમાં વહેંચાયલાં છે તેમ, કોઈબી અવસ્તાનું પ્રકરણ પુરેપુરૂં મ્રાંથને લગતુંજ છે એમ જણાવવું અશકય છે, જોકે ગાથામાંથી અને વંદીદાદમાંથી એવાં પ્રકરણો આપી શકાય છે. કેટલાંક અવસ્તાનાં પ્રકરણો થોડાક માંથ્રના ફકરાઓ ધરાવે છે તેથી તે પ્રકરણો ને ફકત **હધ–માંથ્રનાં**, "માંથ્રો સાથનાં" અથવા "માંથ્રો ધરાવતાં," અને નહીં કે ફકત માંથ્રનાં કહેવાં જોઇએ.

દીનકર્દનું ૬ ઠું પુસ્તક જે તેનાં વોલ્યુમો ૧૦–૧૩ માં તરજુમો કરીને મેં પ્રગટ કર્યું છે તેમાં અવસ્તાની ત્રણ ભાગમાં કરેલી વહેંચણી વિષે લાણું લખાણ આવેલું છે. તે પુસ્તકની લગભગ વચ્ચે (જુઓ મારૂં વોલ્યુમ ૧૧, ફકરો ૨૦૬, પાનું ૬૯, લાઇન ૩) નિચલો ફકરો મળે છે:—

અફ્શાન્ દેના–ઇચ્:—આંન્ગુન્ દાશ્ત્ અઇઘ્ અન્શતા દેના ૩ અઇનીનગ્: અએવગ્ ગાસાનીગ્, વ અએવગ્ હાદ–માંન્સ્રીગ્, વ અએવગ્ દાતીગ્. ઓલા ઇ ગાસાનીગ્ હમીહ્ લેવતા યજ્દાન્, વ વીચગ્–હુઇતગીહ્ મિન્ શએદાન્ વ દ્રૂજાન્, વ ખ્વાસ્તગ્–પત્માન્ મિન્ દાહ્મ વ ગીવર્, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વબીદ્નયેન્ શર્મ વ અવીનિશ્ન્ પાત્ફ્રાસ્. વ જફ્ ઇ હાદગ્–માંન્સ્રીગ્ હમીહ્ લેવતા યશ્રૂબાન્, અફ્રશ્ વીચગ્–હુઇતગીહ્ મિન્ દ્રવન્દાન્, અફ્રશ્ ખ્વાસ્તગ્–પત્માન્ જફ્ ઇ ક્રારૂન્ વબીદ્નીહયેન્, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વબીદ્નાં અસ્ત્ર ઇ સ્ઓશાચરનામ્ ખ્રેસ્ર અવજ્દન્, વદ્–ખાનાન્ તુખ્તન્ પાત્ફ્રાસ્. વ જફ્ ઇ દાતીગ્ હમીહ્ લેવતા અઇરાન્, અફ્રશ્ વીચગ્–હુઇતગીહ્ મિન્ અન્–અઇરાન્, અફ્રશ્ ખ્વાસ્તગ્–પત્માન્ મિન્ બણા અએઘ્ દાતીહા શાયદ્ કર્દન્, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વબીદ્નાં ગંગ્ જનિશ્ન્ દએના યોમ્ પાત્ફ્રાસ્. "તેઓ (એટલે અસલના વિદ્વાનો

અને ફરજોનાં નિયમો છે;[2] આએ જે ત્રણ ભાગો (છે) તે અહીં લખવામાં આવ્યાં છે. (૬) તેજ મુજબ અહુનવર[3] જે દીનનાં શિક્ષણનું મુળ

પઓઈર્યોતકએશો) આએ પણ એમ માનતા હતા કે માણસો આએ ત્રણ જાતના છેઃ-એક **ગાસાનીગ્**, એક **હાદ-માંનસ્રીગ્**, અને એક હાતીગ. જે ગાસાનીગ્ છે તે ભલી શક્તિઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે, અને દેવો અને દરૂજોથી વેગળા છે; તેઓની મીનોઇ દોલતનું માપ તેઓની અશોઈ અને પુખ્ત બુદ્ધિથી થાય છે; અને તે જે ગુનાહો કરે છે તે માટે શરમની લાગણી ધરાવે છે, અને ભવિષ્યની શિક્ષાની છુપી ફીકરમાં રહે છે. અને તે કે જે **હાતમાન્સ્રીગ્** છે તે અશો લોકોની દોસ્તી ધરાવે છે, ખૂરાઓથી દૂર રહે છે, અને તેની દોલતનું માપ જે કામ પ્રમાણીકપણુંથી તે કરે છે તે છે; અને તે જે ગુનાહો કરે તેને માટે **સ્રઓશો-ચરન**નાં હથ્યાર વડે હાનિકારક જીવડાંઓનો નાશ કરવાની તેની ફરજ છે, અને દોજખની શિક્ષાથી પોતાને બચાવવાની એ તેજેશ છે. અને તે કે જે હાતીગ્ છે તે ગરીબો સાથે સંબંધ ધરાવે છે, તે મગરૂર લોકોથી દૂર રહે છે, તેની દોલતનું માપ કાયદાની કોર્ટથી છે, એટલે તેને માટે કાયદા મુજબ ચાલવું જરૂરનું છે; અને તે જે ગુનાહો કરે તે માટે શિક્ષા તરીકે **દીન્** રોજે એક મૂર્તિનું દેહેરૂં ભાંજી નાખવાની તેની ફરજ છે."

છઠ્ઠાં પુસ્તકમાંના ૭૦ માં ફકરામાં, (વોલ્યુમ ૧૦, પા. ૨૪ લાઇન ૧૧ માં) એમ જણાવેલું [redacted] કેઃ **અફ્રશાન્ દેનાઇચ આંન્યૂન્ દાશત્ અએઘ્ હુન્દીશિશન્ ઇ મઇનૂગીગ્ મિન્ દ્રવન્દીહ્ ઇ ગાસાનીગાન્. વ જક્ ગએતાઇગ્ મિન્ દૂશ્સ્રૂબીહ્ ઇ હાદગ્-માંન્સ્રીગાન્ વ તર્સ મિન્ પૂહલ્ વ પજ્હ્ ઇ પાતખ્શાએ ઇ હાતીગાન્ (વ) મિન્ વિનાસ્ બરા નગ્રૂન્દ્.** "આએ પણ તેઓ એમ માનતા હતા કેઃ મીનોઇ અંદેશો ગાથા જાણનારાઓ (**ગાસાનીગાન્**)નાં આડે માર્ગે જવાથી થાય છે; અને દુન્યવી અંદેશો હુધ-માંથ્ર જાણનારાઓ (હદગ-**માંન્સ્રીગાન્**)ની ઇજતની ખરાબીથી થાય છે; અને **ચીન્વત્** પુલ પરની શિક્ષાનો ડર અને ઘણું દુઃખ હાત જાણનારાઓ (હાતીગાન્) જેઓ એવા ગુનાહોથી પોતાનો બચાવ કરતા નથી, તેઓના ગુનાહોથી થાય છે."

૧-૧. **હએન મનીતુનિશ્ન નિકીજ્**; વેસ્ટઃ "દીન જાહેર કરવાનાં શુમારનું બ્યાન ... ..."

૨. એટલે તેમાં સમાયલું છે.

૩. **દીનકર્દ**, પુસ્તક ૮ માં, મુજબ જરતોશ્તી અવસ્તાનું સાહીત્ય અસલ એકવીસ **નસ્ક** (અથવા પુસ્તકો) માં સમાયલું હતું. એકવીસનો આંકડો **અહુનવર**ના એકવીસ શબ્દો સાથ મળતો આવે છે, અને દરેક નસ્ક ખાસ કરીને તેના એક એક શબ્દ સાથ જોડાયલો છે. અસલ અવસ્તા સાહીત્યના ગાથા, હાત અને હુધ-માંથ્રમાં કરવામાં આવેલા મુખ્ય ભાગો **અહુનવર**ના ભણતરના ત્રણ કવીતારૂપ લીંટીઓના ભાગો, જે નીચે મુજબ છે, તેની સાથ મળતા આવે છેઃ—

છે, તેમાં કવીતા રૂપી ત્રણ હીંટીઓ છે; તેમાં તે કે જે પહેલી છે તે મુખ્યત્વે[1] ગાથાનું જ્ઞાન બતાવે છે,[1] અને તે કે જે બીજી હીંટી છે તે હધ-માંથ્રનું જ્ઞાન બતાવે છે; અને તે કે જે ત્રીજી છે તે દાતનું જ્ઞાન બતાવે છે.

(૭-૮) તેના ત્રણ મુખ્ય ભાગોના ૨૧ વિભાગો[2] છે, જેને **નસ્ક** કહેવામાં આવે છેઃ—સાત નસ્કો યાને પુસ્તકો **ગાથાના** (છે), કેમકે તેઓને કવિતા રૂપમાં રચવામાં આવ્યા છે; તેઓનાં નામો, એટલે ગાથા સાથની યજશ્નેની ક્રીયામાં જે આવે છે તે, આએ છેઃ **સ્તઓત-યશ્ત**, અને **સૂદગર**, અને **વશ્તં-માન્સ્ર**, અને **બગ**, અને **વશ્તગ**, અને **હાદોખ્ત**, અને, જે ગાથાની જબાનમાં લખાયલો **નસ્ક** છે તે, **સ્પેન્દ** છે. (૯) અને સાત નસ્કો **હધ-માંથ્રના** (છે), (જેનાં) નામો **દામ-દાત**, અને **નાદર**, અને **પાજગ**, અને **રતૂ-દાત-હઇતગ**, અને **બરીશ**, અને **કશ્કીસ્રૂબ**, અને **વિશ્તાસ્પ-સાસ્ત** છે. (૧૦) સાત નસ્કો **દાતનાં** (છે), કેમકે તે કાયદાને લગતી ભાષામાં લખાયલાં છે; તેઓનાં નામો, (એટલે) **દાતનાં નસ્કનાં** નાંમો આએ (છે): **નીકાદૂમ**, અને **દૂબાસ્રૂજીદ**, અને **હુસ્પારમ્**, અને **સકાદૂમ**, અને **વીદ્-શએદા-દાત**; અને જે કાયદાના **નસ્કો** કે જે જુદી **યશ્નૂમન્**[3] સાથ રચાયલા છે, તે **ચિત્ર-દાત**, અને **બગાન-યશ્ત**[4] છે. (૧૧) અને,

---

યથા અહુ વઇર્યો, અથા રતુશ્, અશાત્ ચિત્ હચા
વંઘહેઉશ્ દજદા મનંઘહો, શ્યઓથ્નનાંમ્ અંઘહેઉશ્ મજ્દાઇ
ક્ષથ્રેમ્ચા અહુરાઇ આ, યિમ્ દ્રેગુબ્યો દદત્ વાસ્તારેમ્.

૧-૧. **અવતંર્ નિમાયેદ**. ૨. ઉપર આપેલી **અહુનવરની** બંદગીના એકવીસ શબ્દો અનુક્રમે ૨૧ નસ્કનાં નામને તે જે રીતે ઉપર લખવામાં આવ્યાં છે તેમ લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે. એકવીસ નસ્કોના નામો પવિત્ર **અહુનવરની** બંદગીના શબ્દો મુજબ આએ છેઃ—**યથા**, **સૂદગર્**; **અહૂ**, **વશ્તં-માન્સ્ર**; **વઇર્યો**, **બગ**; **અથ**, **દામ-દાત**; **રતુશ્**, **નાદર્**; **અશાત**, **પાજગ્**; **ચિત્**, **રતૂ-દાત-હઇતગ્**; **હચા**, **બરીશ્**; **વંઘહેઉશ્**, **કશ્કીસ્રૂબ્**; **દજ્દા**, **વિશ્તાસ્પ-સાસ્ત**; **મનંઘહો**, **વશ્તગ્**; **શ્યઓથ્નનાંમ**, **ચિત્ર-દાત**; **અંઘહેઉશ્**, **સ્પેન્દ**; **મજ્દાઈ**, **બગાન્-યશ્ત**; **ક્ષથ્રેમ્ચા**, **નીકાદૂમ**; **અહુરાઇ**, **દૂબાસ્રૂજીદ**; **આ**, **હુસ્પારમ**; **યિમ્**, **સકાદૂમ**; **દ્રેગુબ્યો**, **જવીદ્-શએદા-દાત**; **દદત્**, **હાદઓખ્ત**; **વાસ્તારેમ્**, **સ્તઓત-યશ્ત**.

૩. એટલે, આરાધના કરવાનાં જુદાં ભણતર સાથે.

૪. બરાબર રીતે, **બગાન્-યશ્ત**.

પુરેપુરા ક્રમ[1] મુજબ, સૂદગર, વર્શ્ત-માન્સ્ર, બગ, દામ-દાત, નાદર, પાજગ, રતૂ-દાત-હાદતિગ, બરીશ, કશ્કીસ્રૂબ, વિશ્તા-સ્પ-સાસ્ત, વશ્તગ, ચિત્ર-દાત, સ્પેન્દ, બગાન્-યશ્ત, નીકાદૂમ, દુબાસ્રુજીદ,[2] હૂસ્પારમ, સકાદૂમ, જવીદ-શએદા-દાત, હાદ-ઑખ્ત, અને સ્તઑત-યશ્ત.

(૧૨) બધા ત્રણે (ભાગો)માં બધાં ત્રણે[3] જાતનાં નસ્કો સમાયલાં છે; એટલે ગાથાનામાં હધ-માંથ્રના અને દાતના; હધ-માંથ્રનામાં ગાથાનાં અને દાતના; અને દાતનામાં ગાથાનાં અને હધ-માંથ્રના નસ્કો આવેલાં છે. (૧૩) દરેક ભાગમાં જુદાં જુદાં જે[4] ખાસ અને મુખ્યત્વે કરીને તેનેજ લગતા[4] નસ્કો હોય તે સમાવવામાં આવ્યાં[5] છે; અને જે બીજા ભાગને લગતો નસ્ક હોય, અને તે દાખલ[6] કરવામાં આવ્યો હોય,[6] તેથી (તેમાં) સમાએ છે, તેનું કારણ બધાંને માટે મીનોઇ અને હાડમંદ દુન્યાની બન્ને જીંદગી, અને હાડમંદ અને મીનોઇ દુન્યાની જીંદગી, અને (આએ) બેની વચ્ચેની જે જીંદગી છે, તે છે.

(૧૪) ગાથાના[7] વશ્તગ્ નસ્કનાં ભાગની[7] જગા[8] હધ-માંથ્રના છેલ્લા નસ્કની પછીજ છે,[9] કારણ કે તે હધ-માંથ્રનાં છેલ્લાં નસ્ક વિશ્તાસ્પ-સાસ્તનાં સંબંધમાં લખાયલું છે. (૧૫) હાદોખ્ત-યશ્તને દાતના છેલ્લા નસ્ક જવીદ-શએદા-દાત[10]ની પાસે[11] મૂકવાનું, અને દહિશ્નૂ-ઇ-સ્તીહ-દાત[12] (દામ-દાત) નસ્ક હધ-માંથ્ર (અને) મીનોઇ ગાથાઓની વચ્ચે હોવાનું, કારણ એ છે કે મીનોઇ દુન્યા આ જીંદગી (અહુ)નું મૂળ છે, અને તે આએ દુન્યા માટે અગત્યની[13] (છે), અને તેનો સબબ[13] છે; અને

---

૧. પતિસારગ્, અવસ્તા. પઇતિ અને સર; શબ્દાર્થ., "છેડા સુધીનું," અથવા "અનુક્રમે", અથવા "કાંઈ પહેલું;" વેસ્ટ, "ક્રમ." ૨. વેસ્ટનું વાંચણ: ગનબાસર્-નિગદ્. ૩. યાને ગાથા, દાત, અને હધ-માંથ્રના નસ્કો.

૪—૪. જૂદ્ ઇ બેનફ્શા માદીગાનીહા વ માદ્ગ્વરીહા. સરખાવો સેમીટીક માદ્દી, "નક્કર," "બંધારણને લગતું;" અથવા માદ્દીયત, "નક્કરપણું."

૫. માહ્માનીગ્ સરખાવો ફાર્સી મેહ્માન, "પરોણો;" મેહ્માની, "પરોણાગત".

૬—૬. બએન્ યાતૂન્ત. ૭—૭. વશ્તગ્ બહાર્ મિન્ ગાસાન્.

૮. હસ્તન, "હયાતી," "પદવી," અથવા "હાલત".

૯. પત્વસ્તન ઇ ફ્રાજ્ ઓલ્........"સાથે મુખ્ય જોડાણ," અથવા "તદન પાસે લખાવું." ૧૦. એ નસ્ક સાધારણ રીતે વંદીદાદ કહેવાય છે.

૧૧. પવન્ પત્વન્દ્ ઇ ઓલ્. ૧૨. અવસ્તા દામ-દાત નો પહલવી તરજુમો.

૧૩—૧૩. સ્તિહ્ ચિમીગ્ વહાનીગ્.

અમર[1] રૂહાંની ભાગ, જે કારણોનું કારણ,[2] અને સબબોનો સબબ[2] છે, તે તેની ઉત્પત્તિનો[3] અમર ભાગ[3] છે. (૧૬) અને **દાત**ના છેલ્લા નસ્કની જગા,[4] જે **ગાથા**નાં નસ્કો–તેનાં સંબંધનાં જે મૂળ સમાન છે તે–પછી છે, તે જે **ગાથા**ના નસ્કોની પહેલી મીનોઇ હાલતપરની ખાલેસ અસર[5] હોવાની નિશાની છે, અને જે[6] આએ દુન્યાની છેવટની હાલત થશે[6] તેને લગતી નિશાની છે; અને જેવી રીતે મીનોઇ[7] રહેઠાણ પરથી આ દુન્યા ઉપર તનોમન્દ હસ્તીઓનું નિચે આવવું[7] થયું હતું, તેજ રીતે દુન્યવી હસ્તીઓનું મીનોઇ[8] સાથ પાછું જોડાણ[8] થશે.

(૧૭) અને દીનની હકીકતોનાં[9] ત્રણ ભાગોના એકવીસ વિભાગોનું કારણ એ તેઓને લગતી જુદી જુદી બાબતો[10] છે, જે બાતેનનાં તફાવતો તેઓની રચનાપરથી ખુલ્લા જણાય છે; તેમજ વળી **અહુનવર**ની ત્રણ કવિતારૂપી લીંટી જેમાં એકવીસ શબ્દો છે, તે દરેકમાંથી દીનની હકીકતો ઉત્પન્ન થઇ છે. (૧૮) જેવી રીતે **અહુનવર**ની ત્રણ કવિતારૂપી લીંટીઓ, જે દીનની હકીકતોનો પાયો છે તે, દીનની હકીકતોના ત્રણ ભાગોની નિશાની છે, તેજ પ્રમાણે તે ત્રણ લીંટીનાં એકવીસ શબ્દો આએ (સઘળા) ત્રણ ભાગોના એકવીસ વિભાગોની નિશાની[11] છે; કારણ કે એમ જાહેર થયેલું છે કેઃ–"તે કે જે સર્વજ્ઞાની દાતાર તેણે **અહુનવર**ના એક એક બોલમાંથી એક પવિત્ર નસ્ક બનાવ્યું છે."

(૧૯) ઇરાન દેશમાં માન પામેલાં–ફ્રેરોહરવાળા જરથુસ્ત્રના શિક્ષણની મદદથી, દીનની ગવાહી અને જ્ઞાનની મારફતે જણાયલું છે કે, નસ્કોનાં **હા** અને **ફ્રગર્દ** જેવા, અવસ્તાનાં વિભાગોના પેટા–ભાગો, જે એક નસ્કમાં હોય છે, તે સઘલા એક હઝાર જેટલા હતા. (૨૦) અને ગુનેહગાર, ખરાબ વિખ્યાતી પામેલા,

---

૧. **નોશીહેદ્**, શબ્દાર્થ, "જે અમર બનેલું તે."

૨–૨. **ચિમીગ્ ઓલ્ ચિમ્, વ વહાનીગ્ ઓલ્ વહાન્.**

૩–૩. **બહાર્ ઓલ બૂન્.**

૪. અહીં અવસ્તા બોલ **હીમ** ભૂલથી લખાયો છે. તેનો કાંઇબી અર્થ થતો નથી. વેસ્ટનો અર્થઃ "જે હોમને વિષે છે," એ તરજુમો આખી **બગાન–યસ્ત**ની બાબત જોતાં બંધ બેસતો નથી. ૫. **રાયીનિશ્નીહ્.**

૬–૬. **અફ્દૂમ–ઇચ** (અને છેવટની) **જક્ વેહવૂનેદ્ સ્તિહ્.**

૭–૭. **મિન્ મઇનૂગ્ નિશસ્તન ફ્રદ્ યાતુન્તન્**, શબ્દાર્થ "મીનોઇ બેઠક પરથી નિચે આવવું."

૮–૮. **લખ્વાર્ ઓલ મઈનૂગ્ પત્વસ્તગીહ્.** ૯. **મનીતુનિશ્ન.**

૧૦. **વિચીહ્ગીહ્** ને બદલે **વિચીહગ્** બેહેતર અર્થઃ "પસંદ કીધેલા," અથવા "ચુંટી કાઢેલા." ૧૧. **નિમાયેહ્.**

અને ક્રોધાયમાન[1] સેકંદર રૂમીથી ઇરાનમાં પાયમાલી આવી પહોંચી તે પછી[2], જે પહેલાં હતું[2] તેમાંથી એટલુંબી[3] પાછું મળ્યું નહીં કે જે એક[4] દસ્તુર પોતાની યાદદાશ્તમાં જાળવી શકતે.[4] (૨૧) જે જાળવવાને માટે[5] માહરસ્પન્દનો છોકરો ભલો[6] આતરો-પાત[7] (આદરબાદ) હજી સુધી પોતાનાં સાહસ કર્મથી, અને આતશની[8] કસોટીમાંથી પસાર થતાં પોતાનું રક્ષણ કરવા[8] માટે, ઇરાન દેશનાં પુસ્તકોમાં, અને (તેનાં) શિક્ષણ અને લખાણો[9] જે જાળવી રાખવામાં આવ્યાં છે તેથી, જાણીતો થયેલો છે.

(૨૨) દરેક નસ્કમાં[10] શું કહેલું છે તે ખુલાસાથી જુદું જુદું[10] વિગતે લખ્યા પછી, જુદાં જુદાં નસ્કનું એક વિગતવાર બ્યાન,[11] તેના જુદા જુદા દા અને ફ્રગર્દોમાં શું શું મળે છે તે વિષે, આપવામાં આવ્યું છે; જેથી કરીને આ શ્રેષ્ટ[12] અને સરસ લખાણોમાં[13] કાંઇ મુશ્કેલી[14] હોય તે સમજાવવામાં આવી છે.[15]

---

૧. **અએશમ-કર્દ**, "ઘણોજ ગુસ્સે થયેલો;" સરખાવો ફારસી, **ખશમ કર્દન**, "ગુસ્સે થવું."

૨-૨. **અજશ્ ચેહલુન્ત.** ૩ એટલે, એટલું ધર્મનું સાહીત્ય રહ્યું નહીં.

૪-૪. **ઈ પવન્ દસ્તોબર્ દાશ્તન્ શાયઇદ્ હુવા-આએ.**

૫. અવસ્તાને પાછા મેળવવા.

૬. **હૂ-ફ્રવર્ત**, શબ્દાર્થ "ભલાં ફ્રવાહરનો."

૭. **આતરો-પાત, સાસાન્યન** પાદશાહ, **અહુરમઝદ**ના છોકરા, શાહપુર બીજાનો મશ્હુર વડો દસ્તુર. કેટલાક બોધરૂપી અને નીતિસંબંધિ પહલવી ગ્રંથોના અને વળી થોડીક હયાત પાઝન્દ જરતોસ્તી બંદગીઓના કર્તા તરીકે એ જાણીતો છે. એનું નામ દીન્કર્દ પુસ્તક ત્રીજામાં અને છઠ્ઠાંમાં વારે ઘડીએ આવે છે. (જુઓ ખાસ વોલ્યુમ પાંચમું, પા. ૨૪૧ વિ.) એને વિષે **બૂન્દહિશ્ન**, પ્રકરણ ૩૩ મું; **શિકન્દ-ગુમાનીગ્ વિજાર્**, પ્રકરણ ૧૦ મું, ફ. ૭૦; અને **અર્તા-વીરાફ** પ્રકરણ ૧ લું, ફ. ૧૬ માં આપણને લખાણો મળે છે. એની દશ શીખામણો જે પુસ્તક ત્રીજું, ફ. ૧૯૯ માં આપેલી છે તે વાંચવા લાયક છે.

૮. **પતશ્ પસાખ્ત કર્દન્ વ બૂખ્તન.**

૯. **વ પન્દાન્** "અને શીખામણો," એમબી વંચાય.

૧૦. **મદમ્ નસ્ક નસ્ક અઉશમૂરીહેદ્.** ૧૧. **પવન્ મા અવીતર્ મદમ્ ચેમલેલૂનેદ્.**

૧૨. સરખાવો ફારસી, **ખૂશ્ગૂન્.** ૧૩. સરખાવો ફારસી ગેર્દ, "સંગ્રહ," અને ગેર્દકર્દન, "જાહેર કરવું."

૧૪. સરખાવો ફારસી **દુશ્વાર**, "મુશ્કેલ," "ભારી."

૧૫. સરખાવો, પહલવી **વિચારિશ્ન.**

(૨૩) પણ, સર્વથી પહેલાં, જુદાં જુદાં નસ્કો[1] વિષે, એટલે તે દરેક શું કહે છે તે, લખવાની રસમ છે તે મુજબ,–આપણાં[2] જ્ઞાનની હદ તે પુસ્તકોની ચમત્કારીક અજાએબીઓ માટે પુરતી નહિં હોવાથી,[2] — હયાં લખ્યું છે.

બાબ ૧ લો.

સુદગર નસ્ક.

ભલી મઝદયસ્નની દીનની ખોરેહને નેમાઝ!

(૧) સુદગર[3] નસ્ક એ વિચાર, વચન, અને કાર્યની મારફતે અહુરમજદના પહેલા કલામો[4]ની પવિત્ર સેતાયશ કરતાં ઉત્પન થતાં કુવવત વિષેનું, અને ઘણા દુષ્ટ અને ઘણા વિરૂધ્ધી[5] લોકોના કાયદાથી પહરેજ રહેવા વિષેનું, શિક્ષણ આપનારૂં પુસ્તક છે. (૨) તથા ભલી દીનની તેવીજ ભલી જાતની[6] ઉત્તમ ખુબીઓ[7]ના સવાબકાર કામોની સ્તુતિ કરવી, અને તે અમલમાં મુકવા વિષે;[8] અને ઘણાજ ખરાબ ધર્મનાં તેવાંજ[9] ખરાબ તત્વના,[9] અને તેને લગતાં લોકોની ખામીઓ અને પાપીપણાંને[10] ધીક્કારવા વિષે;[11] અને તે બુરા લોકોનાં ભલી શકિતઓની આરાધનાથી અલગ રહેવા વિષે; અને આએ ગેતીની દુન્યાના અમેશસ્પંદો માટેનાં મોટાં માનને,[12] અને મીનોઇ જહાંનની દોલત વિષેના પુરતાં જ્ઞાનને તે બુરી દીનવાલાઓએ તર્ક કરવા વિષે છે.

---

૧. નસ્ક નસ્ક. ૨–૨. સામાન્ ઇ અયાવિશ્ન લા અફ્દીહ્ ખૂદશ્ પસિજગ્ (લાયક).

૩. એ નસ્કનું નામ સ્તૂદ્દગરનાં કરતાં સૂદ્દગર્ વધારે બરાબર છે, તે અવસ્તા સૂત અને કર પરથી નીકળેલો છે, જેનો અર્થ એક પુસ્તક કે જેમાં આએ અને બીજી દુન્યાના ફાયદાકારક કામો જણાવવામાં આવ્યાં હોય તે થાય છે. રેવાયતો મુજબ તેમાં બાવીસ પ્રકરણો હતાં, જેમાં આવેલી બાબતોનો સાર દીન્કર્દનાં પુસ્તક ૯ માંના પ્રકરણ ૨–૨૩ ની અંદર આપેલો છે. (જુઓ S. B. E., Dr. West's Vol. XXXVII, pp. 172—226).

૪. અહુનવરની બંદગી (જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨ જું).

૫. પધ્તીયારગીનીદાર્તર્, શબ્દાર્થ: "વધારે ખલલ કરતો," અવસ્તા, પઇત્યાર "સામો કામ કરનાર."

૬. હુમ-ગઓહર્. ૭. સરખાવો અવસ્તા હુનર, જેનો અર્થ "સરસ ચીજો" થાય છે. ૮. વબીદૂનિશ્નીગાહ્.

૯–૯. હુમ-તઓખ્મગ્. ૧૦. બજગ્. ૧૧. નિકૂહિશ્ન.

૧૨. પાહરીજ્.

(૩) અને **સુદગર** એ એક કદીમ નસ્ક છે તેની સાબેતી એ છે કે, તેમાં આએ દુન્યાના રીસ્તાખેજ વિષે પવિત્ર લખાણો આવેલાં છે.[1]

(૪) "અશોઇ એ ઉ-તમ ન્યામત છે................"[2]

બાબ ૨ જો.
વર્સ્ત-માન્સ્ર નસ્ક.

(૧) **વર્સ્ત્-માન્સ્ર**[3] નસ્ક એ જરથુસ્ત્રનો જન્મ અને તેનાં દીનમાં આવવા વિષેનું, અને તેને લગતી બાબતોપર જેબી જાણવું જોઇએ તે વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) અને ધર્મગુરૂ વર્ગની, અને દીનના ચેલાઓની, તેમજ **અહુ** અને **રતુ** નામના સરદારોની જરૂરીયાતો[4] અને ચીવવત વફાદારીનું બ્યાન તેમાં, ગાથાનાં અસલ ઘણાજ સંક્ષેપ કલામોમાં, આપવામાં આવ્યું છે. (૩) હરેક ચીજને લગતી બાબતની સમજણ,[5] અને તેઓની સરસ હારમાળા[6] તેમાં આવેલી છે, જે વિષે એક ફકરામાં એમ કહેલું છે કેઃ—"વર્સ્ત-માન્સ્રમાં હરેક ચીજ વિષે પુરતો અહેવાલ આપવામાં આવ્યો છે." (૪) એટલે કે વર્સ્ત-માન્સ્રમાં, જેબી કાંઇ ગાથામાં[7] છે તે વિષેની બાબતો, આપેલી છે.[8]

(૫) "અશોઇ એ ઉ-તમ ન્યામત છે............"

---

૧. વિગતવાર સમજ માટે જુઓ દીનકર્દ, પુસ્તક ૯, પ્રકરણ ૫, ૯,૧૦ અને ૨૩ માં.

૨. **અષેમ્‌વોહુ**....નાં અવસ્તા ભણતરની શરૂઆતનો પહલવી તરજુમો. જુઓ ડૉ. વેસ્ટની ફુટનોટ ૫, વોલ્યુમ ૩૭ મું, પા. ૧૧.

૩. **વર્સ્ત્-માન્સ્ર** (અવસ્તા **વર્સ્ત-માંથ્ર**, "**માંથ્ર**નું કામ અથવા ગુણ,") નસ્કોમાં બીજું છે, અને અસલ તેવીસ ફ્રગર્દોનું બનેલું હતું. રવાયતોમાં તેને **વહિશ્ત-માન્સ્ર** કહેવામાં આવ્યું છે. તેની તેવીસ ફ્રગર્દોનો સાર પુસ્તક ૯, પ્રકરણો ૨૪-૪૬, S. B. E, Vol. XXXVII., pp. 226-303 માં આપેલો છે. ડાર્મસ્ટેટે શોધી કાઢયું છે કે વેસ્ટરગાર્ડની Zend Avesta, પા ૩૩૨ માંનું ૪ થું ફ્રેગ્મેન્ટ આ નસ્કની તેવીસમી ફ્રગર્દનું લખાણ છે.

૪. વાંચણઃ **વ માદ**; સરખાવો ફારસી માદ, **માદહ્**; જે વેસ્ટ વાંચે છેઃ **નુમાદ**, "ખબર."

૫. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨૫ મું.

૬. સરખાવો ફારસી **રદહ્**, "લીંટી," (વિચારની) "હારમાળા."

૭. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨૫ મું, અને તે પછીનાં.

૮. એટલે, તે વિષેનો એશારો કરવામાં આવ્યો છે.

બાબ ૩ જો.

બગ નસ્ક.

(૧) બગ[૧] નસ્ક એ પહેલાં ખોદાઇ કલામ[૨]ના ભાગો, દીનની વિગતવાર ગણત્રી, અને તે કલામમાં જણાવેલો ખોદાએ પેદા કરેલો પહેલો પ્રાણી (અહુ[૩]), અને તે (કલામ)નું પહેલું આવવું,[૪] અને પ્રાણીઓની તેને માટેની લાયકાત,[૫] અને તે કલામની મોટાઇ; અને તેને લાયકનાં શરીરવાલાં[૬] તેનાં પ્રાણીઓ, અને ખાસ વિચારો[૭] તે કલામમાં આમેજ થવાનાં બ્યાન વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) દરેક બાબત[૮] વિષેનું જ્ઞાન તેમાં ઘણુંજ ટુંકમાં આપેલું છે, કે જે બાબત પોતાનામાંથી એક બચ્ચાં[૯] સમાન જુદી જુદી[૯] ઉત્પન થાય છે; અને કેટલાક સંબંધના ગાંઠો[૧૦] એવી રીતે તેની સાથ જોડાયલા છે, કે બગ

---

૧. બગ (એટલે,દાદાર અહુરમજદ અને ભલી શકિતઓને લગતું) નસ્ક એ દીન્કર્દ, પુસ્તક ૮ માં મુજબ ત્રીજું છે. રવાયતો મુજબ અસલ તેમાં એકવીસ ફ્રગર્દ હતી. અને દીન્કર્દ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણો ૪૭–૬૮ (પા. ૩૦૩–૩૮૪) મુજબ બાવીસ હતી, છેલ્લાં પુસ્તકનાં પહેલાં ત્રણ પ્રકરણોમાં અહુનવઇર્ય, અષેમ્‌વોહુ, અને યેંઘ્રહે હાતામનો ખુલાસાવાર તરજુમો સરેહ સાથ આપવામાં આવ્યો છે. (જુઓ અવસ્તા, યસ્ન, પ્રકરણો, ૧૯–૨૧). તે પછીનાં અઢાર પ્રકરણોમાં પાંચ ગાથાઓમાંના દરેક હા પર છુટી છુટી સરેહ એ બંદગીઓને અનુક્રમે વાંચવામાં આવે છે. છેલ્લી ફ્રગર્દ અઇર્યમન્ આંથની બંદગી વિષે એક ટુંક ખુલાસો આપે છે, (જુવો યસ્ન, પ્રકરણ ૪૪ મું).

૨. અહુરમજદના પહેલા કલામો, એટલે અહુનવઇર્યની બંદગી.

૩. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૪૭ મું.

૪. એનો અર્થ પહેલા પ્રાણી અહુનું દુન્યામાં આવવું, કે દીનનું આવવું થાય. વેસ્ટ : "તેનો પહેલો બનાવ."

૫. પસાજીશ્ન, સરખાવો ફારસી પસીજ, "લાયક", "તૈયાર." વેસ્ટ, "યોગ્યતા."

૬. હમ-તનૂ દામ. વેસ્ટ : "અને તે કલામો જે પ્રાણીઓને તેથી જોડી નાંખે છે તેની મોટાઇ."

૭. વાંચણ : નામ્ચિશ્ત મેહ્, સરખાવો અવસ્તા મઇતિ, સંસ્કૃત મનસ્, પાજન્દ મિત્ "વિચાર"; અવસ્તા ધાતુ મન્ "વિચારવું." જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૪૭ મું, ફ. ૫, વેસ્ટની Pahlavi Texts, Part IV.

૮. મન્દવમ. ૯–૯. જવીદ્ જવીદ્ નફેશા જહક્. ૧૦. વેસ્ટનું વાંચણ પત્વન્દ્-આએ, "ઉમેરો."

માટે એમ કહેવામાં આવ્યું છે, કેઃ–"બગ (તે છે કે) જે **દાહ્યા**[1] લોકો ભણ્યા;" એટલે કે તે **દાહ્યા** લોકોને જાહેર થયલો છે; એટલે કે જે કોઇ એવું પુણ્યનું આ દુન્યામાં કામ કરશે, તેને માટે (મીનોઇ જેહાનમાં) એવું પુણ્યનું કામ કરવામાં આવશે.[2]

(૩) "અશોઇ એ ઉત્તમ ન્યામત છે........"

ભાગ ૪ થો.

દામ-દાત નસ્ક.

---

(૧) **દામ-દાત**[3] નસ્ક એ સર્વથી સરસ પ્રાણીઓને પેદા કરવાના અને પાળવાના કામ વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) પહેલાં, મીનોઇ જહાંનમાં, અને તેઓને કેટલાં અને કેવી રીતે મીનોઇ હયાતીમાં ઉધારવાં; તેઓનું તનવાળી જીંદગીમાં બદલાવું,[4] જીંદગીનો નાશ કરનાર[5] અહર્મનની સામે લડવાને (મીનોઇ જહાંનમાંથી) તેઓએ નીચે આવવા[6] માટે મજબુત[7]

---

૧. સરખાવો અવસ્તા **દક્ષ**, "અશો લોકો." વેસ્ટઃ "કામ (નું બગ)."

૨. અહીં **બગ** શબ્દના બે અર્થ થાય છે. અહીં એવો વિચાર જણાવ્યો છે. કે જે કોઇ અશો માણસ **બગ નસ્ક** પઢે, તેને માટે (મીનોઇ જેહાનમાં) બદલો (**બગ**) જાહેર થયલો છે. છેલ્લા અર્થ માટે સરખાવો અવસ્તા **બજ** "વહેંચવું," "ભાંગવું"; એટલે કે, અહુરમજદની તરફની વહેંચણી અથવા બદલો.

૩. દીન્કર્દ મુજબ ચોથું નસ્ક, અને રવાયતો મુજબ પાંચમું; જે રવાયતોમાં જણાવેલું છે કે એ નસ્કમાં બત્રીસ ફ્રગર્દ હતી, અને તેને **દ્વાજદહ્-હોમાસ્ત્** કહે છે. **દામ-દાત** અને એ પછીના નસ્કોમાં શું છે તે વિષે એ પુસ્તક ૮ મા માં આવેલું છે, તે સિવાય આપણે બીજું કાંઇ જાણતા નથી; પણ ઉપર આવેલાં ટુંક વર્ણન પરથી એટલું જણાય છે કે પહલવી **બુન્દહિશન** અને **જાદ્સ્પરમનાં ચુટી કાઢેલાં લખાણોનો** પહેલો ભાગ, જેનાં નવમા પ્રકરણમાં **દામ-દાતમાં**નાં વાકયો ટાંકી બતાવેલાં છે, તે કેતાબોની એ નસ્ક મુખ્ય શાહદત હોવી જોઇએ. **શાયસ્ત-લા-શાયસ્ત**, પ્રકરણ ૧૦-૧૧ માં પણ એ નસ્ક ટાંકવામાં આવ્યું છે. એ નામનો પહલવી તરજુમો **દામ-દહિશનીહ્** છે તે મુજબ એ નામનો શબ્દાર્થ "પ્રાણીઓની ઉત્પત્તિ અથવા પેદાયશ;" અવસ્તા મુજબ, "પ્રાણીઓનો પેદા કરનાર," અથવા "પ્રાણીઓને અર્પણ કરેલું." વેસ્ટ "પેદા થયલાં પ્રાણીઓ."

૪. **વરતન્**. ૫. **ખયબીહ્**, પહલવી, **ખયા**, "જીંદગી," "રવાન," અને **બીદન્** "ડંખવું," "ઝેર દેવું" શબ્દાર્થ "જીંદગી અને રવાનનો નાશ કરનાર," સેમિટીક **બઇદ્** "કપાઇ જવું" **બઇદ્** વળી અરેબીક ભાષામાં ખરાબ શક્તિનું નામ છે. તે **અહર્મનનું** એક વિશેષણબી છે.

૬. **ઓલ્ પતુહન્**, અવસ્તા **પત્** "નીચે આવવું." ૭-૭. **ચીહરીનીદગ્ સાખ્તગ્**

બાંધો ધરાવવો, અને તેઓની ફરજ છે તેમ, જીંદગીનો નાશ કરનારી શક્તિનો છેડો લાવવાને અથવા તેને તોડવાને,[1] સાથે સાથે[2] આગળ પગલાં ભરવાં[3] તે વિષે.

(૩) અને પ્રાણીઓને પેદા કરવાનો તરીકો અને રીત, અને તેઓની શારીરીક જીંદગી, અને આદમી લોકોની જાતો અને વર્ગોનું જોર[4] અને કામ; અને તેજ બાબત વિષે જેબી જાણવા જોગ (હોય) તે. (૪) અને તેઓ[5] શા માટે પેદા થયાં છે તેનું કારણ,[5] અને છેલ્લે[6] તેઓને શાની પાસે જવાનું છે તે.[6] (૫) અને પ્રાણીઓનો વિરોધ અને નુકસાન, અને તેઓનાં આફત, અને તે સઘલાંને હરાવવાની[7] અને નાશ કરવાની છુપી રીતો અને હથ્યારો, જેથી ભલાં પ્રાણીઓ તેઓના હાથમાંથી છુટે અને તે પ્રાણીઓને સુખના[8] ઉપાયો જડે તે વિષે.[8]

(૬) "અશોઇની ન્યામત સર્વથી સરસ ન્યામત છે..........."

બાબ ૫ મો.

નાદર નસ્ક.

(૧) **નાદર**[9] નસ્કનો પહલવી તરજુમો આપણને નહીં મળવાથી,[10] (તેના) અવસ્તા જેવી રીતે તે આપણને દસ્તુરોની[11] સન્તા સાથ મલ્યા છે,

---

૧. ગરંગ્. સરખાવો ફારસી **ગીરિંગ્** "ભાંગી ગયલું." ફારસીમાં ગરંગ્ નો અર્થ "એક લશકરની મળવાની જગા," "રણક્ષેત્ર" થાય છે. બીજુ વાંચણ: **ઇ ઓલ્ ફ્રજામ નિરૂગ્ ઇ ખયબીહ્રીગીહ્**. "તેની નાશકારક શક્તિના બળનો છેડો લાવવા સારૂં."

૨. સરખાવો ફારસી **પએવસ્તહ્**, "સાથે," "એક સરખું."

૩. **રાયીનીદન.** ૪. **ચીહર્.** ૫–૫. **ચિમ ઓલ્ મા દહિશ્નિહ્.**

૬–૬. **અફ્દૂમ ઓલ્ મા રસીશ્નીહ્**. વેસ્ટ અસલ લખાણમાંનો શબ્દ **મા** ને **મદમ્** માં બેઉ જગોએ ફેરવી આ વાકયનો અર્થ એમ કરે છે:—"છેલ્લે (તેઓની) પેદાયશ, અને (તેઓની) સંપુર્ણતાનું કારણ." ૭. **વાનીદન.**

૮–૮. વાંચણ: **નાજગ્–ચારીનીદન**, સરખાવો ફારસી, **નાજ્** અને **ચારહ્.** વેસ્ટનું વાંચણ:—**અફીચારીનીદન**, " પ્રાણીઓને અશક્તિ ".

૯. વેસ્ટની એ નાંમનાં વાંચણની સુચના, **વખ્સર્** "વધારે નિર્માણ થયલું," અથવા **વખ્તવર્**, "નસીબ લાવતું". ૧૦. **પત્વસ્તન.** ૧૧. **દસ્તોબરિહ્.**

તેમ તે શીખવવાને, ભણવાને,[1] અને અહુરમઝદની પરસ્તેશ કરવાને જાળવી રાખવામાં આવ્યા છે.[2]

(૨) "અશોઇની ન્યામત સર્વથી સરસ ન્યામત છે......"

બાબ ૬ ઠો.
પાજગ નસ્ક.

(૧) **પાજગ**[3] નસ્ક એ મઝદયસ્નાનોને તેઓના[4] પવિત્ર આતશો, પાણીઓ, પવિત્ર જોર, (અને) ગાહંબારોની[5] ક્રિયાઓમાં ઉપયોગમાં લાવવાને

---

૧. અઉશમૂરિશન. ૨. હાશત્ યેગવીમૂનેદ્.

૩. એ દીન્કર્દ મુજબ છઠું નસ્ક છે; અને રવાયતો મુજબ સાતમું, જેમાં તેને **પાજમ, પાચમ્** અથવા **પાજન્** કહે છે, અને તેને વીસ ભાગોનું નસ્ક જણાવે છે, **પાજગ્** (અવસ્તા, **પચ્** "રાંધવું") નો અર્થ:— પવીત્ર ક્રીયાઓ માટે, યોગ્ય ખાણું પકાવવાં અથવા તૈયાર કરવાં એમ થાય છે. ડા. **હુઉગ** એમાં આવેલી વાંચવા લાયક બાબતોનો સાર નીચે મુજબ આપે છે. "તે ચોપગાં જાનવરો અને મેંઢાંઓને હલાલ કરવાની, અને તે કેમ કરવાં તે વિષેની સમજ આપે છે; કયાં ચોપગાં ખાવા લાયક છે, અને કયાં નથી. ગાહંબારપર જેટલો વધુ ખર્ચ થાય તેટલો વધુ બદલો મળે છે; દસ્તુરો, મોબેદો, એવર્દો, અને ભલી દીનમાં ભલાં કામો કરનારાં દૃઢ નિશ્ચયવાલાં લોકોને કેટલું આપવાની જરૂર છે; જો કોઇ એક ગાહંબાર કરે, અને ગુજર પામેલાં રવાન માટે એક સીઆવ ઘંજાવે, તેનું છેલ્લી વખતે અને બહેશ્તમાં શું થશે, અને તેને કેટલું પુણ્ય હાંસલ થશે; અશો સગાંઓને કપડાંની સખાવત, અશો લોકોએ કરવો જોઇતો ગંભીર વિચાર, પાંચ નાના અને મોટા ફ્રવર્દીગાનના દહાડાઓ; અને એ દસ દહાડાઓમાં ભલાં કામો કરવાનું એ નસ્કનું ફરમાન; બધાં લોકોએ એ ચોપડી સારી અને ડહાપણ ભરેલી અકકલથી વાંચવી જોઇએ કે જેથી તેઓ તેમાંની સમજથી વાકેફ થાય." (Essays, third edition, pp. 128-129).

૪. વેસ્ટ: "મજદયસ્નીઓને તેઓની આતશ, પાણી, (અને) ગાહંબાર માટેનાં પવીત્ર પાણીની ક્રીયા સારૂં."

૫. ગાહંબારો ૭ ઋતુનાં જશનની મેજબાનીઓ છે, જે પાંચ દિવસ ચાલે છે; અને તે અવસરના છેલ્લા દિવસો અનુક્રમે પાર્સી-જરથોસ્તી પંચાંગના ૪૫, ૧૦૫, ૧૮૦, ૨૧૦ અને ૩૬૫ મા દિવસો છે.

એક ગોસપંદને દીનના[1] કાયદા મુજબ[1] હલાલ કરવા વિષે કહે છે; અને હમ્કાર[2] મોબેદો તરીકે તે માણસોને પસંદ કરવા કે જેઓ ચઢતા પ્રકારની ચતુરાઇ અને બુધ્ધિ ધરાવતા[3] હોય તે વિષે, અને (તે) ક્રિયાઓ માટેનાં ભણતરો વિષે વાકેફ કરે છે. (૨) અને આ બાબત વિષે કે પવિત્ર આતશો અને પાણીઓની ક્રિયા માટે ગોસપંદની જાતના કયા અવયવોમાંથી એક ભાગ લેવો, તે ભાગ કેમ તૈયાર કરવો; કોણને, અને અવસ્તાનાં કયાં ભણતરો સાથે તે અર્પણ કરવો. (૩) અને ગાહંબાર માટે જે કાંઇ જરૂરનું હોય તે એ નસ્કમાં આવેલું છે;:— જેમકે તેને[4] માટેની લાયક જગા[4] કયાં હોવી જોઇએ, કયારે[5] કોઇ તે ક્રિયા કરે,[5] અને કયારે તેની તૈયારીઓ કરાવે; ગાહંબારની મજલસ કેમ કરવી, અને મ્યજદમાં અર્પણ કરેલી ચીજો કેમ વાપડવી; કયાં (અને) કયારે તે કરવું શકય અને વાજબી છે; કયાં પ્રમાણમાં ક્રિયાની ચીજો અર્પણ કરવી; તે કયારે તૈયાર કરવી (અને) વહેંચવી;[6] તેનો લાભ, જે ભલી પેદાયશોનું સુખ તે, કયાં મળે છે; અને તેનાથી મીનોઇ (લાભ) કેટલો, અને આ દુન્યવી કેટલો, એ સઘલાં વિષે તેમાં જણાવેલું છે.

(૪) અને આએબી લખેલું છે, એટલે કે, વડા[7] દસ્તુરની સરદારી[7] માટે, અને બીજા દસ્તુરોની સત્તા માટે, જુદા જુદા કયા હુનરોની[8] એમાંના દરેકને ઘણીજ જરૂર છે. (૫) વડા દસ્તુરની સરદારીની ખાસ ફરજો શું છે; જયાં મજદયસ્નાનો વડા દસ્તુરની પદવી[9] બરપા કરે,[9] તેને તે (પદવીએ) કોમમાં ચઢાવે,[10] તેજ વખતે એવું જાહેર કરવું કે તે કોમનો સર્વેથી વડો છે; અને તેની ફરજો એ છે કે બુરી[11] ટેવો સુધારવા[11] માટે, અને પાપોનો પસ્તાવો[12] અને તોજેશ[12] કરાવવા માટે તેણે ગોઠવણ કરવી,[13] અને ગરીબોને જરૂરીયાતની ચીજો પુરી

૧–૧. દાતીહા, "કાયદા મુજબ," "વાજબી."

૨. હમ્કાર શબ્દ ધર્મ-ગુરૂઓ જે યજશ્ને, વંદીદાદ, વિગેરેની ક્રિયામાં સાથે ભાગ લે તેઓ માટે વપરાય છે. ૩. શબ્દાર્થ, જેઓ સાથે છે (અથવા ધરાવતા).

૪–૪. અએષ્ જફ્ દાતીગ્ ગાસ્, એટલે, દીનનાં શિક્ષણ મુજબની જગા.

૫–૫. અએમત વબીદૂનેદ. ૬. બખ્શશ્ન, અવસ્તા બખ્શ્, "ભાગવુ" "વહેંચવું."

૭–૭. રતુ–પીશગ્ સર્દારીહ્. ૮. મા હુનર, અવસ્તા હુનર.

૯–૯. વબીદૂન્તન્ ઇ ગાસ્, શબ્દાર્થ, "જગો બનાવવી".

૧૦. ફ્રાજ્ સજીતુન્તન્ ૧૧–૧૧. મદમ્ વઇરાસ્તન્ ઇ આહૂગ્, શબ્દાર્થ "કોઇની ખામીઓ બરાબર કરવા વીષે." ૧૨–૧૨. પતીત્ વ તૂજિશ્ન.

૧૩. અહીં મદમ્ વઇરાસ્તન્ શબ્દો સમજી લેવાના છે.

પાડવી;[1] ક્રિયા કરવાના આગલે દિવસે[2] **ઝઓતી** અને **રાસ્પી**નું કામ જશનોમાં કરવા સારૂં મોબેદોની ચુંટણી કરવી, કે જેથી **ઝઓતી** અને **રાસ્પી** અને બીજાઓ જશનની તૈયારીનું[3] અને હિસ્સાની બક્ષીસનું[3] કામ હાથમાં ધરે,[4] અને સીઆવ[5] ઇજવા સારૂં તે ધોઇને પવિત્ર કરે. (૬–૭) વડો દસ્તુર જે મેજબાનીમાં[6] પ્રમુખ થાય[6] તેની ચુંટણી કરવી તે એ કે, તેવાં પ્રમુખપણા માટે અને હિસ્સાઓ વહેંચવા[7] માટે કેટલી[8] લાયકાત તે ધરાવે છે તે જોવું;[8] અને તેનાં લાભો તેઓને પહેલાં આપવા જોઇએ કે જેઓને તેની પહેલાં[9] જરૂર[9] હોય. (૮) જો[10] દસ્તુરો, જેઓ મોટા, ભલા, અને આગળ વધેલા હોય, તેઓ (બીજા) દસ્તુરોને તેઓને ઘટતું નહીં આપે તો તેઓપર તે માટે ફરજ[11] પાડવી;[11] (અને જો તેઓ નહિજ આપે તો) એમજ ધારી[12] લેવું કે તેઓએ કીધેલા ગાહંબારો રવા નથી.[12] (૯) આએ પણ તેમાં આવેલું છે કે **ઝઓતીઓ** અને **રાસ્પીઓ** ખરેખર[13] **ઝઓતી** અને **રાસ્પી**ના ખાસ કામો કરવા સારૂં છે,[13] (અને) બીજાઓ[14] લોકોનાં પાપોને કાબુમાં[15] રાખવા અને મોબેદીના હિસ્સાઓની ગણત્રી કરવા[16] માટે છે; (અને) એજ બાબત વિષે બીજી ઘણીએક હકીકતો જેબી હોય તે.

(૧૦) **ગાહો**, દિવસો, મહીનાઓ અને વર્ષની ઋતુઓના ફરવા વિષે; ક્યારે ઉનાળો અથવા શિયાળો બેસે છે; અને નક્ષત્રોની હીલચાલથી

---

૧. **વ નીયાજ્ગીગ્ બરા યેહબૂન્તન્ ઇ મન્દવમ્.** વેસ્ટ "જ્યાફ્ત માટેની જરૂરની ચીજો પુરી પાડવી." ૨. એટલે ગાહંબારને આગલે દીવસે.

૩–૩. **પવન્ સાચિશન** (મેજબાનીની તૈયારી) **વ** (મોબેદોને) **દહિશન ઈ બહાર્.**

૪–૪. **કાર્ વર્જ્નેન્દ.**

૫. **વ તન્ વિસ્તર્ગ** (સફેદ સુતરાઉ કપડાંની જોડી, સીઆવ) **દગ્યા કર્દન્** વેસ્ટ: "શરીરનાં–કપડાંને સાફ કરવાં." ૬–૬. **પેશ્–ગાસ્ ઇ મ્યાજ્દ.**

૭. **બાખ્તન્**, સરખાવો અવસ્તા **બજ્** "વહેંચવું," ફાર્સી **બાખ્તન્**, "આપવું," "દેવું"; એટલે કે હિસ્સાઓ.

૮–૮. **મા હુનર આવાચિશનીગ્.** ૯–૯. **પેશ્ નીયાજ્ગ્.** ૧૦. પહલવી **અમત્.**

૧૧–૧૧. સરખાવો ફાર્સી, **અફ્સાર્દન્** "દાબવું," "પીલવું."

૧૨–૧૨. **ગાસાન્બાર્ લા પચન્ કર્દ યખ્સેનુનિશનીગ્.**

૧૩–૧૩. **જ્ઓતીહ્ રાસ્પીગીહ્ ઘલ્ યેહવૂનેન્દ.** બેહતર, **ઘલ્ યેહવૂન્દ.**

૧૪. એટલે કે, બીજા દસ્તુરો.

૧૫. વાંચણુ: **રદીહ્**, DP મુજબ. એ બોલ **વદીહ્** એટલે "(ગુનાહોને) દુર કરવું" બી થઇ શકે.

૧૬. વાંચણુ: **આવાર્**, "હિસાબ;" સરખાવો ફાર્સી **આવાર્.**

શું ફેરફારો થાય છે તે વિષે. (૧૧) જાણવું કે[1] અશો ફરોહરોનું આ દુન્યામાં આવવું, વર્ષને છેડેના દસ દિવસો જે શિયાળો પુરો થતાં (આવે છે) તેમાં છે, કારણ કે પેલા પાંચ ગાથાના દિવસોબી ફરોહરોના દીવસોમાંજ[2] આવે છે; આ દસ દિવસોમાં શિયાળાનું જવું થાય છે, અને ઉનાળાનું આવવું[3] થાય છે.[4] (૧૨) આ દસ દિવસોમાં અશો ફરોહરોની મોટી જરૂરની માંગણી તો એ છે કે તેઓની આરાધના અને તેઓ તરફની બંદગીથી તેઓને અતિ ખુશી[5] કરવાં; સબબ કે તેઓની તરફ ધર્મી આવકાર અને માનની ગેરહાજરીથી[6] તેઓ દુઃખી[7] થાય છે, અને તેઓનું તેથી આ દુન્યામાંથી મીનોઇ જેહાનમાં (નાખુશી સાથે) પાછું ઉંચે જવું[8] થાય છે. (૧૩) અને તે વખતમાં[9] સખાવત અને ઉદાર રીતે બક્ષેશ આપવાની[10] હરેક જરથોસ્તીની મોટી ફરજ[11] છે, અને હરેક જગાના વડા દસ્તુરનું કામ છે કે તેણે તેમાં મદદ કરવી,[12] અને ગરીબો તરફથી વચ્ચે પડવું, અને ફરોહરો[13] માટે ફરવર્દીગાનના દહાડાઓમાં શું શું ક્રિયા કરવી[13] તે તેઓને શીખવવું તે વિષે.

---

૧. અહીં અએવ્ બોલ હુવાત્ અએવ્ સારૂં વાપર્યો છે.

૨. ચાગૂન્–અશૂ...બએન્.

૩. આ ખુલ્લું બતાવે છે કે ઉનાળાની અથવા વર્ષની શરૂઆતના પાંચ દિવસો (એટલે, ફરવર્દીન મહિનાના પહેલા પાંચ દહાડા) ફરવર્દીગાનના દસ દહાડાનો એક ભાગ હતો. આ દસ અને પાંચ ગાથાના દહાડાઓ મુજબ પાંચ પાંચ દહાડાના ત્રણ પંચવાડીઓ બનતાં હતાં, જે ફરવાહરોની આરાધના અને ક્રિયાઓ માટે અલાહેદાં રાખેલાં હતા. અહીં જિમ–જીક્ પહેલા પાંચ ફરવર્દીગાનના તેહવારો માટે વપરાયલો છે, ખરૂં જોતાં એ શિયાળાના છેલ્લા પાંચ દહાડા છે, એટલે ગુજસ્તે સાલના ૩૬૦ દિવસમાંના છેલ્લા પાંચ દહાડા, ને બીજા પાંચ દહાડા તે (ગાથાના દહાડા બાજુ રાખતાં) ઉનાળાના પહેલા પાંચ દહાડા હતા, એટલે, બેસતાં નવાં વર્ષના પહેલા પાંચ દહાડા હતા. હવે પાંચ દહાડાનાં પહેલાં પંચડીઆંમાં "ભયંકાર શિયાળાને" મૂકેલો છે; અને બીજા પાંચ દહાડા ઉનાળામાં આવેલા છે, એટલે વર્ષની શરૂઆતના છે. સરખાવો ફારસી જીક્–જીક્, "બુમાબુમ," "ધડાકો." જુઓ અવસ્તા વંદીદાદનો પહલવી તરજુમો ફરગર્દ ૧ લી, ફ. ૩.

૪. પવન્ જક્ ચેહુવૂનેદ્.

૫. વેશ્–શ્નાયિશ્નીહ્, અવસ્તા ખ્શ્નુ, "ખુશ થવું."

૬. અ–પદીરિશ્નીહ્ વ અનીયાયિશ્નીહ્.

૭. સરખાવો અવસ્તા ત્બએશંઘ્.

૮. સરખાવો ફારસી ખીજ્, "ચઢતું," "ચઢનાર," આખેજિશ્નીહ્, "રવાનગી."

૯. ફરવર્દીગાનના દહાડામાં. ૧૦. બરા દહિશ્નીહ્ "બરાબર આપવું."

૧૧. વેશ્–ફરીજ્વાનીગીહ્, સરખાવો. ફારસી ફર્જ્, "ફરજ."

૧૨. શબ્દાર્થ, "મદદ કરવા માટે."

૧૩–૧૩. મૂન્ (મા ને બદલે) ફરવર્દીગાન્ રાએ બએન્ ફરવર્દીગાન્ કુનિશ્ન.

(૧૪) અને દવાને લગતા રોપાઓ (બહારનાં ગામોમાંથી) કયારે લાવવાનો[1] વખત છે તે વિષે; અને તેજ બાબત વિષે જે કાંઇ બીજું જરૂરનું હોય તે.

(૧૫) અને તે દેશો કે જ્યાંનાં લાયક માણસોની ઇચ્છા[2] રવાનને[3] લગતા ગુનાહો[3] માટે—જો[4] તે ગુનાહો સારૂં પ્રાયશ્ચિત હોય તો[4]—ઘરનાં, અને ગામના, અને દેશનાં, અને પ્રગણાનાં લોકોને, દરેકને છુટી છુટી સજા કરવાની હોય છે તે વિષે. (૧૬) ગુનાહોને સુધારવાને[5] સજા ફરમાવવાથી થતા ફાયદાઓ વિષે; અને ગુનાહોને નહીં સુધારવાથી, અને એવી સજા[6] ફરમાવવાનું છોડી દીધાથી[6] થતાં નુકસાન વિષે.

(૧૭) તેત્રીસ સરદારો (રતુઓ) વિષે, જેઓ હાવનની આસપાસ[7] ઘણા નજદીક[7] હોય છે; તેઓ કયાં, કયા, અને કેટલા મીનોઇ (છે), (અને) કેટલા દુન્યવી છે; અને મીનોઇ અને દુન્યવીમાંથી કયો બીજો, અને કયો ત્રીજો, વિગેરે છે. (૧૮) અને દીનને લગતી જાહેર ક્રિયા અને જાહેર[8] સેવા[8]ના મોજેજા, અને તેનો મોતેબર સવાબ; અને દીનને હાની પોહોંચાડનારા આષમોગોનાં પરાજય અને ભારે પાપ વિષે. (૧૯) અને આ વિષેબી કે, જયારે કોઇ આષમોઘ થવાથી શકમંદ થાય કે ઓહાનો કયો કાયદો તેનાં મનને રોશની[9] આપવા[9] સારૂ છે, અને ઓહાના કયા (કાયદા)માં મદદ માટેની અરજ[10] ગુજારવા કહેલું છે.

(૨૦) આ વિષે કે, કઇ પરણેતર બાનુ (પોતાના) ખાવંદની મીલકતમાંથી ખાવંદની કાંઇ[11] ચીજ ભેટ કરવાની[11] સત્તા[12] ધરાવે

---

૧. ચન્સેગૂનાં.

૨–૨. ખ્વહિશ્નીહ્ ઈ શાયગાન્, "લાયક માણસોની ઇચ્છા." બીજું વાંચણ: ખ્વાહિશ્નીહ્ ઇ ઓલ્ (માટે) શહીગાન્, "પાદશાહ માટેની ઇચ્છા." વેસ્ટ: "પાદ્શાહી શિક્ષા માટે અરજ કરવી."

૩–૩. તૂજિશ્ન (સજા કરવી) ઇ રૂબાનીગ્ વિનાસ્.

૪–૪. ઓલ્ મૂન્ વિજારિશ્ન, સરખાવો અવસ્તા વીચિર્; ફારસી ગુજારિશ્ન ગૂનાહ્; પહલવી વિજારિશ્ન, "ગુનાહને સારૂં પ્રાયશ્ચિત."

૫. વઇરાસ્તન્, "સુધારો," "સણગાર;" અવસ્તા ધાતુ રાદ્, "સીધું કરવું."

૬–૬. તૂજિશ્ન ઇ વબીદૂન્ત્ ફ્રાજ શેદૂનાં.

૭–૭. નજ્દિસ્ત પઇરામૂન્. ૮–૮. આશ્કારગ્ વર્જીદારીહ્.

૯–૯. રઑશ્ન–ગરીહ્, શબ્દાર્થ: "રોશ્ની બનાવવા (સારૂં)," "સમજણ."

૧૦. ખ્વાહિશ્ન, "આતુરતાભરી ઇચ્છા," સરખાવો ફારસી ખ્વાસ્તન્.

૧૧–૧૧. મન્દવમ્ ચેહ્બૂન્તન્.

૧૨. દસ્તોબર; પહલવી દસ્તોબરીહ્, "સત્તા."

છે; (અને) કેવાં પ્રમાણુમાં, અને કેમ, અને કોણુને તેમ ભેટ કરવાની સ-તા તે ધરાવે (છે); અને જેને તેણી ભેટ આપે છે તે ભેટ તેણીનો ખાવંદ તે લેનારની પાસેથી પાછી લાવવાની સત્તા ધરાવે છે, તે બાબત વિષે.

(૨૧) આ વિષે કે, જયારે ઉનાળો આવે છે ત્યારે શિયાળો કયા (દેશમાં) જાય છે; અને જ્યારે શિયાળો બેસે છે, ત્યારે ઉનાળો કયાં જાય છે. (૨૨) અને એક સદીમાં પસાર થયલી આફતોના[1] વિસ્તાર[1] વિષે, અને તે પસાર થવાના લાંબા વખત (વિષે); (અને) જે કાંઇ (તે) આફતો સાથે જોડાયલું હોય તે; અને જેબી આ બાબતપર બીજું હોય તે વિષે. (૨૩) ઉનાળો કઇ કઇ જગ્યાએ હોય છે, (અને) તેના કેટલા મહિના હોય છે; વળી ભયંકાર શિયાળાના કેટલા મહીના; બારે મહિનાનાં દીનમાં આવેલાં નામો, અને દરેકનાં નામનું કારણુ, એટલે ક્રિયામાં કઈ ભલી શકિત સાથે આ બાર મહીનામાંનો દરેક મુખ્યત્વે[2] સંબંધ ધરાવે છે;[3] અને તેવીજ રીતે દરેક મહિનાના ત્રીસ દહાડાનાં નામો, અને તેજ મુજબ દરેક સાલના પાંચ ગાથાનાં–એટલે સાલને છેડેના પાંચ ગાથાના દિવસો, જે બધા ભલાં યજ્દો સાથ જોડાયલા છે; અને ભલાં **ફરોહરોને** તેઓનાં નામથી કયારે યાદ કરવાં તે વિષે.

(૨૪) “અશોઇ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.........”

બાબ ૭ મો.

રતુ–દાત–હઇતગ નસ્ક.

(૧) **રતુ–દાત–હઇતગ**[4] નામનાં નસ્કમાં રેવાજો અને કાયદાઓ, જે દીનને લગતા અને ફરજયાત છે, તથા જે[5] અમલમાં મૂકવાજ જોઇએ,[5] તે

૧–૧. **ચન્દીહ્ ઇ વોઇધ્ન્.**

૨. **વાસ્પૂહ્રગાનીહા**; સરખાવો અવસ્તા **વીસો–પુથ્ર.**

૩. **નફ્શા**, “કોઈનું પોતાનું,” એટલે એક યજતનો પોતાનો મહિનો.

૪. **રતુ–દાત–હઇતગ્** નો અર્થ “દસ્તુરોને લગતા હયાત કાયદાઓ” થાય છે. રવાયતમાં કહેવામાં આવે છે કે આ નસ્કમાં અસલ પચાસ પ્રકરણો હતાં, જેમાંનાં સેકંદરથી ઈરાનની પાયમાલી થવા પછી ફકત તેરજ મળી શકયાં. ફારસીમાં ભૂલથી એને **રતુશ્તાએ** અથવા **રતુશ્તાઇદ્દ** કહ્યું છે. રવાયતોમાં એ નસ્કમાં આવેલી બાબતો નિચે મુજબ આપવામાં આવી છે:–“ચાકરી કરવાનો, હુકમો આપવાનો, અને રાજાઓ, દસ્તુરો, અને જજોના હુકમમાં રેહવાનો ખુલાસો તેમાં આપેલો છે; શેહરોને રાખવાની રીતો જાહેર કરવામાં આવી છે; દીનનાં ફરમાનો જાહેર કીધેલાં છે; અને પેટે ચાલતાં પ્રાણીઓ પક્ષી, ઢોર, અને મચ્છીને પકડવાની રીત; **અહુર્મજદ** અને **અહ્રર્મનની** દરેક પેદાયશ; બધા દર્યાઓ, પહાડો, અને દેશોનું વર્ણન; અને એવીજ બીજી બાબતો.” (H. Essays, p. 129).

૫–૫. **વબીદૂનિશ્નીગ્.**

વિષેની બાબતો આવેલી છે. (૨) નામચીન દસ્તુરોનાં સરદાર થવાની લાયકાત અને ચઢતી યોગ્યતા[1], અને તે સરદારની ચઢતી હુશ્યારીનાં કારણો, અને પાદશાહ[2] જેવાની પણ સરદારીની[2] મીલકતોમાં[3] (તેનો) ભાગ; એટલે કે, તેનામાં લાયકાત અને નાલાયકાત, અને યોગ્યતા અને અયોગ્યતા કેવી રીતે પારખવી;[4] એટલે, ખનિરથના અને બીજા જુદા જુદા દેશોનાં વડા દસ્તુર તરીકેની લાયકાત; એટલે કે જે મજ્દયસ્નાનોમાં સઉથી પહેલો ઉભો રહે તેની લાયકાત પારખવી.

(૩) અને અમેશસ્પંદોની બેઠક અને તેઓનાં પોશાક[5] કેવાં હોવાં જોઇયે તે, અને તેઓનાં જ્ઞાન વિષે; યજ્દોની સેતાયશમાં થતી ક્રિયાઓ, અને વપડાતાં આલાતો; દરએક ક્રિયામાં જ્ઓતી અને રાસ્પીની જગા અને કામો, અને વળી મુખ્ય અથોરનાનોના તેઓની ક્રિયાઓને લગતાં દરેકનાં જુદા જુદા અગત્યના ભાગોમાંનાં, સઘળાં ખાસ કામો વિષે. (૪) અને સવાબનાં[6] કામમાં ભેટ આપવાની[6] મોટાઇ, અને એવી ભેટ આપવાની રીત; અને હાડમંદ[7] જીંદગી[7]ના વિચારો, બોલો, અને કામોમાં અહુરમજદની નજદીક આદમી હોવા વિષે.

(૫) "અશોઇની ન્યામત સર્વથી સરસ છે..........."

---

૧. સજાગ્તરીહ્, સરખાવો ફાર્સી સજ઼ાતર્ અથવા સજ઼ાવાતર્.

૨–૨. પતીહ્ (અવસ્તા, પઇતિ) ઇ ખૂદાએ-ઇય્.

૩. ખ્વીશીહ્, "માલીકી," "પોતાનું હોવું."

૪. વિચારિશ્ન. ૫. બર્–હામગ્.

૬–૬. વિચિદાર્–દહિશ્નીહ્, સરખાવો ફાર્સી ગજીદ્, "ભેટ," "બક્ષીશ." વેસ્ટ "મદદગાર થવું તે." બીજો અર્થ "પસંદ કરનાર અથવા જજની પુણ્યના કામો સારૂં ભેટ કરવાની મોટાઇ." ૭–૭. અહૂ ઇ અસ્તાઓમન્દ.

બાબ ૮ મો.
બરિશ નસ્ક.

(૧) **બરિશ**[1] નામનો નસ્ક એ કુવવત[2] વધારવા[2] વિષેનું, અને કુદરતી ડહાપણ, અને જ્ઞાનથી મેળવેલાં ડહાપણની ઘણીક[3] શકિતઓની[3] સચાઇ, અને સખાવત વધારવા વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) અને વળી ઠગાઇ, કંગાલ્યત,[4] અને અજ્ઞાનપણું, અને દુષ્ટ-જ્ઞાન, અને[5] કેટલીક બીજી બદીઓ જે મનની નેક શકિતઓના ખુની દુશ્મનો[5] સમાન છે તે વિષે છે. (૩) અને **વોહુમન**, અને **સ્પેન્તા-આર્મઇતિ**, અને **સરોષ**, અને **અશિશ્વંઘ**,[6] અને ઘણીક બીજી આરાધવા લાયક શકિતઓના; અને **અકોમન**, **વરેન**, **અએશ્મ**, **અન્દર**,[7] અને ઘણાક બીજા દેવોના; આશિર્વાદો અને શ્રાપો, સારો ફાયદો અને ખરાબ ફાયદો,

---

૧. **બરિશ્માં** અસલ ૬૦ અવસ્તાનાં પ્રકરણો હતાં, જેમાનાં ફકત બાર સેકંદરના વખત પછી બાકી રહ્યાં છે. **બરિશ્** નો અર્થ "ઉંચું," "ચળકતું" થાય છે, (અવસ્તા ધાતુ, **બરેજ્**, "ઉંચી પદવીએ ચઢાવવું"), અને તે ઉંચી પદવીવાળાં લોકોના કામોનું વર્ણન આપે છે. "તેમાં આ બાબતો વિષેનું જ્ઞાન આપેલું હતું:-પાદશાહે રાજ કેમ ચલાવવું, દીનનાં જજોના હુકમો અને ફરમાનો શું હોવાં જોઇએ; દુન્યાની જાળવણી અને રક્ષણ, દરેક નવાં શહેરને આગળ વધારવું; ખોટું બોલનારા, પાપી, અને એવાજ લોકો કેવા હોય તેનું બ્યાન એ નસ્કમાં આપેલું છે." (H. Essays, p. 129.)

૨-૨. **જોર્-રાયીનિશ્નીહ્**, "જોર આગલ વધારવું."

૩-૩. **કબદ્ હૂનરાન્**, શબ્દાર્થ, "ઘણીક હુશ્યારીઓ અથવા હુનરો."

૪. **પૂશ્**, એ શબ્દ **બુન્દહિશ્નના** પ્રકરણ ૨૮ માં બખીલાઇ અથવા નિચપણાના દેવ માટે વપરાયલો છે. સરખાવો ફાર્સી **પૂશ્**, "નજીવી ચીજ" અથવા **પૂજ** કે **પૂચ**, "હલકા ખવાસવાળું," "નીચ."

૫-૫. **વ કબદ્ આહૂગાન્ ઇ હૂનરાન હમએસ્તાર્ બ્રાત્રૂત્**. **હમએસ્તાર્** સાથે સરખાવો એજ અવસ્તા શબ્દ; અને **બ્રાત્રૂત્** સાથે જરથુસ્ત્રનો ખુની **બ્રાત્રૂઅરએશનું** નામ. પહલવીમાં, વારે ઘડીએ, **બ્રાત્રૂત્** સામાન્ય નામ અથવા વિશેષણ તરીકે વપરાવા લાગ્યો છે. અહીંઆં તે વિશેષણ ગુજરાતી ખુનીને અર્થે વપરાયો છે. **આહૂગાન્** નો અર્થ તે ખરાબ ટેવો છે, જે એક માણસની સારી ટેવો અને શક્તિઓ (**હૂનરાન્**)ની સામે થાય છે, અને ગોયા તેઓનું ખુન કરે છે.

૬. **યશરિશ્વંગ્**, અવસ્તા, **અશિશ્વંગુહિ**.

૭. આ ચાર દેવોને અહીંઆં ઉપર આપેલી ચાર ભલી શક્તિના દુશ્મન તરીકે જણાવેલા છે. દાન્કર્દ, પુસ્તક ૬ ઠામાં **વરેનને અશિશ્વંગુહિનો** દુશ્મન કહેલો છે, પણ અહીંઆ તેને અવસ્તા **સ્પેન્ત-આર્મઇતીનો** દુશ્મન બનાવ્યો છે; જો કે તેણીનો દુશ્મન અવસ્તામાં **નાઓંઘઇથ્ય** (સં. नासत्य) છે. અવસ્તા **ઇન્દ્ર** અથવા **અન્દરને** અહીંઆ **અશિનો** દુશ્મન કીધો છે; જો કે એ દેવ અવસ્તામાં **અશ-વહિશ્તના** દુશ્મન તરીકે ઓળખાયલો છે, **બુન્દહિશ્નનાં** પ્રકરણ ૩૦ માં, ૨૯ મા ફકરા મુજબ **અકોમન** અને **અએશ્મ** એ **વોહુમન** અને **સરોષના** જાણીતા દુશ્મનો છે

સારૂં જોર અને ખરાબ જોર, અને સારા શબ્દો અને ખરાબ શબ્દો; (અને) તેજ[1] બાબત પર બીજું જે હોઇ શકે તે[1] તેમાં આવેલું છે.

(૪) અને જમાનાની સરજત[2] તેની ખાસ્યત અને વળાણુ,[3] અને દીન, અને ભલી ટેવ, અને વિદ્યા, અને લાયક કામ,[4] અને ઉદ્યોગ વિષે, અને તેજ બાબતપર જે બીજું હોઇ શકે તે. (૫) અને તેમાં[5] પાદશાહી, અને રાજનો વ્યવહાર, અને દસ્તુરી, અને દાવર (જજ)પણું, અને લવાદી,[6] અને ઐકયતા, અને સંપ, અને વચનનું પાળવું;[7] અને તેજ બાબત પર જે લખવાનું હોઈ શકે તે વિષે. (૬) અને કાયદો અને રસમ અને સવાબનું કામ અને પાપ, ભલી કીર્તિ અને ભુંડી કીર્તિ, અશોઇ અને દુષ્ટપણું; અને તેજ બાબતપર જેબી બીજું હોય તે વિષે. (૭) અને મર્યાદા, અને ભપકો,[8] અને ખોરેહ, અને તાબેદારી;[9] (અને) તેજ બાબત પર જેબી બીજું હોય તે વિષે. (૮) સગાઇ, ગરીબાઇ, મળતાવડાપણું,[10] અને દીનથી જે જોડાણુ થાય છે તે, અને તેજ બાબતપર જેબી લખવાનું તે વિષે.

(૯) અને લાયકાત[11] અને નાલાયકાત; અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે વિષે. (૧૦) અને ચેહરાની ખુબસુરતી અને બદસુરતી,[12] અને જવાની અને બુઢાપો, અને દોલત અને ગરીબાઇ, અને સારૂં નસીબ અને ખરાબ નસીબ;[13] અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે વિષે. (૧૧) ઘણાં અતલગનાં સગાંઓમાં[14] રહેતું કુવવત; અને જુદી જુદી ચીજોની જાતો; (અને) તેજ

૧-૧. **મા બએન્ હુમ બબા.** પહલવીમાં **બબા** નો અર્થ બાબત, વસ્તુ, દરબાર, બારણું, ઇત્યાદી થાય છે.

૨. અથવા, "અને સરજતની તે હકીકતો" વિષે.... સરખાવો ફારસી **બખ્ત,** "તકદીર." ૩. કામગ્ "ઇચ્છા," "ભાગ્ય."

૪. ખ્વીશ્-કારીહ્. ૫. એટલે કે તે જમાનામાં.

૬. **મીયાન્જીગીહ્**; સરખાવો ફારસી **મિયાન્જી,** "લવાદ;" **મિયાન્જી-કર્દન** "લવાદી કરવી."

૭. ફારસી **મેહ્ર્-દારી.** ૮. સરખાવો ફારસી **શુકૂહ્.**

૯. સરખાવો અવસ્તા **સ્રઓષ,** "તાબેદારી," (**સ્રુ,** "સાંભળવું.")

૧૦. સરખાવો ફારસી **આરૂન્** અથવા **અરૂન્** "મળતાવડું." એનો અર્થ "ફરજ," "પ્રતાપ" બી થાય; સરખાવો અવસ્તા **અરેન.**

૧૧. **સાજીશ્નીગીહ્**; વેસ્ટ: "લાયકાત."

૧૨. **દૂશ-ચીહ્રીહ્,** અથવા **દુશ-ચીહરીહ**; ફારસી **બદ્ ચેહ્રેહ્.**

૧૩. **દૂશ-પગીર્હ.** ફારસી **બદ્ પલક્,** "ખરાબ વાદળાં" અથવા **બદ-બાજ** "ખરાબ ઓળો."

૧૪. **તઓખ્મગાન્,** અવસ્તા **તઓખ્મન્,** "તોખમ," "ખાનદાન."

બાબતપર જેણી હોય તે વિષે (૧૨) અને જ્ઞાન[1] અને સવાલોનો ખુલાસો,[2] અને પુરેપુરી શોધો,[3] અને તેજ બાબત પર જેણી લખવાનું તે. (૧૩) અને ભૂખ[4] અને તરસ (અથવા ભૂખમરો), અને તેના ઉપાયો; અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૪) અને ઘસાઈ[5] ગયલી તનની હાલત[5] અને મોત, અને તે માટેની તૈયારી;[6] અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૫) અને વસ્તુઓની અસલ[7] હાલત,[7] અને આગળ તેઓ કેવી બની હતી, અને પાછળથી કેવી હતી તેનાં કારણો;[8] અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૬) અને સંતોષ અને અસંતોષ, અને ખુશાલી અને દુઃખ;[9] અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૭) અને ભાષણનું બળ,[10] અને મીલનસારી;[11] અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૮) અને અક્કલ અને વિચાર શક્તિ, તન અને રવાન, બહેશ્ત, દોજખ, અને ભવિષ્યની જીંદગી; અને તેજ બાબત પર વધુ. (૧૯) અને દાદાર અહુરમજ્દની સર્વ ચીજો જોવાની અને જાણવાની શકિત, અમેશાસ્પંદોની સઘળી શ્રેષ્ટતા, અને અશો માણસોનો ઓરેહ; (અને) તેજ બાબત પર વધુ જેણી હોય તે. (૨૦) અને પાક દાદારના કલામોનાં ફેલાવા મારફતે (જણાયલી) તે સાહેબ તરફથી ઉતરતી ઘણીક જુદી

---

૧. સરખાવો અવસ્તા **ફ્ર**, "આગળ," અને **જ્ન**, "જાણવું;" ફાર્સી **ફર્જાનહ** "શીખેલો," "પંડીત."

૨ **ફ્રશ્ન-વિજારીહ્**, સરખાવો અવસ્તા **ફ્રશ્ન**, **પેરેસ્વ**, "સવાલ;" પહલવી **વિજાર્દન** "સમજાવવું."

૩. **પૂર્-યોગીહ્** અથવા **નેવગીહ્**, સરખાવો અવસ્તા, **નવ**, "નવુ." વેસ્ટ "પુરો સદગુણ."

૪. વાંચણઃ **સૂદ=**અવસ્તા **શુધ** (સં. ક્ષુધા,) "ભૂખ." DP. માં **સૂક** છે જે **સૂદ**નું બગડેલું રૂપ છે.

૫-૫. વાંચણઃ **ફ્ર્સાવન્દીહ્**, સરખાવો ફાર્સી, **ફર્સા**, "જુનું," "ઘસાઇ ગયલું;" **જાન-ફર્સા** "પ્રાણ-ઘાતક." વેસ્ટનું વાંચણઃ **પરિશ્વન્દીહ્**, "ઘેલચ્છા" (delirium).

૬. **સાજિશ્નીગીહ્**. વેસ્ટઃ "ઉતાવળ."

૭-૭. **કાદા-ઇહ્**, "અસલી જમાનાની હાલત," "આખું હોવું."

૮. **રૂનીહ્**, સરખાવો ફાર્સી **રૂન**, "કારણ," "સબબ." વેસ્ટનું વાંચણઃ **રૂનીહ્**, "વળાણ."

૯. અવસ્તા **તિબિશ**, શબ્દાર્થ "દરદીપણું." DP. **બએશાજીનીદારીહ્** "દુઃખ મટાડવાની શકિત," "તંદરોસ્તી."

૧૦. **તગીગીહ્** (ઇ) **હુજ્વાનીગીહ્**, "સુભાષણનું જોર;" વેસ્ટઃ "જોરાવરી." "લવારો."

૧૧. **હુ-જમનીગીહ્**, "સંપ," "ભાઇચારો." વેસ્ટઃ "મળતાવડાપણું."

જુદી સુખ દુઃખની વહેંચણી,[૧] અને પાદશાહીનું બંધારણ[૨], અને શારીરીક હયાતીઓની પાસબાની, અને રવાનને લગતો છુટકારો; જેને લગતું લાયક શબ્દોમાં એમ કહેવામાં આવે છે કેઃ–"સચાઇથી બોલાયલા શબ્દો[૩] બરિશ. **કશ્કીસુબ**, અને **વિશ્તાસ્પ–સાસ્ત**માં આવેલા છે."

(૨૧) "અશોઇની ન્યામત સર્વથી સરસ છે.........."

બાબ ૯ મો.

કશ્કી સ્રૂબ નસ્ક.

(૧) **કશ્કીસ્રૂબ**[૪] નામનું નસ્ક નિચલી બાબતો વિષેની હકીકતો ધરાવે છેઃ–ફરેસ્તાઓની **યજિશન**ની ક્રિયાનું[૫] વર્ણન; દેવ–પરસ્ત[૬] દીનમાંથી બીજી દીનમાં વટલવું શાથી થાય છે,[૬] તે વિષે; અને પવિત્રાઇ અને અપવિત્રાઇનું જ્ઞાન. (૨) ઓરતના દસ્તાનની નિશાનીને[૭] અને તે[૮] વધુ વહેવાની નિશાનીને[૮] સાજી કરવી,[૯] અને તે વિષેની સાવચેતી રાખવી; બુરાઓથી વારે ઘડીએ[૧૦] થતું

---

૧. "સુખદુઃખની વેંહચણી," "ગોઠવણો," અથવા "બંદોબસ્ત."

૨. અવસ્તા **નિ** અને વર્ "સણગારવું," "શોભીતું કરવું."

૩. અવસ્તા **અર્ષુખ્ધ, અર્શ** અને ઉખ્ધનો બનેલો શબ્દ, અર્થ: "સચાઈથી બોલાયલા." એટલે કે પાક દાદારના એ વિષેના સખુનો ખુદ એ નસ્કોમાં આવેલા છે.

૪. એ નવમાં નસ્કનું નામ છે, જેમાં અસલનાં સાઠ પ્રકરણોમાંથી સેકંદરના વખત પછી ફકત પંદરજ પાછાં મળ્યાં છે. એ નામનો અર્થ "મનને ખેંચનારા મનોહર પવિત્ર ફકરાઓ અથવા કલામો," એમ થાય. "તેમાં આ બાબતો હતીઃ ડહાપણ ને જ્ઞાનનું વર્ણન, બચ્ચાંના જન્મનું કારણ, ડહાપણનું શીક્ષણ આપનારા રાહનુમાઓ, પવિત્રાઇ આપવાનું કામ, સાચું બોલવું, આદમજાતને ખરાબ હાલતમાંથી સારી હાલતમાં લાવવું, તેઓને અપવિત્રાઇ અને નજીસાઈપરથી પવિત્રાઇપર લાવવું; રાજાઓ નજદીકના માણસો માટે મોટાઇ અને ઉંચી પાયરીએ ચઢવું અને માણસો, સગાંઓ અને રાજાઓ તથા એવાજ લોકોને, જુઠું કહેનારા કેવી રીતે થાય છે." (H. E., p. 130).

૫. **યજિશ્ન–નીરંગ.**

૬–૬. **પવન મા વશતન્ ઇ શએદા–યજ્ગીહ.** શબ્દાર્થ "દેવ–પરસ્તીનો ફેરફાર શાથી છે."

૭. વાંચણઃ **દશ્તાન્ દખ્શગ્**, સરખાવો અવસ્તા **દખ્શત.** વેસ્ટઃ "યશ્તો માટેની તૈયારીઓ ને સાવચેતીઓ; દેવોથી વારે ઘડીએ થતી બદીની રેલછેલ અને નુકસાનની નિશાની અને ચિન્હો..."

૮–૮. **નીશાન્ ઇ મહમ રીનિશ્નીહ્.**

૯. **વચેરાયીહ્.** "તૈયારી," "સાજું કરવું." ૧૦. **ઓલ્ જિમાનગ્ જિમાનગ્.**

નુકસાન, અને તેઓની હારનું કારણ; અને ફરેસ્તાઓની સેવટની ફતેહ વિષે. (૩) તે પછી એ નસ્કમાં **અહુરમજદનું** જરથુસ્ત્રને ગાથાનાં ઉંચાં ગાયનનું શીખવવું, જે ભલી શકિતઓનું શિક્ષણ કહેવાય છે, તે આવેલું છે.

(૪) " ઉ-તમ ન્યામત અશોઇ છે.........."

બાબ ૧૦ મો.

વિશ્તાસ્પ—સાસ્ત નસ્ક.

(૧) **વિશ્તાસ્પ-સાસ્ત**[1] નામનું નસ્ક કએ-વિશ્તાસ્પને આપેલું શિક્ષણ, અને પાદશાહીને લગતી ખાસ્યત, સદગુણ, ચાલચલણ, જ્ઞાન, અને હુશ્યારી વિષેનું બ્યાન આપે છે; પ્રાણીઓ કે જેઓની[2] વચ્ચે ખુદાની ઇચ્છા ચાલુ કરવાની જરૂર છે,[2] તેઓની વ્યવસ્થા કેમ કરવી તે વિષે છે.

(૨) અને **અહુરમજદ** તરફથી અમેશસ્પંદોને, **અહુરમજદના** રૂપીતામાન જરથુસ્ત્ર સાથેના દોસ્તીના[3] સંબંધ[3] ની ઉંચી સાબેતી તરીકે, **કએ-વિશ્તાસ્પ** પાસે મોકળવા વિષે; **મઝદયસ્ની** દીનની ખાલેસ ભલાઇ; જરથુસ્ત્રની દીનની ફતેહ અને તેને સ્વિકાર કરવા વિષેનો શાહ **વિશ્તાસ્પને** દાદારનો હોકમ. (૩) **અમેશસ્પંદોનું** ઇરાનનાં રાજધાની શહેરમાં જાહેર રીતે[4] આવવું; અને, બીજું, તેઓનું **વિશ્તાસ્પના** મહેલમાં તેના દોસ્તો[5] સાથે રહેવું;[6] ફરેસ્તાઓ તરફથી[7] **અહુરમજદના** પેએગામનું **વિશ્તાસ્પને** જાહેર થવું;[8] અને ખોદાનાં તાબેદાર[9] શાહ[9] **વિશ્તાસ્પ** તરફથી **મઝદયસ્ની** દીનની પસંદગી કરવા વિષે.

---

૧. **વિસ્તાસ્પ-સાસ્તનો** શબ્દાર્થ "**કએ-વિસ્તાસ્પને** શિક્ષણ અથવા આશિર્વાદ" એમ થાય છે. સરખાવો અવસ્તા **સસ્તિ,** ધાતુ **સશ્** શીખવવું, **સંઘ્** "કહેવું" ઉપરથી. અસલ એ નસ્કમાં સાઠ પ્રકરણો હતાં જેમાંથી સેકંદર પછી દસ મળ્યાં હતાં અને હમણાં આઠજ રહ્યાં છે.

૨–૨. **કામગ્ રૂબાગીહ્ ઇ યજ્દાન્ પતશ્ આવાયિશ્નીગ્.** વેસ્ટ: "પવિત્ર શક્તિઓની મરજીનું આગળ વધારવું જે તેને જરૂરનું છે."

૩–૩. વેસ્ટનું વાંચણુ : **અયાદગીહ્** "યાદ" (જરથુસ્ત્રની).

૪. **વીનાવ્હહુગ્,** "નજરે પડે એવી રીતે."

૫. **હમ-નિશસ્તન,** "સાથે બેસનારા અથવા મળનારા."

૬. **હુન્-દેમાનીહ્** અથવા **હમ-દેમાનીહ્,** શબ્દાર્થ "સાથે રેહેનાર ભાડુત તરીકે." સરખાવો અવસ્તા **દેમાન,** "ઘર."

૭. એટલે અમેશસ્પંદોથી. ૮. અથવા, **સમજણનું** મળવું.

૯–૯. **શમ-શાહ્,** અવસ્તા ધાતુ **રમ** "તાબેદાર હોવું," "આજ્ઞા માનવી."

(૪) વિશ્તાસ્પ સાથે લડવાને ખ્યઑન દેશનાં અર્જાસ્પને[1] અએશ્મ દેવે ઉશ્કેરવું;[2] (અને) તેનું જરથુસ્ત્રની સામે થવું; તે લડાઇ માટે વિશ્તાસ્પની તૈયારી,[3] અને આગળ વધવું,[3] અને વધુ તેજ બાબત વિષે.

(૫) "ઉત્તમ ન્યામત અશોઇથી છે..........."

બાબ ૧૧ મો.

વશ્તગ નસ્ક.

(૧) **વશ્તગ**[4] નસ્કના અવસ્તા અને તેનો પહલવી તરજુમો કોઇ સત્તાભરેલી રીતે આપણી પાસે જળવાયલો[5] નથી.

(૨) "અશોઇ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.........."

---

૧. જુઓ દીનકર્દનું વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૩ જું, પા. ૨૮, ફુટનોટ ૭ મી.

૨. જુઓ વૉલ્યુમ ૧૩ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૧ લું, ફ. ૯, પાનું. ૨૩, લીટી ૪ થી; અને જુઓ ગ્લોસરી એ શબ્દ માટે. ૩–૩. **આરાયિશ્ન વ રૂબિશ્ન.**

૪. એ નામનું વાંચણુ ચોક્કસ નથી, કદાચ **વશ્તગ્**, **શતગ્**, અથવા **હશ્તગ્** વંચાય. રવાયતો મુજબ એમાં બાવીસ ફ્રગર્દ હતી, પણ **સેકંદર**ના વખત પછી ફકત ૭ રહી ગઇ. તેમાંની બાબતોનો ટુંક સાર એક રવાયતમાં એમ આપેલો છેઃ– "પહેલો ભાગ **અહુરમજ્દ**ને જાણવા, અને **જરથુસ્ત્રથી** થતાં યકીન વિષે છે. બીજો ભાગ રાજાઓની તાબેદારી, દીનની સચ્ચાઇ, ફરમાનો મુજબ ચાલવું, અને તેઓની સામે થવું, અને ખરાબ કામ કરવાથી કોઇને અટકાવવા વિષે છે. ત્રીજો ભાગ પરગજુ માણસોને આપેલું વચન, અને તેઓનો બદલો, પાપીઓને તેઓની સજા, અને દોજખથી છુટકારા વિષે છે. ચોથો ભાગ દુન્યાનાં મકાનો, ખેતીવાડી, ખજુરી જેવાં ઝાડોને તાજવું યાને છેજવું અને તેને લગતું જે બાકી હોય તે વિષે; માણસોને અને ચોપગાં જાનવરોને થતું દુઃખ અને મળતું જોર, અને તેઓએ દેખાડેલી તાબેદારી; તેઓને સંભાળવાનો ગુણ બક્ષેલો છે; અને જેબી તેને લગતું બાકી હોય તે વિષે; અને દસ્તુરો પોતાની ફરજ દીનના કાયદા મુજબ બજાવે છે. પાંચમો ભાગ માણસજાતની પદવી વિષે છે, જે પદવીઓ ચાર છેઃ પહેલી રાજાની, જેને દબદબાભરેલી રીતે, અને તે પછી જડજો અને દીનના વિદ્વાનોની, જેઓને રાખવા દબદબા સાથે; બીજી પદવી શહેરો પર પહેરો રાખનારા, અને દુશ્મનનો નાશ કરનારાઓની, ત્રીજી પદવી લેખકો અને તે પછી ખેડુતો તથા શહેરનાં મંડળોની; ચોથી પદવી વેપારી, કારીગરો, બજારનાં વેપારીઓની અને કર એકઠો કરનાર લોકોની છે, લડાઇનાં અયામમાં તેઓ ઉશ્કેરાયલા દેખાય છે; અને તેઓએ દસ્તુરોને તથા પાદશાહોને પોતાની આવકનો દસમો હિસ્સો આપવાની જરૂર છે; દસ્તુરો અને પાદશાહોને તેઓ નમન અને આગળ કહેલાં ભલાં કામો ચાલુ રાખે છે, અને જયારે તેઓ એમ કરે છે ત્યારે તેઓ સેવટે મોટો બદલો હાંસલ કરે છે." (જુઓ S. B. E. Vol. XXXVII. pp. 424—425).

૫. **પત્વસ્તન્**, "જોડવું," "સાંધવું"; અવસ્તા **પઇતિ-બન્દ**.

બાબ ૧૨ મો.

ચિત્ર-દાત નસ્ક.

(૧) **ચિત્ર-દાત**[1] નામનાં નસ્કમાં માણસોની જુદી જુદી જાતો વિષેની હકીકતો આવેલી છે; પહેલાં આદમી ગયોમર્દને[2] તેની શારીરીક[3] હાલત બતાવવા સારૂં[3] અહુરમજદે કેમ[4] પેદા કીધો;[4] અને પહેલાં જોડયાં,[5] મસ્યે અને મસ્યાની[6], કેમ[7] હયાતિમાં આવ્યાં.[8] (૨) અને ખનીરસ્ જે એક કેશ્વર છે તેમાંની[9] આદમજાતની પુરેપુરી વૃદ્ધી સુધી, તેઓના બચ્ચાંઓ અને સગાંઓ; અને છ ખંડો જે ખનીરસની આસપાસ આવેલા છે તેમાં તેઓની વહેંચણી.[10] (૩) જુદી જુદી જાતો[11] જે વિસ્તારીને[12] નિચે કહેલી છે, તેઓ જયાં ગઇ ત્યાં તેઓના સુલેહ[13] સંપજ સાથના વ્યવહાર માટે[13] વીખેરઈ[14] જવાને[14], પાક દાદારના દરેક જાતને જુદાં જુદાં ફરમાનથી હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો; તેઓની જીંદગી અને ઓરેહ પેલી[15] દુન્યામાંથી[15]

---

૧. વધારે સારૂં વાંચણુ **ચિત્ર-વશ્ત**, (ફારસી, **ચિત્ર-ગશ્ત**), "જાતોની હાલત અથવા બ્યાન," સરખાવો ફારસી ગશ્ત, "હાલત," "દશા," અને અવ. **ચિથ**. વેસ્ટ : **ચિત્રો-દાદ**, "પેદા થયલી જાતો." રવાયતોમાં એ ચીહ્રસ્ત યા ચીરસ્ત્ કહેવાય છે, જે રવાયતોમાં જણાવેલું છે કે એ નસ્કમાં અસલ બાવીસ પ્રકરણો હતાં.

૨. અહુરમજદે પેદા કીધેલો પહેલો માણસ (જુઓ **બુન્દહિશ્ન**, પ્રકરણ ૩ જું, ૧૪-૨૩; ૪ થું, ૧; ૧૫ મું, ૧).

૩-૩. **ઓલ્ પએદાગીહસ્તન્ ઇ કેપીંહ્**.

૪-૪. શબ્દાર્થ: "ગયોમર્દની અહુરમજદની પેદાયશ કેમ થઇ ?" ૫. **દૂગીહગ્**, સરખાવો અવસ્તા **દુધ્** "દોહોવું." ફારસી **દૂશીદન્** ને દૂશીદેહ્, "જોડ."

૬. એઓનાં જન્મ અને પેદાયશ વિષે જુઓ **બુન્દહિશ્ન**, પ્રકરણ ૧૫ મું.

૭. **મા આઇનીનગ્**, "કઇ રીતે." ૮. **યેહુવૂન્તન્**, શબ્દાર્થ : "-ની હયાતી કેમ (થઇ.)"

૯. **અએન્ મીયાનગ્**, "-ની હદમાં;" શબ્દાર્થ : "-ની વચમાં." પહલવી કર્તા નો અર્થ ખનીરસનો વચલો ભાગ નહીં, પણ તે આખો દેશ છે.

૧૦. **બખ્શિશ્ન**, અવ. બજ્, "વહેંચવું"; ફારસી **બખ્શીદન્**.

૧૧. **તઑખ્મગ્ તઑખ્મગ્**.

૧૨. **નામ્ચિ** સ્તીગ્, "(કોઇ બાબત) નામ દઇને અથવા વિસ્તારીને શીખવવું;" સરખાવો અવ. **નામન્** "નામ," અને ચશ્, "શીખવવું."

૧૩-૧૩. **આસ્તગ્ શેદુનિસ્નીગ્** (શેદૂનિસ્નીહ્ ને બદલે), ૧૪-૧૪. ફારસી **અન્દાખ્તન્**. "શાંત અથવા મિત્રાચારીથી બીજે દેશ જવું," સરખાવો અવ. **આખ્સ્ત**.

૧૫-૧૫. **મિન્ તમા**. શબ્દાર્થ "ત્યાંથી;" (એટલે મીનોઈ જહાંનમાંથી.)

બક્ષવામાં આવ્યાં હતાં, તે વિષે. (૪) અને તેઓનું જુદા જુદા[1] ખંડામાં[1] નીચે[2] ઉતરવું;[2] અને તેવીજ રીતે ખનીરસની સરહદપર રહેનાર લોકો વિષે; અને તેઓ કે જેઓએ તે ખનીરસની વચ્ચેની જગામાં પોતાના રહેઠાણો બનાવ્યાં હતાં તે, તેમજ અસલ જાતોમાંથી પેદા થયલા લોકોના દરેક ટોળાંના રેવાજોનાં મુળની[3] સમજણ વિષે.[3]

(૫) કાયદાઓ અને રેવાજોની પહેલી સ્થાપના[4] વિષે; ખેતીવાડીને[5] લગતી દુન્યા જે પેશદાદી વંશના **વાએગેરેહ**ની[6] ઉપર આધાર[7] રાખે છે, તેને ખેડવા અને જાળવવા વિષે;[8] પ્રાણીઓનાં રક્ષણ અને રેહનોમાહીના[9] કાયદા માટેની પાદશાહી અને રેવાજો જેનો આધાર[10] પેશદાદી વંશના હૅઑષ્યંઘ ઉપર હતો તે વિષે.

૧–૧. ઓલ્ કએશ્વર્ કએશ્વર્.

૨–૨. એટલે 'જુદી જુદી જાતોનું ઉતરી આવવું.'' સરખાવો ફારસી **નિશીબ્**, "નીચાણ." અવ. **નિ** અને ખ્શ્વએપ અથવા ખ્શ્વએવ, ધાતુ. ખ્શ્વપ્, "નીચે ગબડવું." અહીં **નિશોબી, નિશીવીહ્** ને બદલે વપરાયલો છે.

૩–૩. બુન્ વિજાર્દગીહ્; સરખાવો ફારસી ગુજાર્દન, "એક પીકચરની બહારની લીટીઓ કાઢવી;" ગુજારિશ્ "સ્વપ્નાની તાસીર," "સમજણ." વેસ્ટ: "અસલ વર્ણન." ૪. **હુન્એતુનિશ્ન.**

૫. વાંચણ: દહ્ગાનીહ્, "ખેતી", "ખેતીવાડી". સરખાવો ફારસી દહ્કાન્, "ખેડુત", "તવારીખનવેશ". વેસ્ટનું વાંચણ: DP. મુજબ: **દિહાન્કાનીહ્**, "ગામની દેખરેખ." એ વિદ્વાન ધારે છે કે એ વાંચણ **ગેહાન્કાનીહ્** કરતાં બેહતર છે, જે શબ્દનો અર્થ "સંસ્થાન વસાવવું" (colonization) થાય. જુઓ દીન્કર્દનું પુસ્તક ૭ મું, વોલ્યુમ ૧૩ મું, પહલવી દિબાચો ફ. ૧૬, પા ૭, લીટી ૮:— **વ પવન્ હાન્ અવ્-ગામ મદ્ ઓલ્ વએગૅરેહ વ હુઓશ્યંગ ઇ પેશ્દાત, મદમ નીવાદિન્ ઇ બએન્ ગેહાન્ દાત ઇ દહુગાનીહ્, ગેહાન્ વર્જ઼્દારીહ્, વ દહુ-પતીહ્, વ ગેહાન્ પાનગીહ્.**

૬. બુન્દહિશ્ન (પ્રકરણ ૧૪ માં) મુજબ બન્ને સામના પૌત્ર હતા. (જુઓ Sachau's Alberuni, pp. 206, 211). DM. (૧૬ મા ફકરાનાં પહલવી લખાણ) મુજબ, દુન્યાનો પહેલો પાદશાહ વએગૅરેહ હૅઑશ્યાંગનો છોકરો થતો હતો. (જુઓ બુન્દહિશ્ન, પ્રકરણ ૩૧ મું, ૧;૩૪ મું, ૩,૪.)

૭. **મદમ.** ૮. પર્વર્તારીહ્, અવ. વર્ "રક્ષણ કરવું".

૯. રાયીનીદારીહ્.

૧૦. અવસ્તા **પરધાત**, અથવા પહલવી **પીશ્દાત** એ પેશદાદ વંશના આગલા પાદશાહોનો એલ્કાબ છે.

(૬) હુઑષ્યંઘ, જે પહેલો સાતે કેશ્વરોનો રાજા (હતો), તેના નબીરાઓની,[1] અને તખમ-ઉરૂપ[2] (તેહમુરસ્પ) જે તેનાથી બીજો (હતો), તેની હકીકત, અને પહેલી પેદાયશથી છેક યિમ[3] (જમશીદ) સુધીના સીધાં વંશની હકીકત. (૭) અને સાતે કેશ્વરોના ત્રીજા પાદશાહ યિમના નબીરાઓની હકીકત, તેના જમાનાને લગતું જ્ઞાન, અને પહેલી પેદાયશથી છેક યિમના અમલના છેડા સુધીનો તેના જમાનાનો સુધારો વધારો.

(૮) અને બુરી દીનવાલા, દુષ્ટ પાદશાહ દહાક (ઝોહાક)નું[4] બ્યાન; હુઑષ્યંઘના ભાઇ, અને આરબોના પિતા, તાજ[5] સુધીની તેની વંશાવળી, અને તેનો અને તેના જમાનાનો અહેવાલ; યિમના માયાળુ અમલના છેડાથી

---

૧. તઑખ્મન્, "નબીરો".

૨. પહલવી તાખ્મ-ઊરીપ, અવ. તખ્મ-ઉરૂપ, ફારસી તહ્મૂરસ્પ્, એ હુઑશ્યંઘનો પૌત્ર અને ઇરાનનો બીજો પેશ્દાદી પાદશાહ હતો; એને રામ યશ્તના ફ. ૧૧ માં, અજ઼િનવાઓ, પહલવી જ઼યનાવન્દ, "હથ્યારવાળો" કહેલો છે.

૩. અવ. યિમ-ખ્શએત, ફાસીં જમશીદ, પેશ્દાદી વંશનો ત્રીજો પાદશાહ અને તખ્મ-ઉરૂપનો ભાઇ તથા વારસ, જે વેદમાં વિવસ્વતના છોકરા યમ તરીકે જણાયલો છે. ત્યાં તે પહેલો માણસ, પેહલો મરણને શરણ થનાર, અને પરસ્તેશની સંસ્થાનો પહેલો સ્થાપન કરનાર છે. (જુઓ દીન્કર્દ, પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ. ૧૯–૨૪. બુન્દહિશ્ન, પ્રકરણો ૩૧ મું, ફ. ૨–૫; ૩૪ મું, ફ. ૪.

૪. અવ. અજ઼િ્શ-દહાક, શબ્દાર્થ "ડંખતો સાંપ", પરદેશી રાજા જે યિમને હરાવી તેની ગાદીએ બેઠો હતો (જુઓ બુન્દહિશ્ન, પ્રકરણો ૩૧ ને ૩૪ માં); જમ્યાદ યશ્ત ફ. ૪૬; અને દીન્કર્દ, પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૧૯ મું (સૂદ્ગર નસ્ક). એની માનું નામ વદક્ મળે છે. (અવ. વધ્ઘન, વંદીદાદ, પ્રકરણ ૧૯ મું, ફ. ૬). દહાકને બેવરસ્પ એટલે "હજારો ઘોડાવાળો" કહેલો છે. અજ઼િ-દહાકની હાર પછી તેને દમાવંદ પહાડપર બાંધેલો છે, જ્યાં તે રીસ્તાખેજ સુધી રહેશે, જે વખતે તેને કૅરેસાસ્પ અથવા ફ્રએદુન મારશે.

૫. અસલ પેદા કીધેલી પંદર જાતોમાંથી "માણસની છ જાતો બનેલી હતી", એમ બુન્દહિશ્ન કહે છે, "જે ખનીરસમાં રહી હતી; એ છ માંથી એક જોડાંમાંના મરદનું નામ તાજ઼ હતું, અને સ્ત્રીનું નામ તાજ઼ગ્ હતું, અને તેઓ તાજ઼ીગો (આરબો)ના મેદાનમાં ગયાં, અને એક જોડાંમાંના મરદનું નામ હુઑષ્યંગ, અને સ્ત્રીનું ગૂજ઼ગ હતું, અને તેઓથી ઇરાનીઓ ઉત્પન્ન થયા, અને એક જોડાંમાંથી માજ઼ન્દરાનનાં લોકો પેદા થયાં હતાં." (S.B.E., વૉલ્યુમ ૫ મું, બાબ ૧૫. મો, §§ ૨૭–૨૮, પાનુ ૫૮.

ઝોહાકનાં બુરાં રાજના છેડા સુધીના વખતનું આગળ વધવું, અને યિમથી ફ્રએદૂન[1] સુધીની વંશાવળી.

(૯) ખનીરસના પાદશાહ ફ્રએદૂનનું બ્યાન, ઝોહાકપર તેની ફતેહ, માઝન્દરાન[2]ના દેશના લોકોની હાર, અને ખનીરસ કેશ્વરની તેના ત્રણ દીકરાઓ સેલમ, તુજ, અને એરચ[3] વચ્ચે વહેંચણી; જે દીકરાઓનું પાત્સૂબ,[4] જે આરબોનો રાજા અને તાજનો સગો થંતો હતો, તેની છોકરીઓ સાથે લગનથી જોડાવું; અને તેઓ દરેકના છુટા છુટા વંશનું, અને તેઓનું બ્યાન. (૧૦) એરચના[5] નબીરા,[5] ઈરાનના માનૂશ્ચીહર (મીનોચેહર)ની પાદશાહીનું બ્યાન. (૧૧) તુરાનનો રાજા અફ્રાસીયાબ, જે તુજનું રાજ

---

૧. **ફ્રએદૂન**, **થ્રએતઑન**, **આથ્વ્યનો** છોકરો, સાધારણ રીતે **આથ્વ્યાની** કહેવાય છે; **શાહ-નામામાં ફરીદૂનને આબ્તીનનો** દીકરો કહેલો છે. અવસ્તામાં એનું નામ વારેઘડીએ મળે છે. જુઓ **યશ્ત** ૫ મી, ફ. ૩૪; ૯ મી, ફ. ૧૪;૧૩ મી, ફ. ૧૩૧; ૧૪ મી, ફ. ૪૦; ૧૫ મી, ફ. ૨૪; ૧૭ મી, ૩૪; અને **યસ્નનો** હા ૯ મો, **બુન્દહિશ્ન**, પ્રકરણ ૩૧ મું, ફ. ૭ માં મુજબ તે **યિમનો** નવમો વંશી છેઃ **વીવંઘાણનો** છોકરો **યિમ** તેનો છોકરો **વન્ફ્રધેસ્ન**, તેનો છોકરો **રમક-તોરા**, તેનો છોકરો **ગેફૂર-તોરા**, તેનો છોકરો **સ્પેત-તોરા**, અને તેનો છોકરો **સીયાક-તોરા**, તેનો છોકરો **બોર-તોરા**, તેનો છોકરો **સોક-તોરા**, તેનો છોકરો **પૂર-તોરા**, અને તેનો છોકરો **ફ્રએદૂન આસ્પીયાન.**

૨. **કેસ્પીઅન** સમુદ્રના દક્ષિણ કીનારે આવેલો બુતપરસ્ત દેશ, જયાંનાં લોકોને અવસ્તામાં **માજ઼્ઝન્ય-દએવ** (માજ઼ન્દરાનના દેવો) કહેલા છે.

૩. **ફ્રએદૂનના** ત્રણ છોકરા હતા, **અર્નવાજ઼** (અવસ્તા **એરેનવાચ**)થી **અઇર્યુ**, અને **શહર્નવાજ઼** (અવસ્તા **સવંઘવાચ**) થી **તુર** ને **સઇરિમ.** તેઓના પિતાની મરજી પ્રમાણે એ ત્રણ છોકરાઓ અનુક્રમે **ઇરાન**, **તૂરાન** અને **રૂમના** પાદશાહો થયા. **અઇર્યુનું** તેના ભાઇઓને હાથે ખુન થયું, જેનો કીનો તેના પુત્રના પૌત્ર **માનૂશ્-ચિહરે** લીધો, જે **ફ્રએદૂન** પછી ગાદીએ આવ્યો.

૪. **પાત્સૂબ** બેહતર **પાત-હુસ્રવ** (પુસ્તક ૭ માં, **પાતખ્સૂબ**)નું નામ **બૂન્દહિશ્ન**, પ્ર. ૩૧ મું, ફ. ૬ માં આવે છે અને પહલવી **વંદીદાદ**, પ્ર. ૨૦ મું, ફ ૧: **બાહુર્-આઓ-મન્દાન્ તૂબાનીગાન્ ચીગૂન્ પાતખ્સૂબ્.** આરબોના પાદશાહ **તાજના** છોકરા **અઇર્યે-ફ્રસ્વાનો** એ છોકરો હતો, (જુઓ **દીનકર્દ**, પુસ્તક ૭ મું, પહેલવી દીબાચો ફ. ૩૪). **શાહનામા** મુજબ **ફ્રએદૂનના** ત્રણ છોકરાઓ **યમનના** શાહની ત્રણ છોકરીઓ સાથ પરણ્યા હતા. **યાદગારે-જ઼રીરાન્** માં **કએ-વિશ્તાસ્પના** ભાઇનું નામ **પાત-ખૂસ્ર** મળે છે.

૫-૫. **માનૂશ્ચીહ્ર્**, **અઇરીચની** એકલી દીકરી ગૂજ઼ગ્નો વંશી હતો, તેણી **માનૂશ-ઇ-ખૂર્શેદ-વીનીગ્**ની માવતર થતી હતી, જે માનૂશ-ખૂર્નારનો બાપ, જે **માનૂશ-ખૂર્નાર માનુશ્ચીહ્ર્**નો બાપ હતો. આ ગૂજ઼ગ્ને વળી પાજ઼ન્દ **જામાસ્પ-નામામાં** **વિરાગ્** કહેલી છે.

ધરાવતો હતો[1] તેનું, તથા તૂમાસ્પ[2] ના છોકરા અઉજબ જે ઇરાનનો પાદશાહ અને માનૂશ્ચીહરનો નબીરો, તેમનું[2] બ્યાન.

(૧૨) કવી-કવાત[3] (કયેકોબાદ) કયાનીઓનો નીયાગાન, અને ઇરાનનો પાદશાહ, અને મહાન કેરસાસ્પ[4] જેની પાસે તુજનું રાજ હતું,

---

૧. પહલવી, તૂજ્-આઓમન્દ, અથવા તૂજ્-આવન્દ; શબ્દાર્થ "તૂજનું રાજ ધરાવતો," વેસ્ટ: તૂજ્-હોમોન્દ, "પસ્તાતો," "લૂટતો." એનો અર્થ "તૂજના વંશનો" બી થાય. તૂજ ફ્રેદૂનના ત્રણ છોકરાઓમાંનો એક હતો.

૨-૨. દીન્કર્દ, પુસ્તક ત્રીજું, ફ. ૧૭૬ માં (દસ્તુર સાહેબ પેશોતનજી બે. સંજાણાની આવૃત્તિ, વોલ્યુમ ૫ મું) અઉજૂબનાં હેરત ભરેલા સહાસ કર્મોનું બ્યાન આવેલું છે. બુન્દહિશ્ન પ્ર. ૩૧, અને ૩૪ મામાં તેને વિષે એશારાઓ મળે છે, ત્યાં તેને અગાઇમસ્વકના ત્રણ છોકરાઓમાંના એક તરીકે જણાવેલો છે. અવસ્તામાં તેને ઉજ્વ તૂમાસ્પન્ (યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૧૩૧); શાહનામામાં જૂ-બિન્-તહમાસ્પ કહેલો છે. દીન્કર્દ પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ. ૩૧ માં તેને માનૂશ્ચીહરનો નબીરો કહેલો છે (જુઓ મારૂં વોલ્યુમ ૧૩ મું).

૩. અવસ્તાનો કવિ-કવાત, (ફ્રવર્દીન યશ્ત) ફ. ૧૩૨; જમ્યાદ યશ્ત, ફ. ૭૨, અને શાહનામાનો કએ-કોબાદ. બુન્દહિશ્ન, પ્રક. ૩૧ મું, ૨૪ મુજબ એ તૂમાસ્પના દીકરા ઉજ્વનો પાલક કરી લીધેલો છોકરો હતોઃ- કવાત અપુર્નાએ અએન વસ્પૂતી પેહલુન્ત, અફશાન પવન રૂદ બરા શેદફૂન્ત, પવન કવાતગાન બરા અપ્સર્દ, અઉજૂબ બરા ખદીતુન્ત, બરા પેન્સેગૂન્ત, બરા ફ્રાઝ્ન ફ્રજન્દ વિનસ્તણ્ વ વીત શેમ્ હુન્એતૂન્ત. "તેઓએ બાળક કવાતને કપડામાં વીંટાળીને નદીપર છોડી દીધો હતો; તે એક બારણાના ઉંબરપર બેસુદ્ધ પડેલો હતો, ત્યાં તેને અઉજૂબે જોયો; તેણે તેને ઉંચકી લઇ તે સુદ્ધ વગરનાં અને ખોવાયલાં બાળકને તુરતજ તે (કવાત) નામ આપ્યું." સરખાવો ફારસી, કિવાદહ, "ઉંબર," "બારણાંનો લાકડાંનો ઉમરો." કવી-કવાત ઇરાનનાં કયાનીઅન વંશનો સ્થાપનાર હતો, અને (જમ્યાદ યશ્ત, ફ. ૭૨ મુજબ,) ઇરાનનો બ્હાદુર, જોરાવર, તંદરોસ્ત, ડાહ્યો, સુખી અને પરાક્રમી પાદશાહ હતો. બુન્દહિશ્ન પ્રક. ૨૭ મું, ફ. ૭ મુજબ, કાંસવ સરોવર કયાનીઅન પાદશાહોનું રેહઠાણ હતું. કવી-કવાતને એકજ છોકરો કવી-અઇપિવંઘુ નામનો હતો. આ કયાનીઅન પાદશાહતના સ્થાપનાર વિષે વાંચો દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ. ૩૩ મો.

૪. અવ. કેરેસાસ્પ, થ્રિતનો દીકરો, ઉર્વાખ્શયનો ભાઈ, અને સામનો નબીરો. તેનો અવસ્તા એલ્કાબ નઇરેમનાઓ છે. શાહનામામાં એને શાહ-ગર્શાસ્પ, અસ્રતનો છોકરો, અને કએ-કોબાદની આગળ થઇ ગયલો જણાવેલો છે. તેનું નામ દીન્કર્દ, પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ. ૩૨; પુસ્તક ૯ મું, પ્રક. ૧૫ મામાં મળે છે. એને માટેના વિગતવાર એશારાઓ માટે જુઓ S. B. E., વોલ્યુમ ૧૮ મું, સફા ૩૬૯-૩૮૨ વેસ્ટની; Appendix I., "કેરેસાસ્પને લગતી કથાઓ;" વળી જુઓ યસ્ન ૯ મા, ફ. ૩૧, ૩૬, ૩૯, વંદીદાદ, પ્રક. ૧લું, ૩૬; યશ્ત ૫ મી, ૩૭: ૧૩ મી, ૬૧, ૧૩૬; ૧૫ મી, ૨૭; ને ૧૯ મી, ૩૮-૪૪. કેરેસાસ્પ પોતાનાં જબરાં શારીરીક બળ માટે જાણીતો હતો. તેણે સ્રવર, ગન્દરેવ, પથનનાં બચ્ચાંઓ, નિવિક, અને દાસ્તયન, હિતાસ્પ, વરેશવ, દાન, પિતઓન, અરેઝોશમન, સ્નાવિધક અને બીજા ઘણા દેવોને માર્યા હતા.

તેઓ વિષે. (૧૩) અને કએ-ઉસ[1] (કયેકાઉસ) જે કવાતનો નબીરો અને સાત કેશ્વરોનો કયાની પાદશાહ. (૧૪) અને કએ-હઑસ્રવ[2] (કયેખોસ્રો) જે સીયાવખ્શનો છોકરો અને ખનીરસનો રાજા. (૧૫) અને ઇરાન, તુરાન,[3] અને સેલમાનના લોકોની ઘણીક બાબતોનું વિગતવાર બ્યાન; શાહ લોહરાસ્પ,[4] અને શાહ ગુસ્તાસ્પ,[5] અને સ્પીતામાન જરથુશ્ત્, અહુરમઝદની દીનના પએગમ્બરના વખત સુધી; અને કએહૂનની પાદશાહીના પહેલા વખતથી જરથુશ્તનાં ખુદાઇ મુલાકાતે[6] આવવા સુધીના જમાનાનું આગળ વધવું.

---

૧. અવ. કવિ-ઊસ, કવિ-અઇપિવંધુનો છોકરો અને યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૧૩૨ ને, કવિ-ઉસધન. યશ્ત ૧૪ મી, ફ. ૩૯ મુજબ, વારેન્જન પક્ષીએ, જ્યારે કયે-કાઉસે ગરૂડ પક્ષીઓથી ખેંચાયલાં તખ્તપર આકાશમાં ઉંચે જવાની કોશેશ કીધી ત્યારે "કવિ-ઊસના રથને ઉંચકયો." તે બીજો કયાનીઅન પાદશાહ, અને સ્યાવર્શનનો બાપ હતો. તેના ભાઇઓ અર્શન, પિસનહ્ અને બ્યાર્શન્ હતા.

૨. અવ.કવિ-હુઓસ્રવ, સાધારણ રીતે કએ-ખસ્રૂ કહેવાય છે. ઇરાન અને તુરાન વચ્ચેની ચાલુ લડાઇ, પેશદાદી શાહ મીનોચેહરથી કએ-ખૂસ્રૂ સુધી, ઇરાનની તવારીખમાં જાણીતી છે. કએ-ખૂસ્રૂના વખતમાં એનું મુખ્ય કારણ અફ્રાસ્યાબે કીધેલું કએ કાઉસના દીકરા સ્યાવખ્શનું ખુન હતું. સ્યાવખ્શને તેના બાપે કહાડી મૂકયા પછી તે અફ્રાસ્યાબ પાસે જઇ તેની દીકરી સાથે પરણ્યો, પણ તેને આપવામાં આવેલાં માનથી કર્સિવજ (અવ. કેરૅસવજ્દ) અદેખો થયો, અને ખોટાં બોહનાનો જોડી અફ્રાસ્યાબને સ્યાવખ્શને મારી નાંખવા સમજાવ્યો ને તેનો કીનો તેના છોકરા કએ-ખૂસ્રૂએ લીધો; (જુઓ યશ્ત ૯મી, ફ. ૨૨; ૧૯, ફ.૭૭; દીન્કર્દ, પુસ્તક ૭ મું, વોલ્યુમ ૧૩ મું, દીબાચો, ફ. ૩૮-૩૯; બુન્દહિશ્ન પ્રક. ૩૧ મું).

૩. એટલે ફ્રવર્દીન્ યશ્ત, ફ.૧૪૩ માં જણાવેલા અઇર્ય, તુઇર્ય, અને સઇરિમ દેશોના લોકો.

૪. અવ. અઉર્વત્—અસ્પ, જેને યશ્ત ૫ મી, ફ. ૧૦૫ માં વિસ્તાસ્પનો પિતા જણાવેલો છે. તે કએ-ખૂસ્રૂનો દુરનો સગો હતો, અને તેના પછી તે ગાદીએ આવ્યો. દીન્કર્દ પુસ્તક ૫ મામાં (શરૂઆતમાં), અને દીના-ઇ-મઇનુગ્-ઇ-ખ્રતુમાં એને વિષે એશારાઓ મળે છે. અવસ્તા યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૧૦૧; અને બુન્દ, પ્ર. ૨૯ માં મુજબ એના કેટલાક દીકરાઓ હતા, જેમાના જઇરિ-વઇરિ (પહલવી જરીર) અને કએ-વિશ્તાસ્પ ઇતિહાસમાં જાણીતા છે.

૫. અવ. કએ-વિશ્તાસ્પ,જેણે જરથુશ્તની દીન કબુલ કીધી, અને તેણે તે દીન દુન્યામાં બધે ફેલાવવામાં મદદ કીધી. તેની અરેજત્-અસ્પ અને બીજા જરથુશ્ત્રના શત્રુઓ સાથની દીનની લડાઇનું બ્યાન પહલવી યાદગાર્-ઇ-જરીરાન્ માં મળે છે. અવસ્તા અને પહલવી લખાણોમાં કએ-વિશ્તાસ્પનું નામ વારે ઘડીએ આવે છે.

૬. એટલે, જરથુશ્તની અહુરમજદ સાથની પહેલી મુલાકાત સુધી.

(૧૭) અને તે જમાના પછીથી ઘણાક વંશો અને ઘણાંક અહેવાલો, જેમ એજ નસ્કમાં આવે છે[૧] તેમ અહિં આપવામાં આવ્યા છે; અને તેઓની ખાસ્યતો[૨] જેવી રીતે તેમાં આવેલી[૨] છે તેમ અહિં આપવામાં આવી છે; જેમ કે સાસાનનાં વંશજો, જેઓને અને જેઓની પાદશાહીને તેમાં[૩] સંપુર્ણ આશીર્વાદ પામેલાં[૪] ગણેલાં છે.[૫] (૧૮) અને માનૂશ્ચીહરના વંશમાં નઓદર,[૬] યોશ્ત-ફ્રયાન,[૭] સ્પેન્તોદાતનો[૮] છોકરો વોહુમન,[૮]

૧. મનીતૂન્ત્ યેગવીમૂનેદ્, "કહેવામાં આવ્યા છે."

૨-૨. ઓલ્ યેહવુન્ત ગઓહુરીહસ્ત. ૩. એટલે તે નસ્કમાં.

૪. હુ-આફ્રીતાન્; સરખાવો અવ. હ્વાફ્રિત, "ઘણું-ચાહવાયલું," અવ. હુ અને આફ્રિ, "પ્યાર કરવો." "વખાણુવું." ૫. મનિતૂનેદ્.

૬. અવ. નઓતર; બૂન્દહિશ્ન, પ્રક. ૩૧ મું, ફ. ૧૩ મુજબઃ "માનૂશ-ચીહરના છોકરાઓ ફ્રિશ, નઓદર, અને દુરાસ્રૂબ્ હતા." નઓતરના બે દીકરા તુસ અને વિસ્તઉરૂ હતા, જેઓના નામ આવાં યશ્ત ફ. ૭૬ માં મળે છે. શાહનામામાં નોદરના છોકરાનાં નામ તૂસ અને ગુસ્તહમ છે. નઓતરનાં કુટુંબ વિષે યશ્તોમાં વારંવાર એશારાઓ મળે છે. કએ-વિશ્તાસ્પની રાણી હુતઓસ એજ કુટુંબની હતી.

૭. યોશ્ત-ફ્રયાન નામ અવસ્તામાં જાણીતું છે, જેમકે યશ્ત ૫ મી, ફ. ૮૧; ૧૩ મી, ફ. ૧૨૦:-યોઈશ્તો યો ફ્રયાનનાંમ, એ શાહ માનુશ્-ચીહરથી ઉતરી આવેલો છે, જેનો આગલી નોટમાં આપેલો છોકરો ફ્રિશ, અવસ્તા ફ્રયા અથવા ફ્રયાનનું એ પહલવી વાંચન લાગે છે. યોશ્ત-ઈ-ફ્રયાનની પહેલવી વાત (જે સાધારણ રીતે "માદિગાન્-ઇ-ગોશ્ત-ઈ-ફ્રયાન" કહેવાય છે તે)નો હાઉગ અને વેસ્ટે ઇંગ્રેજીમાં તરજુમો કર્યો છે. તેમાં અખ્ત-જાદુ નામના જાદુગર અને નાસ્તીકે પૂછેલાં તેત્રીસ ઉખ્યાણુંને માઝદયસ્ની ગોશ્ત-ઇ-ફ્રયાન તરફથી અપાયલા જવાબો આવેલા છે; વળી કહે છે કે પછી ગોશ્ત-ઈ-ફ્રયાને તે જાદુગરને ફકત ત્રણ સવાલો પૂછ્યા જેના તે જવાબો આપી શકયો નહીં, અને તેનાં પરિણામે અખ્તનો એક અવસ્તા નીરંગનાં બળથી તે માઝદયસ્નીએ નાશ કર્યો. આ વાત ઓએડીપસની કથા અને વોર્ટબર્ગની લડાઇની જર્મન વાર્તા સાથે સરખાવવામાં આવે છે.

૮-૮. અવસ્તા, વોહુ-મનો, વિસ્તાસ્પના છોકરા સ્પેન્તો-દાતનો છોકરો, અને શાહનામામાં એને ઇસ્ફન્દયારનો દીકરો બહમન કહેલો છે. પહલવી બહમન યશ્ત (પ્રકરણ ૨ જું, ફ. ૧૭) માંનો અર્દશાર-ઈ-કયાન, વળી જુઓ બુન્દહિશ્ન, પ્રકરણ ૩૧ મું, ફ. ૨૯; અને ૩૪ મું, ફ. ૮, જેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે બહમને ઇરાનમાં બાર વરસ રાજ્ય કર્યું. તેનું રાજ્ય વોહુમન યશ્ત, પ્રકરણ ૨ જું, ફ. ૧૭ માં રૂપેરી જમાના તરીકે જણાવેલું છે. દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૬ ઠાં પ્રમાણે (જુઓ મારૂં વોલ્યુમ ૧૪ મું, ફ. ૪, પા. ૪૮). પાદશાહ વોહુમનને અવસ્તામાં નીચે મુજબનો જણાવ્યો છેઃ—"વોહુમન, સાચ્ચો અને માઝદયસ્નીઓમાંથી કોમની સૌથી સરસ વ્યવસ્થા કરનાર." તેનો બાપ સ્પેન્તોદાત જે તેના બાપ અને અર્જાસ્પ વચ્ચે જાગેલી ધર્મને લગતી લડાઇમાં પોતાની લડાયક ફતેહો માટે જાણીતો છે. શાહનામા મુજબ તેને ઇરાની પહેલવાન રૂસ્તમે હરાવી મારી નાખ્યો હતો.

અવરેથ્રબહનો[1] પીતા **આતરોપાત** તે **મહરેસ્પંદ**નો છોકરો એ સઘળા છે; અને તેઓનું કુદરતી ડહાપણ[2] જે ભવિષ્યને માટે જાણીતું રહેશે તે કેવું[3] હતું તે વિષે. (૧૯) વળી એક પાદશાહીના ઘણીક પ્રકારના હુનર અને ઓરેહ કેવાં હોવાં જોઇએ તે વિષે; (જે પાદશાહીએ) પોતાના વારસોને[4] આગળ વધતાં, સુધારાઓ કરતાં શીખવ્યું[4] અને જેથી તે વારસોપર

---

૧. અવસ્તા **અવરેથ્રબંઘ્**; **ફ્રવર્દીન યશ્ત**, ફ. ૧૦૬, "**અવરેથ્રબંઘો રાશ્તરે-વઘેન્તોઇશ્ અશઑનો ફ્રવશીમ્ યજ઼મઇદે.**" અહીં એ જાણવા લાયક છે કે આએ પ્રકરણમાં ટાંકેલા અવસ્તામાંના ઈતિહાસીક એશારાઓ **પેશદાદી** અને **કયાની** પાદશાહો વિષેજ છે, અને છેવટે **જરથુશ્ત્ર**ના જમાનાના અશો દસ્તુર **અવરેથ્રબંઘ્** આવે છે. તે જરાબી શક વગર પુરવાર કરે છે કે હાલના અવસ્તા લખાણો **હુખામની** જમાનાની પહેલાં રચાયલાં હોવાં જોઇએ. પહલવી લખાણો જે ઘણાં પાછળથી લખાયલાં છે તેમાં આપણને **વોહૂમન**ની છોકરી **હુમાય**, **દારા**, **સીકન્દર**, **અશ્કાનીઓ** અને **સાસાનીઓ** અને **આરબોના** અમલ વિષે પણ એશારાઓ મળે છે. આએ અવસ્તાના **રાશ્તરે-વઘન્તની મારેસ્પંદ**ના છોકરા **આતરોપાત** તરીકે જે ઓળખાણ **દીનકર્દ**નાં ૮ માં પુસ્તકના રચનારે આપી છે, તે ખુલ્લી એક ભુલ જણાય છે, કારણકે આએ **આતરોપાત** સદીઓ પછી એટલે **સાસાની** પાદશાહ **શાહપૂર** બીજો, જેનો તે વડો વજીર અને દસ્તુર હતો, તેના વખતમાં થઇ ગયો હતો. એવી ઓળખાણ માટે દીનકર્દના લખનારે કાંઇપણ પુરાવો આપ્યો નથી. તે કદાચ કોઇ પાછળના લખનાર અથવા નકલ કરનારનો ઉમેરો હોય. **રાશ્તરે-વઘેન્ત** એ **આતરો-પાત** હોઇ શકે નહીં, કે તેનો છોકરો **અવરેથ્રબહ જરથુશ્ત્ર** હોઇ શકે નહીં, તેનાં કારણો નીચે મુજબ છે: **ફ્રવર્દીન યશ્ત**માં આવેલાં નામોની ટીપ, જયાંસુધી આપણે તે નામો ધરાવનારાઓને ઓળખી શકયે ત્યાંસુધી, તેઓ જે જમાનામાં થઇ ગયા હોય તેના ક્રમમાં ગોઠવવામાં આવી છે. જો એમજ હોય તો, **રાશ્તરે-વઘેન્ત**નો છોકરો, **અવરેથ્રબહ**, પેગમ્બર **જરથુશ્ત્ર**ના નજદીકના જાયનશીનોની સાથનો હોવો જોઇએ. **ફ્રવર્દીન યશ્ત**માં આવેલાં નામોમાંનું કોઈપણ **સાસાની** જમાનાનું નામ હોય એમ જણાતું નથી. **આતરોપાત**ના છોકરા **જરથુશ્ત્ર**ના કરતાં **અરેત-ક્ષથ્ર** અને **તનૂ-સર**નાં નામો એ ટીપમાં વધારે લાયક થઇ પડે. તેથી **કયાની** જમાનાનો **અવરેથ્રબહ** અને **સાસાની** જમાનાનો **અવરેથ્રબહ**, એટલે **આતરોપાત**નો છોકરો, એ બે વચ્ચેનો ફરક સંભાળથી નોંધવો જોઇએ. (જુઓ દીનકર્દ, પ્રકરણ ૬ ઠું, ફ. ૨૦). **અવરેથ્રબહ**ને માટે વાંચો **વેસ્ટ**ની સરસ ફુટનોટ પાને ૨૯–૩૦, S. B. E. Vol. XXXVII.

૨. વ **અએદુનીહ્ ઇ આસ્નો ઇચ્ પવન્ ચેહવૂનેદીહ્ ચેગવીમુનેદ્.** સરખાવો અવસ્તા **આસ્ન**, "જાતિ અકકલ", એ વાકયનો અર્થ એ છે કે **આતરોપાતનું** ઉંચું ડહાપણ લાંબો વખત સુધી યાદ રહેશે. અને ભવિષ્યની ઓલાદો તેને વખાણશે. વેસ્ટ નીચે મુજબ તરજુમો કરે છે: "અને તેની હયાતિ (DP. મુજબ હઇતોઇહ્ વાંચો) પછી પણ, ભવિષ્યને માટે રહે છે."

૩. પહલવી, **અએદૂનીહ્.**

૪-૪. (**ફ્રશકર્દ રૂબિશ્નીગ્**) **ઓલ્ તઑખ્મગાન્ બાખ્ત્**, "જાયનશીનો વચ્ચે વહેંચી આપ્યાં."

સુભાગ્ય[1] અને કીર્તિ[1] પ્રસન્ન થયાં, જેથી જયાંસુધી રિસ્તાખીઝ પુરો થશે નહીં ત્યાંસુધી તેઓ છુટા[2] પડશે નહીં.[2]

(૨૦) [3] જુદા જુદા ધંધાઓને[4] લગતું અસલ જ્ઞાન, અને જુદા જુદા જમાનાઓની હુસ્યારી[5] અને ઉદ્યોગ; અને દુશ્મન (**અહરમન**) તરફથી જે હાની ઉત્પન્ન થાય છે તે ટાળી દેવા માટેની માણસને મળેલી પુરતી[6] વાકેફગારી[6] વિષે; શરીરની જતન (અને) રવાનનાં તારણ વિષે; **જરથુશ્ત્ર**નાં આવવા આગમજનો દાદાર (**અહુરમજદ**)નાં ફરમાન મુજબનો આએ દુન્યાનો ફરજયાત કારોબાર;[7] (તેનું) ખુદા પાસેથી રોશણીનું[8] લાવવું,[8] અને જુદે જુદે વખતે દીનના પેશવાઓના સંબંધમાં શું બન્યું તે; અને એવીજ બાબદો વિષે જે વધુ હોય તે.

(૨૧) "અશોઇની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે........"

૧–૧. વાંચો: વખ્ત, (ફારસી, બખ્ત) વરેચ (અવ. વરેચંઘ્) "સુભાગ્ય, (અને) કીર્તિ." એ વખ્તવર-ઇચબી વંચાય, સરખાવો ફારસી **બખ્તાવર્**, અથવા પહલવી **બખ્ત્યાવર્**, "નશીબવાન" "ભાગ્યવંત."

૨–૨. **અબુરીદ્**. સરખાવો ફારસી **બુરીદન્**, "કાપવું."

૩. ફકરાઓ ૧૭ થી ૨૦ મા વિષે હું ડૉ. વેસ્ટનાં મત સાથ મળતો થાઉં છું કે "૧૭ થી ૧૯ મા ફકરાઓ **શાહપૂર** બીજો અથવા **સાસાની** રાજના પાછલા વખતમાં લખાયલી ચોપડીઓ વિષે એશારો કરે છે. જ્યારે ૧ થી ૧૬ મા ફકરાઓ કોઈ અસલનાં લખાણો, જે હાલની અવસ્તા કેતાબોને મળતાં આવે છે તોપણ કાંઈ તે પરથીજ લખાયલાં હોય એમ લાગતું નથી, તે વિષેનું વર્ણન આપે છે. અને ૨૦મો ફકરો કોઈબી જમાનામાં લખાય એવાં લખાણ વિષે જણાવે છે. (S. B. E., વૉલ્યુમ ૩૭ મું, પા. ૩૦). ૪. **પિશગ્**

૫. **કીરૂકીહ્** "યાદદાસ્ત," "સમજ." ૬–૬. **કબદ્ આગાસીહ્.**

૭. **રાયીનીદારીહું આવાયીસ્નીગ્.**

૮–૮. **વખ્શ-બુર્દારીહ્**, સરખાવો **વખ્શ્**, "ચળકવું." વેસ્ટ: "અશોઓની પાસેથી પેગામનું લાવવું." તેના કહેવા પ્રમાણે **"વખ્શ્"** શબ્દનો અર્થ, "નફો, લાભ, ભેટ" થાય. તે કહે છે કે "એક એવોજ લખાયલો શબ્દ **વાયા**, 'હવા, દમ,' **શિકન્દ-ગૂમાનીક વિજાર**નાં પ્રકરણ ૧૩, ફ. ૭ માં Genesis I, 2 માં મળતા "Spirit" of God (ખુદાના રૂહ)ને અર્થે વપરાયલો છે."

બાબ ૧૩ મો.

સ્પેન્દ નસ્ક.

(૧) સ્પેન્દ નસ્કમાં નીચલી બાબદો વિષે તફસીલવાર જણાવવામાં આવ્યું છે. જરથુશ્ત્રનું તન, તેવણનું ફ્રવાહર, અને રવાનની[1] હસ્તી,[2] અને તે સઘલાંનું જોડાણ;[2] મીનોઇ દુનયામાં તે દરેકની ઉત્પત્તિ[3] કેમ થઇ, અને આએ ખાકી દુન્યામાં તેઓની પેદાયશ કેવી રીતે (થઇ); જરથુશ્ત્રનાં મા અને બાપ[4] સાથ એ તત્વો કેમ જોડાઇ[5] ગયાં, અને તે મા અને બાપ કેમ ભેગાં મલ્યાં; પએગામબરનાં હાડમંદ શરીર, ફ્રવાહર, અને જીંદગીનું તેમનાં માદરમાં જોડાણ કેમ થયું, અને (તેમની) માથી (તેમનો) જન્મ કેમ થયો; અને એજ બાબદ વિષે જેબી સંબંધ ધરાવતું હોય તે.

(૨) અને વળી સ્પેનામીનો અને ગનામીનોની બન્ને શકિતઓનું (આ દુન્યામાં) આવવું; ભલી શકિત દુન્યાનાં વધારાને માટે, અને બુરી શકિત નાશ કરવાને માટે; ભલાં યઝદોની ફતેહ; અને જરથુશ્ત્રનું પાલનપોષણથી ઉધરવું. (૩) તેમની પુખ્ત ઉમરે, ત્રીશ વર્ષની ઉમરે, અહુરમજદની સમાજમાં પાક દાદાર સાથની મસલતનું તેવણે મેળવવું, અને તે પછીના દશ વર્ષની અંદર એવી સાત મુલાકાત થવાનો બનાવ. (૪) તે અરસામાં[6] તેવણથી ઘણા મોજેજાઓ બતાવવામાં આવ્યા છે, જેવા કે દીનકર્દની સાતમી કેતાબમાં[7] ભેગા કરવામાં આવ્યા છે, ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા છે; અને દર્શાવવામાં આવ્યા છે.[8]

(૫) જેને સ્પેન્દ (નસ્ક) કહેવામાં આવે છે તેમાં અહુરમઝદ સાથની ઉપલી સાત મુલાકાતમાં થયેલી પુછપરછ સાત વિભાગોમાં વહેંચ-

---

૧. નિસા. વ ગદા પણ વંચાય, અર્થ, 'અને પ્રતાપ," "અને ખોરેહ."

૨-૨. યેહુનિશ્નીહ, હમ-યેહુનિશ્નીહ. ૩. આફ્રીદગીહ. ૪. જર્ખ્નીતારાન. ૫. પત્વસ્તની. ૬. દશ વરસમાં. ૭. દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, જે સ્પેન્દ નસ્કપરથી રચાયલું છે, તેમાં પએગમ્બર જરથુશ્ત્રની જીંદગીનું પુરેપુરું વર્ણન આપેલું છે. રિસ્તાખેઝ અને દુન્યાના સુધારા સુધીના ભવિષ્યમાં થનારા બનાવો પણ તેમાંજ આપેલા છે. દીનકર્દ, પુસ્તક ૯ માં પણ તે વર્ણન વિષે એશારાઓ મળે છે.

૮. ચીગુન્ હઈત ઇ હમ-પત્વસ્ત, વિચીદગ્ વ મિન્ દએન-કર્દ નીપીગ્ નિશાનીનીદ. વેસ્ટ : "જેવી રીતે કેટલાક છે, જે એકઠા કરવામાં અને ચુટી કાઢવામાં આવ્યા છે, તે દીનકર્દનાં લખાણમાં નોંધવામાં આવ્યા છે."

વામાં આવી છે,[1] એકી વખતે[2] એક જાતની પુછપરછ;—બીજાં અવસ્તાના નસ્કો એ સાત પુછપરછ વિષે અહુરમજદ સાથે થયલી મસલતને લગતી જગાઓમાંની દરેકમાં[3] ખુદ તેઓથી બોલાયલા[4] શબ્દોના એશારાઓ આપે છે. (૬) જુદી જુદી મસલતો વિષે, દરેક વેળાએ ઉપલી સમાજોમાં મસલતનો શરૂ થવાનો અને બરખાસ્ત થવાનો વખત, અને **અમેશાસ્પંદોની** બેસવાની રીત, **જરથુશ્ત્ર**નું તે મિત્ર મંડળમાં[5] આગળ આવવું, અને તે જગામાં તેનો દરજ્જો;[6] અને (યઝદોએ) તેને[7] શું જાહેર કરવાનું હતું, અને શું બતાવવાનું હતું તે.[7] (૭) દાદારનાં સર્વજ્ઞાની[8] ડહાપણનું **જરથુશ્ત્ર**ને પહોંચવું,[8] અને તે ડહાપણની મારફતે, થઇ[9] ગયેલા વખતમાં અને ભવિષ્યમાં,[9] અને તેની[10] વચ્ચેના વખતના તમામ અંતરમાં,[10] **જરથુશ્ત્ર**નું જોવું.

---

૧. **બખ્શિશ્ની**, શબ્દાર્થ, "વહેંચણી," "ભાગ પાડવા તે." ૨. સરખાવો અવસ્તા **દનરે**, "વખત." ૩. વેસ્ટ પ્રમાણે: "સ્પેન્દ કહેવાય છે એવા સાત વિભાગોમાં સાત પુછપરછો છે, દરેક વખતે એકજ પુછપરછ; અને, આએ સાત પુછપરછોમાં, બીજાં નસ્કોનું આપવું, મસલતની દરેક જગોએ થયલી વાતચીત પરથી હતું." ૪. **ફ્રાજ્-ગૂબિસ્નીહ્.**

૫. **હૂ-દેમાનીહ્** અથવા **હુન્-દેમાનીહ્**, "એક દીનને લગતી મંડળી અથવા સભા." તે અહુરમજદનાં રહેઠાણ **ગરો-દેમાન**માં થયલી સભા વિષે જણાવે છે.

૬. સરખાવો અવસ્તા ગાતુ, "એક લાયક બેઠક" અથવા "તખ્ત."

૭-૭. **મા જક્ ઇ અઓબશ્ ગૂફ્તન્, મા જક્ ઇ અઓબશ્ નિમૂદન્.**

૮-૮. **વ ફ્રાજ્ બૂદન્-ઈ મદમ્ જરથુશ્ત્ર ખ્રતૂ ઈ હર્વિસ્પ-આકાસીહ્.** એજ વિચાર (પહલવી) **વોહૂમન યસ્ત**, પ્રકરણ ૨ જું, ફ. ૫-૮ માં આવે છે: **અફ્શ્ અઊહર્મજદ્ માઈનૂગ્ અવજૂનીગ્ દાતાર્ ઇ ગેહાન્ ઈ અસ્તાઓમન્દાન્, યશરૂબ્, અફ્શ્ ખ્રતૂ ઇ હર્વિસ્પ-આગાસ્ પવન્ મયા કેર્પ, મદમ્ યદા ઇ જરતુશ્ત્ર કર્દ; અફ્શ્ ગૂફ્ત્ અએશ્: "ફ્રાજ્ વસ્તમૂન્;" વ જરતુશ્ત્ર મિનશ્ ફ્રાજ્ વસ્તમૂન્ત; મિનશ્ ખ્રત ઈ હર્વિસ્પ-આગાસ્ પવન્ જરતુશ્ત્ર બએન્ અઊહર્મજદ્ ખ્રત-અશ યેહવૂન્ત; મિનશ્ બરા ખદીતૂન્ત્ જરતુશ્ત્ર પવન્ હફ્ત કએશ્વર્ જિમીગ્ અન્શુતાઆન્ વ કીરાઆન્, અએશ્ કોલા અએવગ્ મૂઇ ચન્દ તાક્, વ પવન્ પસ્ત તાક્ તાક્ સર્ ઓલ્ અએશ્ યખ્સેનૂનેદ્; અફ્શ્ બરા દીદ્ દાર્ વ દરખ્ત્, મૂન્ મા વ ચન્દ્ રેશક્ ઇ અઊર્વરાન્ પવન્ સ્પેન્દર્મદ્ જિમીગ્, અએશ્ ચિગૂન રૂસ્ત યેગવીમૂનાદ્, અએશ્ ગૂમીખ્ત્ યેગવીમૂનાદ્.**

૯-૯. **ખદીતૂન્તન્.........ઇ યેહવૂન્ત્ વ યેહવૂનેદ્.**

૧૦-૧૦. **વ હુમાએ ચન્દીહ્ દરેન્ગ્ ઇ પતશ્.**

(૮) **જરથુશ્ત્રમાં** તે ડહાપણની હસ્તી વિષે; તે વળી શું છે જે તેમનામાં રહ્યા પછી[1] પાછું તે ડહાપણ વધારે સરસ રીતે ખીલી નીકળે છે;[2] જેની મદદથી તે પએગામબર મીનોઇ નજરથી ઉંચામાં ઉંચી અને ઉત્તમ જગો જેવી કે બહેસ્ત, અને ભલાં માણસોના બદલાની જગોના જુદા જુદા તબક્કાઓ,[3] જેવી રીતે તે માણસો પોતે કીધેલાં ભલાં કામોનાં પ્રમાણમાં લાયક થયા હોય, તે જુએ છે; (જેની મદદથી) નીચામાં નીચી અને અતિ ખરાબ જગો, જેવી કે દોજખ અને દ્રવંદોની અને બુરાંઓની સજાની, તેઓના ગુનાહો પ્રમાણેની, જગો તે જુએ છે; અને એ બેની વચ્ચે **હમેસ્તગાન**[4], જે જેઓનો સવાબ અને પાપ સરખાં નીવડે છે તેઓનું ઠેકાણું (છે); અને **ચીન્વદ** પુલ[5] જયાં ભલાં અને પાપી કામોનો હીસાબ[6] થાય છે તે, અને ભવિષ્યની તનવાલી જીંદગી તે જુએ છે, કે જયારે સઘળા અશો તેમજ પાપી માણસો સંપૂર્ણતા[7] પામશે, અને સઘળાં ભલાં પ્રાણીઓ તમામ બુરાઇથી છુટકારો[8] મેળવશે.

(૯) બીજી ઘણીક મોજેજા જેવી ચીજો; સર્વે જાતનાં જ્ઞાનમાંથી[9]

---

૧. **મા જ્ક જ્યશ્ આખર્ બએન્ બરા કત્રુન્ત.**

૨. **અબ્જીન્-પ્રતુ** અથવા **અઊજીન્-પ્રતુ**; સરખાવો અરબી **અઊઝાન્**, "વધારે જોરાવર," "વધારે બળવાન".

૩-૩. **પાઇગ્ પાઇગ્.**

૪. **હમેસ્તેગાન્** એ બહેસ્ત અને દોજખની વચ્ચે આવેલી જગાનું નામ છે, અને તે જે માણસોનાં પુણ્ય અને પાપનાં કામો ચીન્વદ પુલપર જોખાતાં સરખાં ઉતરે, તેઓનાં ગુજર પામેલાં રવાંનો માટે નીર્માણ થયલી જગો છે.

૫. અવસ્તા **ચિન્વદ્-પેરેતુ**, ચીન્વદ પુલ, જે **અલબુર્ઝ** પહાડથી **ચકાદ-ઇ-દાઇત્ય** સુધી લંબાયલો છે, જયાં **રશ્નુ**, **આર્શ્તાદ**, **રામ**, **સ્રઓશ**, **મિથ્ર** અને બીજા ફરેસ્તાઓ ગુજરેલાં રવાનોનો ઇન્સાફ કરે છે, અશો આદમીઓ ખુદાઇ કાયદા મુજબ બહેસ્તમાં જાય છે, અને પાપી દોજખમાં જાય છે, અને જેઓના પાપ અને પુણ્ય વજનમાં સરખાં જણાય છે, તેઓ **હમેસ્તગાન** તરફ જાય છે.

૬. **આમાર્** અથવા **હુમાર્**, ફારસી **શુમાર્**ના જેવો, એટલે "હિસાબ;" અવસ્તા ધાતુ **મર્**, "ગણવું".

૭. **પસાજીશ્ન** સરખાવો પહલવી-ફારસી **પસાખ્તન્**, "પુરૂં કરવું," "બરાબર કરવું." અસલ **પવન્ સાખ્તન્**; અવસ્તા ધાતુ **સચ્.**

૮. **બુખ્તિશ્ન**, "મુક્તિ;" અવસ્તા ધાતુ **બુજ્.**

૯. **મિન્ કોલા અઇનીનગ્ દાનિશ્ન આકાસીહ્.**

મેળવેલી માહિતગારી વિષે; અને ઉપલી દીનને લગતી સાત સવાલ જવાબની બાબતોનો[1] એક ટુંકો સાર.[1] (૧૦) વળી **જરથુશ્ત્રની** અહુરમજદ-પરસ્ત દીનની વાકેફગારીનાં દુન્યા સાથના જોડાણ[2] વિષે; આદમી જાતને પોતાની દીનનું તેવણે કબુલ કરાવવુ;[3] અને જરથુશ્ત્ર પછીના રિસ્તાખેઝ સુધીના વખત વિષે. (૧૧) તે વખતનાં માણસોના સુધારાવધારાની[4] ખાસ્યતો,[5] સદીઓ અને વર્ષોના હઝારાઓની વહેંચણી;[6] દરેક હઝારાના અંત વખતે જે નિશાનીઓ, મોજેજાઓ અને ગેરવ્યવસ્થા[7] દુન્યામાં[8] નજરે પડશે, તે વિષે.

(૧૨) પહેલા હઝારાને છેડે **જરથુશ્ત્રના** છોકરા **અઉશીદરનો**[9] જન્મ, અને તેના આવવા વિષે; અને તેનું અને તેના જમાનાનું વર્ણન; જેઓએ **જરથુશ્ત્રના** જમાનાથી તે **અઉશીદર** આએ દુન્યામાં આવવાનાં વખત સુધી પોતાના જમાનાના ભલાં[10] માટે મહેનત કીધી[10] હતી તેઓને

૧-૧. **હન્ગર્દીગીહ ઈ મિલયા.**

૨. **પત્વસ્તન્**, **પધતિ** ને અવસ્તા ધાતુ **બન્દ્**. વેસ્ટ: "વહેવાર."

૩. **હાખ્તન્**, પહલવી-ફારસી **હુખ્તન્**, "પછવાડે જવુ." સરખાવો અવસ્તા **હખ્શએશ**, ધાતુ **હચ્**, "દોરવવું," "લઇ જવું."

૪. **રાયીનિશ્ન.** ૫. **ચીગૂનીહ્**, "જાત," "ખાસ્યત."

૬. **બુરીન્.** ૭. **શ્કફ્તીહ્**, "ગુંચ્ચવાડાભરી હાલત."

૮. DP. માં **બએન્ ગેહાન્** બે વાર આવે છે, તે મુજબ એ અર્થ થાય કે: "દુન્યામાં દરેક હઝારાના અંત વખતે જે નિશાનીઓ, મોજેજાઓ અને ગેરવ્યવસ્થા દુન્યામાં નજરે પડશે તે."

૯. **ફ્રવર્દીન યશ્ત**, ફ. ૧૨૯ માં તેને ઉખ્શ્યત્-એરેત, "(મુએલાંઓનાં) હાડકાં સજીવન કરનાર," "પાછી જીંદગી આપનાર" કહેવામાં આવ્યો છે. જે કન્યા તેને જન્મ આપશે તેનું નામ **સૂતત્-ફેદ્રી** છે. એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે કાંસવ સરોવરમાં ન્હાતાં તે **જરથુશ્ત્રનું** બુન, જે ત્યાં જાળવવામાં આવ્યું છે, તેથી હમેલદાર થશે અને એક છોકરાને જન્મ આપશે. જુઓ **દીનકર્દ**, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૭-૯; **વોહૂમન યશ્ત** પ્રકરણ ૩ જું, ૪૩-૫૦. **બુન્દહિશ્ન** મુજબ **જરથુશ્ત્રનો** જમાનો ઇસ્વી સને ૫૯૩-૬૩૫ વચ્ચે પુરો થયો, અને વેસ્ટ કહે છે કે: "પહેલા જમાનાની અને **અઉશીદરના** આવવાની વચ્ચે એટલો મોટો અંતર અસંભવિત લાગે છે, કારણકે ઉપરજ કહેવામાં આવ્યું છે કે તે તે જમાનાને છેડે આવશે; પણ **વોહૂમન યશ્ત**, પ્રકરણ ૩ જું, ફ. ૪૪ પરથી એમ જણાય છે કે તે કદાચ બીજા જમાના (ઈ. સ. ૧૧૯૩-૧૨૩૫) નાં ૬૦ માં વરસમાં આવશે એમ આશા રાખવામાં આવતી હતી."

૧૦-૧૦. **આરાસ્તારાન્**, શબ્દાર્થ "સંગારનારા."

નાશ કરનારાઓ[1]માના ઘણાકોનો અહેવાલ. (૧૩) બીજા હઝારાને છેડે જરથુશ્ત્રના છોકરા **અઊશીદર–માહનું**[2] આવવું, અને તેનું અને તેના જમાનાનું બ્યાન; (અને) **અઉશીદરના** જમાનામાં જેઓએ તે જમાનાનાં ભલાં માટે મહેનત કીધી હતી તેઓને નાશ કરનારાઓ વિષે. (૧૪) ત્રીજા હઝારાને છેડે **જરથુશ્ત્રના** છોકરા **સઓશાંસનું**[3] આવવું, અને પએગામબર તરીકે જાહેર થવું; **અઉશીદર–માહના** જમાનામાં જેઓ હતા, જેઓએ તે જમાનાને ઝળકતો બનાવ્યો, તેઓનો નાશ કરનારાઓ; **સઓશાંસનું** આએ દુન્યામાં આવવું; **સઓશાંસ** અને તેના જમાના વિષેની હકીકતો. (૧૫) વળી રિસ્તાખેઝ અને ભવિષ્યની જીંદગી, એમ જણાય છે કે, તેના જમાનામાં થશે.

(૧૬) "અશોઇની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે........"

બાબ ૧૪ મો.

બગાન યસ્ત.

(૧–૨) **બગાન યસ્ત**[4]માં નીચલી બાબતો વિષે વિસ્તારીને જણાવવામાં આવ્યું છે; પહેલું, અહુરમજદ જે મીનોઇ શકિતઓમાં[5] સૌથી ચઢતો છે તેની પરસ્તેશ; અને, બીજું, બીજા અણદીઠ અને નજરે પડતા યજદોની તેમજ બાકી ચીજોને લગતા યજદોની આરાધના, જે યજદો ઉપરથી દહાડા-

---

૧. **વિશૂક્તારાન્**, અવસ્તા ધાતુ ખ્શુપ્.

૨. અવસ્તા, **ઉખ્શ્યત્–નેમંઘ**, દુન્યાને સુધારવાને જન્મ લેનાર ભવિષ્યના ત્રણ પએગામ્બરોમાંનો બીજો. તેની માનું નામ **વંઘુ–ફ્રેધી**, પહલવી **શપીર્–અબૂ**, "સારો પીતા ધરાવનાર" થાય છે. (જુઓ **ફ્રવર્દીન યશ્ત**, ફ. ૧૪૨; **દીનકર્દ**, પુસ્તક ૭ મું, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પ્રકરણ ૮–૯).

૩. અવસ્તા **સઓશ્યન્ત**, ભવિષ્યના પએગામ્બરોમાંનો છેલ્લો, જે રસ્તાખીજ પુરી કરી દુન્યાને સુધારશે. (જુઓ **ફ્રવર્દીન યશ્ત**, ફ. ૧૨૯; દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પ્રકરણ ૯–૧૦).

૪. **બગાન્–યશ્ત**, શબ્દાર્થ, "ભલી શકિતઓની આરાધના." રેવાયતો મુજબ તેમાં સતર પ્રકરણો હતાં.

૫. સરખાવો અવસ્તા **બઘ**, જુની ફ્રાસી **બગ**. શબ્દાર્થ, "જે ભાગોમાં અથવા હિસ્સામાં ચીજો વહેંચી આપે તે," અવસ્તા ધાતુ **બજ્** "વહેંચવું."

ઓના નામ[૧] નીકળ્યાં છે; તેઓની[૨] શકિત, કીર્તિ, બહાદુરી અને ફતેહને લગતા મોજેજા;[૨] અને વળી બીજા ઘણાક યજદો જેઓને તેઓનાં નામથી તેઓને લગતી યશ્તમાં યાદ કરવામાં આવ્યા છે તે, અને તેઓની અશોઇને માટે ઘટતી સેતાયશ.

(૩) અને યજદોની સેતાયશ કરનારાઓ[૩] માટે લોકોને લગતી[૪] ઉદારતાની લાયકાત વિષે; અને તેઓએ[૫] ઘણીક વખત દરેક યજદની સેતાયશને લગતી **યશ્ત** છુટી છુટી ભણવાની ફરજ.[૫] (૪) તે જમાનાની દોલત અને માલમતાની વ્યવસ્થા[૬] કરનારાઓ[૬]ની વિદ્યાની બેહદ[૭]વાકેફગારી રાખવાની ફરજ, જેઓને દાદાર અહુરમજદે તે દોલતની ઉપર તપાસ રાખવાને નેમ્યા છે, અને જેઓ પોતાની ફરજ[૮] બજા લાવે છે.[૮]

(૫) "અશોઇની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે........"

બાબ ૧૫ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

(૧) કાયદાની શરૂઆત વિષેનું ત્રીશ[૯] ફ્રગર્દનું નસ્ક **નીકાદૂમ** યા **વીદાતૂમ**[૧૦] નામનું છે. (૨) તેનો એક ભાગ **પત્કાર–રદિસ્તાન**[૧૧]

---

૧. મૂન્શાન્ યોમાન્ ફ્રાજ્ નામ (અઓજ.) વેસ્ટ મુજબ: **મૂન્શાન્ યોમાન્ ફ્રાજ્ નામાન-ઈચ.**

૨. **અઓજ**, ગદા, **અમાવન્દીહ્ વ પીરૂજગરીહ્ અફ્દીહ્ ઈ ઑલાશાન્.**

૩. **યશ્તારાન**, અવસ્તા ધાતુ **યજ્**, "ઈજવું," "આરાધવું."

૪. **આયાફ્ત**, સરખાવો ફારસી **યાફ્ત.**

૫–૫. **ખ્વિશ્કારીહ જ્યશાન્ જવીદ્ જવીદ્ કુબદ્ અઊશ્મૂરિશ્ન્ ઇ બએન્ યજ્દાન.** ૬–૬. **શાયીનિશ્નાન્.**

૭. સરખાવો પહલવી **વિમોન્દ્**, "હદ," અવસ્તા **વીમદ્ધ્ય**, "સીમા," "હદ" (**વિ** અને **મદ્ધ્ય.**) બીજું વાંચણુ, **નિમોન્દ** (અવ. **નએમ**, "દિશા").

૮–૮. **ખ્વિશ્કારીનીદન્ યેગવીમૂન્દ્.**

૯. રવાયતોમાં નીકાદૂમ્ નસ્કનાં ચોપન પ્રકરણો જણાવેલાં છે.

૧૦. ઘણોખરો એ શબ્દ **નીકાદૂમ્** વંચાય છે, પણ એ નસ્ક સામાન્ય રીતે કાયદા વિષેની વીગતો આપતું હોવાથી હ્યાં મેં **વીદાતૂમ્** વાંચ્યો છે, જેનો શબ્દાર્થ "ઘણે ભાગે કાયદા વિષેનું."

૧૧. **પત્કાર્-રદીસ્તાન;** શબ્દાર્થ, "એક મેજીસ્ટ્રેટને હુમલો કરનારાઓને સજા કરવામાં સલાહ આપનાર કાયદાઓનો સંગ્રહ," તે ઉપરથી **પત્કાર્-રદ્**નો અર્થ "એક પોલીસ મેજીસ્ટ્રેટ" થાય છે.

નામનો છે; જે એ વિષે છે કે માણસો અને પ્રાણીઓને જે પાયમાલી[1] અને રીમની[2] અણુદીઠ રીતે ભલી પેદાએશની હસ્તીના નાશ કરનાર[3] અહરમન તરફથી થાય છે, તે સિવાય માણસના પોતાનાં પાપીપણાંથી પણ તે પાયમાલી અને અપવિત્રાઇ ઉત્પન્ન[4] થાય છે;[4] અને દુન્યાની ખરાબી અને નાશનો ફેલાવો માણસોએ એક બીજાને ગેરવાજબી[5] રીતે[5] મારવાથી થાય છે. (૩) અને માણસોને એ કામથી પરહેજ રહેવાની નસીહત વિષે, અને કાયદાનુસાર[6] માફકસર મારવું[6] જોઇએ તે, અને ઓછું મારવા કે નહીં મારવા વિષેની તાકીદ. (૪) જેઓ મેજીસ્ટ્રેટ નહી તેવાઓની સામે, અદેખાઇ વગર, અથવા પોતાને નુકસાન કીધા વગર, ફોજદારીનું કામ ચલાવવા; અને વળી સત્તાધીકારી મેજીસ્ટ્રેટ નહિ તેવા[7] ઉપર સખ્તમાં[8] સખ્ત શિક્ષા[8] ફરમાવવાથી દૂર રહેવા વિષે.

(૫) આખા કજીયાના[9] ન્યાયનો ક્રમ,[9] જેમાં જયારે ઐકયતા[10] હોય છે, ત્યારે તે કાયદાનુસાર[11] નક્કી કરવામાં આવે છે;[11] તેમાં પક્ષકારોના પુરાવાઓ[12] બે જાતના હોવા જોઇએ, મ્હોડેના[13] અને દસ્તાવેજોથી દેખાડી

---

૧. સિજ્, સરખાવો અવસ્તા ઇથ્યેજંધ્, ધાતુ ત્યજ્, સં. त्यज् "છોડી જવું," "કોહી જવું."

૨. સરખાવો અવસ્તા અખ્તિ (ધાતુ અંજ્) "બીમારી," "રીમની." વંદીદાદના પહલવી તરજુમામાં અખ્તિને માટે પહલવી શબ્દ અખ્દગીહ્ આએજ જોડણી સાથે વારેઘડીએ આવે છે.

૩. ખયા-બીત્,શબ્દાર્થ "જે જીંદગીને ડંખે છે અથવા તેનો નાશ કરે છે." સરખાવો પહલવી ખયા, "જીંદગી," એ અહરમનનું એક વિશેષણ છે, અને તે અઇબ-દદ્, "ખામીનો આપનાર" એમબી વંચાય છે.

૪-૪. જસ્તગ્ યેહ્વૂન્દ્. ૫-૫. અ-દાદિસ્તાનીહા.

૬-૬. દાદિસ્તાનીગ્ જનિશ્ન અન્દાજિશ્ન.

૭. અ-પત્કાર્-રદ્, એટલે એક સત્તા વગરનો મેજીસ્ટ્રેટ, શબ્દાર્થ "એક મેજીસ્ટ્રેટ નહીં હોય તે."

૮-૮. હુ-પ્રુ-ગર્ઑાનતૂમ, અવસ્તા, પ્રુ, "સખ્ત થવું;" બીજું વાંચણુ: અવાર્-ગર્ઑાનતૂમ્, "ઘણું જ પાપી," "ગેરવાજબી," એટલે "ઘાતકી."

૯. પત્કાર્-રદીહ્.

૧૦. અએવગી; સરખાવો ફાર્સી યકી, "ઐકયતા," "એક મત હોવું."

૧૧-૧૧. દાદિસ્તાનીહા વગવીસુનાદ્.

૧૨. સ્તી સખૂની, સરખાવો ફાર્સી સિતિહ્, "તકરાર," "દાવો." વેસ્ટ:- "સારાંશમાં બે વીગત છે." ૧૩. ગૂબીશ્નીગ્.

શકાય એવા,[1] જે ઘણી રીતે ભેળી નાંખવામાં આવે[2] છે, જેવી ભેલની ચાર રીતો છે, જેમકેઃ મ્હોડેની અને લેખીત સાક્ષી; મ્હોડેની જે લેખીત નહીં હોય તે; લેખીત જે મ્હોડેની નહીં હોય તે; અને તે કે જે નહીં મ્હોડેની કે નહીં લેખીત હોય તે. (૬) મ્હોડેની[3] તપાસોમાં ચાર જાતના[4] પુરાવાઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, જુદી જુદી બાબતોના મુકરદમાઓ,[5] અને જુદી જુદી મ્હોડેની જુબાનીઓ, જેનો ઇનસાફ-ન્યાય[6] વગરની સત્તા ધરાવનાર પાસેથી,[6] પોતાના વડા દસ્તુર પાસેથી, અને એક બેગાના ગ્રહસ્થ[7] પાસેથી માંગવામાં આવે; શાક્ષીની ગેરહાજરીમાં[8] એવા ત્રણ (જડજો)ની[9] જરૂર છે. (૭) જે મુદ્દાઓ બતાવી શકાય એવા છે, તે છ જાતના[10] ઠરાવવામાં આવ્યાં છે; અને ન્યાયાધીશ નહીં હોય એવા જડજોને માટે, મ્હોડેના પુરાવાઓ જે ઉપર વર્ણવવામાં આવ્યા છે, અને જે તે અને તેજ બાબતપર હોય છે, તે બાર છે.[11] (૮) અને ન્યાયાધીશ નહીં હોય

---

૧. **નિમાયિશ્નીહ**, એટલે "દેખાડી શકાય એવી ચીજો"; વેસ્ટ: "બતાવી શકાય એવા." અહીં મ્હોડેની અને લેખીત સાક્ષી અથવા પુરાવા માટેનો એશારો છે.

૨. સરખાવો, ફારસી **બર્-હમ્ નિહાદન્**, "ઘોંટાળો કરવો," "ભેળી નાંખવું," "ભેગું કરવું."

૩. સરખાવો ફારસી **બા-સાબાન્ પુર્સીદન્**, "કોઇની હાલત વિષે પુછપરછ કરવી" (સ્ટાઇન્ગાસ). વેસ્ટઃ "જે મુદ્દાઓને મ્હોડેના ગણેલા છે તેમાં ચાર જાતો છે."

૪. **ચહાર્ આઇનીનઙ.** મ્હોડેના સાક્ષીઓ ચાર જાતના હોવા જોઇએ.

૫. **પત્કારિશ્ન.** ૬–૬. **અ-પત્કાર્-રદીહ.**

૭. **ઓલ્ હાન્ શપીર્ ગબ્રા**, શબ્દાર્થ "(તેઓના જેવા) બીજા ભલા માણસ સારૂં."

૮. એ શબ્દો **ખૂન્ ગઓકાએઇહ**, "ખુનને લગતી જબાનીમાં" પણ વંચાય. વેસ્ટ, "બીજી જબાનીમાં," અથવા "સાક્ષીની ગેરહાજરીમાં." વેસ્ટ કહે છે કે પાછલો અર્થ વધારે બંધબેસ્તો છે.

૯. **ચીગૂન્ અજશ્ સે**, એટલે કે, જડજો તરીકે એવા ત્રણ શખ્સોની જરૂર છે.

૧૦. એટલે કે, છ જાતના પુરાવાઓ જડજો આગળ રજુ કરવા જોઇએ, યાતો ન્યાયના ક્રમની છ રીતો છે.

૧૧. એટલે, જ્યારે જડજો સત્તાધીકારી મેજીસ્ત્રેટ નહીં હોય ત્યારે, બન્ને પક્ષોએ દરેક મુદ્દા પુરવાર કરવા સારૂં બાર મ્હોડેના સાક્ષીઓ રજુ કરવા જોઇએ; અથવા ફોજદારી મુકરદમામાં મ્હોડેની સાક્ષી રજુ કરવાની બાર રીતો છે. ફકરાઓ ૬ અને ૭ નો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે. "જે મુદ્દાઓ મ્હોડેના ગણેલા છે તેમાં ચાર જાતો છે, જુદી જુદી દલીલો (અને) જુદા જુદા એકરારો-વાલા મુકરદમાઓ જે સત્તા વગરના મેજીસ્ટ્રેટની તપાસ માટે, કોઇના પોતાના ધર્મગુરૂની સત્તા માટે, કે કોઇ બીજા ગ્રહસ્થ માટે હોય છે;–એવા ત્રણની જરૂર છે–અને વળી બીજા પુરાવા સારૂં; અને જે પુરાવા દર્શાવી શકાય એવા ગણ્યા છે તેમાં છ જાતો છે; અને એક સત્તા વગરના મેજીસ્ત્રેટ સારૂં, આગળ જણાવેલી જાતો જે એજ બાબત વિષે છે તે મુજબ, બાર પ્રતિજ્ઞા છે".

તેવાઓને માટે આખી તપાસ, જો કાંઇ મતફેર નહીં હોય તો, કાયદાની[1] સત્તા વગર[1] ચાલે[2]; અને તેની પાંચ[3] રીતો છે, જેમાં માણસોને બાળવાના,[4] ચીજોનો નાશ કરવાના, હુમલો[5] અને જખમ કરવાના અને ખુનના ગુનાહો આવી જાય છે.

(૯) મેજીસ્ટ્રેટો[6] બાર જાતના છે, જેઓને ત્રણ ત્રણના ચાર વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.[6] (૧૦) એક[7] વિભાગમાં જેઓ જુએ છે અને સાંભળે છે,[7] (એટલે) જેની[8] આગળ વાંધો[9] મ્હોડેનો હોવા છતાં લેખીત બતાવી[10] શકાય છે;[10] અને જેઓ સાંભળે છે, પણ જોતા નથી; જેની આગળ વાંધો મ્હોડેનો છે, પણ બતાવી શકાતો નથી; અને જેઓ જુએ છે પણ સાંભળતા નથી, જેઓની આગળ વાંધો શું છે તે બતાવી શકાય છે, પણ મ્હોડેની સાક્ષી અપાતી નથી; એ સઘળા એક વિભાગમાં છે. (૧૧) અને આએ ત્રણ, જેઓને એક વિભાગમાં મૂકવામાં આવ્યા છે, તેઓપર[11] મેજીસ્ટ્રેટની સત્તાનો અમલ કરવામાં આવે છે;[11] અને એક મેજીસ્ટ્રેટને જો[12] (એક માણસની) જીંદગીને તુરત ઇજા પહોંચવાનો ભય હોય તો મુકરદમો સાંભળવાની જરૂર હોતી નથી; જેમ કહેવામાં આવ્યું છે કે સાંભળ્યા પછી તેને ઇજા કરવા સારૂં આનાકાની

૧–૧. અ-દાદિસ્તાનીહા.

૨. મદમ્ રફ્તન્, એના અસલ અર્થ મુજબ; રૂઢી મુજબ, ફારસીમાં બર્ રફ્તન્ નો અર્થ "આગળ જવું" થાય છે.

૩. નીચલા પાંચ જાતના ગુનાહના મુકરદમાઓના સંબંધમાં.

૪. સરખાવો અરબી–કેલ્ડી, નમ્લ, "ગાળ દેવી," "બદનક્ષી," "બાળીને ફોલ્લો ઉઠાડવો".

૫. જહમ્ અથવા જદોમ્ એ શબ્દ ઘણેખરો હુમલાને માટે વપરાય છે. ડાર્મેસ્ટેટેર એ શબ્દને અવસ્તા જથ્મ અથવા જથેમની સાથે સરખાવે છે.

૬. વેસ્ટ: "જેઓ મેજીસ્ટ્રેટની સત્તા હેઠળ (પત્કાર્-રદો-હોમોન્દ્) છે, તેઓની બાર જાતો ત્રણ ત્રણના ચાર વિભાગોમાં વહેંચેલી છે."

૭–૭. શબ્દાર્થ: "એક વિભાગમાં સાંભળનારાઓ જેઓ જોય છે (તેઓ છે)."

૮. શબ્દાર્થ: "જેવા કે." ૯. પત્કારિશ્ન. ૧૦. નિમાયિશ્નીગ્.

૧૧–૧૧. પત્કાર્-રદીહ્ લેવતા-શાન્ હઇત્, શબ્દાર્થ: મેજીસ્ટ્રેટની સત્તા તેઓ સાથે જોડાયલી છે.

૧૨. બશ હત્ સાથે સરખાવો ફારસી મગર્, જેના ઘણાક અર્થ થઈ શકે, જેવા કે: "પણ," "નહીં તો," "કદાચ," "વળી," "જો તે નહીં હોય તો," "ફક્ત."

કરવાની ન્યાય કરનારને સત્તા નથી;[૧] અને એનો કાયદા મુજબ નિર્ણય એ છે કે જ્યારે કાયદાનુસાર ફોજદારીથી તેઓ ફેરવાતા કે સુધરતા નથી, ત્યારે તેવાઓને ઇજા કે સજા કર્યા વગર અટકાવવું[૨] લાયક નથી; પણ તેઓને ઇજા કરીને અટકાવવા એ લાયક[૩] છે. (૧૨) એક વિભાગ એ છે કે જેમાં જેઓ સાંભળતા નથી અને વળી જોતા પણ નથી તેઓ વિષે, અને સ્ત્રીઓ અને બચ્ચાંઓ વિષે એશારો કરેલો છે; આએ ત્રણના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફોજદારી તપાસ નથી; પણ તેઓને વિષે કાયદાનો ઠરાવ એ છે કે જો તેઓની હાલતમાં પુરેપુરો[૪] ફેરફાર કરવાથી[૪] (તેઓનાં) શરીરને હાનિ થવાની ખાત્રી હોય, છતાં તેઓની હાલતમાં પુરેપુરો[૫] ફેરફાર (આવી સજાથી) થવો જોઇએ.[૫] (૧૩) એક વિભાગ બેવફા લોકો, અને જેઓ મોતની શિક્ષાને લાયક હોય, તેઓ વિષે છે; તેઓને માટે ન્યાય કરનારાઓએ મારી નાખવાની શિક્ષા ઠરાવી છે; (તેજ પ્રમાણે) રસ્તે લુંટનાર ધાડપાડુ, જેને માટે (જડજોએ) તે[૬] રસ્તાપર હોય ત્યારેજ[૬] તેને ગરદન[૭] મારવો એમ જાહેર કીધું છે;[૭] જોકે તેમ બની શકે એવું નથી. (૧૪) અને આએ ત્રણ,[૮] જેઓને પણ એકજ વિભાગમાં મુકવામાં આવ્યા છે, તેઓના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફોજદારી તપાસ

---

૧. કર્તા એમ કહેતા જણાય છે કે જો એક મેજીસ્ટ્રેટ એક ગુનેહગારને ફાંસી દેવા અથવા જખમ કરીને મારી નાંખવાની ઇચ્છા ધરાવતો નહીં હોય, તો તે મુકરદમો નહીં સાંભળવાની તેને છુટ છે; પણ એક વખત તેણે આખો મુકરદમો સાંભળ્યો કે તે ગુનેહગારને જખમ કરીને મારી નાંખવાની સજા કરવાથી તે દૂર રહી શકે નહીં. આએ ગુંચવાયલાં વાકય વિષે વેસ્ટ નીચે મુજબ લખે છે: "આએ ફકરાના પાછલા ભાગમાં જણાવેલી મુશ્કેલી બરા હત બોલોમાં સમાયલી છે, જેનો અર્થ 'પણ જો', 'ફકત જો' એમ થાય છે. એજ મુશ્કેલી એ નસ્કનાં અસલ પહલવી લખાણમાં હોવી જોઈએ, અને કદાચ એ એમ બતાવતું હોય કે એ ફકરાનો પહેલો ભાગ અસલ અવસ્તાના પહલવી તરજુમાનો સાર હોય, અને પાછલો ભાગ તે તરજુમા પર કરેલી પહલવી શરેહનો સાર હોય. આએજ મુશ્કેલી પાછી બારમા ફકરામાં પણ કાંઇબી શરેહ વગર આવે છે, જ્યાં તેનો અર્થ ઠીક રીતે નક્કી જણાતો હોવાથી શરેહ કરનારનું મત સ્વીકારવું એ શક ભરેલું છે." વેસ્ટનો તરજુમો એમ છે: "અને જો (બરા-હત) શરીર માટેનો જોખમ નકી હોય, તો એક મેજીસ્ટ્રેટની સામે થવાય નહીં; જે જાણે એમ કહેવામાં આવ્યું હોય કે જખમ કરીને અટકાવવું એ સજાવાર નથી." (જુઓ પા ૩૯-૩૮).

૨. લખ્વાર્ દાશ્તન્. ૩. પાતખ્શાએ.

૪-૪. મિન્ બરા વશ્તન્. એટલે કે, કેદ, દેશપાર, અથવા એવીજ બીજી શિક્ષાથી તેઓને સુધારવાં જોઇએ.

૫-૫. બરા વર્દિશ્ન. ૬-૬. અમત્ બએન્ રાસ્ યેગવીમૂનેદ્.

૭-૭. જનિશ્ન પએતાગીનીદ્ યેગવીમૂનેદ્.

૮. એટલે, બેવફા (અન-અઇર્), મર્ગર્જાન્, અને રાસદાર્.

નથી, પણ તેઓને માટે કાયદાનું મત એ છે કે જે કોઇ તેઓને મારી નાખવાનો હોકમ કરે છે તે શખ્સ તેથી પુણ્ય હાંસલ કરે છે.[1] (૧૫) એક વિભાગ તેઓ વિષે છે કે જેઓનું[2] ભટકવું અને બીજાઓપર હુમલો[3] કરવું[3] કવખતનું[4] હોય છે, જેઓની નાસભાગ[5] ઢંકાઢયાં-વાળી[6] ખીણોમાં[6] હોય છે; જ્યારે (લોકો) તેઓ વિષે મોઢેથી[7] પુછપરછ કરે છે, ત્યારે તેઓ જવાબ આપતા નથી, અને તેઓને પરદેશી તરીકે કોઇ માનતું[8] નથી.

(૧૬) આએ ત્રણ, જેઓ એક વિભાગમાં (છે), તેઓના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફોજદારી તપાસ નથી, અને તે વિષે કાયદાનું મત એવું છે કે જો કોઇ તેઓને મારે તો તે તેથી ગુનેહગાર થતો નથી. (૧૭) જેબી કાંઇ આએજ બાબત વિષે હોય તે માટે ઘણાક કાયદાના ચુકાદાઓ એ નસ્કમાં આવેલા છે, અને તે મુજબ એ નસ્કમાં એમ પણ જણાવે છે કે, એક સામો હુમલો[9] તે છે કે જે એક ફટકો અને એક જખમ હોય, અને તે એવી રીતે થયલો હોવો જોઇએ, કે જયારે જરૂર પડે ત્યારે એક માણસને દરેકે[10] દરેક બાબ-તથી[10] પોતાને બરાબર બીનતકસીરવાર[11] ઠરાવવાનું[11] બની શકે.

---

૧. પતશ્ કેર્ફ્ગ્ હુવા-અન્દ્, એટલે કે, તેમ કરવાથી બહેશ્તમાં બદલાને માટે પુરતો લાયક.

૨. ધાડપાડુઓ અથવા લૂટારાઓની ટોળી. ૩–૩. મહમ્ મહન્.

૪. એટલે કે અંધારી રાતે. અવીગ્-ગાસ્ નો અર્થ "નાલાયક જગો" બી થાય.

૫. બર્દીનીદન્ બરીશ્; સરખાવો ફારસી બિરિશ્, "વેરવિખેર," "ઘોટાળા."

૬–૬. પવન્ રકફ્તગ્ જીવાગ્, શબ્દાર્થ, "ફાટેલી, ખાડાખબોચ્યાની જગોમાં."

૭. પવન્ ગુબિશ્નીહ્. વેસ્ટઃ– "જયારે લોકો તેઓને બોલવા કહે છે."

૮. વર્-આઓમન્દ્; અવસ્તા વર, "માનવું."

૯. એટલે કે, એક જરથોસ્તી તરફથી ઉપર જણાવેલા ધાડપાડુ, લૂંટારાઓ અને ખુનીઓપર સામો હુમલો કરવો તે.

૧૦–૧૦. શબ્દાર્થ: "બધી ચીજો અથવા બાબતો વિષે."

૧૧–૧૧. સરખાવો ફારસી બાજ્ આવર્દન કર્દન, "નિર્દોષ ઠરાવવું."

બાબ ૧૬ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

(૧) નીકાદુમ નસ્કનો બીજો ભાગ **જદમિસ્તાન**[૧] નામનો છે, તેમાં નિચલી બાબતો વિષે હકીકતો આવેલી છે: હુમલાઓ અને હુમલાથી[૨] ઉપ્તન્ન થતું જબરૂં દુઃખ[૨], જેવું કે હુખારો[૩] અને લોહીનું[૩] વહેવું; અને ગુનાહો[૪] જે એક માણસ બેભાન હાલતમાં કરે તે વિષેનું અંજાણપણું.[૪] (૨) અને અંજાણપણાની સાત જાતની નિશાનીઓ વિષે; અને પુખ્ત ઉમરના પુરૂષો નાની વયનાં લોકો[૫]પર હુમલો કરે તેના જુદા જુદા ચુકાદાઓ વિષે; અને વળી એ નસ્કમાં[૬] એવા ફટકાઓ વિષે જણાવવામાં આવ્યું છે કે જે[૭] મારવાથી દરદનું લોહી ખચીત પસાર થાય;[૭] અને વળી ગુસ્સાના જુસ્સામાં[૮] દરદનું લોહી ઓછું વહે[૯] એવા ફટકાઓ વિષે પણ તેમાં લખેલું છે.

(૩) અને માંગવા[૧૦] વિષે, અને તે બરાબર આપવા[૧૧] વિષે, જે ખુલાસાથી[૧૨] જણાવતાં[૧૨] તે ચાર જાતનાં જાહેર કરેલા છે: જયારે કંજુસાઇ[૧૩] મ્હોટાઇને મદદ કરે છે; અને જયારે મ્હોટાઇ કંજુ-

૧. શબ્દાર્થ: "હુમલાઓને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ." ૨-૨. વાંચણ: **નીશિયશન મિન્ જદમ;** સરખાવો ફારસી નેશ્, "ડંખ," "ઘોપાવું." વેસ્ટ: **વેશીગાન;** "કંટાળો." એ બોલ **બેશિયશન**ને બદલે **વેશિયશન**બી વંચાય, સરખાવો અવસ્તા તિબિશ્, ત્બએષંઘ્, "દુઃખ, દરદ."

૩-૩. દર્દ વ ખૂન. ૪-૪. અથવા બેભાનીના ગુનાહો જે એક માણસ અણજાણતાં અથવા બેભાન હાલતમાં કરે. ૫-૫. **અપુર્નાયીગાન.** ૬. **વ બએન્દ્યુ**, એટલે "અને નસ્ક પણ તે વિષે જણાવે છે." ૭-૭. **જદમ મૂન દર્દ ખૂન્ ઘલ સાતૂનેદ્. મિન્ મૂન**....બેહતર છે.

૮. એટલે ગુસ્સા અને ઉશ્કેરાયલી હાલતમાં દુઃખ ઘણું લાગતું નથી. **જફ્ મૂન્ અએશમ** ખૂગ (ગુસ્સો) **દરંગિહ્ દર્દ ખૂન્ યતિબૂનેદ્.** ૯. **યતીબૂનેદ્**, "નરમ પાડે છે," "બેસે છે," "ઓછું કરે છે."

૧૦. વાંચણ: **ખ્વહીશ્ન**, સરખાવો ફારસી ખ્વાહેશ્, "જરૂર," "તંગી," (જુઓ Old Pahlavi-Pazend Glossary, *S. V.* પાનું ૧૮૯). ૧૧. **હુ-દહિશ્ન;** વેસ્ટ: પરોપકાર. ૧૨-૧૨. **પવન્ માદગવરીહ્ ચેમલેલૂનેદ્.** ૧૩. **પૂશીહ્**, એ વાંચણ **બૂન્દહિશ્ન**માં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે. એ **પિનિહ્** કે **પૂછીહ્** બી વંચાય.

સાઇને મદદ કરે છે, અને જયારે કંજુસાઇ કંજુસાઇને મદદ કરે છે, અને જયારે મ્હોટાઇ મ્હોટાઇને મદદ કરે છે; અને બીજી ત્રણ જાતો છે જે એ[1] બેને સાથે જોડવાથી[1] ઉત્પન્ન થાય છે; જયારે બખીલાઇ અને મ્હોટાઇ, બખીલાઇ અને મ્હોટાઇને મદદ કરે છે; જયારે બખીલાઇ અને મ્હોટાઇ બખીલાઇને મદદ કરે છે; અને જયારે બખીલાઇ અને મ્હોટાઇ, મ્હોટાઇને મદદ કરે છે; જેથી અસલ સાત જાત બને છે; અને વળી એ ઉપરથી બીજી જાતોબી નીકળેલી[2] છે.[3]

(૪) અને વળી આદમીને કચડી નાંખે[4] એવા ફટકા વિષે, અને એવા એક કચડી નાંખનારા ફટકાથી ઉપજતી ધ્રુજરી,[5] અને જે કાંઇ એજ બાબત વિષે હોય તે. (૫) ઝુંટવી લેવાય[6] એવું હથિયાર, અને અસલ દુઃખ[7] ઉપજાવે[7] એવું હથિયાર, એટલે કે જે ચીજ હથિયાર તરીકે બરાબર નહીં હોય તે કઇ, અને જે હોય તે કઇ; અને તે શું છે કે જે હથિયાર તરીકે[8] (બખ્તરમાં) રાખેલું હોય,[8] અને તે શું છે કે

૧-૧. પવન્ અગવીન્ હમ-પૂસંગીહ, શબ્દાર્થ: "એક બીજાની મસલતથી". ૨. હુ-દાજેહેદ: સરખાવો ફારસી અન્દાજેહ, "માપ," અને અન્દાજેહ્ કરદન, "અટકળ કરવી," "આંકવું," "ગણત્રી કરવી."

૩. આએ આખો ત્રીજો ફકરો કોઇ બેદરકાર નકલ કરનારનો કોઇ બીજી ચોપડીમાંનો ભૂલભરેલો ઉમેરો છે. એ જદમીસ્તાનનું પ્રકરણ, જે ફકત હુમલાઓ અને સામા હુમલાઓ વિષેજ હોવું જોઇએ, તે સાથે કાંઇપણ તેસંબંધ ધરાવતો નથી. આએ ત્રીજા ફકરામાં વપરાયલા કેટલાક શબ્દો એટલા ગુચ્છવાડા ભરેલા છે કે તેનો ચોકસ અર્થ લખી શકાતો નથી. એ ફકરામાંનો બીજો અને ત્રીજો શબ્દ ખ્વસીસ્ન અને ખૂન્-દહિશ્ન પણ વંચાય, જેનો અર્થ અનુક્રમે "પહેલો હુમલો" અને "ખુન" અથવા "ખુની કીનો" થાય, પણ એ અર્થ લખાણ સાથ બંધબેસ્તો નહીં હોવાથી ઉપલા તરજુમામાં લેવામાં આવ્યા નથી.

૪. કસ્તૂર્, સરખાવો ફારસી કસ્તન્ "કચરવું," "ઝાલવું," કસ્ત્, "નીચ," "શરમ ભરેલું." વેસ્ટ, કસ્તાર્ દાહુમ વાંચી નીચલો તરજુમો કરે છે: "અને વળી કોમને બગાડનાર શખ્સની અને કોમના એક માણસને બગાડનારની હલકાઇ જોવી; અને તેજ બાબતપર જે હોય તે."

૫. સરખાવો ફારસી ખુસીદન્, "સંકોચાવું."

૬. વખ્દૂનિશ્નીગ. ૭-૭. ઇ આજારેદ્, શબ્દાર્થ, "જે દુઃખ ઉપજાવે." વેસ્ટ: ઇ આવારેદ્, "જે કોઇ લાવે."

૮-૮. પવન સ્નેશ્ માહ્માન. સ્નેશ સાથે સરખાવો અવસ્તા સ્નથ "મારવાનું હથિયાર;" ધાતુ સ્નથ્ "નાશ કરવો." માહ્માન્ નો અર્થ પહલવી અને ફારસીમાં ઘણોખરો "પરોણો" થાય છે.

જે જયારે કોઈ બીજા તરફ હથિયાર તરીકે બહાર કહાડે[૧] છે ત્યારે તેને પોતાનેજ તે હથિયાર દુઃખ દે છે; અને તે શું છે કે જે તેને પોતાને ખચીતજ દુઃખભરેલું છે; અને તે કે જે તેમ કાયદા મુજબ હોય છે.[૨]

(૬) જડજના ચુકાદામાં મીલકત આપી દેવાને લગતા દંડની સજા અને કેદની શિક્ષા[૩] વિષે, જે એક માણુસ જે હથિયાર લઇ જતો હોય તેની ઉપર તે હથિયાર ચોરવા[૪] માટે થાય છે; અને હુમલો,[૫] અસહ્ય દુઃખ,[૬] ખોટી

---

૧. સરખાવો ફારસી બાઝ્ કદન્ નો રૂઢી મુજબનો અર્થ: "ઉઘાડવું," "જુદું કરવું," "મ્યાનમાંથી બહાર કાઢવું." જો એ લખ્વાર્ વખ્દૂનેદ્ (સરખાવો ફારસી બાઝ્ ગિરફતન્, "રાખી મૂકવું,") વંચાય તો તેનો અર્થ, "(હથિયારનો ઉપયોગ થતો) અટકાવે" થાય. વેસ્ટ: "જ્યારે કોઇ કોઇની ઉપર હથિયાર તરીકે પાછું ફેંકે."

૨. વેસ્ટ: "તેનું કુદરતી દુઃખ કયું અને તેનું બહારથી મળેલું કયું." ૩. જુફ્ ખ્વાસ્તગ્ તુજીશ્ન વ જવીદીહ્ ઇ વિચીર્–ઇ. ૪. બરા બૂર્દન, શબ્દાર્થ: "ઉચકી જવું."

૫. આએ હુમલાઓ વિષે ફ્રહાંગ્ ઇ ઓઈમ અએવગ્ નામના પહલવી શબ્દકોષનાં ૩૪ માં પાને ખુલ્લી રીતે નીચે મુજબ સમજ આપવામાં આવી છે: (અવસ્તા) યાતુખ્ત: (યાતૂગ્–ગૂઅશ્નીહ), જફ્ ચેહવૂનેદ્ અમત્ ચેમલેલૂનેદ્ અએ અએઘત પવન યાતૂગીહ્ બરા મરેન્ચીનમ; અમત પવન અફ્સૂનીહ્ ઇ મઇનૂગ્–યાવ્ ચેમલલૂનેદ્ હુમ–ગએનગ્. (અવ૦) દુઘ્વિ–બુજહ (સહ્મ–નિમાયિશ્નીહ્),જફ્ ચેહવૂનેદ્ અમત્ ચેમલેલૂનેદ્ અઠ્ય્ પવન સ્નેહ ગએતાઈહા મખીતૂનમ:-(અવ૦)વાઇતિ: (ખ્વાસીશ્નાહ), જફ્ ચેહવૂનેદ્ અમત્ વીનાસ–કારીહ્ મિન્ આખર્ ઇ અઇશ્–ઇ શતૂનેદ્.............. (અવ૦) મિથોસાસ્તિ: (અફ્રૂશ વિજારિશ્નીહ્ કદબા આમુજિશ્નીહ્) જફ્ ચેહવૂનેદ્ અમત રાસ્ ઇ કદબા ઓલ્ અઇશ્ ઇ તચેદ્ અમત–ચ અ–રાસ્તીહા ઓલ્ અઈશ્ અન–આઇનીનીહા નિમાએદ્, અફ્રશ્ મઇથોસાસ્ત વખ્દૂનિશ્ન.—(અવ૦) અતફ્રદાત: જફ્ ચેહવૂનેદ્ અમત્ ખૂરિશ્ન વ ખ્વારિશ્ન સુન્ સૂદ્ વ તીશ્ન પતશ્ લખ્વાર ચેખ્સેનુનેદ્, યાતુખ્ત: "જાદુઈ મંત્રો એટલે જ્યારે કોઇ એમ બોલે કે: 'હું તને જાદુથી મારી નાંખીશ,' જ્યારે કોઇ અણદીઠ પરીણામો નીપજાવતાં મંત્રોથી એમ બોલે ત્યારે."–દુઘ્વિ–બુજહ, (સહ્મ્ નિમાયિશ્નીહ્, "બીક બતાવતું"); એ બને છે જ્યારે કોઇ એમ બોલે કે: 'હથિયારો વડે હું તારાં શરીરનો નાશ કરીશ."–વાઇતિ: (ખ્વસાશ્નાહ્ "દુઃખ") એ થાય છે જયારે કોઇ ગુનાહ ભરેલા હેતુથી બીજાની પાછળ દોડે છે." ....મિથોસાસ્ત: (કદબા વિજારશ્નીહ્, આમૂજીશ્નાહ્, "ખોટી સમજણ અથવા શિક્ષણ"), એટલે જ્યારે કોઈ બીજાને ખોટે રસ્તે દોરવે છે, અને જ્યારે કોઈ ખોટી અને ગેરવાજબી રીતે (રસ્તો) બતાવે છે; તેને મઇથોસાસ્ત ગણવો જોઇએ."— અતફ્રતદાત: "એટલે જ્યારે કોઇ ખોરાક અને પીણું, જેને માટે ભૂખ અને તરસ હોય છે, તે રાખી મૂકે છે."

૬. ખ્વસીશ્ન અથવા ખ્વશિશ્ન સાથે સરખાવો અવસ્તા ખાશ્, "બાળી નાખવું", "નાશ કરવો."

ઉશ્કેરણી, અને ભૂખમરો,[૧] અને જાદૂઇ મંત્રો બોલવાં,[૨] અને ભયંકર ઉખાવોથી ધમકી[૩] આપવી, એ સઘળાંથી છ જાતની અઠડાઅઠડી ઉત્પન્ન[૪] થવા વિષે; અને જ્યાં મારામારી કરવાની ઉશ્કેરણી થઇ હોય ત્યાં એમ બને છે કે જ્યારે કોઇ મારામારીની વચમાં[૫] ઉભો રહીને મારામારી કરે છે,[૫] અને જયારે તે પહેલો હુમલો કરતો નથી, પણ પોતા તરફથી બીજાની મારફતે કરે છે. (૭) અને વધુ એ કે પુખ્ત ઉમરના માણસની પુખ્ત ઉમરના માણસ સાથે અઠડાઅઠડીનું ઉભું થવું;[૬] એક બચ્ચાં વગરની સ્ત્રીનું એક બચ્ચાં વગરની સ્ત્રી સાથે અઠડાઅઠડીનું ઉભુ થવું, અને એક હમેલદાર સ્ત્રીનું એક હમેલદાર સ્ત્રી સાથે, અને સાત વરસનાં બચ્ચાંઓનું સાત વરસનાં બચ્ચાંઓ સાથે તેનું શરૂ થવું; સાત વરસનાં બાળકો વચ્ચે અઠડાઅઠડી તેઓનાં માબાપની નજર હેઠળ ઉભી થાય છે, એને માટે કાયદાનું મત એ છે કે તેઓને અઠડાઅઠડી કરાવવાથી જે ગુનાહ થાય તેની ગુનાહગારીનો દંડ[૭] (માબાપ તરફથી) દસ્તુરોને પોંહોચે છે.

(૮) એક અશો શેઠની દીન તરફની વફાદારી[૮] વિષે; જે કોઇ ગુલામ બેહદ[૯] વખત સુધી તે ગુલામ થઈ રહેલો છે એમ જોઇ, જયારે[૧૦] તે ગુલામ શેઠના કાલાવાલા કરે છે અને છુટાપણું માંગે છે, ત્યારે તે શેઠ પોતાની શેઠાઇને વળગી રહેતો નથી.[૧૦] (૯) વાદીઓના ગુનાહો વિષે, જેને માટે તે

૧. **ફ્રહાંગ ઇ ઓઇમ અએવગ**માં **અતફ્રદાત** (જુઓ પા. ૬૮). ૨. **ગૂબિશ્ન ઇ યાતુગ્ ગૂબિશ્નીહ્**. ૩. **ગૂબિશ્ન ઇ સહ્મ્** નિમાયિશ્નીહ્. DP. માંનો શબ્દ સમ, **ફ્રહાંગ ઇ ઓઇમ અએવગ** (પા. ૩૪.) ને આધારે, મેં **સહમ્** કીધો છે.

૪. વાંચણુઃ **તજીશ્નીહ્**, "લઇ જવું" DP. **તચિશ્નીહ્** જેનો વેસ્ટનો તરજુમો "–માં રોકતું" છે. સરખાવો **ફ્રહાંગ ઇ ઓઈમ અએવગ્**, પા. ૩૫, (હાઉગ)માં એ શબ્દનો ઉપયોગઃ **અમત્ રાસ્ ઇ કદ્બા ઓલ્ અઇશ્ ઈ તજેદ્**, "જ્યારે કોઇ બીજાને ખરાબ રસ્તે લઇ જાય ત્યારે."

૫–૫. **અમત પવન્ બએન્** યેગવીમૂનાતન્ બરા યેગવીમૂનાદ્. વેસ્ટનું વાંચણુ **બુનીક્ યેગવીમૂનાદ્** ભુલ ભરેલું છે, કારણ કે DP. માં બરા યેગવીમૂનાદ મળે છે.

૬. સરખાવો અવસ્તા **તચ્**, "ઉતાવળ કરવી," "દોડવું." ૭. **તૂજીશ્ન**. ૮. સરખાવો સંસ્કૃત **આચાર**, "ધર્મ તરફની વફાદારી." વેસ્ટ, **આજારીહ્**, "દુઃખ." ૯. **અ-બૂન્**, શબ્દાર્થ, "છેડા વગરનું." વેસ્ટઃ **અબૂન્**, "નકામું."

૧૦–૧૦. **અમત બન્દગ્ હમાએ બવીહૂનેદ્, ઓલ ખ્વેશીહ્ લા** પતકારેદ્. ધર્મિ શેઠ, ગુલામ જ્યારે અરજ કરે છે ત્યારે તેને છૂટો કરે છે, અને તેને ગુલામગીરીમાં વધારે વખત રાખી મૂકતો નથી.

વાદીનાં પોતાનાં શરીરની તાજેશ સિવાયનાં કોઇ પણ પુણ્યનાં કામથી તાજેશ થતી નથી; અને એક ગુલામનું તેના શેઠ સાથે ખુન થવા વિષે; અને તેજ બાબત પર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૦) સાત વરસના (અને) આઠ વરસના નહી[૧] શીખેલા[૧] સગીરોને હાથે તેઓનાં માબાપોની[૨] નજર આગળ થયલાં ખુન વિષે; તે માટે માબાપોની ગુનેહગાર હાલત, જયારે તેઓ સગીર બચ્ચાંઓને ખુન કરવાથી દૂર રાખી શકે[૩] એમ હોય, અને તેઓ દૂર રાખતાં નથી, અને તે[૪] કે જયારે તેઓ સગીર બચ્ચાંઓને દૂર રાખી શકે એમ નથી.

બાબ ૧૭ મો.

નીકાદૂમ નસ્ક.

(૧) નીકાદુમ નસ્કનો ત્રીજો વિભાગ **રેશિસ્તાન**[૫] નામનો છે, જેમાં નિચલી બાબતો વિષે જણાવેલું છે, જેવી કે કાપવું, અને છરીથી છુટું પાડવું,[૬] ભાંજવું,[૭] આતરડાં કાઢી નાંખવાં,[૮] અને ભોકવું,[૯] અને પહેલો હુમલો કરવો,[૧૦] અને નિચે નાંખવું,[૧૧] અને કાપી ટુકડાઓ કરવા,[૧૨] અને છોલી નાંખવું,[૧૩] અને સુકઇ જવું;[૧૪] અને એવીજ બીજી ચીજો જે જખમો કહેવાય છે. (૨) અને,

---

૧–૧. દ્દ અ-આમૂખ્ત. ૨. **અબીતરાન.** ૩. લખ્વાર્ દાશ્તન. ૪. તેઓની ગુનેહગાર હાલત.

૫. એટલે કે ખરાબ હેતુથી બીજાને જખમી કરનારા ગુનેહગારોને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ. ૬. સરખાવો હુજ્વરેશ, **સકીના,** "છરી." ૭. અવસ્તા ધાતુ **સ્કપ** અથવા **સ્ચપ્** "ભાંગી જવું." ૮. **ફાજ્** રૂદગ્, સરખાવો ફાર્સી રૂદહ્ "આતરડાં". અવસ્તા **ઉરૂથ્વન.**

૯. **સૂમબિશન,** સરખાવો ફાર્સી, સંબૂ, "કાણું," "ભોકવું." ૧૦. **ખ્વાસીશન;** જુઓ નોટ પાને ૪૯ મે.

૧૧. **શેકૂનિશન,** અથવા **શેદ્દકૂનિશન** "નીચે નાંખવું અથવા પાડવું" ૧૨. **ખૂર્દ કર્દન.**

૧૩. **તાશીદન,** સરખાવો અવસ્તા **અવિ-તશ,** "છોલવું," "ઘસારા પાડવા". ૧૪. **ખૂશીનીદન.** સરખાવો અવસ્તા **હુશ્ક,** ધાતુ **હુશ,** "સુકાઇ જવું"; ફાર્સી, **ખુશ્ક્** "કરમાયલું;" **ખુશ્કીદન,** "સુકાઇ જવું," એનો અર્થ ભૂખમરાથી અને કેદ રહેવાથી સૂકાઇ જવું થાય છે.

તેજ મુજબ,[1] લોહીથી[2] ખરડાયલા[2] ઇજા પામેલા ભાગો [3] પર દરદનો ફેલાવો;[4] એક પુરૂષના બદનને ઉંચાઇએથી નિચે નાંખવું, અને તે પડેલાં માણસનાં શરીરમાંથી લોહીના વહેવા વિષે.

(૩) શરીરના ભાગો[5] કેવી રીતે છોંતેર ગણવામાં આવ્યા છે,[6] જે ખાસ કરીને[7] અગત્યના[8] કહ્યા છે, અને જે ખાસ બે ભાગમાં સમાવવામાં[9] આવ્યા છે; એ બન્ને ભાગો વિખેરાઇ ગયેલા[10] છે, અને મુળ પ્રકૃતિમાં[11] તે એક બીજાથી જુદા છે; અને બદનની અંદર[12] તેઓ આઠ અગત્યના જુદા જુદા ભાગોમાં વેંહેચાયલા છે, જે સઘલાને બે મોટા ભાગમાં સમાવવામાં આવ્યા છે; જે ભાગો ઉપલા છોંતેરમાં છે તે એક બીજાથી અસલથીજ જુદા છે, અને એક બીજાથી જુદો હેતુ ધરાવે છે, અને રૂપમાંબી એક બીજાથી જુદા છે.

(૪) અને વધુ વળી એ જણાવેલું છે કે, જયારે કોઇ શખ્સ એક ફટકા અથવા હુમલા[13]થી કોઇપર બીક,[14] અથવા સોજો,[15] અથવા દુઃખ,[16] અથવા કાળાશ,[17] અથવા ફિકાસ,[18] અથવા તાણ,[19] અથવા હલ્લો,[20] અથવા

---

૧. સરખાવો અવસ્તા **હામ.** ૨-૨. ખૂન **માલીન,** "લોહીથી ઘસાયલો," અથવા "લોહીથી ખરડાયલો;" સરખાવો ફારસી ખૂન બર્ જબીન માલીદન "કપાલપર લોહી ઘસવું." વેસ્ટ: **વાહુમાન્ માર્ગનો ગિર્દ રૂબિશ્નીહ્ ઇ મદમ રમીતુન્** કરીને વાંચે છે, અને તરજુમો એમ કરે છે: "એક ચોકસ (**વહુમાન્**) સર્પને મારવાનું હથિયાર. (**માર્ગનો,** અવસ્તા **ખ્રફ્સ્ત્રઘ્ન**) જેને ઉછાળા સાથે ગોળ ફેરવવું."

૩. વાચ્ચણુ: **મદમ રમીદ્,** સરખાવો ફાર્સી **રમીદહ્,** "ઘાયલ થયલો," "ઇજા પામેલો."

૪. **રૂબિશ્નીહ્.** ૫. સરખાવો અવસ્તા **હંદામ,** "શરીરનો ભાગ". ફાર્સી **અન્દામ.** ૬. **એલ્ફૂન્ત્ ચેગવીમુનેદ્.** ૭. **માદીગાન્તર્.** ૮. **માદગ્વર્, માદગ્** "એક ખાસ ચીજ." ૯. પહલવી **પર્વસ્તગ્,** "જોડાયલું;" અવસ્તા, **પઇરિ** અને **બન્દ,** "બાંધવુ." ૧૦. **વિસ્તર્ગ્,** અવસ્તા **વિ** અને **સ્તર** "પાંથરવું," "વીખેરવું;" સરખાવો ફાર્સી **ગુસ્તર્દહ્.** ૧૧. **માદગ્.** ૧૨. **દરૂનિશ્નીહ્, અંદરૂનિશ્નીહ્**ને બદલે.

૧૩. **જદમ,** અવ. **જન,** "મારવું." ૧૪. સરખાવો અવસ્તા **સ્તરેત** "ઘભરાયલું," "બીવેલું." ૧૫. સરખાવો અવસ્તા **સ્તમ,** સંસ્કીત સ્થવિર, "જાડઇ," "પહોળાઇ." ૧૬. સરખાવો ફાર્સી **નિજારીહ્,** "નબળાઈ." ૧૭. **સિયાહીહ્,** ફાર્સી **સ્યાઈ,** "કાળાશ" (ઘણું મારવાથી અને ફટકાઓથી થતો ચામડીનો કાળો રંગ.) ૧૮. અવસ્તા **સ્પએત,** "સફેદી," ફાર્સી **સુફીદ્.** ૧૯. સરખાવો **કશીદન.** ૨૦. સરખાવો ફાર્સી **બરંગ્,** "હુમલો," "હલ્લો".

બેભાન હાલત,[1] અથવા અજીર્ણ,[2] અથવા ભૂખમરો,[3] અથવા બેશુમાર ખાવું,[4] અથવા આળસાઇ, અથવા સુસ્તી, અથવા જબરૂં બહેરાપણું[5] ઉત્પન્ન કરે છે તે વિષે; અથવા જયારે તે કોઇ શબ્દો બોલવા માંગે ત્યારે હુમલો કરનાર તેને પાછો મારે; અથવા જયારે તે બોલવાની શકિત, જોવાની અને સાંભળવાની શકિત, અક્કલ અને જોર, અને વીર્ય, અને દૂધ, અને હમેલનો[6] ઘટાડો કરે; (અથવા) જયારે તે આદમીની તલ્લી[7] અથવા સ્ત્રીઓનાં દૂધનો નાશ કરે, અથવા કીનામાં તેણીના દીકરાનું ખુન કરે; (અથવા) જયારે કોઇ એક જખમપર બીજો જખમ કરે, અને તેમાંથી પુષ્કલ લોહી વહે[8] તે વિષે. (૫) અને તેજ મુજબ એક હુમલો જે કોઇ એક, અથવા બે, અથવા ત્રણ હથિયારો, અથવા વધારે સાથે[9] ધરીને કરે; અથવા એકજ જગોએ,[10] અથવા બીજી જગોએ,[11] અથવા વગર જરૂરે મારે.[12] (૬) અને જયારે કોઇ તલવારથી[13] બીજાને મારે[13] ત્યારે તેના જખમના વિસ્તાર[14] વિષે; ઘેરના,[15] અને

---

૧. **અન-સ્નાસીહ્**, અવસ્તા ખ્શ્નુ "જાણવું." ૨. **ફ્રેહ-ખુરિશ્નીહ્**, "ઘણું ખાવું." ૩. **કમ-ખુરિશ્નીહ્** "નહી પુરતું ખાવું." ૪. DP. માંનું વાંચણ **પત્માન-ખુરિશ્નીહ્**, "માફકસર ખાવું", હયાં બંધબેસતું નથી.

૫. **અગઑશ તેજીહ્**, શબ્દાર્થ: "નહીં સાંભળવાની હુશ્યારી." ૬. **આપૂસીહ્**; અવસ્તા **આપુથ્ર** અથવા **અપુથ્ર** "ગર્ભાવસ્થા," "હમેલ." ૭. **સ્પર્**, સરખાવો અવસ્તા **સ્પેરેજન્** ફાર્સી **સ્પર્જ્**, "તલ્લી." ૮. અથવા, "લોહી તેમાંથી બહાર વહે." **અજશ્ હૂતાગ્** (અવસ્તા **તચ્**, "વહેવું") **ખૂન્ સજીતૂનેદ્**.

૯. **પવન્ અએવ-કર્દગીહ્**, એટલે બધાં હથિયારો સાથે વાપરીને; શબ્દાર્થ: "જોડાણ મારફતે."

૧૦. સરખાવો અવસ્તા **ઇથ**, "આ જગોએ," "અહીંઆં," "ત્યાં," પાઝન્દ રૂપ **ઇથિહ્**. ૧૧. પાઝન્દ **હિથિહ્**, અવસ્તા **ઇધ**, "અહીંઆં" સાથે સરખાવાય. વેસ્ટ અવસ્તા **હધ** આપે છે, અને પાઝન્દ શબ્દનો અર્થ "એકસંપમાં" કરે છે.

૧૨. પાઝન્દ **અપવરાવરતીંહ્**, સરખાવો અવસ્તા **અપ**, "નહી," **વર**, "ઇચ્છવા જોગ," અને **વરત**, "હલ્લો;" અવસ્તા ધાતુ **વ્રચ્**, સંસ્કૃત, **व्रश्च्**, "નીચે તોડી પાડવું," "નાશ કરવો." વેસ્ટનો તરજુમો; "અથવા તેઓ તે તેજ જગોએ કરે, અથવા એકસંપથી, અથવા પહેલા ગુનાહ તરીકે."

૧૩-૧૩. વાંચણ: **દોબરગ્**, **દોબરા**, "તલવાર," ઉપરથી; **દોબરગ્ ફ્રૈદ રમીતૂનેદ્**, "કોઇ તલવારથી મારે;" સરખાવો ફાર્સી **શમ્શેર અફગન્દન્**, "તલવારથી મારવું."

૧૪. વાંચણ: **પદ્મિશ્ન**, બેહતર **પદ્માઇશ્ન**, "માપ," "વિસ્તાર;" અવસ્તા **પઇતિ** અને **મા** "માપવું;" સરખાવો ફાર્સી **પએમૂદન્**. ૧૫. સરખાવો ફાર્સી **સરાય**, "ઘેર," "ભવ્ય મકાન." વેસ્ટ: "વિસ્તાર."

ભીંતના, અને જયાંથી એક શરીરને નીચે નાંખવામાં[1] આવે તેની આજુબાજુની જગાના વિસ્તાર વિષે; તે શરીર જેના ટુકડા[2] કરવામાં આવ્યા હોય,[2] અથવા ચીરી નાંખેલું,[3] અથવા કાપીને બદસુરત બનાવેલું હોય;[4] અથવા તેમાંથી લોહીની[5] નદી વેહતી[5] હોય; ગુસ્સાના[6] પુર જોશમાં[6] ફટકાવવા[7] વિષે; તથા કેફી[8] પીણાં[8] વિષે; અને એક હથિયાર કયારે ભાંગે[9] તેના વખત અને તેનાં વજન[10] વિષે.

(૭) તે જખમ દુર કરવાની[11] અને તેનું દુઃખ ટાળવાની નીરંગ[12] (ક્રિયા) વિષે; અને તેની ઉપર રાતના ત્રણ પહેરા[13] સુધી રાખવી જોઇતી તપાસ; અને તેની વધારે દુઃખ ભરેલી[14] અને વધારે બેકરાર હાલત; અને તેનું તદન સાજું થવું અથવા નહિં સાજું થવા વિષે;[15] અને તેજ બાબત-પર જે હોય તે. (૮) દરેકની જુદી જુદી બારિક[16] વિગતો,[16] અને તેપરના કાયદાના ચુકાદાઓ.

બાબ ૧૮ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

---

(૧) નીકાદુમ નસ્કનો ચોથો ભાગબી કાયદાઓ વિષે છે, જેને **હમેમારી-સ્તાન**[17] (વાદીઓને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ) કહે છે; જેમાં તોહમતો

---

૧. ક્રેપ-ઇ રમીતુન્ત્. વેસ્ટ: "અને નાખવામાં આવે તે આકાર."

૨-૨. ખૂર્દ કર્દ. ૩. **અઊશ્કાફ્ત**; ફારસી **શ્કાફ્તન્**, "ફાડવું," "બદસુરત કરવું," "ભાંજવું," અવસ્તા **સ્યપ્** અથવા **ચપ્**. ૪. **તાશીદ**, અવસ્તા **તશ્**. "છોલવું." "ફરસીથી કોરવું," અથવા **તશ**, "કુહાડી." ૫-૫. **રૂદ ઈ ખૂન્ ઇ હૂ-તાગ્**, સરખાવો અવ. **તચ્**, "વહેવું."

૬-૬. અવસ્તા **અએશ્મ**, "ગુસ્સો." DP. **અસીમાન્**, "છેડા વગરનું." ૭. **માર્વન્**, સરખાવો અવસ્તા **માર્જન્** અથવા **માર્ગન્**. ૮-૮. **મંગ્**, સંસ્કૃત **માંગ્**. ૯. **જખ્શી**, **જખ્શીહ્**ને બદલે. સરખાવો **જખ્શ**, "બુજાવી નાંખવું." ૧૦. **સંગ ઇ સ્નેશ્**; સરખાવો અવ. **અસેંગ** અને **સ્નથ**.

૧૧. **રૂાબશ્નીહ્**. ૧૨. **નીરંગ્**. બીજું વાંચણ: **નીરૂફ્**. ૧૩. સરખાવો ફારસી **શબ્-બાશ્**, "રાતનો પહેરો." વેસ્ટ: **સે શબ્ શ્નત્**, "ત્રણ રાતનું અથવા એક વરસનું." ૧૪. સરખાવો ફારસી **ખ્વારે**, જેનો અર્થ: "દુઃખી" તેમજ "સુખી"બી થાય છે. ૧૫. સરખાવો ફારસી **સ્પુરી**, **સ્પુરાદન્**, "પુરૂં કરવું." ૧૬-૧૬. **હમારીનાદારીહા**.
૧૭. સરખાવો અવસ્તા **હમેરેથ**, "દાવો માંડનાર," "દુશ્મન".

કેવાં હોય છે તે વિષેની વીગતો, અને ખોટાં તોહમતો જે કોઇ નીચલા ગુનાહો વિષે બીજા સામે લાવે તે, જેવાં કે:–જાદુ, અશો માણુસનું ખુન,[1] ચોરી, લુંટ,[2] જાણી જોઇને મારવું (યાને જીંદગીનો નાશ કરવો),[3] ઉતરતા દરજ્જાનાં આદમીઓનો અને ઢોરોનો[4] નાશ કરવો; જે ભાગ કેટલીક ખાસ બાબતો વિષે છે, જેવી કે, એક હથિયાર લઇને[5] જખમ કરવો,[6] અને હુમલો, અને તેબી પહેલો હુમલો,[7] અને કેદ કરવું,[8] અને જુઠું શીખવવું, અને સાંકળથી બાંધવું,[9] અને માથું નીચે નાખી કોઇને લટકાવવું,[10] અને ભૂખે મારવું, અને ખોટું બોલવું, અને મંત્રો ઉચ્ચારવાં, અને ભયંકાર ચીજો

૧. સરખાવો અવસ્તા **અશવધ્ન્ય** અથવા **અશવ જન્**, "અશો માણુસોને મારી નાખવાનું કામ." ૨. સરખાવો અવસ્તા **હજંઘ્**, "લૂંટ". ધાતુ **હજ્**, "પકડવું," "ઝુંટવી લેવું".

૩. **ફ્રહાંગ-ઇ-ઓઇમ-અએવગ્** મુજબ, **બઓધોજદ્** ગુનાહ તે છે કે જ્યારે કોઇ જાણી જોઇને બીજાને મારે, અથવા બીજાઓને બીજાં માણુસોને મારી નાંખવા સમજાવે; વળી બીજાને નુકશાન કરવાની ઇચ્છા, તેઓની મીલકતને બગાડવી અથવા લૂંટવી, અને એવીજ જાતના સઘળા ગુનાહો. એનો શબ્દાર્થ "જાણી જોઇને મારવું" અથવા "જાનનો નાશ કરવો" થાય છે. અવસ્તા **બઓધ‌ંઘ** "ભાન" અથવા "જાન," અને **જન્**, "મારવુ."

૪. **ફ્રહાંગ** મુજબ **કાધોજદ્** નો **અર્થ** ઉપર જેવોજ, "ઢોરો અને માણુસોને ખરાબ રીતે વાપરવાં;" તેનો **હમીમાલ** ગુનાહોમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. (જુઓ પા. ૭૨). હાઉગ્ મુજબ, "આએ ગુનાહોને લગતા શબ્દોની સમજણ ઘણી ખરી બરાબર છે, પણ તે એક ચોકસ જાતના મોબેદી કાયદાશાસ્ત્રીના વિચારો હોય એમ લાગે છે".

૫. સરખાવો **અવસ્તા આગેરેપ્ત**, ધાતુ **ગરેવ**, "પકડવું", એટલે બીજાને મારવા માટે હથિયાર પકડવું"; એમ થયલા ગુનાહને પણ **આગેરેપ્ત** કહેવામાં આવ્યો છે. ૬. અવસ્તા **અવઓઇરિશ્ત**, ધાતુ **રિશ્** "જખમ કરવો". એ કોઇ બીજા સામે જખમ કરવાની મતલબથી હથિયાર સાથે ધસી જવાના ગુનાહનું નામ છે. એ બે ગુનાહોબી **ફ્રહાંગ્** માં વર્ણવામાં આવ્યા છે. (પા. ૩૬). ૭. જુઓ નોટ પા. ૪૯ મે.

૮. **ફ્રહાંગ્**, પા. ૩૪ મુજબ, અવસ્તા **હન્દેરેત**, ધાતુ **દેરે**, "પકડવું," પહલવી **હન્દર્દ** (હાઉગનો ફેરફાર : પહલવી **હન્દરખ્ત** અવસ્તા **હન્દેરેખ્તિ**,) એ કોઇને દ્વેષથી અને છુપી રીતે ઇજા કરવાના ગુનાહનું નામ છે. ૯. અવસ્તા **બન્દ્**, "બાંધવું", "બેડી ઘાલવી."

૧૦. અથવા "ઉંધે મસ્તક રાખવું", અથવા "માથું નીચે નાખી લટકાવવું"; સરખાવો ફારસી **નિગૂન્** કર્દન, અથવા **નિગૂન્સાર** કર્દન.

દેખાડવી,[1] અને મજુરના[2] પગારમાંથી[2] જે તેને વધે તે તેની પાસેથી જુલમથી[3] લેવું,[3] અને કોઇની ચીજો લૂંટી[4] અથવા છીન્વી[5] લેવાની ઇચ્છા રાખવી, અને આતશ તથા પાણી વિષે અપશબ્દો[6] બોલવા, અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૨) અને એવાં તોહમત મુકાવાથી ગુનાહ કેટલો થાય છે,[7] તે અને તેની[8] તોજેશ અને સજા વિષે; ધુળ, અથવા રાખ, અથવા આટો[9] જે આંખને (અને) માણુસોનાં શરીરનાં બીજા ભાગોને લગાડવામાં આવે છે તે વિષે; એ પછી તે નસ્કમાં ત્રીશ જુદાં જુદાં મથાળાં[10] હેઠળ બાબતો જણાવવામાં આવેલી છે.

(૩) લોકોને સુકકો (હિર) નસો[11] ખવડાવવાનો ગુનાહ, અને ગેરવાજબી રીતે તે નસાને તેઓનાં શરીરપરનાં[12] કપડાંપર[12] લગાડવાનો ગુનાહ, અને દસ્તાનવાળી સી, અથવા કોઇબી જાદુગર આગળ, જવાનો ગુનાહ. (૪) એક સ્રી જે સગીર અને કુંવારી[13] હોય તેણી વિષે, જે ભલી દીનનાં લોકોનાં ઘરમાંથી આવે, અને જે સારી[14] કેળવાયલી હોય[14] તે વિષે. (૫) ઉતરતાં

---

૧. **સહ્મ નિમાયિશ્નીહા.** ૨-૨. સરખાવો અવસ્તા **મ્યજ્દ**, ફાસી **મુજ્દ** "મજુરી," અને **મુજ્દુર**, "મજુર". ૩-૩. સરખાવો ફાર્સી **તૂખ્તન**, "ખેંચવુ," "સાર કાઢવો," "એકઠુ કરવુ".

૪. **બુરીદન**, **બુરીદન**ના જેવોજ શબ્દ, "કાપી કાઢવુ." ૫. સરખાવો ફાસી **પશ્ખૂદન**, "દાબવું," "નીચવવું." ૬. સરખાવો અવસ્તા **મસતિ** "દ્વેષી શબ્દો ઉચ્ચારવા" (હારલે;) "એક ગાળ દેનાર" (સ્પીગલ); વેસ્ટ: (**મજ્દિન** વાંચે છે), "અને તેને; આતશ તથા પાણી સારૂં પકડવું."

૭. સરખાવો ફાર્સી **સામાન**, "અંત," "છેડો." વેસ્ટ: "હદ," કારણ કે **સામાન** અથવા **સીમાન**નો અર્થ "સીમા," "હદ," પણ થાય છે. ૮. **મદમ**, "તે વિષે." ૯. હુજ્વારેશ, **કામા**, "આટો." ૧૦. **રેચ્એશા.**

૧૧. સરખાવો અવસ્તા **હિખ્ર**, સુક્રી શરીરને લગતી વસ્તુઓ જેવી કે નખ બાલ, વિગેરે.

૧૨-૧૨. **ઓલ તન્ વિસ્તર્ગ.** ૧૩. DP. મુજબનું વાંચણુ: **અ-વશ્તીગ્**, સરખાવો ફાર્સી **ગશ્તન**, "આજુબાજુ જોવું," "ફેરવવું." વેસ્ટનું વાંચણુ: **હૂ-દાતીગ્**, "સારી-ચાલચલણુની."

૧૪-૧૪. **પવન્ ખૂપ્ આમૂખ્ત દાશ્ત.** વેસ્ટે **પવન્ દાશ્ત**ને ફાર્સી **પેન્દાશ્તન** "વિચારવું"ને અર્થે લઇ, "સારી ભણેલી ધારવામાં આવે છે" એમ તરજુમો કર્યો છે.

અને ચઢતાં આદમીઓની[1] ખોટી ચુગલી કરવી[2] તે વિષે; અને તેજ બાબત વિષે જેમો હોય તે. (૬) એક હુનેલદર સ્ત્રીનું તેને લગતા ખાસ ઓરડામાં[3] રહેવું,[4] તેણીનો ખોરાક,[5] અને તેણીની બાલક જણતી વખતની વેદના.[5]

(૭) એક કુટુંબનો વડો[6] જે પોતાનાં છોકરાંઓને, બીજાંનાં કુટુંબને શીખવવાની મતલબથી, કેળવણી આપતો[7] નથી તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જે લખવા જોગ હોય તે. (૮) એક ગામડયો[8] અને એક બુતપરસ્ત[9] જેઓ[10] એકસરખાં મત ધરાવતા હોય,[10] અને કોણથી પહેલાં (તે) મતો શરૂ થાય છે. (૯) એક ધર્મ મત જે જાહેર કરવામાં આવ્યો છે, તેનાં વાજબીપણાં[11] (યા) ગેરવાજબીપણાં વિષે; અને તે બન્નેનાં કારણો. (૧૦) અને એક માણસ જે સામા હુમલાની બીકથી નાસી જાય છે તે વિષે.

(૧૧) અને વળી ગુનાહનો પસ્તાવો નહીં કરવા વિષે; અને

---

૧. ઇ કસ્ વ મસ્; વેસ્ટ: "નાનાં અને મોટાં". ૨. DP. મુજબ સરખાવો અવસ્તા **મીથઓખ્ત** અને અવસ્તા **દુશ્-સંઘ**, ફારસી **દુશ્નામ**, "ગાળ;" વેસ્ટ "જુઠાંણું અને ગાળો વિષે."

૩. **બએન્ દાતીગ્ ખપાગ્**, શબ્દાર્થ: "તેણીની કાયદા મુજબની જગ્યામાં," એટલે અવસ્તાના કાયદા મુજબ તૈયાર કરેલા ઓરડામાં. **ખપાગ્** માટે સરખાવો ફારસી **ખપાગ્** "બંધ કરેલી જગ્યા." તે **અ-પાક્** "અપવિત્ર"બી વંચાય. ૪. **પાહ્રીજ્** એટલે કેટલીક ચીજોથી દૂર રેહવું; એનો અર્થ "સંભાળ"બી થાય.

૫-૫. વાંચણુ **ચશન્** વ **કાર્**, સરખાવો અવસ્તા **ચશ્**, "ખાવું," અને અવસ્તા અને ફારસી **ચશન્**, "ખાવાનું કામ." **કાર્**, બોલ અહીઆં સુવાવડનાં કષ્ટને અર્થે વપરાયો છે. કાર્નો અર્થ હમેલદાર સ્ત્રીને લાયકનું કામબી થાય. ૬. અવસ્તા **નમાનો-પઇતિ**, "એક કુટુંબનો વડો." સરખાવો ફારસી **માન્**, "કુટુંબ," "ઘર." વેસ્ટ: "ઘર રાખવાવાળો".

૭. **અ-આમૂજેદ્.** ૮. વાંચણુ **ખસાઇગ્.** સરખાવો ફારસી **ખસ્**, **ખસા**, "ગામડયો," "એક નીચ માણસ," "ડુંગરમાં રેહનાર," અથવા "કંજુસ." વેસ્ટ: **આસાયગ્**, "ચૂપ."

૯. **અઊજ્દિસી-ઇગ્**, અવસ્તા **ઉજ્દિસ્ત**, પહલવી **અઊજ્દિસ્તન્**, "ઉભું કરવું."

૧૦-૧૦. **પવન્ હાવન્દ્ દાદિસ્તાનાગીહ્**, શબ્દાર્થ: "સરખા ચુકાદાઓ સાથે."

૧૧. **સચિશ્ન**, સરખાવો ફારસી **સજીદન્**, "લાયક હોવું," "બરાબર ચાલવું;" શબ્દાર્થ: "લાયકાત." અવસ્તા **સચઇતે**, ધાતુ **સચ્**, "લાયક થવું."

બીજાની ફર્યાદો[1] દાબી દેવા વિષે; અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે. (૧૨) અને પસ્તાવાથી ધર્મગુરૂઓ અને બીજા કોઇના ગુનાહોમાં હોતો ફરક.[2] (૧૩) પતેત કરવાનું વાજબીપણું, અને તે વાજબીપણું કેટલું છે તે વિષે. (૧૪) કેટલી હદ સુધી[3] કોઇના પોતાના દસ્તુરની સત્તાથી[4] એક બીજો માણસ જે તેનો ચેલો[5] હોય તેનો ગુનાહ માફ થાય છે,[6] તે કે જે પોતાનાં રવાનનાં[7] જ્ઞાન સારૂં તેનો ચેલો થાય છે.

(૧૫) અને એક જડજ વિષે, જે ગુનેહગારોની સજા ઉડારી નાખે છે; અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે. (૧૬) ઘરમેળે સમજુતી[8] કરવાની એક વાદીની સત્તા વિષે. (૧૭) અને જેઓ ઇરાનીઓ નહી તેવાઓને બરશ્નુમ અપાતાં અટકાવવા વીષે; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૧૮) એક **મર્ગર્જાન**[9] ગુનેહગારના કાલાવાલા,[10] અને **મર્ગર્જાન** ગુનેહગારોને એકમેકની મદદ,[11] અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે. (૧૯) કોઇબી ચીજનો એકરાર,[12] અને તે એકરારની હદ; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે વિષે. (૨૦) **મર્ગર્જાન્** ગુનાહ કરવાની ઇચ્છા દેખાડવા વિષે.

---

૧. વેસ્ટ મુજબનું વાંચણ: **પરીજાન્-સ્પૂઝીહ્**, સરખાવો ફારસી **પરીજ્** "ફર્યાદ," "વિલાપ."

૨. **જવીતરીહ્**, "બીજાપણું," "ફરક," "તફાવત." ૩. **મદમ્ પવન્ મા પત્માનગ્.**

૪. **શરીતાઇહ્.** ૫. **બએન્ હાવિશ્ત્ ઇ ઓલા.** ૬. **શેદ્દૂનાં.** ૭. **રૂબાનિગ્.**

૮. **પવન્ આશ્તીહ્** (સમજુતી) **કર્દન.**

૯. અવ. **મહર્ક**, "મોત," અને **અરેજ**, "લાયક હોવું;" ફારસી **અર્જિદન્.** એ ઉપરથી **મર્ગર્જાન**નો અર્થ, "મોતની સજાને લાયકનો" થાય છે.

૧૦. વેસ્ટ મુજબ; સરખાવો ફારસી **લાવા કર્દન**, "આજીજી કરવી." ૧૧. **હમ-અદ્યારિહ્.**

૧૨. વાંચણ (વેસ્ટ મુજબ): **ખુસ્તુગિહ્**, સરખાવો ફારસી **ખુસ્તૂ**, "એકરાર કરતું;" અને **ખુસ્તૂવાન્**, "જે એકરાર કરે તે." બીજી રીતે સરખાવો ફારસી **ખસ્તગિ**, "જખમ કરવો તે;" તે પરથી તરજુમો: "કોઇ ચીજથી જખમ કરવા વિષે અને તે જખમની હદ". **ખ્વાસ્તન્**, "પૂછવું" પરથી લઇએ તો "કોઇ ચીજ માટે પૂછવા વિષે અને તે પૂછવાની હદ." **હૂ-સ્તુગિહ્** એટલે "સાચ્ચી બીક" વાંચતાં (ફારસી **હૂ** અને **સ્તૂહ્**, "બીક," "ભય") એનો તરજુમો એમ થાય: "કોઇ ચીજ માટેની સાચ્ચી બીક વિષે અને તે બીકની હદ."

(૨૧) અને એક હથિયાર વડે મારેલા ફટકા વિષે, જે ફટકો પુરતો કે[૧] નહીં પુરતો હોય; જ્યારે કોઇ પુખ્ત ઉમરનો માણસ અથવા સગીર તે મારે, સગીરો જોકે તેમાં એકમેકને[૨] મદદ[૨] કરતા હોય. (૨૨) એક જખમી થયલા શખ્સ વિષે કે જેનું દુઃખ દવાથી સાજું થયલું[૩] હોય, અને તેનું મરણ[૪] જખમના અસલ રોગથી ઉત્પન્ન થયલાં દરદપરથી નીપજ્યું[૫] હોય; અને તેજ બાબતપર જેઓ વધુ હોય તે વિષે.

(૨૩) જડજોના ચુકાદા પછી આરોપી[૬] પાસેથી જામીન લેવા[૬] વિષે. (૨૪) એક ગુનાહને લગતો મુકરદમો ચલાવવા વિષે; જ્યારે ફર્યાદીની ગરીબાઇને[૭] લીધે તે માણસ કે જે એક વકીલ[૮] હોય તે તે ચલાવે;[૯] જે ફર્યાદીની સત્તા મુજબ ચલાવવાનું[૧૦] માથે લે.[૧૧] (૨૫) એક લવાદની નેમણુંક વિષે, અને તેની લવાદીની હદ વિષે.

(૨૬) એક હુમલો જે શરૂઆતથીજ પુરેપુરા ક્રોધથી[૧૨] કીધેલો હોય. (૨૭) અને એક છુટે હાથે કીધેલા[૧૩] હુમલા વિષે; અને એક હથિયારને તપાસી જોવા માટે તેને સીધું[૧૪] પાછું મારવું,[૧૪] જો[૧૫] સીધું જાય એમ નહીં હોય[૧૫] તો તેના[૧૬] વપડાસમાં ફેરફાર કરવો,[૧૬] જેવો કે બાલીને[૧૭]

---

૧. પહલવીમાં વ. ૨. **હમ–અય્યારીહ.** બીજી રીતે. "જ્યારે પુખ્ત ઉમરના માણુસો અથવા સગીરો તે સગીરોપર મારે, જ્યારે તેઓ એકમેકને મદદ કરીને એમ કરે."

૩. સરખાવો ફારસીઃ દર્ ખુદ **નિશસ્તન,** "હુશ્યાર થવું." વેસ્ટઃ "નરમ પડેલું."

૪. **પેમીતુન્તન.** ૫. **લખ્વારે ખાસ્તન્** નો શબ્દાર્થ. એનો અર્થ જખમથી થયલાં અસલ દરદનો પાછો ઉભરો એમબી થાય.

૬–૬. **ગરૂબ્ મિન્ પસિમાર્ વખ્દુન્તન;** સરખાવો ફારસી ગિરૂ, "જામીન," ગિરૂ બુર્દન્ અથવા ગિરફતન્. **પસીમાર્** "જે કોઇ (વાદીએ પોતાની ફર્યાદ જણાવ્યા) પછી પોતાનો બચાવ રજુ કરે તે." ૭. **અ–તૂબાનિગિહ,** શબ્દાર્થ, "અશક્તપણું", "નબળાઇ."

૮. **ગબ્રા દાત–વાચ,** સરખાવો અવ. **દાત,** અને **વાચ** "બોલવું:" શબ્દાર્થ, "કાયદા કહેનાર." ૯. **સચિસ્ન હુમાએ યેહવૂન્ત.** કદાચ "લંબાવે." ૧૦. **રાયીનિસ્ન,** "વાપરવાનું."

૧૧. તેના વકીલ તરીકે.

૧૨. **પૂર્–તાગ્,** શબ્દાર્થઃ "પુર જોસથી દોડતું," "પુરેપુરૂં જોર ધરાવતું." સરખાવો અવ. **તચ્** "દોડવું," અથવા "મજબુત થવું."

૧૩. વાંચણુઃ **આઝાદ,** સરખાવો ફારસી **આઝાદ,** "છુટું," "સ્વતંત્ર."

૧૪–૧૪. **રાસ્ત લખ્વાર્ જહન્.** ૧૫–૧૫. **અમત રાસ્ત લા શાયદ.**

૧૬–૧૬. **બોલ્ કાર્ વર્જિસ્નીહ વર્દીનીદન્.** ૧૭. સરખાવો ફારસી **પિશન્જ** ("મસો," ચાંદુ") દાદન્.

દઝાડવા, અથવા લોકોને સજા કરવાને તે વાપરવું; (વળી) વાંકું અથવા વળેલું[1] હથિયાર રાખવું નહીં જોઇએ;[2] અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૨૮) સગીરો ગુનાહો કરે તે માટેની તેઓને શિક્ષા કરવાની હદ. (૨૯) એક શખ્સ પાસે ખુલાસો[3] માંગવા વિષે, અને તે ખુલાસાની હદ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૦) એક માણસ મરતી વખતે[4] એક ખાનગી હકીકત[5] કહે; એટલે, પોતાની[6] મીલકતની વ્યવસ્થા કરવાને[6] કહે, અને પોતાના ગુનાહોની[7] (મરણ પછીની) તોજેશ[7] સારૂં પોતાનું છેલ્લું વસીયત[8] કરે, તે વસીયત કબુલ રાખવા[9] વિષે.

(૩૧) કોઈ અણજાણ્યા[10] માણસને અચાનક[11] મારવું; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૩૨) અને એક આદમીને એક હથિયાર આપવા વિષે; અને એક ઇરાની નહિ તેવો શખ્સ, જેને[12] કાયદા સંબંધી તપાસ સારૂં પકડવામાં આવ્યો હોય[12], તેને મારી નાંખવા તે હથિયારવાલા આદમીને કહેવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૩) અને દુઃખ દેનારાઓ[13] વિષે;

---

૧. નસ્હોનીગ્ ને બદલે નસ્હોની "વળેલું," "વાંકું."

૨. વર્દીનીદન્, "બદલવું." વેસ્ટ: વ સફૂન્ ઇ વર્દીનોદન્, "અને ફેરફારનો અહેવાલ."

૩. સરખાવો અવ. પઈતિ અને ફાર્સી ખ્વાન્દન્, "સમજ પાડવી," "ઉકળાવવું," "અભ્યાસ કરવો." વેસ્ટ: પાદોખાન્, "સમજણ."

૪. બએન્ બરા વદીરિશ્નીહ્, એટલે મરતી વખતે. ૫. DP. નીશાન્, "નિશાની," "ચિન્હ." વેસ્ટ: "(a signal)," "નિશાની." અસલ હસ્ત લેખનું વાંચણ મેં અહીં બદલ્યું છે. અહીં નીહાનીગ્ ને બદલે નીહાની, "છુપું" (વીલ કે વસીયત અથવા સલ્લાહ).

૬–૬. મન્દવમ્ બરા યેહબૂન્તન્, શબ્દાર્થ, "પોતાની ચીજો આપી દેવા વિષે."

૭–૭. પતોતાગીહ્ મિન્ વિનાસ્. ૮. સરખાવો ફાર્સી અન્દર્જ કર્દન્.

૯. પદીરીશ્નીહ્.

૧૦. અન–શ્નાખ્ત, અવ. ખ્શ્ના; સરખાવો ફાર્સી શ્નાખ્તન્, "જાણવું," "પીછાણવું."

૧૧. અન–શ્નાસગ્, "નહીં જણાય તેવે વખતે." વેસ્ટ: "અચોક્કસ વખતે."

૧૨–૧૨. ઇ ઓલ્ દાદિસ્તાન્–આઓમન્દીહ્ વખ્દૂન્ત યેગવીમૂનેદ્.

૧૩. વાંચણ: ક્રૂસાયગાન્ ને બદલે ક્રૂાસાયગાન્ સરખાવો અવ. ક્રૂસાન, "નાશ," ધાતુ ક્રૂન્સા "નાશ કરવો", એ ઉપરથી "નાશ કરનારા," "દુઃખ દેનારા"; એટલે માજદયસ્નીઓને દુઃખ દેનારા. વેસ્ટનું વાંચણ: ફ્રેહ્–ગસીગાન્ અથવા ફ્રેહ્–ગશીગાન્, "હરકત કરનારા."

જેઓને એક અશો માણસથી મારી નાંખવામાં આવે; એ[1] દુઃખ દેનારા કોણ છે, અને તે કોણને વિષે[1] છે;[2] અને જયારે એક અથવા વધારે માણસોને દોસ્તો[3] તરીકે ફરમાવવામાં આવે,[3] ત્યારે તેઓએ[4] આગળ છાતીપર કે પાછળ પીઠપર તે દુઃખ દેનારાઓને મારવું;[4] અને એજ બાબત પર જેબી વધુ હોય તે. (૩૪) અને તે માણસ વિષે કે જે હથિયાર હાથમાં ધરીને એમ બોલ્યો કે;[5] "હું એક માણસ અને મેંઢાંને જોઉં છું, હું તેઓને આ હથિયારે મારીશ,[6] અને તેઓ મરી જશે;"[7] અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૫) અને જુલમગારોની વિરૂદ્ધતાને[8] લીધે, એક **મર્જપાન**[9] ની કાયદો જાહેર કરવાની વિનંતી વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૩૬) જયાં[10] અને જયારે કોઇ શખ્સ એક જીવતાં માણસને મારે છે ત્યારે તેને તે દુઃખ દે છે;[11] અને તે જીવતું માણસ જેને તે મારે છે, તે મુવા પછી તે મારનારને[12] દુઃખ દે છે; જે કોઇ મુવેલાં માણસને મારે છે, તે પોતાને જીવતાંજીવત[13] દુઃખી કરે છે;[13] અને જે કોઇ મુવેલાં માણસને આજાબ પહોંચાડે છે તે પોતાનાં રવાનને મુવા બાદ દુઃખી કરે છે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૭) લાકડું અને તેનો ગર જે નકામા[14] હોય, તે ચોક્કસ મુદત[15] જે

૧–૧. **ફ્રાસાયગાન્ મૂન્, (વ) મદમ્ મૂન્ યેવ્રૂનેદ્.**

૨. એટલે તેઓ કોણને દુઃખ દે છે, તે વિષે અહીં જણાવેલું છે.

૩–૩. **ફ્રમાયીદન્ પવન્ અઇય્યાર્.**

૪–૪. **અયૂફ્ર પવન્ પીશીહ્ વ** (બેહતર **અયૂફ્ર**) **આખરીહ્ જ્નીશન વબીદ્નાન્દ્.** વેસ્ટઃ "જયારે કોઇ એક અથવા વધુ માણસોને મદદ કરવા હુકમ આપે, અથવા તેઓએ હુમલો આગળથી અથવા પાછળથી કરવો જોઇએ."

૫. વેસ્ટઃ "તેઓ જે હથિયાર પકડે તે વિષે એમ જણાવેલું છેઃ"

૬. **પતશ્ પતશ્ મખીતૂનમ્.** એના કરતાં ફકત **પતશ્ મખીતૂનમ** બેહતર છે. વેસ્ટઃ "હું એપર મારૂં છું તેપર મારૂં છું અને તે જતુ રહ્યું." ૭. બેહતર **સજીતૂન્દ્.**

૮. એટલે, વિરૂદ્ધતા છતાં. સરખાવો ફારસી **પા**, "હરકત," "શક્તિ," "બળ."

૯. સરખાવો ફારસી **મર્જબાન્**, "દુશ્મનના મુલકની સરહદ પરનો હાકેમ," અવસ્તા **મર્જ**, "કોઇ હદપર આવી પહોંચવું," અને **પાન** "વાલી," "બચાવનાર."

૧૦. અહીં **અએધ્, હવાત્ અએધ્** ને માટે હોય, તેનો અર્થઃ "જાણવું કે જયારે કોઇ... ... ..."

૧૧. અવ. ત્બિશ્, સંસ્કૃત દ્વિશ્, "દુઃખ દેવું." ૧૨. એટલે દુઃખ દેનારને.

૧૩–૧૩. **જીન્દગ્ બીશેદ્.** ૧૪. બાળવા માટે નકામાં (અકાર). ૧૫. **વદ્ર પત્માનગ્.**

જણાવ્યામાં આવેલી છે ત્યાંહ સુધી સુકાવાને રાખવાં જોઇએ[1] તે વિષે; તે સુકાએ તેની અગાઉ[2] જો તે લાકડું અને ગર મરી જાય, તો તે બાળવાં નહીં;[3] વળી તેવું લાકડું બળતણ તરીકે ફક્ત ધમણવાળી ભઠ્ઠીમાંજ બાળવું,[4] અને તે ભઠ્ઠીના વિસ્તાર[5] મુજબ બાળવું; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૮) એક માણુસના ગુનાહ વિષે કે જે ગુનાહ માટે, તે થોડીક લાચારીના સબબથી,[6] પવિત્ર બરસમની કસોટીની[7] તોજેશ[8] થી, અને

---

૧. સુકાવા માટે રાખવાં જોઇએ. ૨. એટલે, લાકડું તદન સુકાઈ જાય તે અગાઉ.

૩. એટલે, જો તેઓ સરીને નાશ પામે તો તેઓને બીજું કાંઇ બાળવા વાપરવાં નહીં.

૪ **કૂરીહ્ જીગા**; સરખાવો ફાર્સી **કૂરહ્**, "ભઠ્ઠી;" **જીગા**, "પવન." એ **ખાલ્ડી** શબ્દ છે.

૫. **પત્માનગ્.** ૬. વાંચણુ: **પવન્ નીમર્દ્ અ-ચારીહ્-ઇચ્ યેહમ્તૂનેદ્. નીમર્દ્**નો અર્થ ઘણો ખરો "એક મોબેદનો તેનાં પંથકનો હિસ્સો" થાય છે. એ ઉપરથી "એક ભાગ," અથવા "થોડું." **અ-ચારીહ્** સાથે સરખાવો ફાર્સી **લાચારી**, અથવા **બીચારહ્**. વેસ્ટનું વાંચણુ: **પવન્ વીર્મત્** (**વીર**, "અક્કલ," અને **મઇતિ**, "વિચાર") **આચારીહ્-ઇચ્ યેહમ્તૂનેદ્**: "અક્કલમંદ વિચારનું વાસ્તવીક બહાનું (**આચારીહ્**)"

૭. વાંચણુ: **બરેસ્મન્-વરીહ્**, અવ. **બરેસ્મો-વરંઘ.** પહલવી તરજુમામાં **બરેસ્મગ્** અથવા **બરેસ્મનગ્**, અવ. **બરેસ્મન્ય**, "બરેસ્મને લગતું" ને અર્થે મળે છે. અવ. **વરંઘ**નો અર્થ **વર્-નીરંગ્** અથવા કસોટી થાય છે. એ વિષેના એશારાઓ યસ્ન, હા. ૩૩ મો, ફ. ૭; ૪૭ મો, ફ. ૬; અને ૫૧ મો, ફ. ૯ માં મળે છે. દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ માં મુજબ (જુઓ મારી આવૃતિ, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, બાબ ૪ થો, ફ. ૩-૪) અસલ એવી કસોટીઓ તેત્રીશ જાતની હતી, જેમાંની બે ઉપર જણાવી છે, એટલે **બરેસ્મો-વરંઘ**, (ઇંજેલી **બરેસ્મ**ના વપરાસ સાથે બજાવવામાં આવતી કસોટી), અને **ગરેમો-વરંઘ** (આતશ અથવા ગરમીની કસોટી.) પહલવી કેતાબોમાં, ખાસ કરીને દીનકર્દમાં, એ જે કસોટીઓ વિષે વારંવાર એશારાઓ મળે છે તે **બરેસ્મ**, આતશ, અને પાણીની કસોટીઓને લગતા છે. **દસ્તુરાન્-દસ્તુર આતરો-પાત માહરસ્પેન્દાન્**, જે **શાહપૂર** બીજાના વખતમાં થઇ ગયો છે, તે પોતાની છાતીપર પીગળાવેલું કાંસું કે પીત્તળ રેડી ગરમીની કસોટીમાંથી (**ગરેમો-વરંઘ**) ફત્તેહથી પસાર થવા માટે જાણીતો છે. (જુઓ **આફ્રીન્ગાન્ ઇ ગાહમ્બાર**, ફ. ૯). પહલવી **બરેસ્મનગ્-વર**, **બર્ગ્-ઇ-મંગ્-વરબી** વંચાય, એટલે **મંગ્** (કેફી ચીજ, સં. **માંગ**) ના પાંદડાંના વપરાસ સાથે કરવામાં આવતી કસોટી." દસ્તૂર **માનુશ્ચિહર** પોતાની **દાદિસ્તાન્-ઇ-દીનીગ્** નામની ચોપડીમાં (જુઓ S. B. E. Vol. XVIII., chap. XXXV., II., 74) એને મળતુંજ કાંઈ, એટલે ઝેરથી પસાર કીધેલી કસોટી, વિષે જણાવે છે. આ ૩૮ માં ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:-"જ્યારે કોઇ મુકરદમાના બે લડનારાઓમાંનો એક ઉતાવળે કીનાખોર થયેલો કાંઇ જલદ ઝેર પોતાની સાંમેના લડનારાને આપે, અને પોતે ઝેરનું વારણુ કરે એવો આંટો, બીજો તેને ઝેર આપે તે અગાઉ, તેના ઉતાર તરીકે ખાય, અને પોતે તે ઝેર દાબી દેવા આંટો ખાય, તે પછી તે ઝેરની અસરમાંથી સાજો થાય, અને તેનો હરીફ આંટાના ઝેરે કરીને મરી જાય." (જુઓ વેસ્ટની ફુટ નોટ ૪, પા. ૧૦૨-૧૦૩.) ૮. **વિજોદીહ** અથવા **વિજૂદીહ**, અવ. **વિ**, અને **ચર્**: સરખાવો ફાર્સી **ગુજાર્દન્**, **ગુનાહ ગુજારેશ**, "ગુનાહની તોજેશ."

બરસમની કસોટીમાંથી પસાર થઇને આતશની કસોટીમાં પસાર થવાથી પોતાના હુમલાની જરૂરયાત[1] યાને વાજબીપણાની સાબેતી[2] આપે છે, અને એજ બાબત પર જે બીજું હોય તે.

(૩૯) અને હકીમોનાં પ્રમાણીકપણું વિષે; અને તેઓએ ભલું કરવાથી[3] મળતું પુણ્ય, અને ભલું નહીં કરવાથી થતો ગુનાહ; દવાઓથી[4] થતી અસર[5] કેવી રીતની[5] હોય છે; અને મેંઢાં[6] તથા ઢોરો[6] માટે એક હકીમને બોલાવવો; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૦) એક નવો ઘોડો જેને ફાંસો નાંખી[7] પકડનારાઓએ પહાડ પર[8] પકડયો હોય તે વિષે; જો તેને પકડતાં જખમ અને ઇજા તે ઘોડાને થાય[9] તો તેને ગેરવાજબી રીતે[10] અને બેદરકારપણે[10] પકડવાનો ગુનાહ લાગુ પડે છે;[9] અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૪૧) અને કેટલાંક માણસો વિષે, જેઓને[11] માટે એક ચીજ અસંપૂર્ણ છે, કે અસંપૂર્ણ નથી, તે[12] જાણવાની જરૂર હોતી નથી;[12] જયારે તે ચીજ એક હથિયાર તરીકે અસંપૂર્ણ હોય, યા અસંપૂર્ણ નહીંબી હોય; અને જયારે તે હથિયારને લોહી રેડવા[13] માટે ફેંકવું સેહલું હોય,[13] અને તેથી એક જખમ

---

૧. અર્જાનીગોલ્, "લાયકાત," "કિંમત," અવ. અરેજ, "કિંમત." ૨. દારતન્, "ટેકો આપવો."

૩. એનો અર્થ "સારી ચાલચલણ અથવા ચારીત્ર" બી થાય, સરખાવો ફારસી ખૂપ-કેર્દાર્.

૪. દારૂગાન્, સરખાવો ફારસી દારૂ વ દર્માન્. ૫–૫. ચીગૂનીહ્ ઇ હુઇત્.

૬–૬. ગઓસ્પન્દાન્, જેમાં ભાર લઇ જનારાં જનાવરો, જેવાં કે ઘોડા, ઉંટ, બારબોરદાર, ઇત્યાદી બી સમાય છે.

૭–૭. વાંચણુ: કફ્ચ્ વબીદ્નાન્; શબ્દાર્થ, "ફાંદો બનાવનારા," સરખાવો અરબી કફ્સ, "પગથી બાંધવું," "પીંજરાંમાં બંધ કરવું;" કફ્સ, "જાળી." ફારસીમાં કફ્શ એટલે "જોડા" થાય છે.

૮. અવ. કઓફ, "પહાડ." વેસ્ટ: "એક ઘોડો જે જીનમાં (કોફ્ક,) નવો હોય તેને પૂછડી વગરનો (કુચ્ય) અને નહીં ખાતો (અ-ખવાનો) બનાવવા વિષે." પહલવી કોહ શબ્દ માટે સરખાવો ફારસી કૂહ્, "આગળ અને પાછળના જીનના ભાગો."

૯. યેહ્વૂનેદ. ૧૦–૧૦. અ-દાતીહા વ અપાહ્રીજીહા. ૧૧. પહલવી મૂન્ ને બદલે અમત.

૧૨–૧૨. લા શાયદ્ ખવીતુનસ્તન્.

૧૩–૧૩. ઓલ્ ખૂન (લોહી) આસાન (સહેલું) શરતની. અહીં શરતની નામ રૂપે મળે છે, તેનો હુજ્વારેશ કૃદંત શરતૂન્તન, "હથિયાર ફેંકવું" છે, એજ મુજબ કૃદંત યેહ્વૂન્તન્ "હોવું" પરથી નામ યેહ્વૂની મળે છે. એવું જણાય છે કે અસલ ઇરાનમાં દુશ્મનને જખમી કરવા અને મારવા માટે અણદીઠ હથિયારોનો ઉપયોગ થતો હતો. વેસ્ટનું વાંચણુ: ઓલ્ આન્ આસાની-હસ્તની, "હથિયાર તરીકે તે તેઓ માટે સગવડભરેલું છે."

થાય; અને ત્યારે ખુલ્લું જણાય નહી કે કયું હથિયાર ફેંકવામાં આવ્યું હતું, અને કોણ તરફથી; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૨) અને ભાલાની ટોંચ[1] કોઇ હથિયારમાં કેમ ઘુસાડવી તે વિષે; અને એ કે કોઇએ જયારે જમીન સખ્ત, યા નરમ, યા નહી[2] અસર થાય તેવી[2] હોય ત્યારે તે ભાલાનો કેટલો ભાગ ભોકવો; તે હથિયારને ઉંચે[3] કયારે ઉંચકવું, અને કેટલી ઉંચાઇએ; તેને ઘુમાવીને[4] પાછું કયારે મારે, અથવા ઘુમાવતી વખતે ભાલાનો વચલો ભાગ ઉપર કયારે ખેંચે; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૩) એક હુમલો, અને એવો[5] હુમલો કરતી વખતે ઘણો ખરાબ જખમ[6] કરવાના સમય વિષે; તે હુમલો કરનારે તે માટે ત્યાંજ[7] તોજેશ કરવી જોઇએ;[7] જો ચોથી વખત એવો જખમ કરે તો તેને મર્ગર્જાન્ ગુનાહગારની સજા થવી જોઇએ. (૪૪) અને કોઇને ભયંકાર અને કોઇ માર્ગ વગરની ઉજ્જડ[8] જગ્યામાં, અને હાનિકારક[9] જાનવરો[9] ની તથા ઘણાંક[10] ખરાબ જાનવરોની વચ્ચે, કેદ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪૫) એક બળદ યા ઘોડો જેનીપર કોઇ સવાર થયલું હોય, તેની પૂછડી પકડીને તેને પાછળ[11] અટકાવી રાખવા[11] વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય

---

૧. વાંચણુ: દ્દઇબુન, અસલ દર્બુન્ યા દ્રૂબુન્ નો અપભ્રંશ, અર્થ: "ભાલાની અણીઆળી ટોંચ;" સરખાવો અવ. દ્રુ (ક્રિ–દ્રુમાંનો) "ભાલો;" વ્યાકરણ મુજબ ફારસી દઇબુર્નો અર્થ: "ભાલાનો કાપે એવો ભાગ," યા "ભાલાનું માથું" થાય છે. વેસ્ટનું વાંચણુ: સે–ઓ આયિન્ "ત્રણ રીતો."

૨–૨. અ–ચાર્ગાનગ્; સરખાવો ફારસી લા–ચાર્, "નાચાર," એટલે એવી સખ્ત જગો કે જયાં કોઇથી ભાલો ભોંકી શકાય નહીં. ૩. બએન્ બાલાએ.

૪. સરખાવો ફારસી ગિર્દ યા ગર્દ, "ગોળ ફરતું," "આસપાસ ફેરવવું." અવ. વરેત, "ફેરવવું."

૫. વાંચણુ હમ–ચીગુન; સરખાવો ફારસી હમ્ચૂ યા હમ્ચૂન, "એવું" "એમ." DP. મુજબ હમ–ચિમ્ દએન વબીદુનચેન, એનો વેસ્ટનો તરજુમો "તેજ કારણને લીધે, તેઓ એક ધર્મની ક્રિયા કરે."

૬. રએશીગ્તુમ, સરખાવો અવ. રએશ, "જખમ;" શબ્દાર્થ: "ઘણીજ ખરાબ જાતનો જખમ કરે તેવું." ૭–૭. પવન્ જીવાગ તૂજીદન્.

૮. અ–વિદર્ગ, "નહીં પહોંચાય એવી," પહલવી વિદર્ગ, "રસ્તો," અવ. વિ ને તર, "પસાર કરવું."

૯–૯. પ્રકૃસ્તરાન્. ૧૦. ચન્દીહ, "અગણીત સંખ્યા." વેસ્ટ: "હાનિકારક જાનવરોનું ટોળું."

૧૧–૧૧. લખ્વાર્ દાસ્તન્.

તે. (૪૬) અને ભયંકાર દેખાવો અને જાદુગેરોનાં મંત્રો વિષે; અને તેજ બાબતપર જે બીજું હોય તે.

(૪૭) અને એક હલવાન,[૧] યા મેંઢું,[૨] યા ઢોર, યા ધર્મ ક્રિયા[૩] માટે દામ મેળવવા કાજેના વાદીના દાવા[૪] વિષે, જ્યારે ફ્રર્યાદી એક, યા બે, યા ત્રણ, યા ચાર, યા ઘણા હોય; કેવી રીતે જવાબદારને[૫] સમનથી બોલાવવો,[૫] અને તેને[૬] માટે કેટલો વખત નેમેલો છે[૬] તે વિષે. (૪૮) જ્યારે ચોરી વિષે મતફેર[૭] હોય, અને લૂંટનો એકરાર[૮] કીધો હોય; અથવા લૂંટ વિષે મતફેર હોય, અને ચોરીનો એકરાર કીધો હોય; અને જ્યારે માણસની જીંદગીને ઇજા કરવા વિષે મતફેર હોય, અને ઢોરની જીંદગીને ઇજા કરવાનો એકરાર હોય; અથવા ઢોરની જીંદગીને ઇજા કરવા વિષે મતફેર હોય, અને માણસની જીંદગીને ઇજા કરવાનો એકરાર હોય; જ્યારે ચોરી અને લૂંટ વિષે મતફેર, અને માણસની અને ઢોરની જીંદગીને નુકસાન કરવાનો એકરાર હોય; અથવા માણસની અને ઢોરની જીંદગીને હાનિ પહોંચાડવા વિષેનો મતફેર, અને ચોરી અને લૂંટનો એકરાર કીધો હોય, તે વિષે. (૪૯) અને જ્યારે વાંધો અમુક ભાગ વિષે હોય, અને એકરાર બીજી જાતના અમુક ભાગ વિષે હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોકકસ ભાગ માટે, અને એકરાર બીજી જાતના વધારે ભાગ સારૂં હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોકકસ ભાગ માટે, અને એકરાર બીજી જાતના ઓછા ભાગ માટે હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોક્કસ ભાગ વિષે, અને એકરાર તેજ જાતના વધારે ભાગ સારૂં હોય; અને એજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

---

૧. અવ. **અસ્પરેનનો** પહલવી તરજુમો **અન-સ્પૂરીગ્**, "પુખ્ત ઉમરનું નહીં;" બાજો અર્થ દેર્મનાં સીક્કા જેટલી કિંમતનું. અવ. શબ્દ **અસ્પેરેન** એક સીકકાનું નામ છે.

૨. સરખાવો અવ. **અનુમય**. ૩. વાંચણુઃ **નીરંગ**. વેસ્ટનું વાંચણુઃ **વીરોઇ** "માણુસ."

૪. **પેશીઆરીહ્**, "તોહોમત," "ફ્રર્યાદ." ૫-૫. **પસીમાર્ અવીહુનસ્તન્**.
૬-૬. **વ જિમાન્ ચન્દ ચેહવૂનેદ્**.

૭. **અન-બસાનીહ્**, "વાંધો," "તકરાર;" સરખાવો ફ્રાર્સી **બસાન**, "સરખું," "મળતું," એ ઉપરથી **અન-બસાન્**, "જુદું પડતું."

૮. સરખાવો ફ્રાર્સી **ખુસ્તૂ**, "એકરાર કરતું."

(૫૦) તે શિક્ષકના[1] ગુનાહ વિષે, જે પોતાના ચેલાને મદદ કરતો નથી;[1] અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૫૧) અને જેણે[2] બીજાની ચીજો ચોરી હોય તેને પકડીને[2] જડજો આગળ ઘસડવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૨) વળી આએ કે, જયારે કોઇ ભલા શખસપર દુઃખ આવી[3] પડે,[3] ત્યારે તે દુઃખમાંથી તેને પુરેપુરો ખેંચી[4] કાઢવા[4] દરેક જણે એવી રીતે વર્તવું કે જાણે તે દુઃખ તેની પોતાનીપરજ આવ્યું હોય. (૫૩) અને જયારે એક ભલા માણસને કીનાથી[5] મારવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તે મારનાર પાસે બદલો લેવા સારૂં દરેક જણે એવી રીતે વર્તવું કે તે માર તેના પોતાપરજ પડયો હોય. (૫૪) અને વળી આએ કે, જયારે તેને કાંઇ ભય હોય નહીં ત્યારે દરેક શખ્સે મદદ કરી શકવું[6] એ નિર્દોષને મદદ કરવા જેવું છે; માલમતા જે તેવા નિર્દોષની પાસથી લઈ જવામાં આવી હોય, તે જો તેઓ ચોરો પાસેથી એક હાસ્ર[7] પછી પાછી[8] લાવે નહીં,[8] તો તેઓ જે લોકો તે લઇ ગયા હોય તેઓની માફકજ ગુનેહગાર ગણાય, અને તેઓને તોજેશ કરવી પડે.

(૫૫) અને તેને આપવામાં આવેલા પૈસા[9] અને કપડાંમાં, અથવા તેની બીમારીમાં[10], અને તેના ઉપાયો કરવા[10]માટે, એક ઇરાની[11] અને એક પરદેશી ચોર[11] વચે કીધેલી પસંદગી[12] વિષે. (૫૬) અને એક ઇરાની નહીં

૧–૧. અન-અઇચ્યારીહ્ ઇ રદ્દ ઓલ્ હાવિસ્ત્, શબ્દાર્થ: "શિક્ષકની ચેલાને મદદ નહીં કરવી."

૨–૨. શબ્દાર્થ: "બીજાની ચીજોના ચોરને પકડવું."

૩–૩. મદમ્ મદ્ દ્ યેગવીમૂનાદ્. ૪–૪. બરા દેશ્નૂનાં. ૫. અવ. કએન, "દ્વેષ," "કીનો."

૬. તૂબાનીહ્ ને બદલે તૂબાની.

૭. અવ. હાથ્ર; એનો અર્થ ફ્રહાંગ્ ઇ ઓઈમ્ અએવગ્ મુજબ લાંબામાં લાંબો દહાડો ૧૨ હાથ્ર અથવા ચોવીશ કલાકનો છે, એટલે એક હાથ્ર બે કલાકનો વખત હોઈ શકે. વેસ્ટ મુજબ એક હાસ્રનો સરાસરી વખત એક કલાક ને વીસ મીનીટનો છે.

૮–૮. લખ્વાર્ યેહીત્યૂન્તન્ લા વબીદૂનયેન્.

૯. વાંચણુ દેરમ્, એ એક ઇરાની રૂપાંના સીક્કાનું નામ છે (હિંદુસ્થાની બે આનીની કિંમતનો). અહીં એ બોલ પૈસા માટે વાપરવામાં આવ્યો છે. વેસ્ટનું વાંચણુ: સર્ં, "થંડું."

૧૦–૧૦. વેસ્ટ: "બીમારી તથા ઉપાયો કરાવતાં."

૧૧–૧૧. દૂજ્ ઇ અઇરે વ અન-અઇરે. વેસ્ટ: "દેશી અને પરદેશી ચોરોની."

૧૨. વિચીન, અવ. વિ, અને ચિ, "ચુંટવું."

હોય તેવા પરદેશી આદમીના હાથોને,[1] પાણી અને આતશથી દૂર[2] રાખવા,[2] અને બીજાનાં કપડાં[3] લોહીથી ખરડવાથી[3] દુર રાખવા, અને બીજાને હેરાન[4] કરવાથી[4] તે હાથોને દૂર રાખવા[5] કાજે, અને નહીં[6] કે કોઇ બીજા કારણ સારૂ,[6] બાંધવામાં[1] આવે છે તે વિષે. (૫૭) એ લડનારાઓમાંના પહેલા મારનારને,[7] તેનો[8] માર જેવો જણાય તેવોજ,[8] દૂર[9] નહી કરવાના[9] ગુનાહ વિષે. (૫૮) પતેતથી[10] થતી શાંતિના[10] શિક્ષણ વિષે, અને તે સારૂં મોટી સત્તા ધરાવનારાં આદમી સાથે સંબંધ[11] રાખવાની જરૂર;[11] વળી જયારે તે શાંતિ કમજોર આદમીની પતેતથી તેની સાથે સંબંધ[12] બરપા કરાવે છે;[12] અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે વિષે.

(૫૯) એક મોતની શિક્ષાને લાયક થયેલાં માણસથી ઘણાં[13] ડહાપણથી[13] પોતાની જીંદગીને જાળવવા કાજે તેને જવાબ કેમ વાળવો તે વિષે; અને તેને એમ રાખવાનું કારણ, અને એમ કેવી રીતે રહેવું, તે વિષે; અને એજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૬૦) અને જયારે લોકો અશો માણસ વિષે પુછપરછ કરે ત્યારે કેમ જવાબ આપવો, જયારે તેને[14] કોઇ ઓળખતું હોય[14], અને જયારે તે કોણ છે તે કોઇ નહીં જાણતું હોય ત્યારે. (૬૧) અને એક શખ્સ કેવી રીતે એક હથિયાર લશ્કરોના[15] સરદારોને,[15] તથા સર-

---

૧-૧ દસ્ત્ આ-ગરૂબ્; સરખાવો અવ. આ-ગરેવ, "પકડવું," "બાંધવું;" ફારસી, ગિરફ્તન્.

૨-૨. બરા પાહ્‌રીજ્. ૩-૩. ખૂન્ ખાજ્; સરખાવો ફારસી, ખાજ્ "કપડાં," યા "ધુળ." એ ઉપરથી શબ્દાર્થ "લોહીનાં કપડાંથી," અથવા "લોહીથી ખરડાવાથી." વેસ્ટ, "લોહી," "કચરાથી." ૪-૪. સરખાવો ફારસી, આસિબ્, "હરકત." ૫. પાહ્‌રીજીદન્.

૬-૬. લા હાન્ ચિમ. ૭. પેશ્-જ્હાર્. ૮-૮. હમ ચિગુન્ અજશ્ જ્દારીહ્ ખદીતુનીહેદ્. ૯-૯. અન-આવાજ દારિશ્નીહ્.

૧૦-૧૦. પતિત્ આસ્તીહ્, અવ. આખ્શ્તિ, એટલે પતેત કરવાથી મળતી મનની શાંતિ.

૧૧-૧૧. બન્દ્ અર્જાનીગીહ્. ૧૨-૧૨. પત્વસ્તન્ દેશુનાં.

૧૩-૧૩. પવન્ મસ્-દાદીસ્તાનીહ્. એનો અર્થ: "ધર્મની જબરી લાગણીથી' એમબી થાય. વેસ્ટ: "મોટાં ડહાપણથી."

૧૪-૧૪. અથવા, "જયારે કોઇ જાણતું હોય કે તે કયાં છે."

૧૫-૧૫. હ્એનીન્-પતાન, સરખાવો અવ. હ્એન, "લશ્કર," અને પઇતિ "સાહેબ,"

હદપરના હાકેમો[1] જેઓ ખરેખર કીર્તિવાન[2] છે તેઓને રજુ કરે, તે વિષે.

(૬૨) ખાસ સત્તાથી[3] એક તીર એક **મર્ગર્જાન્** (મોતની શિક્ષાને પાત્ર થયેલાં) માણસપર ફેંકવા વિષે, જે માણસને એવા કોઇ શખ્સના હાથમાં સોંપવામાં આવ્યો હોય કે[4] જેના કબજામાં **મર્ગર્જાન્** લોકોને કતલ કરવાને સોંપવામાં આવતાં હોય[4]; તે **મર્ગર્જાન્** (તેવી વખતે) મોટેથી[5] બૂમો પાડે છે,[5] અને લોકોનાં ટોળાંની[6] વચ્ચે દોડી જાય છે, કે તેઓ તેને મદદ કરે, પણ ખરેખર તેઓ તો તેને કમજોર કરી નાંખે છે,[7] જયારે તે ત્રણ વાર ગુનાહની તોજેશ કરે છે ત્યારે તેને જલ્લાદને પાછો તેઓ આપતા નથી, તે વિષે. (૬૩) અને એક **મર્ગર્જાન્** જેને કોઇ મોટી ક્રીયામાં હાજર[8] રહેવા દેવામાં આવે છે[8] તે વિષે; જયારે બીજા એક **મર્ગર્જાન્** કે જેનેબી આગળ એવી[9] ક્રિયામાં હાજર રેહેવા દીધો હતો[9] તે વિષે મુસ્તકીમ શાક્ષિ લોકો આપે છે; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે વિષે. (૬૪) જાદુગરી વિષેની, અને એક અશો[10] માણસને મારી નાંખવા[10] વિષેની ગવાહી વિષે; એટલે તે કેટલી[11] હદ સુધી[11] ખાત્રી ભરેલી[12] અને માનવા લાયક[13] છે. (૬૫) જાદુગરીનો

---

૧. **મર્જ્-પાન**. અવ. **મરેજ્** "સરહદ" અને **પાન**, "રક્ષણ કરનાર." ફારસી **મર્જ્બાન**.

૨. **હુ-ગદા**: વેસ્ટ: "પ્રતાપી." ૩. **દસ્તોબરીહા**, શબ્દાર્થ: "સત્તા સાથે."

૪-૪. **લખ્વાર્ ઓલ્ અધશ્ મૂન્ મર્ગર્જાન બએન્ કર્દ**.

૫-૫. સરખાવો ફારસી **લાબહ્**, "બૂમ," "પોકાર;" અથવા, "હિમ્મત વગરનું," એટલે "મર્ગર્જાન હિમ્મત વગરનો થાય છે." વેસ્ટ: "કાલાવાલા કરે છે."

૬. વાંચણુ: **ગુરૂહ્**; સરખાવો ફારસી ગુરૂહ. વેસ્ટનું વાંચણુ: **દર્નાઇ**, તરજુમો "અંતર (distance)ની વચ્ચે જાય છે."

૭. **પદીરાનીનેન્દ**. "તેઓ તેને ગભરાવે છે અથવા નબળો કરે છે."

૮-૮. **દાશ્તગ્**, શબ્દાર્થ: "તેમાં તેને રાખવામાં આવે છે."

૯-૯. એટલે કે, એવી ક્રિયામાં અગાઉ હાજર હતો.

૧૦-૧૦. **યશરૂબ્-ગનીહ**; સરખાવો અવ. **અશવ**, અને **જન્**, "મારવું."

૧૧-૧૧. શબ્દાર્થ: "કેટલાં માપમાં." અવ. **પઇતિ**, અને **મા**, "માપવું."

૧૨. પહલવી **અએવ-વર્** ઉપરથી **અએવર્** બન્યો છે; શબ્દાર્થ: "એકજ માન્યતા યા મતવાળો."

૧૩. **વર્-આઓમન્દ**, અવ. **વર્**, "માનવું." બીજો અર્થ: "કસોટીમાંથી પસાર થવા લાયક;" સરખાવો અવ. **વરંઘ્**, "કસોટી;" એ ઉપરથી એનો અર્થ, "**શકમંદ**"બી થાય. વેસ્ટનો અર્થ એજ છે.

લખ[1] ધરાવવા વિષે, અને બીજાને ઇજા[2] કરવા[2] વિષે; અને એક શખ્સે જાદુઇની[3] કરામતથી[3] બીજો જે **મર્ગર્જાન** માણસ છે, તેનું મરણ નીપજાવવું; અને તેજ બાબત પર જેબી વધુ હોય તે વિષે.

બાબ ૧૯ મો.

નીકાદૂમ નસ્ક.

---

(૧) નીકાદૂમ નસ્કના પાંચમા વિભાગમાં ચોવીસ બાબતો[4] છે; એક હથિયાર સાથે, અને કીનો[5] લેવાની મતલબ[5] સાથે, એક માણસનું તૈયાર થવું, અને બીજા આદમી સામે તેના આગળ વધવા વિષે; અને વળી જયારે તે એક ઢોર પકડે, અને તેની પર એક જીન[6] બાંધે[6], અને તેપર બેસે, લગામ[7] હાથમાં પકડે, અને સવારી કરતો આગળ જાય;[8] તે સાથે એ કે, જયારે તે ત્યાં હરીફની આગળ પુગે ત્યારે તે માણસ તે હરીફને કે બીજા ધણીને મારે; અને તેજ બાબતપર જેબી બીજું હોય તે.

(૨) અને જયારે બે માણસો એક અશો માણસને મારવા કે રસ્તે[9] ધાડ પાડવાનો[9] મનસુબો[10] કરતા હોય, ત્યારે એક શખ્સે શું કરવું જોઇએ તે વિષે; અને તે અશો આદમીના શ્રાપ[11] વિષે, અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૩) બે શખ્સો જેઓ રસ્તે[12] સાથે જતા હોય,[12] તેમાંથી એક જણ જો અશો માણસને મારે તો કોઇએ શું કરવું તે વિષે; અને તેમાનાં બીજા જણ વિષે, જયારે તે બીધેલો કે નહીં બીધેલો હોય. (૪) જો એક **મર્ગર્જાનની**

---

૧. **મદમ જુશારમ** (અવ. જુશ, "ચાહવું") ઇ **ઓલ્ યાતૂગીહ્ બૂર્દન.**

૨–૨. વાંચણ: ખૂસ્તન, "જખમ કરવો." વેસ્ટનું વાંચણ: ખન્દીદન, "હસી કાઢવું."

૩–૩. **પવન યાતૂગીહ્.** ૪. **માદીગાન.** ૫–૫. **કીન્ મીનિશ્નીહ્.**

૬–૬. **જયનીનેદ્**, શબ્દાર્થ: "જીન નાખે;" સરખાવો ફારસી જીન **નિહાદન.**

૭. વાંચણ: **સેન્જેમ**, સરખાવો અવ. **થન્જ**, "લગામ." વેસ્ટનું વાંચણ: **અયોખમ.**

૮. **સજીતૂનેદ્.** ૯–૯. રાહ્–દારીહ. ૧૦. **હમ–પૂર્સગીહ્**, શબ્દાર્થ: "મસલ્લત કરતા"; પૂર્સગીગ્ ને બદલે પૂર્સગીહ્.

૧૧. **લખ્વાર્ સ્તાયિશ્નીહ્**, "વખાણુથી ઉલટું," "ધીક્કાર," "શ્રાપ."

૧૨–૧૨. **હમ–રાસ્**, સરખાવો ફારસી **હમ–રાહ્**, "સાથે જતા મુસાફરો."

સારવાર કરવાની જરૂર હોય[1] તો તેને જાળવવા વિષે,[2] જોકે ફર્યાદી[3] તે કામની[4] સામે થાય;[4] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૫) અને જયારે સાક્ષી તથા જડજ **મોબદાન્-મોબદ્**, એટલે વડો દસ્તુર, હોય ત્યારે વાદી અને પ્રતિવાદી તરફથી કાયદાઓ[5] યા ચુકાદાઓના સંગ્રહમાંથી શાહદતો ટાંકી બતાવવાની[5] જરૂર નથી તે વિષે; અને **મોબેદાન્-મોબેદ**ના ચુકાદાપરનો વિશ્વાસ,[6] જે તેઓ પોતાનાં જ્ઞાન અને ગવાહીથી ધરાવે છે, જોકે[7] વળી શારીરીક સજા ત્યારે કરવામાં આવતી નથી;[7] અને વળી જયારે શારીરીક સજા કરવામાં આવે છે ત્યારે બીજાઓના ચુકાદાઓ પર રહેતી વિશ્વાસની ગેરહાજરી વિષે; જોકે જડજ કાયદાઓ અથવા ચુકાદાઓ જાણતો હોય તોબી વાદી તથા પ્રતિવાદીને કાયદાઓના સંગ્રહમાંથી એશારાઓ ટાંકવાની જરૂર. (૬) અને કાયદા[8] વિરૂધ્ધ[8] બે મારામારી કરનારાઓ વિષે, જયારે તેમાંથી એક જણ જખમ[9] કરે છે[9] ત્યારે બન્ને સાથે[10] ગુનેહગાર[10] થાય છે; જેથી બીજાને[11] પણ લોકો **મર્ગર્જાન** ઠરાવે છે.[11] (૭) અને એક દેશમાં સાથે[12] મુસાફરી કરનારાઓના[12] ખોરાક[13] વિષે, અને તેઓનું[14] પાછું ફરવું;[14] અને તેજ બાબતપર જેબી બીજું હોય તે.

---

૧. સરખાવો ફારસી **દર્ બાયદ્**.

૨. એટલે, જો એક **મર્ગર્જાન્** બીમાર હોય, અને દવા અને સારવારની જરૂર હોય, તો તેને નહીં મારવા વિષે. ૩. **પેશીમાર**, "વાદી." ૪-૪. **જવીદ્ દાદિસ્તાન્**, "જુદાં મતનો હોય."

૫-૫. **મિન્ તનૂ ઇ દાદિસ્તાન્ ગૂફ્તન્**. વેસ્ટ: "કાયદાના સાર વિષે."

૬. **વાવરીહ્ વબીદૂનયેન્**, સરખાવો ફારસી **બાવર્ કર્દન્**, "માનવું."

૭-૭. **અમત્-ઇય્ પવન્ તનૂ લા વિજૂર્દન્**, શબ્દાર્થ: "જયારેબી શરીર મારફતે તોજેશ કરવાની નહીં હોય ત્યારે." સરખાવો **વિનાસ્ વિજારિશ્ન્**, "ગુનાહોની તોજેશ કરવી."

૮-૮. **અ-દાદિસ્તાન્**. ૯-૯. વાંચણ: **સશ્તન્**, DM. માં છે તે મુજબ; સરખાવો સંસ્કૃત શસ્, "જખમ." વેસ્ટનું વાંચણ: **સીખ્તન્**, "ખરાબ જીંદગી ગુજારવી."

૧૦-૧૦. **હમ-વિનાસ્**. ૧૧-૧૧. **અએવગ્ મર્ગર્જાન્ વબીદૂનયેન્**, શબ્દાર્થ: "બીજાને તેઓ **મર્ગર્જાન્** બનાવે છે." એટલે જો બે જણા કોઇ સાથ મારામારી કરતા હોય, અને એકજ જણ કાતીલ ઘા કરે, તોપણ બેઉ જણા **મર્ગર્જાન્** થાય છે.

૧૨-૧૨. **હમ-રાસીગ્** ને બદલે અહીં **હમ-રાસીહ્** વપરાયલો છે.

૧૩. **પિશૂ**, સરખાવો અવસ્તા **પિતુ**, **પિથ્વ**, "ખોરાક." એ શબ્દ દીન્કર્દ, વૉલ્યુમ ૧૪ મામાં આ અર્થે વારેઘડીએ વપરાયલો છે.

૧૪-૧૪. **અફ્રશ્ બરા વશ્તન્**, સરખાવો ફારસી **ગશ્તન્**. વેસ્ટ: "સાથે મુસાફરી કરવા માટેની સામગ્રીઓ વિષે, અને તે સામગ્રીઓ ને આગળની માફક પાછી તૈયાર રાખવા વિષે."

(૮) અને મેજીસ્રેટોને સજા[1] કરાવવા વિષે;[1] મેજીસ્રેટ નહીં હોય તેવાઓની મેજીસ્રેટોને મદદ,[2] તેઓને[3] આવી સજામાંથી છોડી દેવામાં[3] મેજીસ્રેટોની મદદ; તેજ મુજબ એક મારની બાબતમાં થયેલી જુસ્તેજુઇ માટે ભેગો વિચાર કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી બીજું હોય તે. (૯) જે માણસોએ કાંઇ ગુનાહ કર્યો હોય તેઓને સજા[4] નહીં થવા[4] વિષે, જ્યારે તેઓનાં નજદીકનાં[5] સગાંઓને[5] પકડવાં ફરજ્યાત છે; તે સગાંઓ કેટલી હદ સુધી તે ગુનાહમાં સામેલ છે (તેની તપાસ કરવી, પણ) તેઓને નિર્દોષ[6] ગણવા નહીં;[6] અને તેઓને કેમ બાંધવાં, અને તેઓ ઉપર સખ્તી[7] કેમ ગુજારવી[7], અને તેઓ તરફથી કેવી તોજેશની માગણી કરવી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૦) અને શકિતવાન યા દોલતમંદ આદમી જે ગુનાહ કરવામાં મોજ[8] મેળવે છે તે વિષે; જ્યાં તેની[9] ખાસ લાયકાત હોય, અને તેની લાયકાતનો સબબ;[9] અને શકિત વગરનાં વિષે, જ્યાં તેની ખાસ નાલાયકાત હોય, અને તે નાલાયકાતનું કારણ; અને એક પુણ્યનું કામ એક[10] શકિતવાળા માણસ પરથી તેવાજ બીજા શકિતવાળા માણસ પર[10] ફેરવવાનો ગુનાહ, અને એક નબળા પરથી તેવાજ બીજા નબળા શખ્સપર ફેરવવાનો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી બીજું હોય તે.

(૧૧) અને એક ફર્યાદ[11] વિષે, જે વાદીએ પુરવાર[12] કરવી જોઇએ; અને જેની સામે પ્રતિવાદીએ લડવું[13] જોઇએ;[13] અને કાયદા મુજબનો અહેવાલ[14] આપવાના[14] વખત વિષે; જ્યારે પ્રતિવાદી દેખાવ દેતો

૧-૧. **મદમ્ તુજાનિશ્ન-આઓમન્દીહ્.** ૨-૨. **અઇય્યારીહ્** ને બદલે **અઇય્યાર્.**

૩-૩. **અતૂનિશ્ન ઈ લદેના-શાન્ ઓલ્ ઓલાશાન્.**

૪-૪. **અ-તુનિશ્નીહ્,** "ખરા ગુનેહગારોને સજા નહીં કરવી."

૫-૫. સરખાવો અવ. **નબાનજિદ્દસ્ત,** "નજદીકનાં સગાંઓ."

૬-૬. **અ-વિનાસ્રૂ દારતન્ લા શાયદ્.** ૭-૭. **સખ્તીનીદન્.**

૮. સરખાવો અવ. **હુવાથ,** "સુખ," "સગવડ."

૯-૯. એ લખાણમાં એમ ઉમેરી શકાયઃ **માદગ્વર્ અર્જાનીગીહ્** ઇ **તુબાનીગીહ્ વ ચિમ્** ઇ **અર્જાનીગીહ્** ઈ **તુબાનીગીહ્.**

૧૦-૧૦. એમાં એમ ઉમેરી શકાયઃ-**મિન્ અએ ઈ તુબાનીગાન્ ઓલ્ અએ** ઇ **તુબાનીગાન્.**

૧૧. **પેશીમારીહ્.** ૧૨. સરખાવો ફારસી **સામાન,** "કારણ," "સમજણ," અથવા "તૈયારી." એ ઉપરથી, "ફર્યાદ જે તૈયાર કરવાની હોય તે વિષે."

૧૩-૧૩. **પઈતી,** "સામે," અને કર. ફારસી **પએકાર,** "વિરૂદ્ધતા," "તકરાર."

૧૪-૧૪. **ઓાલ ગુબ્ વબીદૂન્તન;** સરખાવો ફારસી ગુ યા **ગુઈ.**

નથી, અથવા તે આવે છે પણ કજીયો[1] ચલાવતો[1] નથી; વાદી અને પ્રતિવાદીના કેટલાક વિચારો;[2] કજીયો મુલતવી રહયો હોય તે વખતનાં અંતરમાં[3] મુકરદમો તૈયાર કરવાની મુદત; બચાવ કરેલાં,[4] તથા હિમ્મત હારી ગયલાં[5], વાદી અને પ્રતિવાદી, અને તેઓની પાયમાલી;[6] અને ચુકાદો[7] આવે તેટલાં[7] વાદીના પૈસાનું[8] ખરચાઇ જવું,[9] અને ચુકાદો અપાતાં બીજી રીતે તેની ખોરાકીનુ ચાલુ રહેવું. (૧૧ક) એક સ્ત્રી વિષે કે જેણી એક પરણેલી ઓરત તરીકે ખાસ હકો ધરાવતી હોય,[10] અને કાયદાસર[11] પોતાના ધણીની ફર્યાદ ચલાવે,[11] અને ધણીને ફર્યાદ ચાલતી હોય

૧-૧. કાર્ રાયીનીદન, શબ્દાર્થ: "કામ ચલાવવું."

૨. વાંચણ: હુન્દિશીહા ને બદલે હુન્દિશીહ્; અવ. હુમ અને દીસ્, "જોવું;" "ખ્યાલ કરવો;" ફારસી અન્દીશીદન, "વિચારવું." એનો અર્થ: "વાદી અને પ્રતિવાદીના કેટલાક ખ્યાલો" બી થાય. વેસ્ટનું વાંચણ: ખ્વેશીહ્, "ખાસ્યતો."

૩. બએન્ પરીર્; સરખાવો ફારસી પરીરહ્, "વખતનો અંતર," "હરકત," "ગયા પરમ દહાડાનું" (સ્ટાઇન્ગાસ).

૪. વાંચણ: નિપાત, સરખાવો અવ. નિ-પા, "બચાવવું." વેસ્ટ: વ પાદ્, "મજબુત બનતું," ફારસી પાદ્ નો અર્થ "મજબુત," "ટકાઉ" બી થાય છે.

૫. અવી-અમાવન્દ્, શબ્દાર્થ: "હીંમત અથવા શક્તિ વગરનું," અથવા "નાસીપાસ થયેલો" વાદી કે પ્રતિવાદી.

૬. અઇરિખ્તગીહ્ પતશ્, સરખાવો અવ. ઇરિખ્ત "પાયમાલી," "નાશ;" ધાતુ રિચ; એ ઉપરથી "નાસીપાસ થયલા વાદી કે પ્રતિવાદીની તેમાં પાયમાલી."

૭-૭. વાંચણ: માત્ ઈ બએન્; સરખાવો અવ. મઇતિ, "વિચાર," "ચુકાદો;" વેસ્ટ : માત, "એક મરણ નીપજાવે એવો ફટકો." ૮. દારિશ્ન, "પાસે હોય તે," "મીલકત."

૯. પાદીરાનીનીદન્, "સુકાવી યા ખપાવી નાંખવું." સરખાવો પહલવી પાદીરાન્-શુસ્ર, અવ. પઇરિશ્ત-ખ્શુદ્રો (વંદીદાદ, ફ. ૩ જી, ફ, ૧૯-૨૦) ને તરજુમો "એક માણુસ જેની મની સુકાઇ ગઇ હોય," અને પહલવી પાદીરાનીનેદ્, અવ. પઇરીશ્તયેઇતિ નો તરજુમો છે. (વંદીદાદ્, ફ. ૧૮ મી, ફ. ૬૩.)

૧૦. વાંચણ: પાતખ્શાએ-ઇહા; એટલે, પાતખ્શાહ્-જન્ યા શાહ-જન તરીકે; જેણી પોતાના ધણી સાથે પોતાનાં માબાપની મરજીથી પરણી હોય, અને જેણી ચકરજન કે ખુદશ્-રાએ-જન નહીં હોય. અસલ ઇરાનમાં એક પાતખ્શાહ સ્ત્રીને પોતાના ધણીનો "કેસ" એક જરથોસ્તી કોર્ટમાં ચલાવવાનો હક હતો.

૧૧. વાંચણ: નીશા ઈ પાતખ્શાએ દાતગ્શોએ પેશીમારીહ્ કર્દન્. દાતગુશોએ ને એક કાયદાસરનો ધણી લેતાં આ અર્થ થાય, "એક સ્ત્રી, જેણી ખાસ હક ધરાવતી હોય, તેણી પોતાના કાયદાસરના ધણીની ફર્યાદ ચલાવશે, અને ધણીને ફર્યાદ વિષે ખબર આપશે."

તેની ખબર આપે; જયારે[1] એમ જણાય કે તેણીના ધણીના પૈસામાં તેણીની કાંઇ મીલકત નથી,[1] તો તેમ છે કે નહિં તે મુકરર કરવા શાક્ષિઓ[2].. હોવાની જરૂર;[2] અને તેજ બાબતપર વધુ જેબી હોય તે.

(૧૨) તાજેશ[3] કરનારાંઓ[3] માટેની કસોટી વિષે, જેઓ પવિત્ર **બરસમની**[4] કસોટીમાંથી[4] પસાર થતાં હોય, અને જેઓ ગરમ ચીજોની કસોટીમાંથી પસાર થતાં હોય, તેઓ દરેક[5] જુદાં જુદાં તે કસોટીમાંથી પસાર થતાં પવિત્ર થયલાં ગણાશે,[5] અને દરેક જુદાં જુદાં જૂઠાંથી[6] વેગળાં છે એમ ગણાશે; જયારે તેઓ[7] પોતાની સ્થીતીને લાયકની નહીં[7] પણ બીજાની સ્થીતીને લાયકની કસોટી માંગે ત્યારે શું કરવું તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૧૩) સાક્ષીની હદ વિષે, અને તે હદની જરૂરયાત[8] હોવાનાં કારણ;[8] જે કોઇ ગવાહી વગરનો હોય તે નકામો[9] છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૪) કસોટીથી જણાયલાં પરિણામ ઉપરથી આપવામાં આવેલાં મતની આસ્યત[10] વિષે; અને કુદકો[11] મારીને એક કસોટીપરથી પસાર થવું[11] તે વિષે; કેટલા જણે તેપર તપાસ રાખવી જોઇએ; કસોટીમાં આગળથી આવનારા[12] અને પાછળથી આવનારા[13] માટેના વખતની[14] ગોઠવણ;[14] અને તેમાં[15] બોલવું, લખવું,[16] અને તેનાથી થતી

૧–૧. **અમતશ્ ખ્વીશીહ્** (મીલકત) **મન્દવમ–ઇચ્ મન્દવમ બએન્ જફ્ ચબુન્ લા પએતાગ્.** **ખ્વીશીહ્**નો શબ્દાર્થ: "જે કાંઇ પોતાનું હોય તે."

૨–૨. **પવન્ ગઓકાયીહ્ શાયીહન્**, શબ્દાર્થ: "ગવાહી માટે તેની જરૂર છે," યા "ગવાહી માટેની મીલકત." ૩–૩. **વિજોર્દાન્**. ૪–૪. જુઓ મારી ફુટનોટ ૭, પા. ૬૨ મું.

૫–૫. **પાક્ જયશાન્ જવીદ્ જવીદ્.** ૬. **અ–દ્રુજીગ્** ને બદલે **અ–દ્રુજીહ્.**

૭–૭. **લા જફ્ ઇ બએન્ નફ્શા પાયગ્** (પદવી). ૮–૮. **ચિમ્ ઇ શાયીહન્ રાએ.**

૯. **લા શાયીહન્.** ૧૦. વાંચણ: **અએદ્ની.** DM. **હઇત–ઇ**, "–ની હસ્તી." વેસ્ટ: "–ની સચાઇ."

૧૧–૧૧. **ઓલ્ વર્ સિસ્ વજ્હુન્તન્;** સરખાવો ફારસી **સિસ્**, "કૂદકો મારવું," "કૂદવું." વેસ્ટ: **ઓલ્ વર્ ગાસ્ વજહુન્ત;** "કસોટીની જગાએ જઇ." **સિસ્** બોલ ફારસી **સીજ્**ને મળતો બી હોય, એટલે "મજબુત;" જેનો તરજુમો: "કસોટી પરથી જોસથી પસાર થવું."

૧૨. **પેશ્–મદાર.** ૧૩. **આખર્–મદાર.** ૧૪–૧૪. **જિમાન્ વખીદ્ન્ત.**

૧૫. એટલે કસોટીમાં. ૧૬. વાંચણ: **નિપિશ્ન** યા **નિવિશ્ન.** એ **વ પન્દાન્**, "અને શીખામણો," બી વંચાય, સરખાવો ફારસી **પન્દ્**, "શીખામણ;" અથવા **વપિશ્**, અવ. **પિતુ**, "ખોરાક." વેસ્ટનું વાંચણ: **વ યજિશ્ન**, "અને ક્રિયા."

ઇજા,[૧] અને તેની જુદી જુદી જાતની[૨] સખ્તીઓ; અને જે શરીરના ભાગો પર કસોટી બજાવવામાં[૩] આવતી હોય[૩] તેઓની સંભાળ કેમ લેવી; તેઓની જાળવણી સારૂં એક પછી એક જે ભણતરો[૪] ભણાય છે તે; યજિશ્નની ક્રિયા કરતી વખતે દેખરેખની[૫] જરૂર વિષે;[૬] અને એક માણસને છોડી મૂકવો[૭] કે ગુનેહ્ગાર ઠરાવવો[૭] તે વિષેનો ચુકાદો. (૧૫) આઓથી કે કસોટીની[૮] પરિક્ષામાં[૮] પહેલો, બીજો, ત્રીજો, ચોથો, પાંચમો, છઠો, સાતમો, આઠમો, નવમો, અને દસમો કોણે જવું;[૯] અને તે માટે હુકમ કોણે આપવો. (૧૬) અને જેઓને[૧૦] કસોટી અજમાવવાનું કામ સોંપેલું હોય[૧૦] તેઓની ફરજો. (૧૭) એકરાર, અથવા બીજાં કારણોથી થતી સખ્તી વિષે, અને તેથી નીપજતો ગેરવિશ્વાસ;[૧૧] અને એજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૧૮) એક ચોરે કેદખાનું[૧૨] ભાંજી નાસી જવા[૧૩] વિષે, અને તે ઉપરથી બીજા કોઇ ઉપર તે ચોરને મદદ[૧૪] કરવાનો શક[૧૫], અને તેજ બાબતપર વધુ જેબી હોય

---

૧. અપ્રરાખ્તગીહ્, અવ. ઇરિખ્ત. વેસ્ટનું વાંચણ: અપ્રરીશતગીહ્, "નહી જીતાય એવી હાલત."

૨. અફ્રનીનગાન્. ૩–૩. પતશ્ વર્ઝ્દ યેગવીમૂનેદ્, "જે પર કસોટી બજાવવામાં આવી હોય," યા "જે કસોટીની મુશ્કેલીઓમાંથી પસાર થતા હોય".

૪. એટલે કે, ખુદાની બંદગીનાં ભણતરો જે કસોટીમાંથી પસાર થતા માણસની સલામતી સારૂં ભણવામાં આવે છે તે. ૫. નેવ્રૂનિશ્ન, "તપાસ," "દેખરેખ."

૬. જે માણસ કસોટીમાંથી પસાર થયો હોય તેનાં નિર્દોષપણા કે પાપીપણા વિષે ખરો ચુકાદો આપવા લવાદોની મદદ સારૂં સઘળી ભલી શક્તિઓને બોલાવવું.

૭–૭. બૂખ્ત અઇરિખ્ત.

૮–૮. વર્-કેશ્; સરખાવો અવ. ત્કએશ, "માન્યતા;" ફારસી કેશ્, "દીન," "ધર્મ." વેસ્ટ: વર્-ગેશ્ (વર્-ગાસ્ ને બદલે) "કસોટીની જગા." ૯. મૂન્ વજ્લૂનિશ્ન.

૧૦–૧૦. વર્-અઉસ્તીગાન્, શબ્દાર્થ: "જેઓ કસોટીમાં વિશ્વાસ મુકવા લાયક હોય;" સરખાવો પહલવી અઉસ્તીગાન્, અઉસ્તીબાન્, યા અઉસ્તબાન્.

૧૧. સરખાવો પહલવી લખ્વાર્-સ્તાયિશ્નીહ્ "શ્રાપ," યા "વખાણની ગેરહાજરી."

૧૨. DP. મુજબ વાંચણ: જીન્દાન, સરખાવો ફારસી જિન્દાન, "કેદખાનું." વેસ્ટનું વાંચણ : જીવિશ્ન, "જીંદગી," અને તરજુમો : "એક ચોર જે જીંદગીનો નાશ કરે તે વિષે."

૧૩. વરીફ્રૂન્તન્ "છટકી જવું." ૧૪. અઇય્યારગીહ્. ૧૫. સરખાવો અવ. વિમનંધ.

તે. (૧૯) માનને લાયક ગ્રહસ્થો[1] માટે કસોટી નથી તે વિષે, તેજ મુજબ સારી કીર્તિવાલાં[2] માણુસો માટે નથી; તે ઉપરથી[3] સારાં આબરૂદાર લોકો ઉપર કામ ચલાવવાની[4] હદ; એટલે કે યૂજયાસ્ત[5]નાં માપ જેટલી, કે દશ્મેસ્ત્નાં, કે અગોયોસ્તનાં, કે તચરનાં, કે ઓછાંમાં ઓછા હાસ્રની[5] લંબાઇને જેટલે તફાવતે.

(૨૦) એક ચીજ જેની કોઇ[6] માલેકી[7] ધરાવતુ[7] હોય તે માટેની તકરાર વિષે, જે ચીજ બીજો માણુસ, જે પોતાની માલેકી[8] માટે સાક્ષી ધરાવે છે તે, કોઇ બીજા માણુસ સાથે મલીને રાખે છે, કે જે બીજા માણુસની માલેકીની નથી, અને જે[9] સાક્ષી યા ગવાહી વગરનો છે;[9] યા કોઇ તે ધરાવતો હોય જેની પાસે એકજ સાક્ષી હોય; યા કોઇ જેની ગવાહી ફરેશ્તાઓની હોય; યા વળી કોઇ જેની માલેકી ખુલ્લી જણાતી નથી;[10] જયારે બેઉ સગા હોય, કે સગા[11] નહીં હોય;[11] અને કઇ જાતની

---

૧. વાંચણુ : હૂ-સ્તુગાન, સરખાવો અવ. હુ અને સ્તુત, "માન પામેલું," "વખાણુને પાત્ર;" ફારસી સ્તૂ, "માન." વેસ્ટ પ્રમાણે એ ખ્રુસ્તુગાન્ બી વંચાય, અર્થ : "એકરાર કરનારા."

૨. હૂ-સ્રૂબગાન્, સરખાવો અવ. હુસ્રૉસ્રવ, ધાતુ, સ્રુ, "સાંભળવું," એટલે કે "જેઓને માટે સારૂં સંભળાય તેઓ"

૩. વાંચણુ: પવન્ અએદૂની. વેસ્ટ : પવન્ હઈત્, "તેની હયાતી વિષે."

૪. હમેમારીહ્.

૫-૫. ફ્રહાંગ્-ઇ-ઓઇમ-અએવગ્ મુજબ એ હાસ્ર (બે રોમન માઇલ)નો એક તચર્, બે તચર્નો એક અગોયોસ્ત્, બે અગોયોસ્ત્નો એક દશ્મેસ્ત્, અને બે દશ્મેસ્તનો એક યૂજયાસ્ત્ થાય છે. એ બધાં અંતરનાં માપ છે. વેસ્ટ કહે છે કે: "આ હારમાળા સંસ્કૃતની હારમાળાને મળતી આવે છે પણ વધુ મોટી છે; હાસ્રને કોશ સાથ સરખાવાય જે બન્ને સાધારણ તફાવત દર્શાવવા માટે વપરાય છે, જો કે તે તેની હંમેશની લંબાઈ કરતાં અરધાથી ઓછો છે; અગોયોસ્ત લગભગ ગવ્યૂત જેટલોજ છે; અને યૂજયાસ્ત યોજન બરાબર છે, જો કે તેના કરતાં લગભગ બેવડો છે." ૬. અએવગ્.

૭-૭. ખ્વાસ્તગીગ્, "કોઇની મીલકત કે ધનને લગતું." ૮. દારિશ્ન, અવ. દેરે, "કબજામાં રાખવું."

૯. લેવતા લા ગવ્ઑકાએ.

૧૦. અહીં એમ ઉમેરો કરવો જોઇએ કે: "યા જે તે ધરાવીને એક સાક્ષી સાથનો હોય............" બીજો જેની પાસે તે નહીં હોય, અને ગવાહી વગરનો હોય, તેની સાથે તકરાર.

૧૧-૧૧. અ-નજદીહીગ્, શબ્દાર્થ : "નજદીક નથી."

માહેકી તેઓ સર્વથી[1] વાજબી[1] ગણે. (૨૧) એક જડજના ચુકાદાને રદ[2] કરવા[2] વિષે, અને એક વડા જડજ આગળ તેમ કરવાના વખતની ગોઠવણ, અને તે પુરવાર કરવાની[3] કસોટી વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૨) અને એક મીલકત માટેની ત્રણ જણની મારામારી વિષે; જે મીલકત વિષે એમ જાહેર થયલું છે કે તે એક જણને અહુર-મજ્દ[4] રોજે આપવી, બીજાને વોહુમન (બહમન)[4] રોજે, ત્રીજાને અશવહિશ્ત (અર્દીબેહેશ્ત)[4] રોજે; પણ તે મીલકત એકજ જણને તેજ દીવસે અપાય નહીં.

(૨૩) અને પોતાની નહીં હોય એવી મીલકત વેચવા[5] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૨૪) એક ચીજ જે નહીં બની શકે એવી હોય તે વિષેના મતફેર[6] વિષે. (૨૫) અને એક માણસ કાંઈ અગત્યની ચીજ[7] ધરાવતો હોય તે માટેના મુકરદમા વિષે, જે એકજ જણ ધરાવે છે, અને જે ચીજ વિષે તે એમ કબુલ[8] કરે છે[8] કેઃ—"હું પોતે તે ધરાવતો નથી, પણ બીજા જણ પાસેથી મને મળી છે;" અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૬) એક ઇરાનીની બીજા પરદેશી માણસ યા પરદેશી માણસો સાથની તકરાર વિષે; એક પરદેશીની ઇરાનના દેશી[9] સાથની, એટલે ઇરાનનાં મુખ્ય શહેરના રહેવાસી સાથની, કોઇ અગત્યની ચીજ[10] સારૂ તકરાર; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૭) ફર્યાદીએ તેઓને એક હુકમ-નામાંની બજાવની સારૂં બોલાવવાથી જડજો આગળ પ્રતિવાદીઓ ઘણી[11] ગડબડ[11] કરે છે તે વિષે; અને ચુકાદા દરમ્યાન ગાળગલોચ[12] સાથની હકીકત આપવા[12] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

૧–૧. શબ્દાર્થ: "ઘણી હયાત," "ખરેખરી." વેસ્ટ: "સર્વથી ખરી."

૨–૨. પાદીશાનીનીદન્ "રદ અને નકામું કરાવવું." ૩. અએવરીહ્.

૪. એટલે પારસી જરથોશતી મહિનાના પહેલા, બીજા, અને ત્રીજા રોજે.

૫. મેજ્દૂનૂનાન્. ૬. અન–અસાનીહ્, "જુદું પડવું." સરખાવો ફારસી અસાન્. "સરખું."

૭. માહગ્–ઇ, "કિમતી ચીજ." ૮–૮. હમ–દાદિસ્તાન્, "એકજ મત ધરાવતો," "કબુલ કરતો."

૯. પૂનીગ્, "અસલથી," યા "જન્મથી". ૧૦. એટલે કે, પોતાની મીલકત સારૂં.

૧૧–૧૧. ચન્દ્ અએવાજ; સરખાવો ફારસી આવાજ્ "ગડબડ," "ઘોંઘાટ."

૧૨. મદમ વશતમ (ખરાબ) મિલયાઇહ્ ગૂમીજગ્ ગુબિશ્નીહ્.

(૨૮) વડા દસ્તુરે મીલકત અને દોલત કેટલો વખત ધરાવવી તે વિષે,[૧] અને વડા દસ્તુરની ખાસ જરૂરીયાતો કઈ કઈ છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૯) સાક્ષી અને જડજની જગા માટે એક સ્ત્રીની લાયકાત,[૨] જયારે તેણી સ્વતંત્ર[૩] હોય અને પોતાના ધણીની સત્તા[૪] બજાવી શકે તેવી હોય;[૪] એ બન્નેને[૫] માટે[૫] એક પરદેશી અને મર્ગર્જાન ગુનેહગારની નાલાયકાત; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૦) મીલકત ગીરો[૬] મુકનાર[૬] વિષે, જે જામીનગીરી આગમજથી આપતો નથી.[૭] (૩૧) ભાગ્યાઓની[૮] મીલકત આપી દેવા વિષે; અને તેજ બાબત પર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૨) અને એક મીલકત વિષે જે એક માણસ ધરાવતો[૯] હોય,[૯] અને પોતાની માલેકી[૧૦] અને કબજો[૧૧] પુરવાર કરવા કાંઈબી[૧૨] ગવાહી તેની પાસે હોય નહીં.[૧૨] (૩૩) અને ખાધરાઓની[૧૩] કસોટી વિષે; અને કાયદાની[૧૪] અદાલતમાં એકમેકને ઘસડવા અગાઉ[૧૪] વાદીઓએ પ્રતિવાદીઓને તેઓનાં દુઃખમાં[૧૫] મદદ કરવા[૧૫] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૪) એક સ્ત્રીને[૧૬] લગતા ચુકાદા વિષે, જેણીને તેઓ એક જણ પાસેથી ચોરી જાય, અને તેણી આ ચોરો પાસેથી નાસી જાય,[૧૭] અને કોઈ

---

૧. એટલે, વડા દસ્તુરે પોતાનાં પંથકમાં પોતાનો સારી આવકવાળો ઓધ્ધો કેટલો વખત ધરાવવો. ૨. શાયીદન્, "ખરાપણું," "જેમ તે હોવું જોઇએ તેવુ," "લાયકાત."

૩. મદમ તનૂ ઇ નફ્શા સર્દાર્. ૪-૪. પાતખ્શાએ. ૫-૫. પવન્ અએવગ્-ઇચ્.

૬-૬. સરખાવો ફ્રાસીં ગરૂ દાશ્તન્, ગરૂ નિહાદન્, "ગીરો મૂકવું."

૭. ગરૂબ્ અ-પેશ્ બરા હન્બેતૂન્તન્. ૮. સરખાવો ફ્રાસીં અંબાજ્, "ભાગ્યો."

૯-૯. યખ્સેનુનેદ્. ૧૦. ખ્વીશીહ્. ૧૧. દારીશ્ન, સરખાવો દાશ્તન્, અવ૦ દેરે, (કબજામાં) "રાખવું."

૧૨-૧૨. હિચ્ ગઓંકાએ લેવતા લેવિત્, શબ્દાર્થ: "પોતાની સાથે પુરવાર કરવાની સાબેતી નહીં હોય."

૧૩. સરખાવો અવ૦ પઓઉરૂ, અથવા પોઉરૂ, "ભરાએલું," ને ખ્રેરે, "ખાવું," એ ઉપરથી પાઉરીઉ ખૂરાન્ (જે પઉરૂ-ખૂરાન્ ને બદલે વપરાયો છે તે) નો અર્થ "બેહદ ખાનારા" થાય છે.

૧૪-૧૪. પેશ્ બએન્ દાદીસ્તાન્ રાયીનિશ્નીહ્ અએવગ્ ઓલ તનિદ્.

૧૫-૧૫. વાંચણુ: મૂસ્ત્-ગુરજીહ્; સરખાવો ફ્રા૦ મુસ્ત્, "પંચાતી," "દુઃખ," અને ગુરજીદન્, "મદદ કરવી," "સાજુ કરવું."

૧૬. માદગ્, સરખાવો ફ્રા૦ માદહ્, "નારી," માદ્, "માતા."

૧૭. રાનગ્, સરખાવો ફ્રા૦ રાનહ્, રાન્દન્. વેસ્ટ: લાવક, "કાલાવાલા કરવું."

બીજો તેણીની પાછળ દોડી[1] તેણીને પકડે, જયારે એ છેલ્લા[2] પાસેથીબી બીજાઓ તેણીને ચોરી લઇ જાય;[2] પણ તેણીનો અસલ ધણી તેણીને ઓળખતો નથી અને તેણીને તે પાછી ખરીદે[3] છે; અને જયારે એ બધા તેણીને સારૂ ફર્યાદી થાય છે. (૩૫) કોઇ માણુસના કબજામાંની મીલકત વિષે, જે માણુસ, જયારે કોઇ તે મીલકત તેની[4] આંખ આગળ[4] બીજાને આપી દે, ત્યારે તે માટે વાંધો[5] ઉઠાવતો નથી.[5] (૩૬) વડા દસ્તુરના પોતાના ચેલાને એક ચુકાદા[6] સામે અપીલ નહીં કરવાનું[6] શીખવવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૭) અશો[7] લોકોને ભેટ આપવા સારૂં [7] એક ચોક્કસ મીલકત માટેની કોઇ સાથની તકરાર[8] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૮) તે માણુસને લગતા ચુકાદા વિષે, જે તેને માટે ત્રણ વાર કસોટી[9] પસાર કરે,[9] અને કાયદા મુજબ[10] તેમાંથી પસાર થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૯) અને જાદુગરનાં મંત્રો,[11] જે ભય બતાવતાં હોય, તે મંત્રો પઢવાની[11] કેટલીક રીતો હોવા વિષે; અને તેનાથી, જાદુગરીથી, અને માફકસરની[12] અને અસરકારક જાદુગરીથી[12] ટંટો[13] નીપજાવવાની રીત[13] વિષે. (૪૦) અને એક[14] મોતની શિક્ષાને લાયક થયલા માણુસ સારૂં કઇ કસોટી જોઇએ[14] તે વિષે; અને એક કસોટીનાં

૧. હુચીદગીહ્, સરખાવો અવ૦ હચ્, "પાછળ જવું." ફા૦ હુચીદન, "પકડવું," "ઉચકી જવું." વેસ્ટ: "એકાંત રાખવું." ૨–૨. મિન્-ઇચ્ ઓલા દૂજેન્દ્. એટલે કે લોકો તેને છેલ્લા ચોર પાસેથી ચોરે.

૩. વાંચણુ: જહૂનીગ્, સરખાવો હુજ્વારેશ્ જહૂન્તન, "ખરીદવું." બેહતર વાંચણુ: જ્બનુન્તન, વેસ્ટ: જીવેન્દક્, "જીવતું."

૪–૪. પવન્ વીનીશન ઇ ઓલા, "તેની નજર અંદર." ૫–૫. લા પતકારેદ્.

૬–૬. લખ્વાર્ ઓલ્ દાદિસ્તાન્ લા વજ્લૂન્તન, શબ્દાર્થ: "ઇન્સાફ માટે પાછું નહીં જવું."

૭–૭. પવન્ યશરૂબ્–દાત, સરખાવો, રવાયતોમાં આવતો અશો-દાદ્ શબ્દ.

૮. અનબસાનીહ્, "મતફેર;" અન, "નહીં," અને ફા૦ બસાન, "સરખું." બીજું વાંચણુ: હન્–બેશીનીહ્, સરખાવો અવ૦ હમ, અને ત્બિશ્.

૯–૯. વર્ વર્જેદ્, શબ્દાર્થ: "એક કસોટીની ક્રિયા કરે."

૧૦. આયીનીહા. વેસ્ટ: અએગૂનીહા, "એક રીતે."

૧૧–૧૧. યાતૂગ્–ગૂબિશનીહ્.

૧૨–૧૨. એટલે, પવન પત્માનગ્ વ પાતખ્શાએ યાતૂગીહ્.

૧૩–૧૩. કર્દન ઇ અન-બસાનીહ્ ઇ પતશ્.

૧૪–૧૪. બીજો તરજુમો:–"અને કઇ જાતના મોતને લાયકના માણુસ સારૂં કસોટી હોવી જોઇએ તે વિષે;" એટલે કે, કઇ જાતના મર્ગર્જાન ગુનેહગાર સારૂં કસોટી થવા દેવી જોઈએ.

મોટાઇ અને નજીવાપણું; અને વધુ આએ કે, કસોટીમાંથી[1] પસાર થનારા કયા માણુસો વિશ્વાસને લાયક છે.[1] (૪૧) બાળવાનાં લાકડાંના[2] જથ્થા વિષે, અને તે[3] કામ માટે કયાં ઝાડનું લાકડું સારૂં છે;[3] અને કસોટીની ક્રિયા કરવા માટે કેટલાં આલાતો તથા નીરંગોની જરૂર છે. (૪૨) અને વધુ આએ કે, જ્યારે એક માણુસ પોતે સાચો છે એમ જાણુતો હોય ત્યારે[4] તે જાણુવા છતાં[4] આતશ તેને પેહેલવાનોની[5] ભાષામાં[5] કહે છે કે: "તું મારી પર ચાલતો ના, કેમ કે તું જો ચાલશે તો હું તારી જીંદગીને[6] ઇજા કરીશ." (૪૩) અને એક લવાદ[7] વિષે, જે એક ચોર અને લૂટારાને પકડવાનાં ફરમાનની[8] બાબતમાં વચે પડે, અને તેને તેની[9] બેડી અને કેદમાંથી છુટો કરવા[9] અને છોડી મેલવા[10] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૪૪) અને એક **આથ્રવ** એટલે ધર્મગુરૂની (પોતાના ધંધાસરની લસ્ટની) મીલકતવિષે, જે મીલકત[11] તે પોતે ધરાવતો[11] નથી, અને જે[12] ધર્મગુરૂ પોતાના મોબેદીના ધંધા સારૂં બીજા પ્રાંત અથવા દેશમાં રહેવા જાય;[12] જ્યારે

૧-૧. **મિન્ વરીગાન્ પવન્ વર કદામ્ વાવરીગાન્**, (અવ૦ **વર્**, "માનવું," એવડું ૩૫: વાવર્). વેસ્ટનું વાંચણુ: **વાર્રીગાન્**, અને તરજુમો: "કસોટીઓ પસાર કરનારા વીસ માણુસોમાંથી કયા આશિર્વાદ પામેલાં છે."

૨. કસોટીને માટે બાળવાનાં લાકડાં. ૩-૩. **શપીર્ શાયીહન્ વહાન્-ઇચ્.**

૪-૪. **અમત્-ઇચ્.** ૫-૫. **વીરાન્ ગૂબિશ્ન.** એ **પવન્ ગરાન્ ગૂબિશ્ન** બી વંચાઇ શકે, એટલે, "એક અગત્યનાં યા કિંમતી ભાષણુમાં."

૬. **ખયા** અથવા **અહા**, "જીંદગી." જો એ DM. મુજબ **અશ્** વાંચીએ તો એ વાકયનો અર્થ એમ થાય: "હું તેને તે ચાલે ત્યારે સજા કરીશ."

૭. સરખાવો ફા૦ **મ્યાનજી**, "લવાદ." ૮. **દાદિસ્તાન.**

૯-૯. **મદમ્ બન્દ્ દ્રુશ્ શેદ્દ્રૂનાં. દ્રુશ્** સાથ સરખાવો અવ૦ **દ્રુશ્**, "ભાલો," એટલે, કેદખાનાં આગળના ચોકીબાનોના ભાલાએ. વેસ્ટ: "બેડી."

૧૦. **પશ્ન કર્દન્**, શબ્દાર્થ: "રસ્તો લેવો," "નાહસી જવું," સરખાવો ફા૦ **પશાન્**, "રસ્તે," યા ફા૦ **પશ્** "સરખું," "મળતું આવતું." એ ઉપરથી **પશ્ન કર્દન્**નો અર્થ "એવાજ ગુનાહો કરવા" એમ બી થાય.

૧૧. **ખ્વાસ્તગ્દાર્.**

૧૨-૧૨. **પવન્ અઊિજ્-દેહીગીહ્ અયૂક્ (અઊિજ્)-મતા પવન્ ખ્વીશ્કારીહ્ બરા વજ્લૂનેદ્.** **અઉિજ્-દેહીગીહ્** સાથ સરખાવો અવ૦ **ઉિજ્-દખ્યુ**, "પોતાના દેશની બહાર;" પહલવી **પવન્ અઊિજ્-દેહીગ્**નો અર્થ "પારકા મુલકને લગતો માણુસ" થાય છે, અને **પવન્ અઊિજ્-દેહીગીહ્** "પારકા મુલકને લગતા માણુસની જગાએ."

તે ગુજરી જાય ત્યારે તે[1] કોણુને અને કેવી રીતે બીજાને સવાધીન થાય.[1] (૪૫) માબાપની બાકી[2] રેહેલી[2] મતાને લગતા વાંધા વિષે; તેને જેવી ને તેવીજ[3] રીતે રાખવા[3] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૪૬) અને અસ્પેરેન,[4] અને નાનું મેંઢું,[5] અને મોટું ઢોર[6] ચોરવા માટે અનુક્રમે કેદ, અને ભાલો ભોકવા, અને બીજી શિક્ષાની સજાનાં પ્રમાણુ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪૭) અને એક તોહમતદાર વિષે, જેને સારૂં ત્રણુ ફર્યાદીઓ, સઘળા[7] એકમેકને મદદ કરીને,[7] એક અસ્પેરેન માટે, એક બકરાં માટે, અને એક મોટાં ઢોર માટે, ફર્યાદ કરે, અને તેનો કોણુને[8] જવાબ પેહેલાં મળે.[8] (૪૮) અને ત્રણુ જણુાની એક કિંમતી[9] વસ્તુ માટેની[9] તકરાર વિષે, જે વસ્તુ તેઓ પાસે[10] હોય નહી,[10] અને જે[11] માણુસના તાબામાં તે આપી હોય[11] તે એક મજબુત બાંધાનો જોરાવર[12] માણુસ[12] હોય, અને તેઓમાંના એકની માલેકી[13] શકભરી[14] હોય.

૧-૧. ઓલ્ મુન્ ચિગૂન્ મદન્; એટલે તેનાથી કયા ધર્મગુરૂને તથા કેવી રીતે તે મીલકત મળે.

૨. અવરૂ-માનન્દ; સરખાવો અવ૦ અપર, "પાછું," અને મન્, "રહી જવું;" એ ફા૦ બાજ્-માન્દેહના અર્થે વપરાયલો છે.

૩-૩. વાહુમ-હારીહ્ ને બદલે વાહુમ-હાર્; સરખાવો ફા૦ વાહુમ, "તેજ રીતે;" એટલે વારેસો વચ્ચે તે મીલકત વેંહચ્યા વગર રાખી મેળવી. વાહુમનો અર્થ "સાથે" પણુ થાય છે, તે ઉપરથી વેસ્ટઃ "તેને સાથે રાખવી".

૪. અવ૦ અસ્પેરેન, એક જાતનું વજન અથવા દેરમની કિંમતનો એક સીકકો; એટલે અસ્પેરેનનાં વજન યા કિંમતની કાંઇ ચીજ.

૫. અવ૦ અનુમય, "ચોકસ માપનું ઢોર," એટલે એક "બકરૂં" કે "મેઢું."

૬. અવ૦ સ્તઓર, "મોટું ઢોર" જેવું કે ઉંટ, બલદ વિગેરે.

૭-૭. કોલા પવન્ અદ્યયાર્.

૮-૮. પસખુન્ ઇ મુન્ પેશ્ યેહબૂન્તન્, "કોણુનો જવાબ પેહેલાં આપવો;" એટલે કે જડજનો ફર્યાદીને મળતો જવાબ કે ચુકાદો. ૯-૯. ખ્વાસ્તગીગ્, "મીલકતની કિંમતનું."

૧૦-૧૦. અન્-હુમ, અર્થ: "સાથે નહીં;" સરખાવો અવ૦ હુમ, ફા૦ હુમ.

૧૧-૧૧. વ ઓલા મુનશ હન્બેતૂન્ત્.

૧૨-૧૨. જોર્-તન્. ૧૩. ખ્વીશીહ્. ૧૪. લા-અએવર્.

(૪૯) અને ત્રણ જણા જેઓએ બધાએ એકમેકને મદદ કરી, એક શખ્સ પાસેથી **અસ્પેરેન**, અને બીજા પાસેથી બકરૂં, અને ત્રીજા[1] પાસેથી મોટું ઢોર ચોર્યું હોય, તેઓને સાથે સજા કરવા વિષે.

(૫૦) અને કોઇની[2] મીલકત ચોરવા સારૂં[2] એક સ્વદેશીને બાંધવાના વાજબીપણા કે ગેરવાજબીપણાનાં કારણ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૧) તોહમતદારને તેમજ એક ફર્યાદીને સાંભળવાનું[3] ચાલુ રાખવાની[3] હદ વિષે, અને તેઓને બોલવા માટે ઠરાવેલો[4] વખત,[4] અને તેની હદ. (૫૨) અને આ વિષે કે, જયારે કોઇએ બીજા પર તોહમત[5] મુકયું હોય,[5] અને ઠરાવેલે વખતે[6] પાછો જાય; પણ તેને લગતો જવાબ મળે તે આગમજ તેજ માણસ સામે બીજું તોહમત તે મુકે, જેનો[7] જવાબ એવો હોય કે તે પેહેલાં અપાવો જોઇએ તે વિષે. (૫૩) ઇન્સાફની ઢીલનાં[8] કારણ વિષે; કાયદાની તપાસ ચાલે ત્યારે કયા માણસ વિષે બીજું, ત્રીજું, અને ચોથું યા છેલ્લું બોલવું હોય; અને કાયદાની તપાસ ચલાવવામાં ૨૨ વખત મુકર્દમો મુલતવી[9] રાખવા[9] વિષે.

(૫૪) અને એક કસોટીની અજમાયશમાં થાકી જવા[10] વિષે, જે કસોટી ત્રણ લાયક[11] શાક્ષી[11]ની હજુરમાં પસાર કરવામાં આવી હોય. (૫૫) અને ગરમ કસોટીનાં, અને ઠંડી કસોટીના વખત વિષે, અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે વિષે. (૫૬) તપાસ[12] ચાલતી હોય[12] તે વખતે એક જણ કસોટીની અજમાયશ માંગનારો હોય તે વિષે, અને બીજો

---

૧. **મિન્ અએવગ્**, શબ્દાર્થ: "એક પાસેથી."

૨–૨. **પવન દૂજ્ ઇ નશ્શ.** વેસ્ટ: "પોતાની ચોરી સારૂં."

૩–૩. **પવન્ વશમ્મૂનિશ્ન હારિશ્ન.** વેસ્ટ: "સાંભળવાનું કામ ચાલુ રાખવું."

૪–૪. **જ઼િમાન્ વબીદૂન્ત.** ૫–૫. **હમેમારીહ્ કર્દ્ પેગવીમૂનેદ્**, અર્થ: "તોહમત મુકયું હોય."

૬. કજીયો સાંભળવા સારૂં ઠરાવેલો વખત. ૭. એટલે જે તોહમતનો.

૮. વાંચણુ: **અપારીહ્**, સરખાવો અવ૦–સં૦ **અપર**, "પાછળથી." વેસ્ટ: **આજારીહ્**, "સંકટ," "દુઃખ."

૯–૯. વાંચણુ: **આદ્દરેંગીહ્.** વેસ્ટ: **અદ્દરંગીહ્**, "દાવપેચ."

૧૦. **પાધારાનીહ્**, એ શબ્દ માટે જુઓ મારી આગળ આપેલી નોટ. વંદીદાદના પહલવી તરજુમામાં **પાદીરાન્** વારેઘડીએ વપરાયલો મળે છે. વેસ્ટ: "કાઢી નાંખવું."

૧૧. **વિજોઈ્**, સરખાવો અવ૦ **વીચિર**, "બારીક રીતે જોનાર;" ફા૦ **વજર્**, "જડજનું ફરમાન." એટલે કોર્ટ તરફથી નેમાયલા સાક્ષીઓ અને લવાદો. વેસ્ટ: "ચુંટી કાઢેલા." ૧૨–૧૨. **રાયીનિશ્ન્–ઇ.**

જણુ મોબેદોના[૧] વડા[૧] માટે વખત નક્કી કરે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૭) થયેલી સજા યા મારેલી ટેપ ફેરવવાનાં (ઘટતાં) કામ ઉપર મોબેદોના વડાના આશિર્વાદ વિષે; અને વળી આએ કે, ફાંસીના[૨] લાકડાં[૨] પર ચઢાવવાની સજા ગમે તેવી રીતે પસાર થઇ હોય તે ફેરવવા ઉપર મોબદાન મોબદનાં આશિર્વાદ.

(૫૮) અને પાણીની પખાલ પર[૩] ચાલવા વિષે, અને તેમાં દાખલ થઇને[૪] ચાલવા વિષે; હુમલો અને જખમ કરવો, અને તે કાજે ગુમાવવામાં આવતા પૈસા;[૫] અને અશો લોકોને આપવી જોઇતી અશોદાદ વિષે; અને નુકસાન, અને છુપું[૬] રાખવું,[૬] અને ચામડી છોલી નાંખવી, અને મદદ,[૭] અને પૈસા આપી[૮] (બીજાઓની) મદદ લેવી. (૫૯) સ્ત્રી, અને ઢોર, અને ઝાડો, અને જમીનની માલેકીના વાંધા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૦) એક ધંધાના મુખીઓમાંનાં કેટલાકોનાં પોતાના ખાસ કામ, ગોયા મોબદાન મોબદનાં ખાસ કામ વિષે, તેઓનાં બોલવા અને કહેવા ઉપર વિશ્વાસ રાખવા વિષે; અને દરેક મુકરદમામાં ત્રણ સાક્ષીઓના અહેવાલ ઉપર રાખવા જોઇતા વિશ્વાસ[૯] વિષે. (૬૧) અને એક મુકરદમામાં આપેલી જબાની ઉપરથી નિપજતી કેટલીક જાતની બદીઓ વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૬૨) પોતાનો ધર્મ ત્યાગ કરનારાઓની કમાઇ[૧૦] દાબી લેવાની રીતો[૧૦] વિષે; અને એજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

---

૧. શબ્દાર્થ: "મોબેદોનો મોબેદ."

૨–૨. વાંચણુ: પવન્-ઇચ્ દારૂ, DM. માં પવન્ ચીહર્ ને બદલે મળે છે. સરખાવો ફા૦ દાર્, "સુળી," "ફાંસીનું લાકડું."

૩. સરખાવો ફારસી ખીક્, "પાણીની પખાલ."

૪. અન્દર્-ગરતન્. વેસ્ટ: "તેમાં કાંઇ મુકવું."

૫. નિકિજ્નુ; અરેબીક નફ્જ્ યા નકજ્, "ખાલી અથવા સુકકું હોવું," "હાંકી જવું".

૬. સરખાવો ફારસી ખફ્દહ્, "છુપું," "છુપું પડેલું". વેસ્ટ: ઝ્યાનક્ વ હચીદક્, "ખરાબ થયલી અને છુટી પાડેલી ચીજનું."

૭. અવ૦ અઓગંઘ, "મદદ". (ધાતુ, વજ્, "મજબૂત હોવું"). ૮. વહાગ્ જેશ્નૂનાં.

૯. અએવરીહ્, "માન્યતા," "ખાત્રી," અવ૦ ધાતુ વર્, "માનવું".

૧૦–૧૦. અદનીનગ્......ઓલ્ ક્રદિપાન્ ફ્તિાર્ વબીદુન્તન્. ફ્તિાર્ સાથે સરખાવો ફારસી ફ્તિારીદન્, "ફાડવું," "ભોદી કાઢવું".

(૬૩) આ વિષે કે, આદમીજાતના વિચાર, વચન અને કામનો નીતિને[૧] લગતો સુધારો[૧] બધો **સ્પેન્ત-મઇન્યુ**[૨]ની નૈતીક સાચવટથી થાય છે, અને માણુસો પોતેજ તે સાચવટને પોતાની[૩] બનાવે છે,[૩] અને તેવે રસ્તે[૪] જવાથી તેઓને બદલો મળે છે; અને આદમીજાતની બુરાઇ બધી **અંઘ્ર-મઇન્યુ**ની બુરાઇને આભારી છે, અને માણુસો પોતેજ તે બદીને પોતાની બનાવે છે, અને તે રસ્તે[૫] જવાથી તેઓને સજા થાય છે.

(૬૪) અને આ વિષે કે, પાપીપણું, જેનો પસ્તાવો કરવામાં આવતો નથી તેથી ઉપજતું દુઃખ; એટલે કે કેવી રીતે એક માણુસ પેહેલા, અને બીજા, અને ત્રીજા, અને ચોથા, અને પાંચમા **અરેદૂશ** ગુનાહથી દુઃખી થાય છે; જો તેનેથી તેની પતેત નહીં થઇ હોય તો. (૬૫) અને આ વિષે કે, કેવું બોલવું યા લખવું ભય ઉત્પન્ન કરે છે, અને **આગેરેપ્ત**[૬] કયો છે, કે જેથી કોઈ હથિયારનો નીચે ઝટકો મારતાં એક શખ્સ **તનાપૂહર**[૭] ગુનેહગાર થાય છે; અને એવાં પાપોમાંથી નીપજતાં બીજાં પાપો વિષે.

(૬૬) અને આ વિષે કે, કોણે તાજેશ કરવી;[૮] **બરેસ્મ**ની કસોટીની અજમાયશ જે સર્વેથી સરસ છે, તેથી કોણે તાજેશ કરવી; અને ઓછામાં ઓછી ગરમીવાળી કસોટી કઇ છે. (૬૭) અને બે માણુસો કે જેઓ સાથેજ[૯] કોઇ મીલકત પોતાના હાથમાં લે, અને બન્ને તરતજ[૧૦] તેને વિષે કોઇ જડજની માંગણી કરે, અને કસોટીમાંથી પસાર થવાની ઇચ્છા ધરાવે; અને જયારે એક જણુ તે મીલકત ત્રણુ[૧૧] કલાક આગમજથી હાથ કરે, અને બીજો એક જડજની તથા કસોટીની ઉતાવળથી માંગણી કરે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૮) અને એક માણુસ વિષે કે, જે કોઈની મીલકત તેના

૧-૧. **ફ્રારૂનીહ્**, "સીધી ચાલ," "પ્રમાણીકપણું".

૨. શબ્દાર્થ: "આબાદી આપનાર અને આગળ વધારનાર શક્તિ." પહલવી **સ્પેનાગ્મઇનૂગ્.** ૩-૩. **ઓલ્ નર્‌ઇશા વબીદૂનાન્દ્.**

૪. એટલે કે, સુધારાને રસ્તે. ૫. એટલે કે, બુરાઇને રસ્તે.

૬. જ્યારે કોઇ ગુનાહના ઈરાદાથી કોઇ બીજાપર હથિયાર મારે.

૭. અવ. **તનુ-પેરેથ**, "ગુનાહથી શરીરને ભરવું," (જુઓ **વંદીદાદ**, ફરગર્દ ૪ થી, ફ. ૬૭-૭૨, ૭૫-૭૮, અને ૮૧-૮૪.)

૮. **વિજોર્દન્.** ૯. **પવન્ અગવીન્.** ૧૦. **બએન્ જિમાન્**, શબ્દાર્થ: "વખતસર," "તરતજ."

૧૧. વાંચણુ: **સે જમૂન્.** "ત્રણુ કલાક." (એ શબ્દના ઉપયોગ માટે જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ત્રીજાને છેડે, સુરજની ચાલ મુજબની ગણુત્રીનાં વરસ વિષેનું પ્રકરણ.)

તાબામાંથી તેની[1] નજર આગળજ[1] છીનવી લે, અને તે કે જેના હાથમાં તે મીલકત પેહેલાં હતી, તે, એક હાસરની અંદર,[2] તેના કબજા અથવા માલેકી સારૂં જડજ આગળ એક સાક્ષી તરીકે ઉભો રહે, અને તે મુકરદ્દમામાં કે જ્યારે[3] એક હાસ્રની અંદર કાંઇપણ ગવાહી મળતી નથી;[3] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૬૯) અને આ વિષે કે, એક જડજ પોતાનો ચુકાદો અવસ્તા અને જન્દ ઉપરથી, અથવા ભલાં લોકોના એકમતી[4] ચુકાદા[4] પરથી આપે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૭૦) અને એક માણસે મેં'હું, યા ઢોર ખામી[5] વગરનું[5] છે એવું કહીને વેચવાની સત્તા[6] ધરાવવા વિષે, જયારે તેમાં કોઇ દેખઈતી ખામી નહીં હોય, અને વળી તે જાનવરોની ખામીની નિશાનીઓ વિષે. (૭૧) આ વિષે કે, જયારે કેટલાક ચુકાદાઓ સામે વાંધો નિકલ્યો હોય ત્યારે તેઓના નિર્ણય માંટે એકજ ફેસલો પુરતો છે.

(૭૨) એક જડજને નેમવાની સત્તા[7] વિષે, અને નેમાયલા જડજનાં સર્વોપરીપણાં[8] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૭૩) જડજોની સખ્તાઇ અને દયાની[9] હદ[10] વિષે. (૭૪) અને આ પણ કે, જડજની

૧-૧. પવન્ વીનિશન ઈ હામ્, શબ્દાર્થ: "તેજ જોવામાં."

૨. બએન્ હાસ્ર. હાસ્ર નો અર્થ એક હજાર પગલાં જેટલો તફાવત થાય છે.

૩-૩. અમત્ ચેશ્ બએન્ હાસ્ર ગઓકાએ લા મત્ ચેગવીમૂનેદ્; શબ્દાર્થ: "જ્યારે એક હાસ્ર માંનું કાંઇ પણ સાક્ષી તરીકે આવતું નથી."

૪-૪. હમ-દાદીસ્તાનીહ્. ૫-૫. પવન અન-આહૂગીહ્. ૬. પાતખ્શાએ. વેસ્ટ, "વાજબી."

૭. સામાન્ ના ઘણાક અર્થ થાય છે. અહીં તે ચુંટણીની સત્તા, અથવા હુકમ થાય, અથવા જડજને નેમવા સામે અટકાવ બી થાય. વેસ્ટ: "જડજને નેમવાના હેતુ વિષે."

૮. વ અવારીહ્ વાવરીહ્, "વિશ્વાસ," "ભરોસો" બી વંચાય.

૯. અતંગ-ગરી, "સખ્તાઇની ગેરહાજરી."

૧૦. એનો અર્થ "કારણ," "વાજબીપણું," વિગેરે.

જગા તેનેજ આપવી કે જે કાયદાઓથી માહીતગાર હોય;[1] અને તેનાં કાયદાનાં જ્ઞાનની હદ કેટલી હોવી જોઇયે. (૭૫) આ વિષે કે, કયા ગુનાહની તોજેશ કરવી કાયદાના વડા જડજનાં બાબમાં લાચારીનો સબબ પુરવાર થાય છે, જેમ કે ફર્યાદનામુ, બચાવ, અને ચુકાદો (પોતે) ઘડવાના કામથી. (૭૬) અને આબી કે, તે માણુસનું જડજપણું નુકસાનકારક છે કે જે તેના તરફથી અપાયલા ચુકાદાઓમાંની કેટલીક અગત્યની બાબતોમાં ખોટો નીકળે છે.

(૭૭) તે માણુસોની હલકાઇ[2] વિષે કે જેઓ એક મીલકત પોતાને હાથે, બીજા કે જેઓના કબજામાં તે હોય, તેઓના હાથમાંથી લુટી લે છે, જયારે તેઓ તે માટે કોર્ટમાં લડે છે ત્યારે પેલો ખરો ધણી પોતાની માલેકી જાહેર કરે છે, કે જેથી તે લુટનારાઓનુ સત્યાનાશ વળે છે. (૭૮) અને કોઇબી મીલકત જે એક જગોએ હોય, અથવા એક હાસ્‍ના તફાવતમાં હોય, તેને લગતા[3] પાંચ જાતના ગુનાહો[4] વિષે; અને એજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૭૯) એક મીલકત જે ભેગી માલેકીની[5] હોય તે અનામત મુકવા વિષે, અને બે મીલકતો અનામત મુકવા અગાઉ[6] સાથે હોય

---

૧. દીનકર્દ, પુસ્તક ૮મું, પ્રકરણ ૪૩ મું, ફ. ૮–૯, (Vol. XXXVII, p. 146)માં એમ જણાવે છે કે:–"એક જડજ જે ગુનેહગારને નિર્દોષ ઠેરવે, અને નિર્દોષને ગુનેહગાર ઠેરવે તેના ગુનાહ વિષે. એક જડજ વિષે, જે દશ વરસ, અગ્યાર વરસ, બાર વરસ, તેર વરસ, ચઉદ વરસ, અને પંદર વર્ષ સુધીનો કાયદા જાણુનાર હોય; એટલે તેઓના કાયદાની વાકેફગારીની કેટલીક ખાસ બાબતોપર, ઠરાવ અને ફેસલાને લગતા જુદા જુદા ચુકાદાઓ." **ફ્રહાંગ–ઇ–ઓઇમ–અએવાગ્** પા. ૧૭ માં **આકાસ્–દાત** શબ્દોપર નીચે મુજબ શરેહ કરવામાં આવી છે:–અવસ્તા: **કો અસ્તિ તકએશો વિચિરદાતો,** કાયદાથી વાકેફ જડજ કયો છે? અવ. **યો અએત પઇતે અરેથ્ર ફ્રજાનઇતી,** તે જડજ જે વિગતો પરથી ચુકાદો શું હોવો જોઇએ તે પુરેપુરૂં સમજે છે [જો કે તે કેટલીક વિગતો સ્હેલાઇથી સમજતો નહીં હોય, અને જો કે વિગતો જે મોટી સંખ્યામાં નહી હોય તે સમજવું તેને માટે સ્હેલ નહીં હોય, તોપણુ તે કાયદાથી વાકેફગાર અમલદાર છે; અને તે કે જે વિગતો પરથી ચુકાદો પુરેપુરો સમજતો નથી, તે જો કે વિગતો ઘણી નહીં હોય, અને તેને વિષે તેનું કામ કાંઈ સ્હેલું નહીં હોય, તોપણુ તેને કાયદાથી બીનવાકેફગાર ગણુવો જોઇએ".] (જુઓ S. B. E. Vol. XXXVII, p. 64, note 1.)

૨. વાંચણુ: **ખ્વરીહ્**, સરખાવો ફાર્સી ખ્વર્, "હલકું," "નીચ;" અથવા **આવરીહ્** "ખાત્રી." વેસ્ટ DM. માંનો શબ્દ બદલી **ફ્રેહ્**, "ઘણુા" વાંચે છે.

૩. એટલે, પાસેની યા દૂરની મીલકત પચાવી પાડવાને લગતા.

૪. **અઇરિખ્તગીહ્**; અવ. ઇરિચ્, "ગુનાહ કરવો."

૫. **હમ–દાર્**, "સાથે રાખવું." ૬. અથવા, ગીરો મુકવા અગાઉ.

છે તે વિષે; ભેગી માલેકીની મીલકત હોવાનો કજીયો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૮૦) અને જયારે કોઇને એક માણુસની મીલકત તેનીજ નજર આગળ બીજાને આપવી પડે; અને તે માણુસ કે જે તે ઝુટવી લેછે તેને તે પોતાની મીલકત હોય તેમ વાંધો ઉઠાવવો પડે છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૮૧) માબાપોની જવાબદારીને લગતા વાંધા વિષે, જયારે જેઓ સાથે વારેસ હોય[1] તેઓમાંનો એક તે માટે એકરાર કરે છે, અને બીજા તે કબુલ કરતા ઉભા રહે છે; તેઓ તે વિષે તકરાર કરી શકે, પણ કરતા નથી. (૮૨) માબાપના સઘળાં કરજોને લગતો એક વારેસનો વાંધો ચાલુ રહેવા વિષે. (૮૩) જયારે સગીરો તેઓના[2] સરદારો સાથે હોય,[2] ત્યારે જાદુઈ મંત્રો માટે **મર્ગર્જાન** થવાની તેઓની જવાબદારી;[3] અને એક સ્ત્રી જે સ્વતંત્ર હોય તે તેમ કયારે જવાબદાર થાય. (૮૪) અને આ વિષે કે, **અસ્પેરેનની** કિંમત[4] સર્વથી ઓછી છે, અને એક માણુસની[5] કિંમત[5] સર્વથી વધુ છે. (૮૫) અને કોઇની પોતાની મીલકતની ચોરી અને લૂંટ વિષે, જયારે કોઇ તે બીજા માણુસના કબજામાંથી બીનતકરારે પાછી લાવે. (૮૬) જે માણુસ ગેરકાયદાસર[6] હેતુઓથી[6] ખોટી રીતે જોઇને[7] આગળ વધે, અને કોર્ટના કાયદાનુસાર ચુકાદા મુજબ[8] મુકરદમો આગળ ચલાવે તેની, જે[9] માણુસ સાચું ઇચ્છતો અને બરાબર જોતો હોય[9] અને જે પોતાના રક્ષણ સારૂં[10] મુકરદમો ચલાવે, તેનીપરની ફત્તેહ વિષે.

---

૧. **હમ-બાજાન** "સાથીઓ," યા "વારસાના ભાગીદારો."

૨-૨. **અફ્શાન સર્દાર્** લેવતા. ૩. **શાયીહન.**

૪. વેસ્ટ, **મીહત્ ઇ અસ્પેરેનો,** "એક મેંઢાંનાં હલવાન જેટલી."

૫-૫. **વીરૂમ્ મિજ્હ,** સરખાવો અવ. વીર, "માણુસ," "વીર પુરૂષ". વેસ્ટ, **વીરોણ્ મજ્ગ્,** "એક માણુસ જેટલું."

૬-૬. **અ-દ્હાત-આઓમ-દીહા.** ૭. સરખાવો પહલવી **નિગીરીદન.**

૮. **દાદિસ્તાન્-આઓમ-દીહા.** ૯-૯. વેસ્ટ, DM. મુજબ **મિન્ ઓલા ઇ રાસ્ત્-ખ્વાહ્** વાંચે છે, અને તરજુમો કરે છે કે: "જે ખરેખર ઇચ્છતો અને ખરેખર શોધતો હોય તેનાથી ફરક બતાવતું." ૧૦. વાંચણું: **ખસ-ગૂનીહા;** સરખાવો ફારસી **ખસ,** "નબળું હોવું," અથવા **ખસ્ બ-દહાન્ ગીરિફ્તન** "રક્ષણ માટે અરજ કરવી," અથવા **દેહ-ગાનીહા** ને બદલે **દેહ-ગૂનીહા,** "એક ખેડુત માફક," એટલે ખેડુતની સાદાઇ અને નમનતાઈ સાથે. વેસ્ટ, **ખાકૂનીહા,** "દેખાવને લીધે," શબ્દાર્થ, "ધૂળ બનાવીને."

(૮૭) એક માણુસનાં ફર્યાદપત્રકના શબ્દો વિષે, કે જે માણુસ પોતાની સ્ત્રી, જેણી શાહજન છે,[1] તેથી કંટાળી ગયો હોય. (૮૮) અને આએ પણુ કે, જ્યારે તેણીને ઈજા થશે અથવા પોતાને સહેલાઇથી[2] તેણીનો ખાવંદ ફેંકી દે એવા સંભવથી તેણીનું રક્ષણુ મલશે એમ ધારતી હોય, ત્યારે એ વાજબી છે કે તેણી પોતાના ધણી સાથ મુકરદમો નહિં લડતાં તેને એકદમ કેદ કરાવે.[3] (૮૯) અને તે માણુસ કે જેને તે કામ કરવાનો હક મળ્યો હોય તેની તરફથી એક ગુજર પામેલા બાપની છોકરીને પરણુાવી આપવા વિષે. (૯૦) એક કુમારીકાને ધણી વગર[4] રહેવાની ફરજ પાડવાના ગુનાહ વિષે. (૯૧) એવાં કામને માટે[5] પોતાની મીલકતમાંથી જાહેરમાં[6] આપવાના ગુનાહ વિષે, એટલે દીનનાં શિક્ષણુની[7] સામે થઇ એવા સબબ સારૂં એમ જાહેર રીતે કરવું કેઃ-"મને તેઓ એક સ્ત્રી આપશે, જો કે તેઓ તે માટે મને કાંઇ[8] આપતા નથી." (૯૨) એક કુમારીકાના બીજા કુમારીકા માટેના ગુનાહ વિષે, અથવા બીજી જાનદાર ચીજ માટે, યા એમ બોલવાનો ગુનાહ કેઃ-"તું મારી બ્હેન યા છોકરી પાસે જા, હું પણુ તારી છોકરી યા બ્હેન પાસે જઇશ."

(૯૩) અને મારી સ્ત્રીનાં શરીરને લગતા ગુનાહ[9] વિષે, જે તે પણુ ગુનાહમાંથીજ બરપા થાય છે. (૯૪) કોઇ એક કન્યાને પૈસા આપે તે પાછા વાળવા વિષે, જયારે તે કન્યા તેને પરણુવા માટેનાં પૈસા આપતી[10] નથી. (૯૫) એક કુમારીકા વિષે, જેણીને પંદર વરસની ઉમર પછી પરણુાવવામાં આવતી નથી, અને તેનો પિતા તેણીના હવસી[11] જુસ્સાને સંતોષ આપવા[11] તથા તે ચાલુ રાખવા એક પાપી કામ કરે છે, અને એક યારને નેમી આપે છે, અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

---

૧. નીશા ઇ પાતખ્શાએ ગાસૂ. એ વાક્યનો અર્થ એમ બી થાય કે: "એક માણુસ જેણે એક ખાસ હક ધરાવતી સ્ત્રીને દુઃખી કીધી હોય તેના વાંધાના શબ્દો વિષે."

૨. પવન્ દો અંગુસ્ત, શબ્દાર્થ "બે આંગળી વતી;" એટલે કે, ઉંચાઈએથી તેણીને સેહેલાઇથી (બે આંગળી વતી) નાખી દઇ મારી નાંખવામાં આવે તે સામે રક્ષણુ.

૩. ય-સેગુનાં, "પકડવું," "ધરવું," "કેદ કરવું."

૪. પાધારાનીદન, શબ્દાર્થ, "થાકવી નાંખવું," યા "વગર રેહવું."

૫. ૯૦ માં ફકરામાં જણુાવેલાં કામ સારૂં. ૬. અએવાય.

૭. ચાશિશ્નીહ્, અવ. ચશ્ "શીખવવું.," ૮. ચેશ્ જફ્ રાએ.

૯. એટલે કે, એવો ગુનાહ જે પોતાની સ્ત્રી સામે, બીજી સ્ત્રી સાથ જનાકારી કરવાથી, થાય છે. ૧૦. DM. માં ચેહુબૂનેહ્ને બદલે ચેહ્વૂનેહ્ મળે છે.

૧૧-૧૧. દશ્તાન્ મેયહ્ વિજાદૅન.

(૯૬) ખોરાક અથવા બીજી સિવાયની કોઇબી ચીજ એક માણસને આપવા વિષે, જે માણસ કોઇ બીજા આગળ માજ્દયસ્ની ધર્મની વખાણુ કરે, જો કે[1] તે તેમ બીકથી કરતો હોય તોબી; અને આ પણ કે, વળી,[2] જયારે[2] તે તેની સાથે માજ્દયસ્ની દીન પાળવામાં ચુસ્ત હમશરીક થાય,[3] ત્યારે તેને તે માણસના[4] જેટલાં કદની[4] એક બીજી ભેટ[5] આપવી. (૯૭) જે મોતની[6] સજાને લાયકનો[6] છે તેને ખોરાક નહીં આપવાના ગુનાહ વિષે. (૯૮) અને એક જાદુગર જે દેવોની[7] દીન[7] પાલતો હોય, તેના **તનાપૂહર** ગુનાહની સજા કરવાનાં[8] ફરમાવેલાં કામ[9] વિષે, જેથી તેનુ[10] કામ ઘણી રીતે થાય અને પુરૂં થતાં કેટલાંક વરસ લાગે.

(૯૯). અને રાતો તથા દહાડાઓ વિષે, જે લાંબા,[11] મધ્યમ અને ટુંકા[12] હોય છે, એટલે જુદા જુદા તેઓ કેટલાક હાસ્રોના બનેલા છે;[13] જેમાં રતૂ અથવા ગાહ થાય છે; તેઓ દરેકના કલાકોમાં પાડેલા ભાગો. (૧૦૦) ફ્રસંગ[14] વિષે, જે લાંબો, મધ્યમ, અને ટુંકો આવે છે; અને તેના[15] ભાગો કયા છે.[15]

(૧૦૧) અને એક જખમી ઢોરને દિવસે અને રાતે ઘાસચારો[16] આપવાની ફરજ[16] વિષે. (૧૦૨) એક મેંઢું જે એક માણસ હલાલ કરે તે વિષે; અને તેનો ધણી તેને[17] બાંધી નહીં રાખવા માટે[17] નિર્દોષ કે ગુનેહગાર

---

૧. **અમત-ઇચ્.** ૨-૨. **બરા અમત.**

૩. વાંચણુ: **હમ્-બાજ્**ને બદલે **હમ્-વાજ્**: સરખાવો ફારસી **બાજીદન**, "અર્પણુ કરવું." વેસ્ટ, **હમ-વાચ્**, "સરખાં ફરમાનોવાળા."

૪-૪. **વીર મસાએ.** વેસ્ટ: "માણુસને લાયકની." ૫. સરખાવો અવ. **દાથ**, "ભેટ."

૬-૬. **મર્ગર્જાનાન.** ૭-૭. વાંચણુ **દિન દીવ્.** પહલવી શબ્દ **દીવ્** ને પાજ્ન્દમાં ભુલથી **જીવ્** વાંચ્યો હોય એમ જણાય છે. ૮. **યાતુગ્ તુજિશ્ન.**

૯. **કાર્ ફ્રમૂદ્.** ૧૦. એટલે, સજા કરનારનું.

૧૧. અવ. **અધ્ર્ય**, "પહેલી પંક્તીનું," "સૌથી સરસ જાતનું."

૧૨. અવ. **નીતેમ**, "હલકામાં હલકા," "નાનાં કદના."

૧૩. એટલે, દહાડા અને રાતોના કલાકોમાં ફેરફાર થાય છે.

૧૪. ઈંગ્રેજી ચાર માઇલ જેટલું થાય.

૧૫-૧૫. **વ મા મિન્ બખ્શિશ્ન.** ૧૬-૧૬. **કાર્ ઇ વાસાન.**

૧૭-૧૭. **પવન્ બન્દ્ મદમ્ લા કર્દન**; એટલે, તે મેંઢાને છુટું ફરતું રહેવા દેવાથી કોઈ તેને પકડી હલાલ કરે છે, તે માટે તે મેંઢાનો ધણી પોતાની બેદરકારી અને ગફલતીનો ગુનાહ કરે છે.

છે; અને તેની તે માટેની નિર્દોષ હાલત અથવા ગુનાહગારીનું કારણ. (૧૦૩) વખત જે ખાત્રી ભરેલી હાલત પરથી શકમંદ હાલત તરફ ફરતાં લાગે છે તે વિષે, જો કે કોઇ પોતાના સાક્ષી તરીકે વડા દસ્તુરને કે ત્રણ સાક્ષીઓને લઇ આવે; અને તે વખત કેટલો હોય તે વિષે. (૧૦૪) શાક્ષિનું એકમલતાલણું જે ખરી ગવાહીની ગેરહાજરી બતાવે છે, તે વિષે; અને એક જડજ જે ખોટો ચુકાદો આપે છે તે વિષે.

(૧૦૫) અને કોઇ માણુસ જે એક ચીજ લેવાને લાયક નહીં હોય, પણ તેને તે આપવામાં આવી હોય તો તેને લગતાં વડા દસ્તુરને થતાં તેના રવાનનાં દુઃખ વિષે. (૧૦૬) કઇ જાતની ભેટો, તે આપવાની ખુશી બતાવતાં, કબુલ રાખવામાં આવે છે તે વિષે; એટલે, કેમ, અને કયારે તે આપવામાં આવે છે; જયારે તે આપનાર તે માંગે છે ત્યારે તે તેની આગળ પાછી જાય છે; કેવી રીતે અને કેટલાં પ્રમાણુમાં; જયારે તે માંગતો નથી ત્યારે તે તેને લાયક નથી.[1] (૧૦૭) આ વિષે કે એવી કેટલીક મીલકતો છે જે એક માણુસને અશો લોકોને[2] ભેટ તરીકે આપવાની છુટ છે. (૧૦૮) અને આ વિષે કે જેબી કાંઇ આપવામાં આવે છે; તે ખચીત લેનારની મતા થાય છે, અને જો તે કેમ આપવામાં આવ્યું છે તે જાહેર કરે નહીં તો તે અશો લોકોને ભેટ થાય છે. (૧૦૯) અને આપેલી ચીજ ભેટ નથી થતી તે બીકથી છે, કોઇબી જાતની બીકથી છે, તે વિષે.[3]

(૧૧૦) જે કોઇ છુટકારો અને પાલણુપોષણુની બીકથી[4] બીજાનાં બૈરી અને છોકરાંને પોતાના કબજામાં રાખતો નથી, તેની ચોરી અને લૂંટ વિષે. (૧૧૧) ગુનેહગારોના અવયવોપર સજા કરવા[5] વિષે; અને તે કયા અવયવોપર કરવી. (૧૧૨) અને ગુનાહની તોજેશ વિષે જયાં તે ઘણીજ

---

૧. અશુ સજિશન લા યેહૂવ્નેદ્દ. ૨. યશરૂબ્–હાત.

૩. વેસ્ટઃ "તેનો જેબી કાંઇ જોખમ હોય તેની બીકથી તે ભેટ નહીં થવા વિષે."

૪. એટલે તેઓને તે પોતાની પાસે રાખતો નથી, કેમકે તે બીહે છે કે કદાચ તેઓનો ખરો ધણી આવીને તેની આગળથી તેઓને છોડવશે, અથવા તેઓનું ભરણ પોષણુ કરવાનો તેને ખરચ થશે; તેથી તે તેઓને બીજાઓને ગુલામગીરી કરવા વેચે છે.

૫. વાંચણુઃ બાખ્તન, અવ. બજ્, "વહેંચવું," ફારસી બાખ્તન્, "વહેંચી આપવું," "સજા કરવી;" અથવા બેશ્તન, "અવયવોને સજાથી જખમી કરવા," અવ. ત્બિષ્.

તિક્ષ્ણ[1] હોય. (૧૧૩) એક મર્ગર્જાન માણસ, જેને[2] વડી સત્તાનો ચુકાદો મેળવવા માટે પહેરામાં રાખવામાં આવ્યો હોય,[2] તેનીપર હુમલો કરવા સારૂં જે સજા થાય તેની હદ વિષે.

(૧૧૪) સઘળી ન્યામતોનું જરથુશ્ત્ર તથા જરથુશ્ત્રના ચેલાઓને મળવા વિષે; એક[3] માણસની ચોરી અને લૂંટનો બનાવ[3] જે પોતાને મળેલી ન્યામતોનાં ફળો-માંથી કાંઇબી કોઇ લાયક પુરૂષને આપતો નથી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૧૫) તે માણસ જે જખમી થયો હોય[4] પણ જીવતો હોય[5] તેને કેવી તરતીબથી મુકવો તે વિષે; અને જો તે નિર્દોષપણામાં અને જખમની[6] અસરથી[6] મરી જાય તો તેના જખમોથી[7] તેનો નાશ થયો (એમ માનવું)[7]; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૧૧૬) અને વચન પાળવાનો[8] ફાયદો, અને તેથી મળતી ખુશાલી વિષે; અને જુદાં જુદાં પ્રમાણમાં[9] વિશ્વાસઘાત[10] કરવાથી નીપજતાં ગંભીર પરિણામો,[11] અને નુકસાન; અને એક વચન કેમ પાળવું જોઇએ તે વિષે. (૧૧૭) અને તકરાર,[12] પ્રમાણીકપણાંની ગેરહાજરી,[13] અને ગાળાગાળીનાં જબરાં પાપ વિષે, અને તેઓથી થતું[14] નુકસાન, અને તેથી થતી કાપા-

---

૧. **તીજ્તુમ**, "ઘણીજ તેજ," "અતિ સખત."

૨–૨. **ઈ પવન મસ્–દાદિસ્તાનીહા દાશ્ત્ યેગવીમૂનેદ્**. એટલે કે, જે રાજને લગતી વડી અદાલતનો ચુકાદો મેળવવા ખોટી થતો હોય.

૩–૩. **દૂજે હુજ્લ્ યેહ્વુન્તન્ ઇ ગબ્રા**; એટલે કે, તે માણસના પૈસાની ચોરી અને લૂંટ.

૪. વાંચણ: **પવન્ જેખ્મ**, "જખમ સાથનો," ૫. **અઉશ્તાન્–આઓમન્દ**, સરખાવો અવ. **ઉશ્તાન**, "જીંદગી."

૬–૬. **જેખ્મ–કાર્**. ૭–૭. સરખાવો ફાર્સી **બ–કાર્ ચિઝ્ કર્દન**, "કોઇ ચીજ-નો નાશ કરવો." વેસ્ટનો તરજુમો તદન જુદોજ છે: "એક પ્રાણી કેવી હાલતમાં છે તે વિષે, જેને અક્ષાહેદી જગોમાં રાખવામાં આવ્યો હોય, અને જ્યારે તે નિર્દોષપણા-માં અને છુટો રહેતાંજ મરી જાય, વળી તેનો જખમ પણ ફરજ બજાવતાં થયો હોય; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે." ૮. સરખાવો અવ. **મિથ્રો–અઓજંઘ**.

૯. **પાદગ્ પાદશ્**; સરખાવો અવ. **પાદ**, "પગળું," "પગથ્યું," ફાર્સી, **પાએ**.

૧૦. **મિત્રોગ–દૂજીહ**; સરખાવો અવસ્તા **મિથ્રો–દ્રૂજ**.

૧૧. **ગિરાનીહ**, "ભાર," "ગંભીરતા." ૧૨. **અન–આશ્તીહ**, "સુલેહ અને શાંતિ ન રાખવી."

૧૩. સરખાવો ફાર્સી **વાખ્**, "સચ્ચાઇ," "પ્રમાણીકપણું." પહલવી શબ્દ **ખ્વીશીહ્**બી વંચાય, **અન–આશ્તીહ્ ખ્વીશીહ**નો અર્થ "સગાંઓ વચ્ચે સંપ" થાય.

૧૪. **ઈ અજશ્ સેજીતુનેદ્**.

કાપી,[૧] અને સજા, અને પડતી,[૨] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૧૮) ઇરાની નહીં હોય એવાં લોકો જે છુટકારા માટે દંડ[૩] માગે તો સરહદપરનાં લોકોને જામીન[૪] તરીકે આપવા વિષે. (૧૧૯) અને કોઇ ઇરાની નહી હોય એવા મોટા માણુસને[૫] લગતી કાંઇબી ચીજ જપ્ત કરવા[૬] વિષે; અને જયારે તે દંડ[૭] તરીકે ઇરાનમાં આવે ત્યારે તેની કીમતનું વધવું;[૮] અને ઇરાની નહીં હોય તેવાઓ પાસેથી જામીન[૯] તરીકે દંડની જગાએ[૯] જો એક ખુબસુરત જવાનને[૧૦] લે તો તેની વધુ[૧૧] કંમત,[૧૧] અને તેઓ એ એને[૧૨] કેમ રાખે તે વિષે. (૧૨૦) અને એક માણુસના મોટા ગુનાહ વિષે, જે ઠગાઇથી[૧૩] એક ઇરાની નહીં હોય તેવા પાસેથી જેકે તે પોતાનો દીકરો[૧૩] હોય તો પણુ દંડ પાછો કઢાવે.[૧૩] (૧૨૧) એક દેશના સરદારના પાપી કામ વિષે, જેના જુલમગાર[૧૫] અને દુષ્ટ હુકમોથી દેશમાં દુઃખ આવી પડે.

---

૧. સરખાવો ફારસી પજ્હ, "લોહી", તેમજ "દવ," "ફરાં" (જુઓ અર્દા વીરાફ્ નામગ, બાબ ૪૦ મો, ફ. ૫). પજ્હ પત્ક્રાસ્ "ઘાતકી, લોહી લુહાણુ કરે એવી સજા."

૨. વાંચણુ : પતીહ્, અવ. પત, "પડવું," યા અવ. પઇતિ, "સામે," તે ઉપરથી "દુશ્મનાઇ." વેસ્ટ : પતશ્ અને તેનો તરજુમો : "તેઓ માટે દોજખમાં પુરી પાડેલી."

૩. સરખાવો ફારસી નોશ્ યા નવશ્, "ભેટ," "બદલો." એ નિપિશ્ના, "લખાણુ," "સુલેહના કોલકરારનું ખત"; અથવા વ પિશ્ન, "ખોરાક પુરો પાડવો" એમ વંચાય.

૪. ગરૂબ્, "ગહાણુ મૂકવું," "જામીન."

૫. ઇ અન-અઇરાન્ અર્જ-આઓમન્દ્, સરખાવો ફારસી અર્જમન્દ "જાણીતો."

૬. સરખાવો ફારસી બર્ ગીરફ્તન્, "પકડવું," "ઘસડી જવું."

૭. વાંચણુ, નવાગ્, પાફ્ ને બદલે; સરખાવો નવા, એટલે, "એક ચઢાઇ લાવનાર સરદારને દેશને લુંટાતો બચાવવા આપેલી પૈસાની રકમ." ૮–૮. અજ્નીગ્ અર્જ.

૯–૯. પવન્ જીવાગ્ ઇ નવાગ્ પવન્ ગરૂબ્ (જામીન તરીકે).

૧૦. ફારસી તકિલ, "એક ખુબસુરત દાઢી વિનાનો જવાન." ૧૧–૧૧. ફારસી કેહ-અર્જદેહ.

૧૨. એટલે તે અન-ઇરાનીની મીલકતને તથા તે ખુબસુરત જવાનને કેમ રાખે.

૧૩–૧૩. નવાગ્ (દંડ) મિન્ અન-અઇરાન લખ્વાર્ દુજીદન (પાછો લૂંટે.)

૧૪. એટલે કે, પોતાનો દીકરો જે પરદેશનો રહેવાસી હોય. તે તેની દીકરીનો દીકરો-બી હોય, જેણીને ઇરાન દેશની બહાર કોઇ શાહજાદા યા ઉમરાવ સાથે પરણાવી હોય.

૧૫. વાંચણુ : અવર્-રાસીહ્ ને બદલે અવ્રાસીહ્, શબ્દાર્થ : "મગરૂરીથી." વેસ્ટ : અફ્રાસીહ્ "મોટાઇ."

(૧૨૨) જરૂરી બદલાને લીધે એક ચોરે બીજાં માણસોને ચોરોનાં[1] જેવા[1] થવાને લલચાવવા[2] વિષે; ચોરો[3] સાથની મંડળીમાં કેવી જાતનો બદલો[4] તેણે આપવો જોઇએ[3] કે જેથી તે ઘણી હુસ્યારીથી[5] તેઓને ઠગી[6] શકે. (૧૨૩) એક ચોરને જડજો આગળ ઘસડી લઇ જતાં, તેની[7] ઓળખ[7] સારૂં તેણે જે ચોર્યું હોય તે તેની ગેરદનપર બાંધવા વિષે. (૧૨૪) કાંઇ પણ પૈસા આપવાથી ચોરોની તોજેશ થતી નથી, પણ તેઓએ પોતાના ગુનાહોનો એકરાર કરવાથી થાય છે તે વિષે. (૧૨૫) કાયદાના વડાઓ[8] પાસેથી કોઇ કાંઇ ચીજનો કબજો માંગે ત્યારે તેને મદદ કરવા વિષે, જ્યારે તે મીલકત ચોરાઇ હોય, કે જોરજુલમથી લુટી[9] લેવામાં આવી હોય.[9]

(૧૨૬) કેટલીક જાતની ઠગાઇના મોટા ગુનાહો વિષે, જ્યારે એક સ્ત્રી જેણીને એકમેકની મરજી[10] તથા પસંદગીની[11] જાહેરાત[11] સાથ એક માણસ સાથે પરણાવવામાં આવી હોય, તેણીને બીજા માણસ સાથે પરણાવવામાં આવે; અને તેજ બાબતપર વધુ જેબી હોય તે. (૧૨૭) એક શીખેલા માણસના ગેરઇ-સાફ[12] વિષે, જે એક મુકરદમો[13] ચાલતો હોય[13] ત્યારે તેનું નક્કી સેવટ આવવા આગમજ, તે કજીયાને લગતી મીલકત એક અજ્ઞાન માણસ પાસેથી ઝુંટવી લે. (૧૨૮) એક અજ્ઞાન માણસ સારૂ જ્યારે તેની તરફથી વચ્ચે પડનાર કોઇ નહીં હોય ત્યારે, શેહનશાહ સુધીના બીજા સરદારો અને પેશવાઓનાં જડજ સાથે મુકરદમામાં વચ્ચે પડવા વિષે. (૧૨૯) અને શેઠની જગ્યા માટે એક માણસની લાય-

---

૧. હાવન્દ઼ ઇ દૂજાન્, સરખાવો અવ૦ હુવન્ત્, "જેવું," "સરખું."

૨. અરબી-ફારસી, અશારહ્, "લાલચ." આ અસલ હસ્તલેખનું વાંચણ છે. વેસ્ટનું વાંચણઃ અઇય્યારક્, "મદદ કરતું."

૩–૩. લેવતા દૂજાન્ કર્દન્.

૪. વાંચણઃ નવિશ્ન, "છુટકારા સારૂં આપેલો દંડ." વેસ્ટનો અર્થ બી એવોજ છે.

૫. પવન્ મસ્-હાદિસ્તાનીહ્. ૬. દુખ્તન્.

૭–૭. નઝ્શા હખ્શગ્-આઓમન્દીહ્. સરખાવો અવ૦ હખ્શ્ત, "નિશાની."

૮. પતાન્, સરખાવો અવ૦ પઇતી, "શેઠ," "સરદાર."

૯–૯. વાંચણઃ હુજ઼ાલ્ત, સરખાવો પહલવી હુજ઼લ્, અવ૦ હજંહ્, "લુંટ."

૧૦. હુમ્-હાદિસ્તાનીહ્.

૧૧–૧૧. પદીરિશ્ન પએતાગીનીહ્. ૧૨. લા-પાતખ્શાએ-ઇહ, "ગેરવાજબીપણું."

૧૩–૧૩. બએન્ પતકાર્ શએ.

કાતના સબબ વિષે; અને જે ભલો શેઠ હોય તેનાં[૧] શરીરની આસપાસ[૧] અહુરમજદની મદદ વિષે. (૧૩૦) નક્કી હોય તેવા પાંચ ચોકકસ કાયદાના ચુકાદાઓ વિષે; આ ચુકાદાઓ નક્કી ગણવા જોઇએ, એટલે કસોટી પસાર કીધા વગર સજા કરવી જોઇએ. (૧૩૧) તેણે એકરાર કીધા પછી તોહુમતદારની બારીક તપાસ વિષે. (૧૩૨) જેને[૨] એક મીલકત જાળવી રાખવાની સત્તા હોય,[૨] તેની તે મીલકતના[૩] એક ભાગનો નાશ કરવાની ઇચ્છા[૩] વિષે. (૧૩૩) અશકિત યા ગરીબાઇને લીધે કાયદાની તપાસ આગળ નહીં ચાલવા વિષે, અને તે[૪] નહીં માંગવા[૪] વિષે; અને એવી અશકિત[૫] કેટલીક તરાંહની છે. (૧૩૪) એક સ્ત્રી વિષે, જેણીનાં કુટુંબનો વડો[૬] નહીં હોય,[૬] અને જેણી એક યાર[૭] ને પસંદ કરી લે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૩૫) ધર્મનાં સિધ્ધાંતો ફેલાવતી[૮] વખતે લેખીત[૯] પુરાવાઓ[૯] રજુ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર વધુ જેબી હોય તે. (૧૩૬) કોઇને તેની જગ્યાપરથી બીવડાવીને નસાડી મુકવાના ગુનાહ વિષે; અને તે બીકથી જ્યારે તે નાસી જાય, ત્યારે તેની નાસી જવાની તથા તેને લીધે તેને થતાં નુકસાનની હદ. (૧૩૭) અને કોઇનાં હાથ અથવા કબજામાંથી કાંઇ લૂંટી લીધું હોય[૧૦] તે પાછું આપવા વિષે, એટલે તે આપેલું કેવી રીતે ગણવું જોઇએ.

(૧૩૮) અને એક કાયદાનો ચુકાદો જે મોટો હોય તેનાથી ન્હાનાની જાહેરાત વિષે. (૧૩૯) અને વળી આ ગેતીની દુન્યામાં[૧૧] પણ સ્ત્રી અને

૧–૧. વેસ્ટનું વાંચણુ: **મદમ્ તંગ્ તનૂ ઇ ઓલા,** "તેનાં શરીરની હદમાં."

૨–૨. **મૂનશ્ દસ્તોબર્ ઈ દારિશ્ન.**

૩–૩. વાંચણુ: **નકુ–જ઼ન્** ઇ **ખ્વાસ્તગ્**, સરખાવો અવ૦ **નકુ**, ધાતુ **નકૂ** યા **નસ્**, "નાશ કરવો," અને ફાસીં જ઼ૂન્, "હિસ્સો," "ભાગ." અહીં કર્તા એક ત્રસ્ટી વિષે એશારો કરે છે, જે પોતાને જાળવણી સારૂં સોંપેલી મીલકત ખોટી રીતે પચાવી પાડે છે. વેસ્ટ: **નિકિજ઼ન્દ**, "ગુમાવતો." **ઘલ્ ખ્વહિશ્ન** નો અર્થ "નક્કી ઇચ્છા," "ઠરાવ" એમ થાય.

૪–૪. **હદત ....લા બવીહૂનેદ્**. ૫. **અ–તૂબાનીગીહ્**.

૬–૬. **અ–સર્દાર્**, શબ્દાર્થ: "વડા અથવા કુટુંબના વડા વગર;" એટલે કે, વાલીની ગેરહાજરીમાં.

૭. **સરીતુન્તાર્**–ઇ. ૮. **બએન્ રાયીનિશ્ન**. ૯. **સખુન્ નામગ્**, "એશારાના પુસ્તકો."

૧૦. વાંચણુ: **હજ઼લીહેદ**, સરખાવો અવ૦ **હજંઘ્**. વેસ્ટ: **આવોરી-અદ્દતો** "જુલમથી કઢાવ્યા હોય." ૧૧. **સ્તિહીહા-ઇચ્**.

બચ્ચાંઓથી ભલાઇ તથા સંપના વધારા વિષે, અને મ્હોટાઇ[૧] તથા સત્તા;[૨] વળી તેથી મળતાં ઉંચાં[૩] ફળ[૩] અને દોલત; અને હેયાત[૪] કંકાસનું બંધ પડવું.[૪] (૧૪૦) અને ભલી શકિતઓની યાદ જાળવવા સારૂ[૫] આપેલી મીલકત ઉડાવી દેવાના જબરા ગુનાહ વિષે. (૧૪૧) અને એક કાયદાના ચુકાદા વિષે, જેમાં ત્રણ શખ્સો સારૂં ત્રણ જાતના ચુકાદાઓ હોય. (૧૪૨) અને એક ઝાડ વિષે, જે જયારે પડી જાય[૬] ત્યારે સો સારાં પક્ષીઓનું મોત નીપજાવે, કે જે પક્ષીઓમાંથી એક હઝાર પક્ષીઓ નીકળ્યાં હતે.

(૧૪૩) અને આગળી લાંબા વખતની ઠગાઇમાંથી નીકળતા ગુનાહના વધારા[૭] વિષે; અને સર્વથી[૧૦] ગંભીર ગુનાહ સારૂં[૧૦] સર્વથી[૮] ન્હાના આંગળાં જેટલી લંબાઇ સુધી[૮] એક દાતરડાંને[૯] મોઢાંમાં રાખવા વિષે.[૯] (૧૪૪) ચોપગી માદાઓને અપવિત્ર કરવાના ગુનાહ વિષે. (૧૪૫) અને એક લડનારને બીજા માણસને મારતાં અટકાવવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ

---

૧. વાંચણુ: **વ–આવાન્ DM.** મુજબ, સરખાવો ફારસી **આબ્**, "આબાદી," "મ્હોટાઇ." વેસ્ટ મુજબ એ **નફાન્** બી વંચાય અને તરજુમો "નબીરાં," "વંશજો" થાય. સરખાવો અવ૦ **નાફ્**, "નજદીકનું સગું."

૨. વાંચણુ: **પશતિન**, સરખાવો અવ૦ **પઇતી**, "સાહેબ." એ DM. મુજબ પતીખૂ વંચાય, અર્થ "સુખ." ૩–૩. **મદમ્ વર**, સરખાવો અવ૦ **બર**, "ફળ."

૪-૪. **પત્કારિશ્ન ઇ હુઇત્ બરા યન્સેગૂનાં**, શબ્દાર્થ: કજીયો જે હેયાત હોય તે કાઢી લેવો.

૫. વાંચણુ: **પવન્ નામ ક્રૂનીહ્**, બેહતર **પવન્ નામ–ધ્રનીહ્**. વેસ્ટનું વાંચણુ: **પવન્ વામ–ફૂનીહ્**, "અકુદરતી વહેવારથી"; ફારસી **બામૂન્**. તે કહે છે કે: "એ પૈસા ધીરવા અથવા વ્યાજે આપવા એમ હોય નહીં કેમકે તેને માટે **આવામ–ફૂનીહ્** શબ્દ જોઇએ; અને તેનો તરજુમો એમ છે: "અકુદરતી વહેવારથી મેળવેલી દોલતના જબરા ગુનાહ વિષે, જેથી રૂહાની શક્તિઓ નાશ પામે છે."

૬. **બરા દૂજીદ્**, સરખાવો ફા૦ **દૂસિદન**, "પડી જવું," અવ૦ ધાતુ **દુશ્**, અથવા **દુઝ્**, "બગડી જવું." "મરી જવું," વેસ્ટ; **દૂજીદ્**, "ચોરાઇ ગયલું."

૭. **ફ્રાજ મસ્તન**, "મોટું થવું," "જથ્થો વધારવો."

૮–૮. વાંચણુ: **દરકી–ઇચ્ વદ્ અંગુસ્ત ઇ કસિસ્ત ફ્રાજતૂમ બજ્ફ્ બરા ખ્વાદન**. વેસ્ટનો તરજુમો: "અને એક ખંજરના અથવા સર્વથી નાની આંગળીની પહોળાઈના કેટલાક ઘણા ગંભીર ગુનાહને પુરેપુરા તપાસવા માટે." તેનું વાંચણુ: **દહ્કો ઈ ચન્દ્ અંગૂસ્ત**...

૯. સરખાવો ફા૦ **દરઉ**, "દાતરડું;" અને **ખ્વાદન**. ૧૦–૧૦. **ફ્રાજતૂમ બજ્ફ્**, ફા૦ **બજહ્**, "ગુનાહ," "પાપ."

હોય તે. (૧૪૬) અને આઠ જાતના સામા હુમલાઓ[૧] વિષે; બુરી દીન-વાળો[૨] ભલી દીનવાળા માણુસપર જે હુમલા કરે તે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૪૭) એક બુરી દીનવાળા માણુસના સામા હુમલા વિષે, જ્યારે કોઇ વધુ બુરી દીનનો માણુસ માર્યો જાય.

(૧૪૮) એક મર્ગર્જાનના હાથમાં કોઇ પણ મીલકત નહીં રાખવા વિષે. (૧૪૯) એક ગુનાહ કરવામાં જેઓ મદદ કરે તેઓના તે ગુનેહગા-રોના જેવાજ ગુનાહ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૫૦) અને અશો[૩] લોકોનાં રોજગાર કરવા માટેની[૩] મીલકતના નાશને[૪] લગતી ફર્યાદ અને બચાવનાં કારણુ[૫] વિષે, જે ફર્યાદી તે મીલકત આપનાર ધણીની રખેવાલીને[૬] વખાણુનાર હોય, પણ જે[૭] રખેવાલીનાં કામ માટે લાયક હોય નહીં. (૧૫૧) એક જડજના ગુનાહ વિષે, જે કોઇને તેના[૮] જન્મ મુજબ[૮] ચુકાદો આપે. (૧૫૨) એક ઇરાની શખ્સને ઇરાની નહીં હોય તેવા ધણીને આપી દેવાના જબરા ગુનાહ વિષે, અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૫૩) એક અશો માણુસે કીધેલી ભેટની મ્હોટાઇ, કોઇ[૯] બીજાએ કીધેલી ભેટ કરતાં વધુ સરસ છે[૯] તે વિષે, કારણુ કે પહેલી ભેટ રાસ્ત રશ્નુ[૧૦] યજ્દ પેહાયશોમાં તેને જાહેર કરવા સારૂં કબુલ રાખે છે. (૧૫૪) આ પણુ કે, જયારે લોકો એક અધર્મી માણુસને[૧૧] મળે ત્યારે તેઓએ તેની સાથે લડવું જોઇએ; જયારે હાથ કે પગ ભાંગવાની, યાતો માથાં વિષે પણુ બીક હોય તો તેઓએ ખરૂં[૧૨] હોય તે કહેવાથી દુર રહેવું નહીં જોઇએ.[૧૨] (૧૫૫) આ પણુ કે, જે કોઇ મીલકતના

---

૧. અવાજ્ જ્દમ, અથવા લખ્વાર્ જ્દમ. ૨. અવ૦ અક યા અધ-દએન.
૩. મ્યજ્દ ઈ શપીરાન. ૪. અપારીહ્; વેસ્ટ આજારીહ્, "નુકસાન".
૫. વહાનમ્, ફા૦ બહાનહ્. વેસ્ટ: વ ખાનક્, "અને રેહેઠાણુ."
૬. સર્દારીહ; એટલે તે મીલકત બક્ષનારની રખેવાલી. ૭. એટલે, બક્ષનાર.
૮-૮. ચીગૂન્ જ્ફ જૂન્. એટલે ફર્યાદીનું ઉંચું કે નીચું ખાન્દાન ધ્યાનમાં રાખીને.
૯-૯. મિન્ જ્ફ ઇ જ્કાએ દહિશ્ન.
૧૦. ઇન્સાફનો ફરેસ્તો, જે એક માણુસના મરણુ પછીના ઇન્સાફ વખતે, પોતાના હાથમાં ત્રાજવું લઇ તે ગુજરેલાં રવાનનાં પુણ્ય અને પાપનું વજન કરે છે.
૧૦. યશર્મોગ્, અવ૦ અશેમઓઘ, ધાતુ મુધ્, "ભાંગવું," "કાયદો તોડવો."
૧૧-૧૧. મિન્ જ્ફ ઈ રાસ્ત્ ગૂફ્તન્ લખ્વાર લા ચેગવીમ્નિસ્ન.

લોભને લીધે, અથવા પોતાનાં સગાંઓ સાથની દુશ્મનાઇથી,[1] ખરૂં બોલતો નથી, તે પાણી તથા આતશને, અને અશો માણસને આજાબ પોંહોંચાડે છે, અને તંદરોસ્ત[2] જોરવાળા[2] **અમેશાસ્પંદોને** તેઓની રહેવાની જગ્યામાં બેકરાર[3] બનાવે છે.

(૧૫૬) અને અશો લોકો વચ્ચે તડાં પાડવાના[4] જબરા ગુનાહ વિષે. (૧૫૭) અને રાસ્ત **રશ્નુની** સામે થવા દુષ્ટ બુદ્ધિ,[5] ખોટી સાક્ષી, ઠગાઇ,[6] અને ખોટા ચુકાદાને **અહર્મને** પેદા કરવા વિષે; **રશ્નુથી** થતા ફાયદાને લગતા આદમ જાતના અસંતોષથી, તે તેઓને[7] આફત નીપજવાથી દૂર રાખવાને અશકત છે[7] એમ જાહેર કરવું, **રશ્નુની** જગ્યા ત્યાં છે કે જયાં દુ:ખી લોકોને[8] ઇન્સાફ મળતો નથી, જે લોકોની પૈસાદારો[9] તરફની વળાણને લીધે[9] છે. (૧૫૮) અને તેઓની લાંચ[10] લેવાથી[10] સ્વતંત્ર લોકો તરફની વળાણ **રશ્નુએ** અખ્ત્યાર કરવા વિષે, અને તેનું તે ફર્યાદ[11] સાથ **અહુરમજ્દ** પાસે જવું; અને તેજ બાબતપર જેટલી વધુ હોય તે. (૧૫૯) અને એક સાચ્ચા જડજની નેમણુંક[12] વિષે, જે લૂટારાઓ, જુલમગારો, અને અશો લોકોના ખુનીઓનો દુશ્મન[13] અને કોમમાંનોજ[14] હોવો જોઇએ.

(૧૬૦) અને કોઇ પણ માણસ ઉદ્યોગથી સર્વથી સરસ જીંદગી[15] મેળવી શકે તેના સંભવ વિષે. (૧૬૧) એક સાચ્ચા જડજના કામની[16]

---

૧. **અ-વઇરાયિશ્ન**, શબ્દાર્થ: "સુવારો નહીં થાય તેવું," "સણગાર વિનાની હાલત," "ધિક્કાર."

૨-૨. વાંચણ: **અ-સિજ-અઓજ**; વેસ્ટ: ખુસ-પાન-ઇશ, "આરામ કરતું."

૩. **અ-આરામેહ**, "બેકરાર બનાવે છે;" સરખાવો ફા૦ **આરામ**.

૪. **અશિસ્કાફતગ**, "તડાં પડેલા." ૫. સરખાવો ફા૦ **બદ-ખ્વાહ** "દુષ્ટ વિચારવાળો."

૬. **નુગીરાએ**, અવ૦ ગર, "પકડવું," "ઝુંટવી લેવું."

૭-૭. **મિન્ ઓલા શાન્ જીયાન ચેહ્વુન્તન્ વખ્દુન્તન્ લા શાયીહની.**

૮. **મુસ્ત-આર્‌ઓમન્દાન્.** ૯-૯. **આજાદ આહંગીહ્ રાએ.**

૧૦-૧૦. **મિન્ પારહ્ યન્સેગુનાન્**, સરખાવો ફા૦ **પારહ્**, "લાંચ."

૧૧. **પવન્ ગર્જીહન્**, અવ૦ ગરેઝ્, "રડવું." "પોકાર કરવો."

૧૨. **ચેહ્વુન્તન્.** ૧૩. **હમએસ્તાર.** ૧૪. **હંજમનીગ્**; સરખાવો અવ૦ **હન્જમન**, "કોમ," "અંજુમન."

૧૫. **પાહલુમ અહ્વાન**, અવ૦ અહુ, "જીંદગી." ૧૬. **દાતોબરીહ્.**

બીજાં પુણ્યનાં કામો સાથ સરખાવતાં જણાતી મ્હોટાઇ વિષે; ખોટા જડજનાં કામનો જબરો ગુનાહ, જ્યારે કે તેઓ પોતાનો ચુકાદો ખરાં અને ખોટાંનો ફરક પુરેપુરો તપાસીને આપતા નથી.

(૧૬૨) **ગાથા, હાદઑખ્ત,**[1] અને **દાત**ને ભણવા[2] તથા મોઢે કરવા[3] વિષે, જેથી તેના જુદા જુદા તબકકાઓ[4] સમજી શકાય; અને તે નહીં સમજવાનો ગુનાહ; અને તેમાંથી જેબી બરપા થાય તે. (૧૬૩) બીજી પવિત્ર કેતાબો સાથ સરખાવતાં, ચુકાદાઓ અને જડજનાં કામ સારૂં **દાત**, એટલે કાયદાની મ્હોટાઇ વિષે.

(૧૬૪) સાત જાતની મીલકતો વિષે, જેને માટે એ નસ્ક કહે છે કે કોઇએ બીજી કોઇબી જાતની મીલકત જામીન તરીકે લેવી નહીં. (૧૬૫) એક બાબતપર જુદાં જુદાં મતો ધરાવતા દશ મીત્રો વિષે.

(૧૬૬) અને આ **નીકાદૂમ નસ્ક**નાં પવિત્ર લખાણના વિભાગો[5] વિષે; અને પુરેપુરા ચુકાદાઓની કેટલીક જાતોનાં કારણો વિષે;[6] અને જે[7] વળી અસલ કેતાબમાં ખાસ ભાર મૂકી જણાવવામાં આવ્યું છે,[7] તે એ પુસ્તકમાં[8] દાખલ કરવામાં આવ્યું છે; કેટલાક ચુકાદાઓ જે એકજ ચુકાદામાં સમાઇ જાય છે તે; અહેવાલો અને કામોના વિભાગોની કેટલીક જાતો વિષે, જે કામોનો બચાવ કરવામાં આવતો હોય, અને જે લેખીત પુરાવાઓ તથા હકીકતોને લગતાં હોય.[9]

(૧૬૭) "અશોઇ સર્વથી સરસ ન્યામત છે..........."

---

૧. એ નામ કદાચ હધ-**માંથ્ર** ને બદલે અહીં વપરાયું હોય.

૨. **ગપ્રહૂન્તન**, એનો સાધારણ અર્થ "ઇચ્છવું," "કાંઇ માંગવું" એમ થાય છે.

૩. **નર્મૂ કર્દન**. ૪.-પાદીગ, સરખાવો અવ૦ **પાધ** ; ફા૦ **પાય** , "પાયો," "શક્તિ," "તબક્કાઓ."

૫. **વખ્તન**, ફા૦ **બખ્તન**, અવ૦ **બજ**, "વહેંચવું." ૬. વાંચણ: **વહાન-ચ.**

૭-૭. **વ બએન્ જક્-ઇચ્ મદમ ચેહતૂનેદ્ પતશ્ બએન્ ચેહીતૂનેદ્**, શબ્દાર્થ: "અને જે કાંઇ તે નસ્કમાં ખુલ્લું જણાય છે તે તેથી આ **દીનકર્દ**નાં આંઠમાં પુસ્તકમાં લાવવામાં આવ્યું છે." **મદમ ચેહતૂન્તન** સાથ સરખાવો ફા૦ **બર્-આમદન**, "આગળ આવવું," "દેખાવું." ૮. એટલે **દીનકર્દ**નાં આંઠમાં પુસ્તકમાં.

૯. આ ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:-"અને આ વિવેચનની વહેંચણી વિષે, જેના બીજી ઘણીક જાતના આખા ચુકાદાઓ છે, અને તેમાં પણ તે વધારો કરે છે, અને તે ઉપરથી ઘણાક ચુકાદાઓ નીકળે છે જે, દરેકમાં, ઘણીક જાતના શબ્દો અને કામોની નોંધ લે છે, અને જે ખાસ છુટાછુટા તથા હુશ્યારીથી વેહેંચવામાં આવ્યા છે." (પા. ૭૪).

બાબ ૨૦ મો.

દુબાસ્રૂજીદ નસ્ક.

(૧) દૂબાસ્રૂજીદ[૧] નસ્કના અઢાર ભાગોમાંનો પહેલો ભાગ ચોરો વિષેનું પુસ્તક છે; તેમાં નીચલી બાબતો છેઃ ચોર સાથે તેનું, તેણે જે ચોર્યું હોય[૨] તેની મુખ્ય[૩] જુબાની[૩] સાથે,[૪] કાયદા મુજબ પકડાવું;[૪] આગમજથી રચી રાખેલો[૫] ગુનાહ, અને ગુલામગીરી,[૬] અને સખ્ત મજુરી,[૭] અને તે ગુનાહની તોજેશ સારૂં તેને થયલી સજા, અને તે સજા બજાવવી,[૮] તેને માટેના બદલાની[૯] હદ,[૯] અને દરેકને જુદો જુદો ખાસ[૧૦] બદલો આપવાની હદ,[૧૦] અને તે સજા બજાવવી તથા તેની જગ્યા; કેદખાનાંનો[૧૧] વિસ્તાર અને તે બાંધવાનો પ્લાન[૧૧] કેવો હોવો જોઇએ;

---

૧. રવાયતો મુજબનુ વાંચણુઃ દૂબાસ્રૂજીદ્. એમાં અસલ પાંસઠ પ્રકરણો હતાં, જે વિગત બાબ ૨૦, ૨૨, ૨૪ મામાં આપેલા ભાગોના સરવાળા મુજબનીજ છે. એ વાંચણુનો અર્થ: "એક જાણીતા ચોરની જીંદગી" થાય. હું દૂબાને અવ૦ દેબ્નુ, "ઠગવું" સાથ સરખાવું છું; જેનો ધાતુ દબ્ કે દિબ્ છે; તેમજ સ્રૂને સ્રૂબ સાથ, અને જીદ્, અવ૦ જીતી, "જીંદગી" સાથ સરખાવું છું. એક હીબ્રૂ્રૂ શબ્દ તરીકે એ શબ્દનું વાંચણુઃ દૂબ્-આસ્રુન્-જિદ્ થાય એટલે "એક લૂંટારાની બેડી સાથની જીંદગી." સરખાવો પહલવી આસ્રૂન્તન, "બેડી ઠોકવી." વેસ્ટનું વાચણુ: ગન્બા-સર્-નિજદ્, અને તેનો અર્થ: "ચોરનું નીચું પડેલું માથુ."

૨. પહલવી તેરફ્ત, સરખાવો પહલવી તરફ્તગીહ્, "જોર," "જુલમ," એ ઉપરથી અર્થ: "ઝુંટવી લીધેલું," "ચોરેલું," (જુઓ Pahlavi Pazend Glossary, p. 218).

૩-૩. માદગ્ ગૂબાગ્; ફા૦ ગવાહ્; અવ૦ ગુપ્ "બોલવું." વેસ્ટઃ માદગ્ ગનબા-ઇ, "ખાસ ચોર."

૪-૪. લેવતા ગેરફ્તારીહ્; સરખાવો ફા૦ ગિરફ્તારીહ્, "ગુલામગીરી," "કેદ."

૫. ફા૦ પસીજ, "તૈયાર કીધેલું," "મુસાફરીની તૈયારી." ૬. બન્દ્.

૭. દ્રઓશ, અવ૦ દ્રુ, "સખત થવું." અવ૦ દ્રઓશનો અર્થ "વિશ્વાસઘાત" થાય છે. વેસ્ટઃ "બેડી." ૮. કાર્ વર્જિશ્નીહ્. ૯-૯. નવિશ્ન-ચન્દીહ્.

૧૦-૧૦. ચન્દીહ્ ઈ નવાગ્ કતામીહ્.

૧૧-૧૧. તન્ વ આઇનીનગ્ ઇ ખપાગ્, સરખાવો ફા૦ ખપાક્, "ઢોરોનો વાડો." વેસ્ટ એ શબ્દને ફા૦ ખપક્, "ગુંગળાવવું," સાથ સરખાવે છે. તેનો તરજુમોઃ "ગુંગળાવનાર માણસ કયો અને તેની રીત; તેમાં જે ગુંગળાવતા હોય તેઓને કેવી રીતે એક પછી એક બહાર કાઢવા, અને પહેલો કોણ કામે વળગે."

જેઓ કેદખાનામાં હોય તેઓને એક પછી એક બહાર કેમ કાઢવા;[૧] કેદીઓમાં આગળ કોણે જવું.[૨]

(૨) અને બેડીવાળા એક માણસનાં શરીરનો ભાગ જે દુઃખતો[૩] હોય તે વિષે; અને બેડી કેટલી બંધબેસ્તી જોઇએ તેની તથા સખ્તીની હદ; અને ચોરીના ગુનાહ સારૂ કેદની સજા કેટલા વખતની થવી જોઇએ. (૩) બેડીઓ અને તે ફર્યાદીઓએ પોતેજ બાંધવી[૪] વિષે, અને તે માટે જરૂરની ચીજોનો[૫] ખરચ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪) અને સખ્ત મજુરીની કેટલીક જગ્યાઓ વિષે, અને કઇ જાતના ચોરને તેઓએ છુટો રાખવો જોઇએ. (૫) અને એક ઠગારા[૬] ચોરને કોઇએ કેટલા, કયારે, અને કેવી રીતે ડામ[૭] દેવા જોઇએ; જેઓ ફર્યાદીઓ હોય તેઓએજ જરૂરી ચીજોનો ખરચ આપવો જોઇએ; તે જરૂરના ડામ દેવાની જગ્યા અને અગત્યનાં ઓજારો;[૮] હદથી વધારે ડામવાના જુદી જુદી જાતના ગુનાહ, અને ઠરાવેલા ડામ નહિ દેવાનો ગુનાહ; ઘણું ડામવાથી થતા ખરચની[૯] હદ; ચોરીના કેટલાક તબકકાઓ જે[૧૦] ડામ દેવાની હદની બહાર જાય છે;[૧૦] તેઓ કે જેઓ તેને લાયકના છે; અને તેમજ તે તબકકાઓ કે જે ડામ દેવાની હદની અંદર આવે છે; જેઓ તેને લાયકના હોય તેઓ.

---

૧. સરખાવો ફા૦ **નીજ઼દન્**, "ખેંચવું," "બહાર કાઢવું."

૨. **પેશ્ કર્દન્**, "આગળ જવું". ૩. **બીશિન્**; સરખાવો અવ૦ **ત્બિશ્**.

૪. વાંચણુઃ **બન્દિશ્ન**, DM. મુજબનું, સરખાવો **બન્દિશ્** "બાંધવું," "બેડી ઠોકવી." વેસ્ટનું વાંચણુઃ **બન્દ્ ઇ દાદન્**, અને તરજુમોઃ "કેદ જે ફર્યાદીઓએજ પુરી પાડવી જોઇએ." પહલવીમાં **જીન્દાન્** શબ્દ કેદ માટે વપરાય છે. એનો અર્થ એમબી થાયઃ "અને બેડીઓ જે ફર્યાદીઓએ આપવી અથવા પુરી પાડવી જોઇએ."

૫. એટલે કે, તે ગુનેહગારને બેડીમાં રાખવા માટેની જરૂરી ચીજો. એવું જણાય છે કે એ સઘળો ખરચ ફર્યાદીઓએ આપવો જોઇએ, અને બેડીઓ તથા સાંકળો તેઓએજ કેદીને પહેરાવવી જોઇએ.

૬. વાંચણુઃ **દ્રૂજ**; સરખાવો અવ૦ **દ્રએોજિ઼શ્ત**, અસલી ફારસી **દરુજન્**, "જુઠો માણસ." વેસ્ટનું વાંચણુઃ **ગરોવ્–દાદન્**, "બેડીઓ પુરી પાડવી."

૭. વાંચણુઃ **દ્રૂશિશ્નીહ્**, કૃદંત **દ્રૂશીદન્**, "ડામ દેવો;" સરખાવો ફા૦ **દરૂશ્** બાળવાથી અથવા કાંઇ હથિયાર વડે થયલો જખમ યા પડેલો છાપ. વેસ્ટનું વાંચણુઃ **ગરોવ્–દહિશ્નીહ્**, "બેડીઓ ઠોકવી." DM. નાં વાંચણુમાં તેણે ફેરફાર કીધો છે.

૮. એટલે કે તે જગ્યા કે જયાં ચોરને ડામ દેવા માટે જરૂરી ચીજો પુરી પાડવી જોઇએ.

૯. **અજાર્નીગીહ્**. ૧૦–૧૦. **દ્રૂશ્–અજાર્નીગીહ્**. એવું જણાય છે કે અસલ ઇરાનમાં ચોરોની કેટલીક જાતો હતી જેને માટે ડામ દેવા કરતાં વધુ સખત સજાની જરૂર હતી, અને બીજી કેટલીક જાતો એવી હતી કે તેને માટે ડામ દેવા કરતાં વધુ નરમ સજાની જરૂર હતી.

(૬) જુદી જુદી જાતની ચોરી વિષે; એક ચોર જે એક માણસની ચામડી કાઢી[1] તેને જખમી કરે તેનો ગંભીર[2] ગુનાહ; અને ચોર[3] એક હાસ્ જેટલો દૂર હોવાથી[3] ચોરાયલી મતા નહીં[4] મળવા[4] વિષે, અને તે ચોર જે તેજ જગ્યાપર હતો અને એક[5] કદમના અંતરમાં હતો;[5] અને લુંટ સાથના ચોર વિષે, અને જીંદગીને નુકસાન કરવું અને ઉતરતાં માણસો તથા ઢોરોને હાનિ પોંહોંચાડવી; અને અગાઉ[6] અથવા પછી[6] તેજ જગોએ[7] કીધેલા બીજા ગુનાહો વિષે. (૭) એક ચોર, જે[8] મદદગાર વિનાનો હોય,[8] તેનાં ચોરીનાં તરકટ[9] વિષે; અને એક સરખા ભાગોની ચોરી; અને જુદા જુદા ભાગો[10]ની ચોરી.

(૮) બીજાઓને ચોરી કરવા સુચવવાના[11] ગુનાહ વિષે; અને જે તે સુચના[12] અમલમાં મુકે[12] તે વિષે; અને તેને છોડી દેવો,[13] અને તેને છોડી દેવાનો હુકમ; અને એક ચોરને બાંધનાર[14] વિષે, જે એક ચોરને કોઇ મુશ્કેલ[15] ચોરીમાં મદદ આપનાર હોય; અને એક સગીર, અને બચ્ચાં

---

૧. વાંચણ: ગન્દન; પહલવી કન્દન, ફારસી કન્દન "ચામડી ઉતારવી." "ફાડી કાઢવું." વેસ્ટ: ખૂદનૉ તે બદલે ગૂદનૉ, "કાપવું."

૨. અબ્જૂનીગ્, "ઉમેરાયલું," યા "આગળ વધતું."

૩–૩. પવન્ હજ્ ઇ પવન્ હાસ્. જે જગાએ તે ચોરે માણસને જખમી કીધો હોય ત્યાંથી ચોરેલી મતા પોતાને ઘર લઇ જવાથી; જે ઘર તે જગાથી એક હાસ દૂર હોય.

૪–૪. અ–પએતાગીનીદન્; શબ્દાર્થ: "દેખાવ નહીં દેવો," "સંતાઇ રહેવું."

૫–૫. એટલે કે, તે ચોક્કસ ચોર જે ચોરી થઇ ત્યારે જખમી માણસથી એક કદમ જેટલા અંતરમાં હતો.

૬–૬. એટલે કે, માલ ચોરાયો હોય તે ધણીને જખમી કીધા અગાઉ યા પછી.

૭. પાજ્‌ન્દ હિધિહ્.

૮–૮. ઇ લા હમ, શબ્દાર્થ: "જે કોઇની સાથે જોડાયલો નહીં હોય;" સરખાવો અવ૦ હમ. ૯. મીનિશ્નીહ્, "વિચાર," "મનસુબો."

૧૦. એટલે કે, જુદાં જુદાં પ્રમાણના ભાગો અથવા હિસ્સાઓ.

૧૧. વાંચણ: અશારગ્. વેસ્ટ: અઈયારફ્, "મદદ કરતું."

૧૨–૧૨. નિગિરીગ્–ગર્. વેસ્ટ: "તપાસ કરતું." ૧૩. ચેહ્દૂનાન્.

૧૪. અસ્નૂતાર્, શબ્દાર્થ: "બાંધનાર." વેસ્ટ: આસ્નૂતાર્, "સાંભળનાર."

૧૫. સરખાવો ફા૦ વન્દ્ યા વૅન્દ્, "મહેનત," "ભારી કામ." વેસ્ટ: વૂદંગ્, "લઇ જવામાં આવે."

વગરની સ્ત્રી,[1] અને તે કે જે હમેલદાર હોય તેણે કીધેલી ચોરી વિષેના ચુકાદાઓ; તેઓની તાજેશની સખ્તી વખતે, તથા એક હમેલદાર ચોરનાં સુવાવડનાં કષ્ટ વખતે તેઓને કોણુના તાબામાં અને કેવા જામીનપર રાખવાં જોઇએ.

(૯) એક મીલકત વિષે, જે એકઠી[2] તથા હદ વગરની[3] હોય; જે[4] તેઓ ચોરોથી દૂર રખાવે;[4] અને પોતાને હાથે ચોરી કરે તે, તથા પોતાના હાથે ચોરી નહીં કરે,[5] તેવા ચોર વિષે. (૧૦) એક ચોરની સાક્ષી વિષે; એટલે કે, ચોરીમાં જે આગળ વધે તેની સાક્ષી કેમ રજુ થવી જોઇએ; તે જયારે પકડાય અને બંધાય ત્યારે કેમ; અને જયારે તેની ઉપર પુરેપુરો[6] કબજો[6] મેળવી શકાય ત્યાં સુધી તેને શાંત રાખવાની[7] તથા ઠગવાની જરૂર હોય ત્યારે કેવી રીતે તેની સાક્ષી રજુ કરવી. (૧૧) અને ચોરો સાથની સગાઇ[8] વિષે. (૧૨) ચોરી અને લૂંટ વચ્ચેના ફરક વિષે.

(૧૩) અને મીલકત જે કોઇએ લૂંટી હોય[9] તે તેના માલેકોને પાછી આપવા[10] વિષે, જેવી કે સરહદપરનાં લોકો ઇરાની નહીં હોય તેવાં લોકો પાસેથી લઇ જાય, અને તે કે જે ચોરો પાસેથી જડજ લઇ લે; અને ચોરો પાસેથી કેટલો ભાગ લે તે વિષે, જે તેને શાંત રાખવાથી થાય છે. (૧૪)

---

૧. સરખાવો ફા૦ સતર્વન, "વાંઝણી સ્ત્રી."

૨. વાંચણુ: હમ-દાત; સરખાવો અવ૦ હંદા, સં૦ सम्-धा, "બરાબર એકઠું કરવું," "ભેગું કરવું." વેસ્ટ: "એકઠું થયલું."

૩. અમર્ગાન્, "નહીં ગણાય એવું." અવ૦ મેર્, "ગણવું;" સરખાવો પહલવી અમર્ગાન્ મર્દૂમ.

૪-૪. ઇ મિન્ દૂજાન્ લખ્વાર્ યખ્સેનુનાન્દ; સરખાવો ફા૦ બાજ્ દાશતન્, "અટકાવવું," એ ઉપરથી "જે તેઓ ચોરોના હાથોમાં જતી અટકાવે."

૫. પણુ જે બીજા ચોરોની મદદથી બીજા ધણીનો માલ ચોરે.

૬-૬. ફા૦ કામ-ગાર્ "સ્વતંત્ર;" સરખાવો ફા૦ કામ-ગાર્ શાહ્, "સ્વતંત્ર પાદશાહ."

૭. ફા૦ નિવાખ્તન્, "મહેરબાની બતાવવી," "પંપાળવું."

૮. વાંચણુ: નફ્શા-ઇ, ખ્વીશીહ્ને અર્થે, ફા૦ ખ્વીશી, "સગપણ." વેસ્ટ: નવિશન્, "બદલાઓ."

૯. દેશ્નાન્, દેશ્નત્ને અર્થે. ૧૦. યેહમ્તૂનીનીદન્, "પહોંચાડવું," "લાવવું."

૧૧. સરખાવો અવ૦ અ-સ્તરેત, "નહીં કંટાળેલી હાલત," "મનની શાંતિ."

અને એક ચોરને બચાવનાર અને રક્ષણ કરનાર[1] વિષે; અને વળી ચોરી વિષેના બીજા ઘણાક ચુકાદાઓ વિષે.

બાબ ૨૧ મો.

દુબ:સ્રૂજીદ નસ્ક.

(૧) **દૂબાસ્રૂજીદ નસ્ક**નો બીજો ભાગ પરચુટણ બાબતોનો સંગ્રહ[2] છે; એક બાપના પોતાના છોકરાના ગુનાહ માટેના ગભરાટ[3] વિષે, જે છોકરો પુખ્ત ઉમરનો હોય, અને તે બાપ જયારે તેનો દીકરો તે ગુનાહ કરે ત્યારે તે વિષે અંજાણ હોય; બાપના અને પુખ્ત વયના લોકોના, એક બીજાં સાથના ગુનાહ માટે દીકરાનો ગભરાટ; અને જયારે[4] તેઓ ગુનાહમાં એકમેકને મદદ કરતા નથી;[4] અને એક સ્ત્રીના ગુનાહ સારૂં તેણીના ધણીનો ગભરાટ, જયારે તે તેણીની સાથે મળી તે ગુનાહ કરતો નથી, કે તેણીને તેમાં મદદ કરતો[5] નથી, અને તેણીને અટકાવતો નથી.[6] (૨) અને સગીરોને તેઓના વાલી પિતા તરફથી શિક્ષણ આપવાનાં વખતનાં આવી પુગવા વિષે, અને તેની શીખવવાની રીત; અને બચ્ચાંના[7] ગુનાહની શરૂઆત થાય તે ઉમર,[7] અને સગીરપણાંમાં કીધેલાં પાપોનું

---

૧. **પાસ્પાનાન**, સરખાવો ફા૦ **પાસ્બાનાન**.

૨. **હમ્હાતગ્**; અવ૦ **હમ**, અને **દા** યા **ધા**, "મુકવું;" શબ્દાર્થ: "સાથે મુકાયલું."

૩. વાંચણ: **અન-અસ્તર્દગીહ્**, **અ-સ્તર્દગીહ્**થી ઉલટો શબ્દ; સરખાવો અવ૦ **અ-સ્તરેત** "મનની શાંતિ." વેસ્ટ: **ખ્વાસ્ત-રદગીહ્**, "તપાસ કરવા માટેની સત્તા;" સરખાવો, ફા૦ **ખ્વાસ્તન્**, "શોધવું," અને અવ૦ **રતુ**, "સત્તા." એનું વાંચણ એમબી થાવ: **મદમ્ હુના સ્તર્દગીહ્**, અથવા **મદમ અન્દગ્ સ્તર્દગીહ્**, અથવા **મદમ હુ-અ-સ્તર્દગીહ્**.

૪-૪. **અમત્ લા વિનાસ્ અઇય્યાર્ ચેહવૂન્દ**.

૫. **હમ-અઇય્યાર્**, "સાથે મદદ કરતો." સ્ત્રીને ગુનાહ કરવામાં મદદ કરતો નથી.

૬. **અન-આવાજ્-દાર્**, શબ્દાર્થ: "તેણીને ગુનાહ કરવાથી દુર રાખતો નથી."

૭-૭. **વ ગાસ્-ઇ ઓલ્ ખૂન્ ચેહવૂન્ત અપુર્નાયીગ્ વિનાસ્**. અહીં **ગાસ્**નો અર્થ "વખત," થાય છે.

પ્રમાણુ; અને સગીરપણુંમાં[1] તેની તોજેશ, અને તેજ વળી પુખ્ત ઉમરે; એક સગીર જેને શીખવવો[2] જોઇએ[2] તેને નહીં શીખવવાનો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩) નહીં મારવા વિષે; એટલે દુન્યાના નાશને અટકાવવા વિષે; અને એક બહાદુર[3] પહેલવાન[3] લડાઇમાં માર્યો જાય તે પછી તેની મીલકતની વહેંચણી કરવાની રીત શું છે તે વિષે. (૪) એક સ્ત્રીને, એક બચ્ચાંને, અથવા એક ઇરાની નહીં હોય તેને ખુની[4] હથિ-યારો[4] આપવાના ગુનાહ વિષે. (૫) એક સ્ત્રી વિષે, જેણી બે મર્ગર્જાન ગુનેહગારોમાંથી, એક[5]ને ગર્દન મારવા માગે,[5] અને બીજાથી એક છોકરો મેળવવાની આશા રાખે.

(૬) એક પહેલવાન વિષે, જે ખોરાક[6] વગરનો[6] હોય, અને જે પોતાની કુચ[7] દરમ્યાન[7] એક ખેતર આગળ આવી પહોંચે, જયાં એક તેનાથી[8] અણુજાણુ[8] ભરવાડનાં[9] અનાજ તથા મેંઢાં હોય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૭) અને એક મીલકતને ગેરવાજબી રીતે રાખવા વિષે, અને તેની ઉપરનો ચુકાદો.

(૮) એક જડજની ઢીલનાં[10] પ્રમાણુ વિષે, જે એમ જાણુતો હોય કે ફર્યાદી ખોટી માંગણી કરે છે, અને તોહમતદાર ખોટો એકરાર કરે છે. (૯) એક જડજની ઢીલનાં પ્રમાણુ વિષે, અને એક કાયદાની

---

૧. **અપુર્નાય્-ગાસ્**, એટલે કે, સગીરની હાલતમાં. ૨–૨. **આમૂજિશ્ન.**

૩–૩. **મર્દ્–ગુર્દાન્ ગબ્રા**, સરખાવો ફા૦ [મર્દિ, **મર્દાન્** (**મર્દાનહ્**), અથવા **મર્દાન-ઈ મર્દ્**, "મર્દાનગીહવાળા બ્હાદુર માણુસો."

૪–૪. એનો અર્થ લડવાનાં હથિયારોબી થાય.

૫–૫. **અએવગ્ શેએશા બવીહ્નેદ્.** ૬–૬. **અતૂશહ્**, સરખાવો ફા૦ **તુશહ્**, "ખોરાક."

૭–૭. **પવન્ રૂખિશ્ન**, "પોતાની હીલચાલમાં."

૮–૮. **અજશ્ બીગાનગ્** ; સરખાવો ફા૦ **બીગાનહ્**, "બેગાનો શખ્સ."

૯. વાંચણુ: **પસીગ્**. વેસ્ટ મુજબ **પસ્**નો અર્થ "પછી" થાય છે. એ **પાસ્**, "રખેવાલ," "દરબાન"બી વંચાય.

૧૦. ચુકાદો આપવાની ઢીલ.

કોર્ટની[1] ઢીલ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૦) એક જડજના ચુકાદા વિષે, જે એક શકમંદ ચુકાદાને ખાત્રી ભરેલો સમજે,[2] ખાત્રી ભરેલાને શકમંદ સમજે, અને એક ખુલ્લા ચુકાદાને નહીં સમજી શકાય એવો ગણે. (૧૧) અને જે કાંઇ અચોક્કસ હોય તેને ચોક્કસ ઠરાવનારા ચુકાદા વિષે, અને તે ચુકાદાને અમલમાં[3] મુકવા[3] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૨) અને નીચામાં નીચીથી ઉંચામાં ઉંચી પદવી સુધીના, એકની ઉપર એક, નેમાયલા[4] જડજોની ફરજો વિષે. (૧૩) એક ચુકાદાપરનો ચુકાદો,[5] જે બે જડજો સાથે મળીને આપે ત્યારે કાયદાનુસાર ગણાય; અને તે કે જે ચુકાદો આપનાર જડજને ગણતાં બે જડજો સાથે[6] આપે ત્યારે કાયદાનુસાર ગણાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૪) ખુલાસાને[7] લગતા ચુકાદાની શબ્દરચના વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૫) અને જડજો માટે ચુકાદો આપવાના વખતની મુદત વિષે, અને તેજ મુજબ જડજો માટે જડજો આગળ સાક્ષીઓને[8] બોલાવવાના,[8] અને તપાસ ચલાવવાના[9] વખતની મુદત વિષે.

---

૧. દાતગાસ્, શબ્દાર્થ: "ઇન્સાફની જગા."

૨. વિજોદ્દ વબીદુનચેન્, સરખાવો પહલવી વિજારિશન, "સમજણ," "શરેહ".

૩–૩. ફ્રનિસ્ન. ૪. ગૂમાર્દગ્, સરખાવો ફા૦ વિ અને મર્, ફા૦ બર-ગુમાશતન્, "નેમવું;" ગુમાશ્તન, "કામ સોંપવું," "કાંઈ ખાસ કામ કરવા મોકલવુ," અથવા "એક જડજની સત્તા અને હોકમ સાથ કોઇ માણસપર ફોજદારી કામ ચલાવવું." વેસ્ટ: "નેમાયલા જડજો" (commissioned judges).

૫. એટલે નીચલી કોર્ટના ચુકાદા સામે કરેલી અપીલનો ચુકાદો.

૬. DM. મુજબ શબ્દાર્થ: "જડજ સાથે અથવા બે જડજો સાથે હોય ત્યારે." લેવતા દાતોબર્ વ દો દાતોબર અગવીન્.

૭. સરખાવો ફા૦ પાત-ખ્વાન્, "ખુલાસો," (સ્ટાઇન્ગાસ). ૮–૮. ગઓકાયાન્ ખ્વહિશ્ન.

૯. સચિશ્ન.

૧૬) અને એક જડજ જે દબદબાવાલો[1] હોય તે વિષે, અને તે કે જે દબદબાવાલો નહીં હોય;[1] દબદબાવાલો નહીં તેવા જડજની જે દબદબાવાલો જડજ હોય તેની સાથે સરખાવતાં ઓધાની મુદત વિષે. (૧૭) અને ચાર[2] જાતના જડજો[2] વિષે, અને તેઓ તરફના ચુકાદાની જાતો; એક જાતનો જડજ તે છે કે જે[3] ચુકાદો કેમ આપવો તે સમજે છે, અને તેને અમલમાં મુકી શકે છે;[3] એક તે છે કે જે ચુકાદો કેમ આપવો તે સમજે છે, પણ તે ચુકાદો અમલમાં મુકતો નથી. (૧૮) અને કેટલાક ચુકાદાઓમાંની જડજની ઠગાઇ[4] વિષે

૧–૧. સરખાવો **ફ્રહાંગ્ ઇ ઓઈમ અએવક્**, પા. ૪૩, લીટી ૧૦–૧૨: **વયો-જ્રુશ્તો: દાતોબર્ દેના વિજારેહ્, અએઘ ખ્વાસ્તારૂઈ વરાઓમન્દ્ વ ન્યોશીદાર ઇ અએવરીહ્ હુઇત્ ચીગૂન્ યેમલેલૂનેદ્ દરેંગીહ્.** અહીં દીનકર્દમાં પાજન્દ વયો-જ્રુશ્ત, યા વયો જ્રુશ્તો, અવસ્તા **વયો-જ્રુસ્તો**, યા **દુયો-જ્રુસ્તો**ની બરાબર છે. પહેલો શબ્દ **વયો-જ્રુસ્તો**, વંદીદાદ, ફ્ર. ૧૩, ફ. ૮ માં આવતા **વયો-તુત** શબ્દ સાથ સરખાવાય, જ્યાં **વયો** શબ્દને **વી**, "બીવુ" પરથી ઉપજાવી શકાય; એ ઉપરથી એનો અર્થ : "બીક ઉત્પન્ન કરનાર મીત્ર" થઇ શકે, અથવા એમબી થાય કે : "એક બીક ઉત્પન્ન કરનાર ઇન્સાફનો દોસ્ત;" અથવા "એક ભયંકર દોસ્ત." વેસ્ટનું વાંચણુ : **દુયો-જ્રુશ્તો**, " જે કોઇ એવડો સંતોષ પામેલો હોય તે."

વયો-જ્રુશ્તોના અર્થ માટે ઉપલી **ફ્રહાંગ**ના એક ફકરામાં આપેલી હાઉગની અગત્યની શરેહ નીચે મુજબ છે:—"હું નીચે મુજબ તરજુમો કરૂં છું: 'જડજે આ વાદી અને પ્રતિવાદીનો કજીયો ચુકવવો જોઇએ; તેઓ દરેક જે કાંઇ કહે તેનું બરાબર તોલ કરી તે મુજબ ચુકાદો આપવો જોઈએ.' પહલવી તરજુમો કરનાર એની આગળ આવતા શરેહના (જ્રન્દ) શબ્દો **વયો-જ્રુશ્તો** કેમ સમજ્યો છે તે કહેવું મુશ્કેલ છે, એ શબ્દો કોઇ બીજાં લખાણમાંના ઉતારાની શરૂઆત હોય એમ જણાય છે, પણ તે ઉતારો આખો આપવામાં આવ્યો નથી, **જ્રુસ્તો**નો અર્થ "ખુશ થયલો," "સંતોષ પામેલો" થાય છે, **વયો**નો અર્થ મેળવવો એટલો સહેલો નથી કારણકે તેના એકથી વધુ અર્થ થઇ શકે છે. એ ફકરો કાયદાની તપાસ વિષેનો હોવાને લીધે, ઘણુ કરીને એ શબ્દનો અર્થ તકરાર, વાંધો એમ હોય, અને તે શબ્દયોગી (અને ક્રિયા-વિષેશણ અવ્યય) **વિ**, 'જુદું,' 'સામે,' 'જુદુ' ઉપરથી ઉપજાવી શકાય; એવી રીતે **વયો-જ્રુશ્તો** નો અર્થ, "એક માંડવાલ થયલો કજીઓ" એમ થાય. પહલવી શરેહ ખુલ્લી રીતે તે વિષે એશારો કરે છે." (જુઓ પાનું ૭૯). **ફ્રહાંગ**ના ઉપલા ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે; **વયો-જ્રુશ્તો**, જે એક જડજ છે, તે આ સમજાવે છે, જેથી અરજ કરનાર જે શકમંદ હોય તે ખાત્રી ભરેલું સાંભળે છે; કોઇ કહે તેમ, તેનું જાણીબુજીને તોલ થાય છે."

૨–૨. વેસ્ટ: "ચાર રીતવાળા એક જડજ વિષે."

૩–૩. **મૂન્ વિચીર ખવીતુનેદ્ કર્દન્ વખ્દૂનયેન.** સરખાવો ફા૦ **ગિરિફ્તન**, "સ્વીકારવું." ફારસીમાં ગિરિફ્ત કર્દન નો અર્થ: "કોઇ જગાથી દૂર જવુ" થાય છે, પણ તે અહીં લાગુ પાડી શકાતો નથી.

૪. સરખાવો અવ૦ **હુજ્હ્**, "લૂંટ." વેસ્ટનું વાંચણુ: **અવરીહ્**, "ચઢિયાતાપણું."

જે તેના ખોટા હુકમનામાંઓને લીધે થાય છે, અને એક હાસ્રમાં હોય ત્યારે એ કેમ થાય, અને તેજ જગાએ હોય ત્યારે તે કેમ થાય; જ્યારે તે હાસ્રની અંદર થાય છે ત્યારે તે તેથી ઠગારો બને છે, જ્યારે તે હાસ્ર પુરો થવા અગાઉ થાય છે ત્યારે તે સચ્ચાઇપર પાછો ફરે છે.[1] (૧૯) અને એક બીજા જડજ વિષે, જેનું ખોટું શિક્ષણ જાહેર થયેલું હોય,[2] તેનાં ખોટાં શિક્ષણ, અને ખોટો હેતુ,[3] અને ખોટી તપાસ, અને જુઠી સાક્ષી માટે તેની તોજેશ, જ્યારે ફ્ર્યાદી[4] તેનો પોતાનો થઇ જાય;[4] અને એ બાબતમાં[5] ફ્ર્યાદી સારૂ જુદી તોજેશ છે; પણ જડજને માટેની તોજેશ કોઇબી પુણ્યનું કામ કરવાથી મળી[6] શકતી નથી.[6] (૨૦) અને મોબદોને ચુકાદા આપવાની મહેનત વિષે. (૨૧) એક પુખ્ત ઉમરનો માણસ જે કાયદાથી અંજાણ હોય તેના કરતાં, એક સ્ત્રી અથવા એક સગીર જે કાયદા[7] જાણતાં[7] હોય, તેઓની જડજની જગા માટેની લાયકાતની પિછાણ[8] વિષે.

(૨૨) દીનના ચુકાદાઓ મોઢેથી[9] ભણતાં શીખવવા[9] માટે કોઈના પોતાના ચેલાને એક ધર્મગુરૂ તરફનાં કરજમાં મદદ કરવા વિષે; ગરીબ અને કંગાળ લોકોનો એક દોસ્ત હોય તેની માફક તેને મદદ નહીં કરવાનો ગુનાહ; ઇરાની નહીં હોય તેવા લોકોમાંથી એક મદદગાર બોલાવવો[10]

---

૧. આ આખો ફકરો દ્વિઅર્થી અને નહીં સમજ પડે એવો છે. વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છેઃ—"જ્યાં સુધી તેમાં ખોટા ચુકાદા હોય ત્યાં સુધીની એક જડજની તેનાં હુકમનામાં માટેની સરસાઈ વિષે; જ્યારે તે દૂર હોય ત્યારે તે કેમ થાય છે, અને તેજ જગાએ હોય ત્યારે કેમ થાય છે; જે દૂર હોય તે જ્યારે ઈન્સાફની અદાલતમાં એક હાસ્ર પુરો થવા અગાઉ આવે ત્યારે ત્યાં સરસ ગણાય."

૨. અથવા, "તેનાથી જણાયું હોય." ૩. ખ્વહીશનીહ. ૪–૪. મૂસ્ત્–આઓ મન્દ્ નફ્શા યેહવુન્તની.

૫. પવન્ મન્દવમ્. ૬–૬. અન–આફ્રત લા યેહવુન્ત. વેસ્ટનું વાંચણઃ ખ્વફ્ત, "ઓછું થયલું."

૭–૭. આકાસ્–દાત્. ૮. વાંચણઃ શ્નાગીહ્, DM.માં દાનાકીહ્ ને બદલે. સરખાવો અવ૦ જ્ના અથવા ખ્શ્ના, "જાણવું." વેસ્ટનું વાંચણઃ દાનાકીહ્ "ખબરદારી."

૯–૯. દ્રેન્જીનીદન્, સરખાવો અવ૦ દ્રેન્જ્, "મોઢે કરવું," "ગાવું." ૧૦. બવીહુનસ્તન.

વાજબી છે; તે, ઇશની નહીં હોય તે શખ્સને, મદદ માટે તેની મરજી મુજબ બોલાવી લાવવો વાજબી છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૩) રાસ્ત રશ્નુની ચજ્દી શ્રેષ્ટતા[1] વિષે.

(૨૪) કેટલાંક માણુસો વિષે, જેઓને લગતો ચુકાદો[2] આપવાનો હોય;[2] એક મીલકત જે તેઓની પોતાની નહીં હોય તે રાખવા અને આપી[3] નહીં દેવા[3] વિષે; અને કોઇ માણુસ જે પોતાનો નહીં હોય એવો માલ રાખે[4] તેને લગતા ચુકાદા વિષે. (૨૫) કજીયાઓ જે વાંધા ભરેલા અને નહીં વાંધા ભરેલા[5] હોય તે વિષે. (૨૬) એક જડજના ચુકાદા વિષે, જેનું કામ ભાઇબંધીની લાગણી[6] સાથનું હોય.

(૨૭) ચુકાદાપર[7] ચુકાદા માગવામાં[7] ફર્યાદીઓ જે ગુનાહ કરે તે વિષે; કોઇનો બીજાનો માલ તેઓએ પોતાના હાથો લેવો વાજબી નથી, અને તેથી જયારે કબજા વિષે ખાત્રી હોય ત્યારે મુકરદમો ઉભો થાય છે તે વિષે.

---

૧. બરીન્-આઓમ-દીહ્, "ચજ્દી શ્રેષ્ટતા."

૨–૨. શબ્દાર્થ: "જેઓ ચુકાદા સારૂં ખોટી થતાં હોય." વેસ્ટ: "જેઓ કાયદાની તપાસમાં મશગુલ હોય."

૩–૩. લા બૂજિશ્નીહ્, અવ૦ બુજ્, "આપી દેવું" વેસ્ટ: લા વન્જિશ્નીહ્, "નહીં વહેંચાયલું તે."

૪. પવન્ દારિશ્ન યખ્સેતુનેદ્, શબ્દાર્થ: "કોઇ પોતાના કબજામાં રાખે."

૫. અન-અન-બસાન, "જુદા નહીં તે." વેસ્ટ: અન-હુન-બેશિન, "ઉલટું નહીં તે."

૬. હુ-જમનીગ્ ફ્રૂનિશ્નીહ્. વેસ્ટ: "મંડળીના કામોનું." સરખાવો અવ૦ હ્ન્જમન, "કોમ."

૭–૭. મદમ્ દાદિસ્તાન્ દાદિસ્તાન્ રાએ; વેસ્ટ: "કાયદાનાં સાધણ સાથના કાયદા વિષે."

Glossary of Select Words contained in the Dînkard, Book VIII.

(*aûzun-khratû*) Chap. XIII, § 8, p. 30, l. 9; *n.*, 'developed wisdom,' 'ખીલેલું ડહાપણ.' Cf. Arabic اوزون 'stronger,' 'more vigorous,' 'જોરાવર,' 'ઘણું મજબુત.'

(*ana-spûrigîh*) Chap. XVII, § 7, p. 44, l. 7; *n.*, 'imperfection', 'અપુર્ણતા'. Cf. Pers. سپری and سپریدن 'to complete,' 'પુરે કરવું.'

(*âchârîh*) Chap. XVI, § 8, p. 41, l. 4; *n.*, 'piety,' 'અશોઈ'. Cf. Skr. आचार, 'fidelity towards religion.' 'દીન તરફ વફાદારી,' West: *âjârîh*, 'affiication', 'દુઃખ.'

(*ana-basânîh*) Chap. XVIII, § 48, p. 52, l. 11; *n.*, 'difference' (of opinion), 'dispute,' 'conflict,' 'મતફેર,' 'તકરાર,' 'વાંધો.' Cf. Pers, بسان 'like,' 'resambling,' 'એક સરખુ,' 'મળતું.' Hence *ana' basân*, 'differing', 'જુદું.'

(*âsip*) Chap. XVIII, § 56, p. 54, l. 13; *n.*, 'molesting,' 'હેરાન કરવુ'.' Cf.Pers. آسیب

(*aûzdehîgîh*) Chap. XIX, § 44, p. 67, l. 2; *n.*, 'foreign province,' 'પરદેશ'. Cf. Av. 'beyond one's native country,' 'કોઈના પોતાના દેશની બહાર,'

(*apârîh*) Chap. XIX, § 53, p. 68, l. 10; *n.*, 'delay,' 'ઢીલ.' Cf. Av. , Skr. अपर, 'later on,' 'પાછળથી'. West: *âzârîh*, 'hardship,' 'affliction,' 'સંકટ,' 'દુખ'.

(*agrî*) Chap. XIX, § 99; p. 76, l. 11, *adj.*, 'longest,' 'લાંબામાં લાંબો.' Cf. Av. 'first-sized,' 'of the first quality,' 'પહેલી જાતનું.'

(*âvâkhîh*) Chap. XIX, § 117, p. 79, l. 9; *n.*, 'rectitude,' 'પ્રમાણીકપણું'. Cf. Pers. راخ It can also be read *khvîshîh*, 'relatives.' 'સગાં.'

(*a-vimônd*) Chap. XIV, § 4, p. 33, l. 8; *adj.*, 'unlimited,' 'બેહદ.' Cf. Pahl. (*vimônd*) 'limit,' 'હદ,' Av. , 'boundary,' 'limit,' 'સરહદ,' 'હદ' ? and ; otherwise read *nimônd*, Av. 'direction,' 'બાજુ,' 'દિશા.'

(*apavarâvarshtîh*) Chap. XVII, § 5, p. 43, l. 12; *n.*, 'unnecessary smiting,' 'ફોકટનો માર.' Cf. Av. 'not', 'નહીં,' 'desirable,' 'ઇચ્છવાલાયક', and , 'assault,' 'હુમલો,'

from Av. rt, [Avestan], Skr. वृश्च्, 'to smite down,' 'મારવું.'

[Pahlavi] (*ârûnîh*) Chap. VIII, § 8, p. 19, l. 11; *n.*, 'amiability,' 'મળતાવડાપણું.' Cf. Pers. آرون or ارون 'amiable,' 'attractive,' 'મળતાવડુ' 'ઐચાણકારક.' It may mean 'duty,' 'glory,' 'ફરજ,' 'કીર્તિ.' Cf. Av. [Avestan]

[Pahlavi] (*âmâr or hamâr*) Chap. XIII, § 8, p. 31, l. 2; *n.*, 'reckoning,' 'ગણત્રી,' Cf. Pers. شمار, Av. rt. [Avestan] 'to count,' 'ગણવું.'

[Pahlavi] (*âshârag*) Chap. XIX, § 122, p. 80, l. 8; *n.*, 'insinuation,' 'લાલચ.' Cf. Arabic-Pers. اشاره West's reading *aiyyârak*, 'assisting,' 'મદદ કરવું.'

[Pahlavi] (*khûshînîtan*) Chap. XVII, § 1, p. 42, l. 3; *infinitive*, 'withering,' 'સુકાઈ જવું.' Cf. Av. [Avestan], rt. [Avestan], 'to dry,' 'સુકાવીનાખવું,' Pers. خشک 'withered,' 'કરમાયલું;' خوشکیدن, 'to cause to dry up,' 'સુકાઈ જવું.' Vide footnote 17 on p. 45 of the English translation.

[Pahlavi] (*khasâîg*) Chap. XVIII, § 8, p. 46, l. 9; *n.*, 'rustic,' 'ગામડીઓ.' Cf. Pers. خس or خسا 'a rustic,' 'a mean person,' 'a miser,' 'ગામડીઓ,' 'નીચ માણસ,' 'બખીલ.'

[Pahlavi] (*khûshgûnîn*) Intro., § 22, p, 7, l. 5; *adj.*, 'excellent,' 'ઉત્તમ.' Cf. Pers. خوشگون

[Pahlavi] (*khush-radag-ich*) Chap. II, § 3, p. 9, l. 1: *n.*, 'excellent series,' 'ઉત્તમ હારમાળા.' Cf. Pers. رده 'a line,' 'a series' (of thoughts), 'હાર,' '(વીચારની) હારમાળા.'

[Pahlavi] (*hû-âfrîtân*) Chap. XII, § 17, p. 27, l. 9; *n.*, 'fully-blessed,' 'સંપુર્ણ આશીર્વાદ પામેલા.' Cf. Av. [Avestan], 'greatly beloved,' 'ઘણું ચ્હાલું,' [Avestan] 'to love,' 'to admire,' 'ચ્હાવું,' 'વખાણવું.'

[Pahlavi] (*hû-khrû-gaŏnatûm*) Chap. XV, § 4, p. 34, l. 9; *adj.*, 'hardest,' 'સખતમાં સખત,' Av. [Avestan] 'to be hard', 'સખત થવું;' another reading *avârun-gaŏnatûm*' 'most immoral,' 'unfair,' 'most brutal,' 'ઘણું પાપી,' 'ગેરવાજબી,' 'ઘણીજ ઘાતકી' (સાભ.)

[Pahlavi] (*handâma*) Chap. XVII, § 3, p. 42, l. 6; *n.*, 'limb,' 'શરીરનો ભાગ.' Cf. Av. [Avestan], Pers. اندام.

[Pahlavi] (*hazal*) Chap. XVIII, § 1, p. 45, l. 1; *n.*, 'pillage,' 'લૂંટ.' Cf. Av. [Avestan], 'plunder,' 'લૂંટ,' rt. [Avestan] 'to seize', 'to snatch away,' 'પકડવું,' 'ઝુંટવી લેવું.'

[Pahlavi] (*khûstûgîh*) Chap. XVIII, § 48, p. 52, l. 12; *n.*, 'confession,' 'એકરાર.' Cf. Pers. خستو 'confessing,' 'એકરાર કરવો.'

[Pahlavi] (*haênîn-patân*) Chap. XVIII, § 61, p. 55, l. 10; *n.*, 'heads of armies,' 'લશ્કરના સરદારો.' Cf. Av. [Avestan] 'an army', 'લશ્કર,' and [Avestan] 'a lord,' 'સાહેબ.'

[Pahlavi] (*handeshīh*) Chap. XIX, § 11, p. 60, l. 6; *n.*, 'reflections,' 'વિચારો.' Av. [Avestan] and [Avestan] 'to see,' 'to conceive,' 'જોવું,' 'ધારવું,' Pers. اندیشیدن. West reads the word *khvêshīh*, 'peculiarities,' 'ખાસ્યતો.'

[Pahlavi] (*ham-bâjân*) Chap. XIX, § 31, p. 64, l. 11; *n.*, 'partners,' 'ભાગ્યાઓ.' Cf. Pers. انباز 'a partner,' 'ભાગ્યો.'

[Pahlavi] (*hachīdagīh*) Chap. XIX, § 34, p. 65, l. 5; *n.*, 'pursuit,' 'પુઠ પકડવી.' Cf. Av. [Avestan] 'to follow,' 'પુઠે જવું', Pers. [Persian] 'to seize,' 'to carry off,' 'પકડવું,' 'ઉચકી જવું.' West, 'sequestration,' 'અલાહેદું રાખવું તે.'

[Pahlavi] (*ham-dâtag*) Chap. XX. § 9, p. 90, l. 8; *adj.*, 'collective,' 'ભેગું.' Cf. Av. [Avestan], Skr. सम्-धा.

[Pahlavi] (*khīg-raftan*) Chap. XIX, § 58, p. 69, l. 7; *v.*, 'walking on a waterskin,' 'પખાલપર ચાલવું.' Cf. Pers. خیک 'a waterskin,' 'પખાલ.'

[Pahlavi] (*garang*) Chap. IV, § 2, p. 10, l. 8; *verb*, 'break down,' 'ભાંગી નાખવું.' Cf. Mod. Pers. گرنگ *garang*, which means 'the rendezvous of an army,' 'a field of battle,' 'લશ્કરની એકઠાં થવાની જગો,' 'રણક્ષેત્ર.'

[Pahlavi] (*drûshtag-ī*) Intro., § 22, p. 7, l. 5; *n.*, 'difficulty,' 'મુશ્કેલી.' Cf. Pers. درشت 'difficult,' 'hard;' 'મુશ્કેલ,' 'ભારી.'

[Pahlavi] (*gerd*) Intro., § 22, p. 7, l. 5; *n.*, 'compilation,' 'સંગ્રહ.' Cf. Pers. گرد 'a collection,' 'જથ્થો'; and گرد کردن 'to make public,' 'જાહેર કરવું.'

[Pahlavi] (*dâhmân*) Chap. III. § 2, p. 10, l. 1; *n.*, '*dâhmas*,' 'દહ્મ'. Cf. Av. [Avestan] 'pious people,' 'અશો લોકો' West: 'the community,' 'કોમ.'

[Pahlavi] (*garûb*) Chap. XVIII, § 23, p. 48, l. 5; *n.*, 'security,' 'જામીન,' Pers. گرو (*girû*) 'a pledge,' 'a security,' 'ગીરો મૂકેલી ચીજ;' 'જામીનગીરી.'

[Pahlavi] (*kûrīh zīgâ*) Chap. XVIII, § 37, p. 50, l. 5; *n.*, 'blast furnace,' 'ધમણવાળી ભઠ્ઠી.' Cf. Pers. کوره 'a furnace,' 'ભઠ્ઠી,' and Chaldæ *zīgâ* 'wind,' 'પવન.'

[Pahlavi] (*gaībun*) Chap. XVIII, § 42, p. 51, l. 8; *n.*, 'spearhead,' 'ભાલાની ટોચ,' a corruption of the original *darbun* or *druban*. Cf. Av. [Avestan] (in [Avestan]) 'a spear,' 'ભાલો;' Pers. گیبر *gaībur*, a kind of spearhead (Steingass).

[Pahlavi] (*dahrag*) Chap. XIX, § 143, p. 83, l. 10; *n.*, 'scythe,' 'દાતરડું.' Cf. Pers. دره

[Pahlavi] (*drûshishnīh*) Chap. XX, § 5, p. 89, l. 3; *n.*, 'brand,' 'ડામની નિશાની;' *inf.* [Pahlavi] (*drûshidan*), 'to brand.' Cf. Pers. دروش West's reading, *garôv-daheshnīh*, 'putting on of fetters,' 'બેડી ઠોકવી.'

[Pahlavi] (*naôshīhêd*) Intro. § 15, p. 5, l. 6; *adj.*, 'immortal,' lit. 'what is immortalized,' 'અમર,' 'જે અમર થયલું હોય તે.'

[illegible] (*nishîvî*) Chap. XII, § 4, p. 24, l. 9, *n.*, 'descent,' 'નીચે ઉતરવું.' Cf. Pers. نشیب (*nishîb.*), 'descent,' 'ઉતરવું,' Av. [illegible] and [illegible] or [illegible], rt. [illegible], 'to hasten downward,' 'જડપથી નીચે ઉતવું.'

[illegible] (*vishûftârân*) Chap. XIII, § 12, p. 32, l. 2; *n.*, 'destro ers', 'નાશ કરનારાઓ,' Av. rt. [illegible]

[illegible] (*namluntan*) Chap. XV. § 8, p. 35, l. 11; *inf.*, 'burning,' 'blistering,' 'બાળવું,' 'ચુ ગલો ઉઠાડવો.' Cf. Chaldæ-Arabic *naml*, 'blistering by burning,' 'બાળીને આગલો ઉઠાડવો,' or 'to defame,' 'નાલેસી કરવી.'

[illegible] (*nizârîh*) Chap. XVII. § 4, p. 43, l. 2; *n.*, 'maceration,' 'નબળાઈ.' Cf. Pers. نزاری, 'leanness,' 'નબળાઈ.

[illegible] (*nîshyishna*) Chap. XVI, § 1, p. 38, l. 3; *n.*, 'acute pain,' 'ભયંકર દુ:ખ.' Cf. Pers. نیش (*nêsh*) 'sting,' 'prick,' 'ડંખ'.

[illegible] (*vara-dômand*) Chap. XVIII. §. 64, p. 56, l. 7; *adj.*, 'believable,' 'માનવા લાયક.' Av. [illegible] 'to believe' 'માનવું' Otherwise 'deserving to undergo an ordeal,' 'કસોટીમાંથી પસાર થવા લાયક;' Av. [illegible] 'an ordeal,' 'કસોટી;' hence 'doubtful,' 'શક ભરેલું.' West adopts the latter meaning.

[illegible] (*vâham-dâr*) Chap. XIX, § 45, p. 67, l. 4, *n.*, 'same manner,' 'તેવીજ રીતે'. Cf. Pers. [illegible], It also means, 'together,' 'સાથે'. West adopts the latter meaning.

[illegible] (*navishna*) Chap. XIX. § 118, p. 79, l. 12; *n.*, 'ransom,' 'કોઈ માણસને છોડવવા માટે ભરયો પડતો દંડ.' Cf. Pers. نوش 'a present,' 'recompense,' 'ભેટ,' 'બદલો.' Or *nipishna*, 'a writing,' 'a treaty,' 'લખાણ,' 'સુલેહના કોલકરાર.'

[illegible] (*naka-zunî*) Chap. XIX, § 132, p. 82, l. 2; *n.*, 'destruction of a part,' 'એક ભાગનો નાશ.' Cf. Av. [illegible], rt. [illegible] or [illegible] 'to destroy,' 'નાશ કરવો', and Pers. بزی, 'a share,' 'a part,' 'હિસ્સો,' 'ભાગ.' West: *nikizand.* 'squandering.'

[illegible] (*kâmâg*) Chap. XVIII, § 2, p. 45, l. 9; *n.*, 'flour,' 'આટો.' Cf. Chaldæ, *kâmâ*.

[illegible] (*kafch*) Chap. XVIII, § 40, p. 51, l. 2; *n.*, 'a trap,' 'ફટકું.' Cf. Arabic قفص 'tying by the feet,' 'confining in a cage,' 'પગ બાંધવા,' 'પીંજરામાં બંધ કરવું;' also a 'network', 'જાળી.'' Pers. کفش means 'a shoe', 'જોડો.'

[illegible] (*kastâr*) Chap. XVI, § 4, p. 39, l. 8; *adj.*, 'pounding,' 'ચુંદી નાખે એવો.' Cf. Pers. کستن 'to pound,' 'to seize,' 'ખુદવું,' 'પકડવું,' or کست 'base,' 'shameful,' 'નીચ,' 'શરમ ભરેલો.'

[illegible] (*tâshid*) Chap. XVII, § 6, p. 44, l. 2; *verb*, 'mutilated,' 'શરીરનો કોઈ ભાગ કાપી કાઢી બદસુરત બનાવેલું;' Av. [illegible] 'to scrape,' 'to chisel,' 'ઘવડી કાઢવું,' 'ફરસીથી કાપવું', or, [illegible] 'an axe', 'કુહાડી.'

[illegible] (*tagil-î*) Chap. XIX, § 119,

p. 80, l. 2; *n.*, 'a handsome youth,' 'ખુબસુરત જવાન.' Cf. Pers. لڪرئ

[illegible] (*teraft*) Chap. XX, § 1, p. 88, l. 2; *verb*, 'seized,' 'પકડયું.' Cf. Pahl. [illegible] (*teraftagîh*), 'force,' 'violence,' 'જોર,' 'જુલમ.' (See Pahlavi Pazand Glossary, p. 218).

[illegible] (*pâdram*) Intro., § 2, p. 2, l. 1; *n.*, lit. "a protector of ease and comfort," 'what facilitates;' 'સુખ અને સગવડનું રક્ષણ કરનાર,' 'જે કાંઈ સ્હેલું કરે તે,' 'Av. [illegible] and [illegible]; hence "a helping hand," "an authority," 'મદદગાર માણસ,' "સત્તા". *Pâdram* elsewhere means 'a reward,' 'બદલો.' Cf. Mod. Pers. پادرم (*Vide* Bk. VI. chap. CCCIII., § 1.)

[illegible] (*pati-sârag*) Intro., § 11, p. 4, l. 1; *n.*, 'in a complete order,' lit., 'something up to the end,' or 'successively', or 'something first,' 'સંપુર્ણ ક્રમમાં,' શબ્દાર્થઃ 'છેવટ સુધી,' 'એક પછી એક,' યા 'કાંઇ પહેલું.' Av. [illegible] and [illegible]

[illegible] (*patûdan*) Chap. IV. § 2, p. 10, l. 7; *v.*, 'descending,' 'નીચે ઉતરવું,' Av. [illegible] 'to descend,' 'નીચે આવવું.'

[illegible] (*pâtakhshâê*) Chap. VI. § 20, p. 16, l. 2; *adj.*, 'a privileged' (wife) 'શાહ જન,' 'પરણેલી હકદાર સ્ત્રી.' Cf. زن پادشاه of the *Ravâyats*.

[illegible] (*pûsh.*) Chap. VIII, § 2, p. 18, l. 9; *n.*, 'niggardliness,' 'બખીલાઈ.' Cf. Pers. پوش 'a trifle,' 'નજીવી ચીજ,' or پوز 'mean-spirited', 'servile,' 'હલકા ખવાસનું,' 'નીચ.'

[illegible] (*padmishna*) Chap. XVII, § 6, p. 43, l. 12; *n.*, 'dimension,' 'વિસ્તાર,' Av. [illegible] and [illegible] 'to measure,' 'માપવું.' Cf. Pers. پیمودن Better *padmâishna.*

[illegible] (*pasâjishna*) Chap. XIII, § 8, p. 31, l. 3; *n.*, 'consummation,' 'સંપુર્ણતા.' Cf. Pahl.—Pers. پساختن originally [illegible] 'to accomplish,' 'to adapt,' 'to adjust,' 'પુરે, કરવું,' 'બંધબેસ્તું કરવું.'

[illegible] (*frâj-rûdag*) Chap. XVII. § 1, p. 42, l. 2; *n.*, 'disembowelling,' 'આતરડાં બહાર કાઢવાં.' Cf. Pers. روده (*rudah*), 'bowels,' 'આતરડાં,' Av. [illegible].

[illegible] (*pâe*) Chap. XVIII, § 35, p. 49, l. 11; *n.*, 'opposition,' 'વિરૂધ્ધતા.' Cf. Pers. پی.

[illegible] (*pashkhâdan*) Chap. XVIII, § 1, p. 45, l. 6; *inf.*, 'squeezing,' 'નીચવવું.' Cf. Pers. پشخودن 'to compress,' 'to squeeze,' 'દાબવું,' 'નીચવવું'.'

[illegible] (*pâdirâninîdan*) Chap. XIX, § 11, p. 60, l. 8; *n.*, 'exhaustion,' 'ખપી જવું;' lit. 'to cause to be dried up,' 'સુકાવી નાખવું.' Cf. Pahl. [illegible] which is the rendering of Av. [illegible] 'a man whose seminal fluid is dried up,' 'એક માણસ જેની મની સુકાઈ ગઈ હોય.'

[Pahlavi] (*pâûrû-khûran*) Chap. XIX, § 33, p. 65, l. 2; *n.*, 'gluttons,' 'ખાઉધરાઓ,' 'ઘણું ખાનારા.' Cf. Av. [Avestan] or [Avestan] 'full,' 'પુરતું,' and [Avestan] 'to eat,' 'ખાવું.'

[Pahlavi] (*pashna kardan*) Chap. XIX, § 43, p. 66, l. 12; *verb*, 'to free,' 'છોડી મુકવું'. Lit. 'to make a passage,' 'to escape,' 'રસ્તો બનાવવો,' 'છુટી જવું.' Cf. Pers. پشنا 'passage,' 'રસ્તો.' Or پشن 'like' 'સરખું.' hence *pashna kardan* may mean 'doing the like or similar,' 'એવાજ ગુનાહો કરવા.'

[Pahlavi] (*pazd*) Chap. XIX, § 117, p. 79, l. 10; *n.*, 'blood-shedding,' 'લોહી રેડવું.' Cf. Pers. پزد

[Pahlavi] (*banjishna*) Intro., § 3., p. 2, l. 4; *n.*, 'a classification,' 'ભાગો.' Cf. Skr. भज्. Av. [Avestan] 'to break,' 'to divide', 'ભાગ કરવા.'

[Pahlavi] (*bâkhtan*) Chap. VI., § 6-7, p. 13, l. 8; *inf.*, 'distribution,' 'વહેંચણી.' Cf. Av. [Avestan] 'to divide', 'વહેંચવું,' Pers. باختن 'to give,' 'આપવું.'

[Pahlavi] (*mêd*) Chap. III, § 1, p. 9, l. 8; *n.*, 'thoughts,' 'વિચારો.' Cf. Av. [Avestan] Skr. मनस्, Paz. [Pazand] (*mit*) 'a thought' 'વિચાર.' Av. rt. [Avestan] 'to think,' 'વિચારવું.'

[Pahlavi] (*manitunishna*) Intro., § 4, p. 2, l. 7; *n.*, 'thinking,' 'opinions,' 'precept'; 'વિચારવું,' 'મત,' 'ફરમાન.' Chaldæ *manit*.

[Pahlavi] (*mîyânjîgîh*) Chap. VIII, § 5, p. 19, l. 6; *n.*, 'mediatorship,' 'વચાદી.' Cf. Pers. میانجی 'a mediator,' 'વચાદ,' میانجی کردن 'to arbitrate,' 'વચાદી કરવી.'

[Pahlavi] (*mizda*) Chap. XVIII, § 1, p. 45, l. 5: *n.*, 'wages,' 'મજુરીના પૈસા.' Cf. Av. [Avestan] Pers. مزد (*muzd.*)

[Pahlavi] (*mûst-gurazîh*) Chap. XIX, § 33, p. 65, l. 2; *adv.*, 'helping in distress,' 'દુઃખમાં મદદ કરવી.' Cf. Pers. مست (*must*) 'trouble,' 'distress,' 'મુશ્કેલી,' 'દુઃખ,' and گرزیدن (*gurazîdan*) 'to help,' 'to cure,' 'મદદ કરવી.' 'સાજું કરવું.'

[Pahlavi] (*rûnîh*), Chap. VIII, § 15, p. 20, l. 7; *n.*, 'cause,' 'reason,' 'કારણ,' 'સબબ.' Cf. Pers. رون

[Pahlavi] (*lâvak kardan*) Chap. XVIII, § 18, p. 47, l. 10; *n.*, 'supplication,' 'અરજ કરવી,' Cf. Pers. لاوا کردن 'to supplicate,' 'કાલાવાલા કરવા.'

[Pahlavi] (*sûda*) Chap. VIII, § 13, p. 20, l. 5; *n.*, 'hunger,' 'ભૂખ;' Av. [Avestan] Skr. क्षुध्. In DP. *sûka*, a corruption of *sûda*.

[Pahlavi] (*sij*) Chap. XV, § 2, p. 34, l. 2; *n.*, 'destruction,' 'નાશ.' Cf. Av. [Avestan] rt. [Avestan], Skr. त्यज्, 'to abandon,' 'to decay,' 'છોડી દેવું,' 'કોહી જવું.'

[Pahlavi] (*sekûnishna*) Chap. XVII, § 1, p. 42, l. 2; *gerund*, 'severing with a knife,' 'છુરીએ કાપવું.' Cf. Chaldæ *sekinâ*, 'a knife,' 'છુરી.'

(*sûmbishna*) Chap. XVII, § 1, p. 42, l. 2; *n.*, 'piercing,' 'વેધવું.' Cf. Pers. سنب 'perforation,' 'piercing,' 'કાણું પાડવું,' 'વેધવું.'

(*stavrîh*) Chap. XVII, § 4, p. 43, l. 2; *n.*, 'swelling,' 'સુજી આવવું.' Av. Skr. स्थविर, 'largeness,' 'thickness,' 'મોટાપણું.' 'જાડઈ.'

(*spar*) Chap. XVII, § 4, p. 43, l. 7; *n.*, 'spleen,' 'તલ્લી.' Cf. Av. Pers. سپرز

(*sashtan*) Chap. XIX, § 6, p. 59, l. 2; *inf.* 'to inflict' (a wound), 'જખમ કરવો.' Cf. Skr. क्षत, 'a wound,' 'જખમ.' West reads it *sîkhtan*, 'to dissipate,' 'ખરાબ જીંદગી ગુજારવી.'

(*sis*) Chap. XIX, § 14, p. 61, l. 6; *adj.*, 'by jumping,' 'કુદીને.' Cf. Pers. سس (sis), 'leaping,' 'કુદવું.' West. *gâs*, 'place,' 'જગો.'

(*shâd-aûrvân*) Introduction, § 2, p. 1, l. 5, *n.*, 'a large tapestry suspended before the gate of a royal palace,' 'a halo round the moon,' 'an area,' 'પડદો,' 'વિસ્તાર.' Cf. Mod. Pers. شادُربان or شادُروان